

LIBRARY OF THE
UNIVERSITY OF ILLINOIS
AT URBANA-CHAMPAIGN

948

N7581

1971

no. 9-14

8
1581
71
5.9

Avräkning av häktningsstid m.m.

ordiske betænkninger
hjoismaiset mietinnöt
orræn nefndarálit
ordiske innstillinger
ordiska utredningar

NORDISKA RÅDET
Nordisk udredningsserie

Pidätysajan
vähentäminen
y. m.

9/71

ONE YEAR OF THE
FEB 25 1972
MINNEAPOLIS DEPARTMENT
OF THE UNIVERSITY OF MINNESOTA

Avräkning av häktningstid m. m.

Betänkande avgivet av Nordiska straffrättskommittén

Stockholm 1971

Innehållsförteckning

1. Inledning	5	vande efter dom som seder- mera vinner laga kraft	14
2. Gällande rätt	7		
2.1 Danmark	7	3. Överväganden	15
2.1.1 Straffprocessuellt frihets- berövande m. m.	7	3.1 Allmänna synpunkter	15
2.1.2 Avräkning av frihetsberö- vande före dom	7	3.2 Avräkning av frihetsberövande före dom	16
2.1.3 Avräkning av frihetsberö- vande efter dom som seder- mera vinner laga kraft	8	3.2.1 Avräkning vid olika påfölj- der	16
2.2 Finland	8	3.2.2 Avräkning vid olika former av straffprocessuellt fri- hetsberövande	17
2.2.1 Straffprocessuellt frihets- berövande m. m.	8	3.2.3 Obligatorisk eller fakultativ avräkning	17
2.2.2 Avräkning av frihetsberö- vande före dom	9	3.2.4 Avräkning i högre instans	18
2.2.3 Avräkning av frihetsberö- vande efter dom som seder- mera vinner laga kraft	9	3.2.5 Avräkning av frihetsberö- vande i utlandet	19
2.3 Norge	10	3.3 Avräkning av häktningstid efter dom som sedermera vinner laga kraft	20
2.3.1 Straffprocessuellt frihets- berövande m. m.	10		
2.3.2 Avräkning av frihetsberö- vande före dom	10		
2.3.3 Avräkning av frihetsberö- vande efter dom som seder- mera vinner laga kraft	11		
2.4 Sverige	11		
2.4.1 Straffprocessuellt frihets- berövande m. m.	11		
2.4.2 Avräkning av frihetsberö- vande före dom	12		
2.4.3 Avräkning av frihetsberö-			

Introduction

The purpose of this study is to investigate the effects of various factors on the growth and development of the human brain. The study is divided into two main sections: a theoretical review and an empirical investigation. The theoretical review examines the existing literature on brain development, focusing on the role of genetics, environment, and nutrition. The empirical investigation consists of a series of experiments designed to test the hypotheses derived from the theoretical review. The first experiment focuses on the effects of maternal nutrition on fetal brain development. The second experiment examines the impact of early childhood environment on brain plasticity. The third experiment explores the role of physical activity in promoting brain health. The results of the experiments are discussed in the context of the theoretical framework, and the implications for future research and clinical practice are outlined.

1. Inledning

Nordiska straffrättskommittén (NSRK) tillsattes i augusti 1960 efter beslut av justitieministrarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Kommittén fick i uppdrag att efter justitieministrarnas närmare bestämmande behandla frågor om enhetlig nordisk lagstiftning på straffrättens område samt att dryfta andra kriminalpolitiska frågor av principiell karaktär och gemensamt nordiskt intresse. Island inträdde i samarbetet år 1963. Kommittén består av en ledamot från vart och ett av de fem nordiska länderna, men det förutsätts att andra sakkunniga än kommitténs ledamöter kan deltaga i kommittésammanträdena.

Kommittén har hittills avlämnat tre betänkanden. I maj 1963 avgavs ett betänkande om konfiskation¹ och i juni 1966 ett betänkande om preskription². I april 1969 lämnades ett betänkande om villkorlig frigivning³. Kommittén har dessutom behandlat vissa andra straffrättsliga frågor av gemensamt nordiskt intresse. År 1962 avgavs ett yttrande om straffregistrering⁴ och samma år inleddes överläggningar om bötesstraffets användning i de nordiska länderna. De straffrättsliga reglerna i Norden om psykiskt abnorma lagöverträdare togs upp till behandling år 1966.

Kontaktmännen för nordiskt lagsamarbete har genom beslut den 13 november 1970 överlämnat frågan om översyn av reglerna om avräkning av häktingstid till NSRK. Anledningen till beslutet är att man i det nordiska samarbetet rörande straffverkställighet har stött på vissa svårigheter som har

sin grund i att avräkningsreglerna inte är enhetliga. Detta förhållande har också påpekats av de nordiska ländernas kriminalvårdschefer. Vidare har man i Sverige funnit att den där gällande avräkningsregeln, som innebär att frågan om avräkning beror på omständigheterna i varje särskilt fall, medför vissa nackdelar även på det nationella planet.

Kommittén har inte endast behandlat avräkning av häktingstid utan har låtit översynen omfatta avräkning över huvud taget av straffprocessuella frihetsberövanden. Föreliggande betänkande tar sålunda upp frågan om avräkning av tid för sådant frihetsberövande såväl vid ådömande av påföljd för brott som vid verkställighet av påföljd. Däremot behandlas inte sådant frihetsberövande som kan användas vid ingripande för misskötsamhet m. m. mot den som åtnjuter kriminalvård i frihet.

Till grund för betänkandet ligger kommitténs överläggningar i detta ämne vid möten i Helsingfors den 28 och 29 januari 1971 och i Stockholm den 4 juni 1971.

Nordiska straffrättskommittén består f. n.

¹ Tryckt som bilaga till danska straffelovrådets betänkning om konfiskation (nr 355/1964) s. 91–103 och till norska straffelovrådets instilling om inndragning på grund av straffbare handlingar (1970) s. 54–64.

² Tryckt som bilaga till danska straffelovrådets betänkning om strafferetlig förældelse m.v. (nr 433/1966) s. 42–50 och till norska straffelovrådets instilling om strafferettslig förældelse (1969) s. 23–30 samt i Nordisk utredningsserie 1967:15.

³ Tryckt i Nordisk utredningsserie 1970:3.

⁴ Tryckt i Nordisk Tidsskrift for Kriminalvidenskab 1963 s. 5–12.

av följande fasta ledamöter:

från *Danmark*:

professor, dr.jur. Knud Waaben,

från *Finland*:

justitierådet Östen Elfving,

från *Island*:

professor Armann Snævarr,

från *Norge*:

hoyesterettsjustitiarius Rolv Ryssdal,

från *Sverige*:

riksåklagaren Holger Romander.

Utöver dessa ledamöter har följande sakkunniga deltagit i behandlingen av frågan om avräkning av häktningstid:

från *Danmark*:

Folketingets ombudsmand L. Nordskov Nielsen,

direktor for fængselsvæsenet Hans-Henrik Brydensholt

från *Finland*:

lagstiftningsdirektören Henrik Grönqvist,
lagstiftningsrådet Per Lindholm

från *Norge*:

ekspedisjonsjef Helge Rostad,
konsulent Georg Fr. Rieber Mohn

från *Sverige*:

rättschefen Ulf Nordenson,
departementsrådet Olof Börjeson,
hovrättsassessorn Karin Ringberg.

Från isländsk sida har man inte deltagit i kommitténs behandling av förevarande ämne. Isländsk rätt har därför utlämnats i detta betänkande.

2. Gällande rätt

2.1 Danmark

2.1.1 *Straffprocessuellt frihetsberövande m. m.*

Huvudbestämmelserna om straffprocessuellt frihetsberövande finns i retsplejelovens kapitel 71 om "Anholdelse" och kapitel 72 om "Fængsling".

Anholdelse av en person som är misstänkt för brott kan antingen beslutas av rätten eller företas av polismyndighet eller i vissa fall av privatperson.

Den som anhålls skall senast 24 timmar efter gripandet inställas inför rätten för grundlovsförhör, om han inte frigges dessförinnan, (grundlovens § 71 och retsplejelovens § 774). Har anholdelse skett för en gärning för vilken fængsling inte är utesluten, kan rätten besluta att anhållandet skall bestå t. v. Senast inom tre gånger 24 timmar efter grundlovsförhörets slut skall dock frigivning ske eller beslut meddelas om fængsling eller annan åtgärd som kan ersätta fængsling.

Inställs den anhållne inte inför rätten inom föreskriven tid, skall underrättsdomaren på platsen, om han får kännedom om anholdelsen, avkräva polismyndigheten förklaring och eventuellt upphäva anholdelsen.

Fængsling beslutas av rätten efter förhandling ("retskendelse") när de i retsplejelen angivna villkoren är uppfyllda. I stället för fængsling kan vissa mindre ingripande åtgärder beslutas, t. ex. tillsyn, bevakning i hemmet och föreskrift om uppehållsort. I praxis används alternativen till fængsling en-

dast beträffande unga lagöverträdare.

I samband med beslut om fængsling bestämmer rätten viss tid inom vilken "forundersøgelse", som sker vid rätten, skall begäras eller åtal väckas. Denna tid kan förlängas. Om fængsling beslutas efter det att forundersøgelse har begärts eller åtal väckts, finns däremot inte någon bestämmelse om viss tidsfrist. När forundersøgelsen är avslutad, utsätter rätten viss tid inom vilken fængslingen hävs om inte åtal väcks dessförinnan eller rätten får sådana upplysningar att grundad anledning finns till förlängning av tiden.

Är den dömda fængslad när dom meddelas, kan fængslingen fortgå även efter domen.

2.1.2 *Avräkning av frihetsberövande före dom*

Enligt straffelovens § 86 skall den tid som den tilltalade har varit fængslad avräknas när domstol ådömer straff i målet. Avräkningsregeln omfattar också tid då den tilltalade har varit intagen för mentalobservation i målet, oavsett om han då har varit fængslad eller ej. Avräkning får dock inte ske för fængslingstid som kan tillskrivas den tilltalades "eget forhold under sagen".

Avräkning kan beslutas vid ådömande av fængelse, hæfte eller böter samt vid de tidsobestämda påföljderna ungdomsfængsel, arbetshus och sikkerhedsforvaring. Domstolen utmäter straffet utan hänsyn till fængslingstiden men i domen anges att straffet till

viss del eller i sin helhet skall anses verkställt genom att den dömden har hållits fängslad. När avräkning av fängslingstid sker i samband med ådömande av ungdomsfängsel, arbetshus eller säkerhetsförvaring, inverkar avräkningen på föreskrivna minimum- och maximumtider. Också i villkorlig dom med utsatt straff görs avdrag för varetäktsfängsel. Om domen endast delvis är villkorlig, sker avdraget från den ovillkorliga delen av straffet. I fråga om villkorlig dom utan utsatt straff beslutas avräkning av fängslingstid först om och när domen undanröjs och ersätts av påföljd från vilken avräkning kan ske.

När villkoren i straffelovens § 86 är uppfyllda, är avräkning obligatorisk. Domstolen har dock möjlighet att skönmässigt bestämma hur stor del av straffet som skall anses verkställt genom frihetsberövandet. Sålunda kan domstolen förordna att hela straffet skall anses verkställt. Så sker särskilt när straffet bestäms till böter. I fråga om fängelsestraff har ett par avgöranden i Højesteret gett till resultat att det sedan 1968 är praxis att låta den dömden få tillgodoräkna sig hela fängslingstiden. Tidigare avräknades i normalfallen endast två tredjedelar av fängslingstiden.

Som tidigare nämnts är avräkning utesluten om den tilltalades "eget forhold under sagen" har medfört att fängsling har kommit till stånd eller att fängslingstiden har förlängts. Från praxis före år 1968 finns flera fall då avräkning inte skedde därför att den tilltalade aktivt hade motverkat utredningen i målet, t. ex. genom lögnaktiga uppgifter som ledde till onödiga undersökningar, genom simulation av sinnessjukdom eller liknande, genom påverkan av vittnen, genom flyktförsök m. m. Det är rimligt att anta att åklarmyndigheterna, när domstol numera normalt avräknar hela fängslingstiden, blir mera benägna att göra invändning om förkortning av den avräkningsbara tiden på grund av den tilltalades "eget forhold under sagen". Rättsläget i dag får dock anses oklart i denna del.

Avräkning av fängslingstid kan ske även i

högre instans. Samma regler som vid avräkning i första instans gäller för avräkning vid fullföljd av talan.

2.1.3 Avräkning av frihetsberövande efter dom som sedermera vinner laga kraft

Bestämmelserna om verkställighet av brottmålsdom finns i retsplejelovens kapitel 90. Enligt dessa bestämmelser kan brottmålsdom inte verkställas förrän tiden för talan mot domen enligt lagens allmänna regler har gått ut eller "ankeafkald" har meddelats.

Det ankommer på politimesteren att ombesörja domsverkställigheten. Justitieministeriet har meddelat närmare föreskrifter om strafftidens beräkning när den dömden har varit fängslad efter domens meddelande (bekendtgørelse nr 11 den 14 januari 1964 ändrad genom bekendtgørelse nr 408 den 13 december 1968). Strafftiden räknas då från dagen för domens meddelande i de fall då en person, som i första instans har dömts till ovillkorligt frihetsstraff är fängslad och domen inte överklagas. Överklagas domen, räknas strafftiden som påbörjad den dag då målet är slutligt avgjort i högre instans. Om fullföljdstalan avisas eller återkallas, beslutar högre rätt om avräkning av fängslingstid som infaller efter dom i lägre instans enligt avräkningsregeln i straffelovens § 86.

2.2. Finland

2.2.1 Straffprocessuellt frihetsberövande m. m.

Den som har ertappats eller på sannolika skäl är misstänkt för brott kan häktas under vissa i lag angivna förutsättningar. Häktning beslutas av polismyndighet eller — sedan målet har förevarit vid domstol — av domstolen.

Om förutsättningarna för häktning är uppfyllda, kan den misstänkte anhållas i avvaktan på beslut om häktning. Anhållande kan ske även om sannolika skäl till misstanke om brott inte föreligger. Beslut om anhållande meddelas av polismyndighet.

Enligt huvudregeln bör den som har anhållits antingen häktas eller försättas på fri fot senast tre dygn efter det att han berövades friheten. Om det finnes vara av synnerlig vikt, kan anhållandet dock, trots att full anledning till häktning inte föreligger, förlängas med högst fjorton dygn. Utöver denna tid kan anhållande inte förlängas ens med den anhållnes samtycke. Till anhållningstiden räknas inte den tid som har åtgått till den anhållnes normala befordrande till gärningsortens rannsakningsmyndighet. Sådan tid får dock uppgå till högst fyra dygn. Den absoluta maximitiden för anhållande är således 21 dygn. Så länge den misstänkte är anhållen hålls han i polisens förvar. När beslut om häktning har fattats, bör han översändas till allmänt fängelse och samtidigt skall vederbörande domstol underrättas om häktningsbeslutet. Domstolen måste därefter utan dröjsmål uppta målet till behandling, i stad senast åtta dygn och på landet en månad efter det domstolen har erhållit del av beslutet.

2.2.2 Avräkning av frihetsberövande före dom

Bestämmelserna om avräkning av frihetsberövande före dom finns i strafflagen 3 kap. 11 §, som fick sin nuvarande lydelse 2.12.1966/593. Den tilltalade har i princip rätt att få straffet reducerat med den tid han har varit berövad friheten före dom i målet. Avräkning beslutas av domstol i samband med utdömande av straff. Enligt lagrummets ordalydelse kan avräkning ske från frihetsstraff på viss tid, skiljande från utövning av tjänst (suspension) och bötesstraff. I praxis har avräkning gjorts även vid utdömande av fängelse eller böter som surrogatstraff för avsättning enligt strafflagen 2 kap. 9 §.

Avdrag kan göras såväl för den tid som den tilltalade har suttit häktad som för anhållningstiden. I praxis gör domstolarna dock inte avdrag för korta anhållningstider.

I första instans skall avräkning göras i skälig omfattning, om det inte föreligger grundad anledning att inte göra avräkning.

Domstolen kan underlåta att avräkna tid för anhållande och häktning t. ex. om den dömde själv utan giltigt skäl har förlängt rannsakingstiden. Avräkning bör däremot göras om förlängningen beror på omständigheter som den tilltalade inte kan anses svara för, t. ex. om rannsakingstiden har förlängts på grund av sinnesundersökning.

I högre instans får avdrag göras för frihetsberövande som infaller efter dom i lägre instans, om den dömde har sökt ändring och får domen mildrad eller det annars föreligger synnerliga skäl till avdrag. I praxis anses den dömde ha fått domen mildrad såväl när straffet har minskats som när skadestånd har nedsatts. Synnerliga skäl till avdrag föreligger t. ex. när det har dragit ut på tiden mellan underrättens och överrättens dom utan att förlängningen har berott på den dömde. Som exempel på sådan förlängning nämns i förarbetena att målet fördröjts på grund av en häktad medtilltalads besvärstalan.

När lagens förutsättningar är uppfyllda, är avräkning obligatorisk. Det har dock överlämnats till domstol att bestämma med hur lång tid avräkning får ske. Enligt strafflagen 3 kap. 11 § skall avräkning göras med vad som är skäligt. I regel avdras hela rannsakingstiden, om den tilltalade döms till fängelsestraff, men ofta bara tre fjärdedelar av tiden, om han döms till tukthusstraff. Detta beror på att domstolarna analogt tillämpar regeln i strafflagen 7 kap. 5 § mom. 2 punkt 2, enligt vilken fängelsestraff som förvandlas till tukthusstraff skall reduceras med en fjärdedel. Den omständigheten att det straff som återstår efter avdraget underskrider ifrågavarande straffarts eller latituds minimum, utgör inte hinder för avdrag.

2.2.3 Avräkning av frihetsberövande efter dom som sedermera vinner laga kraft

Bestämmelserna om beaktande av tid i häkte vid beräkning av strafftid finns i 1889 års förordning om verkställighet av straff. För närvarande gäller att det ankommer på justitieministeriet att bestämma om och i vilken

utsträckning fördröjning eller avbrott i verkställigheten, som har skett utan den dömdes förskyllan, skall tillgodoräknas honom som strafftid.

Genom lag den 23 april 1971 har emellertid straffverkställighetsförordningen ändrats i vissa delar. Ändringarna träder i kraft den 1 september 1971. Enligt den nya lagen räknas strafftiden för den som är häktad senast från den dag domen vinner laga kraft. Strafftiden börjar löpa tidigare, om den dömde samtycker till detta. Om sådant samtycke lämnas inom "tiden för anmälan av missnöje", räknas strafftiden från den dag domen avkunnades eller gavs. Över underrätts dom skall missnöje anmälas inom en vecka och över överrätts dom inom 21 dagar från det domen gavs.

2.3 Norge

2.3.1 *Straffprocessuellt frihetsberövande m. m.*

Bestämmelser om processuellt frihetsberövande i avvaktan på rättegång och dom samt verkställighet av domen finns i straffeprocesslovens 19 kap. om "Paagribelse og Fængsling". Den som är på skälig grund misstänkt för brott kan "pågripes", när vissa i kapitlet angivna förutsättningar är uppfyllda. Enligt huvudregeln i straffprocessloven beslutar rätten om pågripelse. Om det är fara i dröjsmål med sådant beslut, kan åklagarmyndigheten förordna om pågripelse och i praxis är det vanligt att åklagarmyndigheten gör sådant förordnande.

När pågripelse har skett, skall den pågrepte snarast möjligt och senast dagen efter pågripelsen inställas inför rätten som vid särskild förhandling prövar frågan om den pågrepte skall underkastas "varetektsfengsel". Beslut i frågan meddelas genast vid förhandlingen. Om rätten beslutar att fängsla den misstänkte, skall fastställas en tidsfrist för "fengslingen". Denna frist kan förlängas. Döms den tilltalade för brottet och är han fängslad vid domstillfället, kan han hållas kvar i varetekt, om inte rätten förordnar

annorlunda.

Enligt straffeprocesslovens § 210 kan misstänkt tvångsintogs på sjukhus för rättspsykiatrisk undersökning och observation enligt beslut av rätten.

2.3.2 *Avräkning av frihetsberövande före dom*

Enligt straffelovens § 60 kan domstol besluta att den tid som den dömde har varit underkastad varetektsfengsel skall dras av från det straff som utdöms i målet. Uttrycket "varetektsfengsel" omfattar inte bara sådant processuellt frihetsberövande som har beslutats av rätten utan även den "pågripelse" som vanligen har föregått varetektsfengslingen, alltså varje frihetsberövande som den tilltalade har undergått enligt bestämmelserna i straffeprocesslovens 19 kap. om pågripelse och fengsling. Avräkningsregeln i straffeloven omfattar dessutom den tid som den tilltalade har varit tvångsintagen på sinnessjukhus för rättspsykiatrisk undersökning enligt straffeprocesslovens § 210.

Enligt ordalagen i straffelovens § 60 bör avdrag göras för tid i varetekt men i praxis innebär bestämmelsen att avdrag *skall* ske. I lagtexten heter det vidare att varetektsfengsel bör avräknas "helt eller delvis" men det är fast praxis att ge den tilltalade fullt avdrag för varje dag av frihetsberövande före domen. I lagen anges också som villkor för rätten till avräkning, att det är fråga om varetektsfengsel som den tilltalade "ikke ved sitt forhold under saken har pådratt sig". Denna begränsning kan leda till att den tilltalade bara får delvis avdrag t.ex. vid flyktförsök. I praxis ges dock nästan utan undantag fullt avdrag.

Avräkning kan göras vid utdömande av "straff" dvs. fängelse, ungdomsfängelse och böter. Om tiden för det processuella frihetsberövandet är lika lång eller längre än det frihetsstraff som senare ådöms, förordnas regelmässigt att straffet skall anses avtjänat i sin helhet genom frihetsberövandet. Om detta är något kortare än det straff som brottet

förskyller, händer det att domstolarna likväl anser hela straffet avtjänat genom tiden i varetekt. Vid utdömande av böter som enda straff kan man teoretiskt först bestämma bötesstraffet och därefter göra avräkning, men i praxis tar man hänsyn till tiden i varetekt direkt vid straffmätningen. När ungdomsfängelse ådöms, fastställer domstolen den tid som skall avräknas och denna tid beaktas sedan när man i administrativ ordning beräknar minimi- och maximitider för uppehåll i anstalt.

Varetektsavdrag ges också vid villkorlig dom, som kan ha formen av anstånd med straffverkställigheten helt eller delvis eller med anstånd av ådömande av straff (domsutsettelse). När den dömden får anstånd med verkställighet av frihetsstraff, görs avräkning på samma sätt som vid ovillkorligt straff. Är domen delvis villkorlig, görs som regel avdrag i den ovillkorliga delen av straffet. Vid domsutsettelse anges i domskälen den tid den dömden har varit underkastad varetektsfängelse så att avdrag kan göras om straff senare utdöms. Avdrag görs också om den dömden under prövotiden begår nytt brott och får ett gemensamt straff för detta brott och den brottslighet som omfattas av den villkorliga domen.

I högre instans ges också avdrag för varetektsfängelse som den dömden har varit underkastad i tiden mellan domen i första instans och det slutliga avgörandet. Detta gäller oberoende av om åklagaren eller den dömden har fört talan mot domen och oberoende av utgången i målet.

2.3.3 Avräkning av frihetsberövande efter dom som sedermera vinner laga kraft

Enligt straffprocesslovens § 475 inräknas varetektstid efter dom som sedermera vinner laga kraft oavkortad i verkställighetstiden, om inte den dömden "selv har foranlediget oppholdet" i varetektsfängelse. Beslut om avdrag enligt denna bestämmelse meddelas av åklagarmyndigheten.

För avräkning på verkställighetsstadiet uppställs i realiteten samma villkor som för

det avdrag som beslutas av domstol enligt straffelovens § 60. Riksadvokaten har i cirkulärskrivelse till statsadvokaterna uppmanat dem att följa den praxis domstolarna följer vid tillämpningen av nämnda paragraf.

Straffprocesslovens § 475 tillämpas på det sättet att den dömden får fullt avdrag för varetektstid som infaller efter dom som inte överklagas av någondera parten. Detta gäller således om tiden i varetekt har blivit förlängd därför att den dömden har tagit betänktetid. Även i de fall då den dömden har fullföljt talan, men denna inte tas upp till behandling i högre instans, t. ex. när hans talan blivit "avvist som grunnløs" av Høyesteretts kjæremålsutvalg, får den dömden fullt avdrag för den tid han har varit fängslad efter meddelande av den dom som sedermera vinner laga kraft och fram till beslut om verkställighet.

2.4 Sverige

2.4.1 Straffprocessuellt frihetsberövande m. m.

Huvudbestämmelserna om straffprocessuellt frihetsberövande finns i 24 kap. rättegångsbalken (RB), som innehåller regler om häktning och anhållande. Den som är på sannolika skäl misstänkt för brott kan häktas på vissa grunder. I vissa fall skall övervakning i hemmet eller på lämplig anstalt ordnas i stället för häktning. Häktning beslutas av rätten (1–4 §§).

När det finns skäl till häktning, kan den misstänkte anhållas i avbidan på rättens beslut. Anhållande kan också ske, när det inte finns fulla skäl till häktning men det finnes vara av synnerlig vikt att den misstänkte tas i förvar i avbidan på ytterligare utredning. Beslut om anhållande meddelas av undersökningsledaren eller åklagaren (5 §).

Finns skäl till anhållande men kan beslut därom inte utan fara avvaktas, får polisman även utan beslut gripa den misstänkte. Envar har också rätt att under vissa omständigheter gripa den som anträffas på bar gärning eller flyende fot eller den som är efterlyst för

brott. Den gripne skall skyndsamt överlämnas till närmaste polisman.

Den som har anhållits eller gripits skall, så snart ske kan, inställas för förhör inför anhållningsmyndigheten eller särskilt förordnad polisman. I fråga om gripen skall anhållningsmyndigheten omedelbart besluta om han skall anhållas eller friges (7 och 8 §§).

Anhållningsmyndigheten skall i princip sist dagen efter det att anhållningsbeslutet verkställts till rätten avlåta framställning om den anhållnes häktande. Framställningen kan emellertid anstå i ytterligare fyra dagar, men om framställning inte sker senast vid den tidpunkten skall den anhållne friges omedelbart (12 §).

När häktningsframställning har kommit in till rätten, skall häktningsförhandling hållas så snart det kan ske och, om synnerliga hinder inte möter, senast på fjärde dagen efter det att framställningen inkom. Utsätter rätten målet till huvudförhandling inom en vecka, kan häktningsförhandlingen anstå till dess (13 §). Häktningsförhandling skall i princip fortgå utan avbrott. När förhandlingen är avslutad, meddelas omedelbart beslut i häktningsfrågan (15 och 16 §§). Döms den misstänkte för brottet och är han häktad, kan rätten besluta att han i häkte skall avbida att domen vinner laga kraft. Är den misstänkte på fri fot, kan rätten förordna att han skall häktas (21 §).

Den som är misstänkt för brott kan utan att vara anhållen eller häktad hållas kvar för förhör i högst 12 timmar (23 kap. 9 § RB).

Enligt 9 § lagen (1966:301) om rättspsykiatrisk undersökning kan den som skall genomgå rättspsykiatrisk undersökning och är på fri fot tvångsvis intas på rättspsykiatrisk klinik, om det finns skäl att anta att han inte kommer att frivilligt medverka till undersökningen. Rätten beslutar om sådan intagning. I beslutet skall fastställas den längsta tid, högst tre veckor, under vilken den misstänkte får hållas kvar på kliniken. Rätten kan förlänga denna tid med ytterligare högst tre veckor.

2.4.2 *Avräkning av frihetsberövande före dom*

Enligt huvudregeln om avräkning av häktningstid, 33 kap. 3 § BrB, kan domstol i samband med att den dömer till straff reducera straffet med hänsyn till att den tilltalade har varit häktad i målet. Hänsyn får då inte tas till häktningstid som infaller efter domens meddelande. Avräkning kan ske vid utdömande av fängelse på viss tid, böter, suspension eller disciplinstraff.

Den svenska avräkningsregeln är fakultativ. Domstol kan förordna om avräkning, om det prövas skäligt med hänsyn till omständigheterna. I förarbetena till den bestämmelse i strafflagen som i denna del hade samma lydelse som den nuvarande bestämmelsen i brottsbalken (prop. 1945:342 s. 183 och SOU 1944:50 s. 278) samt i den sedvanliga kommentaren till brottsbalken, Brottsbalken III s. 271, har gjorts vissa uttalanden om vilka omständigheter som bör beaktas vid prövning av avräkningsfrågan. Bl. a. framhålls, att den dömd i allmänhet känner sig mera rättvist behandlad, om han av domen kan se att avräkning har skett. Det kan från den synpunkten ibland vara bättre att utmäta ett något högre straff och sedan avräkna än att ge ett lägre straff utan avräkning, även om resultatet i verkligheten skulle bli detsamma. Vidare sägs att orsaken till häktning eller till häktningstidens längd bör vara av betydelse för bedömningen av avräkningsfrågan. Har tiden förlängts genom att den tilltalade fördröjt utredningen, är skälen mindre starka för avräkning än om häktningstiden har blivit förlängd utan hans förvållande. Det är emellertid inte meningen att avräkning skall användas som belöning för medgörlighet. När rättspsykiatrisk undersökning har verkställts, torde avräkning regelmässigt böra ske. I kommentaren nämns också att avräkning knappast kommer i fråga vid helt korta häktningstider inom ramen för en normal process utan förseningar.

Avräkning av häktningstid sker även i högre instans. Sådan avräkning följer i princip samma regler som avräkning i första

instans. Under förarbetena till BrB föreslogs en uttrycklig regel om att avräkning alltid skulle ske, om den häktade efter överklagande fick straffnedsättning. Departementschefen avböjde en sådan bestämmelse, eftersom den ansågs kunna leda till fullföljd i ett stort antal mål i vilka det inte fanns anledning att överklaga. Enligt departementschefen borde överrätterna dock vara tämligen liberala med avräkning. Om den dömden hade framgång med fullföljden, borde sålunda avräkning ske regelmässigt (prop. 1962:10 C s. 369).

För ungdomsfängelse och internering samt anstaltsbehandling som ingår i skyddstillsyn enligt 28 kap. 3 § BrB finns en specialregel om avräkning i högre instans. Denna regel är tillämplig i de fall då sådan påföljd efter underrätts dom har börjat verkställas på grund av nöjdförklaring av den dömden eller efter domstolens förordnande om omedelbar verkställighet. Om domen överklagas och överrätt i stället dömer till någon av de påföljder vid vilka avräkning kan ske enligt huvudregeln, nämligen fängelse på viss tid, böter, suspension eller disciplinstraff, får överinstansen, om det prövas skäligt med hänsyn till omständigheterna, förordna att det nya straffet skall anses till viss del eller i sin helhet verkställt genom vården eller behandlingen i anstalt. Häktningstid kan inte avräknas enligt denna bestämmelse, eftersom sådan tid inte är avräkningsbar enligt BrB vid påföljderna ungdomsfängelse, internering och skyddstillsyn.

Högre rätt är inte bunden av vad lägre rätt har beslutat i fråga om avräkning utan kan ändra beslut om avräkning i lägre instans oavsett om talan har fullföljts i den delen.

I brottsbalksregeln anges inte med hur lång tid avräkning får ske. Domstol kan förklara att straffet skall anses till viss del eller i sin helhet verkställt genom den tilltalades hallande i häkte. Den tid med vilken avräkning kan ske är således inte begränsad till häktningstiden. Enligt förarbetena till bestämmelsen (prop. 1962:10 s. 369) bör det inte bli fråga om några större avvikelser, när avräkning sker utöver den verkliga häkt-

ningstiden. Straffskalans minimum bör inte underskridas genom avräkning. Avsikten synes vara att möjligheten att avräkna längre tid än häktningstiden skall kunna användas i de fall, då man vill anse ett straff till fullo verkställt fastän häktningstiden är några dagar kortare än straffet.

Utanför BrB finns sedan den 1 april 1969 en särskild bestämmelse om avräkning av viss häktningstid vid verkställighet av ungdomsfängelse eller internering. Avräkningsregeln finns intagen i 22 § lagen (1964:541) om behandling i fångvårdsanstalt (behandlingslagen). Den tillkom i samband med att lagen om rättspsykiatrisk undersökning ändrades så, att det blev möjligt att förvara häktade som väntar på att genomgå rättspsykiatrisk undersökning på fångvårdsanstalt i stället för i häkte eller på rättspsykiatrisk klinik. Ändringen i den senare lagen motiverades med att den häktade får bättre möjligheter till arbete och gemenskap på fångvårdsanstalt (prop. 1969:22, ILU 1969:19; Rskr 1969:105).

Den nya regeln i 22 § behandlingslagen avser dem som efter att som häktade ha undergått rättspsykiatrisk undersökning döms till ungdomsfängelse eller internering. Utlåtande över sådan undersökning skall, om anstånd inte medges, avlämnas till rätten inom sex veckor från det beslutet om undersökningen inkom till den klinik eller den station till vilken undersökningen hör. Om utlåtet avges efter sexveckorstidens utgång, skall den överskjutande tiden enligt avräkningsregeln anses som tid under vilken ungdomsfängelse eller internering har verkställts i anstalt. Avräkningsregeln har sålunda betydelse för beräkning av såväl minsta som längsta tid för anstaltsvård vid dessa påföljdsformer. Regeln verkar automatiskt och avräkningen sker på verkställighetsstadiet genom beslut av ungdomsfängelse- resp. interneringsnämnden. Den nya lagstiftningen innebär i viss mån ett lagfästade av praxis enligt vilken hänsyn inte sällan togs till häktning i samband med rättspsykiatrisk undersökning, av ungdomsfängelsenämnden när det gällde att förordna om vård utom anstalt

och av domstol när det gällde att bestämma minsta tiden för internering.

2.4.3 Avräkning av frihetsberövande efter dom som sedermera vinner laga kraft

Bestämmelser om doms befordran till verkställighet och om beräkning av strafftid finns i behandlingslagen. Dom, varigenom någon har ådömts fängelse, ungdomsfängelse eller internering kan i princip verkställas, när den vinner laga kraft mot den dömde, alltså utan hinder av fullföljd från åklagare eller målsägande (4 § första stycket och 11 §).

I vissa fall skall dom verkställas omedelbart utan hinder av laga kraft, antingen på grund av domstols förordnande, t. ex. dom på ungdomsfängelse enligt 29 kap. 1 § BrB, eller direkt på grund av föreskrift i lag, t. ex. vid förändring av påföljd på verkställighetsstadiet enligt 38 kap. 9 § jämförd med 34 kap. 10, 12 och 13 §§ BrB (4 § andra stycket).

För den som är häktad börjar strafftiden löpa, när domen får verkställas. Tiden dessförinnan räknas alltså som häktningstid och ingår inte i strafftiden (16 § första stycket och 22 § första stycket). Den dömde har möjlighet att genom nöjdförklaring avstå från talan mot domen såvitt avser den ådömda påföljden och medge att påföljden får verkställas. Nöjdförklaring avges i viss form och är bindande. Har talan mot domen fullföljts, anses denna återkallad genom förklaringen (5 och 10 §§).

Avges nöjdförklaring, får domen verkställas omedelbart. Är den dömde häktad i målet, börjar strafftiden löpa i stället för häktningstiden. Om häktad avger nöjdförklaring inom tio dagar från den dag domen meddelades, räknas strafftiden från den dagen (16 § andra stycket och 22 § första stycket).

3. Överväganden

3.1 Allmänna synpunkter

I samtliga nordiska länder finns regler om att den som är misstänkt för brott kan berövas friheten i samband med utredning om brottet och på vissa grunder hållas i fängsligt förvar i avvaktan på rättegång och dom. Frihetsberövande kan också ske efter domen i syfte att säkerställa verkställighet av denna. Sådant straffprocessuellt frihetsberövande förekommer huvudsakligen i två former. Dessa benämns i Finland och Sverige anhållande och häktning, i Danmark anholdelse och varetækt/fængsling samt i Norge pågripelse och fengsling. Anhållande (med detta uttryck avses i fortsättningen också anholdelse och pågripelse) beslutas i regel av polis eller åklagarmyndighet, medan häktning (härmed avses i det följande även fængsling och fengsling) — med visst undantag i finsk rätt — kräver beslut av domstol. Som straffprocessuellt tvångsmedel i avbidan på lagakraftvägande dom fungerar häktning.

Kommittén har undersökt i vad mån man i de nordiska länderna kan tillgodoräkna den brottsliga tiden som han har varit anhållen och/eller häktad i målet. Man har konstaterat att lagstiftningen i samtliga nordiska länder innehåller regler om sådant tillgodoräkande. Lagstiftningen är i viss utsträckning likartad men väsentliga olikheter föreligger, framför allt i fråga om den omfattning i vilken avräkning får ske. I detta avseende finns skiljaktigheter beträffande både den regelmässighet med vilken avräkning kan göras och den tid som kan tillgodoräknas.

Inom Norden finns ett praktiskt betydelsefullt samarbete i fråga om straffverkställighet. Samarbetet bygger på enhetlig lagstiftning och innebär i princip att brottsmålsdom som har meddelats i ett nordiskt land kan verkställas i något av de andra. Det är uppenbart att olikheter i de nordiska ländernas regler om avräkning av häktningstid o. dyl. är till klar nackdel för detta samarbete. Kommittén finner det därför angeläget att skapa enhetliga regler för Norden i fråga om avräkning av tid för straffprocessuellt frihetsberövande.

Anhållande och häktning är processuella tvångsmedel som får tillgripas när det med skäl kan befaras att den som är misstänkt för brott skall avvika, försvåra brottsutredningen eller fortsätta sin brottsliga verksamhet. Sådant frihetsberövande är alltså till sitt syfte en processuell åtgärd och inte ett straff. Straffprocessuellt frihetsberövande har dock faktiskt sådan karaktär att den anhållne eller häktade upplever det som straff. Kommittén är därför enig om att likformiga nordiska avräkningsregler bör grundas på principen att tid i arrest eller häkte skall jämföras med frihetsstraff. Avräkningsreglerna bör vara så utformade att reaktionen mot brottet totalt sett inte blir strängare för den som har varit anhållen eller häktad än för den som har varit på fri fot.

Med utgångspunkt från denna principiella inställning tar kommittén i det följande upp olika frågor rörande avräkningsinstitutet. Därvid skiljer man mellan avräkning av tid för anhållande och/eller häktning som infäl-

ler före dom i första eller högre instans och avräkning av häktningstid som infaller efter dom som sedermera vinner laga kraft.

3.2 Avräkning av frihetsberövande före dom

3.2.1 *Avräkning vid olika påföljder*

Som tidigare nämnts innehåller strafflagstiftningen i samtliga nordiska länder regler om att straffprocessuellt frihetsberövande skall eller kan beaktas av domstol när påföljd ådöms. Reglerna förutsätter att domstol bestämmer straffet oberoende av tiden för frihetsberövande men samtidigt beslutar att straffet skall anses till viss del eller i sin helhet verkställt genom frihetsberövandet.

När det gäller de påföljder vid vilka avräkning kan förekomma kan konstateras, att avräkning i samtliga länder kan ske när domstol ådömer frihetsstraff på viss tid, i Danmark fängsel och hæfte, i Finland tukthus och fängelse, i Norge fängsel samt i Sverige fängelse. Det är också i samtliga länder möjligt att göra avräkning vid utdömande av bötesstraff.

I fråga om tidsobestämda frihetsberövande påföljder föreligger dock skillnader mellan de nordiska länderna. I Danmark och Norge är det möjligt att göra avräkning vid vissa tidsobestämda påföljder för vilka det finns bestämmelser om minimi- och maximitider, nämligen i Danmark ungdomsfängsel, arbeidshus och sikkerhedsforvaring och i Norge ungdomsfängsel. När det gäller ungdomsfängelse eller internering finns i Sverige en specialregel om avräkning av tid under vilken häktad har genomgått rättspsykiatrisk undersökning. Den del av undersökningstiden som överstiger den föreskrivna maximitiden om sex veckor skall tillgodoräknas den dömden. Den överskjutande tiden anses som tid under vilken ungdomsfängelse eller internering har verkställts i anstalt. Denna avräkningsregel är — till skillnad från övriga svenska bestämmelser om avräkning av häktningstid — helt automatisk och avräkningen sker på verkställighetsstadiet.

I Danmark, Finland och Norge kan avräk-

ning av frihetsberövande före dom förekomma också vid villkorlig dom med utsatt straff. I Danmark och Norge kan även frihetsberövande i mål vari den tilltalade har dömts till villkorlig dom utan utsatt straff avräknas, men först om och när straff senare bestäms.

Det visar sig sålunda att lagstiftningen i de nordiska länderna i fråga om avräkning vid tidsobestämda påföljder och villkorlig dom eller skyddstillsyn inte är enhetlig. Dansk och norsk lagstiftning går längst och medger avräkning vid dessa påföljdsformer. Kommittén anser att avräkning av straffprocessuellt frihetsberövande före dom i princip bör göras vid varje påföljd som är så bestämd till sitt mått att det finns grund för att beräkna avdrag för häktningstid o. dyl. Därför förordas att det danska och norska systemet görs till förebild i detta avseende. Avräkning bör sålunda vara möjlig — förutom vid böter och tidsbestämt fängelsestraff — vid sådana relativt tidsobestämda påföljder som ungdomsfängelse och internering liksom vid villkorlig dom med utsatt straff. Vid ådömande av villkorlig dom utan utsatt straff eller skyddstillsyn kan avräkning visserligen inte ske från sådan påföljd men också straffprocessuellt frihetsberövande i mål, vari sådan påföljd ådömts, bör kunna tillgodoräknas den dömden på sätt som skall anges i det följande.

Avräkning bör beslutas av domstol i samband med ådömande av påföljden, och avdragets omfattning bör anges i domen. Vid ungdomsfängelse och internering bör avräkningen — som nu redan sker i Danmark och Norge — tas i beaktande vid beräkning av minimi- och maximitider för omhändertagande på anstalt. Vid villkorligt anstånd med straffs ådömande och vid skyddstillsyn kommer avdraget att aktualiseras först vid ett undanröjande av påföljden. Detta bör gälla även om det i domen föreskrivs behandling i anstalt under viss del av prøvotiden. Redan i den första domen bör emellertid utsägas med vilken tid sådan avräkning får ske, om den ådömda påföljden senare skulle komma att ersättas av påföljd vid vilken avräkning kan ske.

3.2.2 *Avräkning vid olika former av straffprocessuellt frihetsberövande*

I de nordiska länderna inleds frihetsberövande före dom med anhållande som beslutas av polis- eller åklagarmyndighet och sedan övergår i häktning som — med visst undantag i finsk rätt — beslutas av domstol. Avräkning av frihetsberövande före dom kan i samtliga nordiska länder göras i fråga om häktningstid. Tid för anhållande kan avräknas endast i Finland och Norge. I Finland avdras dock inte helt korta anhållningstider. I Norge däremot görs avdrag även för enstaka dagar.

Om den misstänkte undergått sinnesundersökning i målet, kan man i Danmark, Finland och Norge avräkna den tid som han efter särskilt beslut med anledning av förordnandet om sinnesundersökning har varit intagen på sjukhus för undersökningen.

I Sverige kan också i vissa fall medges avdrag för tid i fängvårdsanstalt på grund av omedelbar verkställighet av ungdomsfängelse, internering eller anstaltsbehandling i förening med skyddstillsyn. Sådant avdrag kan beslutas av överrätt som ådömer böter, fängelse, suspension eller disciplinstraff i stället för den påföljd som har börjat verkställas.

Inom kommittén råder enighet om att varje form av frihetsberövande före dom i princip bör avräknas när påföljden bestäms. Det frihetsberövande som i tiden kan sträcka sig längst, nämligen häktning, är redan avräkningsbart enligt lagstiftningen i samtliga nordiska länder. Med häktning bör i detta sammanhang likställas sådant omhändertagande på anstalt som i vissa fall kan tjäna som ersättning för häktning. Fråga är nu i första hand om även tid för anhållande bör tillgodoräknas den misstänkte. Anhållningstiden är som regel kort och en regel om avdrag skulle endast innebära att straffet kan avkortas med ytterligare några få dagar. Även en sådan mindre avkortning är emellertid betydelsefull för den som varit berövad friheten. Kommittén anser därför att man som mönster för enhetliga nordiska regler bör välja den finska och norska regleringen

och tillgodoräkna den tilltalade även tid för anhållande. Kommittén är enig om att sådan avräkning i princip bör ske också i de fall då anhållande inte har följts av häktning. Å andra sidan är kommittén medveten om att det i praktiken uppkommer svårigheter att låta varje kort frihetsberövande leda till avräkning. Kommittén har därför inte ansett sig vilja förorda att Danmark, Finland och Sverige, som nu inte har regler om avräkning av helt korta frihetsberövanden, inför regler om avräkning av tid för anhållande som har varat i mindre än 24 timmar.

Vid sinnesundersökning i brottmål förekommer tvångsvis genomfört frihetsberövande som inte har sin grund i de vanliga straffprocessuella tvångsmedlen anhållande och häktning. Sådant frihetsberövande bör — liksom f. n. gäller enligt dansk, finsk och norsk rätt — kunna avräknas efter samma grunder som häktningstid.

3.2.3 *Obligatorisk eller fakultativ avräkning*

I dansk, finsk och norsk rätt kan avräkningsreglerna sägas vara obligatoriska, medan så inte är fallet enligt svensk rätt. Innebörden av de danska, finska och norska reglerna är att tilltalad, som varit berövad friheten före dom i målet, har rätt att tillgodoräkna sig denna tid. Denna rätt är dock inte ovillkorlig, utan avräkning kan underlåtas under vissa omständigheter. Enligt den svenska bestämmelsen är avräkning inte huvudregel, utan det överlämnas åt domstolens fria prövning att efter omständigheterna besluta om avräkning i varje särskilt fall.

Det finns sålunda i detta avseende en tydlig skillnad mellan de danska, finska och norska avräkningsreglerna, å ena sidan, och den svenska avräkningsregeln, å andra sidan. Denna skillnad framträder ännu tydligare i praxis. Av vad kommittén har inhämtat i fråga om praxis i de olika länderna framgår sålunda, att avräkning sker praktiskt taget utan undantag i Danmark och Norge, medan man är något mera restriktiv i Finland. De svenska domstolarnas praxis är föga enhetlig.

I Sverige torde det dock vara fast praxis att inte medge avräkning för korta häktningstider (2–3 veckor) i första instans. Däremot tillgodoräknas den dömda regelmässigt häktningstid som har förlängts på grund av rättspsykiatrisk undersökning. En svårighet vid bedömningen av svensk domstolspraxis är, att det inte kan uteslutas att domstolarna har gjort s. k. avräkning, dvs. utmätt straffet med hänsyn till häktningstiden utan att uttryckligen ange detta i domen.

Kommittén anser att flera skäl talar för att avräkning av tid för sådant frihetsberövande före dom som berörts i det föregående skall vara obligatorisk vid utdömande av straff. Sålunda kan man från rent principiella synpunkter hävda att tid, varunder den tilltalade varit berövad friheten i avvaktan på lagföring, alltid skall tillgodoräknas honom och inte får fungera som ett tilläggsstraff. Ett tungt vägande skäl är vidare att ett sådant system redan fungerar väl i större delen av Norden. I både Danmark, Finland och Norge har man positiva erfarenheter av obligatoriska regler om avräkning av frihetsberövande före dom. Den svenska fakultativa regeln däremot kan befaras ha lett till bristande enhetlighet i domstolarnas praxis. Detta är en nackdel som skulle kunna undanröjas med en fast regel om avräkning. På skäl som nu anförts förordar kommittén en i princip obligatorisk avräkningsregel.

Kommittén har övervägt om avräkning bör ske helt undantagslöst eller bör kunna underlåtas om särskilda skäl talar emot att den tilltalade får tillgodoräkna sig tiden för frihetsberövande, t. ex. flyktförsök, undanröjande av bevis eller simulation av sinnessjukdom. Kommittén förordar en helt automatisk regel utan undantag. En sådan regel stämmer bäst med principen att man inte bör använda sanktioner mot tilltalad som motarbetar lagföringen. Vidare anser kommittén att en undantagslös regel är bäst ägnad att skapa rättslikhet i Norden.

I de nordiska avräkningsbestämmelserna anges inte med hur lång tid avräkning får ske. I Danmark ges dock avdrag för hela häktningstiden i praktiskt taget samtliga fall.

I Finland ges i regel avdrag med hela tiden för frihetsberövande, om den tilltalade döms till fängelse, men ofta med bara tre fjärdedelar av tiden, om han döms till tukthus. I norsk praxis ges alltid avdrag för hela den tid som den tilltalade varit anhållen och häktad. Den svenska avräkningsregeln torde tillämpas så att avdrag görs för den del av häktningstiden som överstiger vad man anser vara normal häktningstid. I samtliga nordiska länder gäller att avräkning inte är begränsad till tiden för frihetsberövandet. Om denna tid är något kortare än strafftiden, kan straffet likväl anses verkställt i sin helhet genom frihetsberövandet.

Kommittén förordar – med den begränsning som tidigare nämnts i fråga om kortare tid för anhållande än 24 timmar – att avdrag görs för hela tiden av frihetsberövande, som föregått dom, efter principen att en dags frihetsberövande motsvarar en dag av straffverkställighet i anstalt. En smidig tillämpning av avräkningsinstitutet förutsätter dock att frihetsstraff som är något längre än tid för avräkningsbart frihetsberövande bör kunna anses verkställt i sin helhet genom frihetsberövandet före dom. I fråga om tidsobestämda påföljder bör avdraget inverka på minimi- och maximitiderna. Vid bötesstraff får domstolen göra en skälighetsbedömning. Fasta skalor för beräkning av avdrag torde inte ha någon funktion att fylla. När böter förekommer i kombination med annan påföljd t. ex. villkorlig dom eller skyddstillsyn, bör avräkning inte göras i bötesstraffet utan i den andra påföljdsformen, om denna är av sådant slag att avräkning kan ske, och i annat fall om och när påföljden undanröjs i senare dom.

3.2.4 Avräkning i högre instans

I samtliga nordiska länder kan vid fullföljd av talan göras avräkning i högre instans av häktningstid som infaller efter underrätts dom. Avräkning sker då efter samma principer som i första instans. I Danmark och Norge är det numera fast praxis att ge avdrag för hela häktningstiden, när rättsmedel har använts mot underrätts dom. Avdrag ges

sålunda oberoende av vilken part som fört talan mot domen och oberoende av utgången av prövningen i högre instans. I Finland och Sverige synes man vara något mera restriktiv vid avräkning i högre instans. Enligt finsk och svensk rätt krävs i princip att den dömda har framgång med sin talan för att avdrag skall ges för häktningstid som infaller efter dom i lägre instans. Denna begränsning av avdragsmöjligheten i högre rätt är främst föranledd av antagandet att en liberalare regel skulle leda till att underrättsdomar i större utsträckning än som nu är fallet överklagas utan anledning.

Kommittén är enig i sin uppfattning att avräkning av häktningstid bör göras också i högre instans och efter samma grunder som gäller för avräkning som sker i första instans.

Det finns risk för att frekvensen av överklagade mål ökar, om rätten att avräkna häktningstid efter underrätts dom utvidgas. Detta kan komma att medföra en ökad belastning på åklagar- och domstolsväsendets resurser. Kommittén anser det dock vara principiellt riktigt att begränsa tillströmningen av mål till högre rätt genom restriktiva avräkningsregler. För den som är på fri fot gäller inte några sådana restriktioner. Den häktade är således med en sådan ordning betydligt sämre ställd än den som är på fri fot. Kommittén förordar därför, att avräkning av häktningstid i högre instans skall vara obligatorisk och ske utan hänsyn till resultatet av användningen av rättsmedel. Från finsk sida görs dock den reservationen att en sådan ordning inte torde kunna genomföras i Finland utan en samtidig reform av reglerna om fullföljd av talan.

3.2.5 Avräkning av frihetsberövande i utlandet

De hittills gjorda övervägandena i avräkningsfrågan har avsett sådant straffprocessuellt frihetsberövande som har förekommit i domslandet. I samband med lagföring för brott kan emellertid också uppkomma fråga om avräkning av frihetsberövande som på grund av brottet har ägt rum utomlands.

Detta blir särskilt aktuellt vid lagföring efter utlämningsförfarande.

I samband med begäran om utlämning för brott kan sålunda den som i annat land begärs utlämnad bli omhändertagen i det landet i avbidan på prövning av utlämningsfrågan eller verkställighet av utlämningsbeslut. Sådant omhändertagande kan på grund av efterlysning ske redan innan utlämningsframställning görs. Frihetsberövande av detta slag kan bli långvarigt, upp till flera månader. Lagföring för brott kan även överföras från ett land till ett annat utan samband med utlämningsförfarande. Sålunda kan t. ex. ett mål på gärningslandets initiativ föras över till hemlandet, där den misstänkte befinner sig, för att handläggas i det landet. Också i sådana fall kan den misstänkte ha varit berövad friheten i annat land än domslandet på grund av misstanke om brottet.

Frihetsberövande i utlandet på grund av misstanke om det brott som senare leder till ådömande av påföljd i det egna landet bör enligt kommitténs uppfattning i princip avräknas efter samma grunder som gäller för anhållande och häktning som har verkställts i det egna landet. Emellertid kan de straffprocessuella frihetsberövanden som förekommer i utomnordiska länder markant skilja sig från vad som gäller inom Norden. Sådant frihetsberövande kan sålunda vara lindrigare än i de nordiska länderna, t. ex. ha formen av husarrest, eller strängare och för den intagne mer fysiskt och psykiskt påfrestande än de nordiska formerna av straffprocessuellt frihetsberövande. Kommittén anser därför att man inte bör uppställa någon generell regel om att straffprocessuellt frihetsberövande i utlandet skall avräknas efter samma precisa regler som bör gälla för inhemskt frihetsberövande. Kommittén förordar i stället att de nordiska avräkningsreglerna på grund av de skiftande förhållanden som kan förekomma i sådana fall skall medge avräkning i skälig omfattning. Därmed förutsätter dock kommittén, att frihetsberövande, som har skett i annat nordiskt land, med hänsyn till den nordiska rättslikheten på området regelmässigt avräknas fullt ut i enlighet med den

förut förordade obligatoriska avräkningsregeln. Detsamma bör gälla sådant frihetsberövande i utomnordiskt land som har varit likartat det frihetsberövande som äger rum i de nordiska länderna efter anhållnings- eller häktningens beslut.

3.3 Avräkning av häktningstid efter dom som sedermera vinner laga kraft

I samtliga nordiska länder kan det i samband med dom i brottmål beslutats att den dömda skall i häkte avvakta att domen vinner laga kraft. Frågan om sådan häktningstid kan tillgodoräknas den dömda som strafftid behandlas i ländernas lagstiftning om verkställighet av frihetsstraff. I Danmark anses verkställigheten påbörjad när domen meddelas. Den häktade får således helt tillgodoräkna sig häktningstid som infaller efter domen. Enligt de nyligen ändrade finska bestämmelserna är den häktades möjligheter att få räkna häktningstid som strafftid beroende av om den dömda samtycker till att domen får verkställas omedelbart. Om den dömda inom viss tid avstår från att fullfölja talan mot domen, räknas strafftiden från den dag domen meddelades och i annat fall från den dag samtycke lämnades. Enligt norsk praxis ges fullt avdrag för tid i häkte efter domens meddelande. I svensk rätt regleras förhållandet mellan häktningstid och straffverkställighet på i princip samma sätt som i finsk rätt. Enligt huvudregeln börjar strafftiden inte löpa förrän domen har vunnit laga kraft mot den dömda. För att häktningstiden skall inräknas i strafftiden fordras att den dömda avger en bindande förklaring att han avstår från talan mot domen. Ges sådan förklaring inom viss tid, räknas strafftiden från den dag domen meddelades.

Kommittén har i det föregående förordat obligatorisk avräkning av häktningstid före dom. I konsekvens härmed bör också häktningstid efter dom som sedermera vinner laga kraft tillgodoräknas den dömda vid verkställighet av frihetsstraff. Sådan avräkning bör ske utan krav på bindande förklaring att avstå från fullföljd i målet.

Vidare bör den som vid fullföljd av talan till högre instans får avslag på sin begäran att få målet upptaget till prövning få räkna häktningstid efter dom i lägre instans som strafftid. Detta får anses som en nödvändig följd av den föreslagna regeln att den som fullföljer talan utan framgång får straffet reducerat med häktningstiden.

Stockholm den 4 juni 1971

Knud Waaben

Östen Elfving

Rolv Ryssdal

Holger Romander

Nordisk udredningsserie (NU)

1960

1. Teknikerutbildningen i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Del I
2. Fællesinstitutioner i Norden

1961

1. Den nordiske husholdshøgskolen
2. Nordens folkelige akademi
3. Nordisk filmsamarbeid
4. Internordiske flytteattester
5. Nordisk arbetsmarknad för sjöfolk
6. Gemensam lagstiftning i rättstillämpningen
7. Prøvning af dentalmaterialer
8. Kvalifikationskrav för lärartjänster

1962

1. Helsetjeneste for søfarende
2. Nordiskt samarbete inom radio och television
3. Vattenkraften i Torne och Kalix älvar
4. Nordisk bogmarked
5. Sommartid
6. Nordisk arbetsmarknad för tandläkare
7. Beretning om materiale om udviklingslandene
8. Nordiska rådets verksamhet 1952–1961
9. Nordiska sjömäns sociala rättigheter
10. Nordisk statistisk årsbok. 1962

1963

1. Øresundsforbindelsen. 1. del
2. Fiske och flottning i gränsvattnen mellan Finland och Sverige
3. Opprettelse av »Nordens hus» i Reykjavik
4. Samarbeid mellom de tekniske høyskoler i Norden
5. Bolagsbeskattningen i Norden
6. Nordisk patentlovgivning
7. Betänkanden avg. av Nordiska expertgruppen för vissa utlänningskontrollfrågor. 1–2
8. Nordisk statistisk årsbok. 1963

1964

1. Teknikerutbildningen i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Del II
2. Nordisk etterutdannelse i by- og regionplanlegging
3. Nordiskt institut för elementarpartikelfysik
4. Invaliditetsvurdering, erstatningsfastsettelse, tabellsystemer m. v. i yrkesskade-trygdene i Norden
5. Nordiska rådets öresundskonferens den 13–15 april 1964
6. Specialistkompetens för nordiska läkare
7. Nordisk investeringsbank

8. Personaleforhold og udgiftsfordeling ved fællesinstitutioner i Norden
9. Slutberetning fra Nordisk samfærdselskomité
10. Nordisk statistisk årsbok. 1964

1965

1. Transportekonomisk forskning i Norden
2. Översikt över lagar tillkomna genom nordiskt samarbete
3. Enkelte mellomriksveger mellom Norge og Sverige
4. Forskning af international politik
5. Afro-asiatiske studier i Norden
6. Utbildning av sjukhusadministratörer i Norden
7. Nordisk forskningskonferens 1965
8. Underlättande för nordiska medborgare att förvärva medborgarskap i annat nordiskt land m. m.
9. Nordic Cooperation. Conference 1965
10. Vägtrafikregler (se 1966: 2)
11. Vägtrafikregler. Bilagor (se 1966: 3)
12. Nordisk skolordning
13. Femte Nordiska samekonferensen i Tana 1965
14. Yearbook of Nordic Statistics 1965 (Nordisk statistisk årsbok)

1966

1. La Coopération internordique. Conférence 1965
2. Vägtrafikregler
3. Vägtrafikregler. Bilagor
4. Nordisk skattekonferens 1966
5. Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige
6. Kontaktmandsseminar 1966
7. Radio- och TV-konferens 1966
8. Den statliga personalpensioneringen i Norden
9. Presseminarium 1966
10. Yearbook of Nordic Statistics 1966 (Nordisk statistisk årsbok)

1967

1. Nordiskt institut för samhällsplanering
2. Nordiskt samarbete inom forskningens och den högre undervisningens område
3. Mellanriksväg Kiruna-Nordnorge
4. Internordisk verkställighet med anledning av beslut rörande vårdnad om barn m. m.
5. Nordisk institut for videreuddannelse i havekunst og landskabsplanlægning
6. Dansk, norsk og svensk presses indhold af nordisk stof
7. Jagt- og viltvårdskonference 1966
8. Nordiska bestämmelser för skeppsapotek
9. Nordisk skolmatematik
10. Matematik och ingenjörer
11. New School Mathematics in the Nordic Countries
12. Pohjoismaiden koulumatematiikka
13. Konferens om mark- och vattenföreningar 1967
14. Faste forbindelser over Øresund
15. Om forældelse i nordisk strafferet
16. Boksningens medicinske skadevirkninger
17. Yearbook of Nordic Statistics 1967 (Nordisk statistisk årsbok)

1968

1. Nordisk patentråd
2. Saltholmsudvalget

3. Saltholmsudvalget, bilag
4. Københavns lufthavns fremtid
5. Handelsdokumentguide
6. Konsumentlovgivning i Danmark, Finland, Norge og Sverige
7. Nordisk samarbejde om lægemidler
8. Nordisk gränsregion
9. Nordic Economic and Social Cooperation. Conference 1967
10. Harmonisering av socialhjälpstiftningen i de nordiska länderna
11. Langtidsplan for Nordforsk
12. Kulturformidling – Mål og midler
13. Samnordisk social utbildning
14. Den obligatoriska skolan i Norden
15. Indstilling om udvidet kernekraftsamarbejde
16. Gränsöversöverskommelse mellan Finland och Sverige
17. Suomen ja Ruotsin välinen rajajokisopimus
18. La coopération internordique en matières économiques et sociales
19. Yearbook of Nordic Statistics 1968 (Nordisk statistisk årsbok)

1969

1. Utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete
2. Laajennettu pohjoismainen taloudellinen yhteistyö, alustava mietintö
3. Nordforsks miljövårdsutredning
4. Förslag till utbyggnad av den samnordiska fortbildningen för journalister
5. Konsumentupplysning i undervisningen
6. Sjätte nordiska samekonferensen i Hetta
7. Nordisk gyldighet av førerkort
8. Nordiskt sjukhusfysikersamarbete
9. Nordiskt ämbetsmannamöte i Storlien
10. Nordisk sjömansskattefördelning
11. Udvidet nordisk økonomisk samarbejde
12. Öresundsregionen
13. NORDTRANS
14. Nordisk standardiseringskonferanse i Oslo
15. Nordek, Laajennettu pohjoismainen taloudellinen yhteistyö
16. Läromedelsforskning och undervisningsplanering
17. Expanded Nordic Economic Co-operation
18. Innstilling om internordisk gyldighet av resepter
19. Nordiska rådet, register 1953–1964
20. Nordiska samarbetets organisation
21. Nordic Economic and Cultural Cooperation
22. Yearbook of Nordic Statistics 1969 (Nordisk statistisk årsbok)

1970

1. Samordnad utbyggnadsplanering inom Norden
2. Uddannelses- og forskningsspørgsmål
3. Prøveløsladelse
4. La Coopération internordique en matières économiques et culturelles
5. Nordisk gränsregion, miljövård och urbanisering
6. Konsumentundervisning i skolen
7. Merking av brann- og helsefarlige stoffer
8. Nordisk trafiksäkerhetskonferens i Stockholm
9. Innstilling om harmonisering av skoleordningene i de nordiske land
10. Vägtrafikregler. Reviderat förslag

11. Narkotikaforskning
12. Nordisk kontaktmannsmøte i Røros
13. The Organisation of Nordic Co-operation
14. Migrationen mellan Sverige och Finland
15. Nordisk tjänstemannarätt
16. Utlänningspolitik och utlänningslagstiftning i Norden
17. Nordiskt institut för jämförande rättsvetenskap
18. Tentamensgiltigheten i Norden
19. Authorisation af optikere
20. Nordiskt kulturavtal
21. Uttalanden över NORDTRANS-betänkandet
22. Nordisk statutsamling
23. Yearbook of Nordic Statistics 1970 (Nordisk statistisk årsbok)

1971

1. Forskning med relation till utbildning för åldersklasserna 16–19 år
2. Harmonisering av matematikundervisningen i årskurs 1–6 i de nordiska länderna
3. Konsument- och marknadsföringsfrågor. Konferens 1971
4. Nordiska transportproblem (NORDTRANS II)
5. Nordiska ministerrådets arbetsformer
6. Utredning angående information till u-länderna om den nordiska marknaden
7. Studier kring gränsen i Tornedalen
8. Undervisningen i finska i Sverige
9. Avräkning av häktningstid m. m.

AKTIEBOLAGET
C. E. FRITZES KUNGL. HÖVBOKHANDEL
I DISTRIBUTION

81
1
D

Nordiska kulturkommissionens slutrapport

iske betænkninger
ismaiset mietinnöt
en nefndarálit
iske innstillinger
ska utredningar

NORDISKA RÅDET
Nordisk udredningsserie

Pohjoismaiden
kulttuuritoimikunta:
Loppukatsaus
toiminnan päättyessä

10/71

The Albert of the

APR 12 1972

University of Illinois
at Urbana-Champaign

Nordiska kulturkommissionens slutrapport

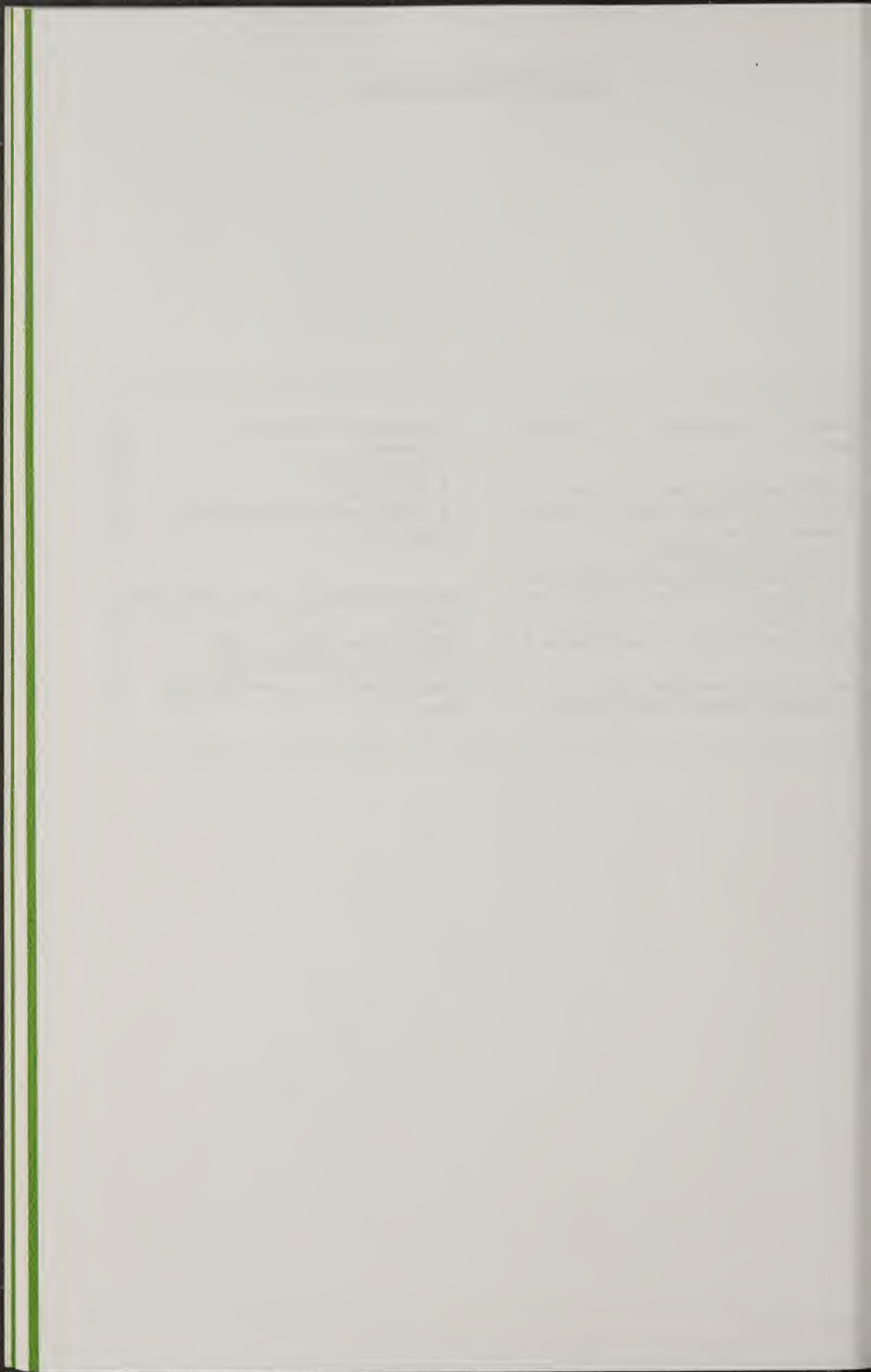
Stockholm 1972

Innehållsförteckning

Skrivelse til regeringerne i de nordiske lande	5	redegjørelse fra seksjon II	29
Nordisk kulturkommission, Sektion I . .	7	1. Inledning	29
Sektion I's arbejde inden for området højere uddannelse og forskning	7	2. Aktuelle saker	29
1. Generelle synspunkter	7	3. Andre saker	34
2. Aktuelle sager på uddannelsesområdet	8	4. Oppsummering og synspunkter . . .	35
3. Aktuelle sager inden for forskningsområdet	12	Vedlegg 1—5	37
Bilag 1—11: Udvalg m. v. under Sektion 1	13	Nordiska kulturkommissionen, Sektion III	43
Nordisk kulturkommisjon, Seksjon II . .	29	Inledning	43
Nordisk samarbeid i skolesektoren —		Särskilda sakområden (I—XIII)	44
		Avslutning och sammanfattning	78
		Expertutskott m. m. under sektion III . .	80
		Bilaga 1—10:	81

Til regeringerne i de nordiske lande

Nordisk kulturkommission har på sit plenarmøde i Bergen den 23.–26. maj 1971 udarbejdet en oversigt over kommissionens arbejde i de senere år, og kommissionen har samtidig søgt på grundlag af sine erfaringer at give en vurdering af det arbejde, der er udført, og at angive mulige retningslinjer for en videreførelse af bestræbelserne for på alle felter at udvikle og udbygge det nordiske kulturelle samarbejde.

Dette er sket med henblik på ikrafttrædelsen den 1. januar 1972 af den nordiske kulturaftale, som vil medføre, at ansvaret for disse samarbejdsopgaver overføres til de nye organer på statsligt plan, som forudsættes oprettet i henhold til kulturaftalen.

Ved oversendelsen til de nordiske regeringer af det udarbejdede dokument har kulturkommissionen ønsket dels i meget summarisk form at gøre opmærksom på nogle af de mere betydningsfulde af de opgaver, som kommissionen i den senere tid har beskæftiget sig med, dels at fremkomme med nogle synspunkter med baggrund i de erfaringer, som kommissionen har indvundet gennem sit mangeårige arbejde.

På *den højere uddannelses og forskningsområder* er der på grundlag af kulturkommissionens udredninger og forslag indenfor en række fag skabt muligheder for, at studerende ved et nordisk universitet kan tage en del af deres uddannelse ved andre nordiske universiteter. Der er sat i gang kurser, som tager sigte på at forstærke den nordiske samhørighed ved at give studerende information om forholdene i de øvrige nordiske lande. Der er endvidere igangsat kurser for videregående studerende, og der er oprettet en nordisk sommerskole for forskeruddannelsen. En række nordiske videnskabelige institutioner, samarbejdstiltag og

samarbejdsorganer er etableret eller initieret.

På *skolens område* har det i kulturkommissionens senere år været en hovedopgave at søge fremmet en udvidet harmonisering af skoleordninger og læreplaner i Norden, og i denne sammenhæng har kommissionen spillet en afgørende rolle ved den nyordning og modernisering af matematikundervisningen i de nordiske landes skoler, som er under gennemførelse. En samordnet indsats på de områder, der lige er nævnt, og i læreruddannelsen vil skabe bedre betingelser for det pædagogiske udviklingsarbejde, som er ubetinget nødvendigt, for undervisningen i alle de nordiske lande. Tilsvarende gælder iøvrigt på voksenundervisningens område. Muligheder foreligger desuden både for kvalitetsforbedringer og for ikke uvæsentlige besparelser med hensyn til produktion af undervisningsmidler.

På *de øvrige kulturområder* har kulturkommissionen over et meget bredt felt taget initiativer til et forstærket nordisk samarbejde. Som eksempler kan nævnes gæstespilsudvekslinger mellem de nordiske landes teatre, oprettelse af faste seminarier for teaterinstruktører og andre, der arbejder på teatrets område, udstillingsvirksomhed af forskellig art og etableringen af en forsøgsordning med bestilling af musikværker på nordisk basis. Et betydeligt arbejde er gjort for at gøre nordisk litteratur kendt ude i verden, således ved udgivelsen af to serier nyere nordisk litteratur på engelsk.

Flere af de sager og projekter, som Nordisk kulturkommission har taget op, er ikke specielt knyttet til noget bestemt af de ovenfor nævnte områder, men har bredere sigte. Dette gælder således de forslag, der har været fremme om oprettelse af nordiske kul-

turattachéstillinger særlig i de lande, hvor ingen af de nordiske stater er repræsenteret ved kulturudsendinge, og fremfor alt det arbejde kommissionen har igangsat for at belyse og analysere kulturmiljøet for børn i dagens samfund og de alvorlige mangler og brister som her gör sig gældende.

Når det gælder radio og TV ønsker kulturkommissionen at understrege, at der på dette felt foreligger store uudnyttede muligheder, af den største betydning for nordisk samarbejde.

Nordisk kulturkommission har i sin virkeperiode ofte følt, at dens arbejde blev vanskeliggjort og hæmmet af de relativt begrænsede mandskabsmæssige og økonomiske resourcer, der har været til rådighed. Kommissionen håber, at den nye organisationsordning vil skabe bedre vilkår end de hidtil foreliggende for en øget og intensiveret indsats på det nordiske kulturområde. Kulturkommissionen er overbevidst om, at behovet for videreudbygning af det kulturelle fællesskab mellem Nordens lande i den nuværende situation vil melde sig med særlig styrke.

Med tanke på, at det arbejde, som hidtil har været udført i Nordisk kulturkommission skal overgå til politiske og administrative organer, ønsker kommissionen så stærkt som muligt at understrege betydningen af, at man ved arbejdet med samarbejdsopgaverne opretholder en nær kontakt med de grupper, som på de forskellige områder er aktive i kulturarbejdet. En sådan nær kontakt vil efter kulturkommissionens opfattelse være en forudsætning for, at arbejdet skal kunne udføres med den nødvendige dynamik og motivation og stadig få tillført impulser og idéer.

Til slut vil kommissionen fremhæve betydningen af en kontinuerlig efterprøvning af de forskellige tiltag, som iværksættes både med tanke på den praktiske nytte og den nordiske samhørighed. En sådan evaluering vil have stor værdi for planlægning og videreudvikling af det nordiske kultursamarbejde.

Bergen, den 26. maj 1971

For Nordisk kulturkommission

Ólafur Björnsson

Formand

Árni Gunnarsson

Generalsekretær

Nordisk kulturkommission

Sektion I

Sektion I's arbejde inden for området højere uddannelse og forskning

I denne oversigt over sektionens arbejde med spørgsmål, som angår højere uddannelse og forskning, vil der først blive peget på nogle af de områder eller problemer, som sektionen mener det fortsat vil være særlig aktuelt, at der arbejdes med. I denne forbindelse vil der også blive gjort rede for nogle af de vigtigste erfaringer, som sektionen har gjort, når det gælder samarbejdsproblemerne inden for området, og i forbindelse dermed vil der blive givet en mere detaljeret redegørelse for de enkelte sager, som nu er aktuelle i sektionen. Som bilag medfølger redegørelser for sektionens arbejdsgrupper, ekspertudvalg og lignende med angivelse af mandat og sammensætning.

1. Generelle synspunkter

En stor del af sektionens arbejde har haft som udgangspunkt at udnytte ressourcerne gennem fælles tiltag eller arbejdsdeling mellem de nordiske lande. På *uddannelsesområdet* vil sektionen som et særlig vellykket samarbejdstiltag fremhæve *den nordiske sommerskole for forskeruddannelse*, som der er redegjort for i afsnit 2.2.1. Det er sektionens opfattelse, at sommerskolen bør kunne danne mønster for lignende samarbejdstiltag på andre områder. Blandt de mange fordele vil sektionen pege på flexibiliteten i undervisningsprogrammet og mulighederne for omprioritering og nyvurdering af virksomheden fra år til år.

Nogle af de samarbejdstiltag, sektionen har været med til at sætte i gang i årenes løb, har såvel praktisk som idemæssigt haft udgangspunkt i det fælles kulturmiljø, som Norden udgør, og i ønsket om at styrke dette fællesskab. Dette gælder de nordiske *universitetskurser i sprog, litteratur og historie*, arbejdet med *oversættelser af faglitteratur* fra finsk og islandsk, i stor udstrækning også arbejdet med *tentamensgyldighed*. Videre må nævnes det specielle tiltag med kurser i *finsk tekstforståelse*. Sektionen vil fremhæve, at prioriteringen af forskellige samarbejdstiltag også må ses i lys af denne målsætning, og at det må blive en vigtig opgave at vurdere, hvilke yderligere tiltag, som kan være aktuelle.

Som det fremgår af afsnit 2.1, har sektionen haft et omfattende arbejde med spørgsmål, som knytter sig til godkendelse og evaluering af kurser og eksamensresultater mellem de nordiske lande.

Problemerne gælder både kompetencen for adgang til højere studier, evaluering af kurser og delresultater inden for de højere studier og det specielle problem om adgangen til lukkede studier. Sektionen vil her pege på, at det ikke mindst på grund af det kontinuerlige reformarbejde, som foregår på det nationale plan, når det gælder studieoplæg og studiernes indhold, har vist sig at være mindre hensigtsmæssigt at udarbejde *detaljerede* bestemmelser for enkelte studieområder. Det fortsatte arbejde bør i stedet tage sigte på at opstille generelle regler over hele det post-gymnasiale felt for godkendelse af kurser og studier. Disse regler bør antagelig bygge på en blanding af kriterier,

som gælder for kundskabskrav, studienes indhold og længde.

På *forskningsområdet* vil sektionen særlig fremhæve det, som siges nedenfor om *formerne* for samarbejdet og *vurdering* og efterprøvning af de konkrete tiltag. I samme forbindelse vil sektionen også pege på, at selv om de mest betydningsfulde hindringer for at udvide forskningssamarbejdet kan siges at være af psykologisk og økonomisk karakter, så vil det også være af værdi at få gennemført en kortlægning af de forskellige praktiske og tekniske hindringer, som kan foreligge.

Hvad angår samarbejdsformerne vil sektionen ikke komme ind på organiseringen af samarbejdet i almindelighed. Den vil imidlertid fremhæve to spørgsmål, som har været diskuteret, og som det er værd at overveje i det fortsatte samarbejde.

Det gælder for det første *samarbejdsorganernes kontakter* med de interessegrupper, som organerne skal rette sig efter. I det fortsatte udredningsarbejde angående konkrete samarbejdsprojekter bør man vurdere, hvorvidt arbejdsformen med særlige udredningskomiteer eller udvalg er den mest hensigtsmæssige. Det er sektionens opfattelse, at disse organer let bliver isolerede i forhold til de nationale miljøer og grupper, som arbejdet gælder.

Når der nu skabes personalemæssige ressourcer på sekretariatsplan, vil de nye samarbejdsorganer have bedre forudsætninger for løbende kontakt med de nationale miljøer på forskellige områder.

Det andet spørgsmål gælder *evalueringen* af igangværende og afsluttet samarbejde. Fra sektionens side har dette spørgsmål været taget op, både i forbindelse med behandlingen af ansøgninger til Nordisk Kulturfond, og når det har drejet sig om f. eks. kurserne for forskeruddannelse jfr. det som bilag 11 optagne PM af 3. april 1970. Sektionen antager, at dette er et problem, som bør vurderes for kultursamarbejdet i sin helhed. På sektionens område kan det særlig siges at gælde de forskellige organisatoriske løsninger, som har været prøvet med henblik på samarbejdet inden for et bestemt forskningsområde. Det bør vurderes, hvorvidt samarbejdsformen er den bedst mulige i hvert enkelt tilfælde, og om det inden for visse områder ville være rationelt at sammenlægge samarbejdsorganer.

2. Aktuelle sager på uddannelsesområdet

2.1 Forudsætninger for uddannelsessamarbejdet – evaluering af kurser, godkendelse af eksamensresultater m. m.

2.1.1 Nye muligheder for studier i andet nordisk land, herunder gensidig godkendelse af deleksaminer (tentamensgyldighed)

En oversigt over sektionens arbejde med denne sag og de resultater, som er opnået, er givet i betænkningen »Tentamensgyldigheden i Norden«, *NU* 1970: 18. I samarbejde med universitets- og undervisningsmyndigheder blev i løbet af 1950-årene skabt det formelle grundlag i form af reglementsbestemmelser. En række fagkonferencer i humanistiske og naturvidenskabelige fag dannede udgangspunktet for fastsættelse af regler for enkelte fag ved det matematiske-naturvidenskabelige og det historiske-filosofiske fakultet. Fra midten af 1960-årene blev disse regler erstattet af generelle bestemmelser for alle fag ved disse fakulteter. Parallelt blev der udarbejdet bestemmelser vedrørende udnyttelse af lån og stipendier for studier i andet nordisk land. I løbet af de sidste år har mulighederne for tentamensgyldighed ved andre fakulteter været til undersøgelse. I 1960 og 1970 blev disse regler fastsat for juridiske og økonomiske fag. På det tekniske område foreligger ikke større hindringer. Inden for medicin og odontologi foregår udredningsarbejde. Samtidig har informationsarbejdet om tentamensgyldigheden været viet speciel opmærksomhed.

Det omfattende arbejde, som har været nedlagt om dette spørgsmål, har ikke ført til nogen mærkbar forøgelse af antallet af studerende, som udnytter bestemmelserne. De ændringer, som er sket, og som sker i studieoplæg på det nationale plan, har også gjort det nødvendigt at vurdere spørgsmålene påny. I løbet af 1969–70 blev derfor den ovennævnte betænkning udarbejdet. Samtidig har Nordisk Råd vedtaget flere rekommandationer, som angår samme problemområde (*Nr. 7/1969 og nr. 13/1970*). Det gælder spørgsmålet om *evalueringsnormer for eksamensresultat* (betyg), udredning om mulighederne for at *fjerne hindringer for adgang til lukkede studier* og for at skabe ensartede regler, når det gælder *studiesociale tiltag*. Det sidste spørgsmål er også bragt på bane af de nordiske studenterorganisa-

tioner, som endvidere har fremlagt forslag om *nordiske evalueringsregler for post-gymnasiale kurser* af mindre omfang end de enheder, som tentamensgyldigheden bygger på.

I efteråret 1970 vedtog sektionen at nedsætte en styringsgruppe (*se bilag 1.*), som først og fremmest skulle udarbejde retningslinier for arbejdet med evalueringsregler og adgangen til lukkede studier. Mulighederne for at udvide tentamensgyldigheden i Norden er i stor udstrækning afhængige af, at disse spørgsmål bliver udredet. Det gælder også et øget samarbejde, når det drejer sig om mindre specielle uddannelser (*se punkt 2.1.2.*). Sektionen har derfor henvist også disse spørgsmål til styringsgruppen, som havde sit første møde i april 1971 og vedtog, at en særlig udredningsmand burde udpeges til at udføre detailundersøgelser. De studiesociale spørgsmål bliver udredet af en særlig arbejdsgruppe nedsat af departementerne.

Sektionen vil anbefale, at styringsgruppen fortsætter sit arbejde indtil videre, således at den koncentrerer sig om planlægning af udredningsarbejdet med udgangspunkt i de generelle retningslinier, som sektionen har påvist indledningsvis, og overlader til de nye samarbejdsorganer at vurdere spørgsmålet om arbejdets opbygning i fortsættelsen. Gruppen har dog ment at måtte stille sin virksomhed i bero på de nye samarbejdsorganers stillingtagen, idet den har anført, at den ikke kan komme videre i arbejdet uden en særlig udredningsmands bidrag til konkrete underlag.

2.1.2 Samordning af mindre specielle uddannelser

De nordiske nationale studenterunioner foreslog i 1969, at man skulle foretage en kortlægning af såkaldte mindre uddannelser, som skulle kunne koncentrerer til fælles kurser ved et lærested. Det blev understreget, at det var ønskeligt med systematisering og udvidelse af samarbejdet på dette område. Sektionen har diskuteret afgrænsningen af begrebet mindre eller speciel uddannelse. Diskussionen er resulteret i vedtagelse om, at spørgsmålet må ses i sammenhæng med det udredningsarbejde, som er nævnt under 2.1.1., idet de fleste aktuelle uddannelser antagelig er optagelsesbegrænsede. I afvent-

ning af dette udredningsarbejde vedtog sektionen, at forslag om samarbejde, når det gælder sådanne uddannelser, må vurderes i hvert enkelt tilfælde med sigte på udnyttelse af de muligheder, som findes. Dette er ikke mindst afhængigt af den bedst mulige information om uddannelsesmulighederne til dem, som er ansvarlige for planlægning af uddannelsen på det nationale plan.

2.1.3 Brochuren »Att studera i Norden«

I flere forbindelser har været påpeget, at bedre information om studiemulighederne er en nødvendig forudsætning for, at bestemmelserne om tentamensgyldighed skal kunne udnyttes. NKK, sektion I har derfor taget initiativ til, at der er blevet udgivet en brochure »Att studera i Norden«, der udkom første gang 1963 og i ny udgave 1967. Den har været udsendt til universiteter og højskoler, studievejledere, studenterorganisationer m. m. Arbejdet med en revideret udgave foregår nu i sektionens regi. (*Se bilag 2.*) En ny udgave er nødvendig, bl. a. fordi der er sket forandringer i de nationale studieoplæg, først og fremmest i Sverige. Det er desuden meningen at medtage oplysninger om flere uddannelser og at gøre teksten lettere tilgængelig. Endvidere vil der blive udarbejdet en kortfattet folder, som skal uddeles sammen med andet studieoplysningsmateriale. Den nye udgave af brochuren ventes at foreligge i løbet af sommeren 1971. På grundlag af erfaringerne med denne reviderede udgave og de nye distributionsformer bør man påny vurdere, hvordan det i denne sammenhæng særlig vigtige informationsarbejde skal tilrettelægges, for at man kan opnå det bedst mulige resultat.

2.2 Konkrete samarbejdstiltag

2.2.1 Nordisk sommerskole for forskeruddannelse

Fra 1969 har der over statsbudgetterne været bevilget midler til kurser med den fælles betegnelse Nordisk sommerskole for forskeruddannelse. Det praktiske arbejde med udvalg af kurser og fordeling af midler m. m. er fremdeles sektionens ansvar. Det løbende arbejde udføres af en deltidsansat sekretær. Kurserne tager sigte på at komplettere den forskeruddannelse, som finder sted na-

tionalt. Kurserne skal behandle nye teoretiske og metodiske problemer inden for forskellige fag eller formidle stærkt specialiseret kundskab. Til at begynde med havde specielt udnævnte fagudvalg ansvaret for oplæg af de enkelte kurser. I de senere år har sektionen gjort et udvalg blandt kursusforslag, som er indsendt fra universiteter og læreanstalter, og som har været forelagt forskningsrådene til udtalelse. En bedømmelse af de ca. 100 forslag, som fremsættes hvert år, og hvoraf det af bevillingsmæssige grunde kun er muligt at gennemføre ca. 1/10, synes at vise, at behovet for sådanne kurser er stort. Erfaringerne fra de kurser, som har været afholdt, er også stort set positive. *Sektionen vil derfor anbefale, at denne virksomhed fortsætter og om muligt udvides. Det vil imidlertid være nødvendigt at skabe en sådan organisatorisk ramme for sommerskolen, at det bliver muligt at få bedre gennemarbejdede forslag til kurser, at se disse i forhold til anden nordisk og international kursusvirksomhed af samme art og at opfølge og bearbejde erfaringerne fra de forskellige kurser hvert år. (Se endvidere bilag 4).*

2.2.2 Universitetskurser med fælles nordisk indhold

Sektionen har medvirket til, at der er blevet udformet fællesnordiske kursusoplæg med udnyttelse af fælles lærestof. Sådanne kurser holdes nu i *nordiske sprog og litteratur* og i *historie* med faste bevillinger over statsbudgetterne. Under sektionen har i de sidste år arbejdet ekspertudvalg for tilsvarende kurser i *arkæologi* og *folkelivsforskning*, (se bilag 3).

Med midler fra Nordisk Kulturfond har der været arrangeret kurser for folkelivsforskning 1967, 1969 og 1970, og i 1971 arrangeres der kursus med støtte over statsbudgetterne.

Udredningsarbejdet angående muligheder for kurser i arkæologi vil blive søgt afsluttet i 1971.

Sektionen vil pege på, at mulighederne for at arrangere kurser også på naturvidenskabelige og andre områder bør undersøges, og at behovet for kurser på forskellige områder bør vurderes både ud fra den funktion, de kan have for at øge kendskabet til forhold, som er fælles for de nordiske

lande, og ud fra praktiske nyttehensyn. Man bør også i denne sammenhæng være opmærksom på, at formerne for finansiering nok bør overvejes med henblik på tilkomsten af det virksomhedsbudget, som forudsættes i kulturaftalen.

Et ekspertudvalg, nedsat af sektionen for at undersøge mulighederne for et uddannelsessamarbejde inden for *eksperimentel biologi*, har afleveret sin indstilling. Sektionen var imidlertid af den opfattelse, at det kursusprogram, udvalget fremlagde, nærmest måtte vurderes i sammenhæng med kursusforslaget til den nordiske sommerskole for forskeruddannelse. Materialet blev derfor oversendt til sommerskolens sekretær, og nogle af kursusforslagene er med i det materiale, som sektionen skal bygge på, når sommerskolens kursusprogram for 1972 skal fastlægges.

2.2.3 Faglig efteruddannelse

Sektionen anser, at spørgsmålet om videreuddannelse i vid forstand (efteruddannelse, videreuddannelse og omskoling) nu er blevet et meget vigtigt problem, som fortjener opmærksomhed, ikke mindst fordi det på nationalt plan rejser spørgsmål om fordeling af ressourcerne inden for uddannelsessektoren. Behovet eksisterer såvel inden for den administrative sektor som på forsknings- og universitetsområdet. Også i international sammenhæng erkendes nu nødvendigheden af og værdien af at finde praktiske løsninger, som tilgodeser det vigtige formål med den «livslange uddannelse». Konkret kan sektionen pege på, at et ekspertudvalg, nedsat af sektionen, har arbejdet med spørgsmålet om den praktiske gennemførelse af et nordisk samarbejde om efteruddannelse af psykologer (se bilag 5). Udvalget har udarbejdet planer for forsøgs-kursus på områderne klinisk psykologi, industripsykologi, evne- og handicappsykologi. Kursus i klinisk psykologi bliver afholdt i Norge 1971. Udvalgets afsluttende indstilling ventes fremlagt i 1971.

2.3 Universitetspædagogiske spørgsmål, hjælpemidler m. m.

2.3.1 Universitetspædagogisk forsknings- og udviklingsarbejde

Et arbejdsudvalg (se bilag 6.), udnævnt af sektionen, afgav i februar 1971 en indstil-

ling om nordisk samarbejde vedrørende universitetspædagogisk forsknings- og udviklingsarbejde, herunder pædagogisk uddannelse af akademiske lærere. Udvalgets konklusion er, at forudsætningen for, at der kan udvikles et stærkere nordisk samarbejde på dette område er, at der satses på en udvikling af de nationale strukturer, som skal være ansvarlig for arbejdet på dette område i hvert af landene. Efter udvalgets mening bør sektionen arbejde aktivt for dette. Et første skridt ville være at arrangere en nordisk kontaktkonference med det formål, at personer i nøglestillinger på departements- og universitets- og læreanstaltsplanet gøres bekendt med det foreslåede oplæg med den hensigt at øge mulighederne for, at planerne kan realiseres så hurtigt som muligt.

Sektionen har tilsluttet sig udvalgets konklusioner, og den foreslåede konference vil blive søgt afholdt i løbet af 1971. Sektionen har endvidere vedtaget, at udvalgets indstilling skal trykkes og udsendes til alle interesserede.

2.3.2 Samarbejde om audio-visuelle hjælpemidler

Sektionen har udnævnt en kontaktgruppe for samarbejde om audio-visuelle hjælpemidler i universitetsundervisningen (*se bilag 7.*). Gruppen påbegyndte arbejdet i 1970 og har stået i kontakt med det tilsvarende udvalg under sektion II. Endvidere har gruppen haft fælles diskussioner med arbejdsudvalget for universitetspædagogiske spørgsmål (*se punkt 2.3.1*). Gruppen har foreløbig foretaget to begrænsede rundspørger til alle nordiske universitetsinstitutter i anatomi og fysik angående produktion af information om adgang til og brug af tungere, dyrere AV-hjælpemidler som f. eks. film og fjernsyn. I fortsættelse heraf vil gruppen lade udføre studier i marken med hensyn til brug af sådanne hjælpemidler. Det vil særlig dreje sig om sproglaboratorieundervisning, undervisning for medicinere og odontologer og undervisning i visse tekniske fag. Endvidere vil man studere problemer i sammenhæng med den praktisk effektive udnyttelse af sådanne hjælpemidler og undersøge problemer i forbindelse med ophavsretten til programmer. Resultatet af disse undersøgelser er det hensigten at offentliggøre i en særlig rapport.

Efter at kontaktgruppen har skaffet sig overblik over de aktuelle problemer, har den særligt ofret informationsproblemerne sin opmærksomhed. Gruppen er foreløbig kommet frem til, at det er en vigtigere forudsætning for et nordisk samarbejde, at der skabes nationale systemer for udviklingsarbejde, end at der oprettes samnordiske organer. Et kontaktorgan mellem godt udbyggede nationale systemer vil da være det bedste og enkleste middel til fremme af nordisk samarbejde. Udvalgets konklusioner på dette punkt er overensstemmende med dem, som fremkom for universitetspædagogikkens vedkommende.

Kontaktgruppen bør efter sektionens opfattelse indtil videre fortsætte sit arbejde.

2.3.3 Kurser i finsk tekstforståelse

Formålet med kurser i finsk tekstforståelse er at give nordiske embedsmænd og forskere mulighed for opnåelse af sådanne kundskaber i finsk, at de selv kan udnytte finsksprogede informationskilder til opnåelse af et mere indgående kendskab til Finlands kutlur, økonomi og forvaltning.

Hidtil har et kursus (i to dele) været etableret i Åbo i somrene 1968 og 1969. Der afholdes endvidere kurser i 1971. Efter Nordisk Kulturkommissions rekommendation varetager værtslandet (Finland) de udgifter, som udspringer direkte af kurset, medens de øvrige nordiske lande sørger for, at kursusedtagerne får de nødvendige stipendier til dækning af udgifter til rejse og ophold under kurset. Der henvises iøvrigt til bilag 8.

2.4 Lektorat i moderne nordisk historie ved University College, London

Med midler fra Nordisk kulturfond har som en forsøgsordning været oprettet et lektorat i moderne nordisk historie ved ovennævnte lærested. Sektionen har henstillet, at der gives en bevilling fra Kulturfonden også i 1972, og at det derefter vurderes, hvorvidt ordningen bør gøres permanent. I Norge og Finland er der på statsbudgetterne afsat midler til lektoratet.

Sektionen vil påpege, at dette spørgsmål må vurderes i forhold til det almindelige kulturelle informationsarbejde over for udlandet, som man særlig har arbejdet med inden for sektionen III.

3. Aktuelle sager inden for forskningsområdet

3.1 Praktiske hindringer for forsknings-samarbejde

Sektionen har følt et behov for at få kortlagt de praktiske hindringer, der foreligger for forskningssamarbejdet inden for Norden. En udredning heraf skulle først og fremmest tage sigte på at give en oversigt over de praktiske og tekniske problemer, som de enkelte forskere eller institutter bliver stillet over for, når det gælder om at gennemføre forskningsprojekter i samarbejdet de nordiske lande imellem. Sektionen vedtog at udpege en udredningsmand til denne opgave, som burde løses i nær kontakt med de nationale forskningspolitiske organer (Forskningens Fællesudvalg/modsvarende). Det viste sig, at disse organer følte et tilsvarende behov og var interesserede i at overtage opgaven, hvilket senere er sket. En foreløbig rapport vil fremkomme i løbet af 1971.

Det fortsatte arbejde med denne sag bør således foregå inden for rammerne af det samarbejde, som er etableret mellem de nationale forskningsorganer.

3.2 Institutionalisering af forskningssamarbejde

Generelt set er det sektionens opfattelse, at den nuværende organisation ikke har været egnet som basis for planlægningen af fælles store projekter af betydning for vor tids samfundsproblemer, og ej heller velegnet for nordisk samvirke. Det er sektionens håb, at den nye administration, som bliver resultatet af kulturaftalen, skulle blive bedre egnet for en sådan planlægning.

På grundlag bl. a. af en rekommendation fra Nordisk Råd (nr. 28/68) har sektionen undersøgt mulighederne for at etablere et nordisk samarbejde om latinamerikanske studier. Udgangspunktet har været det samarbejde, som tidligere er kommet i stand for andre geografiske områder, ved oprettelse af det nordiske afrikainstitut i Uppsala og Centralinstituttet for Nordisk Asienforskning (CINA) i København. I flere nordiske lande er der imidlertid foregået nationalt udredningsarbejde om samme spørgsmål. Det norske udvalg for ikke-europæiske kulturstudier blev anmodet om at tage stilling til spørgsmålet om oprettelse

af et fælles nordisk institut for Latinamerika-studier. Udvalget frarådede en sådan løsning, og sagen er derfor stillet i bero.

Uafhængigt af dette udredningsarbejde er imidlertid oprettet en nordisk samarbejds-komité for Latinamerika-forskning – efter vedtagelse på en nordisk forskningskonference i Åbo 1970. Sekretariatet har efter henvendelse fra komiteen vedtaget at yde en vis økonomisk støtte som en overgangsordning i afventning af nyorganiseringen af det kulturelle samarbejde. Komiteens sammensætning og arbejdsopgaver fremgår af bilag 9.

Bilagsfortegnelse:

1. Styringsgruppen vedrørende spørgsmålene om nordisk tentamensgyldighed, evaluering af kurser og betyg og studerendes adgang til spærrede uddannelser.
Medlemmer og retningslinier for arbejdet.
2. Brochuren «Att studera i Norden».
3. Ekspertudvalg for kurser i folkelivsforskning og arkæologi.
4. Nordisk sommerskole for forskeruddannelse. Arbejdsrutine.
5. Ekspertudvalg for psykologisk efteruddannelse.
6. Arbejdsudvalget vedrørende universitetspædagogisk forsknings- og udviklingsarbejde.
7. Kontaktgruppe for samarbejde om audio-visuelle hjælpemidler.
8. Kurser i finsk tekstforståelse.
9. Nordisk samarbejdskomité for Latinamerikansk-forskning.
10. Ekspertudvalget for oversættelse til svensk af finsk-sproget faglitteratur.
11. PM af 3. april 1970 vedrørende evalueringsproblemerne ved bidrag til nordiske fælles-projekter, særlig fra Nordisk Kulturfond.

Ledningsgruppen för evaluering av betyg och kurser m. m.

Ledningsgruppen hade vid sitt första sammanträde den 20 april 1971 följande *sammansättning*.

Ledamöter från Danmark:

Professor H. Højgård Jensen,
Planlægningsrådet for de højere uddannelser,
København

och

Direktør Werner Rasmussen (ordförande),
Planlægningsrådet for de højere uddannelser,
København.

Ledamöter från Finland:

Skolrådet Lars Frösén,
Skolstyrelsen,
Helsingfors

och

Yngre regeringssekreterare Markku Tyynilä,
Undervisningsministeriet,
Helsingfors.

Ledamöter från Norge:

Inspektør Olav Lindal,
Forsøksrådet for skoleverket,
Oslo

och

Dosent, dr. odont. Knut A. Selvig,
Universitetet i Bergen,
Bergen.

Ledamöter från Sverige:

Avdelningsdirektör Hans Åke Karlström,
Universitetskanslersämbetet,
Stockholm

och

Utbildningssekreterare Peter Honeth,
Sveriges förenade studentkårer,
Stockholm.

Dessutom deltog departementsrådet Manfred Ribbing, Nordiska kulturkommissionens sektion I, svenska avdelningen, i detta sammanträde.

Riktlinjer för gruppens arbete:

Några särskilda direktiv har inte givits gruppen från sektionens sida. Vid sitt första sammanträde diskuterade gruppen förutsättningarna för sitt arbete med utgångspunkt i en promemoria av departementsrådet Manfred Ribbing. Gruppen enades vidare om att en särskild utredningsman borde tillkallas för att utföra detaljundersökningar.

Den nämnda promemorian – PM angående evaluering av nordiska skolbetyg samt tillträde till spärrade utbildningsvägar i annat nordiskt land – innehåller i kortfattat följande.

1. I rekommendationerna 7/1969 och 13/1970 rekommenderade *Nordiska rådet* de nordiska regeringarna att skyndsamt utarbeta automatiskt tillämpbara evalueringsnormer för nordiska skol- och studentbetyg, att under medverkan av de studerande utreda möjligheterna att avlägsna föreliggande hinder för nordiska studerande att i ett annat nordiskt land än hemlandet vinna inträde till *dels* utbildningslinjer för vilka *likartade* intagningsvillkor, *dels* utbildningslinjer för vilka *olikartade* intagningsvillkor råder i samtliga nordiska länder samt att under medverkan av de studerande utreda förutsättningarna för ett fören-

hetligande av beviljandet av studiesociala förmåner i de nordiska länderna.

2.1. Frågan om *evalueringsnormer*: I *remissynpunkter* angående medlemsförslag till Nordiska rådet anfördes bl. a. att frågan bör ingå i arbetet på harmonisering av de nordiska ländernas skolordningar och att skillnad bör göras mellan betyg som underlag för fortsatta studier och betyg i övrigt. Evalueringsnormerna borde omfatta även postgymnasial utbildning och stödjäs av ett kontinuerligt informationsutbyte. *De nordiska studentnationalunionerna* har bl. a. framfört att målet för fortsatt arbete på nordisk tentamensgiltighet bör vara en fri nordisk studiemarknad. Detta skulle kräva koordinering av kompetenspolitiken och antagningsreglerna. Evalueringsnormer borde enligt studentunionerna fastställas även för postgymnasiala kurser ned till en omfattning motsvarande en halv termins studier.

Nordiska rådets kulturutskott uttalade att frågan om evalueringsnormer snarast borde lösas oberoende av harmoniseringsarbetet.

2.2 Frågan om *tillträde till spärrad utbildning* i annat nordiskt land:

I *remissynpunkter* ang. medlemsförslag till Nordiska rådet framkom viss tveksamhet till kvoter för studerande från andra nordiska länder vid antagningen till spärrad utbildning. Mer generella lösningar förordades bl. a. *Nordiska rådets kulturutskott* uttalade bl. a. att så länge behövlig samordning och samplanering mellan länderna inte förverkligats krävs ett kvoteringsystem. Utskottet berörde även bristen på enhetlighet i studiesocialt stöd.

3. I fråga om *nuläget* gäller att studentexamen eller motsvarande i något nordiskt land i princip ger rätt till inträde vid högre utbildning i annat nordiskt land. Denna rätt gäller också i praktiken vid inträde till ospärrad utbildning. I fråga om spärrad utbildning är reglerna olika i de nordiska länderna: I Finland sker antagning av studerande från annat nordiskt land antingen utanför ordinarie kvot och utan antagningsprov eller i konkurrens med inhemska studerande. I Norge finns ingen kvot för utländska studerande, och mycket få sådana antas. I Danmark har danska studerande företrädesrätt till studier i spärrade ämnen.

I Sverige antas utländska studerande till spärrade ämnen inom en fri kvot.

4. Vissa *angränsande frågor* tas även upp i promemorian: Vad angår evalueringsproblemens förhållande till frågan om *harmonisering av skolordningarna* bör observeras att evalueringsproblemen kräver beaktande framför allt i rådande icke-harmoniserade läge. Frågan om evaluering av skolbetyg har nära samband med frågan om *tentamensgiltighet* och evaluering av tentamina från annat nordiskt land. I praktiken torde båda frågorna vara av betydelse vid byte av studieland. De *studiesociala frågorna* har nära praktisk anknytning till frågorna om evaluering av skolbetyg och tentamina och om tillträde till spärrad utbildning. En samnordisk utredning har tillsatts för att klara ut denna fråga.

5. *Frågor att utreda och överväga*:

5.1 *Allmänt* bör utredningsarbetet ta sikte på lösningar som är realistiskt avpassade till behoven. Om studentmigrationen även i fortsättningen trots åtgärder förblir liten, är detta en omständighet att beakta vid utformningen av evalueringssystem och antagningsförfaranden. Det torde finnas skäl att utgå från ett mycket måttligt utnyttjande av möjligheterna till studier i annat nordiskt land. Vidare bör föränderligheten i de nationella utbildningssystemen beaktas. Evaluerings- och tillträdesregler bör vara lätt anpassningsbara och relativt »tåliga» för förändringar i läroplaner, examina, behörighetskrav m. m. Det torde vara viktigt att klara ut vad som bör regleras centralt genom regeringarna resp. genom myndigheter under ministerienivå.

5.2 *Ändamålet med evalueringsregler*: Evalueringsnormer som underlag för fastställande av *allmän behörighet* finns i princip redan genom jämställandet av studentexamen eller motsvarande. Frågan är dock vad som följer av utvidgning av den allmänna behörigheten i ett nordiskt land, men inte i andra. Skall den studerande, om han är behörig i hemlandet, vara behörig även i de övriga länderna? Det motsvarande gäller *speciella behörighetskrav*, dvs. kunskapskrav i visst ämne. För att underlag skall ges för bedömningar av om denna typ

av behörighetskrav uppfylls, kan behövas evalueringsregler som ger en någorlunda god översättning av bestämda prestationer på bestämda linjer. Evalueringen kan vidare ge underlag för *meritbedömning* i en konkurrenssituation vid antagning till utbildning. Detta ställer krav på ganska exakta evalueringsnormer, om man inte i stället löser problemen med antagning av studerande från annat nordiskt land till spärrad utbildning genom någon form av fri-kvot-prövning. Ställning bör i fråga om evalueringen tas till om man bör ha ambitionen att skapa ett automatiskt tillämpbart system eller om man bör begränsa sig till att klara ut de allmänna behörighetsfrågorna och förbättra underlaget för »frikvotsprövning» i fråga om speciell behörighet och meriter vid antagning i konkurrens. Övervägande skäl synes tala för det sistnämnda.

5.3 Räckvidden av rätt till inträde vid spärrad utbildning i annat nordiskt land: En fråga är vilka åtaganden automatiskt tillämpbara evalueringsnormer kan tänkas föra med sig vad gäller *lika* rätt till inträde vid spärrad utbildning för *alla* nordiska studerande. Mer konkret: Bör tillträdesrätt för nordiska studerande ges större räckvidd än vad som följer av Unesco:s konvention med dess bosättningskriterier, eller bör mer restriktiva principer – t. ex. grunderna för rätt till studiemedel i Sverige, vilka diskvalificerar den som bosatt sig i landet huvudsakligen i syfte att vinna utbildning där – tillämpas? En följdfråga är vilka anspråk på samplanering m. m. som kan följa av en genomförd lika tillträdesrätt. Vidare: Bör denna rätt vara generell eller bör den begränsas till ospärrad utbildning och vissa utbildningsvägar om vilka särskilda överenskommelser träffas?

6. Tentamensgiltighet: Här bör det fortsätta arbetet bl. a. syfta till: Teknisk översyn av bestämmelserna på grund av beslutade eller pågående förändringar i de olika ländernas studieordningar, utvidgning av tentamensgiltigheten till nya områden samt uppdragande av riktlinjer för bedömning av avslutad utbildnings (t. ex. viss examens) kompetensvärde för vidare utbildning och för visst yrke. Det ovan nämnda bör åstadkommas med så enkla grepp som möjligt; detaljerade översättningar bör und-

vikas. Huvudsaklig överensstämmelse vad gäller utbildningens mått och mål bör vara riktpunkten för rätt till tillgodoräknande.

Broschyren »Att studera i Norden»*Redaktion:*

Huvudredaktör och redaktör för Sveriges del
 Kerstin Lundberg
 S:t Johannesgatan 32 C
 752 33 Uppsala

Teknisk redaktör och redaktör för Dan-
 marks del

Ole Hammer
 Randersgade 21
 København

Kontaktman i Danmark

Jørgen Ebbe Hansen
 Undervisningsministeriet
 Frederiksholms kanal 21
 København K

Redaktör för Finlands del

Markku Tyynilä
 Undervisningsministeriet
 Fredsgatan 4
 Helsingfors 17

Redaktör för Islands del

Arni Gunnarsson
 Undervisningsministeriet
 Hverfisgata 6
 Reykjavik

Redaktör för Norges del

Svein Andreassen
 Arbeiderbladet
 Youngstorget 2
 Oslo

Kontaktman i Norge

Thomas Mauritzen
 Kirke- og undervisningsdepartementet
 Oslo-dep.

Redaktör för de studiesociala avsnitten

Staffan Nilsson
 Sveriges förenade studentkårer
 Björngårdsgatan 15
 116 26 Stockholm

Broschyrens disposition och innehåll:

Förord

1. Skisser över huvuddragen i utbildnings-
 strukturerna i de nordiska länderna
 (Nytt avsnitt)
2. Utbildning vid universitet och högskolor,
 inklusive uppgifter om behörighetskrav,
 inskrivning m. m.
 Danmark
 Finland
 Island
 Norge
 Sverige
 (Ev. Färöarna)
 (Utvidgat avsnitt)
3. Studiesociala förhållanden
 Danmark
 Finland
 Island
 Norge
 Sverige
 (Utvidgat avsnitt)
4. Tentamensgiltighetsregler och -principer
 inom Norden
 (Reviderat avsnitt)
5. Nordiska kurser, nordiska institut m. m.
6. Litteraturhänvisningar

7. Förteckning över adresser till universitet och högskolor samt studerandeorganisationer

8. Förteckning över ämnen inom filosofisk fakultet

Avsnittet 2. avses bli mer lättillgängligt genom förtydligande skisser och kartor.

Nordisk ekspertkomité vedrørende universitetskurser i arkæologi og folkelivsforskning

Ved rekommandation nr. 3-1963 henstillede Nordisk råd, efter forslag af Nordisk råds kulturudvalg, i 1965 til regeringerne i de nordiske lande at træffe foranstaltninger til iværksættelse af fællesnordiske universitetskurser i arkæologi og folkelivsforskning.

Sagen har været behandlet af Kulturkommissions sektion I. Sektionen besluttede på et møde i København den 1. november 1965 at nedsætte et ekspertudvalg med 1-2 medlemmer fra hvert land med den opgave nærmere at undersøge, *hvorvidt nordiske universitetskurser, eller anden form for kontakt, eventuel i tilslutning til allerede eksisterende nordisk udveksling inden for området, er den bedste måde, hvorpå man kan fuldføre Nordisk råds intentioner.*

Til medlemmer af udvalget blev følgende personer udpeget:

Sverige:

Professor Holger Arbman (som repræsenterede begge fag)
Krafts Torg 1, Lund

Norge:

Professor, dr. philos Knut Kolsrud
Universitetet, Oslo

og

Professor, dr. philos Anders Hagen
Universitetet, Bergen

Danmark:

Professor, dr. phil. C. J. Becker (repræsenterer arkæologien)
Egernvej 23, København F

og

Professor, dr. phil. Axel Steensberg (repræsenterer folkelivsforskningen)
Cæciliavej 30, Valby

Finland:

Professor Ella Kivikoski
Idrottsgatan 16 b, Helsingfors 25

og

Professor Niilo Valonen
Färdemannastigen 2 a, Helsingfors 32

Island:

Da de pågældende fag ikke er repræsenteret på Islands Universitet, har de islandske myndigheder ikke anset det for nødvendigt at udpege en islandsk repræsentant til ekspertkomiteen.

Ekspertkomiteen konstituerede sig på et møde i Helsingfors den 15. august 1966 med professor Holger Arbman som formand. På grund af professor Arbmans død i begyndelsen af 1968, udpegede de svenske myndigheder to nye medlemmer til ekspertkomiteen:

Professor Bertil Almgren
Uppsala (repræsenterende arkæologien) og

Professor Nils Arvid Bringéus
Lund (repræsenterende folkelivsforskningen).

På ekspertkomiteens 2. møde, den 12. maj 1969, valgtes professor Bertil Almgren til professor Arbmans efterfølger som formand for komitéen.

Nordisk sommerskole for forsker- utdannelse – arbeidsrutine

Det praktiske arbeid med sommerskolen har siden 1. september 1969 vært utført av en deltidsansatt sekretær under seksjon I. Arbeidsrutinen har vært den følgende:

Hvert år har seksjonen i en rundspørring til universitet og høyskoler anmodet om forslag til kurser. Henvendelsen har skjedd i slutten av kalenderåret og gjeldt kursforslag to år senere. Svarene er blitt sendt sekretæren direkte fra de enkelte læreanstalter og materialet er blitt sendt forskningsrådene til uttalelse i løpet av våren, hvorefter seksjonen i samband med plenarmøtet i mai-juni har foretatt et foreløpig utvalg av kurser. Forslagsstillerne er deretter blitt anmodet om å komme inn med presiserte program- og budsjettforslag. På dette grunnlag har seksjonen ved sitt høstmøte fastsatt kursprogrammet for etterfølgende år.

Når beskjed om bevilgning er blitt gitt har kursarrangørene kunnet begynne forbedelsesarbeidet. Sekretæren har holdt seg informert om arbeidet. Til planlegningsmøter har i år visse kurser kunnet få mindre tilleggsbevilgning. Forøvrig er fordeling og utbetaling av midler skjedd etter en plan avtalt mellom seksjonens avdelinger etter forslag fra sekretæren. Kursarrangørene har fått beskjed om hvor pengene skal rekvireres. Regnskap for kursene er blitt sendt sekretæren. Sekretæren har i den utstrekning det har vært praktisk mulig besøkt de enkelte kursene og rapportert til seksjonen om gjennomføringen av dem.

For en nærmere redegjørelse om sommerskolen kan henvises til artikkel i Nordisk Forum nr 1/1971.

**NKK seksjon Is ekspertutvalg for
etterutdanning av psykologer**

Danmark: Psykolog P. V. Bentsen

Finland: Professor Kai von Fian dt

Norge: Universitetslektor Per Mentzsen
(formand)

Sverige: Skolepsykolog Lennart Parknäs

Utvalgets sekretær:

Psykolog Terje Hansen
Oslo kommunes uteseksjon
Pilestredet 30 C
Oslo 1.
Tlf. 20 80 66 eller 20 58 22

Arbeidsutvalget for universitets- pedagogikk – medlemmer og mandat

Arbeidsutvalget for universitetspedagogikk
har bestått av følgende personer:

Docent Lars-Gunnar Holmström, Sverige
(formann)

Afdelingsleder Ole B. Thomsen, Danmark

Professor Väinö Heikkinen, Finland

Universitetsstipendiat Gunnar Handal,
Norge (sekretær)

Byråchef Nils-Eric Svensson, Sverige

Arbeidsutvalget har hatt i oppdrag

1. å legge fram for seksjon I synspunk-
ter på det nordiske samarbeid innenfor uni-
versitetspedagogikken, og foreslå for seksjo-
nen konkrete former for samarbeid, infor-
masjonsutveksling og prosjektkoordinering
innenfor dette emnet.

2. å legge fram for seksjonen synspunk-
ter og forslag angående et eventuelt nytt
symposium for universitetspedagogikk.

Utvalget avleverte sin innstilling i februar
1971.¹

Utvalget har påtatt seg å forberede den
kontaktkonferanse angående det fortsatte ar-
beidet på det nasjonale plan når det gjelder
universitetspedagogikk som utvalget selv har
foreslått bør holdes for representanter for
de nasjonale undervisnings- og universitets-
myndigheter. Denne konferansen skal etter
planen finne sted i 1971.

¹ Rapporten har tryckts (Universitetsforlaget,
Oslo 1971).

Kontaktgruppen för samarbete om audivisueella hjälpmedel

Sammansättning:

Dansk ledamot:

Rektor, professor, dr. med. P. A. Knudsen
Århus Tandlægehøjskole
Århus

Finska ledamöter:

Professor Pentti Laasonen
Tekniska högskolan
Otnäs

och

Magister Jorma Karimo
Helsingfors

Norsk ledamot:

Undervisningskonsulent, cand.real. Lars
Skjold Wilhelmsen
Universitetet i Bergen
Bergen

Svensk ledamot:

Studierektor Jan Henrik Lundh (ordförande)
TRU-kommittén
Stocksund

Gruppens sekreterare:

Lektor Erland Bohlin
TRU-kommittén
Stocksund

Direktiv

Nordiska kulturkommissionen, sektion I beslöt vid möte i mars 1969 att tillsätta en kontaktgrupp för att undersöka möjligheterna till nordiskt samarbete beträffande audivisueella hjälpmedel.

Vid nämnda möte angavs riktlinjer för gruppens arbete. Huvuduppgifter bör vara att inom resp. land insända data om nuvarande status, utredningar och utvecklingsprojekt inom området och fortlöpande sörja för spridning och information i övriga länder av resultaten av denna verksamhet:

- omfattning och inriktning av produktion och distribution av film och tv-program för utbildning
- pedagogiska och tekniska erfarenheter av produktion och distribution enl. p. a.)
- pedagogisk utvärdering av undervisning med hjälp av a)
- ekonomiska aspekter på a)
- omfattning, inriktning, erfarenheter av utnyttjande av övriga tekniska hjälpmedel (t. ex. språklab)
- forskning rörande och utveckling av övriga tekniska hjälpmedel för undervisningen.

Vidare konstaterades att gruppens första uppgift bör vara att kartlägga i vilka former den verksamhet som berörs av uppdraget f. n. sker. Detta för att kunna planera samarbetet mellan gruppen och ansvariga myndigheter, institutioner m. m. i respektive land.

Gruppen bör gentemot NKK ta de initiativ till åtgärder som gruppen finner erforderliga för att tillvarata möjligheterna till nordiskt samarbete inom området. Särskilt bör undersökas möjligheterna att producera undervisningsprogram som kan utnyttjas i flera länder. Gruppen bör vidare hålla kontakt med motsvarande av sektion II tillsätta kommitté.

Gruppen har senare preciserat sitt uppdrag att gälla tyngre och dyrare läromedel, främst då läromedel vars utarbetande och framställning är förenat med större kostnader.

Kurser i finsk textförståelse

Syftet med kurser i finsk textförståelse är att bereda nordiska tjänstemän och befattningshavare tillfälle till erhållande av sådana kunskaper i finska att de själv kunde utnyttja finskspråkiga informationskällor för att få en något mera ingående kännedom om Finlands kultur, ekonomi och förvaltning. Hittills har två kurser anordnats i Åbo, den första kursen i två delar under sommaren 1968 och 1969, och den andra kursen under sommaren 1971.

Initiativet till en för nordiska tjänstemän och befattningshavare avsedd kurs i finsk textförståelse togs hösten 1967 av den finska avdelningen av Nordiska kulturkommissionen. Sedan beslut om kursens anordnande hade fattats och Nordiska kulturfonden beviljat nödiga medel, överläts planeringen av kursen åt Språkkurskommissionen vid Finlands undervisningsministerium; Språkkurskommissionen har numera ersatts av Delegationen för utlandslektorat och språkkursärenden. Själva anordnandet av kursen anförtroddes lärostolen i finska språket och litteraturen vid Åbo Akademi. Som kursledare kom härigenom att fungera professor Göran Karlsson. I första kursen deltog tre danskar, fem norrmän och sju svenskar, som representerade inalles sju yrkesområden (bl. a tjänstemän, yngre forskare, studerande).

Huvudvikten i undervisningen har varit lagd på bibringandet av språkförståelse, men därjämte har även en viss aktiv språkfärdighet eftersträfvats. Detta motsvarar deltagarnas egna önskemål och får även anses vara pedagogiskt motiverat, då en ensidig inriktning på passiv språkkunskap i denna koncentrerade form blir tröttande enformig.

Den första kursen i finsk textförståelse finansierades av Nordiska kulturfonden. Medlen för kursen år 1971 utgår ur Finlands statsbudget. Man har för avsikt att Finland i fortsättningen sörjer för att dylika kurser kommer till stånd och att de övriga nordiska länderna för sin del beviljar nödiga medel för stipendier till kursdeltagarna.

Kursen genomförs av den av det finska undervisningsministeriet tillsatta Delegationen för utlandslektorat och språkkursärenden. Delegationens adress är Fabiansgatan 33, 00170 Helsingfors 17. För kursens ledning och praktiska arrangemang står professor Göran Karlsson och Finska institutionen vid Åbo Akademi.

Från och med 1971 har man inte anordnat kursen i två delar, utan kursen, vars längd är fem veckor, arrangeras varje gång för olika deltagare.

Kursen äger rum årligen eller, ifall tillräckligt antal deltagare inte anmäler sig, vartannat år.

Nordiska samarbetskommittén för Latinamerika-forskning

Vid en nordisk konferens om Latinamerika-forskning i Norden som hölls i Åbo i september 1970 och som i huvudsak finansierades av nordiska samarbetskommittén för internationell politik, beslöt deltagarna uppmått intresserade institutioner i Norden att föreslå medlemmar till en nordisk samarbetskommitté för Latinamerika-forskning med dr Magnus Mörner vid Latinamerikainstitutet i Stockholm som sammankallande.

Vid ett sammanträde i Stockholm den 20 november 1970 konstituerades sedan Nordiska samarbetskommittén för Latinamerika-forskning (NOSALF) med följande sammansättning:

Danmark

Dr phil. Niels Fock, Institut for Etnologi og Antropologi, Københavns universitet (ordf.)

Cand. mag. Bent Erik Jørgensen, Institut for Historie, Odense universitet

Finland

Assistent Olavi Lähteenmäki, Institutet för politisk historia, Åbo universitet

Fil dr Osmo Apunen, Historiska institutionen, Helsingfors universitet

Norge

Cand. philol. Gudmund Stang, Historisk Fil dr Osmo Apunen, Historiska institutt, Universitetet i Oslo

Stipendiat Tord Höivik, Institutt for fredsforskning, Oslo

Sverige

Museichefen dr S Henry Wassén, Göteborgs etnografiska museum

Fil. dr Magnus Mörner, Latinamerikainstitutet i Stockholm (sekr.)

(suppleant, fil. dr Åke Wedin, Arbetarrörelsens arkiv, Stockholm)

Enligt den interimistiska arbetsordning som antogs av kommittén är dess syfte att främja för Latinamerika väsentlig forskning, särskilt sådan som rör samhällsutvecklingen, samt att utgöra en föreningslänk mellan latinamerikanisterna i de nordiska länderna.

Till dess uppgifter skall höra att regelbundet med minst två, högst tre års mellanrum anordna nordiska konferenser för Latinamerikaforskning. Konferenserna skall besluta om kommitténs sammansättning och riktlinjerna för dess verksamhet.

Samarbetskommittén har nu följande aktuella arbetsuppgifter på sitt program:

1. Publicering av rapporterna till konferensen i Åbo 1970.
2. Utgivning av en informationsbulletin för Latinamerikastudier i Norden.
3. Planering av en ny nordisk konferens för Latinamerika-forskning.

Informationsbulletinen kommer att ingå som del i den accessionslista (Ibero-Americana) som utges av institutet i Stockholm och som samtidigt kommer att utvidgas till att omfatta bibliotek i hela Norden,

**Expertkommittén för översättning av
finskspråkig facklitteratur till svenska**

Sammansättning:

Medlemmar från Sverige:

Presidenten Sten Rudholm (ordförande i
Sveriges avdelning),
Svea Hovrätt,
Stockholm;
Professorn Magnus von Platen,
Universitetet i Umeå,
Umeå;
Överbibliotekarien Wilhelm Odelberg,
Vetenskapsakademien,
Stockholm;

Medlemmar från Finland:

Kansler Pentti Renvall (ordförande i Fin-
lands avdelning),
Helsingfors universitet,
Helsingfors;
Professorn Eino E. Suolahti,
Helsingfors;
Professorn Matti Klinge,
Helsingfors;

Sekreterare för Sverige:

Akademiassessorn Kai-Inge Hillerud,
Vetenskapsakademien,
Stockholm;

Sekreterare för Finland:

Vicehäradshövdingen Paavo Nikula

Kommitténs uppgifter m. m.:

Kommittén, som tillsattes 1961, har till upp-
gift att främja översättning och utgivning av
finskspråkiga vetenskapliga och populär-
vetenskapliga verk, uppsatser och läroböc-
ker, vilka främst från forsknings- och un-
dervisningssynpunkt anses böra finnas till-

gängliga på svenska.

Kommittén har hittills utgivit eller bi-
dragit till utgivningen av 25 titlar, 11 titlar
förbereds f. n. för utgivning.

Kommitténs verksamhet administreras av
Nordiska kulturkommissionen genom sek-
tion I. Medel för kommitténs arbete har
dock sedan dess tillkomst ställts till för-
fogande direkt genom anslag över Finlands
och Sveriges statsbudgeter.

Anslagsbeloppen har nära fördubblats un-
der de tio år kommittén har verkat.

P.M. vedrørende evalueringsproblemene ved bidrag til nordiske felles-projekter, særlig fra Nordisk Kulturfond

Utarbeidet etter anmodning fra Nordisk Kulturkommisjon, seksjon I, av K. Stenstadvold.

Sammendrag

Innledningsvis påpekes behovet for oppfølgende og kontrollerende vurdering av finansielt støttede prosjekter, ut fra kravet om en bedret nyttevirkning av de økonomiske ressurser, og behovet hos de prosjektansvarlige for kritisk respons.

Videre antydes det hvordan vurderingen fortrinnsvis må rettes mot organisatoriske, pedagogiske og andre aspekter, mens de faglige i alminnelighet må anses ivaretatt gjennom den foregående utsilingsprosess. – Det går kort inn på organiseringen av vurderingsarbeidet og sluttet at dette må forestås »profesjonelt», altså av fast ansatt konsulent. Omkostninger antydes, og veies mot potensiell vinning. Det konkluderes med følgende forslag:

Nordisk Kulturfond gjennomfører et 3-årig forsøk med fast sekretariat hvor en »prosjektkonsulent» har en nærmere antydning hovedfunksjon, spesielt med oppfølging og etter-vurdering av prosjekter.

Som rå-budsjett (regnet etter norske forhold) regnes 100–150 000 pr. år.

Behovet for vurdering og etter-kontroll

Så lenge tilskuddene fra felles-nordiske finansieringskilder hadde karakteren av en sporadisk, ytterst marginal og oftest rett tilfeldig oppmuntringspremie, kunne man forsvare å nøye seg med en *forhåndsvurdering* av aktuelle prosjekter.

Økningen av denne nordiske innsats, spesielt via Nordisk Kulturfond, motiverer en

bedre og sterkere oppfølging og ettervurdering av de støttede prosjekter.

Hovedformålet med dette er å gi en best mulig utnyttelse av de tilgjengelige ressurser, og å sikre de aktive deltakere i prosjektene en bedre almen respons enn nå. Virkningen vil dels finne sted som en tilbakevirkning til fondet selv: man får et økende erfaringsmateriale som i systematisk behandlet form kan nyttiggjøres; dels vil det utvilsomt gi en kvalitetsbedring på prosjektsiden, som i høy grad kommer det nordiske samarbeide til nytte.

Behovet for etter-vurdering er helt uavhengig av organisasjons-formen hos de pengefordelende organer og inntreffer automatisk fra det øyeblikk man slutter å betrakte bidragene som milde gaver, men anser dem som virkemiddel i en bevisst politikk. Dette gjelder derfor både bruken av landenes bevilgninger til fellesnordiske formål og Nordisk Kulturfonds bevilgninger.

Grovt sett kan prosjekter som får støtte fra Nordisk Kulturfond klassifiseres i følgende hoved-kategorier:

1. Prosjekter som har studie-, undervisnings- eller informasjonskarakter. Prosjektets verdi ligger i det vesentlige i de aktive deltakeres utbytte.
2. Forskningsprosjekter. Verdien ligger prinsipielt i de oppnådde resultater, og disses spredning. (Herunder kan også regnes kompilering og/eller trykning av avhandlinger, leksikalske verk o. lign.)
3. Diverse. F. eks. prisbelønninger for kunstneriske ytelser, bidrag til å gjøre nordisk kultur kjent i utlandet m. v. Bedømmelseskriteriene er generelt vanskelig å fastlegge.

Spesielt ved saker av kategori 1 vil det ofte dreie seg om tiltak som sikter på gjentakelse over flere år, og hvor derfor en

løpende vurdering er dobbelt viktig for *prosjektet selv*.

Hva kan bedømmes? – Man vil i alminnelighet måtte gå ut ifra at forhåndsvurderingen er tilstrekkelig til å sikre at kun prosjekter hvor personer med høy faglig eller kunstnerisk kompetense står bak, får støtte.

At de grunnleggende faglige forutsetninger er til stede, er imidlertid ingen som helst garanti for en vellykket prosjekt-gjennomføring. Manglende organisasjonstalent, feilbedømmelse av nødvendig innsats, svak oppfølging i slutfasen, svakt pedagogisk opplegg – alt dette kan gi sterke negative utslag; og disse kan i stor utstrekning avbøtes eller unngås ved en kontinuerlig kritisk respons hos de personer som ønsker å gjennomføre samarbeids-prosjekter, må man likevel regne med at bevisstheten om en vurderende instans vil ha en både inspirerende og til en viss grad oppstrammende virkning. Den nåværende praksis, hvor ingen etterpå spør om resultater, er i alle fall forkastelig.

Det som sentralt kan og bør vurderes under og etter et prosjekts gjennomføring, er altså neppe de rent faglige aspekter, men fortrinnsvis organisatorisk opplegg og gjennomføring, pedagogisk innsats, »personal» behandling (blir studentene tatt godt vare på, hersker det gode kollegiale forhold i samarbeidsteamet osv.) fornuftig økonomisk disponering, publisering og almen nyttiggjøring av resultater, m. m.,

Organisering av etter-vurderingen

Erfaring tyder på at man får særdeles liten respons av den typen man her sikter på bare ved å sende saker – f. eks. prosjektrapporter og beretninger – på »remiss» til kolleger.

Slike saker må følges opp av en eller flere personer som er ansvarlig for at vurdering skjer, og som selv foretar eller tilrettelegger det meste av den vurdering som siden, i systematisert form, kan behandles av overordnede instanser, og kan legges til grunn for en stadig forbedret bevilgningspolitikk.

Man kan benevne denne eller disse personer «konsulent», «studierektor», «sekretær» eller for den saks skyld «generalsekretær», og ubestridelig er det logisk at den vurderende funksjon sammenkobles med den tilretteleggende, altså forhåndsbehandlingen av

søknader. – Dette betyr at fondet må få et sekretariat som får tilstrekkelig kompetense og kapasitet til å organisere og gjennomføre også den vurderende funksjon, som er den langt vanskeligste.

I lys av vår viten om et betydelig vurderingsbehov også for andre heloffentlige fellesnordiske kulturelle tiltak tør det på lengre sikt være uhensiktsmessig å etablere et slikt organ for fondet alene, men inkorporere dette i et «Nordkult»- eller «Nordøk»-system. Fondet står dog gunstigst til for å konkretisere og føre idéen ut i livet allerede nå, og bør gå i spissen med en forsøksordning.

Omkostninger. – Det kan ikke unngås at de reelle omkostninger – uansett dekningsmåten – ved en vurderingsinstitusjon som antydnet må dreie seg om størrelsesorden 100 000 N kr. pr. år – kanskje mere. Dette må veies mot de potensielle forbedringer: La oss grovt regne med at vi ved dette middel kan oppnå en gjennomsnittlig forbedring av de fellesnordiske prosjekters «verdi» (dette tatt i vid betydning) på ihvertfall 10 %, og at det innenfor den aktuelle sfære i de nærmeste år brukes minst 10 millioner kr. pr. år. En forbedring svarende til en økt bevilgning på 1 million burde altså være oppnåelig med en innsats på 100–150 tusen,

Skisse til forsøksordning

1. Fondet (eller de nordiske regjeringer i fellesskap) bevilger for en forsøksperiode av 3 år midler til et fast sekretariat hvis hovedfunksjon er kritisk vurdering og oppfølging av prosjekter som fondet støtter.
2. Det ansettes en kompetent person, f. eks. med tittel «prosjektkonsulent», og tilstrekkelig kontorhjelpe. (Det er tenkelig at stillingen i forsøksperioden bør besettes av en erfaren akademiker i – eller nær – «emeritus»-posisjon.)
3. Prosjektkonsulentens hovedoppgaver er:
  - a) å virke som rådgiver under opplegget av nye prosjekter
  - b) å forestå den kritiske vurdering av igangsatte og gjennomførte prosjekter. Spesielt for siste punkt må konsulenten reise meget, selv møte opp ved kurs- og felt-prosjekter, snakke med deltakere drive inn rapporter og evt. få vurderende uttalelser fra deltakere eller andre.

4. Rå-budsjett (beregnet etter norske forhold):

Lønn konsulent:	45 000– 65 000
Kontorhjelp:	25 000– 35 000
Kontorutgifter:	10 000– 10 000
Reiser:	10 000– 20 000
Diverse:	10 000– 20 000
	<hr/>
	100 000–150 000

Nordisk kulturkommissjon

Seksjon II

Nordisk samarbeid i skolesektoren – redegjørelse fra seksjon II

1. Innledning

Hensikten med denne redegjørelsen fra kulturkommissjonens seksjon II, hvis arbeidsområde er samarbeid i skolesektoren, er først og fremst å peke på de konkrete oppgaver som seksjonen har under arbeid ved avviklingen av NKK, og de som bør føres videre av de nye samarbeidsorganer under den nordiske kulturavtalen. Seksjonen vil videre peke på enkelte saker som forholdsvis nylig har stått på seksjonens dagsorden, og som man finner grunn til å minne om. Avslutningsvis gjøres det en oppsummering med en del synspunkter på det fremtidige samarbeid ut fra seksjonens erfaringer.

Det anses ikke i denne sammenheng for å være hensiktsmessig å gi noen samlet historisk oversikt over virksomheten på seksjonens arbeidsfelt siden kommisjonen ble opprettet i 1947, bl. a. fordi seksjonens bestrebelser på de fleste vesentlige områder i løpet av de siste årene har munnet ut i én sentral sak, nemlig utredningen angående harmonisering av skoleordningene i de nordiske land. Dessuten er virksomheten på seksjonens arbeidsområde blitt omtalt og analysert av arbeidsgruppen for utdannings- og forskningsspørsmål under NORDØK-utredningen, hvis rapport er publisert i Nordisk utredningsserie 1970: 2. I tilknytning til enkelte av sakene under avsnitt 2 nedenfor vil det på den annen side falle naturlig med et visst tilbakeblikk.

2. Aktuelle saker

Den sentrale sak på seksjon II's dagsorden er som nevnt harmoniseringen av skoleordningene i de nordiske land. Etter at arbei-

det med denne saken kom i gang i 1967, har seksjonen bestrebet seg på å sette andre, mer begrensede saker inn i denne større sammenheng. Selv om de fleste saker på seksjonens dagsorden på denne bakgrunn kunne omtales under overskriften »Harmoniseringsarbeidet», vil det i følgende for oversiktens skyld bli redegjort for dem i særskilte avsnitt.

2.1 Harmoniseringsarbeidet

Med hensyn til bakgrunnen for og utviklingen av denne sak, vises det til «Innstilling om harmonisering av skoleordningene i de nordiske land» i Nordisk utredningsserie 1970:9.

Forannevnte innstilling ble avgitt av Utvalget for harmonisering av skoleordningene i de nordiske land i februar 1970. Saken ble på dette grunnlag drøftet av seksjon II 2. mars, av NKKs presidium 6. april og av kulturkommissjonen i plenum på møte 14.–16. juni samme år. Uttalelsene som disse drøftinger resulterte i, og som inneholder kulturkommissjonens anbefalinger om det fortsatte harmoniseringsarbeid, finnes også i Nordisk utredningsserie 1970: 9.

Når det gjelder *retningslinjene for harmoniseringsarbeidet på lengre sikt*, pekte seksjonen på – med senere tilslutning av kommisjonen i plenum – at man bør ta opp aktuelle oppgaver på følgende felter:

1. Harmonisering av fag og faggrupper, sentrale områder og sentrale prosjekter i det obligatoriske skoleverk.
2. Utvikling av felles prinsipper for sentrale undervisningsspørsmål som evaluering, kompetanse og rådgivning.
3. Harmonisering av skolestruktur og organisasjon.
4. Samordning av lærerutdanningen, utdan-

- ningen av ulike spesialkategorier innenfor skolen og forsker- og leder-utdanning.
5. Felles læreplanutvikling som også omfatter utvikling av bedre metoder i læreplanutviklingen, forskning på området, kontakt mellom skole og avtakere.
  6. Samordning av mer langsiktige forsøksprosjekter og skoleforskningsoppgaver som metodiske forsøk, læreplanutvikling, organisasjonsforsøk.
  7. Samordning i utvikling av hensiktsmessige læremidler og læremiddelsystemer.
  8. Utbygging av kontaktarbeidet mellom interessegrupper i undervisningssystemene.
  9. Felles utvikling av en nordisk skolestatistikk.
  10. Organisasjon av et nordisk informasjons- og dokumentasjonsnett med nasjonale og internasjonale tilknytninger.

Det ble videre anført:

For at harmoniseringsarbeidet helt fra starten skal kunne drives effektivt og ha utsikter til å føre til raske resultater, er det nødvendig at arbeidsoppgavene prioriteres på en slik måte at områder hvor et læreplan – eller utviklingsarbeid alt er påbegynt, og hvor utviklingstendensene i de nordiske land er de samme – får høyeste prioritet.

Kommisjonen understreket i sin uttalelse fra plenarmøtet i juni 1970 betydningen av at det harmoniseringsarbeidet som alt var innledet, kunne fortsette og føres videre under ledelse av kommisjonen (seksjon II) i påvente av at en endelig beslutning ble truffet med hensyn til kultursamarbeidets organisasjon. Ut fra dette har seksjon II innledet et *begrenset harmoniseringsarbeid på kortere sikt* under ledelse av en styringsgruppe som består av følgende seksjonsmedlemmer:

Undervisningsdirektør Hans Jensen, Danmark
Skolrådet Lars Frösen, Finland
Skoledirektør Henrik Bargem, Norge
Undervisningsrådet Hans-Erik Östlundh, Sverige (formann)
Fra Island deltar avdelingschef Andri Isaksson som korresponderende medlem.

Dette arbeidet tar først og fremst sikte på å få utarbeidet forslag til felles nordiske læreplaner for fagene engelsk og matematikk i grunnskolen. Det er engasjert to sakkyndige på hel tid for denne oppgaven, for matematikkens vedkommende fra 1. januar 1971 og for engelskfaget fra 1. februar 1971. Dessuten er det utpekt en referansegruppe for

hvert av fagene. Mandatet for arbeidet finnes som vedlegg 1 til denne redegjørelse, og oversikt over de sakkyndige og referansegruppene i vedlegg 2.

Da seksjonen vedtok dette mandatet høsten 1970, sluttet den seg også til følgende *premisser* fra styringsgruppen:

Under arbeidet med mandatforslaget har styringsgruppen konstatert at læreplanarbeidet bør utføres ut fra to hovedsynsvinkler:

På den ene side er det tale om den ideelle eller utdanningspolitiske målsetting å skape en ramme for læreplanarbeidet nasjonalt i de nordiske land på lengre sikt. Det blir så de enkelte lands sak å avgjøre hvorvidt og i hvilken grad de vil benytte seg av og tilpasse seg denne rammen. Dersom det arbeid som er utført på nordisk basis viser seg vellykket, vil man imidlertid kunne regne med at det i dette ligger en oppfordring og et press slik at det får gjennomslagskraft i det nasjonale læreplanarbeid.

På den annen side er det tale om den mer praktiske målsetting som bl.a. er forbundet med hensynet til det felles arbeidsmarked, nemlig gjennom læreplanarbeidet på kort sikt å skape muligheter for en lempelig overgang for elever fra ett lands skole til et annet lands.

Styringsgruppen vil gjerne peke på disse to perspektivene for harmoniseringsarbeidet overfor seksjonen, men har ikke funnet å ville foreta noen nærmere vurdering av dem i forhold til hverandre.

Det var opprinnelig meningen at dette arbeidet i det vesentlige skulle være fullført ved utgangen av 1971. Denne tidsplanen kan – etter den oversikt som seksjonen nå har – vise seg å bli for knapp. Særlig gjelder dette arbeidet med engelskfaget, både fordi man her kom i gang senere enn forutsatt, og fordi man på dette området ikke har det nordiske forarbeid som er utført innenfor matematikken, *jfr. punkt 2.2 nedenfor*.

Seksjonen vil *påpeke* at man gjennom det omtalte læreplanarbeid vil måtte ta opp en rekke prinsipielle problemer av betydning for det videre harmoniseringsarbeid innenfor både naturfagene og språkfagene. Det pågående arbeid er dermed viktig også fordi det kan gi grunnlag for modeller for arbeidet med andre emner og for prioriteringen i det fortsatte harmoniseringsarbeid.

For å sikre kontinuiteten i harmoniseringsarbeidet *anbefaler* seksjonen at dens styringsgruppe opprettholdes inntil de nye organer har avklart hvordan det videre arbeid med denne saken skal organiseres.

2.2 Rapportene fra Matematikkundervisningens nordiske komité (MUNK)

Det læreplanarbeid som nå er innledet for matematikkens vedkommende, kan bygge videre på et omfattende nordisk samarbeid gjennom en årrekke. Den nordiske komité for modernisering av matematikkundervisningen (NKMM), som ble nedsatt i 1960, har spilt en avgjørende rolle når det gjelder fornyelsen av matematikkundervisningen i de nordiske lands skoler. Komitéens virksomhet omfattet dels en bredt anlagt forsøksvirksomhet med delvis nytt stoff på alle stadier i undervisningen, dels utgivelsen av en rapport, »Nordisk skolmatematikk» (NU 1967: 9), der man bl. a. la fram forslag til målsetting for matematikkundervisningen.

Matematikkundervisningens nordiske komité (MUNK) ble nedsatt i 1968 av seksjon II for å følge opp NKMMs arbeid, særlig på visse punkter som gjelder undervisningen de første 6 årene. Etter at harmoniseringsutvalget var kommet i arbeid i 1969, ble MUNKs mandat endret og sammenfattet i følgende punkter:

1. En sammenfattende registrering av det planarbeid som foregår i matematikk i barne-skolen og lærerutdanningen i de nordiske land med særlig vekt på en vurdering av de mål, det innhold og den metodikk som er forskjellig.

2. En vurdering av matematikkforsøkene i Norden og i andre deler av verden sett i relasjon til de foreliggende planer.

3. Påpeke forandringer i mål, innhold og metode som ansees nødvendige for en størst mulig harmonisering på det nåværende tidspunkt.

4. Påpeke hvilke elementer som må bli gjenstand for forsøk/forskning, før endelig stilling tas til den form harmoniseringen bør få.

MUNKS hovedrapport, «Harmonisering av matematikundervisningen i årskurs 1–6 i de nordiska länderna», ble avgitt i november 1970. Seksjonen har anmodet om utgivelse av rapporten i Nordisk utredningsserie. I tillegg har MUNK latt utarbeide en rapport om forskning utenfor Norden, og endelig en rapport om komitéens egen forsøksvirksomhet. Komitéen har med dette avsluttet sitt arbeid,

Også MUNKs hovedrapport har i vesentlig grad bidradd til å skape et godt grunnlag for læreplanarbeidet i matematikk.

Seksjonen vil særlig henlede oppmerksomheten på komitéens forslag til forsknings- og

utviklingsarbeid innenfor matematikkundervisningen. Seksjonen anser disse forslagene for å være realistiske og *tilrår* at videreføringen av dette arbeidet av de nye organer tas opp som en av de første oppgaver på skolesiden. Dette vil naturlig gå inn som et ledd i harmoniseringsarbeidet og bør ledes av den styringsgruppe som er omtalt under punkt 2.1 foran.

2.3 Samarbeid om læremidler – og særlig audiovisuelle læremidler

Seksjon II har gjennom årene tatt opp en rekke saker i læremiddelsektoren, særlig når det gjelder audiovisuelle læremidler. Samordning i utvikling av hensiktsmessige læremiddelsystemer er også blant de oppgaver som seksjonen har anbefalt tatt opp som ledd i harmoniseringsarbeidet, jfr. punkt 2.1 ovenfor. I det læreplanarbeid som er innledet av seksjonen, er det likeledes forutsatt at det blir foretatt en vurdering av mulighetene på læremiddelsiden for å realisere læreplanforslagene, jfr. vedlegg 1 til denne rede-gjørelsen.

Seksjonen nedsatte våren 1968 et ekspertutvalg som fikk i oppdrag å legge fram forslag till samarbeidstiltak med sikte på å fremme anvendelsen av hensiktsmessige audiovisuelle læremidler og utviklingen av slike læremidler i størst mulig grad på nordisk basis. Også dette utvalget fikk sitt mandat delvis endret etter forslag fra Harmoniseringsutvalget i 1969. Det reviderte mandat innebar bl. a. at utvalget skulle «peke på og prioritere nødvendige arbeidsoppgaver med sikte på pedagogisk-metodisk utviklingsarbeid innenfor området».

Utvalget la fram en foreløpig rapport i oktober 1970 som inneholder dels resultatet av en kartlegging av audiovisuelle læremidler i de nordiske lands skoler, dels visse forslag til fellesnordiske tiltak. Etter drøfting av rapporten i styringsgruppen og seksjonen har utvalget fått i oppdrag å arbeide videre med forslag til pedagogisk-metodiske utviklingsprosjekter. Endelig rapport vil foreligge innen høsten 1971.

AV-læremidlene har allerede fått stor betydning for undervisningen, både pedagogisk og økonomisk. Den tekniske utvikling går uhyre raskt, og det er vesentlig at de pedagogiske sider ved utviklingen blir ofret tilstrekkelig oppmerksomhet. Det har vært

et hovedsynspunkt i seksjonens arbeid med disse spørsmålene at de audiovisuelle læremidler må settes inn i en større pedagogisk sammenheng og innpasses i den totale undervisningssituasjon. Seksjonen har imidlertid ikke med sin begrensede kapasitet makttet å følge opp dette synspunkt i tilstrekkelig grad. Det vil åpenbart være en vinning, økonomisk som pedagogisk, at arbeidet med disse spørsmålene føres videre i nært samarbeid mellom de nordiske land. Seksjonen anbefaler derfor at de nye organer med prioritet tar opp spørsmålet om AV-midlenes rolle i undervisningen.

Seksjonens ekspertutvalg har henledet oppmerksomheten på noen av de *opphavsrettslige problemer* som er forbundet med en full utnyttelse av audiovisuelle læremidler. Ikke minst gjelder dette bruken av fjernsynsprogrammer i undervisningen. Seksjonen har bragt i erfaring at de nordiske lands regjeringer i fellesskap har satt i verk en utredning med sikte på en revisjon av landenes åndsverklovgivning, bl. a. på bakgrunn av den tekniske utvikling siden de någjeldende opphavsrettslover kom. Kulturkommisjonen har under plenarmøtet i mai 1971 behandlet et forslag fra seksjon II til resolusjon til regjeringene der man understreker betydningen av at de pedagogiske interesser blir ivare tatt under lovrevisjonen. Likeledes er det pekt på viktigheten av at man av hensyn til det omfattende samarbeid på undervisningsområdet som kulturavtalen legger opp til, får en ensartet løsning i de nordiske land på de opphavsrettslige problemer som berører læremiddelsektoren. – Resolusjonsforslaget er overlatt NKKs presidium for videre behandling innen det sendes til regjeringene.

2.4 Samvirke i skolen

Spørsmålet om samvirke i skolen ble tatt opp av seksjon II i 1969 etter at universitetsdemokratiet året før var gjort til gjenstand for debatt i kommisjonen etter anmodning fra det nordiske undervisnings- og kulturministtermøtet i juni 1968. På grunnlag av innsamlet materiale og drøfting i seksjonen ble det i 1969 i en henvendelse til undervisningsministrene anbefalt at det etableres kontakt mellom dem som arbeider med disse spørsmålene i de nordiske land med sikte på en kontinuerlig utveksling av erfaringer og ideer.

Undervisnings- og kulturministrene vedtok på møte i juni 1969 å anmode kulturkommisjonen om å fortsette arbeidet med spørsmål i tilknytning til ungdomsdemokrati, særlig på undervisningsens område. Seksjon II har etter dette i samråd med landenes utredninger/myndigheter på området lagt opp planer for et nordisk seminar for drøfting av konkrete samarbeidstiltak på nordisk basis, fortrinnsvis med tanke på grunnskolen. Programmet for seminaret finnes i vedlegg 3. Seminaret er berammet til dagene 22.–24. september 1971, og seksjonen har forutsatt at det blir utarbeidet rapport med rekkommandasjoner.

Spørsmålet om samvirke i skolen opptar i økende grad både foreldre, elever, lærere og andre ansatte i skolen og skolemyndighetene. Det har derfor interesse også i harmoniseringssammenheng, og er tatt med blant sentrale prosjekter i harmoniseringsinnstillingen.

Seksjonen anbefaler derfor at de nye organer følger opp dette arbeidet, dels ved å overveie mulighetene for å realisere de forslag som fremkommer etter seminaret, dels ved å overveie initiativer for nærmere samarbeid når det gjelder andre skoleslag og institusjoner enn grunnskolen.

2.5 Kjønnssrollene i undervisningen

Kulturkommisjonen tok opp denne saken etter vedtak på det nordiske undervisnings- og kulturministtermøtet i juni 1969. Seksjon II er av kommisjonens presidium blitt pålagt koordineringsansvaret og har gitt en arbeidsgruppe i oppdrag å legge fram forslag til samarbeidstiltak. En foreløpig rapport med visse forslag av 18. februar 1970 ble behandlet av seksjonen i mars samme år, og et nærmere utformet arbeidsprogram med budsjett av 20. mai ble forelagt samtlige seksjoner under plenarmøtet i juni 1970. Etter anbefaling fra kommisjonen vedtok undervisnings- og kulturministrene på møte 12. januar 1971 å skaffe midler til gjennomføringen av det foreslåtte program, som omfatter følgende punkter:

a. En komparativ oversikt

Det er bl. a. meningen å foreta en grundig gjennomgåelse av læreplaner og behandling-

en av kjønnsrolleproblemene innenfor visse time- og kursplaner.

b. Enqueter

Det gjennomføres to enqueter. Gjennom den ene vil man kartlegge utført forskning og forskning som er i gang eller planlegges i de nordiske land. Materialet vil bl. a. kunne gi grunnlag for å vurdere forutsetningene for fellesnordiske forskningsprosjekter. – Den andre enqueten gjelder voksenopplæring og forutsettes å omfatte alle større frivillige folkeopplysningsorganisasjoner samt kommunale skoler for voksenopplæring. Hensikten er å kartlegge bl. a. den faktiske behandlingen av kjønnsrolleproblemene og likheter/ulikheter mellom de nordiske land.

c. Symposium

Den mer deskriptive del av arbeidet skal følges opp med vurdering av mulige tiltak. Dette vil bli gjort på et symposium. Det engasjeres eksperter fra de nordiske land til å utarbeide temainnledninger med forslag til konkrete tiltak innenfor nærmere preserte emneområder.

Arbeidsgruppens sammensetning samt tidsplan og budsjett for arbeidet finnes i vedlegg 4. Det er sannsynlig at budsjettet må justeres noe opp. Dette vil seksjonen ta standpunkt til på sitt møte høsten 1971 på grunnlag av spesifiserte oppgaver fra arbeidsgruppen.

Seksjonen anbefaler

at arbeidsgruppen overføres til den nye samarbeidsorganisasjon og opprettholdes inntil programmet er gjennomført.

at de nye organer overveier realisering av de forslag som fremkommer i arbeidsgruppens sluttrapport,

at de nye organer om nødvendig hjelper til med publisering av sluttrapporten.

2.6 Nordisk komité for pedagogisk forskning

Skole spørsmålene hadde en relativt beskjeden plass de første 5–6 år av kulturkommisjonens virksomhet. Det var først etter omorganiseringen i 1954 med oppdeling av kommisjonen i tre seksjoner med særlige arbeidsområder at det ble større bredde i arbeidet med disse sakene. Medvirkende i så måte var imidlertid også at det permanente Ekspertutvalg for pedagogisk forskning og

forsøksvirksomhet ble opprettet samme år etter vedtak av undervisningsministrene. Utvalget, som ble knyttet till seksjon II, hadde nasjonale avdelinger bestående av representanter fra både pedagogiske forskningsinstitusjoner og sentrale skolemyndigheter. Ekspertutvalget fikk en rekke utredningsoppdrag av seksjonen og tok selv initiativet til tiltak av ulike slag, bl. a. undersøkelser og forskningsprosjekter, konferanser og symposier.

Utvalget ble fra 1. januar 1967 etterfulgt av Nordisk komité for pedagogisk forskning, som er sammensatt på stort sett samme måte som det tidligere ekspertutvalg. Sammensetning og instruks finnes i vedlegg 5. Komitéen har ført videre arbeidet med enkelte saker fra det tidligere ekspertutvalg, men det viktigste innslag i virksomheten har vært å arrangere *årlige symposier* over utvalgte emner med deltakelse fra forskningsinstitusjoner og skolemyndigheter i Norden. Oversikt over symposiene finnes i vedlegg 6.

Av *andre konkrete oppgaver* nevnes arbeidet med en *nordisk bibliografi* over pedagogisk forskning. Utgivelsen av bibliografien forutsettes overtatt av de pedagogiske biblioteker i de nordiske land i fellesskap. Komitéen har dessuten nylig lagt fram en plan med sikte på et nærmere *nordisk samarbeid om dokumentasjons- og informasjonsspørsmål* på det pedagogiske området. Planen har vært forelagt det nordiske samarbeidsorgan for teknisk og vitenskapelig informasjon og dokumentasjon (NORDDOK), som har gitt planen sin anbefaling. Seksjonen er enig i at samarbeidet på dette området vil ha stor betydning, og har i harmoniseringssammenheng pekt på dette, *jfr. side 2 foran*. Seksjonen finner det på den annen side riktig å understreke at det her er tale om arbeidsoppgaver av et meget betydelig omfang, og at løsningen av problemene også forutsetter et videre internasjonalt samarbeid. På denne bakgrunn har seksjonen ikke funnet å ville gå videre med saken i den korte tid som gjenstår innen de nye organer overtar. Seksjonen antar at det bør bli en oppgave for organene i nært samarbeid med NORDDOK å ta opp informasjons- og dokumentasjonsspørsmålene i en slik bred sammenheng som ovenfor er skissert.

Pedagogisk forskning er et viktig ledd i arbeidet i undervisningssektoren. Samarbei-

det under kulturavtalen bør uttrykkelig ta sikte på – i større grad enn hittil – en felles utnyttelse av landenes ressurser på dette området. Harmoniseringsplanene legger også opp til det. Gjennom arbeidet i Ekspertutvalget for pedagogisk forskning og forsøksvirksomhet og senere i Nordisk komité for pedagogisk forskning er det langt på vei skapt et fellesnordisk miljø innenfor pedagogisk forskning som gir et godt grunnlag for en videre utvikling av samarbeidet.

Seksjonen har vurdert spørsmålet om Nordisk komité for pedagogisk forskning bør opprettholdes under den nye samarbeidsorganisasjonen og er kommet til at de nye organer i sitt arbeid på dette sentrale område ikke bør være bundet av den organisatoriske ramme man nå har. Etter seksjonens oppfatning bør organene stå fritt når det gjelder å organisere denne virksomheten på en måte som mest hensiktsmessig passer inn i det totale opplegg for undervisningssamarbeidet under kulturavtalen.

Seksjonen vil på denne bakgrunn anbefale at de nye organer snarest overveier hvordan man i samarbeidet på utdanningsområdet best mulig kan utvikle videre og dra fordeler av det fellesnordiske miljø innenfor pedagogisk forskning.

3. Andre saker

Seksjonen vil her minne om et par saksområder som ikke lenger står på seksjonens dagsorden, men som man finner grunn til å gjøre særskilt oppmerksom på.

3.1 Specialpedagogisk samarbeid

Et ad hoc-utvalg som ble nedsatt i 1965 leverte i 1968 to innstillinger om samarbeide på det spesialpedagogiske området. Den ene gjaldt *spesialpedagogisk forskningssamarbeid* (10. juli), den andre *koordinering av spesiallærerutdanningen* i Norden (20. august).

I forbindelse med utredningen av det første spørsmålet ble det gjennomført forsøk med et begrenset fellesnordisk forskningsopplegg, nærmest i form av et stipendiatprogram, ved Lærarhøgskolan i Göteborg. Forsøket ble finansiert av Nordisk kulturfond. Bl. a. på dette grunnlag gikk utvalget inn for å bygge ut et større fellesnordisk forskningssentrum for specialpedagogikk i

Göteborg. Seksjonen fant imidlertid ikke å kunne tilrå en slik konsentrasjon av hensyn til bl. a. den nasjonale utbygging på området. Stipendiatprogrammet ble avvirket i 1970 etter at det hadde vist seg vanskelig å få besatt stillingene.

Innstillingen om samordning av spesiallæreutdanningen ble sendt til uttalelse til berørte instanser i de nordiske land. Da uttalelsene foreslå i 1969, var harmoniseringsutredningen kommet i gang, og det var en forutsetning at også lærerutdanningen skulle vurderes i denne sammenheng. På denne bakgrunn fant seksjonen det ikke riktig å ta opp til isolert behandling en begrenset sektor av lærerutdanningen, men forutsatte at samarbeidet også på dette området burde komme inn som et ledd i harmoniseringsopplegget.

Seksjonen anbefaler at den nye samarbeidsorganisasjonen som ledd i harmoniseringsarbeidet overveier hensiktsmessige samarbeids- og samordningstiltak innenfor den spesialpedagogiske sektor, bl. a. med utgangspunkt i det utrednings- og forsøksarbeid som er utført av seksjon II's ad hoc-utvalg.

3.2 Utvekslingsvirksomhet

Utteksling av skoleungdom og lærere var blant de saker som kulturkommisjonen viet stor oppmerksomhet fra den ble opprettet. Etter oppdelingen i seksjoner i 1954 er det først og fremst seksjon II som har arbeidet med utvekslingsspørsmålene, som regel i nært samarbeid med foreningene Norden som i praksis har stått for det meste av virksomheten. Den første resolusjon til regjeringene ble vedtatt i 1947. Det siste initiativ var en resolusjon i februar 1970 etter utredning i 1968–1969. Seksjonen konstaterter i sin siste henvendelse – på grunnlag av innsamlet materiale – at utvekslingen fortsatt hadde et temmelig begrenset omfang, til tross for en rekke initiativer i årenes løp. Seksjonen viste bl. a. til at det i Vest-Europa forøvrig ble gjennomført store stilite utvekslingsprogrammer og at det var en reell mulighet for at utvekslingen mellom de enkelte nordiske land og andre vest-europeiske land ville bli sterkt utvidet innenfor rammen av europeisk felleskap. Det ble anført at dette skaper økt behov for innbyrdes

utveksling i Norden for å opprettholde og utvikle et nordisk kulturfellesskap.

Under senere drøfting av disse spørsmål i seksjonen er det lagt fram opplysninger som kan tyde på at de tradisjonelle utvekslingsprogrammer ikke lenger har den samme interesse som tidligere, og at en utvidelse av virksomheten ikke bare er et spørsmål om økonomi. Det synes derfor påkrevet å ta opp utvekslingsvirksomheten til ny vurdering med sikte på å finne fram til nye former som har sterkere appell til dagens ungdom. I denne forbindelse vil seksjonen peke på de muligheter som ligger i både den økende oppslutning om leirskoler og den godt utbygde ordningen med vennskapskommuner i Foreningene Nordens regi.

Seksjonen anbefaler at de nye organer i samarbeid med Foreningene Norden tar opp utvekslingsspørsmålene til drøfting i lys av det som er anført foran.

3.3 Forslag angående effektivisert nabolandsundervisning

Seksjon II har i 1970 fra det norske utenriksdepartement fått oversendt et forslag fra den norske ambassade i København som tar sikte på forsøk med nye former for formidling av kunnskap om nabolandene i 8.-10. skoleår. Bakgrunnen for forslaget er at det materiale som tradisjonelt benyttes i denne sammenheng, ikke syntes å være hensiktsmessig. Ambassaden har fått to lærere ved en skole i København til å skissere et opplegg for en effektivisert nabolandsundervisning. Forslaget tar i første rekke sikte på Danmark og Norge, men vil kunne omfatte også de andre nordiske land. – I Norge har forslaget vært vurdert av Folkeskolerådet, som stiller seg positivt til et begrenset forsøk i første omgang og har anbefalt at prosjektet søkes gjennomført på nordisk basis.

Etter seksjonens oppfatning har forslaget nær tilknytning til harmoniseringsarbeidet innenfor orienteringsfagene og bør vurderes i denne sammenheng. Seksjonen har derfor selv ikke villet ta noe initiativ kort tid før kommisjonen skal avvikles, men vil henlede den nye samarbeidsorganisasjons oppmerksomhet på forslaget med tanke på et eventuelt forsøksopplegg. Materialet i saken vil bli oversendt Sekretariatet for nordisk kultursamarbeid.

4. Oppsummering og synspunkter

Den første prinsipputtalelse som pekte i retning av en harmonisering av de nordiske lands skoleordninger ble avgitt av Nordisk kulturkommisjon i 1955 etter forslag fra seksjon II. Uttalelsen konkluderte med å tilrå »att skolans vidareutveckling i de nordiska länderna sker på sådant sätt, att största möjliga samstämmighet de olika länderna emellan uppnås» – Undervisningsministrene sluttet seg til uttalelsen på et møte samme år.

I årene som fulgte ble det tatt mange initiativer som må sees som ledd i arbeidet for å realisere denne målsettingen. Det har vært foretatt utredninger omkring en lang rekke spørsmål innenfor den obligatoriske skolen, det videregående skoleverk – både det allmenndannende og det yrkesrettede –, lærerutdanningen, spesialpedagogikken og andre områder. Mange mennekser med stor innsikt i ulike utdanningsspørsmål har vært engasjert i dette arbeidet som medlemmer av seksjonens komitéer og på annen måte. Det ligger utenfor rammen av denne framstillingen å gå nærmere inn på de enkelte initiativer. Med tanke på framtiden kan det imidlertid være grunn til å peke på at det gjennom samarbeidet i seksjonen og dens komitéer og utvalg er skapt mange verdifulle kontakter, og at virksomheten har gitt anledning til en stadig informasjonsutveksling om utdanningsspørsmål. Dette har hatt sin verdi i seg selv, men seksjonen vil understreke at det dermed også er skapt et nett av kontakter som ville kunne benyttes også i en ny organisatorisk sammenheng der det vil ha stor betydning at man har adgang til ekspertise og rådgivere med nordisk orientering.

En ny fase i seksjon II's arbeid ble innledet i 1967. Etter den tid er harmoniseringsarbeidet blitt den overordnede sak. Den forholdsvis store spredning på enkeltsaker som i tidligere år preget seksjonens dagsorden, har etter hvert måttet vike til fordel for konsentrasjon om en samlende arbeidsplan. De enkeltsaker som er blitt stående igjen, er i størst mulig utstrekning forsøkt innpasset i harmoniseringsarbeidet.

Selv med en slik konsentrasjon har det imidlertid vært av avgjørende betydning for fortgang i arbeidet at seksjonen har kunnet engasjere arbeidskraft på hel tid. Dette gjaldt

sekretæren for harmoniseringsutvalget, og det er tilfelle med de sakkyndige for læreplanarbeidet i engelsk og matematikk. Det sistnevnte arbeid utgjør en relativt liten – om enn viktig – sektor av den virksomhet som harmoniseringsinnstillingen legger opp til. Når harmoniseringsarbeidet i større omfang skal settes i verk som ledd i gjennomføringen av kulturavtalen, må man være beredt til å sette inn vesentlig større personalmessige ressurser.

Samordningsarbeidet på nordisk basis er viktig, men det egentlige harmoniseringsarbeid må som påpekt i harmoniseringsinnstillingen først og fremst foregå nasjonalt ved at utviklingen i de enkelte land blir innrettet på nordisk samordning. En forutsetning for dette er *løpende kontakt og samråd* på ulike nivåer. Artikkel 14 i kulturavtalen legger opp til samråd innenfor avtalens organer før beslutninger «av vesentlig betydning» blir truffet. I kommentarene til avtalen i arbeidsgruppens innstilling er det videre fremhevet som viktig at de direkte kontakter mellom landenes fagmyndigheter fortsetter. –

I denne sammenheng vil seksjonen i overensstemmelse med harmoniseringsutvalgets anbefaling understreke nødvendigheten av at det opprettes *kontakt på et tidlig stadium* mellom dem i de enkelte land som har pedagogiske utrednings- og planleggingsoppdrag. Harmoniseringsutvalget har i sin innstilling. (NU 1970: 9) skissert en del aktuelle kontaktformer med dette for øye. Seksjonen vil sterkt tilrå at de nye organer bl. a. med utgangspunkt i utvalgets oppslag tar opp til nærmere vurdering hvordan man kan sikre systematisk kontakt og informasjonsutveksling på dette tidlige utrednings- og planleggingsstadium. I denne forbindelse vil seksjonen også peke på som et nærliggende mål at det nordiske aspekt (samordning, fellesnordiske ordninger) inngår som en selvsagt del av oppdraget for enhver viktig nasjonal utredning av spørsmål som har betydning for harmoniseringsbestrebelsene.

De planer om harmoniseringsarbeid som nå foreligger, gjelder i det vesentlige den obligatoriske undervisningen og den delen av lærerutdanningen som har tilknytning til denne. Etter kulturkommisjonens oppfatning må imidlertid også *det videregående skoleverk* omfattes av harmoniseringen. I likhet med grunnskolen er denne delen av skole-

verket gjenstand for stadig utvikling og reform, og det legges stadig mer vekt på å se hele skoleverket i sammenheng. Det er derfor viktig at det også her legges opp konkrete planer for en systematisk samordning slik det er gjort for grunnskolens vedkommende. Seksjonen *tilrår* at dette spørsmål tas opp på et tidlig tidspunkt av de nye organer parallelt med vedereføringen av harmoniseringsarbeidet innenfor de obligatoriske undervisningsår.

I det foregående er betydningen av informasjon og kontakt mellom landenes myndigheter og sakkyndige organer fremhevet som en forutsetning for at samarbeidet skal føre fram.

Seksjonen vil avslutningsvis også peke på nødvendigheten av den mer *utadrettede informasjons- og kontaktvirksomhet* som først og fremst tar sikte på elever, lærere og foreldre og deres organisasjoner. I de enkelte land legges det stor vekt på å informere dem som i første rekke berøres av forsøks- og reformarbeid. Slik informasjon er vesentlig også når det gjelder harmoniseringsbestrebelsene i Norden.

Vedlegg

1. Mandat for læreplanarbeidet i engelsk og matematikk under seksjon II
2. Sakkyndige og referansegrupper for læreplanarbeidet i engelsk og matematikk under seksjon II
3. Programskisse for seksjon IIs seminar om samvirke i skolen
4. Arbeidsgruppen for utredning angående kjønnsrollene i undervisningen
5. Nordisk komite for pedagogisk forskning

Mandat for læreplanarbeidet i engelsk og matematikk under seksjon II

De sakkyndige engasjeres av Nordisk kulturkommisjon, seksjon II.

I engasjementstiden skal de sakkyndige arbeide i nær kontakt med styringsgruppen for harmoniseringsarbeidet. Det forutsettes at de tar direkte kontakt med de forskjellige læreplangrupper i Norden, eventuelt ved hjelp av styringsgruppens eller referansegruppens medlemmer i de enkelte land.

Under utformingen av forslag til læreplaner i engelsk og matematikk bør det legges vekt på å utvikle arbeidsformer som kan være tjenlige også i det videre harmoniseringsarbeid.

På grunnlag av Innstilling om harmonisering av skoleordningene i de nordiske land og innenfor rammen av de retningslinjer for harmoniseringsarbeidet i overgangsperioden som ble vedtatt av NKK på møtet i Reykjavik 14.–16. juni, skal de særlig ta opp disse oppgavene:

1) På grunnlag av en analyse av målsettingen i henholdsvis fremmedspråkopplæringen og matematikkundervisningen i de nordiske land utarbeide foreløpige utkast til felles nordiske læreplaner i fagene engelsk og matematikk i grunnskolen (1.–9. skoleår).

Disse forslagene forelegges de respektive referansegrupper. Deretter utarbeides justerte forslag till læreplaner der det er tatt standpunkt både til referansegruppens merknader og til resultatene av de vurderinger som er nevnt under punktene 2 og 4 nedenfor.

Også eventuell remittering av deløsninger skjer i første omgang til referansegruppene. Dersom det er tale om nye prinsipielle standpunkter («policy-spørsmål»), må forslagene først forelegges styringsgruppen.

2) Vurdere mulighetene innen læremiddel-

sektoren for å realisere forslagene om felles læreplaner i engelsk og matematikk.

3) Som supplement til læreplanene utarbeide kortfattede oversyn over det som nylig er gjort og det som er under utprøving i de enkelte land når det gjelder engelsk- og matematikkopplæringen.

4) Forsøke å vurdere i hvilken grad lærerutdanningen og etterutdanningen kan tilfredsstille de nye krav som lærerne stilles overfor ved gjennomføringen av felles læreplaner. Eventuelt bør det pekes på ønskelige endringer i lærerutdanningen.

5) Når det gjelder arbeidet med matematikk, vises det dessuten til direktiv i vedlegg 1. (Ikke tatt med her.)

**Sakkyndige og referansegrupper for
læreplanarbeidet i engelsk og matematikk
under seksjon II**

Sakkyndige

Engelsk:

Pedagogisk veileder Bjørg Gundem
Nordisk kulturkommisjons norske avdeling
Kirke- og undervisningsdepartementet
Oslo-Dep.

Matematikk:

Skolkonsulent Sten Sandström
Utbildningsdepartementet
Fack
103 10 Stockholm 2

Referansegrupper

Engelsk:

Fagkonsulent Chresten Skov
Kongsbjergvej 34
2830 Virum Danmark

Tf. överinspektör Hanna Jaakkola
Skolstyrelsen
S. Esplanadgatan 16
Helsingfors 13

Skolesjef Ivar Skinningsrud
Folkeskolerådet
Sommerrogaten 15
Oslo-Dep

Skolkonsulent Åke Andersson
Skolöverstyrelsen
Fack
104 22 Stockholm 22

Matematikk:

Undervisningsinspektør B. Kehlet Nørskov
Undervisningsministeriet
Frederiksholms kanal 26
København

Bitr. professor Paavo Malinen
Jyväskylä Universitet
Jyväskylä
Finland

Forskningsskonsulent Bård Harboe
Forsøksrådet for skoleverket
Sandakerveien 56
Oslo-Dep.

Undervisningsrådet Lennart Teveborg
Skolöverstyrelsen
Fack
S-104 22 Stockholm 22 Sverige

**Programskisse for seksjon IIs seminar
om samvirke i skolen i Malmö 22.-24.
september 1971**

*1. Informasjon om situasjonen i
de enkelte land*

Det forutsettes at den grunnleggende informasjon blir sendt deltakerne på forhand.

*2. Grunnleggende målsettinger for arbeidet
med samvirke i skolen*

Her tas særlig opp spørsmålet om de motiver og ønsker som de forskjellige berørte grupper – lærere, elever, foreldre, øvrig personale – har i forbindelse med skoledemokrati. I denne sammenheng overveies forslag om en fellesnordisk undersøkelse med sikte på nærmere å belyse nevnte gruppers motiver og ønskemål.

*3. Pensumutvikling og metode som midler
til demokratisk oppfostring*

Herunder forutsettes å inngå spørsmålet om fellesnordisk opplegg for utvikling av hensiktsmessige metoder for dette formål. Et konkret samnordisk prosjekt med dette for øye overveies.

4. Plan for løpende utveksling av informasjon mellom de nordiske land

Praktiske forslag overveies.

**Arbeidsgruppen for utredning angående
kjønnsrollene i undervisningen**

Sammensetning

Danmark:

Borgmester Lilly Helveg Petersen

Finland:

Docent Anna-Liisa Sysuharju

Norge:

Fylkeskolesjef Eirik Sjømæling

Sverige:

1. byråsekreterare Anna-Greta Leijon (for-
mann)

Sekretær:

Elisabeth Krausz

Utbildningsdepartementet

Fack

103 10 Stockholm 2

Tidsplan for gruppens arbeid

30–31.3.71	Möte med utskottet Enkäternas utformning och mottagare diskuteras Den komparativa översikten diskuteras Symposiet: Experter och delta- gare
april	Enkäterna utformas och ut- sänds med begäran om svar före den 31 maj
april– augusti	Komparativa översikten sam- manställes
juni– augusti	Enkäterna bearbetas
20–22.8.	Möte med utskottet Analys av enkäterna Komparativa översikten och symposiet diskuteras

Slutet okt. december	Symposium, möte med utskottet Möte med utskottet Symposiets resultat diskuteras
jan.–feb. 72	Slutjustering av utskottets rap- port

Nordisk komite for pedagogisk forskning

Instruks fastsatt av seksjon II 6. september 1966.

§ 1.

Nordiska kommittén för pedagogisk forskning har till uppgift att överväga nordiska projekt inom skolforskning och pedagogiskt utvecklingsarbete samt, då så befinnes lämpligt, hos kulturkommissionens sektion II, föreslå att sådana projekt genomföres. Kommittén har vidare att främja utbytet mellan de nordiska länderna av erfarenheter och synpunkter beträffande pedagogisk forskning och pedagogiskt utvecklingsarbete.

§ 2.

Kommittén består av en avdelning i varje land.

Avdelning består av högst tre ledamöter, vilka utses för tre år av nordiska kulturkommissionens sektion II efter förslag av sektionens nationella avdelningar.

Kommittén liksom varje avdelning utser ordförande och sekreterare. Till sekreterare må annan än ledamot utses.

Vid behov äger kommittén eller avdelning med sig adjungera ytterligare sakkunniga.

§ 3.

Projekt, som avses i § 1, skall genomföras under kommitténs inseende och på sätt som kulturkommissionens sektion II för varje fall bestämmer.

§ 4.

Kommittén sammanträder på kallelse av ordföranden minst en gång årligen till plenarmöte.

Avdelningarna sammanträder vid behov på kallelse av vederbörande ordförande.

§ 5.

Kommittén skall årligen till kulturkommissionens sektion II inge en rapport om sin verksamhet.

§ 6.

Kommitténs ledamöter, sekreterare och tillkallade sakkunniga äger att för sitt arbete uppbära sammanträdesarvode, resekostnadsersättning och traktamente i den ordning som för varje land bestämmes.

§ 7.

För kommitténs arbete gäller i övrigt vad som är stadgat i kulturkommissionens reglemente för expertutskott.

§ 8.

Denna instruks galler från den 1 januari 1967.

Sammensetning

Danmark:

Rektor Jesper Florander (formann)

Viceinspektør Poul Erik Christensen (sekretær)

Undervisningsinspektør Jens Back

Afdelningsleder Mogens Jansen

Finland:

Professor Gösta Cavonius (förmän)

Kanslichef Ragnar Mannil (sekreterare)

Fil. dr. Johannes Alikoski

Avdelningschef Juhani Karvonen

Norge:

Professor Torstein Harbo (formann)

Konsulent Olav Nyhamar (sekretær)

Professor Johs. Sandven

Rektor Lars Aase

Sverige:

Professor Torsten Husén (förförman)

Avdelningsdirektör Eskil Björklund (sekretärare)

Docent Urban Dahllöf

Byråchef Nils-Eric Svensson

Symposier arrangert av komitéen

1968 Læremiddelforskning og undervisningsplanlegging (NU 16/1969)

1969 Forskning angående atferdsproblemer

1970 Forskning med relasjon til utdanning for aldersgruppene 16–19 år (NU 1971: 1)

1971 Førskolebarnet i dagens samfunn (høsten 1971)

-- § --

Nordiska kulturkommissionen

Sektion III

Innledning

Nordisk Kulturkommisjons III seksjon, *Seksjonen for kunst og folkeopplysning* er i de senere årene ofte kalt Seksjonen for kunst og fritt kulturarbeid. Samarbeidet på folkehøgskoleområdet ble imidlertid helt fra begynnelsen av lagt til Skoleseksjonen, slik at f. eks. opprettelsen av Nordens folkelige akademi i Kungälv, er et resultat av Seksjon II's arbeid, gjennom et oppnevnt utvalg.

Derimot kom utredningsarbeidet vedrørende Nordens hus i Reykjavik, et frittstående nordisk kultursenter, til å bli seksjon III's oppgave. Som kjent kom forslaget om et nordisk kultursentrum i Island opprinnelig fra Foreningene Norden, og ble tatt opp som rek. fra Nordisk Råd. Et ekspertutvalg nedsatt av III. seksjon utarbeidet plan for instituttet og budsjett for driften. Oppdraget å tegne Nordens hus ble gitt til medlemmet av Finlands Akademi, professor Alvar Aalto. Finland. Styret et oppnevnt av regjeringene med en representant for hvert land. Direktør blir tillsatt for 4 årsperioder.

Utredninger om *nordiske priser* er også utført av III. seksjon. På bakgrunn av rek. fra Nordisk råd og etter anmodning fra regjeringene utarbeidet seksjonen retningslinjer og statutter for Nordisk råds *litteraturpris*, som utdeles hvert år, og Nordisk råds pris for *skapende tonekunst*, som nå utdeles hvert 2 år.

Seksjon III har bestått av embedsmenn fra departementene, folkehøgskoleledere, og representanter fra de virksomhetsområder som seksjonene skal dekke. Således har forleggere, forfattere, professorer i estetikk eller sosiologi og museumsdirektører vært medlemmer. På denne måten har seksjonen vært sikret nær kontakt mellom sentralmyndighetene og »feltarbeiderne». Seksjonen

har derigjennom hatt et verdifullt samlet overblikk over kultursituasjonen i de nordiske land, og Nordisk råds kulturutvalg og seksjonen har komplettert hverandre.

Seksjonen vil understreke verdien av det nære samarbeid med foreningene Norden. En aktiv folkelig delaktighet og interesse er en uomgjengelig forutsetning for nordisk fellesskap. At denne forutsetning styrkes og utvikles, vil være av betydning for den fremtidige utvikling.

Seksjonen har vært glad for den ordning som har vært praktisert, at Norden-direktørene alltid har vært til stede som observatører ved seksjonens møter.

Nordisk kulturkommisjon har i flere ulike sammenhenger understreket betydningen av kontakter og nært samarbeid med aktive kulturarbeidere på feltet. Dette gjelder kanskje i særlig høy grad for seksjon III, som har sitt virksomhetsområde innen kunst og det frie kultur- og opplysningsarbeidet. Seksjonen har alltid lagt vekt på nær kontakt med de nordiske kunstner- og opplysningsorganisasjoner. De enkelte lands avdelinger har samarbeidet med nasjonale organisasjoner. En slik kommunikasjon har betydning begge veier. Seksjonen mottar forslag, idéer og råd fra organisasjoner og enkelte personer, og kan gi impulser og råd om nordiske samarbeidsmuligheter og realiserbare oppgaver tilbake til dem som arbeider på feltet. På flere områder har seksjonen fått i stand et institusjonalisert nordisk samarbeid mellom organisasjonene (f. eks. Nomus-nemndene, se punkt V, og de faste formanns- og sekretærmøter mellom Samnemndene for studiearbeid). Slikt fast planmessig samarbeid mellom de frie organisasjonene bør styrkes og oppmuntres. På denne måten spinnest et nett av nordiske kontakter som gir faste holdepunkter i samarbeidet.

I. Det nordiska samarbetet på folkbildningsområdet

1. Hittillsvarande åtgärder

Arbetsområdet för sektion III har varit synnerligen stort. Man torde dock kunna säga att sektionens arbete i första hand kommit att ligga på den kvalificerande konstens olika områden. De initiativ som tagits har främst gällt åtgärder för att främja utbytet mellan de nordiska länderna i fråga om litteratur, teater, musik, bildkonst och film.

I princip har emellertid sektion III:s arbetsområde avsetts omfatta kulturfältet i en vidare mening än den som avser enbart kvalificerade konstyttringar. Bl. a. har det åvilat sektion III att svara för folkbildning och ungdomsverksamhet. Bland sektionens tidigare initiativ kan nämnas stödjande av utbytesverksamhet på folkbildningsområdet samt stöd för samnordiska folkhögskolor och nordisk folkbildningsverksamhet utomlands. Sektionen färdigställde år 1963 en omfattande utredning om möjligheterna till nordiskt samarbete på vuxenutbildningens område. Detta arbete har senare lett till utredningar rörande forskningssamarbete, utbildningen av vuxenlärare samt nordiskt samarbete beträffande dokumentationsverksamhet. Sektionen egna initiativ på området under senare år har främst gällt forskning på vuxenutbildningens område. Ett särskilt av sektionen år 1966 tillsatt expertutskott (se bil. I, s. 81) har år 1969 avgivit en första delrapport och har i maj 1971 avgivit ett avslutande betänkande. Den slutliga genomgången och värderingen av expertutskottets förslag torde företas av det nya nordiska kultursekretariatet.

Åtskilliga av de initiativ som tagits inom sektion III på olika konstområden har skett

mot bakgrund av de behov som föreligger på folkbildningsfältet. Av aktuella frågor under senare tid bör särskilt nämnas det omfattande förberedelsearbete som lagts ned på att bygga upp en nordisk försöksorganisation för nordiska vandringsutställningar av allmänupplysande karaktär under medverkan av bl. a. företrädare för folkbildningsorganisationerna. Som remissorgan åt Nordiska kulturfonden har sektion III också eftersträvat att ge framlagda ansökningar om stöd till folkbildnings- och ungdomsändamål en hög prioritet.

Särskilt viktigt har det enligt sektionens mening varit att under senare år ett omfattande forskningsprojekt i Nordiska sommaruniversitetets regi om de nordiska ländernas kulturella och estetiska liv kunnat genomföras med stöd av fonden. Det finns anledning att hoppas att resultatet av denna forskning skall kunna vidga förutsättningarna för att olika konstyttringar skall nå ut till en bredare allmänhet än hittills.

De insatser sektion III kunnat göra på folkbildnings- och ungdomsområdet kan synas vara alltför begränsade. Det bör emellertid samtidigt framhållas att sektionen med sina knappa resurser inte haft utrymme för mera långtgående insatser. Till bilden hör dessutom att folkbildnings- och ungdomsarbetet i Norden bärs upp av ett väl utvecklat organisationsliv med goda nordiska kontakter, i sistnämnda hänseende bl. a. genom föreningarna Norden och de nordiska bildningsförbunden.

En viktig princip i relationerna mellan statsmakterna och organisationerna är att de senare får möjligheter att utveckla sin verksamhet i fria och obundna former. På det område där organisationerna verkar är utrymmet för konkreta statliga insatser där-

för begränsat. Statens uppgifter blir närmast att ställa anslagsmedel till förfogande på sådana allmänt utformade villkor att organisationernas arbetsmöjligheter och frihet garanteras.

2. *Det fortsatta samarbetet*

Det nya nordiska kulturavtalet innebär att ramen för det nordiska kultursamarbetet väsentligt vidgas. Samtidigt kommer ett fast sekretariat med betydande resurser att upprättas. En väsentlig del av hittillsvarande hinder för ett effektivt samarbete på olika delområden har därmed undanröjts. Inte minst bör detta förhållande underlätta ökade insatser på vuxenutbildnings-, folkbildnings- och ungdomsområdena.

I den disposition som tillämpas i den nya traktaten kommer inte — som varit fallet vid bestämningen av sektion III:s arbetsfält — de nämnda samarbetsfrågorna att hänföras enbart till det allmänna kulturfältet utan de kommer också att kunna knytas till skolområdet och forskning. Eventuellt kan ur vissa synpunkter denna uppdelning behöva uppmärksammas vid disposition av arbetet i sekretariatet och i kommande arbetsgrupper så att man undviker splittring av insatserna på folkbildningsfältet.

I ett inledande skede av det nya nordiska samarbetet synes det vara angeläget att överväga den principiella inriktningen av de gemensamma nordiska åtgärderna för folkbildnings- och ungdomsarbetet. I första hand kan samarbetsfrågorna delas upp dels på sådana som avser de rent statliga och kommunala insatserna för vuxenutbildning och ungdomsverksamhet, dels på sådana som avser åtgärder för att stödja organisationerna på folkbildnings- och ungdomsområdet. En speciell ställning intar i detta sammanhang folkhögskolan som i huvudsak är beroende av statliga anslag men som i sin verksamhet intar en mycket fri och oberoende ställning. En kartläggning av lämpliga objekt för samarbete kommer att behöva göras, varefter prioritering mellan olika uppgifter kan göras.

Som exempel på tänkbara arbetsområden kan för vuxenutbildningens del nämnas att möjligheterna till forskningssamarbete bör ytterligare övervägas som ett fullföljande av sektion III:s insatser på området. Vidare

bör man undersöka harmoniseringsmöjligheterna i olika avseenden inom vuxenutbildningen.

I fråga om det genom statliga insatser framvuxna nordiska samarbetet på folkbildningsområdet finns det anledning att särskilt erinra om Nordens folkliga akademi i Kungälv. Sedan sin start år 1968 har kursverksamheten vid akademien utvecklats på ett gynnsamt sätt och man tycks inte minst inom de nordiska folkbildningsorganisationerna anse att akademien har en väsentlig uppgift för det nordiska folkbildningsarbetets utveckling och förnyelse. Efter en femårig försöksperiod skall de nordiska länderna ta ställning till om verksamheten skall fortsätta. I en av akademiens styrelse avgiven rapport föreslås att akademiens verksamhet skall bli permanent och att den tillsammans med Nordiska folkhögskolan skall bilda en samnordisk institution, som gemensamt finansieras av de nordiska länderna. Ställningstagandet till detta förslag torde bli en av de första större uppgifterna för det nya ministerrådet.

I samtliga nordiska länder intar de fria organisationerna för folkbildning och ungdomsverksamhet m. m. en mycket stark ställning. Bland organisationer som det finns anledning att uppmärksamma i detta sammanhang kan nämnas studieförbund, ungdomsorganisationer, föreningarna Norden, idrottsorganisationer och nykterhetsorganisationer. Dessa organisationer intar jämfört med förhållandena i Europa i övrigt en unik ställning för aktivering av samhällsansvar samt kultur- och studieintresse i mycket breda grupper. Uppskattningen av organisationslivet har bl. a. tagit sig uttryck i att betydande statsanslag utgår till verksamheten inom organisationerna. Den snabba samhällsutvecklingen har emellertid ställt organisationerna inför svåra problem. Utvecklingen i de olika nordiska länderna i relationerna mellan stat- och organisationer, inte minst då det gäller anslag, har i viss mån varierat. Möjligheterna för organisationerna att erhålla anslag för nordiskt samarbete eller att utnyttja nationella anslag härför har varit otillfredsställande. Detta har bl. a. lett till att Nordiska rådet uttalat sig för att inrätta en nordisk ungdomsfond.

Mot den angivna bakgrunden är det motiverat att man i det nya nordiska sekretariatet ägnar uppmärksamhet åt de folkliga

organisationernas problem. I första hand fordras ett utredningsarbete för att kartlägga dessa. Syftet bör vara att finna vägar för att allmänt främja organisationernas arbete och stimulera deras möjligheter att delta i det nordiska samarbetet.

Ungdomsorganisationerna har också en utomordentligt viktig roll då det gäller att föra ut olika initiativ på kulturområdet i vidast möjliga kretsar. Förutom förbättrade ekonomiska förutsättningar för att förverkliga dessa syften erfordras att organisationernas erfarenheter och engagemang utnyttjas i samband med beredningsarbetet i rådgivande kommittéer och genom att det nya nordiska sekretariatet etablerar goda kontakter med organisationslivet.

II. Grannlandslitteratur, internordisk kulturdebatt

1. Nordiskt bibliotek av pocketböcker m. m.

Det har ofta – under trycket från de »stora» kulturområdena och den allt starkare underhållningsindustrin – hävdats att man för framtiden kan hoppas på en vital, originell och rikt differentierad litteratur i Norden endast under förutsättning att man kan räkna med inte endast en nationell läsekrets i det egna landet utan även en större nordisk läsekrets.

Sektionen har för sin del menat att det i varje fall, och från många synpunkter sett, är i högsta grad önskvärt att man söker undanröja de praktiska svårigheter som hindrar litteraturintresserade i det ena landet från att ta del av det aktuella och levande i grannlänternas litteraturer. Det kan i dessa sammanhang nämnas att år 1962 publicerades i Nordisk utredningsserie en på uppdrag av sektion III utförd utredning om en gemensam nordisk bokmarknad. Föreningarna Nordens Förbund tillsatte samma år på förslag av sektionen nordiska bokkommittéer för att undersöka möjligheterna till spridning av kunskap om grannlandslitteraturen. NKK har vidare bidragit till att stipendier numera utdelas till kulturkritiker och kulturjournalister för vistelse i de andra nordiska länderna. Ett ambitiöst projekt att göra grannlandslitteratur tillgänglig förekommer i sektionens protokoll under rubriken »Nordisk bibliotek».

1963 hänvände sig Nordiska författarådet till Nordiska kulturkommissionen och föreningen Norden med en vädjan om att dessa skulle medverka till att Cappelens nordiska bibliotek återupplivades. Med an-

ledning härav anmodade sektionen föreningarna Nordens bokkommittéer att göra en utredning i frågan och inkomma med förslag. Ett första förslag presenterades 1964. Ett mycket genomarbetat slutgiltigt förslag antogs i sina huvuddrag 1968 och lades till grund för en framställning till Nordiska kulturfonden samma år. Framställningen avslogs emellertid. Två förnyade framställningar har också avslagits. Vad man framför allt syftade till med projektet var att stimulera till läsning av grannlandslitteratur på originalspråk. De länder som i första hand berördes var därför Danmark, Norge och Sverige. Man tog fasta på att det i vart och ett av de tre länderna ges ut ett betydande antal litterära verk i form av billigböcker. Projektet skulle i huvudsak gå ut på att man – till att börja med under en försökstid på tre år – i varje land skulle välja ut ca 10 sådana verk och sörja för att de – i förefintlig billigbokform – gjordes tillgängliga för den bokköpande allmänheten i grannländerna. I samband härmed skulle olika åtgärder vidtagas för att ge upplysning om grannlänternas litteraturer och stimulera till läsning av de tillgängliga verken. – I viss utsträckning skulle finsk, färöisk och isländsk litteratur i dansk, norsk eller svensk översättning kunna förekomma. – Projektet skulle genomföras genom föreningen Nordens försorg.

2. Internordisk kulturtidskrift

Besläktad med ambitionen att åstadkomma ett nordiskt bibliotek är tanken att Nordiska kulturkommissionen skulle medverka till etablerandet av en *internordisk kulturtidskrift*.

Tanken väcktes 1965 med anledning av

en skrivelse från den svenska tidskriften Ord och Bild. En kommitté tillsattes för att framlägga rekommendationer till sektion III. Nordiska kulturfonden ställde medel till förfogande till utredning och ev. försöksverksamhet i mindre skala. Inom kommittén kom efterhand den uppfattningen att dominera arbetet att man borde söka åstadkomma inte en exklusiv »finkulturell» tidskrift utan en brett upplagd tidskrift som kunde tjäna som nordiskt forum för inte endast presentation av konst, litteratur, teater, musik etc. utan också diskussion om hela den moderna livsmiljön. Genom en nordisk satsning skulle man kunna åstadkomma en kvalificerad bevakning av internationella kulturföreteelser av allmänt intresse. Ett förslag om en sådan tidskrift framlades för sektionen i april 1967, men invändningar restes »såväl av økonomisk som av innehoudsmässig art».

Kommittén fick emellertid i uppdrag att fortsätta sitt arbete. I mars 1968 anordnade den på Hässelby slott ett symposium för nordiska kulturarbetare, varvid tre frågor diskuterades: 1) bildandet av ett samarbetsorgan för de nordiska konstnärsorganisationerna, 2) startandet av en internordisk tidskrift och 3) skapandet av en nordisk tidskrift som skulle utkomma på några av de stora kulturspråken och internationellt informera om nordiskt kulturliv. Kommittén presenterade ett förslag till en internordisk tidskrift som skulle fungera a) som ett nyhetsorgan för information konstnärsorganisationerna emellan, b) som ett organ för information om de kulturella och kulturpolitiska debatterna i de fem länderna och c) som ett organ för de nordiska konstnärsorganisationernas kulturpolitiska strävanden. Konferensen beslöt föreslå att NKK till Konstnärliga och litterära yrkesutövares samarbetsnämnd (KLYS) i Sverige skulle anförtro uppgiften att föra ärendet vidare samtidigt som man förberedde en större allmän konferens med mandat att bilda ett samarbetsorgan för de nordiska konstnärsorganisationerna (se punkt XII).

3. Nordisk debattskriftserie

Sedan man konstaterat svårigheterna att enas om ett nordiskt kulturtidskriftsprojekt, beslöt sektionen vid sitt möte i Helsingfors 1968 att »hålla frågan öppen».

Som ett alternativ till tidskriftsprojektet presenterades vid mötet i Uppsala 28/9–2/10 1968 ett förslag om *utgivning av en serie pocketböcker*, som skulle inriktas på att möta behovet av »kulturdebat över grensene i de nordiske land». Förslaget vann sektionens intresse, och det beslöts att frågan skulle utredas. Man ansåg emellertid icke att en ev. tidskrift och en ev. skriftserie borde betraktas som varandra uteslutande alternativ.

En slutlig utredning, utförd av en arbetsgrupp med en representant för vart och ett av länderna Danmark, Finland, Norge och Sverige, förelåg vid sektionens möte i Kungälv i april 1970. Sektionen beslöt lägga denna utredning till grund för en bidragsansökan hos Nordiska kulturfonden.

I framställningen till Nordiska kulturfonden sägs att den planerade skriftserien, som under en försöksperiod av två år borde utkomma med fyra titlar årligen, skulle kunna 1) fånga upp en pågående debatt i något eller några av länderna, 2) initiera debatt i väsentliga och aktuella frågor, 3) vidareföra resultaten av nordiska konferenser och symposier och 4) tillgängliggöra för en nordisk allmänhet det viktigaste i offentliga utredningar och betänkanden av särskilt intresse. Alla i skrifterna ingående danska, norska och svenska bidrag skulle publiceras på originalspråket. Det förutsattes att finska och isländska bidrag skulle översättas till svenska, danska eller norska. Utgivningen skulle bygga på medverkan av fyra förlag, ett i vart och ett av länderna Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Skriftseriens redaktion skulle förläggas till Föreningen Nordens institut på Biskops-Arnö; rektor Åke Leander skulle fungera som huvudredaktör med grupp lärare och elever vid Nordens folkhögskola som rådgivare. Dessutom skulle finnas kontaktmän vid de medarbetande förlagen (se bil. 2, s. 82).

Nordiska kulturfonden biföll anslagsframställningen och beviljade i princip medel för utgivningen av 8 verk i serien under en försöksperiod.

Arbetet på skriftserien igångsattes omedelbart. Som första titel förbereds i enlighet med sektionens önskemål en bok om kultur för barn, baserad på material som framkom vid eller i samband med ett av sektionen anordnat barnkultursymposium på

Hässelby i december 1969. Boken utkommer under sommaren 1971.

Förläggare är Gyldendal (Danmark), Söderström & C:o (Finland), Gyldendal (Norge) och Aldus-Bonniers (Sverige).

Ytterligare en eller två böcker beräknas kunna utkomma under 1971.

Vid sitt sammanträde i Oslo 1971 konstaterade sektion att det fortsatta administrativa ansvaret för utgivningen av debattskriftserien under försöksperioden och för seriens kontaktutskotts verksamhet borde övertas av det kommande nordiska kultursekretariatet.

Konklusion

I detta sammanhang kan avslutningsvis erinras om att frågan om en nordisk kulturtidskrift av sektionen lämnats öppen och att måhända även den förtjänar tagas upp av de nya samarbetsorganen. Även projektet Nordiskt bibliotek torde kunna bli föremål för nya överväganden. Nordiska kulturonden har vid behandlingen av detta projekt antytt att man i första hand borde söka uppnå en bredare och mer effektiv information mellan de nordiska länderna. Sektion III har för sin del fört fram tanken om att man borde klargöra bibliotekens roll när det gäller att öka kunskaperna om grannlandslitteraturen och att bibliotekens åtgärder borde samordnas i detta avseende. Man kan anta att omgående omgivning att umgås med grannlandslitteratur borde också enligt sektionens uppfattning grundläggas redan i skolan.

Att dessa strävanden – och andra motsvarande, t. ex. på skolans område – att öka intresse för läsning av grannlandslitteratur och köp av originalböcker på grannlandsspråken inte lett till resultat betyder inte, att en förbättring av läget är utesluten. Försöken har sannolikt varit dels av litet omfattande, dels för sporadiska. En medveten gemensam satsning från skolor, folkbildningens, massmedias, förläggarnas, bokhandelns och bibliotekens sida skulle sannolikt åstadkomma en förändring, skilt som det personliga umgänget mellan danskar, norrmän och svenskar blir allt vanligare. Det synes vara en ofrånkomlig förutsättning för det nya nordiska regeringsorganet att ge strävandena att skapa en gemensam nordisk bokmarknad ökade resurser, vid förutsatts en samordning av dessa strävanden.

Sektionen vill slutligen erinra om de resolutioner, som Nordiska kulturkommissionen på initiativ av sektionen avgivit år 1956 och 1957 om olika åtgärder i syfte att sprida kännedom om grannländernas litteratur.

III. Nordiskt samarbete mellan visarkiven

På förslag av sektionen beviljade Nordiska kulturfonden under 3-årsperioden 1967–69 stöd för samarbetet mellan de nordiska visarkiven. Stödet beviljades för insamling av uppgifter om äldre nordisk viskonst, som löpte faran av att gå förlorad.

Sektionen tillsatte år 1968 ett expertutskott för kartläggning av nyare nordisk viskonst (*se bil. 3, s. 83*), sedan kulturfonden år 1967 hemställt till sektionen, att den skulle vara uppmärksam på de möjligheter som kunde föreligga till samarbete också på detta område. Utskottet, som består av folklorister från de olika nordiska länderna, inlämnade våren 1969 till sektionen ett förslag beträffande kostnaderna för och uppläggningsen av ett projekt, som avser uppgörandet av en beskrivande förteckning över existerande visregister i Norden.

Sedan sektionen två gånger inlämnat en ansökan till Nordiska kulturfonden om stöd för projektet med särskild hänvisning till att det tillkommit på initiativ av Nordiska kulturfonden samt till det stora intresse, som resultatet av projektet skulle ha både för forskare och amatörer på viskonstens område i Norden, har Nordiska kulturfonden beviljat 30 000 dkr för ändamålet för år 1971. Då projektet eventuellt inte kommer att kunna slutföras före utgången av år 1971, torde det fortsatta ansvaret för projektet, som är av engångsnatur, övertas av det nordiska kulturesekretariatet efter nämnda tidpunkt.

LIBRARY OF L. URBANA - CHICAGO, ILL.

IV. Samarbejde på scenekunstens område

1. Teater

Det første initiativ til et nærmere nordisk teatersamarbejde blev taget i 1937, da nordiske teaterfolk sammenkaldtes til et møde i Stockholm. Forbindelserne blev derefter afbrudt af krigen, men i 1946 genoptogs de nordiske kontakter. *Nordisk Teaterunion* blev dannet med det formål at styrke samarbejdet mellem de forskellige grene af teaterlivet i de nordiske lande. I hvert lands nationale union har skuespillere, teaterledere, sceneinstruktører, dramatiker m. fl. saede. Nordisk Teaterunion har også medvirket til oprettelsen af det såkaldte Vasa-seminariet, der omtales nærmere under afsnit VIII.

NKK III har også givet støtte til NTU:s internationale informationsvirksomhed. Således har sektionen anbefalet bidrag fra Kulturfonden for bogen »The Theatre in Five Scandinavian Countries», der nylig er blevet udgivet og ved bistand fra YTY vil blive distribueret til alle verdensdele. Denne virksomhed bør fortsat støttes.

I 1947 tog Nordisk Kulturkommission initiativet til oprettelse af *Nordisk Teaterlederråd*, der kunne varetage de praktiske arrangemente i forbindelse med nordiske gæstespil som kommissionen foreslog de nordiske regeringer at støtte med 30 000 sv. kr. på statsbudgettet i hvert land. I 1954 besluttede de nordiske undervisningsministrene at bevilge et beløb svarende til 30 000 sv. kr. på hvert lands budget til nordiske gæstespil og bad Nordisk Kulturkommission om at udarbejde retningslinjer for anvendelsen af bevillingerne. Nordisk Kulturkommissions resolution til regeringerne forelå 1955. I resolutionen konstaterede man at

der i alle lande var enighed om at midlerne burde anvendes til udveksling af mindre teatre, ensembler og turneer. Større repræsentationsgæstespil burde i almindelighed ikke tilgodeses. Bevillingerne i hvert land burde forvaltes i samråd med Teaterrådet eller tilsvarende organer og midlerne skulle anvendes til at støtte gæstespil i det egne land og ikke til at udsende egne ensembler. Bevillingerne uddeltes første gang i 1955.

I 1966 fremsendte Nordisk Kulturkommission en fornyet resolution til de nordiske regeringer, hvori man påpegede at bevillingerne i de forløbne 12 år stort set ikke var steget udover startniveauet på 30 000 sv. kr. i hvert land. Man konstaterede at erfaringerne viste at bevillingerne var for små til at muliggøre egentlige teatergæstespil. I stedet var midlerne stort set blevet anvendt til udveksling af sceneinstruktører, scenografer og enkelte skuespillere samt andre formål af beskeden økonomisk rækkevidde.

Kommissionen foreslog at bevillingerne blev øget til 80 000 sv. kr. i Finland, Norge og Sverige og 60 000 kr. i Danmark og Island. Man foreslog at midlerne anvendtes således:

a) til fortsat udveksling af sceneinstruktører, skuespillere, teatermalere m. m.	30.000 sv. kr.
b) til minimum et gæstespil til hvert land pr. år	30.000 sv. kr.
c) til udveksling på Nordkalotten (i Finland, Norge och Sverige)	20.000 sv. kr.
	<hr/> 80.000 sv. kr.

(Danmark og Island) 60.000 sv. kr.

Da kulturkommissionens henstilling om forhøjelse af de nationale bevillinger til nor-

disk teatersamarbejde ikke førte til konkrete resultater anmodede *Nordisk Kulturfond sektion III om att udarbejde en plan for udvikling af det nordiske teatersamarbejde*.

Kulturfonden tiltrådte sektion III's forslag om *udveksling af teatergæstespil i en tre-årig forsøgsperiode* at regne fra 1968 og besluttede at bevilge et årligt beløb på 250 000 d.kr. til dette formål. Nordisk Teaterunion skulle fungere som høringsorgan. Det var tanken at man i løbet af forsøgsperioden kunne bedømme behovet og de praktiske muligheder for udveksling af gæstespil med henblik på en fornyet henvendelse til regeringerne om øgede nationale bevillinger.

Efter de af fondet fastsatte regler er bevillingen blevet opslået 2 gange årligt. Reglerne fastsætter at bevillingen fortrinsvis skal være til disposition for større gæstespil, at det som hovedregel bør være det modtagende land som søger om tilskud, at der bør foreligge en foreløbig aftale om gæstespillet, samt et specificeret budget, og oplysninger om repertoire og antal forestillinger.

I december 1968 besluttede Nordisk Kulturfond at udvide gæstespilordningen således at den i resten af forsøgsperioden også skulle omfatte balletgæstespil og mindre operagæstespil. I forbindelse hermed forhøjede man bevillingen til 400 000 d. kr. pr. år.

På grundlag af forhandlinger mellem Nordisk Kulturkommission sektion III og Nordisk Kulturfond besluttede Nordisk Kulturfond i maj 1970 at forlænge den treårige forsøgsordning med udveksling af gæstespil med yderligere 2 år (1971 og 1972). Endvidere udvidede man forsøgsordningen til også at omfatte udveksling af børne-, skole- og amatørteater. Samtidig forhøjedes den årlige bevilling til 550.000 d. kr.

Når forsøgsperioden blev forlænget med yderligere 2 år skyldtes det at både fonden og sektion III fandt at man endnu ikke havde et tilstrækkeligt erfaringsmateriale for en endelig vurdering af støtteordninger med henblik på en rekommendation til regeringerne om den fremtidige ordning. Hertil kom, at der i forsøgsperioden var opstået behov for nye former for gæstespiludveksling, som det ikke havde været muligt at realisere i større omfang under den treårige forsøgsperiode, hvor hovedvægten nærmest havde været lagt på mere traditionelle gæstespil.

Af nye former tænkte man bl.a. på børne- og skoleteater, opera- samt amatørteater.

Fondsbestyrelsen anmodede Nordisk Kulturkommission sektion III om at udrede spørgsmålet om hvordan ordningen burde praktiseres under den udvidede forsøgsperiode og hvad der burde gøres når de 2 år var omme.

I anledning af kulturfondens anmodning nedsatte sektion III i juni 1970 et ekspertudvalg (*se bil. 4, s. 84*) bestående af 2 repræsentanter fra hvert af landene Danmark, Finland, Norge og Sverige, samt et korresponderende medlem fra Island. Endvidere indtrådte formanden for Nordisk Teaterunion, teaterchef Hans Ullberg, i ekspertudvalget.

Udvalget fik følgende mandat:

- 1) att under år 1971 och 1972 fungera som remissorgan för ansökningarna om anslag för gästspelsutbyte,
- 2) att revidera de nuvarande stadgarna för gästspelsutbytet och planera utbytets fortsatta utformning med beaktande av:
  - a) erfarenheterna av försöksperioden 1968-70,
  - b) erfarenheterna av användningen av de nationella anslagen för nordiskt teatersamarbete i statsbudgeterna,
  - c) utvidgningen av försöksverksamheten till barn-, skol- och amatörteaterområdet, varvid uppmärksamhet bör fästas vid resultatet av den utredning beträffande möjligheterna till nordiskt samarbete beträffande gästspelsturneer i skolorna, som utförts av Föreningarna Nordens Förbund i samråd med Riksteatern i Sverige.
- 3) att mot bakgrund av den utredning, som förutsatts under punkt 2) ovan, före den 1 september 1971 framlägga en plan för en eventuell övergång till budgetstöd för gästspelsutbytet fr. o. m. år 1973.»

Udvalget påbegyndte sin virksomhed i oktober 1970 og forventes at afgive betænkning i løbet af sommeren 1971.

Da udvalget under alle omstændigheder skal fortsatte indtil slutningen af 1972 med den opgave, at afgive udtalelser til Nordisk Kulturfond om gæstespilansøgninger må det overvejes om det samtidig kan bistå den nye samarbejdsorganisation i spørgsmål vedrørende nordisk teatersamarbejde.

2. Opera, balett

Vid sin 15e session avgav Nordiska rådet en rekommendation (*nr 2/1967*) till de

nordiska regeringarna om en allsidig utredning av förutsättningarna för ett ökat nordiskt samarbete på operakonstens område. Ministeriet for kulturelle anliggender i Danmark uppmanade som koordinerande ministerium Nordiska kulturkommissionens Sektion III att åtaga sig utredningen av frågan. Sektionen avgav den 14 maj 1970 sitt yttrande i ärendet till Ministeriet for kulturelle anliggender. I sitt yttrande meddelade sektionen att denna år 1968 låtit utföra en enmansutredning beträffande möjligheterna till nordiskt operasamarbete. Utredningen remitterades därefter till de nordiska operainstitutionernas ledningar, som ställde sig positiva till de däri ingående förslagen. Den nordiska operainstitutionernas ledningar beslöt därefter att hålla ett möte, vid vilket man skulle diskutera de föreliggande möjligheterna för nordiskt samarbete. Vid mötet, som hölls i Köpenhamn i december 1969, enades man om att etablera en fast praxis enligt vilken representerer för de nordiska operascenernas konstnärliga och administrativa ledningar kommer att sammanträda minst en gång om året för att diskutera samarbetsfrågor samt för att utväxla information och erfarenheter.

Sektionen hänvisade ytterligare i sitt yttrande till Ministeriet for kulturelle anliggender till att möjligheterna för nordiskt samarbete på operaområdet ökats, sedan den administrativa försöksordningen för utväxling av teatergästspel under Nordiska kulturfonden även utvidgats till att gälla balettgästspel och mindre operagästspel.

Till sektionens kännedom har kommit att de nordiska operascenerna planerar inrättandet av en försöksordning för ett gemensamt nordiskt beställningsverk årligen av en nordisk komponist. En ansökan om stöd för projektet har ingått till Nordiska kulturfonden. Man har även diskuterat ett förslag om arrangerandet av en nordisk opera-vecka varje säsong, inom ramen för vilken gästspelsutbyte (även balett) skulle äga rum.

V. Musiksamarbete

1. Bakgrunn

Allerede etter første verdenskrig innledet tonekunstnersamfunnene i Danmark, Finland, Norge og Sverige et organisert samarbeid. I dag finnes det en rekke frivillige nordiske samarbeidsorganer på dette området.

Nordisk kulturkommisjon tok sitt første større initiativ i 1955 på musikkområdet, da seksjon III foreslo *faste bevilgninger på statsbudsjettene til nordisk musikk-samarbeid*. I en resolusjon til regjeringene fra kommisjonen i 1956 ble det anbefalt å avsette et beløp tilsvarende skr. 30 000 i Danmark, Finland, Norge og Sverige etter mønster av bevilgningene til teatersamarbeid. I 1962 var det stillet midler til rådighet i samtlige fire land, om enn ikke i det omfang som var anbefalt. Fremdeles er det bare Finland og Sverige som har nådd det beløp som ble anbefalt i 1956. Seksjon III har hvert år holdt seg orientert om anvendelsen av disse bevilgningene i hvert land.

Selv om bevilgningene har vært og er beskjedne, har de utvilsomt vært en stimulerende faktor i samarbeidet. Blant annet har de vært sterkt medvirkende til at man i dag har et solid organisatorisk grunnlag for musikk-samarbeidet på statlig nivå gjennom de såkalte *NOMUS-nemdene* (nemdene for nordisk musikk-samarbeid). Foranledningen til at dette samarbeidet kom i gang i begynnelsen av 1960-årene var bl. a. behovet for å utforme felles retningslinjer for bruken av midlene til musikk-samarbeidet. Representanter for NOMUS-nemndene møter nå to ganger årlig og behandler en rekke saker av betydning for musikk-samarbeidet i Norden. Av den følgende redegjørelse vil

det fremgå at nemdene har påtatt seg oppdrag fra seksjon III. På informasjons-siden er det tatt et verdifullt initiativ gjennom utgivelsen av NOMUS-NYTT, som den svenske NOMUS-nemnd hittil i det vesentlige har stått for. Det foreligger nå planer om en utvidelse av dette tiltaket. Selv om det løpende samarbeid på musikkens område etterhvert er blitt ivaretatt av NOMUS-nemndene, har også seksjon III tatt enkelte initiativer til konkrete tiltak.

I 1961 fikk kommisjonen en anmodning fra ministrene om å undersøke mulighetene for opprettelse av nordiske priser også på andre områder enn litteraturens. Seksjonens utredning førte til at det i samråd med Nordisk Komponistråd ble fremmet forslag om en *nordisk komponistpris*. Resolusjon fra kommisjonen ble vedtatt høsten 1963, og prisen ble første gang utdelt i 1965.

Også på musikkområdet innebar opprettelsen av Nordisk kulturfond større muligheter for seksjonens bestrebelser for et utvidet samarbeid. Under behandlingen av kulturfondets søknader har seksjonen forsøkt å anlegge et helhetssyn, og søknadsbehandlingen førte også i sin tid til at seksjonen tok initiativet til det ene av de to prosjekter som i de senere år har vært de mest sentrale musikk-saker på seksjonens dagsorden. Det gjelder bestilling av musikkverk på nordisk basis. Det annet prosjekt er nordiske konkurranser for yngre instrumentalister og sangere. For begge tiltakenes vedkommende har forsøk kunnet iverksettes ved at kulturfondet har stilt midler til rådighet.

Etter at det ble etablert forsøk med rikskonserter i Norge og Sverige, er det også blitt innledet kontakter mellom disse. Kon-

takten er etterhvert utvidet til visse organisasjoner i de øvrige tre land med sikte på et konkret samarbeid. I det følgende skal det kort redegjøres både for dette og for de aktuelle prosjekter under seksjon III.

2. Nordiske musikkonkurranser

Saken ble tatt opp av seksjonen etter et initiativ fra Nordisk Solistråd i 1965, og den første konkurransen ble holdt i 1969 etter et omfattende foreredsarbeid.

Formålet med konkurransene er å hjelpe fram begavede yngre instrumentalister og sangere og å utbre kjennskapet til nordisk musikk. Konkurransene er inndelt i nasjonale konkurranser i hvert land og en nordisk finale. Gjennomføringen skjer i samarbeid mellom Foreningene Norden og radioinstitusjonene i de nordiske land. NOMUS-nemndene utpeker jurymedlemmer. Nordisk kulturfond har gitt tilsagn om finansiering i en forsøksperiode på 5 år fra og med 1969. Budsjettet ligger for tiden på ca dkr. 300 000 pr. år. Oppslutningen har vært tillfredsstillende, og tiltaket er blitt kjent gjennom overføringer i radio og fjernsyn.

De nye organer må ta over seksjonens oppgaver i forbindelse med konkurranse- ne. Særlig må det sørges for at det i tide blir foretatt en samlet vurdering av de erfaringer man etterhvert får med tanke på videreføring på et mer permanent økonomisk grunnlag. Dette bør skje i hært samarbeid med Foreningene Norden, radioinstitusjonene og NOMUS -nemndene.

3. Bestilling av musikkverk

Ved behandlingen av kulturfondets søknader i 1966 konstaterte seksjonen at ingen av de foreliggende prosjekter på en effektiv måte tilgodeså behovet for støtte til den skapende nordiske tonekunst. På denne bakgrunn tok seksjonen opp tanken om en ordning med bestillingsverker på nordisk basis. Etter anmodning fra seksjonen utarbeidet NOMUS-nemndene forslag til en administrativ ordning for et slikt tiltak. Nordisk kulturfond ga i 1969 tilsagn om finansiering av et forsøk i 1970 og 1971. På anmodning av seksjonen har fondet senere utvidet tilsagnet til å omfatte også 1972.

NOMUS-nemndene administrerer ord-

ningen og utpeker juryen som tar stilling til søknadene. Den første tildeling av bestillinger ble foretatt høsten 1970. Det forelå 36 søknader til et samlet beløp på omkring dkr. 500 000, mens det er avsatt dkr. 150 000 pr. år til formålet. Bestillinger – i alt 14 – ble plassert hos komponister i samtlige fem land.

Bestillingsordningen omfatter ikke operaverk, men operascenene i Norden har tatt initiativ til forsøk med en særskilt bestillingsordning, jfr. avsnittet om operasamarbeid. En eventuell eksperimentvirksomhet med bestilling av operaverk bør følges med oppmerksomhet.

De nye organer må i samarbeid med NOMUS-nemndene ta ansvaret for at forsøksordningen blir gjennomført. Videre må det i løpet av høsten 1971 tas stilling til spørsmålet om ordningen skal fortsette og eventuelt tas med på det nordiske kulturbudsjett for 1973. Dersom operascenenes søknad blir imøtekommet, bør dette forsøket likeledes følges med oppmerksomhet, da det på et senere tidspunkt tør bli aktuelt å vurdere spørsmålet om en mer permanent støtte også til dette prosjektet.

4. Samarbeid mellom rikskonsertene og tilsvarende organisasjoner

Rikskonsertene i Norge og Sverige er en så vesentlig nyskapning innenfor musikkformidlingen at seksjonen finner grunn til å gjøre spesielt oppmerksom på de muligheter som her ligger for et utvidet nordisk samarbeid.

Som nevnt i det foregående, er kontakten mellom disse institusjonene utvidet til organisasjoner i andre nordiske land som delvis fyller den samme funksjon med sikte på et konkret samarbeid. Seksjonen har fått seg forelagt en søknad till Nordisk kulturfond fra Rikskonserter i Sverige på vegne av samarbeidende organisasjoner i de øvrige land. Søknaden gjelder en større konferanse med sikte på å undersøke mulighetene for nordisk samarbeid når det gjelder de enkelte lands skolekonsertvirksomhet. Seksjonen vil varmt støtte dette initiativ fordi det vil kunne bety innledningen til et fruktbart samvirke på et viktig felt. Etter seksjonens oppfatning bør dette tiltaket følges opp av et intensivt samarbeid innenfor andre områder av rikskonsertenenes og tilsvarende organisasjoners virksomhet.

5. *Det fortsatte samarbeid*

Det finnes i dag et rikt og variert kontaktnett både på det profesjonelle og på det amatørmessige plan innenfor det nordiske musikkliv. De mange nordiske sammenslutninger og arrangementer basert på frivillig innsats er en klar manifestasjon av dette. Seksjon III har gjennom sin behandling av søknader til Nordisk kulturfond kunnet konstatere en utstrakt interesse for og vilje til å intensivere dette samarbeidet og å utvide det til nye områder. Det videre samarbeid på regjeringsnivå har derfor et solid fundament å bygge på.

Det må erkjennes at innsatsen på det offisielle plan ikke har stått i forhold til den levende interesse som finnes på feltet, jfr. resultatet av kulturkommisjonens resolusjon fra 1956 om faste bevilgninger til musikk-samarbeidet. Det var tilkomsten av Nordisk kulturfond som gjorde det mulig å ta initiativ til prosjekter av et visst omfang. For fremtiden vil det være nødvendig at slike tiltak finansieres over det nordiske kulturbudsjett, også i en eventuell prøveperiode.

Gjennom opprettelsen av NOMUS er det skapt et godt organisatorisk grunnlag for samarbeidet på regjeringsnivå. Med den allsidige ekspertise som NOMUS og de nasjonale nemnder for musikk-samarbeidet ved sin sammensetning representerer, og med den administrative og organisatoriske erfaring nemndene har opparbeidet, mener seksjonen at NOMUS avgjort bør fortsette sin virksomhet – i hvert fall inntil videre – når kulturavtalen settes i verk, og gis en hensiktsmessig tilknytning til avtalens organer som den sentrale instans på musikkens område.

De nye samarbeidsorganer bør søke å dra nytte av de erfaringer og idéer som ulike frivillige sammenslutninger kan bidra med når nye former for samarbeid skal overveies og settes i verk.

Det er videre av vesentlig betydning at både de nye organer og de enkelte lands myndigheter aktivt bestreber seg på å legge forholdene til rette slik at nordisk samarbeid kan inngå som en selvsagt del av riks-konsertenes og tilsvarende organisasjoners virksomhet. Erfaringene hittil viser at interessen for et utvidet nordisk samvirke er til stede.

Som tidligere fremholdt, må de nye organer fra 1. januar 1972 overta seksjon

IIIs plass i relasjon til seksjonens to forsøksprosjekter, de nordiske musikkonkurransene og den nordiske ordningen for bestillingsverker.

VI. TV-, radio- och filmsamarbete

1. Radio och television

De stora möjligheter som radio och TV erbjuder för utbyggnad och stärkande av den nordiska kulturgemenskapen kan långt ifrån sägas ha blivit utnyttjade i tillräcklig utsträckning. NKK:s sektion III har måst konstatera att det hittills inte funnits realistiskt underlag för att lägga fram konkreta förslag på grundval av de tankar och idéer som genom åren väckts om en utvidgad nordisk sändnings- och programverksamhet.

Sektionen har emellertid fortlöpande informerat sig om det existerande samarbetet mellan de nordiska radio- och TV-företagen och med tillfredsställelse noterat omfattningen och inriktningen av detta samarbete. Företagscheferna och programdirektörerna möts regelbundet. Detta gäller också tekniker och administratörer, och framför allt de olika produktionsavdelningarnas chefer och adjungerade producenter. Man har emellertid konstaterat att det inte finns någon organiserad utvecklings- och experimentverksamhet vid sidan av den löpande verksamheten. NKK tillsatte därför i juni 1967 ett arbetsutskott med uppgift att närmare undersöka förutsättningarna för en sådan verksamhet. Arbetsutskottet avlämnade sin slutrapport i februari 1968. Utskottet föreslog inrättandet av en fond, ur vilken medel skulle kunna beviljas för seminarier och utbytesverksamhet. Förslagen har så småningom lett till att ett nordiskt seminarium hösten 1971 kommer att arrangeras av Norsk Rikskringkasting över temat »formproblem vid presentation av musik i TV».

Det fanns vissa tankar inom NKK som

också kom till uttryck i direktiven till ovan nämnda arbetsutskott men som inte fördes vidare i dess arbete. Det gällde möjligheten av att en viss programverksamhet av internordisk karaktär borde startas som i första hand en experiment- och utvecklingsverksamhet. Det hade redovisats att något utrymme för producenterna att arbeta fritt med icke programsatta, beställda program inom företagen praktiskt taget inte förekom. Arbetsgruppen gick inte närmare in på denna problematik och diskussionerna har inte hunnit föras vidare.

Ett fritt samnordiskt produktionscentrum för radio- och TV-program av en till en början begränsad omfattning och experimentkaraktär skulle kunna ge en kvalitetsinjektion i det samlade utbudet vid de nordiska radio-TV-företagen. Genom att dessa program tillskapades i en integrerad nordisk arbetsmiljö och genom att en viss del av dem riktades mot nordisk miljö och problematik skulle några väsentliga av de resultat vinnas som eftersträvats i debatterna inom Nordiska Rådet om en särskild nordisk kanal i etersändningarna.

Om experimentet visar sig framgångsrikt skulle säkert en opinion kunna vinnas för ytterligare utbyggnad av detta produktionscentrum som även på sikt kunde bidra till den nordiska marknadens försörjning med undervisningsfilmer och kassett-TV-program.

Man kan givetvis överväga olika alternativa organisatoriska lösningar för ett produktionscentrum av detta slag. En möjlighet vore att grunda detsamma som ett nordiskt bolag eller stiftelse vars styrelse utsågs av ministerrådet. Detta företag borde sedan efter vissa angivna riktlinjer ges frihet att med utnyttjande av det rörelsekapi-

tal som regeringarna ville ställa till förfo-
gande och de subventionsbidrag som olika
nordiska kulturfonder och vissa kulturinsti-
tutioner kunde vilja lämna över hela film-,
TV- och radiofältet producera och saluföra
program. På detta sätt skulle nordiska pro-
gram genom en samlad marknadsförings-
ansträngning kunna nå också en större
marknad än den nordiska.

Vad som här sagts syftar till att visa hur
idén om ett gemensamt nordiskt produk-
tionscentrum från en mycket begränsad upp-
gift som utvecklingsstudio utanför de nor-
diska radioföretagen steg för steg kunde
föras vidare mot nordiskt samarbete över
praktiskt taget hela fältet av elektroniska
media i snabb utveckling. NKK III menar
att det vore en angelägen uppgift för äm-
betsmannakommittén att i en arbetsgrupp
med direktiv utgående från denna idé utar-
beta ett konkret förslag om inrättande av
ett nordiskt produktionscentrum. Tillkoms-
ten av ett sådant centrum med vidgade upp-
gifter skulle givetvis också initiera ytterli-
gare samarbete på biograffilmens område.
Av detta liksom av andra skäl bör ett så-
dant centrum tillkomma utanför och vid si-
dan om de nordiska radioföretagen. Utsik-
terna att genom olika påverkningar förmå
dessa till ytterligare samarbetsansträngning-
ar av detta slag måste bedömas som dåli-
ga.

2. Film

Efter ett förberedande arbete av sektion
III:s norska avdelning beslöt sektionen i
juli 1960 att upprätta ett permanent nor-
diskt expertutskott för filmfrågor. Dessa ut-
skott upplöstes år 1964 och en ad hoc-
kommitté för filmfrågor tillkallades i an-
slutning till NKK:s plenarmöte år 1965.
Filmkommittén avlämnade sitt betänkande
i december 1966. I en resolution som över-
lämnades till de nordiska regeringarna i
november 1968 tog NKK upp kommitténs
förslag till detaljerad granskning. NKK vill
inte tillstyrka förslaget om inrättande av
professurer i filmforskning vid alla nor-
diska universitet. I stället borde man en-
ligt NKK prioritera forskning rörande fil-
mens psykologisk-pedagogiska aspekter.
Kommissionen fann det inte lämpligt att
uttala sig för mera likartade censurbestäm-
melser. Enligt kommissionens uppfattning

borde frågan om filmkunskap i skolorna
tas upp i samband med harmoniseringen av
skolordningarna. NKK förordade kontakter
och samarbete med filmutbildningsinstitu-
tionerna i de nordiska länderna, men hän-
visade i övrigt till resolutionen om utbild-
ningssamarbete på kulturområdet (se ne-
dan). Av principiella skäl kunde kommis-
sionen inte tillstyrka filmkommitténs för-
slag om stöd till ett permanent sekretariat
för Nordiska film- och TV-unionen. Kom-
missionen ansåg sig inte på nytt vilja dis-
kutera frågan om olikheter i gällande de-
finitioner av samproduktion och i bestäm-
melser och regler för stöd och kvalitetspre-
mier. Kommissionen förordade en närma-
re undersökning av existerande bestämmel-
ser för sändande av film inom Norden,
bl. a. bestämmelserna om omsättningsskatt.

Sedan NKK:s filmkommitté avlämnade
sitt betänkande 1966 har mycket hänt som
förändrat den allmänna bilden på detta om-
råde. I de nordiska länderna har tillkom-
mit eller utvecklats filminstitut eller mot-
svarande institutioner med uppgift att stöd-
ja och stimulera biograffilmer som kultur-
yttring och konstform. Samtidigt har en
fortskridande försämring ägt rum av förut-
sättningarna för kommersiell exploatering
av biograffilmerna och olika opinioner växt
fram som hävdar att man måste söka nya
former både för produktion och distribution
av film. Denna problematik är föremål för
statsmakternas uppmärksamhet och för ut-
redningsarbete i olika nordiska länder. T. ex.
i Norge har Norsk filmråd våren 1971 av-
givit ett betänkande med förslag om änd-
ringar i den statliga stödordningen för norsk
filmproduktion med förslag om ökningar
av de statliga anslagen.

Inga av de samarbetsfrågor som tidigare
dryftats synes mot denna bakgrund ha nå-
gon större aktualitet. Krav på insatser av
samhället direkt eller indirekt för subven-
tionerad produktion av biograffilm torde
bli allt starkare. I Sverige har en statlig film-
kommitté i december 1970 framfört önske-
mål om bl. a. statliga anslag för produk-
tion av barnfilm.

NKK har i annat sammanhang utrett
den s. k. barnkulturens villkor. Det torde
i alla de nordiska länderna föreligga en lik-
artad syn på behovet av insatser för icke-
kommersiell, icke-spekulativ framställning
av filmer för biograf- och kassett-TV-vis-

ning för barn. Frågan är inte i något land löst. Ett samarbetsorgan här skulle ha betydligt lättare att formulera ett gemensamt program och samordna de tillgängliga resurserna än när det gäller någon annan del av filmproduktionen. NKK vill därför rekommendera ämbetsmannakommittén att också med syftning mot ett sådant samproduktionsorgan utreda frågan om barnfilmen i Norden.

VII. Bildende kunst

1. Bakgrunn

Nordisk kulturkommisjons seksjon III har gjennom årene tatt flere initiativer når det gjelder samarbeid på den bildende kunsts område.

Første gang var i 1957, da kulturkommisjonen i en resolusjon til regjeringene tok til orde for en styrking av samarbeidet. Det ble her minnet om tidligere anbefalinger om årlige tilskudd tilsvarende skr. 30 000 fra hvert av landene Danmark, Finland, Norge og Sverige til fremme av nordisk samarbeid på teatrets og musikkens område, og på grunnlag av foretatte undersøkelser fant kommisjonen det rimelig at det ble sørget for bevilgninger av samme størrelse til støtte for samarbeid angående bildekunst.

Kommisjonen la også fram hva man kan kalle for et program når det gjaldt anvendelsen av de foreslåtte midler. Man fremhevet her formål som utstillinger – også vandreutstillinger – av ulike slag, utveksling av gjesteforelesere, stipendier til kunstnere, kunststuderende og kunstkritikere for opphold i annet nordisk land. Også samarbeid om oppsøkende virksomhet, kunst i skolen og samarbeid om nordiske utstillinger i utlandet og internasjonale utstillinger i de nordiske land var blant de oppgaver kommisjonen pekte på som viktige.

Den grunnleggende forutsetning for å gjennomføre dette programmet ble ikke realisert, da anmodlingen om å stille faste bevilgninger til rådighet ikke ble etterkommet. Det har likevel vært ydet en viss statlig støtte til samarbeidet på dette området ved at Nordisk kunstforbund, som har spilt en sentral rolle i samarbeidet etter at det ble

opprettet i 1946, har fått tilskudd til sine fellesnordiske utstillinger annet hvert år. I en resolusjon i 1964 henstilte kommisjonen til regjeringene å sette kunstforbundet i stand til å påta seg andre samarbeidsoppgaver gjennom økte bevilgninger.

Seksjon III har også selv gjennom en del konkrete tiltak forsøkt å realisere noe av programmet fra 1957. Dessuten har Nordisk kunstforbund i det siste tatt initiativ til et utvidet samarbeid i til dels nye former gjennom planene om et forsøk med et såkalt nordisk kunstsentrum. I det følgende skal det gis en nærmere redegjørelse for de aktuelle prosjekter.

2. Nordisk ungdomsbiennale

Forslaget om en nordisk ungdomsbiennale som med to års mellomrom skulle holdes i de nordiske land etter tur, ble fremmet i 1964 i nært samarbeid med Nordisk kunstforbund. Formålet var å skape et nordisk forum for unge bildende kunstnere. I en resolusjon til regjeringene ble det bedt om midler til gjennomføring. Da dette ikke førte fram, søkte man Nordisk kulturfond om støtte til forsøksvirksomhet med tre biennaler. Den første ble holdt i København i 1966, den andre i Helsingfors i 1968, og den tredje i Oslo sommeren 1970.

Nordisk kunstforbund har foretatt en utredning omkring spørsmålet om biennalene burde fortsette etter at prøveperioden var slutt, og eventuelt i vilke former det burde skje. Rapporten fra utredningsmannen, datert 20. september 1970, inneholder i tillegg til redegjørelser og vurderinger av de tre biennalene en rekke idéer og forslag til alternative samarbeidsformer. På grunnlag av dette materiale er seksjonen kommet

til at ungdomsbiennialene ikke bør fortsette i sin nåværende form. Seksjonen har i denne forbindelse vist til at de øvrige utstillinger som Nordisk kunstforbund arrangerer, i praksis bare skiller seg fra ungdomsbiennialene ved at de ikke har noen aldersgrense for deltakerne. Dessuten synes selve utstillingsformen ikke å være formålstjenlig for de mer eksperimentelle kunstnere. Det har syntes mer tilfredsstillende at det kunne skapes muligheter for på nordisk basis å gi kunstnerne enten konkrete arbeids oppgaver eller et miljø for eksperimentell virksomhet. Seksjonen har derfor med utgangspunkt i visse oppslag i ovennevnte utredning anmodet Nordisk kunstforbund om å overveie et eksperiment med et «verksted» der kunstnere fra de nordiske land skulle samles med f. eks. den konkrete oppgave å utforme et lekemiljø for barn. Et slikt tiltak ville tilfredsstille kravet til såvel eksperimentell virksomhet som til et mer målrettet arbeid. Seksjonen har ikke mottatt kunstforbundets reaksjon på forslaget.

3. Vandreutstillinger på arbeidsplassen

Etter initiativ fra seksjonen utarbeidet organisasjonene for kunst på arbeidsplassen i de skandinaviske land i 1965 planer for en vandreutstilling av nordisk kunst til arbeidsplassene i de nordiske land. Nordisk kulturfond bevilget de nødvendige midler til innkjøp av kunstverk av et utvalg yngre kunstnere i samtlige 5 land, og utstillingen vandret deretter i Norge i 1968, for så å bli sendt videre til de øvrige land. De nevnte organisasjoner har senere tatt et nytt initiativ, denne gang med en utstilling av mindre skulpturer og fotos av skulpturer. Etter anbefaling fra seksjonen ble det i desember 1970 bevilget dkr. 88 000 til for- nålet av kulturfondet.

De organisasjonene som står for denne virksomheten, har opparbeidet verdifull erfaring med hensyn til oppsøkende virksomhet, både nasjonalt og etterhvert også på nordisk basis. De nye organer bør følge denne virksomheten, dra nytte av erfaringene og i samarbeid med organisasjonene verveie mulighetene for en fortsettelse av denne form for samarbeid.

4. Nordisk innkjøpsordning for samtidskunst

Saken er tatt opp til overveielse av seksjo-

nen etter initiativ fra Norsk kulturråds utvalg for innkjøp av samtidskunst. Bakgrunnen var at dette utvalget hadde mottatt flere henstillinger om innkjøp av dansk og svensk kunst, og at slike henstillinger måtte avvises da innkjøp av utenlandsk kunst faller utenfor mandatet for den norske innkjøpsordningen.

Et konkret forslag til et forsøk i en treårsperiode med en nordisk innkjøpsordning har vært drøftet i seksjonen. Formålet med en slik ordning skulle være å utbre kjennskap til samtidskunsten i nabolandene. Dette ville man oppnå dels ved plassering av den innkjøpte kunst på steder der den blir tilgjengelig for et større publikum, dels ved at ordningen skulle oppmuntre til en livligere aktivitet når det gjelder utveksling av utstillinger de nordiske land i mellom. Forslaget er basert på forutsetningen om støtte fra Nordisk kulturfond.

Seksjonen har innhentet uttalelser til forslaget fra de statlige bildekunstorganer i de nordiske land og fra Nordisk kunstforbund. Samtlige statlige organer har i prinsippet stilt seg positive til forslaget selv om det er noe delte meninger om den praktiske gjennomføring. Derimot stilte Nordisk kunstforbund seg ytterst reservert, bl. a. under henvisning til forbundets planer om et nordisk kunstsentrum (se nedenfor) som man mente skulle kunne fungere som kontaktpunkt og bistå innkjøpsorganene i de nordiske land med råd og informasjon angående innkjøpsmuligheter.

Seksjonen har anmodet en sakkyndig om å vurdere det foreliggende materiale i saken. På dennes forslag vil seksjon III arrangere et møte mellom representanter for de nordiske innkjøpsorganene for bildekunst høsten 1971 i Oslo, der man skal diskutere mulighetene for å utnytte disse organers administrative apparat for den foreslåtte innkjøpsordning. Seksjonen regner med å kunne komme tilbake til saken med et mer definitivt standpunkt innen utgangen av 1971.

5. Lysbildeserie om nordisk bildende kunst

En redaksjonskomité (se bil. 7, s. 87) under seksjonen utarbeider for tiden med støtte fra Nordisk kulturfond to forsøks-serier, hver på 40–50 diapositiver, om nordisk bildekunst. Det blir også utarbeidet

teksthefter. Den første serien omfatter perioden 1890–1910, og den andre perioden etter 1945. Seriene antas å foreligge ferdig i løpet av 1971. Med dette tiltaket tar man sikte på opplysning om nordisk bildekunst overfor et bredt publikum gjennom skoler, bibliotek og andre institusjoner.

Når spørsmålet om produksjon og distribusjon er avklart, vil seksjonen gi nærmere opplysninger om dette. De nye organer bør følge utviklingen av dette tiltaket og på grunnlag av erfaringene øverveie hvorvidt det bør tas initiativ til flere serier.

6. Nordisk kunstsentrum

Nordisk kunstforbunds virksomhet har vært omtalt flere ganger i det foregående. Denne virksomheten har i det vesentlige vært konsentrert om store fellesnordiske utstillinger annet hvert år og en del mindre utstillinger fra tid til annen. Fra forbundet ble opprettet i 1946 til 1970 ble det arrangert 20 fellesnordiske utstillinger (medregnet ungdomsbiennalene) og 21 separatutstillinger. Av disse ble henholdsvis 14 og 20 utelukkende vist i landenes hovedsteder.

Både økonomiske og organisatoriske forhold har ført til at andre samarbeidstiltak på forbundets program har kommet sterkt i bakgrunnen. Forbundet har konstatert at de tradisjonelle utstillinger, som gjerne er blitt lagt til hovedstedene, ikke lenger har samme interesse som tidligere, og at bl. a. forsøkene med ungdomsbiennalene har vist at tradisjonelle former ikke er egnet som ramme for presentasjon av en kunst som stiller nye krav til publikumskontakt og ulike former for aktivitet i forbindelse med utstillingen. Forbundet har derfor vært opptatt av å finne andre former for sin virksomhet som mer svarer til det aktuelle behov. Disse spørsmålene er blitt drøftet i sammenheng med spørsmålet om en omorganisering av forbundet, og seksjonen er kjent med at man på dette grunnlag tar sikte på et forsøk med et fellesnordisk kunstsentrum, som i første omgang tenkes lagt opp i Halmstad i Sverige i tiden mai–september 1971. Seksjonen er kjent med at Nordisk kulturfond har stillet nkr. 42 000 til rådighet for formålet.

Kunstsentret forutsettes å bli et sentrum både for utstillingsvirksomhet i Norden og for en rekke andre aktiviteter, samt sete for forbundets sekretariat.

7. Det fortsatte samarbeid

Nordisk kulturkommisjon tok i 1957 et initiativ som var ment å skulle skape grunnlag for et relativt bredt anlagt samarbeid på den bildende kunsts område. Ettersom det ikke lyktes å gi samarbeidet det sikre utgangspunkt som ligger i faste bevilgninger, har seksjon III prøvd å utvide virksomheten gjennom en del enkelttiltak, fortrinnsvis på forsøksbasis. Nordisk kulturfond har vært av avgjørende betydning for å få forsøkene realisert.

På bakgrunn av seksjonens omfattende og varierte virksomhetsområde og dens meget begrensede administrative kapasitet er det naturlig at innsatsen ved et tilbakeblikk kan fortone seg noe spredt og tilfeldig. Ikke desto mindre har både de gjennomførte og de planlagte tiltak hatt sin verdi, bl. a. fordi de har gitt erfaringer, både positive og negative, som bør kunne komme til nytte i tiden fremover.

Den fremste erfaring tør være at tiden nå er inne til et initiativ med sikte på å komme fram til et helhetsopplegg for denne sektoren, både med tanke på å skape et fellesnordisk miljø for kunstnerne og med tanke på en formidlingsvirksomhet på nordisk basis som svarer til vår tids behov. Nordisk kunstforbunds planer om et kunstsentrum kan betraktes som et forsøk i denne retning. Seksjonen har ikke hatt anledning til å drøfte planene, og kan derfor ikke på det nåværende tidspunkt uttale seg om hvorvidt denne linjen er hensiktsmessig. Forbundets sentrale stilling i samarbeidet på dette felt tilsier imidlertid at de nye organer både vier dette forsøket oppmerksomhet, og legger opp retningslinjer for eventuelle andre tiltak i nær kontakt med forbundet eller den organisasjon som måtte bli resultatet av en omorganisering.

Seksjonen vil i denne sammenheng også minne om at Riksgalleriet i Norge etter initiativ fra seksjonen i 1965 la fram forslag om å arrangere nordiske vandreutstillinger over fire måneder hvert land. Planen ble videre bearbeidet i seksjonen, men ikke realisert. Den omtales imidlertid her for å påpeke de muligheter som ligger i et nærmere samarbeid mellom organisasjoner som Riksgalleriet, Riksutställningar o. l. En betydelig nordisk gevinst vil her kunne oppnås, sannsynligvis med relativt beskjedne midler, dersom forholdene blir lagt til ret-

RECOVERY OF URBAN-CIVILIZATION

RECOVERY OF URBAN-CIVILIZATION

VIII. Nordiskt utbildningssamarbete på kulturområdet

Inom ramen för det nordiska kulturavtalet kommer alla utbildningsfrågor, således även frågor rörande konstnärlig utbildning, att behandlas i ett sammanhang. Det nordiska samarbetet skall inriktas på utbildningens mål, innehåll och medel, på undervisningssystemets struktur samt på det pedagogiska utvecklingsarbetet. Harmoniseringsarbetet torde bli en av de viktigaste uppgifterna för de nya samarbetsorganen. En annan viktig uppgift blir att vidga möjligheterna för studerande i ett land att utbilda sig vid de övriga nordiska ländernas utbildningsanstalter.

1. Seminarieverksamhet

Nordiska kulturkommissionen, sektion III, har på olika sätt uppmärksammat frågor rörande nordiskt utbildningssamarbete på kulturområdet. Sektionen har uppmärksammat det stora behovet av vidareutbildning för personal inom olika konstnärliga media och därvid på olika sätt diskuterat och initierat en *seminarieverksamhet*. Vid sektionens möte på Voksenåsen i september 1961 diskuterades ett förslag från Nordiska teaterunionen om vidareutbildning av teaterregissörer på nordisk basis. Man hade i samtliga nordiska länder konstaterat ett behov av kvalificerade regissörer och fann det naturligt att försöka åstadkomma en gemensam nordisk vidareutbildning. Som ett första steg hölls ett nordiskt seminarium för teaterregissörer i Vasa sommaren 1963. Initiativet till seminarieverksamheten togs i anslutning till Vasa sommaruniversitet. De s. k. *Vasaseminarierna* har senare blivit en permanent institution inom det nordiska teatersamar-

betet. En särskild kommitté (*se bil. 5, s. 85*) har svarat för planeringen och genomförandet av de årliga seminarierna. Inom ramen för denna verksamhet har man kunnat diskutera utvecklingstendenser och problem i varje enskilt land samt lämpliga vägar och organisationsformer för ett ökat nordiskt utbildningssamarbete. Vid sitt möte i Helsingfors i februari 1966 framhöll sektionen den stora betydelsen av att fortsätta och vidareutveckla en kursverksamhet efter mönster av Vasaseminarierna. I sin resolution (30.9.1969) till de nordiska regeringarna om nordiskt samarbete i fråga om utbildning av personal inom teater, film, radio och television berörde NKK också frågan om en utvidgning av Vasaseminarierna till att omfatta även andra än teaterregissörer. I en särskild rekommendation till de nordiska regeringarna tillstyrkte sektionen Nordiska teaterunionens förslag om höjda anslag för att möjliggöra inrättandet av ett sekretariat för seminarierna och genomförandet av två seminarier årligen, varav ett för regissörer och ett för andra yrkeskategorier inom teatern. Medel för en verksamhet av denna omfattning har beviljats från år 1971. Det ena av årets seminarier skall behandla barn- och ungdomsteater och vara öppet för regissörer, pedagoger, psykologer m. fl. Det andra blir ett pedagogseminarium för i första hand lärarna vid de nordiska scenskolorna. Sektionen vill understryka vikten av att denna verksamhet får resurser inom ramen för det fortsatta utbildningssamarbetet, varigenom den kan bidra till att fylla ett stort utbildningsbehov på teaterområdet.

De nordiska radio- och TV-företagen arrangerar en rad gemensamma kurser och seminarier både för egen personal och för andra. Sektion III har bidragit till att kom-

LIBRARY OF L. URBANA - CHICAGO

plettera detta samarbete genom att tillstyrka bidrag från Nordiska kulturfonden för ett *experimentseminarium om formproblem i TV*. Ett sådant seminarium föreslogs ursprungligen av det av sektionen tillsatta arbetsutskottet för nordiskt samarbete på radio- och TV-området. Det kommer att arrangeras av Norsk Rikskringkasting under hösten 1971.

I 1968 års utbildningsresolution framhöll NKK särskilt vikten av en utvidgad *seminarieverksamhet på filmområdet* som ett komplement till redan existerande samarbete inom teater, radio och TV. Vidare beslöt sektionen vid sitt möte i Köpenhamn i oktober 1969 föreslå Nordiska film- och TV-unionen att tillsätta ett expertutskott (*se bil. 6, s. 86*) för utredning av möjligheterna att arrangera vidareutbildningsseminarier på filmområdet. Utskottet har inordnats under sektionen. Under utredningsarbetets gång har man bl. a. närmare sökt definiera behovet av seminarier av ifrågavarande slag. Man har funnit att en sådan verksamhet bl. a. skulle kunna bidra till att förbättra villkoren för nordiska samproduktioner och stimulera till ökat nordiskt utbyte av arbetskraft. Utskottet har avlämnat sitt betänkande i mars 1971. Efter en remissbehandling kommer sektionen att taga slutligt ställning till de i betänkandet ingående förslagen hösten 1971. De förslag som här läggs fram bör enligt sektion III ses i samband med annan seminarieverksamhet på kulturområdet. Det allmänt omvittrade behovet och värdet av sådan verksamhet bör uppmärksammas av de nya samarbetsorganen, varvid vidareutbildningsseminarierna bör tillförsäkras en plats i det nordiska utbildningssystemet.

2. Utbildningsinstitutioner på kulturområdet

Sektionen konstaterade vid sitt möte i Helsingfors i februari 1966 att planerna varierade starkt i respektive länder med hänsyn till en utbyggnad av *institutioner för utbildning av personal inom teater, film, radio och TV*. Dessa institutioner borde enligt sektionens mening utnyttjas maximalt på nordisk basis och uppnås för elever från alla nordiska länder med fri konkurrens. Sektionen arbetade vidare med hithörande frågor och utarbetade en omfattande resolution till de nordiska regeringarna. Resolutionen

antogs av plenarmötet i Uppsala och över-sändes till regeringarna hösten 1968. I resolutionen står *villkoren för tillträde till de nationella grundutbildningsinstitutionerna i förgrunden*. En grundprincip borde enligt sektionen vara att ifrågavarande utbildningslinjer är öppna för elever från alla nordiska länder med fri konkurrens på lika villkor. Vissa förhållanden rörande bl. a. utbyggnadstakt, driftkostnader och utbildningskapacitet föranledde emellertid sektionen att föreslå en begränsning av det i och för sig fria tillträdet för nordbor. För varje utbildningslinje borde anges en kvot, inom vilken elevtillströmningen från de övriga nordiska länderna måste hålla sig. Bortsett från denna maximering av antalet elever från grannländerna skulle samma intagningsvillkor gälla för dessa som för inhemska inträdessökande. Inom berörda departement har man ställt sig positiv till de i resolutionen framlagda förslagen. För närvarande utarbetas bestämmelser om nordiskt samarbete i fråga om utbildning för teater, film, radio och television. Dessa bestämmelser skall tillämpas vid ett 15-tal läroanstalter i Norden, varvid det helt fria tillträdet i viss utsträckning begränsats i enlighet med sektionens förslag. I kommentaren till det nordiska kulturavtalet noteras det väsentliga i att söka möjliggöra för studerande i ett nordiskt land att studera i de andra länderna. Sektionen utgår från att erfarenheterna av ovannämnda utbildningssamarbete tas i beaktande av de nya samarbetsorganen.

3. Utbildning inom bildkonst och design

När det gäller *utbildning inom bildkonst och design* har sektionen funnit att ett nordiskt utbyte av idéer och synpunkter skulle vara mycket fruktbart. Sektionen har konstaterat att det redan existerar ett samarbete bl. a. i form av regelbundna rektorsmöten mellan konstnärsskolorna i Norden och möten mellan skolornas elevorganisationer. Vidare finns förslag om anordnandet av seminarier i pedagogik för lärarna vid konsthögskolorna. Sektionen har funnit att man bör arbeta vidare med frågan om utbildningssamarbete på konstområdet med beaktande av bl. a. det utredningsarbete som genomförts i Sverige och med sikte på åtgärder för en samordning av konstnärsutbildningen i Norden.

Som ett särskilt projekt har frågan om in-

rättandet av ett *nordiskt designinstitut* tagits upp av sektion III efter en hänvändelse från den finska statliga konstindustrikommissionen genom det finska undervisningsministeriet. Under de förberedande diskussionerna konstaterade sektionen bl. a. att man närmare borde undersöka möjligheterna att inrätta den föreslagna samnordiska utbildningsinstitutionen, trots att man i flera nordiska länder planerar en utbyggnad av de nationella utbildningsinstitutionerna på designområdet. En arbetsgrupp (*se bil. 8, s. 88*) bestående av experter på designområdet tillsattes efter sektionens möte i Reykjavik sommaren 1970. Expertutskottet skall utreda bl. a. behovet av ett nordiskt institut för vidareutbildning, utvecklingsarbete och information på designområdet. Utskottet beräknas avge sitt betänkande i september 1971.

Det torde vara en uppgift för de nya nordiska samarbetsorganen att föra dessa utbildningsfrågor vidare. I samråd med lärare och elever vid berörda institutioner, företrädare för konstnärsorganisationer, departement och myndigheter bör utbildningsförhållandena utförligt kartläggas. Man bör vidare klarlägga vad som görs i andra länder för att förnya undervisningen vid konstakademier och konsthantverksskolor. Den pedagogiska utbildningen av lärare vid de nordiska konst- och designhögskolorna bör tas upp som en särskild fråga.

De insatser som Nordiska kulturkommissionen, sektion III, gjort för att främja det nordiska utbildningssamarbetet på kulturområdet har sålunda i första hand berört vidareutbildning av olika yrkesgrupper samt frågor rörande nordbors tillträde till grannlänternas utbildningsinstitutioner. Det blir nu de nya samarbetsorganens uppgift att, bl. a. mot bakgrund av de erfarenheter som gjorts av NKK, överväga vilka områden och projekt som bör tas upp i det fortsatta samarbetet. Man bör härvid, när det gäller utbildning på kulturområdet i snävare bemärkelse, söka åstadkomma en nordisk arbetsfördelning, varvid tillgängliga resurser på bästa sätt kan utnyttjas. NKK, sektion III, vill särskilt understryka vikten av nära kontakter med alla dem som arbetar på fältet, kulturarbetare, organisationer etc., vid planering och genomförande av projekt inom den i detta sammanhang behandlade utbildningssektorn.

LIBRARY U OF L URBANA-CINCINNATI

IX. Barnkultur

1. Bakgrund

I kulturdebatten i de nordiska länderna under senare år har allt oftare uppmärksamheten riktats på *barnkulturen*. Man har därvid påvisat, att kulturutbudet när det gäller barn på många områden är torftigt eller rentav saknas, att detta utbud till stor del är kommersialiserat och därför merapräglat av ekonomiskt vinstintresse än av omsorg om barnens personlighetsutveckling, att de samhälleliga (kommunala, statliga, samnordiska) insatserna på detta område är otillräckliga och osystematiska och att systematisk forskning på området saknas.

Missförhållandena finns redan när det gäller barnens yttre uppväxtmiljö – lekplatser, leksaker, möjlighet till stimulerande aktiviteter. Stadsplanerare, arkitekter, byggare tar alltför liten hänsyn till barnens behov av utrymme och sysselsättningar, och samhället ställer i alltför liten utsträckning ekonomiska och personella resurser till förfogande för barnens sociala och kulturella utveckling. Kulturellt stimulerande barndaghem saknas, förskolan är otillräckligt utbyggd, skolbarnens möjligheter att kulturellt tillvarata fritiden är inte tillgodosedda. Det existerande kulturutbudet motsvarar inte de sociala och kulturella anspråk som kan anses självklara. Detta gäller barnens läsning: pedagogiskt och kulturellt värdelösa eller rentav skadliga alster utbjuds och konsumeras i stor skala. Något liknande gäller utbudet av materiel för barnens lekar och aktiviteter. Brister konstaterades när det gäller barnens möjligheter att utvecklas genom musik, dans och rytmik. Barnteaterverksamheten är illa tillgodosedd både när det gäller pro-

fessionell teater för barn och barnens egen dramatiska verksamhet. På samma sätt är barnens fostran till bildkonst, till förståelse av konst och till egen skapande verksamhet, försummad. Museer och bibliotek är i allmänhet inte så barnvänliga som önskvärt vore. Massmedia – TV och radio, film, tidningar och tidskrifter – försummar i alltför hög grad sina möjligheter att ge barnen ett högklassiskt kulturutbud. Det framhölls vidare, att vissa grupper av barn – barn från mycket torftiga miljöer, handikappade barn och invandrarbarn – är speciellt dåligt tillgodosedda.

Man framhöll också i debatten, att frågan om barnkultur är en central kulturpolitisk fråga men att barnkulturen inte kunde ses som ett från samhället i övrigt isolerat problem: reformen på barnkulturens område krävde samhällsförändringar i stort. Det stod också klart, att problemen var så omfattande, så många och så fasetterade, att redan en överblick var svår och krävde speciella åtgärder. Det konstaterades vidare, att det stora intresse för en bättre barnkultur, som tagit sig uttryck i aktivitet på skilda håll från olika gruppers sida, var alltför splittrat och systematiskt, att grupperna arbetade små resurser och ofta utan förbindelse med varandra och att det därför krävdes samordnande åtgärder och större ekonomiska resurser. En inventering av de insatser som redan gjorts eller görs på barnkulturens område gav vid handen, att de verkligt aktiva personerna – forskare, kulturpolitiker, lärare, journalister osv. – dels var få, dels var spridda över nordens fem länder, och att arbetet först kunde få slagkraft genom samnordiska åtgärder som gav dessa personer möjlighet att förena sina krafter.

2. Barnkultursymposiet i Hässelby

Diskussionen om barnkulturens problem, tillspetsad genom Gunilla Ambjörnsons bok *Skräpkultur för barn*, togs upp inom NKK:s Sektion III som tillsatte en egen arbetsgrupp för att förbereda ett symposium. Det praktiska genomförandet uppdrogs åt det svenska KLYS. Symposiet finansierades av Nordiska kulturfonden.

Det förberedande arbetet för detta symposium utfördes av för ändamålet bildade grupper av aktiva – forskare, främst barnpsykologer, lärare och företrädare för massmedia samt specialister på barnlitteraturens, barnteaterns, barnfilmens, musikens och dansens, bildkonstens och miljövårdens områden till ett antal av 20–50 i varje land.

Symposiet på Hässelby slott ägde rum den 29 och 30 november samt den 1 december 1969. Det hade samlat ett 60-tal deltagare och tilldrog sig i hög grad allmänhetens och massmedias uppmärksamhet. Symposiet arbetade på olika ämnessektioner och tväramnessektioner samt plena och utmynnade i ett antal resolutioner. Det förblivande resultatet av överläggningarna utgjordes av en lång rad promemorior, avsedda att ställas till allmänhetens och intresserades förfogande på så sätt, att en sammanfattande publikation skulle utges.

Till Nordiska kulturkommissionen överlämnades en omfattande rapport från symposiet.

3. Förslag till åtgärder på barnkulturens område

Det visade sig, att de synpunkter och förslag, som nyssnämnda rapport innehöll, var så många och så mångskiftande och i flera fall så omfattande, att det skulle bereda NKK mycket stora svårigheter att systematiskt och tillräckligt grundligt behandla dem alla, i synnerhet som många förslag var av den karaktären, att de delvis gick utanför NKK:s kompetens- och verksamhetsområde. Sektion III, inom vilken symposiets frågor handlagts, konstaterade också, att väckta förslag om forskning på barnkulturens område närmast hörde till sektion I och att motsvarande förslag på skolans område tillhörde sektion II, vilket allt komplicerade handläggningen.

En särskild expertkommitté tillsattes (se

bil. 9, s. 89) för att arbeta vidare med uppföljningen av symposiets förslag.

Sektion III beslöt också, att rapporten från symposiet skulle överarbetas och utges som nr 1 i den nordiska debattskriftserie, vartill Nordiska kulturfonden givit anslag (Se punkt II. 3).

a) Utredningar

Många av förslagen från symposiet är av den natur, att de innan åtgärder vidtas måste utredas.

Symposiet hade självt lagt huvudvikten vid inrättandet av ett nordiskt *informationscentrum* för barnkultur. En sådan institution skulle ha till uppgift att kartlägga hela komplexet av frågor rörande reformer på barnkulturens område, att inskaffa uppgifter om initiativ och åtgärder på detta område och att tillhandahålla kommuner, regeringar och nordiska samarbetsorgan liksom organisationer och enskilda informationer angående behov och möjliga åtgärder för barnkulturens främjande. Då kommissionen inte hinner igångsätta en utredning av här föreslagna art föreslår kommissionen det kommande nordiska regeringsorganet

att överväga frågan om inrättandet av ett nordiskt informationscentrum för barnkultur.

Symposiet hade vidare föreslagit en utredning om *barns rättigheter* i samhället, närmast med tanke på barnens rätt till kultur. Kommissionen bedömer uppgiften att tillförsäkra barnen rätt till kulturell utveckling som så viktig, att den föreslår

att frågan om särskilda åtgärder för tillvaratagandet av barnens kulturella rättigheter i samhället närmare övervägs vid det fortsatta nordiska kulturella samarbetet.

Ett viktigt område, då det gäller att skapa bättre förutsättningar för barnkulturen, var enligt symposiets mening *produktionen och distributionen av material och materiel avsedda för barn*. Symposiet hade krävt samhällsåtgärder och bl. a. föreslagit upprättandet av statliga förlag för att komma ifrån kommersialiseringen av området. Inom sektion III hade tanken på statliga förlag inte tagits upp. Man hade i stället planerat tillställandet av en arbetsgrupp med en representant för varje land för att undersöka hur man genom stöd till redan existerande förlag kunde få fram material för barn som vore både kvalitativt högtstående och kvan-

titativt tillräckligt samt för att undersöka möjligheterna att genom nordiska projekt stimulera sådan verksamhet överhuvudtaget. På grund av den förestående omorganiseringen av kultursamarbetet har arbetsgruppen inte tillsatts. Kommissionen *föreslår*

att man tillsätter en arbetsgrupp för att utreda ovannämnda frågor.

Symposiet hade föreslagit utredningar rörande de handikappade barnens och invandrarbarnens uppäxtvillkor och deras integrering i normala fritids-, skol- och andra miljöer. Sektion III konstaterade, att dessa frågor redan på bred front tagits upp i de nordiska länderna, varför informationer härav borde inhämtas innan kommissionen kunde föreslå en mer omfattande, förslagsställande utredning. Informationer om UNICEFS verksamhet på området borde även inhämtas. Kommissionen *föreslår*

att detta arbete fullföljs med de resurser regeringsorganen har till sitt förfogande och *att* frågorna, om så anses lämpligt, sedan göres till föremål för en samnordisk utredning.

Symposiets förslag om utredning om inrättande av kulturella s. k. kvartercentra hade av sektion III betraktats som tillgodosett genom att Nordiska kulturfonden på sektionens förslag givit anslag till en grupp arkitekter för en experimentell utställning om ny »barnkultur» i bostadsområden.

b) Symposier

Vissa av de frågekomplex, som tagits upp av Hässelbysymposiet, krävde enligt symposiets mening vidare behandling vid mera expertbetonade symposier och seminarier på nordisk basis.

Ett sådant frågekomplex vore *förskolans och skolans uppgifter då det gällde den konstnärliga kulturen för barn*. Utgångspunkten var ett konstaterande, att förskola och skola inte lämnade tillräckligt utrymme åt den konstnärliga kulturen och inte tillvaratog möjligheterna att ge barnen konstnärlig miljö, verksamhet, insikt och stimulans. Kommissionen *föreslår*

att ett nordiskt symposium anordnas om den konstnärliga kulturen i förskola och skola.

Hässelbysymposiet hade också föreslagit anordnandet av ett arbets- och idésymposium om *barnkultur i massmedia*. Sektion III har vidtagit åtgärder för förberedandet

av ett sådant symposium i och för ansökan om medel ur Nordiska kulturfonden för kostnadernas bestridande. Kommissionen *föreslår* nu att detta arbete fullföljs och alltså

att ett symposium anordnas om barnkultur i massmedia.

Kommissionen förutsätter, att de förslag, som framkommer och accepteras vid sådana seminarier och symposier tas upp inom det nya nordiska kulturella regeringsorganet och där blir föremål för åtgärder.

c) Andra åtgärder

Utöver förslag om utredningar och symposier hade Hässelbysymposiet framfört en rad förslag om konkreta åtgärder på nordisk bas. Vissa av dessa förslag har kommissionen tagit ställning till.

Sålunda har kommissionen anslutit sig till tanken om ökade anslag till *barnteatern* samt om införande av undervisning i barn-teater vid teaterskolorna.

Hässelbysymposiets förslag om förbättring av *musik- och dansutbildningen* beslöt sektion III vidarebefordra till de nordiska regeringarna med hemställan att de delges sittande och kommande utredningar inom dessa områden.

Hässelbysymposiets förslag om *nya former för barns skapande verksamhet och improvisation i skolradio och skol-TV* har upptagits av sektion III, som rekommenderar att de behandlas på det föreslagna symposiet för barnkultur i massmedia och efter denna behandling underställs radioledningarna.

Vissa förslag från Hässelbysymposiet beträffande *aktiviteter för barn vid små landsortsbibliotek* har av sektion III för yttrande översänts till biblioteksorganisationerna i de nordiska länderna.

På samma sätt har en promemoria angående *barnverksamhet när det gäller bildkonst och formarbete vid museerna* översänts för yttrande till de nordiska museiorganisationerna.

I samband med denna redogörelse för vissa vidtagna åtgärder *föreslår* kommissionen.

att det inledda arbetet fullföljs inom det nordiska kulturella regeringssamarbetet.

4. *Det fortsatta samarbetet*

Frågorna beträffande barnkulturen har väckts mot slutet av NKK:s verksamhetstid. De har emellertid inom kommissionen väckt stort intresse och tillmätts stor framtida betydelse. Kommissionen anser, att större resurser måste ges den forskning, som sysslar med barnkulturens olika aspekter, att man bör tillvarataga det spontana intresse i skilda kretsar som väckts för barnkultur och att olika myndigheter och instanser måste stimuleras för insatser på området.

Kommissionen betraktar det som nödvändigt att skapa *nordiska organisationsformer för övervakande av barnkulturfrågor* och föreslår därför

att barnkulturen blir föremål för särskild behandling av ämbetsmannakommittén och det nordiska sekretariatet.

Därvid är det av väsentlig vikt att ämbetsmannakommittén vid tillsättandet av kommittéer och arbetsgrupper för särskilda ändamål tillvaratar intresset och kunnigheten hos de grupper som inom varje land förberedde symposiet i Hässelby och inte minst de utvalda grupper som utgjorde detta symposium. Kommissionen föreslår därför

att organisatoriska former skapas för fortsättning av Hässelby-symposiets arbete på bred front.

X. Nordiska vandringsutställningar av allmänupplysande karaktär

Sektionen tog våren 1969 upp frågan om ett eventuellt projekt beträffande nordiska vandringsutställningar av allmänupplysande karaktär i enlighet med riktlinjerna för den försöksverksamhet med riksutställningar, som för närvarande pågår i Sverige. Sektionen beslöt vid sitt möte i Köpenhamn i oktober 1969 att ge i uppdrag åt Föreningarna Nordens Förbund att i samråd med Riksutställningar i Sverige utreda frågan vidare.

Sektionen beslöt på förslag av Föreningarna Nordens förbund arrangera en nordisk konferens om projektet i juni 1970 i Sverige, varvid Riksutställningar tillsammans med Föreningen Norden i Sverige stod för de praktiska arrangemangen. I konferensen deltog representanter för NKK, museerna, Föreningarna Norden, folkbildningsarbetet och folkbiblioteken.

Ovannämnda konferens betänkande behandlades av Sektion III vid sektionens möte i Reykjavik i juni 1970. Konferensen hade föreslagit att en försöksverksamhet rörande nordiska vandringsutställningar skulle organiseras under mist en 3-årsperiod. Syftet med vandringsutställningarna skulle vara att nå en större samtidighet och överensstämmelse i den nordiska kulturdebatten och att öka medvetenheten hos människorna i de nordiska länderna om deras egen situation. Utställningarna skulle ge den väldokumenterade information, som är förutsättningen för meningsfull debatt och därvid särskilt illustrera frågor, som belyser de nordiska ländernas situation i förhållande till omvärlden samt olika nationella aspekter på gemensamma problem. Utrymme skulle enligt förslaget också ges för enskilda

länder att redovisa sina problem och för behandling av omvärldens problem utan direkt nordisk anknytning. Vid utställningsverksamheten bör man särskilt beakta de språkproblem, som sammanhänger med presentation av utställningar för finländsk och isländsk publik.

Beträffande utställningsverksamhetens organisation föreslog konferensen att nationella kommittéer skulle upprättas i varje land. De nationella kommittéerna skulle vara sammansatta av företrädare för exempelvis bibliotek, museer, folkbildning och Föreningen Norden. Varje kommitté föreslogs ha ett mindre kansli, som av praktiska skäl skulle vara knutet till något redan existerande organ i respektive länder. Ordföranden och sekreteraren i de nationella kommittéerna föreslogs ingå i ett nordiskt utställningsråd. Rådets sekretariat skulle under försöksperioden vara förlagt till Riksutställningar. Rådet skulle fungera som ett expertutskott under NKK, Sektion III. Kostnaderna för utställningsverksamheten uppskattades till 300 000 dkr årligen.

Sektionen beslöt att ansluta sig till ovannämnda förslag och tillsatte det föreslagna nordiska utställningsrådet som ett expertutskott under Sektion III (*se bil. 10, s. 90*). Sektionen beslöt även att rikta en ansökan till Nordiska kulturfonden om stöd för försöksverksamheten under en 3-årig försöksperiod fr. o. m. år 1971. Sektionen fäste i sin ansökan till kulturfonden särskild uppmärksamhet vid att hela det stora fältet av folkbildningsorganisationer stod till förfogande för utställningsverksamheten.

Vid sitt möte 23-24.2.1971 behandlade Nordiska kulturfonden sektionens ansökan om stöd för ovannämnda projekt, men beslöt att uppskjuta behandlingen av ärendet,

emedan man antog att projektet på ett naturligt sätt skulle falla inom ramen för det nordiska kulturavtalet.

Sektionen betraktar det som synnerligen viktigt att ovannämnda vandringsutställningsverksamhet inleds år 1972 och bekostas med de medel som står till disposition för det nordiska ministerrådet samt föreslår att det av sektionen tillsatta utställningsrådet skulle fungera som verkställande organ för denna verksamhet.

XI. Nordisk kultursamarbeid i internasjonal sammenheng

1. Bakgrunn

I uttalelsen fra NKKs presidium om forslaget til en nordisk kulturtraktat, har NKK understreket betydningen av at avtalen omfatter nordisk samarbeid også i internasjonal sammenheng.

Det er naturlig nok først og fremst tredje seksjon, Seksjonen for kunst og fritt kulturarbeid, som ved siden av den virksomheten som tar sikte på samarbeidet innen Norden, også har påtatt seg oppgaver med det formål å øke den øvrige verdens interesse for og kjennskap til nordisk kultur.

Seksjonen har både påtatt seg konkrete oppgaver på feltet og tatt initiativ til utredninger og forslag.

De vanskene man har støtt på, har hatt flere årsaker. På den ene siden har vi møtt den tradisjonelle oppfatningen at arbeidet for å utbre kjennskap til vår kultur og livsform og å skape kontakter i andre land og verdensdeler er nasjonale oppgaver som hvert land løser best for seg selv, selv om det selvsagt kan være formelt eller uformelt samarbeid mellom de nasjonale organer og institusjoner som arbeider på feltet.

På den andre siden har man møtt den konkrete vanskeligheten at arbeidet på dette feltet krever tid, ofte langvarige forhandlinger, ofte også spesialisert personale som kan påta seg sammenhengende arbeid. Det har derfor ikke ligget til rette for et organ med NKK's oppbygging og manglende sekretariatsressurser. En fast stab vil ha muligheter for å oppnå resultater på dette område som NKK ikke har kunnet nå. Men de erfaringene – også de skuffelsene seksjonen har møtt – vil forhåpentlig bli nyttig

materiale for det sekretariat som skal gå løs på dette viktige området innen det nordiske samarbeid.

Blant de konkrete prosjekter som seksjonen har arbeidet med, kan først nevnes et par som *ikke* har ført fram. En plan om et permanent *Scandinavian Design Center*, som bl. a. kunne danne basis for nordiske brukskunstutstillinger i utlandet og spre kunnskap om nordisk brukskunst og kunsthåndverk, ble oppgitt etter ganske grundige utredninger.

2. Oversettelse av nordisk litteratur til andre språk

Det er først og fremst når det gjelder arbeidet for *nordisk litteratur i utlandet*, at vi kan peke på konkrete resultater. Vi har her arbeidet etter to hovedmønstre: Det ene mønstret er samarbeid med utenlandske forlag, som påtar seg utgivelse av serier av nordisk litteratur, med økonomisk støtte til oversettelseshonorar og forskudd på forfatter-royalty. Det andre mønstret er at et nordisk forlag får økonomisk støtte og påtar seg utgivelse på et verdensspråk av nordisk litteratur, og bruker sitt distribusjonsapparat og internasjonale kontaktnett.

Et større prosjekt som er gjennomført etter det første mønstret, er den serien av nyere nordisk litteratur: *Nordic Translation Series*, i alt 15 bind, hvor NKK har samarbeidet med det amerikanske universitetsforlaget University of Wisconsin Press.

Forlaget fant den første serien på 15 bind så vellykket, at det foreslo en fortsettelse med 15 nye bind, og man var kommet så langt at den endelige avtalen var klar til undertegning og tilsagn om økonomisk støtte fra Nordisk Kulturfond var gitt. Men så

opplevet seksjonen helt uventet den skuffelsen i desember 1970 at forlaget meddelte at på grunn av den økonomiske depresjonsperiode som amerikanske universitet befant seg i, med sterkt reduserte budsjetter, måtte det avstå fra den nye serien.

Seksjonen har ikke hatt muligheter for å drøfte og undersøke andre muligheter. Det kan jo hende at det mønstret som var brukt, altså at man fra nordisk hold betalte oversettelsene og gav forskott på forfatterroyalties, ikke var den beste ordningen.

Det samme mønstret ble brukt ved et prosjekt om en oversettelsesserie til tysk: Nordische Bibliothek, som det sveitsiske Walter Verlag var interessert i. Man var også her kommet så langt at avtalen var klar til underskrivning, da forlaget i vinter meddelte at det av økonomiske grunner og på grunn av dårlig marked så seg nødt til å oppgi planen.

Det andre mønstret, å overlate hele oppgaven til et forlag i Norden, både oversettelse og distribusjon, har vært brukt på en serie av nordisk dramatikk.

Det norske Universitetsforlaget har med støtte av Nordisk kulturfond påtatt seg en utgivelse i fem bind av i alt 20 nordiske dramaverk. Hele serien vil komme i løpet av 1971. Det er altså for tidlig å kunne si noe om resultatene av dette mønstret, om det vil lykkes for det norske universitetsforlaget å oppnå tilfredsstillende spredning og salg i utlandet.

Seksjonen er overbevist om at det på det internasjonale område ligger viktige oppgaver for det kommende nordiske kultursekretariat. Det må være mulig å øke interessen for nordisk litteratur i utlandet, en interesse som kan bety meget for diktere og forfattere i våre små språksamfunn. Men det vil trenge personale til å ta seg av denne oppgaven, og midler må kunne settes inn. De nye organer må kunne nærme seg oppgavene etter flere alternativ. Et mulig alternativ kan være at sekretariatet selv påtar seg utredninger og planlegginger, mens selve de praktiske, iverksettende oppgavene blir overlatt ulike frivillige organisasjoner, f. eks forfatterforeningene eller lign. organer, med økonomisk støtte som ble skaffet gjennom sekretariatet. Et annet alternativ er at sekretariatet selv får medarbeidere med innsikt og erfaringer på området. Det kunne også overveies om ikke embedsmannskomi-

teen ville ha nytte av et fast rådgivende ekspertutvalg på dette feltet, hvor forleggere, oversettere, forfattere og kulturattachéer var representert. Det er fra utenlandske forlag fremsatt forslag om helt andre mønstre enn de to seksjonen hittil har brukt, f. eks slik at det fra nordisk hold kunne sikres et visst kjøp av den oversatte bok, til spredning utenom forlagets ordinære marked.

Her kunne det gjøres forsøk med flere former. Seksjonen vil peke på muligheten av å spre nordisk litteratur, oversatt til engelsk, fransk eller spansk, til de nye landene i Afrika, Asia og Sør-Amerika, til bibliotek og lærestalter i disse land hvor det ordinært ikke vil være marked for vanlig kjøp. Når det gjelder oversettelser til tysk, kunne man oppnå distribusjon gjennom de mange Gøtheinstitutter rundt i verden.

Seksjonen har ikke funnet å burde angi detaljerte ønskemål om hvordan det nordiske kultursekretariatet skulle fungere på dette området, men vil bare understreke betydningen av at det blir gjort.

3. Internasjonalt nordisk kulturtidsskrift

Med henblikk på denne målsetningen: Å gjøre nordisk kultur kjent i utlandet, har seksjonen også drøftet spørsmålet om å få i gang et *nordiskt internasjonalt kulturtidsskrift*. Et slikt tidsskrift måtte ta sikte på å presentere de nordiske land i et kulturelt samspill.

Forslaget om et slikt nordisk tidsskrift på ett eller flere språk ble først drøftet på en nordisk kulturarbeiderkonferanse, og seksjonen skaffet så gjennom en enmannsutredning en foreløpig prosjektering. Forslaget med det foreliggende materialet har deretter vært sendt til uttalelse til interesserte instanser i de nordiske land. Det ble også forelagt den såkalte Nordkonst-konferansen i Stockholm sommeren 1970, jfr. redegjørelsen for arbeidet med et internordisk tidsskrift i kapitlet Spridning av grannlandslitteratur – internordisk kulturdebatt.

Seksjonen har konstatert at det finnes en allmenn velvilje til planen, men at det er vanskelig klart å formulere en innholdsmessig og teknisk utformning. Seksjonen har ikke trukket opp nærmere retningslinjer for et redaksjonelt og finansielt samarbeid om et slikt tidsskrift, men vil peke på at med fem lands ressurser burde det her kunne skapes verdifulle kulturkontakter.

4. Andre samarbeidsmuligheter

Seksjonen har sett denne planen om et tidskrift i forbindelse med det nordiske kultursamarbeidets utformning i framtiden og med fellesnordisk kulturinformasjon utenom Norden i det hele tatt. Ved NKKs møte i Reykjavík i juni 1970 ble det etter forslag fra seksjon III vedtatt en resolusjon til regjeringene om disse spørsmål med tanke på den arbeidsgruppen som da var nedsatt for å utarbeide forslag til en nordisk kulturavtale.

Seksjonen pekte på at arbeidet for å styrke det nordiske felleskapet også i internasjonal sammenheng er i samsvar med rekommendasjoner fra Nordisk Råd gjennom mer enn 10 år.

Som kjent finner det sted regelmessige møter mellom landenes organer for utenlandsinformasjon og kontinuerlig samarbeid mellom kulturattachéene i London, Paris, Bonn og Washington. Men seksjonen mener det vil være riktig å gå lenger enn dette. Det vil ikke bare være rasjonelt og økonomisk fordelaktig å samordne de nordiske lands utenlandsinformasjon, men det er også av ideologiske grunner en vesentlig oppgave, særlig i de nye land, å presentere Norden som en kulturell og åndelig enhet.

Som et ledd i en slik samordning har NKK også understreket verdien av et nærmere samarbeid mellom de nordiske lands utenlandslektorer.

Særlig vil det være av interesse å få i stand forsøksordninger i nye områder, f. eks ved opprettelse på forsøksbasis av nordiske kulturattachéstillinger i Sør-Amerika, Afrika eller Asia, hvor det enkelte nordiske land ikke ville finne det økonomisk mulig å opprette slike stillinger. Særlig i de nye landene, som mottar tekniske hjelp, vil en nærmere kulturell kontakt, som må ha som siktemål en kulturformidling begge veger, være av verdi.

Utgangspunktet skulle være at slike attachéer er nordiske tjenestemenn. I en forsøksperiode ville det være hensiktsmessig å gi den administrativ tilknytning til den nye samarbeidsorganisasjonen under kulturavtalen.

I den utvikling vi nå er inne i, med raskt økende internasjonale kommunikasjoner på alle tekniske og økonomiske områder, og forsterket teknisk assistanse til utviklingslandene, er en økt nordisk innsats også på

det kulturelle område en oppgave som det nå skulle være mulig å ta opp til nærmere planlegging.

De utadrettede tiltak som kommisjonen hittil har arbeidet med, har i det vesentlige tatt sikte på å gi en presentasjon av nordisk kultur i den øvrige verden. For fremtiden bør det legges vekt på at de fellesnordiske bestrebelser utad tar sikte på en toveiskommunikasjon. Ikke minst gjelder dette forholdet til landene i den såkalte tredje verden. Ved et samordnet nordisk opplegg vil man kunne nå atskillig lengre med hensyn til fruktbare impulser utenfra. Konkrete eksempler er samarbeid om utstillinger og gjestespill av ulike slag fra utlandet.

Med det sterkere organisatoriske apparat som blir en følge av kulturavtalen, skulle de praktiske og administrative spørsmålene bli lettere å løse.

XII. Samarbetet mellan de nordiska konstnärsorganisationerna

Som ett viktigt led i det nordiska samarbetet tedde sig strävandena att föra de olika kulturorganisationerna i Norden närmare varandra. Sektionen stödde därför en framställning till nordiska kulturfonden från det svenska KLYS om medel till en konferens, till vilken skulle inbjudas en representant för varje landsomfattande konstnärsorganisation i Norden. Kulturfonden beviljade för ändamålet 93 000 dkr. En förberedande konferens hölls i Stockholm i mars 1968. Vid denna diskuterades tre olika projekt: skapandet av ett nordiskt kulturarbetarförbund, startandet av en inomnordisk informativ kulturtidskrift och skapandet av en nordisk tidskrift på ett eller flera av de stora kulturspråken, avsedd att vara Nordens kulturella stämma i världen och att för utlandet presentera den nordiska kulturen. Det sista projektet prioriterades.

Den stora kulturarbetarkonferensen hölls i Stockholm den 5–6 juni 1970. Vid denna var 64 konstnärsorganisationer representerade en tillslutning som visade ett oväntat stort intresse för det projekterade samarbetet. Under förarbetet hade ett av den förberedande konferensens förslag skjutits åt sidan, nämligen det om en inomnordisk kulturtidskrift. Vid den stora konferensen nöjde man sig med att rekommendera en stencilerad bulletin. Det större projektet om en utåtriktad nordisk kulturtidskrift föranledde debatt; man rekommenderade skapandet av en sådan men menade att den inte var en uppgift för konstnärsorganisationerna utan för regeringssamarbetet. Konferensens huvudintresse var uppbyggandet av ett organisatoriskt samarbete mellan Nordens konst-

närsorganisationer. Redan under förarbetet hade konstaterats, att tiden inte var mogen för bildandet av ett nordiskt kulturarbetarförbund. Konferensen föreslog i stället inrättandet av ett nordiskt sekretariat, som under en försöksperiod på tre år skulle arbeta på att informera de olika organisationerna om varandras verksamhet, om statliga och kommunala åtgärder på det kulturpolitiska området osv. samt föra konstnärsorganisationerna samman till gemensamma aktioner. För ändamålet skulle man ansöka om anslag från Nordiska kulturfonden på 285 000 skr pr år.

Då denna ansökan behandlades av Nordiska kulturkommissionens sektion III, uttalade denna att förslaget väckt dess stora intresse men att den inte ansåg sig kunna ta ställning; sektionen rekommenderade i stället att dess ledamot Stellan Arvidson skulle beredas tillfälle att inför kulturfonden presentera projektet. Så skedde också. Kulturfonden har sedan vid två tillfällen bordlagt ärendet.

Fastän sektionen inte ansett sig kunna rekommendera det av KLYS för ett nordiskt sekretariat begärda anslaget, vill sektionen framhålla vikten för det kommande regeringsorganets samarbete med konstnärerna att dessa är organiserade också på nordiskt plan.

XIII. Nordiska kulturfonden

Nordiska kulturkommissionen har sedan inrättandet av Nordiska kulturfonden år 1967 fungerat som remissinstans för de ansökningar, som riktats till fonden. Denna uppgift har varit särskilt arbetskrävande för Sektion III då största delen av de projekt, beträffande vilka ansökningar om understöd riktats till fonden, har hört till Sektion III:s verksamhetsområde. Sålunda har årligen över hälften av de medel, som stått till fondens förfogande beviljats till ändamål, som sektionen rekommenderat stöd för eller till vilka sektionen tagit initiativet.

Sektionen har å andra sidan varit medveten om den stora betydelse som anslagen från Nordiska kulturfonden haft just på den fria kultursektorns område, som i högre grad än andra samsarbetsområden saknar budgetmedel för gemensamma projekt.

Sektionens förhållande till Nordiska kulturfonden har karakteriserats av dess strävan att i enlighet med Nordiska kulturkommissionens syfte utgöra ett idéforum för nya nordiska samsarbetsprojekt.

Sektionen har även själv med stöd av kulturfonden fått möjlighet till experiment med olika nordiska samsarbetsprojekt. Försöksperioden för en del av dessa projekt (såsom t. ex. utgivningen av en nordisk debatt skriftserie (punkt II. 3), ordningen för utväxling av teatergästspel (punkt IV. 1) och ordningen för beställning av musikverk (punkt V. 3)) fortsätter efter år 1971. Därefter bör man överväga huruvida ifrågasatt projekt kan bli permanenta nordiska samsarbetsformer, som bekostas med statsmedel.

Slutning og sammenfatning

Som det vil fremgå av denne redegjørelsen, har seksjonen en rekke tiltak igang som må overtas og fullføres av det kommende nordiske sekretariat.

Prosjekter i gang

Disse prosjekter kan være:

- 1) *Tiltak av engangskarakter*, som f. eks. *det nordiske visearkiv* som ikke kan bringes til avslutning innen Nordisk kulturkommissjon avvikler sin virksomhet.
- 2) *Forsøksprosjekter*, som er satt i gang for prøveperioder på to eller flere år, hvor Nordisk kulturfond finansierer eller støtter forsøkene. De viktigste av disse prosjektene er *kulturskriftserien* og de to forsøk som er i gang på musikkområdet: *nordiske musikk-konkurranser for unge kunstnere* og *bestillingsverk til oppføring av musikk-institusjoner og/eller i radio*. Disse prosjekter må slutføres av det kommende sekretariatet, og deretter vurderes med henblikk på fortsettelse, enten som forlengede forsøk, eller som permanente samarbeidsordninger.
- 3) *Permanente samarbeidsordninger* som støttes over de nasjonale budsjetter. De viktigste av disse er Vasaseminarene, som kan sies å være institusjonalisert, det faste samarbeid mellom Nomusnemndene om disponering av midler til nordisk musikk-samarbeid og i Nordisk Teaterunion og Nordisk Kunstforbund.

Utsatte samarbeidsplaner

Flere *samarbeidsplaner* er tatt opp og utredet, men iverksettelsen er utsatt i påvente

av nyordningen. Seksjonen vil her særskilt minne om planen om *nordiske vandreutstillinger* av allmennopplysende karakter. Hvilken løsning enn embedsmannskomiteen og ministerrådet vil velge for denne saken, enten opprettelse av en *nordisk institusjon for skiftende vandreutstillinger*, eller samarbeid mellom nasjonale utstillingskomiteer med et nordisk utstillingsråd, vil denne planen, om den blir realisert, kunne bety en verdifull stimulans for kontakt og samarbeid mellom de frie opplysningsorganisasjonene og for en fellesnordisk debatt om kulturelle, sosiale o. a. spørsmål. Seksjonen vil peke på at ut over det faste samarbeid som er kommet i gang mellom samnemndene for studiearbeid ved de årlige formanns- og sekretærmøter og de større folkeopplysningskonferensene som arrangeres hvert 3. år, er det ikke større samarbeidstiltak på folkeopplysningsområdet. Det kommende sekretariat vil her kunne utnytte det store apparat av frivillige organisasjoner, både ungdoms- og opplysningsorganisasjoner, og vil kunne aktivisere disse ytterligere.

Uferdige planer og utredninger

Flere planer er tatt opp til innledende drøfting og utredning, men arbeidet er ikke slutført. Som eksempel kan nevnes planen om ett *nordiskt designinstitut*. Men særlig må vi her vise til det store området som gjelder *kultur for barn* og barns behov og rettigheter på dette området. De synspunkter og forslag som er fremkommet på dette området, de fleste med bakgrunn i Barnekultursymposiet i Hässelby i 1969, er så mange og så omfattende, att seksjonen ikke har kunnet komme til veis ende med behandlingen av dem. Her foreligger viktige oppgaver som bør bli gjenstand for særskilt behandling.

Det samme kan sies om samarbeidsmuligheter når det gjelder *fellesnordisk kulturinformasjon utenom Norden*.

Expertutvalg

Seksjonen har på en rekke områder arbeidet med særskilte *ekspertutvalg*. Et av disse er permanent, nemlig Komitéen for de nordiske teaterseminarene, men de fleste er ad hoc-komiteer oppnevnt for å gi gjennomarbeidede planer eller utredninger om fremkomne forslag. Følgende utvalg ventes å avgi innstilling eller planer eller å slutføre sitt arbeid i løpet av 1971, eller i 1972.

1. Ekspertutvalg for forskning på voksenutdanningsområdet (*bil. 1, s. 81*)
2. Ekspertutvalg for nordisk samarbeid innen området nyere visekunst (*bil. 3, s. 83*)
3. Ekspertutvalg for gjestespillutveksling (*bil. 4, s. 84*)
4. Redaksjonskomiteen for fargediapositivserier om nordisk billedkunst (*bil. 7, s. 87*)
5. Ekspertutvalget for utredning av mulighetene for et nordisk designinstitut (*bil. 8, s. 88*)
6. Ekspertutvalget for barn og kultur (*bil. 9, s. 89*)

Seksjonen vil anbefale at Ekspertutvalget for gjestespillutveksling og nordisk teatersamarbeid blir etablert som et permanent utvalg for nordisk teatersamarbeid under sekretariatet. Det bør vurderes om et nordisk utvalg for billedkunst bør etableres, som permanent utvalg, men med periodevis nyoppnevning av medlemmer. Det samme spørsmål er aktuelt for Utvalget for barnekultur. Seksjonen anbefaler også at det nordiske råd for vandreutstillinger (*bil. 10, s. 90*) får inlede sin virksomhet.

Det er seksjonens erfaring at det er en verdifull arbeidsform å benytte seg av permanente kommitteer og av spesielt oppnevnte arbeidsgrupper for utredninger eller utarbeidelse av planer. På den måten kan man utnytte den samlede ekspertise av kulturarbeidere og kulturformidlere innen Norden på vedkommende område og kan spinne et nett av nordiske kontakter som kan være nyttige for felleskapet.

Seksjonen vil derfor få anbefale at denne arbeidsform videreføres av det kommende ministerråd og sekretariatet.

Oppgaven å skape ett marked for forfattere og kunstnere i Norden er vanskelig og komplisert, og seksjonen har støtt på både språklige og andre hindringer. Gjen-

nom alle år har oppgaven å skape et fellesnordisk bokmarked stått på seksjonens program.

Seksjonen er overbevist om at radio og TV kan spille en langt mer betydningsfull rolle når det gjelder å skape et nordisk fellesmarked for kunstnerne.

Seksjonen vil til slutt peke på hva Nordisk kulturfond har betydd, særskilt for det fri kulturarbeidet. Med hjelp av fondsmidler har forsøk kunne settes i gang, som må kunne bli av verdi for det fortsatte fastere samarbeid. Seksjonen vil minne om hvor mye en slik fleksibel arbeidsform, med muligheter for forsøk og eksperimenter, kan bety for det fremtidige arbeidet.

Expertutskott under Sektion III

1. Expertutskottet för forskning på vuxen-
utbildningens område¹
2. Kontaktgruppen för utgivning av en in-
ternordisk kulturskriftserie²
3. Expertutskottet för nordiskt samarbete
inom nyare viskonst²
4. Expertutskottet för gästspelsutbyte²
5. Kommittén för de nordiska teatersemi-
narierna²
6. Arbetsgruppen för utredning av möjlig-
heterna till efterutbildningsseminarier
på filmens område¹
7. Arbetsgruppen för färgdiapositivserier
om nordisk bildkonst²
8. Utskottet för utredning av möjligheter-
na att inrätta ett nordiskt designinstitut¹
9. Nordiska expertutskottet för barn och
kultur²
10. Det nordiska utställningsrådet för vand-
ringsutställningar av allmänupplysande
karaktär²

¹ Expertutskottets uppdrag slutföres inom år 1971.

² Expertutskottets arbete fortsätter eller fö-
reslås eventuellt fortsätta efter år 1971.

Expertutskottet för forskning på vuxenutbildningens område*Uppdrag*

Utskottet tillsattes av Sektion III i samråd med Sektion II genom en skrivelse av 11.5. 1966. Utskottet fick följande mandat:

1. Att framlägga förslag till forskningsuppgifter, som är specifika för vuxenutbildningen och som antas vara genomförbara.
2. Att dryfta vilka av de föreslagna forskningsuppgifterna eventuellt med fördel kan tänkas lösas på nordisk bas och i vilken prioritetsordning de bör ställas.
3. Att framlägga förslag till genomföringsplan för eventuella föreslagna forskningsprojekt på nordisk bas, härunder formerna för det planerade samarbetet.
4. Att framlägga kostnadsförslag för eventuella föreslagna gemensamma projekt.

Utskottet inlämnade första delen av sin rapport i februari 1969 jämte en bilaga, som gör en översikt över vuxenpedagogisk forskning och undervisning i de nordiska länderna. I rapporten föreslås bl. a. att man skulle upprätta ett centrum för vuxenpedagogisk forskning, dokumentation, och utbildning av vuxenlärare i varje nordiskt land. Dessa projekt kommer att diskuteras närmare i rapportens andra del, i vilken utskottet kommer att framlägga förslag till genomföringsplan och kostnadsförslag för projekten. Efter en preliminär diskussion om rapporten i februari 1968 remitterade Sektionen rapportens första del till berörda institutioner och organisationer i de enskilda länderna samt till Sektion I och Sektion II. På basen av de inhämtade yttrandena enades Nordiska kulturkommissionens tre sektioner i mars 1970 om ett samlat yttrande beträffande rapporten såsom direktiv för

expertutskottets fortsatta arbete med rapportens andra del. Expertutskottet har i maj 1971 avgivit ett avslutande betänkande.

Sammansättning

Koordinerande land: Norge

Danmark: Avdelningsleder Finn Rasborg, viceordförande
Danmarks Pædagogiske Forskningsinstitut
København

Finland: Soc. lic. Aulis Alanen
KVS: Brevskola, Helsingfors
Skolrådet Kosti Huuhka (enligt sektion II:s förslag)
Skolstyrelsen, Helsingfors

Norge: Universitetslektor Egil Nilsen, ordförande
Pedagogisk Forskningsinstitut, Universitet i Oslo, Blindern, Oslo 3

Sverige: Lektor Torsten Eliasson, sekreterare
Lärarhögskolan, Stockholm
Undervisningsrådet Christer Lundberg (enligt sektion II:s förslag)
Sverige

Kontaktgruppen för utgivning av en internordisk kulturskriftserie (debattskriftserie)

Efter ett förberedande arbete i en arbetsgrupp med representanter för olika förlag och NKK beslöt Sektion III vid sitt möte i Kungälv 6.-7.4.1970 rikta en ansökan till Nordiska kulturfonden om stöd för utgivningen av en nordisk kulturskriftserie omfattande totalt 8 verk. Syftet med serien skulle vara att fånga upp aktuella frågor i de nordiska länderna och därigenom stimulera en internordisk kulturdebatt. Böckerna i kulturskriftserien avses utges som pocketböcker och distribueras av ett bestämt förlag i varje land, som ingår avtal med samarbetande förlag i de andra länderna om det antal exemplar som skall övertas av dem.

Nordiska kulturfonden beviljade våren 1970 totalt 116 000 dkr för utgivningen av de åtta verken i serien.

Sektion III beslöt hösten 1970 förlägga kulturskriftseriens redaktion till Nordens folkhögskola i Biskops Arnö i Sverige, där både lärare och elever från de olika länderna deltar i redaktionsarbetet. Böckerna sprids såsom ovan nämnts genom förlags-samarbete och seriens redaktion bistås i tekniska frågor av ett kontaktutskott bestående av experter från de samarbetande förlagen.

Kontaktgruppen för kulturskriftserien består av seriens huvudredaktör, rektor Åke Leander från Nordens folkhögskola i Biskops Arnö samt av representanter för de samarbetande förlagen:

<i>Danmark</i>	Gyldendal/Spektrum
<i>Finland</i>	Söderström & C:o förlagsaktiebolag
<i>Norge</i>	Gyldendal Norsk Forlag
<i>Sverige</i>	Bokförlaget Aldus

Den första utgåvan i serien, rapporten från barnkultursymposiet i Hässelby, utkommer i augusti 1971.

Expertutskottet för nordiskt samarbete inom området nyare viskonst

Uppdrag

Expertutskottet tillsattes genom beslut vid sektionens möte i Uppsala 28.9.–2.10.1968 (punkt VI D i protokollet).

Utskottet fick följande preliminära mandat:

- a) att dryfta de närmare riktlinjerna för avgränsningen av kartläggningen av nyare nordisk viskonst,
- b) att utarbeta en översikt över de redan existerande tryckta och otryckta register, som föreligger över en del tryckta visor,
- c) att diskutera på vilket sätt biblioteksutbildad personal kan handha registreringen, som kommer att vara av rent biblioteksmässig art samt
- d) att utarbeta en ansökan om ekonomiskt stöd för projektet.

Nordiska kulturfonden har på basen av en ansökan från Sektion III beviljat 30 000 dkr för projektet för år 1971. Expertutskottet inleder genomförandet av projektet år 1971 men torde inte kunna slutföra detsamma före utgången av nämnda år.

Sammansättning

Utskottet består av en folklorist och en bibliotekarie eller bibliotekssakkunnig från Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Koordinerande land: Danmark

Danmark: Arkivar, mag. art. Iørn Piø (ordförande)
Dansk Folkemindesamling,

Birketinget 6, 2300 København S.

Bibliotekar Mogens Haugsted
Det kgl. Bibliotek, København

Finland: Fil. lic. Alfhild Forslin
Sirkkalagatan 28 b 27, Åbo 6
(Den andra ledamoten icke ännu utnämnd)

Norge: Universitetslektor, mag. art.
Brynjulf Alver
Nordisk institut for folkedigtning,
Torvegade 47, København K.
(En representant för Universitetsbibliotek i Oslo.
Ännu inte utnämnd)

Sverige: Arkivchef, docent Bengt R. Jons-
son
Svenskt Visarkiv, Observatoriegatan 17, I, Stockholm V A
Fil. mag. Göte Edström

LIBRARY II OF L. URBANA - CHICAGO ILL

Expertutskottet för gästspelsutbyte*Uppdrag*

Expertutskottet tillsattes genom ett beslut vid sektionens möte i Reykjavik 14–16.6 1970 (punkt III a. i protokollet).

Utskottets uppdrag är följande

- 1) att under år 1971 och 1972 fungera som remissorgan för ansökningarna om anslag för gästspelsutbyte;
- 2) att revidera de nuvarande stadgarna för gästspelsutbytet och planera utbytets fortsatta utformning med beaktande av:
  - a) erfarenheterna av försöksperioden 1968–70;
  - b) erfarenheterna av användningen av de nationella anslagen för nordiskt teatersamarbete i statsbudgeterna
  - c) behovet av nya former för utbytet, avseende bl. a. mindre grupper, ensembler utanför de fasta teatrarna samt verksamheten på barn-, skol- och amatörteaterområdet, varvid uppmärksamhet bör fästas vid resultatet av den utredning beträffande möjligheterna till nordiskt samarbete beträffande gästspelsturnéer i skolorna, som utgörs av Föreningarna Nordens Förbund i samråd med Riksteatern i Sverige;
- 3) att mot bakgrund av den utredning, som förutsätts under punkt 2) ovan, före september 1971 framlägga en plan för en eventuell övergång till budgetstöd för gästspelsutbytet fr. o. m. år 1973.

Sammansättning

Koordinerande land: Sverige

Danmark: Teaterdirektör H. Bering Liisberg
Det danske Teater
Nr. Farimagsgade 11
1364 København K,
tlf. 01-MI 1742

Fuldmægtig Niels Toft
Ministeriet for kulturelle anliggender
Nybrogade 2
1203 København K,
tlf 01-MI 9301

Finland: Vicehäradshövding
Erik Österberg
Ehrensårdsvägen 1 A
Helsingfors 15, tel. 64 00 61
Föredragande René Nyberg
Undervisningsministeriet
Konstbyrån
Fredsgatan 4
Helsingfors 17, tel. 11 636

Norge: Teatersjef Hans Heiberg
Nils Tollers vei 5
Oslo 3

suppleant för teatersjef Heiberg:
Teatersjef Knut Thomassen
Den Nationale Scene
Engen 1
5000 Bergen

Konsulent Gunnar Nessing
Kirke- og undervisningsdepartementet
Oslo-dep.

Sverige: Direktör Gustaf Lindenbaum
Teater- och musikrådet
Svartmangatan 9
111 29 Stockholm

Teatersekreterare Carl-Olof Lång
Banérgatan 25
115 22 Stockholm

Nordiska Teaterunionen: Teaterchef Hans Ullberg
Ordförande
Nordiska Teaterunionen
Birger Jarlsgatan 53
Stockholm C, tel. 24 30 80

Kommittén för de nordiska teaterseminarierna

Uppdrag

Kommittén tillsattes år 1962 med uppgift att svara för genomförandet av nordiska teaterseminarier för regissörer. Det arrangeras ett seminarium per år och seminariet hålles i turordning i de olika nordiska länderna.

Vid sitt möte i april 1967 beslöt III sektionen att anmoda kommittén att överväga frågan om att utvidga seminarierna till att omfatta även andra kategorier av teaterkonstnärer och att eventuellt framlägga ett förslag därom till sektionen.

Utgående från kommitténs förslag och då man konstaterade att de hittills beviljade medlen inte mera täcker kostnaderna för arrangerandet av seminarierna beslöt sektionen vid sitt möte i februari 1969 att till NKK:s presidium inlämna ett utkast till rekommendation till de nordiska regeringarna enligt vilken de nuvarande anslagen om 40 000 svenska kronor årligen för de nordiska teaterseminarierna skulle höjas år 1970 med 40 000 svenska kronor till totalt 80 000 kronor för inrättandet av ett sekretariat för Vasaseminarierna samt att regeringarna ytterligare skulle höja anslaget för seminarierna med 40 000 svenska kronor år 1971 till totalt 120 000 svenska kronor för att utvidga verksamheten till två årliga seminarier fr. o. m. nämnda år. Det förelagna anslaget om 120 000 svenska kronor från och med år 1971 skulle sålunda täcka kostnaderna för ett sekretariat för teaterseminarierna samt för arrangerandet av två

årliga seminarier, varav ett för regissörer samt ett för andra yrkeskategorier inom teatern. NKK:s presidium översände rekommendationen till regeringarna som har beslutat höja anslagen för teaterseminarierna i enlighet med densamma.

Sektionen har även i en skrivelse till de nordiska undervisnings- och kulturministerierna i april 1971 föreslagit att anslagen för teaterseminarierna skulle höjas kontinuerligt med prisstegringen.

År 1971 har kommittén för första gången arrangerat två seminarier, varav det ena hållits för teaterpedagoger och det andra gällt barn- och ungdomsteater.

Sammansättning

Koordinerande land: Norge

Danmark: Holger Perfort

Finland: Kristin Olsoni, Svenska teaterns elevskola, Helsingfors
Teaterchef Y. Turkka, Joensuu stadsteater

Norge: Teatersjef Fritz von der Lippe (ordförande)
Riksteatret, Oslo

Sverige: Vivica Bandler
Stockholms stadsteater

Island: Svein Einarsson

Eventuella fortsatta uppgifter

Kommitténs arbete torde fortsätta även efter år 1971 enligt de riktlinjer, som angivits ovan.

Arbetsgruppen för utredning av möjligheterna till efterutbildningsseminarier på filmens område

Uppdrag

Sektionen har utrett möjligheterna till utbildningssamarbete på filmens område och har därvid inbegärt yttrande av utbildningsinstitutionen på filmens område i de nordiska länderna. Sedan sektionen konstaterat, att man i samtliga yttranden uttalat sig positivt beträffande tanken på arrangerandet av efterutbildningsseminarier på filmens område av samma art som de nordiska teaterseminarierna för regissörer, beslöt sektionen vid sitt möte i Köpenhamn i oktober 1969 uppmana Nordiska Film- och TV-Unionen att utpeka en representant från varje land för att gemensamt utreda möjligheterna för arrangerandet av seminarier av nämnda art samt att senare inkomma med ett konkret förslag till seminariernas uppläggning. Ifrågavarande arbetsgrupp tillsattes av Nordiska Film- och TV-Unionen i april 1970. Arbetsgruppen har inlämnat sitt betänkande till sektion III i april 1971. Sektionen kommer att remissbehandla betänkandet och därefter taga ställning därtill vid sitt möte hösten 1971.

Sammansättning

Direktör Bertil Lauritzen,
Dramatiska Institutet
Postbox 27126
102 52 STOCKHOLM
Sverige
Telefon 08/63 05 10

Pol. kand. Kari Uusitalo, Finlands Filmstiftelse,
Kaisaniemigatan 3 B 95
HELSINGFORS 10

Finland

Telefon (90-)655 105
Privat: (914-) 10 994.

Filminstruktør Palle Kjerulff-Schmidt,
Hartmannsvej 62
2920 CHARLOTTENLUND
Danmark

Telefon: HE-9125

Filmregissør Knut Andersen
Inkognitogt. 15 b
OSLO 2
Norge

Telefon: Privat: (02)44.65.76
Teamfilm A/S: (02)20.70.72.

Sekretær:

Instituttleder Jon Stenklev
Norsk Filminstitutt, Aslakveien 14, b, Røa,
Oslo 7, pn: 601713

Telefon: (02)24.29.94

LIBRARY U OF L URBANA - CHICAGO ILL

Redaktionskommittén för färgdiapositiv-serier om nordisk bildkonst

De två planerade försöksserierna skall omfatta tiden 1890–1910 och perioden efter 1945. I den sistnämnda serien avses också Island att bli representerat. Man räknar med att försöksserierna föreligger inom loppet av 1971–1972,

Arbetsgruppen har följande sammansättning:

Hovedredaktör: Jan Askeland, Norge

Medlemmar:

Amanuensis Marianne Marcussen,
Danmark

Fil. lic. Erik Kruskopf, Finland

Kunsthistoriker Bjørn Th. Bjørnsson,
Island

Kunstkritiker Even Hebbe Johnsrud,
Norge

Intendent Ulf Abel, Sverige

Expertutskottet för utredning av möjligheterna att inrätta ett nordiskt designinstitut

Uppdrag

Utskottet tillsattes av Sektion III genom ett beslut vid sektionens möte i Reykjavik 14.–16.6.1970 (punkt VI C i protokollet). Utskottets uppdrag är att utreda följande frågor:

- behovet av ett nordiskt institut för vidareutbildning, utvecklingsarbete och information på designområdet;
- institutets uppgifter och avgränsningen av verksamheten i förhållande till grundutbildningen i olika nordiska länder;
- anknytningen till verksamhet av liknande art på områden av betydelse för designutvecklingen (samhällsplanering, socialvetenskap, arkitektur, bildkonst etc.);
- förutsättningarna för institutets internationella verksamhet;
- riktlinjer för verksamhetens utformning samt institutets administration och finansiering.

Ett preliminärt principförslag rörande dessa frågor bör utsändas för yttrande till de nationella utbildningsanstalterna och organisationerna på området. Under utredningsarbetet bör den internationella utvecklingen på området beaktas. Med beaktande av inkomna utlåtanden skall arbetsgruppen därefter så snart som möjligt utarbeta ett slutligt förslag, som framläggs för Nordiska kulturkommissionen.

Den detaljerade utformningen av institutets verksamhet liksom institutets lokalisering samt utrymmes- och personalbehov m. m. bör tas upp i ett senare sammanhang.

Expertutskottet inlämnar sitt betänkande till Sektion III före 1.9.1971.

Sammansättning:

Koordinerande land: Finland

Danmark: Arkitekt Sten Zink

Det kongelige danske Kunstakademi

Afdelingen for industriel formgivning

Kgl. Nytorv 1

1050 København K,

tel. (01) 126860

Finland: Tf. rektor, arkitekt Juhani Pallasmaa

Konstindustriella läroverket

Brunnsgatan 2–4

Helsingfors 10, tel. 633 360

Suppleant:

Konstnär Harry Moilanen

Norra Kajen 6 A

Helsingfors 17, tel. 653 081

Norge: Direktør Alf Bøe

Norsk Designcentrum

Drammensveien 40

Oslo 2, tel. 44 78 80

Sverige: Fil. kand. Nils Johansson

Konstnärsutbildningssakkunniga

Hus 130 Svensksundsvägen 20

Skeppsholmen,

111 49 Stockholm, tel. 20 53 87

Nordiska expertutskottet för barn och kultur*Uppdrag*

Expertutskottet tillsattes genom beslut vid sektionens möte den 7.-8.5.1968 i Helsingfors och fick då i uppdrag att förbereda ett nordiskt symposium om barn och kultur. Detta symposium ägde rum den 29.11.-1.12.1969 på Hässelby slott, Stockholm. I symposiet deltog pedagoger, psykologer, konstnärer och kulturskribenter, vilka engagerat sig i fråga om barnkultur. En rapport innehållande symposiets rekommendationer och förslag har överlämnats till sektionen. Denna beslöt vid sitt möte den 6.-7.4.1970 i Kungälv att låta utskottet fortsätta sitt arbete med följande uppdrag:

1) att svara för redigeringen av rapporten från symposiet och förberedelserna för dess publicering,

2) att ytterligare utreda de förslag som framkommit vid symposiet, vilka hör till sektion III:s verksamhetsområde och inkomma med konkreta projektförslag till sektionen,

3) att ytterligare bredda de förslag från symposiet, vilka anses höra till sektion I:s och sektion II:s arbetsområden, för senare vidarebefordran av förslagen till dessa sektioner för handläggning.

Rapporten från barnkultursymposiet i Hässelby utkommer sommaren 1971 som nr 1 i den nordiska debattskriftserie, som på initiativ av Sektion III utges med stöd av Nordiska kulturfonden.

Övriga förslag till åtgärder på barnkulturområdet ingår i översikten över Sektion III:s verksamhetsområde (*punkt IX*).

Sammansättning

Koordinerande land: Sverige

Danmark: Lærer Kaj Himmelstrup
Niels Lyhnes Allé 11, Lyngby

Finland: Redaktör Bengt Packalén

Norge: Docent Eva Nordland
Pedagogisk forskningsinstitut
Universitetet i Oslo, Blindern,
Oslo 3

Sverige: Fil. dr Stellan Arvidson
Fredrikshovsgatan 10,
115 22 Stockholm
Socionom Karin Heldt
Höggårdsvägen 4, 181 61 Lidingö

Eventuella fortsatta uppgifter

Frågorna beträffande barnkultur har väckts mot slutet av NKK:s verksamhetstid och kräver därför ännu ytterligare utredningar. Dessa frågor har emellertid inom sektionen väckt stort intresse och tillmäts stor framtida betydelse. Sektion III anser att man bör tillvarata det spontana intresse i skilda kretsar som väckts för barnkultur och att olika myndigheter och instanser bör stimuleras för insatser på området. Därför borde nordiska organisationsformer för ifrågasvarande verksamhet skapas.

Sektionen anser att ämbetsmannakommittén vid tillsättandet av kommittéer och arbetsgrupper borde tillvarata intresset och kunnigheten hos de grupper, som inom varje land förberedde Hässelby-symposiet och inte minst de utvalda grupper, som utgjorde detta symposium.

Det nordiska utställningsrådet för vandringsutställningar av allmänupplysande karaktär

Uppdrag

Utskottet tillsattes genom ett beslut vid Sektion III:s möte i Reykjavik 14.–16.6.1970 (punkt VIII i protokollet) i syfte att planera och svara för genomförandet av en treårig försöksverksamhet med vandringsutställningar fr. o. m. år 1971, med stöd av Nordiska kulturfonden,

Utskottet är uppbyggt sålunda att man för utställningsverksamheten upprättat *nationella kommittéer* i varje land. I de nationella kommittéerna ingår företrädare för bibliotek, museer, folkbildningsorganisationerna och Föreningarna Norden samt NKK. Varje kommitté har ett mindre kansli, som är knutet till något redan existerande organ i respektive länder.

Ordförande och sekreterarna i de nationella kommittéerna bildar *det nordiska utställningsrådet*. Rådets sekretariat är förlagt till Riksutställningar i Sverige.

Riktlinjerna för utställningsverksamheten föreslås vara följande:

1. Målsättning

En av förutsättningarna för demokrati är att människor meddelar sig med varandra. Former skall eftersträvas för fruktbar samverkan mellan experter och övriga. Detta är bakgrunden för all informations- och bildningsverksamhet. Syftet med alla utställningar bör vara att göra människan mer medveten om sin egen situation.

Genom vandringsutställningsverksamhet kan en större samtidighet och överensstämmelse i den nordiska kulturdebatten uppnås. Det är viktigt att vandringsutställningar

engagerar lokala och regionala organ såsom museer, bibliotek, skolor, folkbildningsorganisationer m. fl., så att ett stort deltagande uppnås i kringaktiviteter som en oundgänglig ingrediens i verksamheten.

2. Innehåll

Det bör understrykas att utställningar skall kunna handla om alla ämnen. Den enda avgränsningen sammanhänger med kvalitetskravet. Utställningen skall i första hand ge väldokumenterad information kring ämnen av hög angelägenhetsgrad. Härigenom skapas förutsättningar för den sakliga debatt som verksamheten syftar till.

Av särskilt intresse måste anses vara frågor som belyser de nordiska ländernas situation i förhållande till omvärlden samt olika nationella aspekter på gemensamma problem. Utrymme bör även ges för enskilda nordiska länder att redovisa sina problem och för behandling av omvärldens problem utan direkt nordisk anknytning. Samtliga nordiska länder behöver inte nödvändigtvis vara medverkande i alla projekt.

I strävan efter en större samnordisk språkförståelse ställs ingen fordran på fullständig översättning. Detta får dock inte innebära minskade krav på begriplighet. Härvid bör särskilt beaktas de problem som sammanhänger med presentationen av utställningar för finländsk och isländsk publik.

I enlighet med ovanstående är det nordiska utställningsrådets och de därunder arbetande nationella kommittéernas uppgifter följande:

a) De nationella kommittéerna

till de nationella kommittéernas uppgifter hör att vara idégivande och initiativtagande vid genomförande av den planerade försöks-

LIBRARY U OF L. URBANA - CHICAGO ILL

verksamheten med vandringsutställningar. En huvuduppgift är vidare att i detalj planera distributionen av utställningar i respektive land. De nationella kommittéerna bör också ges möjligheter till produktion av utställningar när detta visar sig ändamålsenligt. Kommittéerna bör vidare uppmärksamma de kontraktsfrågor och frågor av upphovsrättslig natur som kan aktualiseras under försöksperioden, samt tillvarata de möjligheter som ges till en fortlöpande värdering av verksamheten.

De nationella kommittéerna bör beakta betydelsen av ett nära samarbete med regionala och lokala organ. Lokala intressen och önskemål bör fångas upp i de nationella kommittéernas arbete.

b) *Det nordiska utställningsrådet*

Det nordiska utställningsrådets uppgifter innefattar i första hand upprättande av ett årligt arbetsprogram och en budget för utställningsverksamheten. Detta bör ske i nära samarbete med Riksutställningar. Rådet bör vidare utarbeta en årlig kalkyl beträffande de medel som behövs för genomförande av försöksverksamheten. Till rådets uppgifter hör också att evaluera utförda försök mot bakgrund av bl. a. sociologiska undersökningar på det aktuella området.

Sammansättning:

Koordinerande land: Sverige

Ledamöter i det nordiska utställningsrådet

Danmark
Direktör Ole Harkjær
Foreningen Norden
Vibeke Kleif
Foreningen Norden

Finland
Intendent Bengt von Bonsdorff
Amos Anderssons Museum
Föredragande René Nyberg
Undervisningsministeriet

Norge
Direktör Gerhard Arnesen
Foreningen Norden
Konsulent Thomas Mauritzen
Kirke- og undervisningsdepartementet

Sverige
Dr Gunnar Westin, ordförande
Riksutställningar
Intendent Lennart Steen, sekr.
Riksutställningar

Ledamöter i de nationella kommittéerna

Danmark
Direktör Ole Harkjær, ordf.
Foreningen Norden
Museumsinspektör Werner Jacobsen
Nationalmuseet
Redaktör Ingerlise Kofoed
Danmarks Biblioteksforening
Bibliotekskonsulent Jens Petersen
Bibliotekstilsynet
Forstander Kjeld Friis
Vestbirk Folkehøjskole
Sekertær Poul Rasmussen
Dansk Folkeoplysnings Samråd
Sekreterare: Vibeke Kleif,
Foreningen Norden
Kansli: Foreningen Norden,
Malmøgade 3, 2100 Köbenhavn Ø

Finland
Intendent Bengt von Bonsdorff, ordf.
Amos Anderssons Museum
Marja Haapio, Samarbetsorganisation för
det fria folkbildningsarbetet i Finland
Direktör Veikko Karsma
Pohjala-Norden rf.
Magister Hilikka Kauppi
Finlands Biblioteksforening
Föredragande René Nyberg (även sekreterare)
Undervisningsministeriet
Kansli: Föreningen Norden, Sandvikskajen
15 A, Helsingfors 18

Norge
Direktör Gerhard Arnesen, ordf.
Foreningen Norden
Turnésjef Jan Askeland
Riksgalleriet
Velferdsinspektör Asbjörn Halvorsen
Folkakademienes landsforbund

Generalsekretær Vicktor Krüger
Samnemnda for studiearbeid

Sjefsbibliotekar Lillian Nilssen
Statens Bibliotekstillsyn

Förstekonservator Jan Henrich
Lexow, Norske kunst- och kulturhistoriske
Muséer

Konsulent Thomas Mauritzen (även sekre-
terare)
Kirke- og undervisningsdepartementet
Kansli: ännu ej bestämt

Sverige

Dr Gunnar Westin, ordf.
Riksutställningar

Direktör Arne F. Andersson
Föreningen Norden

Museilektor Claes-Göran Forsberg
Norrbottens museum

Rektor Thord Plaenge Jacobson
Skolöverstyrelsens Biblioteksskola

Rektor Åke Leander
Nordens folkhögskola

Fil. dr Paul Lindblom
Kulturrådet

Rektor Ulla Poppius
Folkbildningsförbundet

Sekreterare: Intendent Lennart Steen,
Riksutställningar

Kansli: Riksutställningar, Sandhamnsg. 63,
115 28 Stockholm

Eventuella fortsatta uppgifter

Nordiska kulturfonden behandlade vid sitt möte 23.–24.2.1971 sektionens ansökan om stöd för ovannämnda projekt, men beslöt att uppskjuta ärendet, emedan man antog att ifrågavarande utställningsverksamhet på ett naturligt sätt skulle falla inom ramen för det nordiska kulturavtalet.

Sektion III betraktar det som synnerligen viktigt att ovannämnda utställningsverksamhet inleds år 1972 och bekostas med de medel som står till disposition för det nordiska ministerrådet samt föreslår att det av sektionen tillsatta utställningsrådet skulle fungera som verkställande organ för denna verksamhet. I sin ansökan till Nordiska kulturfonden fäste sektionen särskild uppmärksamhet vid att hela det stora fältet av folk-

bildningsorganisationer stod till förfogande för utställningsverksamheten.

Nordisk udredningsserie (NU)

1960

1. Teknikerutbildningen i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Del I
2. Fællesinstitutioner i Norden

1961

1. Den nordiske husholdshøgskolen
2. Nordens folkelige akademi
3. Nordisk filmsamarbeid
4. Internordiske flytteattester
5. Nordisk arbetsmarknad för sjöfolk
6. Gemensam lagstiftning i rättstillämpningen
7. Prøvning af dentalmaterialer
8. Kvalifikationskrav för lärartjänster

1962

1. Helsetjeneste for søfarende
2. Nordiskt samarbete inom radio och television
3. Vattenkraften i Torne och Kalix älvar
4. Nordisk bogmarked
5. Sommartid
6. Nordisk arbetsmarknad för tandläkare
7. Beretning om materiale om udviklingslandene
8. Nordiska rådets verksamhet 1952–1961
9. Nordiska sjömäns sociala rättigheter
10. Nordisk statistisk årsbok, 1962

1963

1. Øresundsforbindelsen. 1. del
2. Fiske och flottning i gränsvattnen mellan Finland och Sverige
3. Opprettelse av »Nordens hus» i Reykjavík
4. Samarbeid mellom de tekniske høgskoler i Norden
5. Bolagsbeskattningen i Norden
6. Nordisk patentlovgivning
7. Betänkanden avg. av Nordiska expertgruppen för vissa utlänningskontrollfrågor. 1–2
8. Nordisk statistisk årsbok, 1963

1964

1. Teknikerutbildningen i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Del II
2. Nordisk etterutdannelse i by- og regionplanlegging
3. Nordiskt institut för elementarpartikelfysik
4. Invaliditetsvurdering, erstatningsfastsettelse, tabellsystemer m. v. i yrkesskade-trygdene i Norden
5. Nordiska rådets öresundskonferens den 13–15 april 1964
6. Specialistkompetens för nordiska läkare
7. Nordisk investeringsbank
8. Personaleforhold og udgiftsfordeling ved fællesinstitutioner i Norden
9. Slutberetning fra Nordisk samfærdselskomité
10. Nordisk statistisk årsbok, 1964

1965

1. Transportekonomisk forskning i Norden
2. Översikt över lagar tillkomna genom nordiskt samarbete
3. Enkelte mellomriksveger mellom Norge og Sverige
4. Forskning af international politik
5. Afro-asiatiske studier i Norden
6. Utbildning av sjukhusadministratörer i Norden
7. Nordisk forskningskonferens 1965
8. Underlättande för nordiska medborgare att förvärva medborgarskap i annat nordiskt land m. m.
9. Nordic Cooperation. Conference 1965
10. Vägtrafikregler (se 1966: 2)
11. Vägtrafikregler. Bilagor (se 1966: 3)
12. Nordisk skolordning
13. Femte Nordiska samekonferensen i Tana 1965
14. Yearbook of Nordic Statistics, 1965 (Nordisk statistisk årsbok)

1966

1. La Coopération internordique. Conférence 1965
2. Vägtrafikregler
3. Vägtrafikregler. Bilagor
4. Nordisk skattekonferens 1966
5. Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige
6. Kontaktmandsseminar 1966
7. Radio- och TV-konferens 1966
8. Den statliga personalpensioneringen i Norden
9. Presseminarium 1966
10. Yearbook of Nordic Statistics, 1966 (Nordisk statistisk årsbok)

1967

1. Nordiskt institut för samhällsplanering
2. Nordiskt samarbete inom forskningens och den högre undervisningens område
3. Mellanriksväg Kiruna-Nordnorge
4. Internordisk verkställighet med anledning av beslut rörande vårdnad om barn m. m.
5. Nordisk institut for videreuddannelse i havekunst og landskabsplanlægning
6. Dansk, norsk og svensk presses indhold af nordisk stof
7. Jagt- og viltvårdskonference 1966
8. Nordiska bestämmelser för skeppsapotek
9. Nordisk skolmatematik
10. Matematik och ingenjörer
11. New School Mathematics in the Nordic Countries
12. Pohjoismainen koulumatematiikka
13. Konferens om mark- och vattenföroreningar 1967
14. Faste forbindelser over Øresund
15. Om forældelse i nordisk strafferet
16. Boksningens medicinske skadevirkninger
17. Yearbook of Nordic Statistics, 1967 (Nordisk statistisk årsbok)

1968

1. Nordisk patentråd
2. Saltholmsudvalget
3. Saltholmsudvalget, bilag
4. Københavns lufthavns fremtid
5. Handelsdokumentguide
6. Konsumentlovgivning i Danmark, Finland, Norge og Sverige

7. Nordisk samarbejde om lægemidler
8. Nordisk gränsregion
9. Nordic Economic and Social Cooperation. Conference 1967
10. Harmonisering av socialhjälpstiftningen i de nordiska länderna
11. Langtidsplan for Nordforsk
12. Kulturformidling – Mål og midler
13. Samnordisk social utbildning
14. Den obligatoriska skolan i Norden
15. Indstilling om udvidet kernekraftssamarbejde
16. Gränsöverskottskommunikation mellan Finland och Sverige
17. Suomen ja Ruotsin välinen rajajokisopimus
18. La coopération internordique en matières économiques et sociales
19. Yearbook of Nordic Statistics 1968 (Nordisk statistisk årsbok)

1969

1. Utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete
2. Laajennettu pohjoismainen taloudellinen yhteistyö, alustava mietintö
3. Nordforsks miljövårdsutredning
4. Förslag till utbyggnad av den samnordiska fortbildningen för journalister
5. Konsumentupplysning i undervisningen
6. Sjätte nordiska samekonferensen i Hetta
7. Nordisk gyldighet av førerkort
8. Nordiskt sjukhusfysikerssamarbete
9. Nordiskt ämbetsmannamöte i Storlien
10. Nordisk sjömansskattefördelning
11. Udvidet nordisk økonomisk samarbejde
12. Öresundsregionen
13. NORDTRANS
14. Nordisk standardiseringskonferanse i Oslo
15. Nordek, Laajennettu pohjoismainen taloudellinen yhteistyö
16. Läromedelsforskning och undervisningsplanering
17. Expanded Nordic Economic Co-operation
18. Innstilling om internordisk gyldighet av resepter
19. Nordiska rådet, register 1953–1964
20. Nordiska samarbetets organisation
21. Nordic Economic and Cultural Cooperation
22. Yearbook of Nordic Statistics 1969 (Nordisk statistisk årsbok)

1970

1. Samordnad utbyggnadsplanering inom Nordel
2. Uddannelses- og forskningsspørgsmål
3. Prøveløsladelse
4. La Coopération internordique en matières économiques et culturelles
5. Nordisk gränsregion, miljövård och urbanisering
6. Konsumentundervisning i skolen
7. Merking av brann- og helsefarlige stoffer
8. Nordisk trafiksäkerhetskonferens i Stockholm
9. Innstilling om harmonisering av skoleordningene i de nordiske land
10. Vägtrafikregler. Reviderat förslag
11. Narkotikaforskning
12. Nordisk kontaktmannsmøte i Røros
13. The Organisation of Nordic Co-operation
14. Migrationen mellan Sverige och Finland
15. Nordisk tjänstemannarätt
16. Utlänningspolitik och utlänningslagstiftning i Norden
17. Nordiskt institut för jämförande rättsvetenskap

18. Tentamensgiltigheten i Norden
19. Autorisation af optikere
20. Nordiskt kulturavtal
21. Uttalanden över betänkandet NORDTRANS
22. Nordisk statutsamling
23. Yearbook of Nordic Statistics 1970 (Nordisk statistisk årsbok)

1971

1. Forskning med relation till utbildning för åldersklasserna 16–19 år
2. Harmonisering av matematikundervisningen i årskurs 1–6 i de nordiska länderna
3. Konsument- och marknadsföringsfrågor. Konferens 1971
4. Nordiska transportproblem (NORDTRANS)
5. Nordiska ministerrådets arbetsformer
6. Utredning angående information till u-länderna om den nordiska marknaden
7. Studier kring gränsen i Tornedalen
8. Undervisningen i finska i Sverige
9. Avräkning av häktningstid m. m.
10. Nordiska kulturkommissionens slutrapport

LIBRARY U. OF L. URBANA - CHAMPAIGN

AKTIEBOLAGET
C. E. FRITZES KUNGL. HOVBOKHANDEL
I DISTRIBUTION

ESSELTE TRYCK, STHLM 72
719211

Samarbete om ambulans- tjänsten inom Nordkalotten

Iske betænkninger
Ismaiset mietinnöt
en nefndarálit
Iske innstillinger
Iska utredningar

NORDISKA RÅDET
Nordisk udredningsserie

Pohjoiskalottialueen
sairaankuljetuspalvelu

11/71

THE LIBRARY OF THE

APR 12 1972

UNIVERSITY OF URBANA
CHAMPAIGN

LIBRARY OF L. URBANA-CHAMPAIGN

Samarbete om ambulanstjänsten inom Nordkalotten

Betänkande avgivet av utskottet för ambulanstjänsten inom Nordkalotten

Stockholm 1972

LIBRARY U OF L. URBANA-CHICAGO ILL

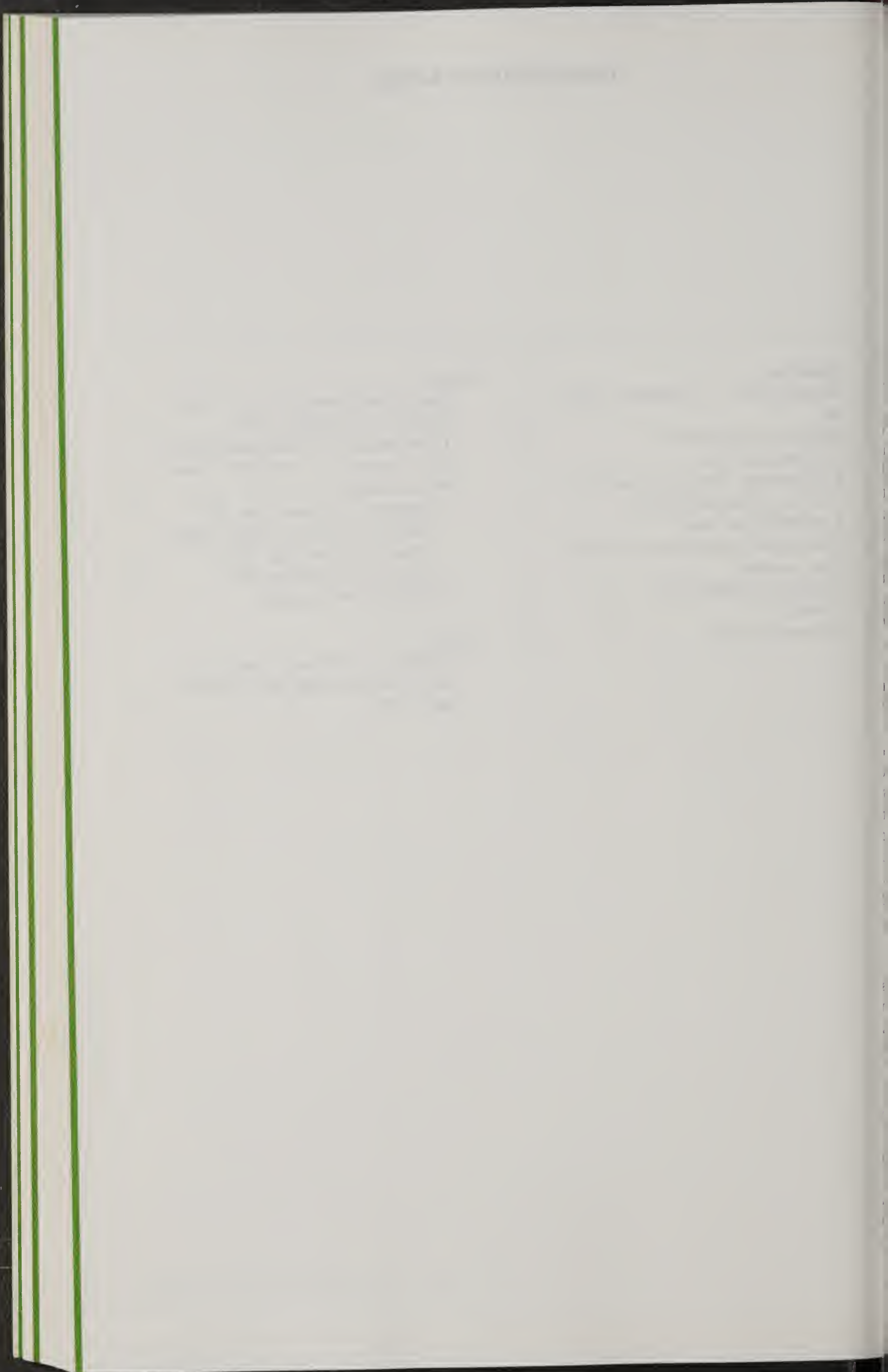

Innehållsförteckning

1. Inledning	5	Bilaga 1	
2. Nordkalotten – allmänna uppgifter	6	Sjukvårdsorganisationen på Nordkalotten. Larpärm 1971	11
3. Sjuktransportväsendet	6	Tillämpning av överenskommelser om ömsesidig sjukhjälp inom Nordkalotten	12
a Lapplands län	6	Finland, Lapplands län 1971	13
b Finnmark, Troms och andra delar av Nordland fylken	6	Norge, Nordland fylke, Troms fylke och Finnmark fylke . . .	21
c Norrbottens län	7	Sverige, Norrbottens län	27
4. Nuvarande samarbete på sjukvårdens område	7	Ersättningsbestämmelser	33
5. Ersättningsbestämmelser	8		
6. Förslag	9	Bilaga 2	
7. Sammanfattning	10	Läkarnas, sjukhusens och ambulansernas placering på Kalottområdet 1971	34

Samarbete om ambulanstjänsten inom Nordkalotten

1. Inledning

I rekommendation nr 11/1966 rekommenderade Nordiska rådet i enlighet med socialpolitiska utskottets förslag regeringarna i Finland, Norge och Sverige att utreda förutsättningarna för ett samarbete beträffande ambulanstjänsten inom Nordkalotten. Utskottet ansåg att det skulle vara värdefullt att närmare undersöka förutsättningarna för ett samarbete mellan Finland, Norge och Sverige beträffande det vägbundna ambulansväsendet inom Nordkalotten, varvid även frågan om ett effektivt larmsystem borde beaktas. För att sjuktransportväsendet skulle kunna fungera tillfredsställande var det enligt utskottet väsentligt att alarmering av ambulans kunde ske på ett enkelt och smidigt sätt. Med hjälp av ambulansflyg skulle man kunna uppnå det kanske bästa resultatet för att tillgodose befolkningens behov av snabba sjuktransporter. Utskottet påpekade dock att flygtransport inte under alla omständigheter är det lämpligaste eller ens det snabbaste transportmedlet eftersom väderleksförhållanden, anflygningstider och landningsmöjligheter kan spela en betydande roll. En utredning borde därför ske som tog sikte på samarbete beträffande ambulanstjänsten i sin helhet, dvs. ambulansbil-tjänst, ambulansflygtjänst och larmsystem. Inom utskottet var man medveten om att ett realiserande av förslaget skulle komma att medföra vissa kostnader för det allmänna. I det praktiska handlandet torde det främst bli fråga om en samordning av redan gällande bestämmelser, delegering av rekvisitionsrätt och framförallt upplysning till läkare m. fl. angående transportmöjligheter, rekvisitionsförfarande, alarmering etc. Utskottet fann dock spørsmålet vara av så stor betydelse för befolkningen i fråga, vil-

ken ofta lever i isolerade trakter med stora svårigheter att nå läkare och övrig medicinalpersonal, att den ekonomiska sidan av saken inte finge hindra frågans lösning. Kostnaderna för en gemensam förbättrad flygambulanstjänst torde enligt utskottets mening kunna bestridas av staterna, varvid fördelningen av kostnaderna mellan de tre nordkalottländerna borde kunna regleras genom en särskild överenskommelse.

Till koordinerande land utsågs Finland, som förordnat biträdande generalsekreteraren i Finlands Röda Kors Gunnar Rosén till sammankallande i arbetsgruppen.

I arbetsgruppen har för övrigt ingått läns-läkaren Veikko Hirvonen, verksamhetsledaren Kauko Alhanen, Finland; stadsfysikus Aage Haagenrud, fylkeslege Odd H. Lien, Norge; länsläkaren John Henriksson, kansli-direktören Stig Dahlberg samt byråchefen Eivor Näslund, Sverige.

Som sakkunniga i sjuktransportfrågor har dessutom deltagit beredskapschefen Jaakko Savilahti från Finlands Röda Kors och assistenten vid Norrbottens läns landsting K-E. Hedberg.

Arbetsgruppen har sammanträtt 4 gånger. Utredningsarbetet har fördröjts dels på grund av sammankallande Roséns arbetsuppgifter utomlands (Vietnam – Kenya), dels på grund av att i Finland tillsattes en statlig utredning om sjuktransportväsendet, vilken lämnat sitt betänkande i november 1970.

Arbetsgruppen har ansett den väsentliga arbetsuppgiften vara att undersöka hur sjuktransporterna är organiserade i det berörda området samt att åstadkomma ett system för ett närmare samarbete mellan de fungerande enheterna. Huvudfrågan vid effektiveringen av ambulanssamarbetet torde

vara att skapa ett funktionsdugligt alarm- och kontaktnät över gränserna, så att vid olyckor och brådskande sjukdomsfall närmaste ambulansbil eller luftfartyg snabbt kan tillkallas och patienten föras till närmaste sjukhus eller annan sjukvårdsenhet där adekvata sjukvårdsresurser finns. Arbetsgruppen har vidare diskuterat frågan om gemensamma hjälpåtgärder vid efterspaningar av personer som gått vilse eller försvunnit på annat sätt. Arbetsgruppen har funnit att det förslag som gruppen framlägger även bör kunna tjäna som underlag för ett utvidgat samarbete inom detta område ävensom vid andra tillbud av hjälpkaraktär.

2. Nordkalotten – allmänna uppgifter

Av det material som arbetsgruppen insamlat framgår bl. a. följande.

Nordkalotten utgörs av Lapplands län i Finland med ca 220 000 invånare, Finnmark, Troms och den del av Nordland fylke, som ligger norr om polcirkeln i Norge med ca 360 000 invånare samt Norrbottens län i Sverige med ca 260 000 invånare; sammanlagt nära 840 000 personer.

Se karta över Nordkalotten, *bilaga 2*.

Sjukvårdsorganisationen på Nordkalotten framgår av följande sammanställningar *p. 3 a-d* samt bifogade kartsnitt (*bilaga 2*).

Gränstrafiken mellan Sverige och Finland och mellan Finland och Norge är mycket livlig, särskilt sommartid. Enligt av svenska Tullverket lämnad sammanställning passerar årligen ca 900 000 fordon den svensk-finska gränsen mellan Haparanda och Karesuando, varav huvudparten är personbilar. Summa in- och utpasserande rör sig om 5–6 millioner personer. Det bör dock påpekas att i dessa siffror ingår den lokala trafiken, som är en betydande del, särskilt över Haparanda och Övertorneå.

Den finsk-norska gränsen vid Kilpisjärvi-Helligskogen passeras årligen enligt tullfiskalen i Enontekiö av ca 45 000 fordon, varav ca 40 000 personbilar. Antalet in- och utpasserande personer utgör på denna väg ca 150 000. Dessutom förekommer betydande trafik, mest sommartid, över Enontekiö-Kautokeino och Karigasniemi-Karasjokk samt Utsjoki-Tana.

3. Sjuktransportväsendet

3 a Lapplands län

Inom Lapplands län skötes sjuktransporterna av privata ambulansföretagare, Finlands Röda Kors och kommunala ambulanser. Antalet privata ambulansbilar är 13, stationerade på 12 orter. Finlands Röda Kors äger 4 ambulansbilar som delvis skötes av frivilligt Röda Kors-manskap. En kommunal ambulans finns i Kemi. Utöver den egentliga ambulansorganisationen finns dessutom 3 statliga ambulansbilar, stationerade på flygfälten samt en industri- och några militära ambulansbilar.

I Ivalo finns en sjuktransport- och räddningshelikopter stationerad, vilken ägs av FRK men sköts av gränsbevakningen. Dessutom har gränsbevakningen i Rovaniemi ett ambulansflygplan. I Petäjäskoski finns en privat helikopter och i Kemi ett privat flygplan, vilka också kan användas för sjuktransporter. Genom flygledningen i Rovaniemi kan ambulansflygplan alarmeras från andra flygfält utanför Lappland.

I den förut nämnda utredningen om sjuktransportväsendet i Finland föreslås att kommunerna skall åläggas att ombesörja sjuktransporterna. Kommunerna får dock själva avgöra om de vill handha sjuktransportorganisationen själva eller överlåta den åt enskilda. Inom glesbygderna skall dock staten delta i planeringen och kostnaderna.

På riksplanet föreslås medicinalstyrelsen svara för ledningen och tillsynen medarlänsstyrelserna via länsläkarna får motsvarande uppgift på regionalplanet.

Kostnaderna för sjuktransporterna föreslås i första hand åvila kommunerna, som i vissa fall kan erhålla statsbidrag. Den statliga sjukförsäkringen svarar för de kostnader, som åvilar den enligt sjuktransporttaxan, fränsett patientens karensbelopp f. n. 2: 50 FM.

3 b Finnmark, Troms och delar av Nordland fylken

I Norge är på grund av svåra väg- och terrängförhållanden flygtransporterna särskilt viktiga. I skärgården sker transporterna till stor del med båt. Vid sjuktransporterna anlitas både ordinära linjeflyg och små ambulansflygplan. I Finnmark finns det två ambulansflygbaser som har till sitt förfe

LIBRARY U OF L URBANA - CHICAGO ILL

gande 3 vanliga Cessna-flygplan, ett större Otter-amfibieflygplan och ett 2-motorigt Britain-Norman-Icelander på hjul med instrument för blindflygning. Ambulansflygstationerna i Bodö och Tromsö har till sitt förfogande var och en 1 Norseman och 1 Otter-amfibieplan. Dessutom utför det norska flygvapnet talrika ambulansflygningar både med flygplan och helikopter.

Flygbolagen som skötte om transporterna är SAS, Widerrøs flygsällskap och Varang-flyg-Norwing A/S. I Nord-Norge finns inte ett centraliserat ambulansbilsystem, utan sjuktransporterna har ordnats distriktsvis och skötes med droskbilar som kan ta in en bår. I städerna har Norges Röda Kors, Norsk Folkehjelp och somliga större sjukhus också ambulansbilar. Sjukförsäkringen svarar för sjuktransportkostnaderna. Ambulansflyg subventioneras av den norska staten. All ambulanstransport är kostnadsfri för patienten. Detta gäller för samtliga nordiska medborgare. Föreskrifter för ambulansbil är fastställda av Samfärdselsdepartementet den 14 februari 1970.

3 c Norrbottens län

Det vägbundna sjuktransportväsendet har till och med 1965 ombesörjts av enskilda taxiägare, ambulansföreningar eller kommuner. Landstinget medverkade i sin mån till utvecklingen av ambulansväsendet genom att lämna bidrag för hållande av ambulans eller bil med bårutrustning (sjuktransportbil).

Vid landstingets övertagande av sjuktransportverksamheten i länet 1966 fanns 36 ambulanser och 13 sjuktransportbilar av olika märken och årsmodeller i bruk. F. n. finns inom länet 32 ambulanser, som ägs av landstinget. Härtill kommer ett stort antal privata taxibilar med bår, vilka dock saknar möjligheter till radiokommunikation med sjukhus och/eller läkare.

Samtliga ambulanser är utrustade med kommunikationsradio för förbindelse med läns ambulanscentralen (alarmeringscentralen) i Luleå, dels sjukhusen i länet. All ambulansbiltransport är kostnadsfri för patienten.

För ambulansflygtjänsten i Sverige har svenska staten ansvaret och betalar alla kostnader för den. Kontrakt tecknas mellan rikspolisstyrelsen med bl. a. civila flygföre-

tag. Samordning med polisens egen flygverksamhet sker. Polishelikopter kan i vissa lägen tas i anspråk för ambulans- och räddningsflygtjänst.

Ambulansflygtjänsten får användas inom Sverige samt vid transport av svensk medborgare från Norge, Finland och Danmark till Sverige vid sådana olycks- och sjukdomsfall där den skadade eller sjuke anses vara i oundgängligt behov av att snarast erhålla läkar- eller sjukhusvård eller att från sjukvårdsinrättning transporteras till annan sådan för erhållande av vård som inte kan beredas på annat sätt. Det måste vidare förutsättas att antingen inga andra transportmedel står till buds eller att deras användande skulle medföra sådan tidsutdräkt eller sådana risker av annat slag att den skadades eller sjukes liv eller framtida hälsa kan äventyras. Om så bedöms erforderligt får vårdare medfölja.

För Norrbottens län är Gällivare flygplats ordinarie stationeringsort och larmcentral för helikopter och eventuella landflygplan.

4. Nuvarande samarbete på sjukvårdens område

De grundläggande bestämmelserna finns i överenskommelsen den 24 februari 1967 mellan Sverige, Danmark, Finland, Island och Norge om överflyttning av sjukhjälpförsäkrade samt om sjukhjälp under tillfällig vistelse. För Finland enligt Suomen asetuskokoelman Sopimussarja 1967: 14 (Finsk författningssamling, serien för utländska fördrag); för Norge enligt Kungjöring fra Rikstrygdeverket den 23 juni 1967; för Sverige enligt Kungl. Maj:ts kungörelse 1967: 80.

Den förenämnda överenskommelsen 24 februari 1967 innebär att var och en som är försäkrad i av överenskommelsen godkänd försäkringskassa i hemlandet vid tillfällig vistelse eller på genomresa i Finland, Norge eller Sverige har rätt till sjukvårdsförmåner från vistelselandets sjukförsäkring enligt samma regler, som gäller för de försäkrade i vederbörande land. Ersättning kan sålunda utgå för exempelvis läkarvård, sjukhusvård, läkemedel, fysikalisk behandling och resor i den mån sådana förmåner tillkommer försäkrade i vistelselandet.

För ersättningsrätt fordras dock att vård-

behovet uppkommit i det land, där vården ges. Ersättning utgår alltså inte till den, som rest till något av de nämnda länderna i syfte att söka vård. Ersättningsberättigad är inte heller den, som vid resa till ett av dessa länder insjuknar medan han ännu befinner sig i hemlandet. Ersättning utges dock om det med hänsyn till omständigheterna inte kan anses rimligt att resan avbrutits.

Ersättning utgives längst till den tidpunkt, då den försäkrades tillstånd medger, att han reser tillbaka till hemlandet. Vid tillämpningen av denna regel skall särskild hänsyn tas till förhållandena i det enskilda fallet. Ersättning skall sålunda inte vägras då det är fråga om ett vårdbehov, som kan förväntas bli avhjälpt inom förhållandevis kort tid, eller då eljest sådana förhållanden föreligger, att det inte rimligen kan begäras att den sjuke återvänder till hemlandet för att söka vård.

I den mån den försäkrade är berättigad till ersättning för vård på grund av den obligatoriska yrkesskadeförsäkringen, utgår ej ersättning enligt de här berörda reglerna.

Sjukhjälpens betalas av sjukkassan för den ort i vistelselandet där vården meddelas och det är alltså till denna kassa, som den försäkrade skall vända sig. Om den försäkrade kan visa att vägande skäl förelegat för hänvändelse till annan kassa i vistelselandet, är dock denna kassa betalningsskyldig. Den försäkrade kan t. ex. under resan ha erhållit läkarvård för en sjukdom, som inte varit värre än att det med hänsyn till reseförbindelser eller dylikt synes skäligt att han rest vidare utan att ha hänvänt sig till kassan för den ort, där vården åtnjutits.

Snarast möjligt och i allmänhet senast 14 dagar efter det man intagits på sjukhus eller eljest erhållit vård skall sjukdomen anmälas till den sjukkassa i vistelselandet, som skall utge ersättning för vårdkostnaderna. Har man själv betalat vården (i vissa fall erhålles vården kostnadsfritt), skall den kvitterade vårdräkningen lämnas till vederbörande kassa. Detta bör göras innan man lämnar landet och i varje fall inom sex veckor efter det vården betalats. Genom uppvisande av försäkringsbesked eller genom skriftlig försäkran på heder och samvete skall man styrka, i vilken kassa i hemlandet man är försäkrad. Den kassa i berörda länder, som svarat för ersättningen, kräver inte sina utlägg åter från hemlandets försäkringskassa.

Dåvarande medicinalstyrelsen i Sverige har meddelat behörighet för den, som uppehåller tjänst i Finland och Norge som kommunalläkare respektive distriktsläkare i distrikt intill riksgränsen, att utöva läkaryrket inom angränsande tjänsteläkardistrikt i Sverige (MF 99/1960). Motsvarande bestämmelser om behörighet har meddelats i Finland och Norge. (Finsk författningssamling 1961: 306. Normer för medisinalt samarbete i grensestrøkene). Härigenom har dessa läkare möjlighet att göra sjukresor över gränsen. Då sådan läkare meddelat vård vid sjukbesök i grannlandet ersättes försäkrade utgifter efter de grunder, som normalt gäller för läkarvårdsersättning inom hemlandet.

Arbetsgruppen vill i anslutning till här anförda delar av olika konventioner och överenskommelser framhålla, att redan nu förekommer ett betydande samarbete inom Nordkalotten beträffande ambulanstransporter och olika former av medicinsk hjälp. Enligt vad arbetsgruppen har sig bekant har emellertid bestämmelserna vållat en hel del tolkningssvårigheter och administrativa besvärigheter. Arbetsgruppen finner det därför synnerligen önskvärt att bestämmelserna överses eller görs så enkla, att de icke kan motverka tanken om effektivt omhändertagande av skadade eller hastigt insjuknade personer.

Likaså måste arbetsgruppen konstatera att bestämmelser och direktiv för de lokala myndigheterna saknas beträffande möjligheter och former för exempelvis rekvisitioner av ambulansflyg eller andra sjuktransporter medel över gränserna.

De transporter, som nu förekommer i rätt betydande omfattning, synes därför ske med eller mindre utan fasta normer. Särskilt gäller detta kommunikationsvägarna över riksgränserna.

5. Ersättningsbestämmelser

Utöver vad som redan förut sagts vill arbetsgruppen framhålla följande.

Bestämmelserna om ersättning för sjukvårds- och ambulanskostnader är olika i vissa avseenden i de nordiska länderna.

I Finland betalar sjukförsäkringen inte själva sjukhusvistelsen. Stat och kommun svarar för kostnaderna men patienterna få betala en viss mindre del själva. I Norge fördelas kostnaden mellan försäkringen och

länet enligt bestämmelser i en ny sjukhuslag. I Sverige är sjukhusvården i princip fri – den avgift som patienten betalar ersättes av försäkringskassan.

I Finland ersätts ambulanstransporter såväl med bil som flyg i princip av sjukförsäkringen, en obetydlig del betalas av den enskilde.

I Norge betalar sjukkassan hela ambulanstransportkostnaden oavsett transportmedel – bil, båt eller flyg. Beträffande flygtransporter ger norska staten dock viss beredskapsersättning till flygbolaget.

De vägbundna ambulanstransporterna i Sverige ersätts av försäkringskassan. Flygtransporter betalas som redan nämnts helt av svenska staten.

Mellan landstinget i Norrbotten och försäkringskassan föreligger ett avtal om ett enhetligt belopp – f. n. ca 70: – kronor – för varje ambulanstransport, som utföres av landstingets ambulanser. Om en finsk eller norsk ambulans utför en transport från gränsen till ett svenskt sjukhus, kan enligt nu gällande bestämmelser ersättning icke utgå från svensk försäkringskassa med högre belopp än om transporten utförts av en landstingets ambulans. Arbetsgruppen vill understryka att denna fråga måste lösas om inte syftet med en gemensam organisation skall förfelas. Närmast till hands torde ligga att patientens hemortslandsting ikläder sig kostnadsansvaret.

Förslag

Vid sammanställningen och granskningen av materialet har arbetsgruppen kunnat konstatera att – därest man lyckas skapa ett praktiskt samarbete över gränserna – borde nu tillgängliga och planerade sjuktransport- och sjukvårdsresurser i sig själva vara tillräckliga för att trygga en tämligen snabb och effektiv hjälp vid de flesta olyckor och sjukdomsfall.

Som redan nämnts har arbetsgruppen ansett den väsentliga arbetsuppgiften i utredningsarbetet vara att göra en så fullständig kartläggning som möjligt av resurser för sjukvårdsorganisationen och sjuktransporter inom det berörda området samt föreslå ett effektivt alarmsystem. En redovisning av dessa resurser och en närmare beskrivning av alarmsystemen i de olika länderna har sammanfattats i en särskild förteckning, en *larm-*

pärm, som bifogas, *se bilaga 1*.

Till nyckelfrågorna hör snabb alarmering, vilken i sin tur kräver dels vetskap om varifrån den snabbaste och lämpligaste hjälpen kan tillkallas och vart patienten vid olika slags olyckor och sjukdomsfall skall föras, dels tillgång till ett effektivt alarm- och kontaktnät också över gränserna. Larmpärmen bör delas ut till alla myndigheter som kan komma i fråga. Den måste ständigt hållas aktuell och ändringar bör införas en gång om året. Vidare måste kontaktcentraler anordnas på några håll bl. a. med tanke på språksvårigheterna Sverige-Finland och Norge-Finland. Tänkbart är här att gränstelestationerna kan biträda.

Arbetsgruppen har kunnat konstatera att gällande konventioner om samarbete inom sjukvården i stort sett täcker behovet av gemensamma bestämmelser förutsatt att närmare direktiv ges om vissa detaljer. Dessa detaljer bör kunna ordnas på administrativ väg av varje land utan att ytterligare överenskommelser mellan länderna behöver träffas.

Särskilt vill arbetsgruppen i detta sammanhang ytterligare understyrka vikten av att de lokala myndigheterna ges vidgade befogenheter och klarare direktiv betr. rätten och möjligheten att rekvirera olika slags transportmedel även över gränserna.

Enligt nu gällande bestämmelse i trygghetskonventionen synes dessa icke vara tillämpliga exempelvis vid överförande av skadad eller akut sjuk person från ett land till ett annat utan administrativa och ekonomiska besvärligheter. Om sålunda en finsk medborgare skadas eller insjuknar hastigt i sitt hemland gäller konventionens bestämmelser icke för täckande av de utgifter som skulle uppstå, därest han transporterades till närmaste svenska sjukhus. Samma är förhållandet för en svensk eller norsk medborgare under motsvarande omständigheter.

Länsläkarna inom respektive län synes enligt arbetsgruppens mening böra anförtros uppgiften att närmare samordna de olika gruppernas arbetsuppgifter samt svara för att larmpärmens uppgifter hållas aktuella. Uppdrag bör meddelas länsläkaren av regeringarna att närmare studera förutsättningarna för att i samråd med berörda parter ordna ett effektivt larmsystem samt en gång om året införa de förändringar i larm-

pärmen som är nödvändiga.

I fråga om flygambulanstransporter har i Sverige samråd ägt rum med rikspolisstyrelsen. Hinder torde inte föreligga att använda den svenska flygtransportorganisationen även för norska och finska medborgare förutsatt att ersättningsfrågan kan ordnas. För övrigt vill arbetsgruppen framhålla att beträffande flygtransporter måste – om det hela skall kunna fungera friktionsfritt – lämnas generella tillstånd att i nödfall utan formaliteter få flyga in i respektive land. Att begära tillstånd varje gång skulle medföra alltför stor tidsspillan. En anmälan i efterhand i varje särskilt fall bör vara fullt tillräcklig.

7. Sammanfattning:

Sammanfattningsvis föreslår arbetsgruppen att

1. en larmpärm med förslaget innehåll snarast tryckes och distribueras av länsläkarna till sjukhusläkare, tjänsteläkare, alarmcentraler och polis m. fl. berörda organ;

2. länsläkarna får i uppdrag att i detalj studera och utforma ett effektivt alarmsystem samt årligen i samråd införa eventuella ändringar i larmpärmen;

3. varje lands ansvariga myndighet får befogenhet att meddela de administrativa föreskrifter som behövs för att skapa ett smidigt system för rekvisitioner av och ersättningar för sjuktransporter över gränserna;

4. sjukförsäkringsmyndigheterna ges uppdrag att granska nuvarande regler och ge direktiv som syftar till att ekonomiska skäl inte får vara hinder för att en patient utan hänsyn till riksgrens kan transporteras till och få vård på närmaste och mest lämpliga vårdenheter samt ge bestämmelser som förklarar betalningen av kostnaderna i det enskilda fallet för transport och vård;

5. kommunikationsmyndigheterna ges uppdrag att planera ett effektivt alarm- och kontaktsystem över gränserna, varvid språksvårigheterna i de svensk-finska och norsk-finska kontakterna bör särskilt beaktas;

6. luftfartsmyndigheterna ges uppdrag att särskilt studera och ge direktiv om att flygtransporter i brådskande fall får ske med minsta möjliga formaliteter.

Arbetsgruppen överlämnar förslaget och

hemställer att Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att vidta de åtgärder som behövs för att förslaget skall kunna genomföras.

Stockholm den 3 juni 1971

För Finland

Gunnar Rosén
Kauko Alhanen
Veikko Hirvonen

För Norge

Aage Haagenrud
Odd H. Lien

För Sverige

J. Henriksson
Eivor Näslund
Stig Dahlberg

Bilaga 1

Sjukvårdsorganisationen på Nordkalotten

**Larmpärm
1971**

Pohjoiskalottialueen sairaanhoito-organisaatio

**Hälytyskansic
1971**

LIBRARY U. OF L. URBANA-CHICAGO ILL.

Tillämpning av överenskommelser om ömsesidig sjukhjälp inom Nordkalotten

Allmänna direktiv för olycksfall och andra brådskande fall

1. En skadad eller sjuk person, samt förlisningsfall, som befinner sig i gränsdistrikt och som är i behov av snar hjälp, har rätt att erhålla vård på närmaste eller lämpligaste sjukhus oberoende av medborgarskap. Olycksfall bör transporteras till sjukhus med kirurgiska vårdmöjligheter. Vid val av sjukhus eller transportmedel skall enbart det adekvata vårdbehovet vara avgörande.

2. Vid olycksfall är det särskilt viktigt, att patienten snabbt föres till närmaste sjukvårdsenhet, där lämplig vård kan erhållas.

3. Närmaste ambulans skall tillkallas utan hänsyn till riksgräns. En svårt skadad eller sjuk person, bör helst transporteras med ambulans, som är försedd med förstahjälp- och övrig behövlig utrustning samt utbildad personal.

4. Läkare äger rätt att rekvirera ambulansflyg i fall andra transportmedel inte kan användas eller då patientens tillstånd så kräver. Om läkaren inte är anträffbar bör distriktssköterskan (kommunala hälsosystem) eller distriktsbarnmorskan kunna tillkalla dylik hjälp. Samma rätt tillkommer läkare som med s. k. »gränslicens» utövar läkarverksamhet i grannlandet. Ambulansflyg från grannlandet får rekvireras i de fall dylik transport inte utan svårigheter kan ordnas i eget land.

5. Läkarhjälp i gränstrakterna får sökas hos närmaste läkare oberoende av gränser. Distrikts- (kommunal-)läkare samt läkare som innehar »gränslicens» är berättigade att göra sjukbesök hos patienter i grannlandets gränsdistrikt. Detsamma gäller även för distriktssköterskor (kommunala hälsosystrar) och distrikts-(kommunala-) barnmorskor i gränstrakterna.

(För närmare upplysningar se: i Finland: Finlands Författningssamling no 306/9.6. 1961; i Norge: Normer for medisinalt samarbeid i grensestrøkene; i Sverige: Gräns-sjukvårdskungörelsen den 25.5.1962. Bestämmelser och anvisningar rörande ambulans- och räddningsflygtjänsten, utfärdade av rikspolisstyrelsen att gälla fr. o. m. den 1 juli 1969.

6. Om det i andra än här relaterade fall uppstår behov som föranleder åtgärder för att hjälpa nödställd person bör kontakt i första hand tas med polismyndighet, i Finland också med gränsbevakningen.

FINLAND

Lapplands län 1971

Länsläkaren

Länsstyrelsen

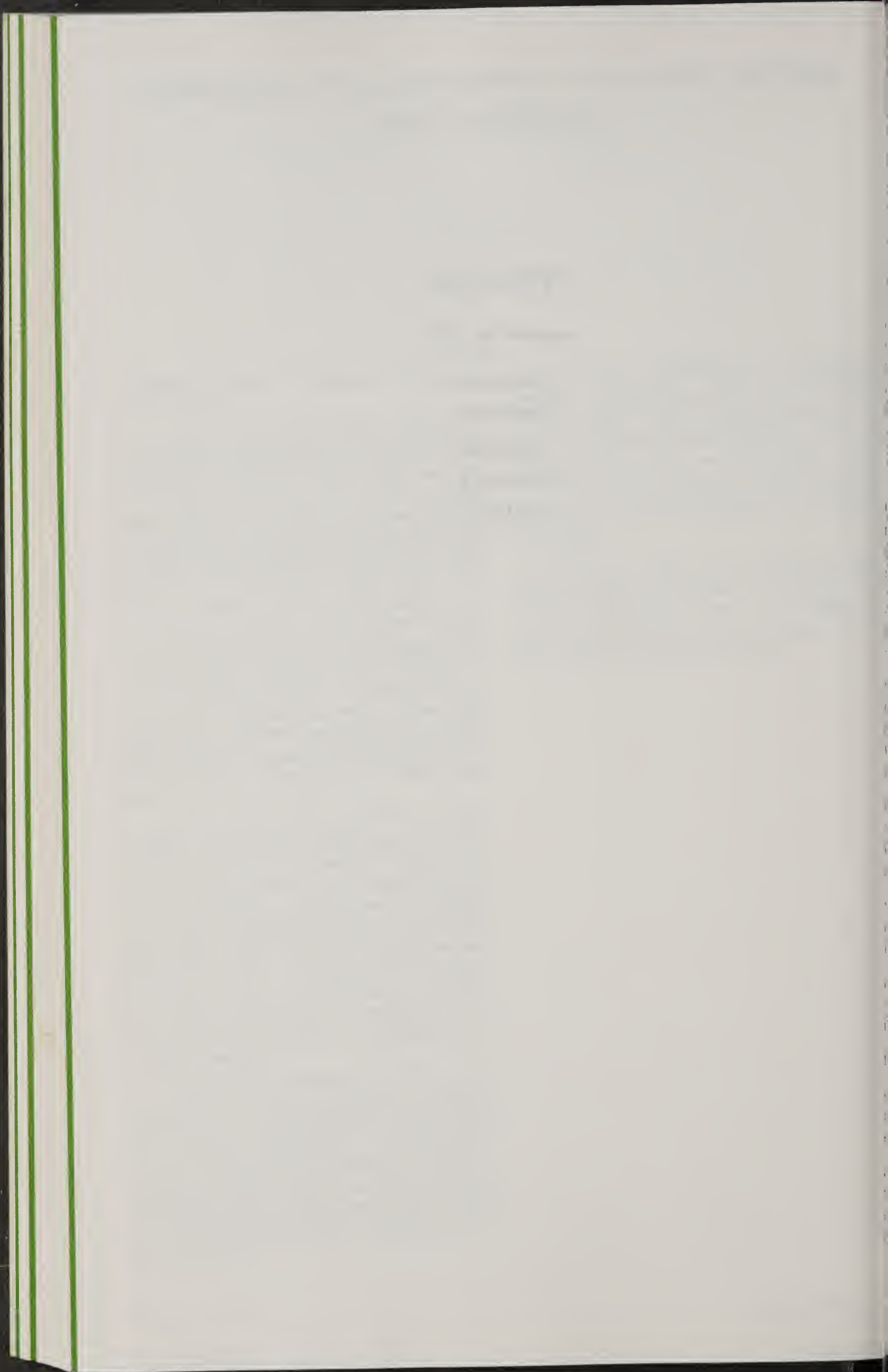
Rovaniemi

Koskikatu 5

tel. 13071

LIBRARY U. OF L. URBANA-CHICAGO ILL.

Anvisningar

Vid behov av sjuktransport, läkarhjälp, räddningstjänst eller övrig hjälp alarmeras normalt det närmaste hjälporganet *direkt*. I städer och på större orter finns också alarmcentraler som förmedlar hjälp.

Nödsamtal kan användas vid brådskande fall som gäller räddande av människoliv. Nödsamtal expedieras framom alla andra samtal till normalt pris.

Ambulanser i Lapplands län 1971

De flesta ambulanserna i Lapplands län är privatägda. Bilarna är försedda med förstahjälp-utrustning, syrgas, slemsug och apparatur för konstgjord andning.

Ambulans får beställas dygnet runt. Läkare, barnmorska och sjuksköterska har söndags- och helgdagsdejour.

Ambulans och polis:	Alarmnummer:
<i>Kemi</i>	
Ambulans	3200
Ambulans, landskommun	56165
Läkare	3200
Polis	003
<i>Rovaniemi</i>	
Ambulans	006
Läkardejour	008
Polis	002
<i>Torneå</i>	
Ambulans	428
Polis	13
<i>Kemijärvi</i>	
Ambulans	914
Polis	3
<i>Alatornio</i> = Nedre Torneå samma som Torneå	
<i>Enontekiö</i>	
Ambulans	25
Polis	4
<i>Inari</i> = Enare	
Ambulans	Ivalo 10
Helikopter	Raja
Polis	Ivalo 13 Inari 24

Ambulans och polis:	Alarmnummer:
<i>Kittilä</i>	
Ambulans	222
Polis	25
<i>Kolari</i>	
Ambulans	Saarenpudas 10
Polis	Kolari 40 och 31
<i>Muonio</i>	
Ambulans	09
Polis	331
<i>Pello</i>	
Ambulans	45 (66, 209, 108, 202)
Polis	50 och 90
<i>Posio</i>	
Ambulans	1
Polis	21
<i>Ranua</i>	
Ambulans	184
Polis	85
<i>Salla</i>	
Ambulans	Central
Polis	91
<i>Sodankylä</i>	
Ambulans	114
Helikopter	Raja/Ivalo
Polis	78
<i>Tervola</i>	
Polis	118
<i>Utsjoki</i>	
Ambulans	Karigasniemi 17
Polis	4
<i>Ylitornio</i> = Övertorneå	
Ambulans	20 (100, 110, 140, 55, 85, 72, 14 och 68)
Polis	10

Övriga ambulanser:	Alarmnummer:
--------------------	--------------

<i>Enontekiö</i>	
Juhani Niemi	Enontekiö 25
<i>Ivalo</i>	
A Kukkola	Ivalo 10
<i>Kemi</i>	
Kemi stad, brandkår	Kemi 3200
Kemi landskommun, E Berg	56 165

Övriga ambulanser:	Alarmnummer:
<i>Kemijärvi</i> , Kallanvaara Olavi Laitinen	Kemijärvi 914
<i>Kittilä</i> Martti Takala, Oravaoja	Kittilä 222
<i>Kolari</i> Reijo Joensuu, Saarenpudas	Saarenpudas 10
<i>Muonio</i> Finlands Röda Kors	Muonio 09
<i>Pello</i> Finlands Röda Kors	Pello 45
<i>Posio</i> Aarne, Reino, Oiva och Tapio Ahola	Posio 1
<i>Ranua</i> Heino Hiltula	Ranua 184
<i>Salla</i> Finlands Röda Kors	Salla telefoncentral
<i>Sodankylä</i> Pertti Talvio	Sodankylä 114
<i>Ylitornio</i> = Övertorneå Finlands Röda Kors	Ylitornio 20
<i>Rovaniemi</i> Aulis Koivunen Olavi Huttunen	Rovaniemi 006 Rovaniemi 006
<i>Tornio</i> = Torneå M Uutinen	Tornio 428

Ambulansflyg

Ambulansflygplan och helikopter från hela Finland kan alarmeras vid närmaste flygledning. Ett ambulansflygplan och en räddningshelikopter finns permanent stationerade inom Lapplands län.

Flygledningarna i Lappland	Alarmnummer:
<i>Kemi</i> flygstation	
<i>Rovaniemi</i> flygstation	Rovaniemi 2363
<i>Utsjoki</i> flygstation	
<i>Ambulansflygplan</i>	
<i>Rovaniemi</i> Gränsbevakningen Beaver	Rovaniemi 83 321

Flygledningarna i Lappland

Alarmnummer:

Helikopter

Ivalo

Ägare: Finlands Röda Kors
sköts av: gränsbevakningen Alouette II

Ivalo 18

Sjukhus med kirurgiska avdelningar

Telefon:

Rovaniemi

Lapplands centralsjukhus   Sjukhusgatan 1

Rovaniemi 4841 4846 (nattdejour)

Kemi

Centralsjukhus

Kemi 3931 3935 (nattdejour)

Kemijärvi köping

Kretssjukhus

Kemijärvi 301 302, 303 (nattdejour)

Torneå

Torneå sjukhus

Itäranta 12

Torneå 49

Övriga sjukhus för brådskande fall

Uleåborg

Psykiatriskt kretssjukhus

Uleåborg

Lokalsjukhus och övriga sjukhus i gränsorter

Kemi

Stadssjukhus   Sauvonsaarenkatu 24

Kemi 2179

Ivalo

Inari kommunalsjukhus

Ivalo 10 (förlossn.avd. 94)

Kittilä

Kittilä kommunalsjukhus

Kittilä 22 (förlossn.avd. 22)

Kolari

Kolari kommunalsjukhus

Kolari 17 och 1 (förlossn.avd. 52)

Muonio

Muonio kommunalsjukhus

Muonio 205 (förlossn.avd. 205)

Pello

Pello kommunalsjukhus

Pello 54 (förlossn.avd. 168)

Ylitornio = Övertorneå

Ylitornio kommunalsjukhus

Ylitornio 20 (förlossn.avd. 20)

Övriga sjukvårdsenheter i gränsorter

Telefon:

Utsjoki
Outakoski sjukstuga
Finlands Röda Kors

Outakoski 1

Inari = Enare
Sevettijärvi sjukstuga

Sevettijärvi 4

Kommunalläkare

Telefon:

Kemi
I stadsläkare

2008

II »

2631

III »

2442

Torneå
stadsläkare

885

Alatornio = Nedre Torneå

I kommunalläkare

Torneå 145

II »

Torneå 531

Inari = Enare

I kommunalläkare

Ivalo 222

II »

Ivalo 269

Kemi landskommun

Kommunalläkare

Kemi 5162

Kittilä

I kommunalläkare

216

II »

10

Kolari

Kommunalläkare

Kolari 21

Muonio

Kommunalläkare

393, bostad 276

Pello

Kommunalläkare

42 bostad

Sodankylä

I kommunalläkare

203

II »

34

Tervola

Kommunalläkare

22

Ullitornio = Övertorneå

I kommunalläkare

2

II »

195

Sjukvårdsorganisationen i Lappland

SJUKHUS:

<i>Kemi:</i>	centralsjukhus	(186 vårdplatser)
<i>Rovaniemi:</i>	centralsjukhus	(335 vårdplatser)
<i>Kemijärvi:</i>	kretssjukhus	(73 vårdplatser)
<i>Torneå:</i>	sjukhus	(61 vårdplatser)

CENTRALSJUKHUS:

<i>Uleåborg:</i>	centralsjukhus	(766 vårdplatser)
------------------	----------------	-------------------

LOKALSJUKHUS:

<i>Kemi:</i>	stadssjukhus	(39 vårdplatser, 1 läkare)
<i>Inari = Enare:</i>	kommunalsjukhus	(34 vårdplatser, 2 läkare)
<i>Kittilä:</i>	kommunalsjukhus	(45 vårdplatser, 2 läkare)
<i>Kolari:</i>	kommunalsjukhus	(21 vårdplatser, 1 läkare)
<i>Muonio:</i>	kommunalsjukhus	(27 vårdplatser, 1 läkare)
<i>Pello:</i>	kommunalsjukhus	(26 vårdplatser, 1 läkare)
<i>Ylitornio = Övertorneå:</i>	kommunalsjukhus	(45 vårdplatser, 2 läkare)

SJUKSKÖTERSKOR:

i hela länet, inklusive alla sjukhus	359
--------------------------------------	-----

HÄLSOSYSTRAR:

distriktssköterskor	109
---------------------	-----

BARNMORSKOR:

125 (av vilka i sjukhus 60)

AMBULANSBILAR:

18

HELIKOPTRAR:

2

NORGE

Nordland fylke

Troms fylke

Finnmark fylke

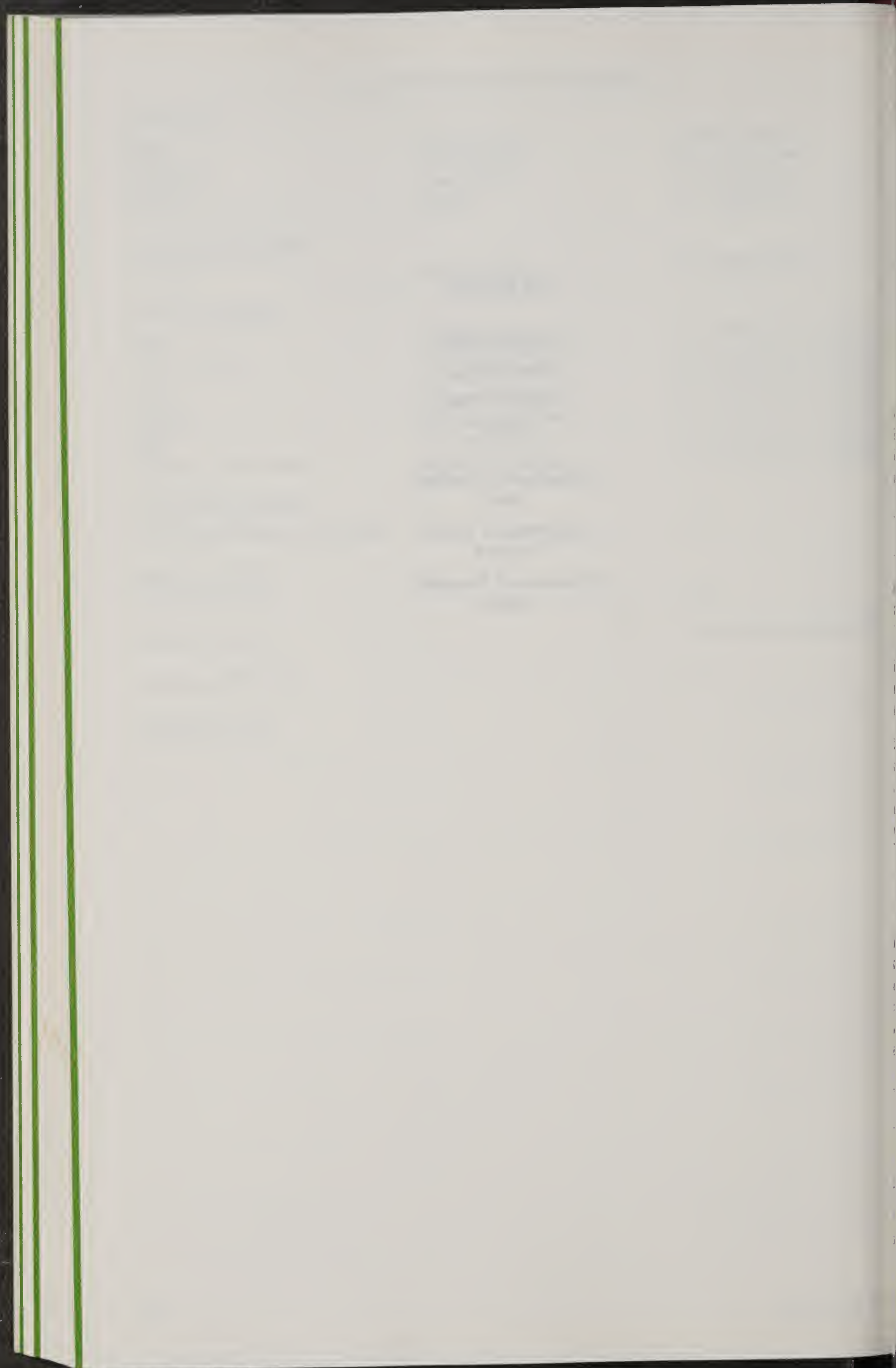
1971

Fylkeslegen i Nordland
Bodö

Fylkeslegen i Troms
Tromsö

Fylkeslegen i Finnmark
Vadsö

LIBRARY U. OF L. URBANA-CHAMPAIGN

Anvisningar

LIBRARY U OF L. URBANA - CHICAGO ILL

Vid behov av sjuktransport, läkarhjälp eller övrig hjälp alarmeras hjälporganet i fråga *direkt*. Sjuktransporter kan beställas genom hänvändelse till distriktsläkarna, sjukhus och sjukstugor. Sjuktransporterna sköts mestadels med större taxibilar. Polisen och länsmännen kan också förmedla hjälp på följande sätt:

		Telefonnummer
<i>Nordland fylke:</i>		
Bodö	Polisen i Bodö	Bodö 20020
Narvik	Polisen i Narvik	Narvik 41060
<i>Troms fylke:</i>		
Tromsö	Polisen i Tromsö	Tromsö 81060
Skibotn, Lyngen	Länsmannen i Lyngen, Lyngseidet	Lyngen 10 el 184
<i>Finnmark fylke:</i>		
Kautokeino	Länsmannen i Lautokeino	Kautokeino 18 och 72
Karasjokk	Länsmannen i Karasjokk	Karasjokk 23 och 123
Tana	Länsmannen i Tana, Langnes	Tana 35 a
Sør-Varanger	Polisen i Kirkenes	Kirkenes 91151

Ambulansflyg

Alla läkare och sjuksköterskor (om läkare inte är anträffbar) äger rätt att rekvirera flygambulans. Vid behov av ambulansflyg alarmeras den närmaste lufttrafiktjänsten, som avgör vem som skall utföra flygningen.

Transporterna sker huvudsakligen med civila och militära flygplan, i någon grad också med militära helikoptrar.

Beställning kan ske hos följande flygkontroller:

		Telefonnuminer
<i>Nordland fylke:</i>		
Bodö kontrollcentral		Bodö 20391
<i>Troms fylke:</i>		
Bardufoss kontrolltorn		Moen i Målselv 224

		Telefonnummer
<i>Tromsö:</i>		
Langnes kontrolltorn eller		Tromsö 84425
Röstbakken radio, Tromsö		Tromsö 81299
<i>Finnmark fylke:</i>		
Alta kontrolltorn		Alta 7351
Lakselv kontrolltorn		Lakselv 220
Kirkenes: Högbuktmoen kontrolltorn		Kirkenes 91945, 91946
Vid brådskande fall kan beställning ske direkt till följande civila flygbolag:		
<i>Nordland fylke:</i>		
Widerøe's Flyselskap A/S,	Bodö	Bodö 21792 el 20860
» »	Narvik	Narvik 42441 och 43387
<i>Troms fylke:</i>		
Widerøe's Flyselskap A/S,	Tromsö	Tromsö 99151
<i>Finnmark fylke:</i>		
Varangfly-Norwing A/S	Kirkenes	Kirkenes 91694 och 93279

Sjukhus med kirurgiska avdelningar

		Telefonnummer
<i>Nordland fylke:</i>		
Bodö sjukhus	Bodö	Bodö 20050
Narvik sjukhus	Narvik	Narvik 41006
<i>Troms fylke:</i>		
Centralsjukhuset i Tromsö	Tromsö	Tromsö 81000
Harstad sjukhus	Harstad	Harstad
<i>Finnmark fylke:</i>		
Hammerfest sjukhus	Hammerfest	Hammerfest 11441
Vadsö sjukhus	Vadsö	Vadsö 51691
Kirkenes sjukhus	Sør-Varanger	Kirkenes 91701

Övriga sjukhus för brådskande fall

		Telefonnummer
<i>Nordland fylke:</i>		
Rönvik psykiatriska sjukhus	Bodö	Bodö
<i>Troms fylke och Finnmark fylke:</i>		
Åsgård psykiatriska sjukhus	Tromsö	Tromsö

Sjukvårdsenheter i gränsorter

		Telefonnummer
<i>Finnmark fylke:</i>		
Kautokeino sjukstuga	Kautokeino	Kautokeino 3
Karasjokk sjukstuga	Karasjokk	Karasjokk 11
Tana sjukstuga, Langnes	Tana	Tana 62
Sjukstugorna tar emot förlossningsfall och har möjligheter till första hjälp och chockbehandling före transport till större sjukhus.		

Distriktsläkare		Telefonnummer
<i>Nordland fylke:</i>		
Distriktsläkare i Salten	Rognan	Rognan
<i>Troms fylke:</i>		
Distriktsläkare i Storfjord	Oteren i Lyngen	Kvessmenes 7
<i>Finnmark fylke:</i>		
Distriktsläkare i Kautokeino	Kautokeino	Kautokeino 47
Distriktsläkare i Karasjokk	Karasjokk	Karasjokk 1
Distriktsläkare i Tana, Langnes	Tana	Tana 38
Distriktsläkare i Sør-Varanger	Kirkenes	Kirkenes 91216 el 93212

Sykhus i den norske delen av Nordkalotten, som grenser til *Sverige og Finland*.

<i>Nordland fylke:</i>	
Bodö sykehus	361 senger
Narvik sykehus	210 senger
<i>Troms fylke:</i>	
Sentralsykehuset i Tromsø	424 senger
Harstad sykehus	205 senger
<i>Finnmark fylke:</i>	
Hammerfest sykehus	166 senger
Vadsö sykehus	41 senger
Kirkenes sykehus	100 senger

Sykestuer med mulighet til sjokkbehandling för transport til *större sykehus og med mulighet til ödselshjelp*.

<i>Finnmark fylke:</i>	
Kautokeino sykestue	25 senger
Alta sykestue	20 senger
Karasjok sykestue	18 senger
Lakselv sykestue	30 senger
Tana sykestue	9 senger

Psykiatrisk sykehus

Nordland fylke:

Rönvik psykiatriske sykehus

504 senger

Troms fylke:

Åsgård psykiatriske sykehus

500 senger (Tromsö)

Følgende legedistrikter i Norge grensen opp mot Sverige og *Finland på steder hvor veier krysser grensene:*

Nordland fylke:

Saltdal

Troms fylke:

Storfjord i Lyngen

Finnmark fylke:

Kautokeino, Karasjokk, Tana og Sør-Varanger.

Nord for Kautokeino ligger Alta. Nord for Karasjokk ligger Lakselv.

På de nevnte steder er det 1 eller flere distriktsleger, 1 eller flere helsesøstre, distriktsjordmødre (distriktsbarnmorskor), og det er stasjonert drosjebiler (taxi) som også kjører ambulansetransport.

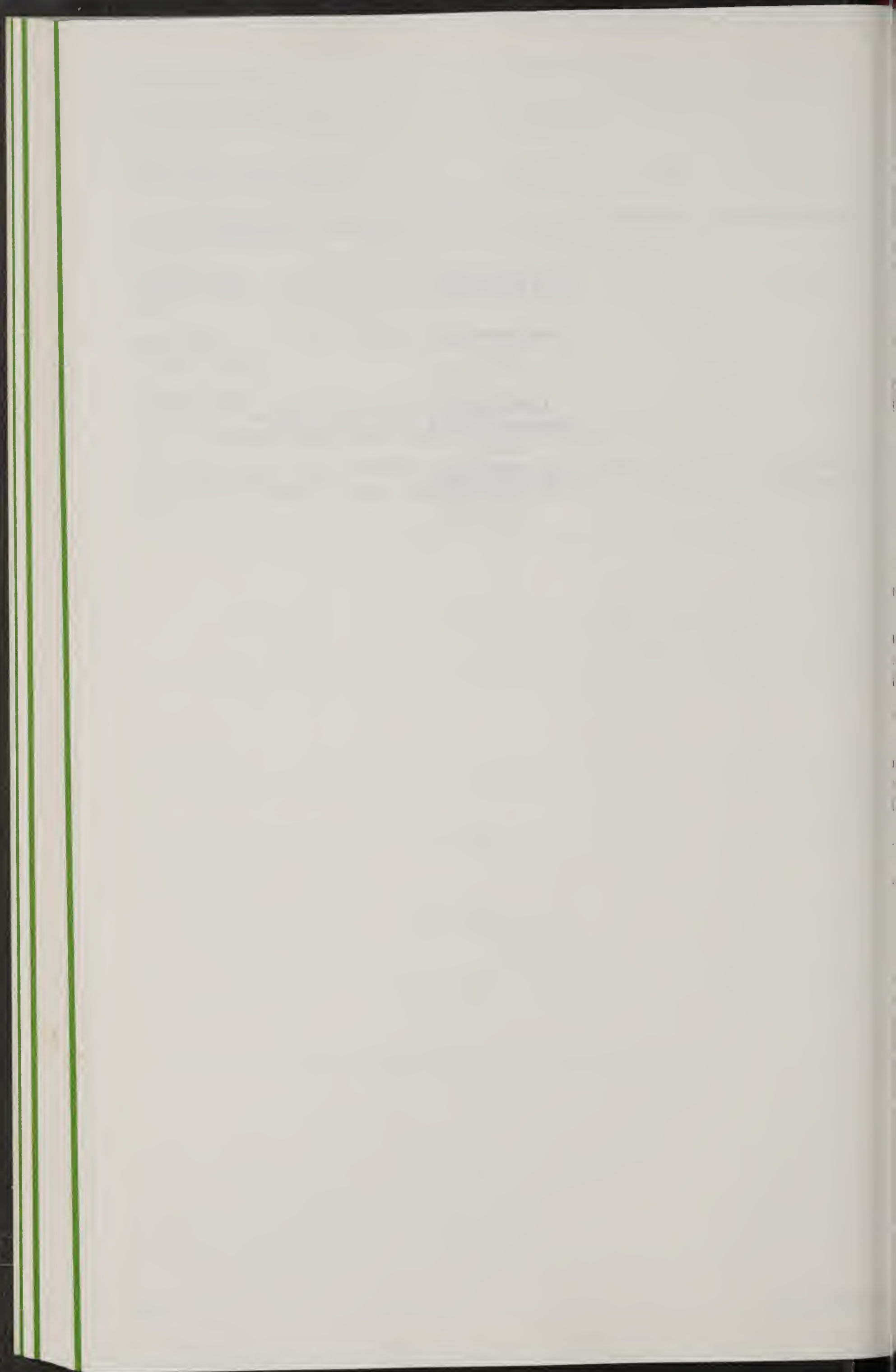
SVERIGE

Norrbottnens län
1971

Länsläkaren
Stationsgatan 14 A
Luleå

Tel. 0920/96 000
0920/22 239

LIBRARY U. OF L. URBANA-CHICAGO ILL

Anvisningar

Det allmänna alarmnumret i Sverige är 90 000
På detta telefonnummer kan följande hjälporgan begäras:

- Ambulans
- Brandlarm
- Flygambulans
- Flygräddning
- Jourhavande läkare
- Polislarm
- Sjöräddning

Ring telefonnummer 90 000.

Var beredd uppge *kommun* och *ort* där hjälpbehov föreligger samt *adress* och *telefonnummer*.
Vänta tills telefonisten har kopplat Er till begärt hjälporgan och *tala själv* om för hjälporganet
vad larmet avser.

Aktuella ambulanser i Norrbottens län 1971

Ägare: Norrbottens läns landsting
Ambulanserna utrustade enligt svensk standard med syrgas, slemsug, Rubens ballong och UKV
radio i samtliga bilar.

	Alarmnummer
<i>Arvidsjaur</i> 1 ambulans	90 000
<i>Arjeplog</i> 1 ambulans	90 000
<i>Boden</i> 3 ambulanser 1 katastrofambulans	90 000
<i>Haparanda</i> 1 ambulans	90 000
<i>Kalix</i> 2 ambulanser	90 000
<i>Korpilombolo</i> 1 ambulans	90 000

	Alarmnummer
<i>Pajala</i> 1 ambulans	90 000
<i>Vittangi</i> 1 ambulans	90 000
<i>Överkalix</i> 1 ambulans	90 000
<i>Övertorneå</i> 1 ambulans	90 000

Ambulansflyg

Envar läkare äger rätt att rekvirera ambulansflyg. Kan läkare icke anträffas, får distriktssköterska (hälsosyster) eller distriktsbarnmorska göra sådan rekvisition. Om sålunda behörig person ej anträffas skall rekvisition göras direkt hos polisens sambandscentral i Luleå, tel (0920) 12250. Därest transporten gäller i Sverige stadigvarande bosatt person betalas transportkostnaderna av staten.

	Alarmnummer
<i>Gällivare</i> Helikopter + konventionella plan	90 000
<i>Boden</i> Polishelikopter	90 000

Anm: Helikoptrarna är utrustade med bårar.

Sjukhus med kirurgiska avdelningar

Ort	Adress	Telefonnummer
Boden (centralsjukhus)	Norrbottensvägen	0921/67000
Luleå	Repslagaregatan 2	0920/20500
Gällivare	Lasarettsgatan 62	0970/11050
Piteå	Piteå	0911/12610
Kalix	Köpmannagatan 51	0923/12050
Kiruna	Lasarettsgatan 8	0980/12030

Övrigt sjukhus för brådskande fall

Ort	Sjukhustyp	Adress	Telefonnummer
Piteå	Psykiatriskt sjukhus	Piteå	0911/11940

Sjukvårdsenheter i gränsorter

Namn	Ort	Adress	Telefonnummer
** Sjukstugan	Arjeplog	Arjeplog	0961/10014
** Sjukstugan	Arvidsjaur	Arvidsjaur	0960/10840
* Sjukvårdscentralen	Haparanda	Haparanda	0922/11400
** Sjukhemmet	Karesuando	Karesuando	000/Vittangi/20034
** Sjukstugan	Pajala	Pajala	0978/10820
** Sjukstugan	Vittangi	Vittangi	000/Vittangi/ 10020 el 10112
** Sjukstugan	Överkalix	Tallviksudden	0926/10750
** Sjukstugan	Övertorneå	Övertorneå	0927/10800

* = Förlossningsplatser

** = Nödförlossningsplatser

Läkarstationer

Ort	Adress	Telefonnummer	Antal pro- vinsiallä- kare enl plan
** Arjeplog	Sjukstugan, Arjeplog	0961/10014	1
** Arvidsjaur	Sjukhuset, Arvidsjaur	0960/10840	2
Haparanda	Läkarstationen, Stationsgatan 32, Strandgatan 29, Haparanda	0922/10033 0922/11600	2
** Vittangi	Sjukstugan, Vittangi	000/Vittangi/ 10020 el 10112	1
** Pajala	Sjukstugan, Pajala	0978/10820	3
Korpilombolo	Läkarstationen, Korpilombolo	0977/10059	1
** Överkalix	Sjukstugan, Överkalix	0926/10750	2
** Övertorneå	Sjukstugan, Övertorneå	0927/10800	2

* = Förlossningsplatser

** = Nödförlossningsplatser

Sjukvårdsorganisationen i Norrbotten

SJUKHUS:

Boden:	centrallasarett	(910 vårdplatser)
Luleå:	normallasarett	(417 vårdplatser)
Gällivare:	normallasarett	(281 vårdplatser)
Piteå:	normallasarett	(320 vårdplatser)
Kalix:	normallasarett	(184 vårdplatser)
Kiruna:	normallasarett	(222 vårdplatser)

SJUKSTUGOR med möjligheter till chockbehandling före transport till större sjukhus samt möjligheter till nödförlossningar

<i>Arjeplog:</i>	2 läkare
<i>Arvidsjaur:</i>	4 läkare
<i>Jokkmokk:</i>	3 läkare
<i>Pajala:</i>	3 läkare
<i>Vittangi:</i>	1 läkare
<i>Överkalix:</i>	2 läkare
<i>Övertorneå:</i>	2 läkare

PSYKIATRISKT SJUKHUS

Furunäsets sjukhus 734 vårdplatser
Piteå

LÄKARSTATIONER

28 läkarstationer med sammanlagt 58 provinsialläkare. Härutöver sjukvårdscentralen i Haparanda med en kirurg- och en medicinspecialist.

SJUKSKÖTERSKOR

104 distriktssköterskor, varav 65 tillika har barnmorskeutbildning.

BARNMORSKOR

83 distriktsbarnmorskor, varav 65 tillika har sjuksköterskeutbildning.

AMBULANSER

32 ambulanser, varav 1 stor katastrofambulans.

AMBULANSFLYG

2 helikoptrar samt därutöver vid behov militära helikoptrar och privata flygplan.

Ersättningsbestämmelser

Finland:

I Finland ersätter den statliga sjukförsäkringen sjuktransportkostnaderna med ambulansbil eller -flyg, förutsatt att läkaren eller sjukhuset bekräftat att en ambulans-transport varit av nöden. Ett karensbelopp av 2: 50 MK erlägges av patienten själv, men även detta betalas av socialnämnden, om så behövs.

Ambulansavgiften betalas normalt av patienten eller hans anhöriga till ambulansförelaren, och ersättning från sjukförsäkringen sökes mot hans kvitto och läkarintyg. Oftast, sedan läkaren eller sjukhuset intygat transportens nödvändighet, kan patienten lämna en fullmakt åt ambulansförelagaren att lyfta ersättningen från sjukförsäkringskassan.

Norge:

Sjukassan betalar hela ambulanstransportkostnaden oavsett transportmedlet – bil, båt eller flyg. Detta gäller norrmän såväl som finska och svenska medborgare som insjuknat eller skadats i Norge.

Den läkare, som rekviderat ambulans-transporten eller den sjukvårdsenhet, där patienten blivit behandlad attesterar att transporten varit nödvändig. Ambulansägaren får kostnadstäckning direkt från sjukassan vid insändande av räkning.

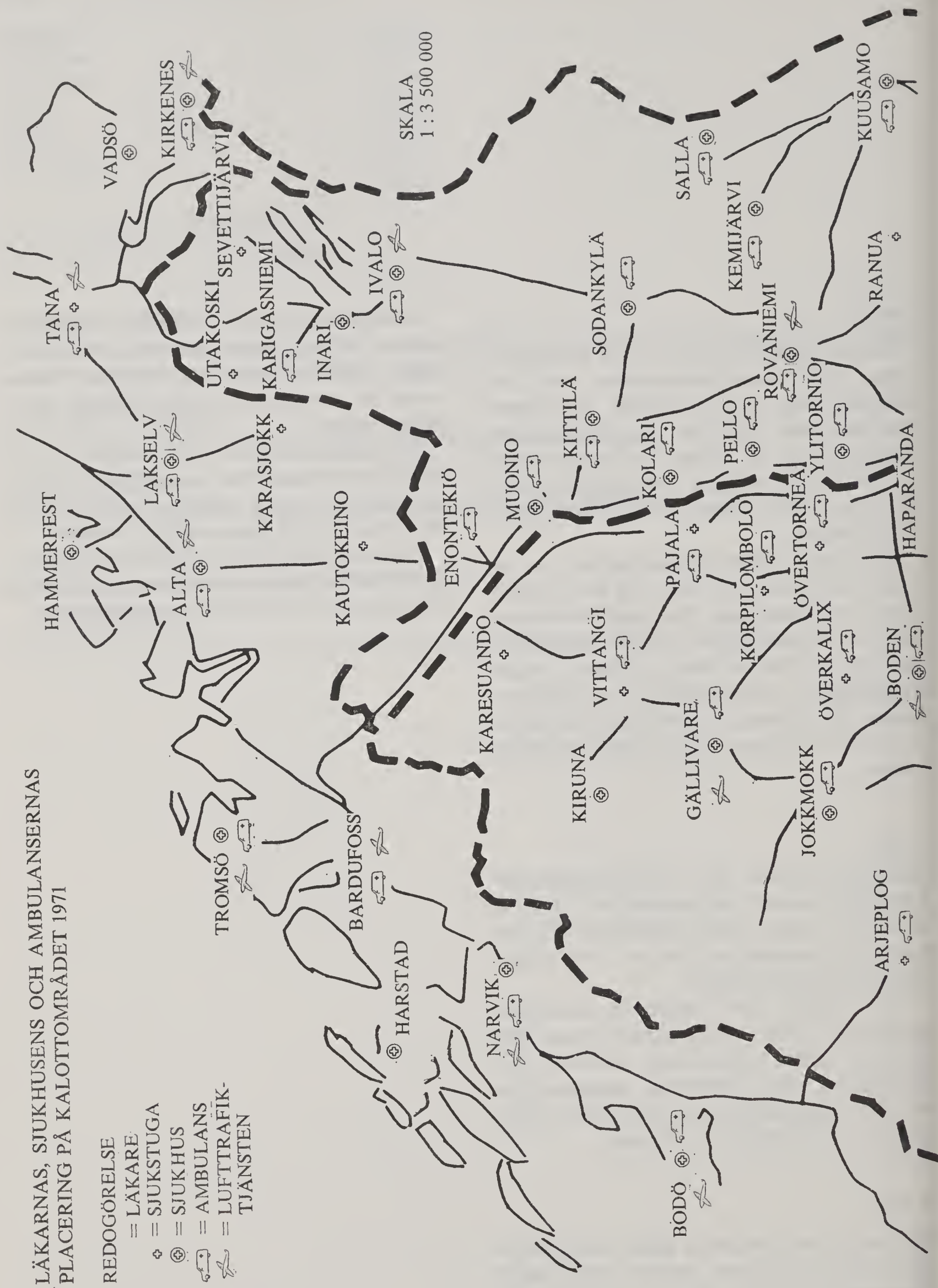
Sverige:

Fria ambulanstransporter gäller för länsbor. För utomlänspatienter uttages avgift enligt länstaxan för ambulansbil, 2 kronor per kilometer räknat från utryckningsstation till avlämningsstället och åter. Lägsta avgift 25 kronor.

Ambulansstationerna utfärdar transportkvitton, vilka därefter insändas till landstinget. Försäkringskassan ersätter landstinget för transporterna enligt särskild överenskommelse.

För *sjuktransportbilar* (privatägda) = taxi med bårutrustning uttas en avgift av 1: 36 kr. per kilometer under transport och 0: 62 kr. vid tomkörning. Lägsta avgift 15 kronor.

Patienten erlägger avgiften till taxiförelaren. Försäkringskassan återbetalar ersättning till patienten enligt särskilda bestämmelser.

Nordisk udredningsserie (NU)

1960

1. Teknikerutbildningen i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Del I
2. Fællesinstitutioner i Norden

1961

1. Den nordiske husholdshøgskolen
2. Nordens folkelige akademi
3. Nordisk filmsamarbeid
4. Internordiske flytteattester
5. Nordisk arbetsmarknad för sjöfolk
6. Gemensam lagstiftning i rättstillämpningen
7. Prøvning af dentalmaterialer
8. Kvalifikationskrav för lärartjänster

1962

1. Helsetjeneste for søfarende
2. Nordiskt samarbete inom radio och television
3. Vattenkraften i Torne och Kalix älvar
4. Nordisk bogmarked
5. Sommartid
6. Nordisk arbetsmarknad för tandläkare
7. Beretning om materiale om udviklingslandene
8. Nordiska rådets verksamhet 1952–1961
9. Nordiska sjömäns sociala rättigheter
10. Nordisk statistisk årsbok, 1962

1963

1. Øresundsforbindelsen. 1. del
2. Fiske och flottning i gränsvattnen mellan Finland och Sverige
3. Opprettelse av »Nordens hus» i Reykjavik
4. Samarbeid mellom de tekniske høyskoler i Norden
5. Bolagsbeskattningen i Norden
6. Nordisk patentlovgivning
7. Betänkanden avg. av Nordiska expertgruppen för vissa utlänningskontrollfrågor. 1–2
8. Nordisk statistisk årsbok, 1963

1964

1. Teknikerutbildningen i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Del II
2. Nordisk etterutdannelse i by- og regionplanlegging
3. Nordiskt institut för elementarpartikelfysik
4. Invaliditetsvurdering, erstatningsfastsettelse, tabellsystemer m. v. i yrkesskadetrygdene i Norden
5. Nordiska rådets öresundskonferens den 13–15 april 1964
6. Specialistkompetens för nordiska läkare
7. Nordisk investeringsbank

8. Personaleforhold og udgiftsfordeling ved fællesinstitutioner i Norden
9. Slutberetning fra Nordisk samfærdselskomité
10. Nordisk statistisk årsbok, 1964

1965

1. Transportekonomisk forskning i Norden
2. Översikt över lagar tillkomna genom nordiskt samarbete
3. Enkelte mellomriksveger mellom Norge og Sverige
4. Forskning af international politik
5. Afro-asiatiske studier i Norden
6. Utbildning av sjukhusadministratörer i Norden
7. Nordisk forskningskonferens 1965
8. Underlättande för nordiska medborgare att förvärva medborgarskap i annat nordiskt land m. m.
9. Nordic Cooperation. Conference 1965
10. Vägtrafikregler (se 1966: 2)
11. Vägtrafikregler. Bilagor (se 1966: 3).
12. Nordisk skolordning
13. Femte Nordiska samekonferensen i Tana 1965
14. Yearbook of Nordic Statistics, 1965 (Nordisk statistisk årsbok)

1966

1. La Coopération internordique. Conférence 1965
2. Vägtrafikregler
3. Vägtrafikregler. Bilagor
4. Nordisk skattekonferens 1966
5. Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige
6. Kontaktmandsseminar 1966
7. Radio- och TV-konferens 1966
8. Den statliga personalpensioneringen i Norden
9. Presseminarium 1966
10. Yearbook of Nordic Statistics, 1966 (Nordisk statistisk årsbok)

1967

1. Nordiskt institut för samhällsplanering
2. Nordiskt samarbete inom forskningens och den högre undervisningens område
3. Mellanriksväg Kiruna-Nordnorge
4. Internordisk verkställighet med anledning av beslut rörande vårdnad om barn m. m.
5. Nordisk institut for videreuddannelse i havekunst og landskabsplanlægning
6. Dansk, norsk og svensk presses indhold af nordisk stof
7. Jagt- og viltvårdskonferens 1966
8. Nordiska bestämmelser för skeppsapotek
9. Nordisk skolmatematik
10. Matematik och ingenjörer
11. New School Mathematics in the Nordic Countries
12. Pohjoismainen koulumatematiikka
13. Konferens om mark- och vattenföroreningar 1967
14. Faste forbindelser over Øresund
15. Om forældelse i nordisk strafferet
16. Boksningens medicinske skadevirkninger
17. Yearbook of Nordic Statistics, 1967 (Nordisk statistisk årsbok)

1968

1. Nordisk patentråd
2. Saltholmsudvalget

3. Saltholmsudvalget, bilag
4. Københavns lufthavns fremtid
5. Handelsdokumentguide
6. Konsumentlovgivning i Danmark, Finland, Norge og Sverige
7. Nordisk samarbejde om lægemidler
8. Nordisk gränsregion
9. Nordic Economic and Social Cooperation. Conference 1967
10. Harmonisering av socialhjäpslagstiftningen i de nordiska länderna
11. Langtidsplan for Nordforsk
12. Kulturformidling – Mål og midler
13. Samnordisk social utbildning
14. Den obligatoriska skolan i Norden
15. Indstilling om udvidet kernekraftsamarbejde
16. Gränsälvsoverenskommelse mellan Finland och Sverige
17. Suomen ja Ruotsin välinen rajajokisopimus
18. La coopération internordique en matières économiques et sociales
19. Yearbook of Nordic Statistics 1968 (Nordisk statistisk årsbok)

1969

1. Utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete
2. Laajennettu pohjoismainen taloudellinen yhteistyö, alustava mietintö
3. Nordforsks miljövårdsutredning
4. Förslag till utbyggnad av den samnordiska fortbildningen för journalister
5. Konsumentupplysning i undervisningen
6. Sjätte nordiska samekonferensen i Hetta
7. Nordisk gyldighet av førerkort
8. Nordiskt sjukhusfysikersamarbete
9. Nordiskt ämbetsmannamöte i Storlien
10. Nordisk sjömansskattefördelning
11. Udvidet nordisk økonomisk samarbejde
12. Öresundsregionen
13. NORDTRANS
14. Nordisk standardiseringskonferanse i Oslo
15. Nordek, Laajennettu pohjoismainen taloudellinen yhteistyö
16. Läromedelsforskning och undervisningsplanering
17. Expanded Nordic Economic Cooperation
18. Innstilling om internordisk gyldighet av resepter
19. Nordiska rådet, register 1953–1964
20. Nordiska samarbetets organisation
21. Nordic Economic and Cultural Cooperation
22. Yearbook of Nordic Statistics 1969 (Nordisk statistisk årsbok)

1970

1. Samordnad utbyggnadsplanering inom Nordel
2. Uddannelses- og forskningsspørgsmål
3. Prøveløsladelse
4. La Coopération internordique en matières économiques et culturelles
5. Nordisk gränsregion, miljövård och urbanisering
6. Konsumentundervisning i skolen
7. Merking av brann- og helsefarlige stoffer
8. Nordisk trafiksäkerhetskonferens i Stockholm
9. Innstilling om harmonisering av skoleordningene i de nordiske land
10. Vägtrafikkregler. Reviderat förslag

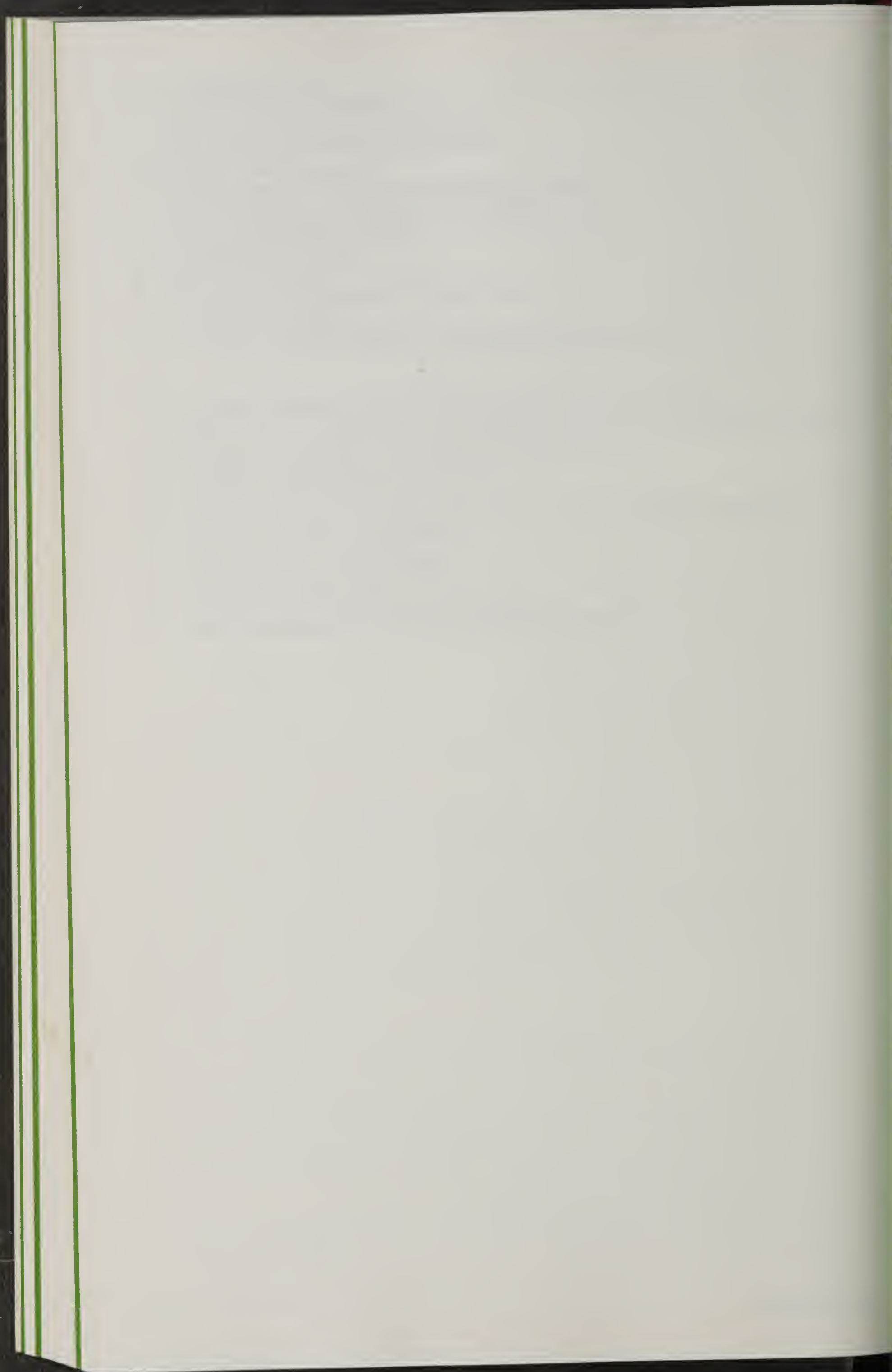
11. Narkotikaforskning
12. Nordisk kontaktmannsmøte i Røros
13. The Organisation of Nordic Cooperation
14. Migrationen mellan Sverige och Finland
15. Nordisk tjänstemannarätt
16. Utlänningspolitik och utlänningslagstiftning i Norden
17. Nordiskt institut för jämförande rättsvetenskap
18. Tentamensgiltigheten i Norden
19. Autorisation af optikere
20. Nordiskt kulturavtal
21. Uttalanden över betänkandet NORDTRANS
22. Nordisk statutsamling
23. Yearbook of Nordic Statistics 1970 (Nordisk statistisk årsbok)

1971

1. Forskning med relation till utbildning för åldersklasserna 16–19 år
2. Harmonisering av matematikundervisningen i årskurs 1–6 i de nordiska länderna
3. Konsument- och marknadsföringsfrågor. Konferens 1971
4. Nordiska transportproblem (NORDTRANS II)
5. Nordiska ministerrådets arbetsformer
6. Utredning angående information till u-länderna om den nordiska marknaden
7. Studier kring gränsen i Tornedalen
8. Undervisningen i finska i Sverige
9. Avräkning av häktningstid m. m.
10. Nordiska kulturkommissionens slutrapport
11. Samarbetet om ambulanstjänsten inom Nordkalotten

LIBRARY U. OF L. URBANA-CHAMPAIGN

LIBRARY U. OF L. URBANA-CHAMPAIGN

ESSELTE TRYCK, STHLM 72

AKTIEBOLAGET
C. E. FRITZES KUNGL. HOVBOKHANDEL
I DISTRIBUTION

Fortbildning av lärare vid socialhögskolorna

ke betænkninger
smaiset mietinnöt
n nefnderálit
ke innstillinger
ka utredningar

NORDISKA RÅDET
Nordisk udredningsserie

12/71

Yhteiskunnallisten
korkeakoulujen
opettajien jatko-
koulutus

The Library of the

APR 12 1972

UNIVERSITY OF TORONTO
LIBRARY

LIBRARY U OF L URBANA-CHAMPAIGN

Fortbildning av lärare vid socialhögskolorna

Betänkande avgivet av nordiska arbetsgruppen för
supplerande socialutbildning

Stockholm 1972

LIBRARY U OF L URBANA-CHICAGO ILL

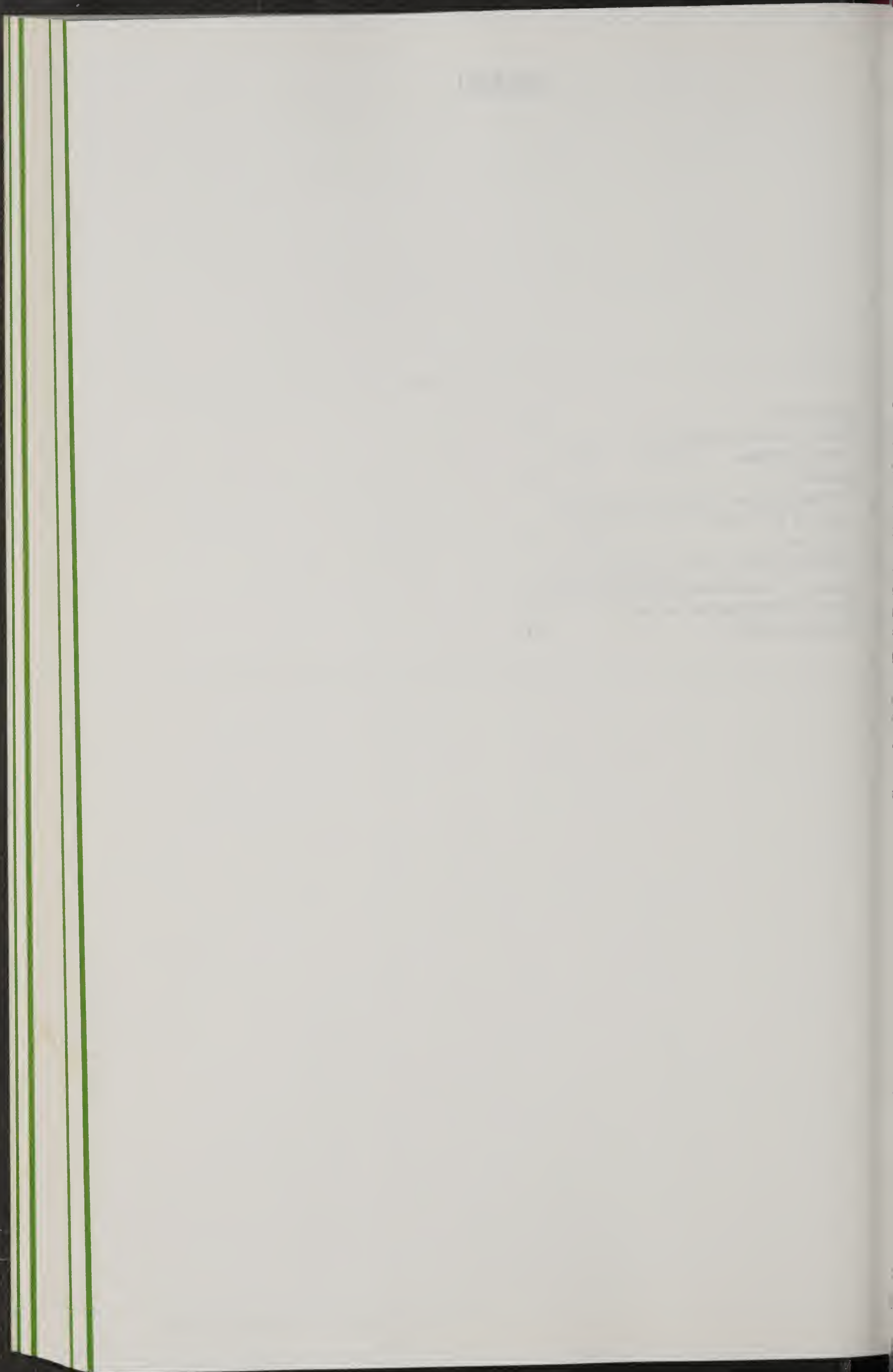

Innehåll

---

1. Bakgrund	9
2. Hittillsvarande verksamhet	11
3. Arbetsgruppens allmänna övervä- ganden	13
4. Arbetsgruppens förslag rörande fort- bildning av lärare vid socialhögsko- lor m. m.	15
5. Arbetsgruppens förslag rörande led- ningen av fortbildningsverksamheten	17
6. Kostnadsberäkningar m. m.	19
7. Sammanfattning	20

Till regeringen i Norge (Kirke- og undervisningsdepartementet)

Sommaren 1970 tillkallade respektive nordiska ministerier undertecknade att ingå i en nordisk arbetsgrupp med uppgift att utforma förslag till en gemensam vidareutbildning för lärare vid socialhögskolorna och för tjänstemän inom social administration och planläggning. Arbetsgruppen har till ordförande utsett departementsrådet Benkt Konnander och till sekreterare numera departementssekreteraren Sten Körner.

Arbetsgruppen, som antagit namnet *nordiska arbetsgruppen för supplerande socialutbildning*, beslöt vid sammanträde den 25 september 1970 att som ett första led i sitt arbete utreda frågan om försöksverksamhet med fortbildning av lärare vid socialhögskolor och motsvarande läroanstalter i Norden. Under arbetets gång har kon-

takt tagits med Nordiska socialhögskolekommittén.

Vid sammanträde den 29 juni 1971 har arbetsgruppen beslutat att som ett första betänkande avge *Förslag rörande fortbildning av lärare vid socialhögskolor och motsvarande läroanstalter i Norden*. Det är arbetsgruppens avsikt att i ett senare betänkande behandla frågan om fortbildning av tjänstemän inom social administration och planläggning.

Detta betänkande överlämnas till regeringen i Norge som åtagit sig att vara koordinerande för detta ärende (se Nordiska rådets rekommendation nr 1970: 1). Betänkandet överlämnas samtidigt för kännedom till regeringarna i Danmark, Finland och Sverige.

København den 29 juni 1971

Sigurd Birkelund

Elisabeth Groop

Ottar Lund

Birger Forslund

Ole F. Hermansen

Ulla Lång

Henning Friis

Benkt Konnander

/Sten Körner

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
CHICAGO, ILLINOIS 60607-7099
TEL: 773/936-3700 FAX: 773/936-3701
WWW.CHICAGO.PRESS.EDU

THE UNIVERSITY OF CHICAGO PRESS
CHICAGO, ILLINOIS 60607-7099
TEL: 773/936-3700 FAX: 773/936-3701
WWW.CHICAGO.PRESS.EDU

Ledamöter utsedda av berörda ministerier:

Danmark

Direktør Henning Friis
Socialforskningsinstitutet

Forstander Ole F. Hermansen
Den sociale højskole i Århus

Finland

Regeringssekreterare Elisabeth Groop
Social- och hälsovårdsministeriet

Regeringssekreterare Ulla Lång
Undervisningsministeriet

Norge

Departementsråd Ottar Lund
Sosialdepartementet

Direktør Sigurd Birkelund
Statens Edruskapsdirektorat

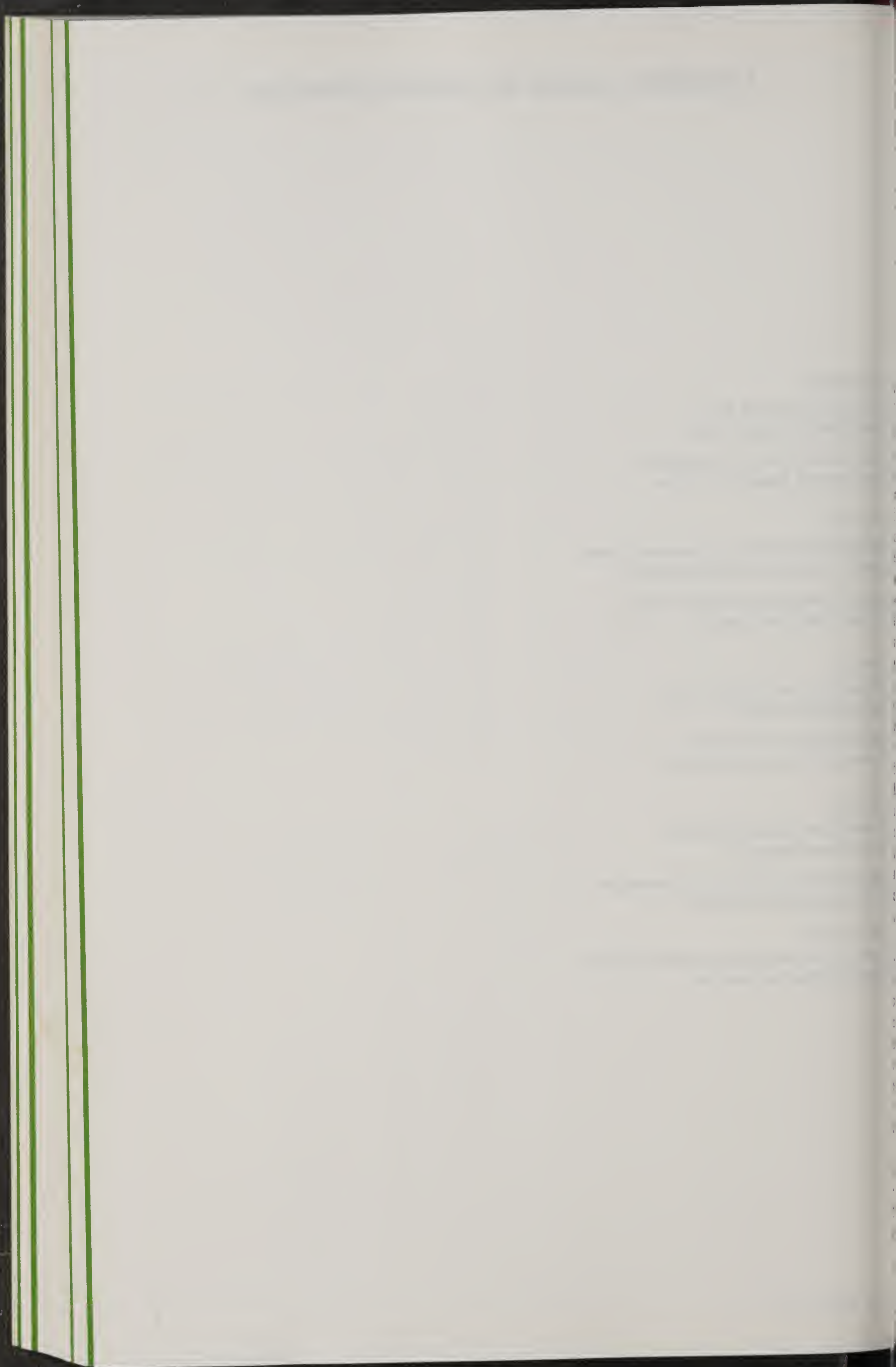
Sverige

Kanslirådet Birger Forslund
Socialdepartementet

Departementsrådet Benkt Konnander
Utbildningsdepartementet

sekreterare:

Departementssekreteraren Sten Körner
Utbildningsdepartementet

1. Bakgrund

Nordiska rådet rekommenderade 1964 (1964:14) att man skulle utreda förutsättningarna för ett vidgat nordiskt samarbete i fråga om utbildning av personal på det sociala området, särskilt inriktat på kompletterande utbildning och fortbildning av kvalificerad personal. *Nordiska socialpolitiska kommittén*, som består av ämbetsmän från de nordiska socialministerierna, tillsatte med anledning härav *Utskottet för samnordisk social utbildning* med uppgift att utreda frågan om en samnordisk utbildning av personal på det sociala området. Utskottet avgav 1967 sitt betänkande *Samnordisk social utbildning (Nordisk udredningsserie 1968:13)*, vari föreslogs att den samnordiska sociala utbildningen skulle förverkligas i två etapper och att för verksamhetens bedrivande skulle tillsättas ett samarbetsråd. Rådet skulle i egenskap av nordiskt samarbetsorgan i första etappen ha huvuduppgifterna att utnyttja redan förefintliga utbildningsmöjligheter samt självt anordna kortare och längre kurser på olika håll i Norden. Sedan erfarenheter vunnits av verksamheten, skulle en fastare organisation byggas upp.

Nordiska socialpolitiska kommittén förelag på grundval av betänkandet försöksverksamhet med viss kompletteringsutbildning. *Nordiska rådets socialpolitiska utskott* vann dock att detta inte kunde anses motsvara rådets önskemål. Rådets syfte var att få till stånd vidareutbildning av kvalificerad personal, exempelvis i form av tremånadskurser för tjänstemän, som arbetar med social planläggning och ansvarar för social administration.

I ett medlemsförslag den 4 mars 1969 inför Nordiska rådets session 1970 föreslog Johannes Antonsson och Salve Salvesen att

Nordiska rådet skulle rekommendera de nordiska regeringarna att vidta åtgärder för att få till stånd en kvalificerad vidareutbildning för socialpersonal. Särskilt aktuell syntes frågan om utbildning av lärare till socialhögskolorna vara. Här avsågs lärare i metodfack, individuellt socialt arbete, grupparbete, social planläggning och administration. Någon institution för utbildning av lärare i dessa ämnen finns inte i de nordiska länderna. Vidareutbildningen av de sociala tjänstemännen borde integreras med synpunkter från ekonomi, teknik, arkitektur, sociologi och andra discipliner, som har betydelse för val av planlösningar. I yttrandet över medlemsförslaget har både Nordiska hälsovårdshögskolan och Nordiska institutet för samhällsplanering erbjudit sin medverkan vid vidareutbildning av socialpersonal.

Nordiska rådets socialpolitiska utskott sammankallade hösten 1969 ett möte med vissa experter — forstander Ole F. Hermansen, Danmark, rektor Audun Ervik, Norge, regeringssekreterare Karl-Johan Lång, Finland, och rektor Åke Elmér, Sverige. Experterna fann behov föreligga av nordisk vidareutbildning av lärare i metodfacken, medan vidareutbildning av tjänstemän inom social administration och planering borde kunna klaras på nationell nivå. Man erinrade om att *nordiska socialhögskolekommittén*, organ för de nordiska socialhögskolorna, redan anordnar vissa kurser för lärare vid socialhögskolorna, s. k. sommarskola. Ansvar för vidareutbildningskurser borde läggas på ett särskilt nordiskt sekretariat, förlagt till en socialhögskola, eventuellt högskolan i Århus. *Nordiska socialhögskolekonferensen* uttalade sig i oktober 1969 för att detta sekretariat skulle läg-

gas under socialhögskolekommittén.

I sitt betänkande över medlemsförslaget den 4 mars 1969 hemställde *Nordiska rådets socialpolitiska utskott* att Nordiska rådet skulle rekommendera regeringarna i de nordiska länderna att vidta åtgärder för att få till stånd gemensam kvalificerad vidareutbildning för lärare till socialhögskolorna och för tjänstemän inom social administration och planläggning. Utskottet fann att ett fast sekretariat borde inrättas för organisationen av vidareutbildningen. Det borde övervägas om inte på sikt detta sekretariat borde byggas ut till en särskild undervisningsinstitution. Närmare undersökning härom borde komma till stånd. Frågan om större likformighet i grundutbildningen borde enligt utskottet lösas inom varje land för sig.

Nordiska rådet rekommenderade vid sin session i februari 1970 (1970:1) regeringarna i de nordiska länderna att vidta åtgärder för att få till stånd en gemensam kvalificerad vidareutbildning för lärare till socialhögskolorna och för tjänstemän inom social administration och planläggning. Norska regeringen åtog sig att vara koordinerande för detta ärende. *Nordiska socialpolitiska kommittén* beslöt att frågan om socionomutbildning och vidareutbildning av socionomer — lärarutbildning — skulle överlämnas till utbildningsministeriernas ämbetsmannagrupp. Det förutsattes att socialministerierna skulle beredas tillfälle att medverka.

Vid möte i april 1970 med de nordiska utbildningsministeriernas ämbetsmannagrupp om planering på den högre utbildningens område rådde enighet om att frågan om vidareutbildning av social personal till övervägande del var ett problem för socialministerierna, medan frågan om vidareutbildning av lärare vid socialhögskolorna var en uppgift för utbildningsministerierna. Det konstaterades att det av rådet rekommenderade fasta sekretariatet för vidareutbildningsverksamheten avsåg såväl lärarutbildningen som tjänstemannautbildningen. Eftersom både social- och undervisningsministerierna i de fyra länderna var berörda, borde en arbetsgrupp tillsättas med företrädare för vart och ett av de åtta ministerierna.

Genom beslut av berörda ministerier i Danmark, Finland, Norge och Sverige tillkallades sommaren 1970 åtta sakkunniga att

ingå i en nordisk arbetsgrupp med uppgift att utforma förslag till en gemensam vidareutbildning för lärare vid socialhögskolorna och för tjänstemän inom social administration och planläggning. En till svenska regeringens beslut (utbildningsdepartementet den 29 juni 1970) fogad promemoria lämnades vid gemensam nordisk ministeriell beredning utan anmärkning. I denna promemoria anfördes att arbetsgruppen borde pröva vilken omfattning och uppläggning vidareutbildningsverksamheten bör ges. Förslag i detta avseende borde följas av kostnadsberäkningar. Arbetsgruppen borde vidare göra en bedömning av hur ett fast sekretariat för verksamheten bör vara organiserat, vart det bör förläggas, vilka uppgifter det bör ha samt vilka resurser som bör ställas till dess förfogande.

2. Hittillsvarande verksamhet

Fortbildning och vidareutbildning av personal i social tjänst har hittills ägt rum på främst nationellt plan. Det förut nämnda Utskottet för samnordisk social utbildning har i sitt betänkande (NU 1968: 13 s. 24 f) redovisat omfattningen av ifrågavarande verksamhet i Danmark, Finland, Norge och Sverige under åren 1963—1965. I viss utsträckning har personer från nordiskt grannland deltagit i såväl på nationellt plan ordnad utbildning. Utskottet undersökte även behovet av och intresset för gemensam nordisk kursverksamhet bl. a. hos statliga och kommunala myndigheter samt berörda läroanstalter och organisationer. De i nämnda betänkande s. 33 f) redovisade undersökningsresultaten pekar på ett betydande behov av nordisk kursverksamhet på det aktuella området. På förslag av utskottet har i februari 1970 anordnats en samnordisk kurs i Finland avseende personal vid ungdomsvårdsskolor.

I maj 1971 anordnades i socialstyrelsens regi på uppdrag av socialdepartementet i Sverige i samarbete med socialministerierna i de övriga nordiska länderna ett nordiskt seminarium i social planering — socialplaneringen och samhällsplaneringen — med politiskt valda förtroendemän och med tjänsmän som deltagare. Seminariets syfte var att studera vägar att genom systematisk planering förbättra den sociala strukturen och miljön.

Fortbildning av lärare vid socialhögskolorna har under de båda senaste åren bedrivits på nordisk bas under ledning av den förut nämnda Nordiska socialhögskolekommittén. Denna kommitté har anordnat veckolånga kurser — under beteckningen *Nordiska sommarskolan* — kring bl. a.

aktuella pedagogiska frågor och frågor om metoder i socialt arbete. Den centrala administrationen av sommarskolan har varit förlagd till socialhögskolan i Århus, som samverkat med en sommarskolekommitté bestående av en representant för var och en av de nordiska socialhögskolorna. Den lokala administrationen har ombesörjts av berörda högskolas representant i sommarskolekommittén jämte kursledare.

Avsikten med Nordiska sommarskolan har varit att på nordiskt plan ge fortbildning åt lärare vid socialhögskolorna samt även i viss omfattning åt socionomer som är yrkesverksamma utanför socialhögskolorna. Målet för kurserna har varit att ge fortbildning, som gör lärarna bättre rustade som undervisare.

Nordiska sommarskolan har anordnat en eller flera kurser per år förlagda till sommarmånaderna. Kurserna har omfattat olika ämnesområden vid socialhögskolorna samt tvärfackliga kurser. Den första kursen hölls i Århus i augusti 1969 och behandlade »Socialrådgivningsmetodik och undervisningsmetodik». I kursen deltog från Danmark 11, från Finland 2, från Norge 5 och från Sverige 3 personer. 1970 hölls sammanlagt tre kurser, av vilka en i Århus (»Socialt arbete och samhällsförändring»), en i Oslo (»Socialt grupparbete») och en i Stockholm (»Pedagogiska utvecklingsproblem vid socialhögskolorna»). Kurserna samlade respektive 21, 28 och 24 deltagare, dvs. sammanlagt 73 personer, av vilka 35 från Danmark, 5 från Finland, 13 från Norge och 20 från Sverige. Under sommaren 1971 anordnas kursverksamhet av detta slag av Nordiska socialhögskolekommittén kring mål- och integrationsproblem i socionomutbildningen.

Som framgår av det föregående har kurserna anknutit främst till socialmetodikområdet men också till angränsande fack som sociologi, psykologi och socialpolitik. Deltagarna har i allmänhet varit lärare i metodämnena, men också lärare i angränsande ämnen har deltagit. Kurserna har avsett ämnets innehåll och den undervisningsmetodik, som krävs i det aktuella ämnet. Kurserna har bedrivits med aktiv medverkan av deltagarna och har i allmänhet delats upp i fyra huvudavsnitt:

a) information (bl. a. om de socialarbetarfunktioner som undervisningen skall förbereda de studerande för och som har motiverat kursämnet),

b) illustration (funktionerna belyses med exempel från det praktiska arbetet),

c) integration (olika ämnens och praktikens funktion i förberedelsen av de studerande inför kommande yrkesverksamhet) samt

d) undervisning (principer och riktlinjer för undervisningsmetoder, innehåll och litteratur).

Nordiska sommarskolan anser att behovet av och intresset för en kursverksamhet av det slag sommarskolan omfattar har bekräftats.

De ekonomiska villkoren för kursdeltagarna har varit mycket olika. Vid 1969 års kurs fick de norska deltagarna själva betala sitt deltagande, medan de svenska och finska deltagarna erhöll täckning av utgifterna helt eller delvis från respektive socialhögskola. De danska deltagarna fick sina utgifter betalda av de socialhögskolor, vid vilka de hade anställning. Till 1970 års kurs i Stockholm bidrog utbildningsdepartementet med 6 000 svenska kronor (skr). Vidare har svensk-norska samarbetsfonden och svensk-danska kulturfonden bidragit med respektive 1 400 skr och 2 000 skr till de svenska deltagarna i 1970 års kurser i Århus och Oslo.

3. Arbetsgruppens allmänna överväganden

Arbetsgruppen har utgått från att dess uppdrag omfattar följande områden:

1) fortbildning av tjänstemän inom social administration och planläggning,

2) fortbildning av lärare vid socialhögskolor och motsvarande läroanstalter,

3) vidareutbildning av social personal till lärare vid socialhögskolor och motsvarande.

Med *fortbildning* avser arbetsgruppen fortsatt utbildning, vilken syftar till att ge en person nya kunskaper, som gör honom mer kvalificerad att fullgöra sin funktion i yrkeslivet. Med *vidareutbildning* avses här sådan fortsatt utbildning som syftar till att ge vederbörande fördjupade eller mer specialiserade kunskaper, vilka i sin tur skapar förutsättningar för honom att sköta mer kvalificerade arbetsuppgifter.

Arbetsgruppen har vidare konstaterat att dess uppdrag utesluter frågor om grundutbildning.

Enligt gruppens mening bör man söka lösa utbildningsfrågorna under punkt 2 med förtur. Behovet av fortbildning på detta område synes uppenbart. Åtskilliga av ifrågavarande lärare saknar pedagogisk utbildning och i vissa fall har vederbörande anställts som lärare vid högskolorna utan nämnvärd undervisningserfarenhet. Vidare är underlaget av tänkbara kursdeltagare i respektive land så begränsat att det klart motiverar en gemensam nordisk insats.

Utbildningsfrågorna under punkt 1 – fortbildning av tjänstemän inom social administration och planläggning – bör enligt gruppen behandlas i nästa arbetsetapp. Representanterna inom gruppen för respektive socialministerium har fått i uppdrag att inventera de kvalitativa behov, som med förtur kan täckas med nordiska kurser. De skall undersöka vilka resurser, som finns i

respektive land och som kan ställas till förfogande för ifrågavarande kursverksamhet.

Vad gäller utbildningsfrågorna under punkt 3 – vidareutbildning av personal i social tjänst till lärare – konstaterar arbetsgruppen att grundutbildningen för sådan personal varierar i de nordiska länderna. Med hänsyn härtill är det f. n. svårt att åstadkomma en gemensam vidareutbildning. I den mån nationella institutioner för vidareutbildning tillkommer, bör dessa planeras så att de kan täcka vidareutbildningsbehov även för sökande från grannländerna. En gemensam kompetensgivande utbildning varken behövs eller kan organiseras enligt arbetsgruppens bedömning.

Målet för *fortbildningen av lärare* vid socialhögskolor och motsvarande läroanstalter bör vara att undervisningen vid högskolorna skall förnyas och förbättras. Fortbildningen bör koncentreras till sådana undervisningsområden vid socialhögskolorna, inom vilka det f. n. saknas utbildning över postgymnasial grundexamensnivå och inom vilka socialhögskolornas lärare har behov av påbyggnad och ajourföring av sitt vetande. Härtill bör knytas diskussioner av de pedagogiska metoderna vid undervisningen. Bland undervisningsområden, inom vilka behov av lärarfortbildning föreligger, bör nämnas främst metoder i socialt arbete såsom familjebehandling, socialt grupparbete, community work samt social planläggning och administration. Kurserna bör vidare syfta till att integration mellan ämnena underlättas.

Arbetsgruppen finner inte anledning att närmare ange sådana problemkomplex som kan vara lämpliga att ta upp vid fortbildningskurserna. En exempelsamling skulle inte bli fullständig och inte kunna beakta

förändringar i efterfrågan på fortbildning. Temat för respektive kurs bör bestämmas av det ledningsorgan som arbetsgruppen föreslår i det följande (avsnitt 5 nedan).

De nordiska länderna har – som redan framhållits – var för sig ett numerärt begränsat behov av sådan fortbildning. Vidare meddelar socialhögskolorna i Norden utbildning av så närbesläktat slag att en för dessa högskolor gemensam fortbildning av lärare med fördel kan anordnas. De olikheter som finns bland lärarna i fråga om speciella kunskaper och erfarenheter utgör en värdefull tillgång för meningsutbytet och informationsflödet vid kurserna.

Fortbildningen bör läggas upp för i främsta rummet lärare vid socialhögskolor och motsvarande läroanstalter. I mån av utrymme bör lärare även vid andra jämförbara nordiska läroanstalter på högskole- och seminarienivå beredas möjlighet att delta i fortbildningsverksamheten.

Mot bakgrund av de positiva erfarenheterna av kursverksamheten inom Nordiska sommarskolan kan det hävdas att Nordiska socialhögskolekommittén även i fortsättningen bör svara för fortbildning av lärare vid socialhögskolorna. Därvid skulle de statliga insatserna kunna begränsas till ekonomiska bidrag i relation till antalet kurser. Inriktningen av den hittillsvarande verksamheten stämmer dessutom väl överens med arbetsgruppens uppfattning om målet för fortbildning av detta slag.

I samband med ärendets tidigare behandling (jfr avsnitt 1 ovan) har det emellertid från åtskilliga håll uttalats önskemål om en fastare organisation av verksamheten. Som skäl har anförts bl. a. att permanenta administrativa resurser krävs, om kursverksamheten skall kunna ges erforderlig omfattning. Fasta statliga anslag till kurserna skulle vidare ge ökad stabilitet åt verksamheten, samtidigt som man vid planeringen av denna skulle kunna pröva olika kombinationer och modeller av fortbildning.

Arbetsgruppen finner skälen för en fastare organisation av fortbildningsverksamheten väga tyngst. Enligt gruppens mening bör det vara en statlig uppgift att anordna fortbildning av lärare vid här berörda offentliga läroanstalter. De nordiska länderna bör av skäl som redan angetts gemensamt organisera och finansiera verksamheten, varvid bl. a. personella resurser vid befint-

liga institutioner i Norden bör utnyttjas. Verksamheten bör sålunda inte leda till att någon ny permanent utbildningsinstitution upprättas.

4. Arbetsgruppens förslag beträffande fortbildning av lärare vid socialhögskolor m. m.

Enligt arbetsgruppens uppfattning bör en tvåårig försöksverksamhet med varierande inriktning och uppläggning av fortbildningskurserna komma till stånd. Arbetsgruppens förslag rörande försöksverksamhetens omfattning och uppläggning m. m. kan sammanfattas i följande punkter.

4.1 Omfattning

Den lärargrupp, till vilken fortbildningsverksamheten i första hand vänder sig, är relativt liten. På sikt torde det framstå som självklart för berörda lärare att med jämna mellanrum söka sig till fortbildningskurser. Under försöksperioden torde kursverksamheten emellertid böra omspänna endast fem à sex kursveckor per år.

Antalet deltagare per kurs bör i regel vara ca 25. Kurser med mindre än 20 deltagare bör inte anordnas annat än i undantagsfall. Vid urval av kursdeltagare bör man se till att man får en rimlig fördelning mellan de fyra länderna. Information om kurstider och kursinnehåll bör lämnas i god tid. Genom ett system med förhandsanmälan bör kursledningen skaffa sig överblick över intresset för respektive kurs samt beträffande kursdeltagarnas förkunskaper och lärarerfarenhet. Sistnämnda uppgifter bör läggas till grund för överväganden, om kurserna bör differentieras med hänsyn bl. a. till längden av deltagarnas pedagogiska erfarenhet. I mån av utrymme bör – som tidigare uttalats (avsnitt 3 ovan) – till kurserna kunna antagas lärare som undervisar vid andra med socialhögskolorna jämförbara läroanstalter.

4.2 Uppläggning m. m.

Fortbildningsverksamheten bör enligt arbetsgruppens mening koncentreras till van-

ligen veckolånga kurser. Olika modeller bör dock kunna prövas under försöksperioden. Ett genomgående drag bör vara att kurserna skall förberedas med hjälp av material som i god tid före kursstarten sänds ut till deltagarna.

Viktigaste skälen för en begränsning av kurstiden till ca en vecka är svårigheterna för kursledare och kursdeltagare att avsätta längre sammanhängande tid. Försöksverksamheten bör dock kunna innefatta någon »dubbelkurs» av ca två veckors längd. En sådan kurs kan bestå av exempelvis introduktion och fördjupning inom ramen för ett tema eller parallellbehandling av två eller flera närbesläktade problem.

Ett annat alternativ som enligt arbetsgruppen bör prövas under försöksperioden består av en veckolång kurs, därefter självstudier och senare uppföljning med ytterligare en veckokurs för samma fortbildningsgrupp. En liknande modell har med framgång prövats vid den fortbildning/vidareutbildning som bedrivs inom Nordiska institutet för samhällsplanering.

Kurserna bör vara starkt koncentrerade och därför förlagda till internat. Med hänsyn till möjligheterna att rekrytera ledare/lärare för kurserna synes dessa vidare böra förläggas i närheten av socialhögskolorna. Avhängigt av de praktiska omständigheterna bör kurser anordnas i vart och ett av de fyra länderna.

Självstudier organiserade med hjälp av kursledningen bör vara ett väsentligt element i fortbildningsverksamheten. Sådana bör förekomma dels i alternativet med två internatkurser med mellanliggande period av självstudier, dels så långt det är möjligt i anslutning till övriga kurser. Genom självstudier bör det också vara möjligt för kurs-

deltagare med lägre förkunskaper att förbättra sina möjligheter att fullt ut tillgoda sig fortbildningen.

I sammanhanget bör nämnas en annan tänkbar form av fortbildning, s. k. tutoring, som skulle bestå i att en välkvalificerad lärare med omfattande undervisningserfarenhet tar på sig uppgiften att handleda en lärare med mindre undervisningsvana. Enligt arbetsgruppens mening kan sådan tutoring ordnas på nordisk bas utanför försöksverksamhetens ram. Sekretariatet bör dock vara oförhindrat att vid sidan av sin ordinarie verksamhet bistå vid sådan tutoring. Gruppen vill här också peka på vad som i det följande sägs om kursledarfunktionen vid självstudier.

Som lärare vid fortbildningskurserna bör ifrågakomma i första hand välkvalificerade lärare vid socialhögskolor och andra högre läroanstalter i Norden. I andra hand bör man anlita experter inom de nordiska länderna från sådana områden som skall behandlas vid kurserna. När nordisk expertis saknas på ett område, som bedöms som angeläget att ta upp till behandling vid kurs inom försöksverksamheten, bör anlitande av utländsk expertis kunna komma i fråga.

Vad angår förläggningen av fortbildningskurserna tidsmässigt under året har arbetsgruppen funnit övervägande skäl tala för att kurserna skall anordnas på undervisningsfri tid. Därför bör främst augusti och juni ifrågakomma som kursmånader.

För att försöksverksamheten skall bli meningsfull är det enligt arbetsgruppens uppfattning nödvändigt att fortbildningskurserna fortlöpande utvärderas bl. a. från pedagogiska utgångspunkter. I utvärderingsarbetet bör såväl kursledning och fortbildningslärare som kursdeltagare engageras. Även värdet med de självstudier som organiseras med hjälp av kursledningen bör bedömas i sammanhanget.

5. Arbetsgruppens förslag rörande ledningen av fortbildningsverksamheten

Nordiska socialpolitiska utskottet, vars betänkande låg till grund för rådets rekommendation 1970: 1, har – som redovisats i det föregående (avsnitt 1 ovan) – uttalat att ett fast sekretariat bör inrättas för organisationen av ifrågavarande utbildning. I den svenska regeringens förut berörda promemoria den 29 juni 1970 har vidare slagits fast att arbetsgruppen skall bedöma bl. a. hur detta sekretariat bör vara organiserat, vart det bör förläggas och vilka uppgifter det bör ges.

Arbetsgruppen finner att ledningen av fortbildningsverksamheten för lärare vid socialhögskolor m. m. bör vila på en särskild styrelse. Denna bör till sitt förfogande ha ett sekretariat med uppgift att under styrelsen svara för bl. a. den administrativa ledningen och den pedagogiska utformningen av verksamheten.

De överväganden arbetsgruppen gjort i fråga om de här föreslagna ledningsorganens ställning, sammansättning och uppgifter kan sammanfattas i följande punkter.

5.1 Ställning

Hur de av arbetsgruppen föreslagna ledningsorganen bör inordnas i det nordiska samarbetet i stort bör enligt gruppens mening prövas i annat sammanhang. Det förefaller dock vara naturligt att styrelsen underordnas det nordiska ministerrådet, vilket genom överenskommelsen om ändring av 1962 års samarbetsöverenskommelse (Helsingfors-avtalet) kommer att inrättas under innevarande år. Överenskommelsen innefattar bl. a. socialt och kulturellt samarbete.

Tidigare i år har de nordiska ländernas regeringar slutit ett särskilt avtal om det kulturella samarbetet. Detta skall bedrivas genom det nyssnämnda nordiska minister-

rådet, en ämbetsmannakommitté och ett sekretariat för nordiskt kulturellt samarbete. Enligt artikel 12 i avtalet skall sistnämnda sekretariat bistå ministerrådet och ämbetsmannakommittén samt – efter beslut av ministerrådet – andra nordiska samarbetsorgan.

Enligt arbetsgruppens uppfattning bör frågan om fortbildningssekretariatets ställning prövas av ministerrådet. Samverkan med det nordiska kultursekretariatet synes motiverad, även om fortbildningsverksamheten på sikt kan komma att i betydande utsträckning rikta sig till personal på andra sektorer än kulturområdet i vid mening. För nämnda samverkan talar inte minst artikel 3 punkt f. i det nordiska kulturavtalet, i vilken det sägs att samarbetet på utbildningsområdet – dvs. bl. a. genom kultursekretariatet – skall inriktas på inrättande av gemensam utbildning eller gemensamma utbildningsinstitutioner, i synnerhet inom de mest avancerade och specialiserade utbildningslinjerna.

Samtidigt vill arbetsgruppen framhålla att fortbildningsverksamheten har behov av administrativ anknytning till en läroanstalt med grundutbildningsresurser på det sociala området. Inte minst sammanhållnings- och dokumentationsfunktionerna för kursdeltagarnas »organiserade självstudier» (jfr avsnitt 4.2 ovan) gör det enligt arbetsgruppen nödvändigt att fortbildningssekretariatet förläggs till en socialhögskoleort. Nordiska socialhögskolekommittén har – som redan framgått – haft sekretariatet för sin fortbildningsverksamhet placerat i Århus i anknytning till den sociale højskole.

Arbetsgruppen finner – med hänsyn till de erfarenheter av liknande verksamhet som finns vid denna högskola – en förläggning av det nya sekretariatet till Århus lämplig.

5.2 Sammansättning m. m.

Styrelsen för fortbildningsverksamheten bör enligt arbetsgruppens mening bestå av en företrädare – med personlig suppleant – för vart och ett av de fyra berörda länderna. I fall Island under försöksperioden anordnar social utbildning, bör även detta land vara representerat i styrelsen. Med hänsyn till att gruppen föreslagit att försöksverksamheten skall omfatta två år bör styrelseledamöterna förordnas av respektive regering tills vidare för en period av denna längd. Styrelsen väljer inom sig ordförande. Som sekreterare åt styrelsen bör befattningshavare vid fortbildningssekretariatet fungera.

I fråga om sekretariatet har arbetsgruppen funnit att några fasta tjänster inte bör inrättas så länge fortbildningsverksamheten bedrivs i form av försök. Personalen bör tills vidare bestå av en föreståndare och ett biträde. Föreståndaren bör vara arvodesanställd på deltid, medan bitrådets arbetsinsats bör omfatta halvtidstjänstgöring. I den mån kursverksamheten förläggs huvudsakligen till viss del av året bör föreståndaren kunna medges rätt till viss koncentration av sin tjänstgöring.

För varje fortbildningskurs behövs en kursledare, som – i samråd med de centrala ledningsorganen – lägger upp kursprogrammet och därvid bevakar speciellt de pedagogiska aspekterna. Denne bör vidare utarbeta förberedelsematerial åt kursdeltagarna samt bistå dem i deras självstudier. Kursledare bör lämpligen rekryteras bland lärarna vid den läroanstalt som fungerar som »värdhögskola» för kursen. Särskilt arvo- de bör utgå till kursledare.

5.3 Uppgifter

Arbetsgruppen har funnit att den föreslagna styrelsen bör ges ansvaret för att inom tillgängliga resurser närmare planera den fortbildningsverksamhet som arbetsgruppen föreslagit. Styrelsen bör sålunda bestämma kurstema och kursmodell. Även uppläggn- ingen av kursdeltagarnas självstudier bör åvila styrelsen. Den bör vidare med sekretariatets och kursledarnas hjälp administrativt leda och pedagogiskt utvärdera försöks- verksamheten (jfr avsnitt 4.2 ovan). Styrelsen bör vid slutet av respektive verksamhetsår avge rapport till nordiska ministerrådet om erfarenheterna av verksamheten samt i god tid före försöksperiodens

slut lägga fram förslag till en i permanent form bedriven fortbildningsverksamhet, om erfarenheterna av försöksverksamheten ger anledning härtill.

Enligt arbetsgruppens mening bör styrelsen särskilt uppmärksamma möjligheterna att för fortbildning utnyttja tillgängliga resurser vid andra institutioner än socialhögskolorna – t. ex. Nordiska hälsovårdshögskolan och Nordiska institutet för samhällsplanering.

Sekretariatets uppgifter har redan i viss utsträckning angivits vid redovisningen av styrelsefunktionerna. Sekretariatet bör sålunda fungera som berednings- och verkställighetsorgan i förhållande till styrelsen. Dess uppgift blir också att vara administrativt sammanhållande för fortbildningskurserna. En annan viktig funktion för sekretariatet bör – som arbetsgruppen redan framhållit – vara att med hjälp av kursledarna organisera kursdeltagarnas självstudier. Det bör därvid inom ramen för tillgängliga resurser bistå med aktuell information och dokumentation i anslutning till fortbildningskurserna. Även socialhögskolorna bör för sin grundutbildning – i den utsträckning sekretariatets resurser tillåter det – få tillgång till dess service i fråga om information och dokumentation på områden som berörs av kursverksamheten. Vidare bör sekretariatet kunna fungera som nordiskt kontaktorgan för fortbildningsfrågor i internationella sammanhang samt därvid bl. a. förmedla gästföreläsare åt socialhögskolorna i Norden.

6. Kostnadsberäkningar m. m.

Eftersom den föreslagna fortbildningen av lärare vid socialhögskolor m. m. avses få karaktär av försöksverksamhet, är det enligt arbetsgruppens bedömning inte nödvändigt att regeringarna i de fyra berörda länderna nu sluter formell överenskommelse om de ekonomiska villkoren m. m. för verksamheten. En sådan överenskommelse blir däremot aktuell, om erfarenheterna av försöksverksamheten leder till beslut om en i permanent form bedriven fortbildning.

Finansieringen av fortbildningsverksamheten kan lösas enligt olika modeller. Berörda länder kan lämna bidrag direkt till styrelsen enligt fördelningsnormer som är vanliga i nordiska sammanhang. En annan möjlighet att finansiera verksamheten synes föreligga genom tillkomsten av det nordiska kulturavtalet. Särskilda dispositionsmedel, som tillskjuts av alla de fem nordiska länderna i förhållande till befolkningsunderlaget, kommer nämligen att stå till nordiska ministerrådets förfogande. Enligt arbetsgruppens mening bör i första hand möjligheterna att få ta i anspråk dispositionsmedel för verksamheten prövas, åtminstone för den period under vilken fortbildningen bedrivs på försök.

Innan arbetsgruppen närmare berör kostnaderna för kursverksamheten och därtill hörande »organiserade självstudier», vill arbetsgruppen som sin mening framhålla att rese- och traktamentskostnader m. m. för kursdeltagare bör täckas nationellt i den ordning som fastställs inom respektive land. Arbetsgruppen kommer därför inte att ytterligare beröra denna kostnadsfaktor.

En utgångspunkt vid beräkningen av de rliga driftkostnader som följer av arbetsgruppens förslag har varit att försöksverksamheten bör omfatta fem à sex kursveckor under vartdera av de båda år försöksverksamheten avses omspänna. Kostnaderna för s. k. dubbelkurser och för alterna-

tivet med två kurser jämte mellanliggande självstudier (jfr avsnitt 4.2 ovan) har här bedömts motsvara kostnaderna för två veckokurser.

De belopp som här redovisas är beräknade efter danska förhållanden och i danska kronor (dkr).

Årskostnaderna för en kursverksamhet omfattande högst sex kursveckor per år uppskattas av arbetsgruppen till följande belopp:

Undervisningsarvoden	42 000
Rese- och traktamentskostnader för föreläsare	12 000
Lokalkostnader	12 000
Kursledning (c:a 3 000 dkr per kursvecka; för stöd under självstudieperiod 3 000 dkr)	21 000
Expenser (däribland förberedelse- och självstudiematerial)	30 000
Totalkostnad	117 000

För styrelsen och sekretariatet beräknar arbetsgruppen följande kostnader.

Föreståndararvode (deltid)	40 000
Kontorist (halvtid)	22 000
Rese- och traktamentskostnader	10 000
Lokalkostnader	10 000
Expenser	10 000
Totalkostnad	92 000

Härtill kommer en beräknad engångskostnad för inventarier om 10 000 dkr under det första verksamhetsåret. Några särskilda styrelsearvoden har inte beräknats.

De driftkostnader som arbetsgruppen funnit nödvändiga för att fortbildningsverksamheten skall kunna bedrivas på sätt som här föreslagits uppgår sålunda till (117 000 + 92 000 + 10 000 =) 219 000 dkr. för det första och till (117 000 + 92 000 =) 209 000 dkr. för det andra verksamhetsåret.

7. Sammanfattning

Arbetsgruppen föreslår

att på nordisk bas skall anordnas en två-årig försöksverksamhet med fortbildning av lärare vid socialhögskolor och motsvarande läroanstalter i Norden,

att fortbildningen skall omfatta vanligen veckolånga kurser med i regel 25 deltagare samt i viss utsträckning självstudier,

att som ledningsorgan för verksamheten skall fungera en styrelse och ett sekretariat, det senare förlagt till Århus,

att ledningsorganen och därmed verksamheten skall underordnas det nordiska ministerrådet samt

att till driftkostnader för försöksverksamheten bör anslås 219 000 dkr. för det första och 209 000 dkr. för det andra verksamhetsåret.

Nordisk udredningsserie (NU)

1960

1. Teknikerutbildningen i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Del I
2. Fællesinstitutioner i Norden

1961

1. Den nordiske husholdshøgskolen
2. Nordens folkelige akademi
3. Nordisk filmsamarbeid
4. Internordiske flytteattester
5. Nordisk arbeidsmarknad för sjöfolk
6. Gemensam lagstiftning i rättstillämpningen
7. Prøvning af dentalmaterialer
8. Kvalifikationskrav för lärartjänster

1962

1. Helsetjeneste for søfarende
2. Nordiskt samarbete inom radio och television
3. Vattenkraften i Torne och Kalix älvar
4. Nordisk bogmarked
5. Sommartid
6. Nordisk arbeidsmarknad för tandläkare
7. Beretning om materiale om udviklingslandene
8. Nordiska rådets verksamhet 1952-1961
9. Nordiska sjömäns sociala rättigheter
10. Nordisk statistisk årsbok, 1962

1963

1. Øresundsforbindelsen. 1. del
2. Fiske och flottning i gränsvattnen mellan Finland och Sverige
3. Opprettelse av »Nordens hus» i Reykjavik
4. Samarbeid mellom de tekniske høyskoler i Norden
5. Bolagsbeskattningen i Norden
6. Nordisk patentlovgivning
7. Betänkanden avg. av Nordiska expertgruppen för vissa utlänningskontrollfrågor. 1-2
8. Nordisk statistisk årsbok, 1963

1964

1. Teknikerutbildningen i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Del II
2. Nordisk etterutdannelse i by- og regionplanlegging
3. Nordiskt institut för elementarpartikelfysik
4. Invaliditetsvurdering, erstatningsfastsettelse, tabellsystemer m. v. i yrkesskadetrygdene i Norden
5. Nordiska rådets öresundskonferens den 13-15 april 1964
6. Specialistkompetens för nordiska läkare
7. Nordisk investeringsbank

8. Personaleforhold og udgiftsfordeling ved fællesinstitutioner i Norden
9. Slutberetning fra Nordisk samfærdselskomité
10. Nordisk statistisk årsbok, 1964

1965

1. Transportekonomisk forskning i Norden
2. Översikt över lagar tillkomna genom nordiskt samarbete
3. Enkelte mellomriksveger mellom Norge og Sverige
4. Forskning af international politik
5. Afro-asiatiske studier i Norden
6. Utbildning av sjukhusadministratörer i Norden
7. Nordisk forskningskonferens 1965
8. Underlättande för nordiska medborgare att förvärva medborgarskap i annat nordiskt land m. m.
9. Nordic Cooperation. Conference 1965
10. Vägtrafikregler (se 1966: 2)
11. Vägtrafikregler. Bilagor (se 1966: 3).
12. Nordisk skolordning
13. Femte Nordiska samekonferensen i Tana 1965
14. Yearbook of Nordic Statistics, 1965 (Nordisk statistisk årsbok)

1966

1. La Coopération internordique. Conférence 1965
2. Vägtrafikregler
3. Vägtrafikregler. Bilagor
4. Nordisk skattekonferens 1966
5. Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige
6. Kontaktmandsseminar 1966
7. Radio- och TV-konferens 1966
8. Den statliga personalpensioneringen i Norden
9. Presseminarium 1966
10. Yearbook of Nordic Statistics, 1966 (Nordisk statistisk årsbok)

1967

1. Nordiskt institut för samhällsplanering
2. Nordiskt samarbete inom forskningens och den högre undervisningens område
3. Mellanriksväg Kiruna-Nordnorge
4. Internordisk verkställighet med anledning av beslut rörande vårdnad om barn m. m.
5. Nordisk institut for videreuddannelse i havekunst og landskabsplanlægning
6. Dansk, norsk og svensk presses indhold af nordisk stof
7. Jagt- og viltvårdskonferens 1966
8. Nordiska bestämmelser för skeppsapotek
9. Nordisk skolmatematik
10. Matematik och ingenjörer
11. New School Mathematics in the Nordic Countries
12. Pohjoismainen koulumatematiikka
13. Konferens om mark- och vattenföroreningar 1967
14. Faste forbindelser over Øresund
15. Om forældelse i nordisk strafferet
16. Boksningens medicinske skadevirkninger
17. Yearbook of Nordic Statistics, 1967 (Nordisk statistisk årsbok)

1968

1. Nordisk patentråd
2. Saltholmsudvalget

3. Saltholmsudvalget, bilag
4. Københavns lufthavns fremtid
5. Handelsdokumentguide
6. Konsumentlovgivning i Danmark, Finland, Norge og Sverige
7. Nordisk samarbejde om lægemidler
8. Nordisk gränsregion
9. Nordic Economic and Social Cooperation. Conference 1967
10. Harmonisering av socialhjälpstiftningen i de nordiska länderna
11. Langtidsplan for Nordforsk
12. Kulturformidling – Mål og midler
13. Samnordisk social utbildning
14. Den obligatoriska skolan i Norden
15. Indstilling om udvidet kernekraftssamarbejde
16. Gränsälvsoverenskommelse mellan Finland och Sverige
17. Suomen ja Ruotsin välinen rajajokisopimus
18. La coopération internordique en matières économiques et sociales
19. Yearbook of Nordic Statistics 1968 (Nordisk statistisk årsbok)

1969

1. Utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete
2. Laajennettu pohjoismainen taloudellinen yhteistyö, alustava mietintö
3. Nordforsks miljövårdsutredning
4. Förslag till utbyggnad av den samnordiska fortbildningen för journalister
5. Konsumentoplysning i undervisningen
6. Sjätte nordiska samekonferensen i Hetta
7. Nordisk gyldighet av førerkort
8. Nordiskt sjukhusfysikerssamarbete
9. Nordiskt ämbetsmannamöte i Storlien
10. Nordisk sjömansskattefördelning
11. Udvidet nordisk økonomisk samarbejde
12. Öresundsregionen
13. NORDTRANS
14. Nordisk standardiseringskonferanse i Oslo
15. Nordek, Laajennettu pohjoismainen taloudellinen yhteistyö
16. Läromedelsforskning och undervisningsplanering
17. Expanded Nordic Economic Cooperation
18. Innstilling om internordisk gyldighet av resepter
19. Nordiska rådet, register 1953–1964
20. Nordiska samarbetets organisation
21. Nordic Economic and Cultural Cooperation
22. Yearbook of Nordic Statistics 1969 (Nordisk statistisk årsbok)

1970

1. Samordnad utbyggnadsplanering inom Nordel
2. Uddannelses- og forskningsspørgsmål
3. Prøveløsladelse
4. La Coopération internordique en matières économiques et culturelles
5. Nordisk gränsregion, miljövård och urbanisering
6. Konsumentundervisning i skolen
7. Merking av brann- og helsefarlige stoffer
8. Nordisk trafiksäkerhetskonferens i Stockholm
9. Innstilling om harmonisering av skoleordningene i de nordiske land
10. Vägtrafikregler. Reviderat förslag

11. Narkotikaforskning
12. Nordisk kontaktmannsmøte i Røros
13. The Organisation of Nordic Cooperation
14. Migrationen mellan Sverige och Finland
15. Nordisk tjänstemannarätt
16. Utlänningspolitik och utlänningslagstiftning i Norden
17. Nordiskt institut för jämförande rättsvetenskap
18. Tentamensgiltigheten i Norden
19. Autorisation af optikere
20. Nordiskt kulturavtal
21. Uttalanden över betänkandet NORDTRANS
22. Nordisk statutsamling
23. Yearbook of Nordic Statistics 1970 (Nordisk statistisk årsbok)

1971

1. Forskning med relation till utbildning för åldersklasserna 16–19 år
2. Harmonisering av matematikundervisningen i årskurs 1–6 i de nordiska länderna
3. Konsument- och marknadsföringsfrågor. Konferens 1971
4. Nordiska transportproblem (NORDTRANS II)
5. Nordiska ministerrådets arbetsformer
6. Utredning angående information till u-länderna om den nordiska marknaden
7. Studier kring gränsen i Tornedalen
8. Undervisningen i finska i Sverige
9. Avräkning av häktningstid m. m.
10. Nordiska kulturkommissionens slutrapport
11. Samarbetet om ambulanstjänsten inom Nordkalotten
12. Fortbildning av lärare vid socialhögskolorna

LIBRARY II OF L. IRRANA-CHIRIYEN

ESSELTE TRYCK, STHLM 72
712246

AKTIEBOLAGET
C. E. FRITZES KUNGL. HOVBOKHANDEL
I DISTRIBUTION

La coopération internordique dans une perspective européenne

ke betænkninger
småset mietinnöt
n nefndarálit
ke innstillinger
ka utredningar

NORDISKA RÅDET
Nordisk udredningsserie

13/71

Pohjoismainen
yhteistyö ja
Euroopan
yhtenäisyyskehitys

The Library of the

APR 13 1977

University of Toronto
at UTM-Library

LIBRARY OF L. J. RABALA-CHAMBERLAIN

La coopération internordique dans une perspective européenne

Quatrième Conférence organisée par le Conseil Nordique
à l'intention des organisations internationales à
vocation européenne

Roros, Norvège, 27 septembre—29 septembre 1971

LIBRARY II OF L. LIBRARY - CIRCULATION

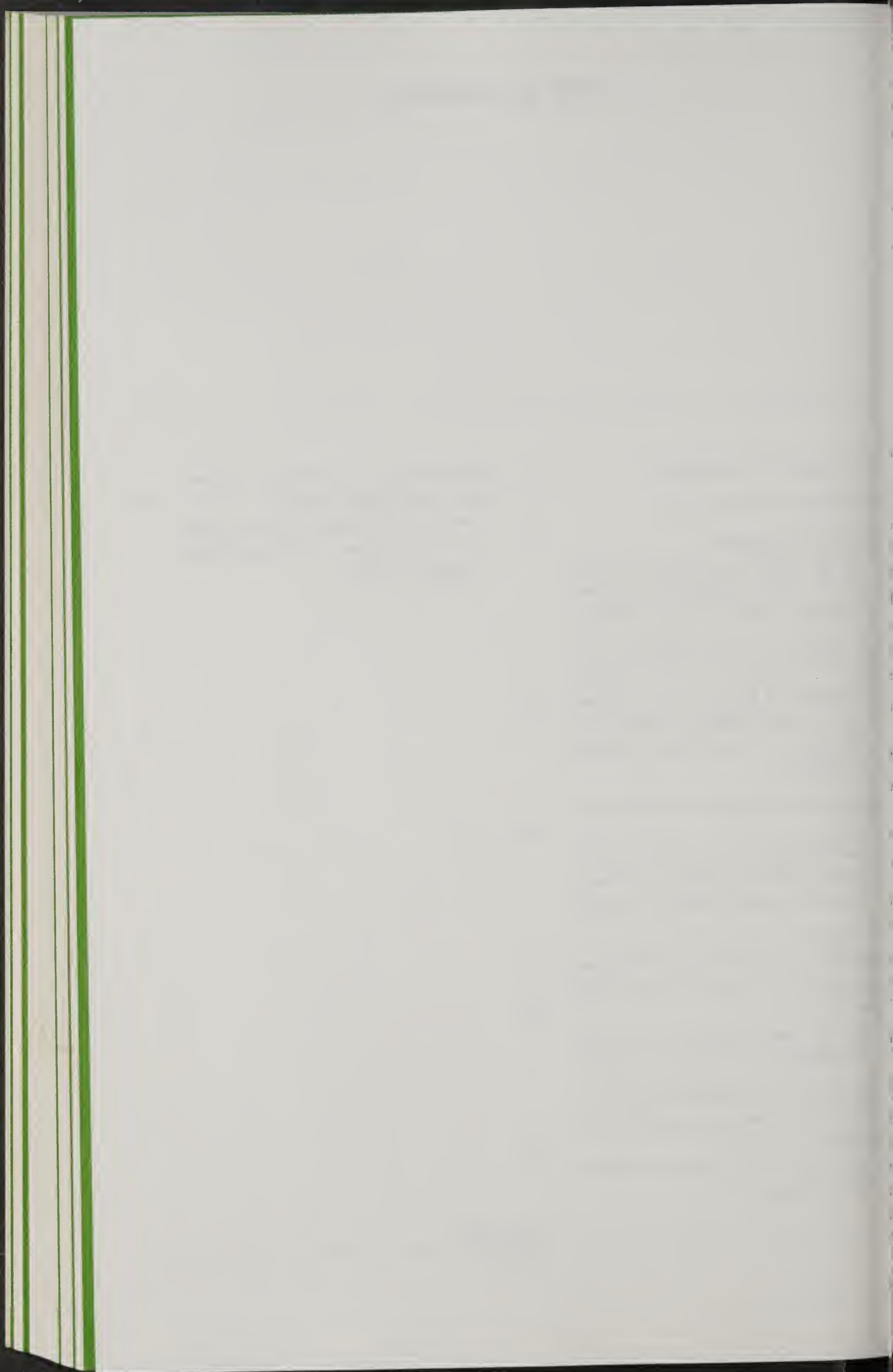
GOTAB

71.452S

Table des matières

Programme de la Conférence	5	Allocution sur les échanges commerciaux entre l'Est et l'Ouest	41
Participants à la Conférence	7	par M. Sig Ramel, Directeur Général, Association de l'Exportation suédoise, Suède	
Allocution inaugurale	9		
de M. Helge Seip, Membre de Parlement, Membresuppléant du Praesidium du Conseil Nordique, Norvège			
La coopération internordique en matière de transports et de communications dans la perspective européenne	11		
par M. Ove Guldberg, Ministre des Transports et des Travaux Publics, Danemark			
Développement régional et politique régionale	19		
par M. Helge Seip, Membre du Parlement, Membresuppléant du Praesidium de Conseil Nordique, Norvège			
La révision de la Convention de coopération de Helsinki et l'évolution récente de la Coopération internordique	30		
par M. Emil Vindsetmo, Secrétaire du Praesidium de Conseil Nordique			
L'évolution des échanges entre l'Est et l'Ouest et les diverses possibilités d'en favoriser l'expansion	34		
par M. Carl Lidbom, Ministre d'Etat, Suède			

Programme de la Conférence

Lundi 27 septembre

14 h. 30

Allocution inaugurale prononcée par M. Helge Seip, Membre du Parlement, Membre-suppléant du Praesidium du Conseil Nordique, Norvège.

La coopération internordique en matière de transports et de communications dans la perspective européenne.

Introduction par M. Ove Guldberg, Ministre des Transports et des Travaux publics, Danemark.

Discussion générale.

Mardi 28 septembre

10 h.

Développement régional et politique régionale.

Introduction par M. Helge Seip, Membre du Parlement, Membre-suppléant de Praesidium du Conseil Nordique, Norvège.

Discussion générale.

14 h. 30

La révision de la Convention de coopération de Helsinki et l'évolution récente de la Coopération internordique.

Introduction par M. Emil Vindsetmo, Secrétaire du Praesidium du Conseil Nordique.

Discussion générale.

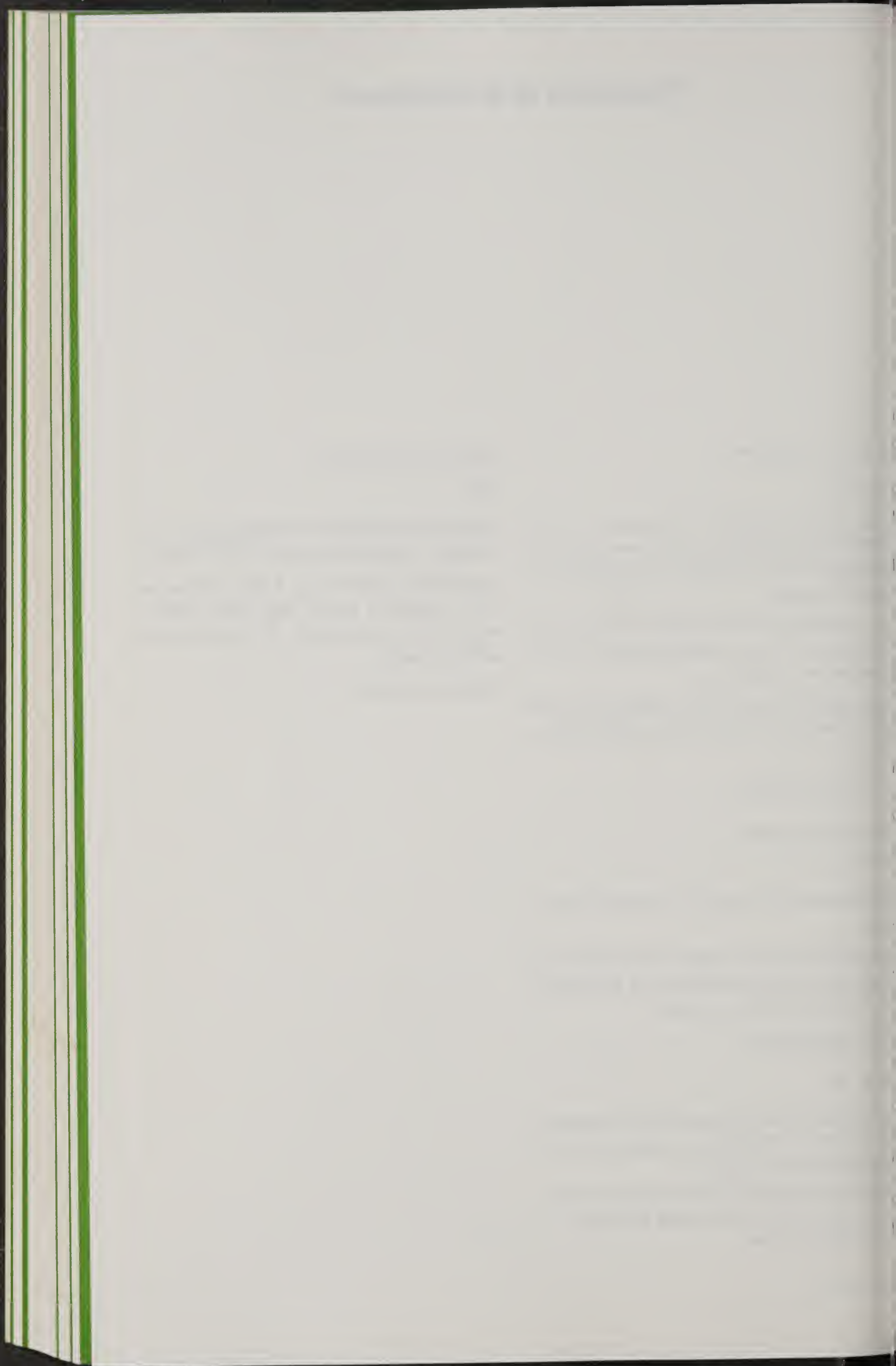
Mercredi 29 septembre

10 h.

Discussion concernant le développement des échanges commerciaux entre l'Est et l'Ouest.

Introduction par M. Carl Lidbom, Ministre d'Etat, Suède et par M. Stig Ramel, Directeur Général, Association de l'Exportation suédoise, Suède.

Discussion générale.

Participants à la Conférence

Orateurs

- M. Ove Guldberg, Ministre des Transports et Travaux Publics, Danemark
M. Carl Lidbom, Ministre d'Etat, Suède
M. Stig Ramel, Directeur Gérant, Association suédoise des Exportateurs
M. Helge Seip, MP, Ancien Ministre du Travail et des Affaires Municipales, Norvège.

Hauts fonctionnaires gouvernementaux

- M. Birger Abrahamson, Chef de Division, Ministère des Affaires Etrangères, Finlande
M. Taneli Kekkonen, Chef de Département, Ministère des Affaires Etrangères, Finlande
M. Lennart Rydfors, Directeur adjoint du Département du Commerce, Ministère des Affaires Etrangères, Suède
M. Asbjørn Skarstein, Directeur du Département du Commerce, Ministère des Affaires Etrangères, Norvège

Participants

Noms

- M. Rüdger Bandilla
Administrateur principal
M. H. W. Dittmann
Sous-Directeur général
M. Marcel Hondequin
Secrétaire Général
M. Zenon Hundsdorff
Conseiller
M. Janos
Conseiller
M. V. Kostelecký
Secrétaire à la Commission
M. Günter Krauss
Directeur
M. H. H. Krill de Capello
Attaché au Bureau des Relations Extérieures

Organisations

- Conseil des Ministres des Communautés Européennes
GATT Secrétariat

Conseil Interparlementaire
Consultatif du Benelux
Conseil d'Assistance Economique Mutuelle
Conseil d'Assistance Economique Mutuelle
Commission Economique pour l'Europe
Commission des Communautés Européennes
Organisation des Nations Unies pour l'Education, la Science et la Culture

M. James Lanner
 Chef de la Division Economique
 M. Louis Lataillade
 Directeur des Services de Santé
 M Dik Lehmkuhl
 Directeur
 M. Thierry Monnier
 Chef de la Division des
 Relations Extérieures
 M. Karl-Heinz Neunreither
 Directeur à la Direction Générale
 des commissions et études
 parlementaires
 M. H. R. Nord
 Secrétaire Général
 M. Pierre de Pimodan
 Conseiller Diplomatique
 M. Paul Romus
 Administrateur principal
 M. J. Rousseau
 Administrateur I
 M. Wolfgang Treitschke
 Administrateur principal
 M. E. R. Van der Aa
 Secrétaire Général adjoint
 M. Albert Van Houtte
 Greffier

Secrétariat du praesidium

Åke Edwall, Suède
 Axel Gormsen, Danemark
 Bente Heill Kleven, Norvège
 Birgitta Malmros, Suède
 Hans-Olle Olsson, Suède
 Ove Stenroth, Finlande
 Anita Söderman, Suède
 Emil Vindsetmo, Norvège

Association Européenne de
 Libre-Echange
 Organisation Mondiale de la Santé

Centre d'information des Nations
 Unies pour les Pays nordiques
 Organisation de Coopération et de
 Développement Economiques

Parlement Européen

Parlement Européen

Conseil de l'Europe

Commission des Communautés
 Européennes
 Union Economique Benelux

Conseil des Ministres des Communautés
 Européennes
 Union Economique Benelux

Cour de Justice des Communautés
 Européennes

Secrétariats nationaux

Håkan Branders, Finlande
 Oddmund Graham, Norvège
 Eiler Hultin, Finlande
 Anna-Maija Korpi, Finlande
 Einar Lochen, Norvège
 Gustaf Petrén, Suède
 Frantz Wendt, Danemark

Allocution inaugurale

Helge Seip, Membre du Parlement, Membre-suppléant du Praesidium du Conseil Nordique, Norvège:

Mesdames et Messieurs,

C'est pour moi un grand honneur et un grand plaisir de vous souhaiter au nom de Praesidium de Conseil Nordique la bienvenue à la IVe Conférence internordique organisée à l'intention des Organisations internationales européennes.

C'est en 1965, à Hässelby en Suède, que s'est tenue notre première conférence de ce genre, suivie en 1967 par celle d'Imatra en Finlande et en 1969 par celle de Hindsgavl au Danemark. C'est avec une profonde satisfaction qu'à ces occasions, Nous, membres du Conseil Nordique, avons noté que les invitations que nous avons adressées aux différentes Organisations européennes avaient été acceptées avec intérêt.

Tel est également le cas aujourd'hui. Treize organisations internationales ont envoyé vingt de leurs hauts fonctionnaires à Roros. Nous vous sommes vivement reconnaissants d'avoir bien voulu prendre sur vos programmes chargés le temps de venir passer, dans les montagnes norvégiennes, quelques jours avec vos collègues et amis des Pays nordiques.

Les sujets inscrits à l'ordre du jour de cette conférence sont d'un grand intérêt nordique mais ils sont également d'une vaste portée européenne. Transports et communications, Politique régionale et développe-

ment régional et développement des échanges entre l'Est et l'Ouest constituent des problèmes centraux requérant l'attention de nos compatriotes, de nos industries et de nos pouvoirs publics. Nous espérons avoir des échanges animés d'opinions et d'informations profitables. Bien que nous ne puissions escompter des résultats pratiques immédiats, votre contribution active nous permettra à tous de recueillir de nouvelles informations et de nouvelles sources d'inspiration susceptibles d'être utiles pour nous-mêmes et pour ceux amenés plus tard à prendre connaissance des publications de cette conférence.

Certains de nos honorables invités sont des vétérans de ces réunions. Vous savez à quel point nous parlons volontiers et facilement de la coopération nordique. Pour certains c'est seulement une manière de parler, pour d'autres une manière de vivre. Mais pour nos compatriotes cette coopération implique une multiplication des contacts, une facilité des communications, un allègement des contrôles douaniers, la suppression du contrôle des passeports lors du franchissement des frontières inter-nordiques, la sécurité sociale dans les autres Pays nordiques, le développement des échanges commerciaux en exemption des droits de douane, l'accroissement des possibilités d'emploi et de nombreux autres éléments concrets de l'existence quotidienne.

Nous n'avons pas trouvé une recette nordique propre à résoudre tous les problèmes

et nous n'avons pas non plus très bien réussi lorsque nos aspirations internordiques ont été trop ambitieuses. Mais le mouvement vers une coopération et une intégration plus étroites est constant et pragmatique et recèle en lui-même une force qui lui est propre et qui réside dans le désir qu'ont nos peuples de mener ensemble une existence paisible et constructive.

Cependant la coopération internordique ne se suffit pas à elle-même. Les cinq petits Etats nordiques – quatre sur le continent européen et l'Islande, isolée dans l'Océan Atlantique – dépendent tous étroitement de l'évolution sur le plan international. Nos oreilles doivent être attentives et nos esprits disponibles. Aussi est-il particulièrement intéressant pour les représentants de nos pouvoirs publics et du Conseil Nordique de rencontrer, dans l'atmosphère amicale et simple de Røros, des fonctionnaires internationaux expérimentés et sélectionnés.

En vous souhaitant encore une fois la bienvenue, je déclare cette conférence ouverte.

La coopération internordique en matière de transports et de communications dans la perspective européenne

Ove Guldberg, Ministre des Transports et des Travaux Publics, Danemark:

Cet exposé ne porte pas sur tous les aspects de la coopération actuelle. Il est évident qu'une vaste coopération internordique de caractère pratique se poursuit sur le plan commercial et privé, mais je crois préférable de me limiter dans cette conférence à celle qui existe entre les Etats nordiques, en l'examinant d'un point de vue critique et en l'évaluant dans une perspective européenne d'ensemble.

Une part très importante de cette coopération intervient dans le cadre des structures inter-européennes et internationales et je ne pense pas qu'il y ait lieu pour moi de l'examiner en détail; je me bornerai à appeler qu'en raison des relations étroites que leurs efforts de coopération créent entre les Etats nordiques, une coordination des points de vue scandinaves se manifeste souvent au sein des organisations internationales à l'échelle mondiale ou européenne; fait généralement bien connu, grâce à une coordination de leurs efforts, ces Etats ont en sorte pour que l'un d'entre eux au moins soit représenté dans les comités ou autres organes internationaux, dont les membres ne sont pas assez nombreux pour que tous les Etats puissent y siéger. Tout efficace qu'il est, cet aspect de notre collaboration n'est pas dénué d'importance. Une importante coopération internor-

dique se poursuit au sein de l'Association Nordique des Ponts et Chaussées, groupement de caractère public et privé, qui a pour but de promouvoir le développement du réseau routier par voie de consultations entre ingénieurs des ponts et chaussées du Danemark, de la Finlande, de la Norvège et de la Suède, soit dans le cadre de divers comités internordiques, soit à la l'occasion d'un Congrès nordique des routes, qui se réunit tous les quatre ans, le dernier à Oslo en 1969 et le prochain à Copenhague en juin 1973.

La direction de cette association est assurée à tour de rôle, par périodes de quatre ans, par la Norvège, la Suède, la Finlande et le Danemark ce dernier assumant ce rôle pour la période du 1er janvier 1970 au 31 décembre 1973. Au sein des comités qu'elle constitue pour l'étude de divers problèmes tels que l'économie des routes et de la circulation, la planification géométrique des routes, la photogrammétrie et l'informatique, la capacité de transport, le revêtement, l'entretien, la signalisation des routes, les analyses du flot de la circulation, et autres facteurs intéressant le développement des routes et des réseaux de circulation, les Etats nordiques se communiquent leurs expériences et organisent en commun des enquêtes et des études visant à l'unification et au développement optimal des transports dans leurs pays.

Depuis quelques années se poursuit en

matière de législation et de réglementation de la circulation, une coopération internordique qui, en 1960, a abouti à la constitution d'un Comité nordique de la circulation routière comprenant deux représentants de chacun des Etats membres et chargé d'élaborer des règles uniformes relatives notamment à la circulation et à la spécification de l'équipement des véhicules automobiles et de la signalisation routière, tout en tenant compte autant que possible des efforts de coordination poursuivis au sein de la Commission Economique pour l'Europe (C.E.E.), de la Conférence Européenne des Ministres des Transports (C.E.M.T.) et du Conseil de l'Europe. En 1961, le Comité Nordique de la circulation routière a déposé son premier rapport, relatif à la signalisation routière, et en 1966 un rapport sur une réglementation commune des transports routiers pour les quatre Pays nordiques, lequel fut soumis par les Gouvernements aux services publics et aux groupements concernés invités à faire connaître leur avis, mais ce travail ne fut pas réalisé suffisamment tôt pour avoir d'autres résultats que ceux réalisés en application des mesures de réglementation adoptées dans le cadre des organisations internationales. J'ajouterai que, phénomène typique de notre coopération internordique, il arrive souvent que certains projets élaborés entre nous soient mis en oeuvre pour la première fois dans un cadre plus vaste.

Bien que de nouveaux accords européens n'aient pas encore été conclus, le Comité nordique de la circulation routière a jugé le moment venu de déposer ses recommandations finales en vue des amendements à apporter au rapport de 1966 et ce travail de révision était achevé en 1970. De plus, ce Comité a élaboré un rapport sur les lignes de démarcation routières et un autre, consacré à la signalisation routière sera probablement achevé au cours de l'année 1971.

Pour ce qui est de la coopération en matières ferroviaires, différents problèmes et, en particulier, ceux de la configuration géographique, mettent dans une certaine

mesure obstacle aux communications.

Les montagnes de la frontière entre la Suède et la Norvège constituent une barrière naturelle mettant obstacle à l'aménagement de voies ferrées. Il n'en a été établi que trois entre ces deux pays, bien que leur frontière s'étende sur plusieurs centaines de kilomètres. Entre le Danemark d'une part, la Suède et la Norvège de l'autre, la frontière passe à travers le Cattégat, le Skagerrak et l'Oeresund. C'est au point le plus étroit de cette voie maritime, entre Helsingborg en Suède et Elsenør au Danemark qu'a été établie dès la fin du XIXe siècle une liaison par ferry-boats, à laquelle s'est venue s'en ajouter plus tard une autre entre la ville suédoise de Malmö et le Port franc de Copenhague.

Lorsque la Finlande adhéra à l'Association nordique, de grands progrès avaient déjà été réalisés dans ce pays en matières ferroviaires au temps de la domination russe, ce qui explique que l'écartement des voies, conforme au standard russe, y soit plus large que dans la plupart des autres Pays européens, fait qui naturellement a constitué un obstacle à la coopération de la Finlande avec les autres Pays nordiques dans ce domaine.

Les Etats nordiques ont engagé une coopération entre eux et avec d'autres Etats européens en matière de transports des voyageurs et des marchandises, non seulement dans les domaines techniques mais également dans d'autres tels que ceux concernant les horaires, les tarifs de transport des voyageurs et des marchandises, en vue de permettre l'utilisation d'un même wagon sur les différentes lignes à la seule exception du réseau finlandais et l'émission d'un billet unique valable pour le transport depuis le lieu de départ dans un pays jusqu'au lieu de destination dans un autre.

Par ailleurs, entre les Pays nordiques, qui sont plus étroitement unis, il s'est établi en matière de transports ferroviaires une coopération d'un genre plus particulier, comparable peut-être à celle existant actuellement entre les administrations ferroviaires des Pays membres du Marché commun.

Cette coopération s'est réalisée dans le cadre des relations directes entre les organismes de chemins de fer des différents Pays nordiques. C'est ainsi que des échanges de vues ont eu lieu touchant les aspects commerciaux du trafic et qu'une coopération a été engagée en matière d'hôtels et d'agences de voyages. Les services de construction mécanique des différents Pays nordiques se sont également communiqué le fruit de leurs expériences en matières techniques.

Depuis de nombreuses années, une coopération en matière de recherche se développe dans le cadre d'une des plus anciennes associations internationales, constituée par les dirigeants des chemins de fer scandinaves et leurs collaborateurs. Au cours de ces dernières années, ce groupement a déployé un vaste effort de coopération d'une grande importance dans le domaine de la recherche touchant des problèmes qui se posent dans différents secteurs de l'exploitation ferroviaire. C'est certainement en grande partie à cette coopération qu'est due l'uniformisation des règles et des règlements adoptés aujourd'hui dans de nombreux domaines pas les dirigeants des services ferroviaires.

En raison des progrès réalisés dans le domaine de la technologie ainsi qu'en matière de transports des voyageurs et des marchandises et des problèmes de concurrence qui se posent pour les chemins de fer, les Directeurs Généraux des administrations ferroviaires nordiques ayant convenu de ce que leurs services devaient pouvoir contrôler les progrès de la recherche en matière de chemins de fer, on conclut un accord visant à la création d'un *Office de coordination*, chargé de se tenir au courant, sur le plan international, des recherches et des expériences effectuées en particulier par l'Union Internationale des Chemins de Fer (U.I.C.) et par l'Office de Recherches et d'Essais (O.R.E.), dont le siège est à Utrecht. L'Office de coordination devait compléter les travaux effectués par ces organismes, en vue d'adapter les solutions dégagées par ces derniers aux conditions particulières d'exploitation des chemins de fer nordiques. De

plus, les Etats nordiques devaient procéder à des recherches autonomes touchant les problèmes présentant un intérêt spécifique pour eux et devaient s'attacher à résoudre les problèmes pour lesquels les dirigeants nordiques sont particulièrement à même d'élaborer des solutions susceptibles de s'appliquer également sur le plan européen.

Dès sa création, cet Office s'occupe de la recommandation (25/1968) émise par le Conseil Nordique et relative à la coopération des administrations ferroviaires nordiques en matière d'achats de matériel d'équipement. Des groupes de travail spécialisés étudièrent les questions d'une action commune au sein de l'U.I.C. et de l'O.R.E., d'une coordination des achats et d'une coopération en matière d'entretien du matériel roulant. Après avoir élaboré les cadres d'une future coopération dans ces domaines, ces groupes continuent à travailler sur certaines questions de détail.

Les dirigeants des chemins de fer poursuivent d'autres travaux de recherches au sein de l'*Office de recherches et de perfectionnements des chemins de fer nordiques*, dans lequel siègent un certain nombre de représentants des différents services ferroviaires des quatre Pays nordiques. Tant au sein de l'Office de coordination que de cet Office de recherches et de perfectionnement, les travaux sont dirigés à tour de rôle par les quatre Directeurs généraux des chemins de fer nordiques. Indépendamment du fait que des solutions uniformes ont pu être ainsi apportées à des problèmes de trafic ferroviaire, il convient de noter la diversité dans la perspective européenne des problèmes qui se posent dans chacun des Pays nordique, ne serait-ce que parce qu'ils occupent des situations géographiques différentes par rapport à l'ensemble du système ferroviaire européen et en particulier de celui des Etats actuellement membres du Marché commun.

Dans le domaine des transports aériens, le fait le plus saillant est que trois de cinq Pays nordiques, le Danemark, la Norvège et la Suède, agissent en étroite coopération et que les compagnies nationales à lignes régulières coopèrent depuis plus de 25 ans, et de la

même manière depuis 1950 dans le cadre de la Scandinavian Airlines System (SAS).

La SAS constitue une entreprise commune aux trois Pays, qui a suscité un vif intérêt lors de sa création et qui, dans une certaine mesure a servi de modèle à certains organismes tels qu'Air Afrique et East African Airways. Tout ceci est généralement connu. Aussi me bornerai-je ici à dire quelques mots de la coopération au niveau gouvernemental, qui s'est développée sur la base d'un accord général conclu entre les trois Gouvernements et qui est le résultat de cette entreprise commune. Quiconque s'est occupé de transports aériens sait que pour toutes les Compagnies de transports aériens à services réguliers, qu'elles relèvent du secteur privé ou du secteur public, les problèmes qui se posent et les négociations qui s'ensuivent concernent presque toujours les Etats et que leurs Gouvernements y sont mêlés. C'est ce qui explique pourquoi cette entreprise commune, dont les trois Etats sont en quelque sorte actionnaires, a entraîné dans la coopération interscandinave des effets tout à fait différents de ceux des autres formes de coopération, en engageant les Gouvernements de façon beaucoup plus directe et en les obligeant à suivre la même politique. Afin d'assurer l'unification des procédures et des attitudes dans les trois Pays, il ne s'est pas seulement révélé nécessaire d'harmoniser la législation et le régime d'octroi des concessions, mais aussi d'établir des contacts étroits et permanents entre les directions des compagnies et c'est ce qui a été fait. Il a été constitué des comités permanents dano-suédo-norvégiens dits "OPS" chargé de connaître des problèmes techniques afférents aux transports aériens ainsi qu'un Bureau de contrôle. Ainsi que vous le savez peut-être, du moins ceux d'entre vous originaires de Hollande, de France et de Suisse, cette coopération sur le plan technique a été étendue au cours de ces dernières années, en dehors des pays englobés dans la SAS, à la Swiss Air, la KLM et à Air Afrique et est devenue de plus en plus étroite. Cette coopération sur le plan de l'exploitation et

de la technique déborde donc aujourd'hui le cadre scandinave. De plus le personnel de direction tient régulièrement tous les deux mois des réunions, auxquelles assistent des représentants des services publics compétents en matière de transports aériens ainsi que des Ministères des Affaires Etrangères. Enfin plusieurs comités ad hoc et groupes de travail s'occupent de certaines questions particulières. Les services publics concernés ont pris conscience du dynamisme de cette étroite coopération, qui naturellement porte sur des domaines touchant indirectement l'exploitation de la SAS, telles notamment les dispositions mondiales régissant les vols à la demande, question qui me semble-t-il suscite des controverses dans tous les pays, et cette communauté de conditions de base a tellement influencé leurs idées et leurs points de vue que chaque fois que se pose un nouveau problème il leur paraît naturel de chercher une solution sur le plan international plutôt que sur le plan strictement national. Je mentionnerai comme exemple de l'extension de cette coopération que lorsque nous discutons par exemple des règles à appliquer aux vols à la demande, nos trois Gouvernements étaient tout simplement obligés de tomber d'accord. Mais nous avons également compris qu'il ne suffit pas que nous tombions d'accord entre nous. Par exemple, pour le Danemark, il est très difficile d'adopter une certaine politique commune avec les trois pays scandinaves et une autre avec l'Allemagne. A la longue cela n'est pas possible et c'est ce qui m'amène à citer cet exemple du dynamisme qui caractérise notre besoin de coopération et nous amène à rechercher une coopération plus poussée avec des pays extra-nordiques. Il faut reconnaître que cette étroite coopération a suscité certains problèmes concernant non seulement la compagnie finlandaise et la compagnie nationale islandaise mais aussi par voie de conséquence avec les pouvoirs publics finlandais et islandais, et c'est ce qui explique pourquoi le type de coopération si caractéristique des autres secteurs des transports que nous avons précédemment men-

tionnés ne se retrouve pas en matière de transports aériens. Cependant, il ne s'ensuit pas qu'une coopération internordique soit inexistante dans ce dernier domaine. Lorsqu'au sein de l'organisation de l'Aviation civile internationale (O.A.C.I.) et de la Conférence de l'Aviation civile européenne (C.A.C.E.), il se pose des questions d'intérêt commun, les cinq Etats nordiques adoptent en général une attitude commune résultant d'une coordination internordique de leurs points de vue et l'Islande ainsi que la Finlande sont tenues de façon permanente au courant des activités de la Délégation permanente scandinave au sein l'O.A.C.I. à Montréal. Bien qu'il ne me soit par permis ici d'aborder des problèmes politiques, je me permettrai toutefois d'ajouter qu'il ne me paraît pas impossible que le système SAS de coopération puisse s'étendre un jour à la Finlande et à l'Islande, en particulier en matières techniques. Le Conseil Nordique a d'ailleurs beaucoup agi dans ce sens. Au cours de ces dernières années, les tendances à la coopération se sont manifestées de plus en plus clairement dans le domaine des transports aériens européens. Je songe en particulier à la coopération sur le plan technique qui se poursuit au sein de la K.S.S.U. (KLM, SAS, Swissair et UTA) et de groupe ATLAS (Alitalia, Lufthansa, Air France et Sabena). Selon moi la coopération engagée entre les Pays de la C.E.E. et les compagnies de pays qui n'y ont pas encore adhéré, constitue un fait encourageant. Cela entretient l'espoir d'une coopération internordique même dans le domaine des transports aériens, même si dans l'Europe de demain les cinq Pays nordique devaient occuper un jour une situation différente.

En fait, c'est également grâce à la SAS, compagnie de navigation aérienne exploitée en commun par le Danemark, la Norvège et la Suède, que dans de nombreuses négociations relatives aux transports aériens internationaux, ces trois Etats sont amenés à se concerter; bien que souvent le soin de poursuivre les négociations proprement dites soit confié à un seul d'entre eux, notamment

lorsqu'il s'agit de la fixation des droits d'aéroports, les trois Etats doivent négocier entre eux et approuver les attitudes adoptées en leur nom ainsi que les résultats obtenus par voie d'accords en matière de transports aériens.

Si nous considérons dans la perspective européenne les trois domaines que nous venons de passer en revue et comparons l'ensemble de la zone nordique avec le reste de l'Europe, certaines différences apparaissent entre les problèmes et les intérêts de chacun des cinq Pays nordiques. En raison de sa situation géographique, le Danemark a un certain nombre de problèmes et de tâches qui, dans une certaine mesure, lui sont communs avec la Norvège et la Suède. Pour des raisons analogues, la Norvège et la Suède sont liées par une communauté d'intérêts et ont également des intérêts communs avec le Danemark, alors qu'en raison également de leur position géographique, l'Islande et la Finlande constituent à certains égards un troisième groupe. C'est ainsi que le Danemark est le seul de ces Etats pour lequel l'interdépendance des transports en transit et du trafic intérieur joue un rôle décisif. Comme je l'ai fait moi-même, peut-être avez-vous pris part à des discussions au sein d'organisations européennes, que ce soit le Marché commun, le COMECON ou d'autres collectivités, et avez-vous à cette occasion pris conscience des difficultés pratiques qui découlent des efforts visant à dégager des règles universelles en face des conflits d'intérêts qui opposent les pays de transit proprement dits et ceux qui ont un intérêt primordial à ce transit. En ce qui concerne la circulation routière, cela signifie qu'en développant le réseau routier du Danemark, nous devons accorder une certaine priorité au système routier international, ce qui se traduira en particulier par l'aménagement de routes appropriées desservant les services de ferry-boats à destination de la Norvège à partir de Fredrikshavn et de la Suède à partir d'Elseneur et par l'établissement de plans de liaisons par pont ou par tunnel à travers l'Oeresund et le Grand Belt, ainsi qu'entre

Rødby, l'île de Fehmern et l'Allemagne.

Je voudrais essayer de donner une idée de l'importance de ce problème en m'excusant de tant m'attarder sur les problèmes danois, mais, ainsi que je l'ai mentionné précédemment, nous avons ce problème de transit, lequel est spécifiquement danois. Si nous réunissions tout ce que nous devrions faire pendant les quelque quinze années à venir pour favoriser efficacement les transports en transit et le trafic aérien, cet ensemble comprendrait un pont d'environ trois milliards, un tunnel d'environ cinq cent millions, un aéroport de quelque trois milliards, un autre pont d'environ deux milliards et un autre encore pour quelque 1,5 milliards, soit au total dix milliards de couronnes danoises. Tels sont les projets compte tenu des problèmes de transit et de nos intérêts locaux tels qu'ils découlent de notre position géographique. Ce serait évidemment très bien si nous pouvions les réaliser mais cela nous coûterait quelque dix milliards de couronnes danoises, ce qui évidemment constitue une impossibilité. Ce que je viens de dire se rapporte aux liaisons routières mais naturellement cela implique aussi des communications ferroviaires et aériennes. Là encore un des problèmes réside dans la tendance du trafic routier et aérien à se concentrer sur certains aéroports centraux. Aussi nous incombe-t-il des fardeaux particulièrement lourds pour fournir des facilités de services pour un trafic international régulier desservant directement ou indirectement du moins de quelque manière le Danemark, la Norvège et la Suède.

Pour terminer, je rappellerai que par suite de l'unification des dispositions réglementaires en matière de douanes et de contrôle frontalier, le Danemark assume, dans ses relations avec les autres Etats nordiques, un certain nombre de fonctions particulières comprenant, pour une grande partie du trafic, le contrôle douanier et frontalier non seulement en ce qui concerne le trafic à destination du Danemark mais aussi celui en transit à destination des autres Pays nordiques. Aussi longtemps que ces problèmes

ne pourront être envisagés dans une perspective européenne, ils me paraissent imposer au Danemark un fardeau tout à fait hors de proportion avec la taille de ce pays et sa puissance économique. C'est ce qui explique pourquoi il a toujours été placé devant de graves difficultés lorsqu'il s'est agi de développer suffisamment vite et dans une mesure adéquate le réseau du trafic international à travers son territoire. Mais jusqu'à présent la coopération internordique n'a fourni aucune justification pour considérer que de tels problèmes constituaient des tâches communes, étant donné qu'un certain nombre de points de vue compétitifs et d'intérêts opposés existent également entre les Pays nordiques, ce qui explique pourquoi jusqu'à maintenant il a été nécessaire de considérer certains projets individuels sur une base nationale. Il y a cependant lieu de supposer qu'en particulier dans ce domaine l'extension de la coopération européenne permettra de considérer dans une perspective européenne certains problèmes communs aux Etats nordiques et les tâches particulières que je viens de mentionner et il y a également lieu de prévoir qu'une coopération européenne en ces matières favorisera la coopération internordique sur des problèmes au sujet desquels ces Etats n'ont encore pu se mettre d'accord. Il y a lieu de s'attendre à une évolution analogue en ce qui concerne les différents modes de réglementation de la circulation routière. Bien que coopérant étroitement, les Etats nordiques n'ont pas encore réussi — peut-être parce qu'ils n'en éprouvaient pas encore un besoin assez impérieux — à élaborer en commun un système réglementaire de contrôle de la circulation routière, un système commun de contrôle et une harmonisation des tarifs et des taxes. A ce sujet, j'intercalerai ici une remarque. Je suis quelque peu au courant des délibérations qui se sont poursuivies à Bruxelles au sujet de la politique du Marché commun en matière de transports routiers. Nous nous sommes penchés sur des problèmes analogues à une plus petite échelle. Je dirai à titre personnel

que je ne m'intéresse pas tellement à une harmonisation de nos règles tant que nous ne pourrions pas contrôler les règles existantes. Sur le plan nordique j'ai défendu le point de vue selon lequel il serait pratique d'harmoniser différentes règles pour toutes les formes de transport. Ce serait tout à fait bien et je ne serais pas contre. Mais j'aimerais commencer par rechercher si nous disposons de l'organisation et des équipements nous permettant de contrôler l'application des règles existantes avant d'en élaborer de nouvelles qui ne seraient pas plus appliquées que les premières.

En matière de trafic ferroviaire, il y a lieu de prévoir qu'une extension de la Communauté économique européenne influencera certains problèmes non encore résolus. Etant donné que tous les Etats nordiques n'obtiendront pas les mêmes arrangements avec la C.E.E., il en résultera probablement certaines limitations à la coopération proprement dite mais il pourra en résulter aussi en pratique que se trouveront résolus des problèmes qui jusqu'à présent ne sont pas apparus d'une urgence suffisante pour justifier une solution dans le cadre nordique.

Il va sans dire que les règles relatives au trafic ferroviaire, qui seront adoptées au sein de l'actuelle communauté européenne ou d'une communauté élargie, de même que celles qu'elle a déjà adoptées, s'imposeront à tous les Etats membres y compris les nordiques, alors que pour les autres Etats nordiques, elles ne constitueront que des recommandations et des informations. A ce sujet, nous savons qu'en matières ferroviaires les six Etats membres de la C.E.E. ont établi entre eux une étroite coopération par l'intermédiaire de deux organismes, dont l'un, dans lequel siègent les Directeurs généraux des chemins de fer des six pays membres, assume un rôle consultatif auprès des organes exécutifs du Marché commun et assure la coordination nécessaire des décisions prises au sein de la C.E.E., et dont l'autre est chargé d'effectuer le travail pratique et préparatoire pour le compte du groupe des Directeurs généraux et d'assurer la collabo-

ration au jour le jour avec les organes exécutifs de la C.E.E. Des représentants des chemins de fer britanniques, suisses et autrichiens sont déjà associés aux travaux de ces deux organismes, en raison du rôle important que jouent leurs pays pour les transports à l'intérieur des Etats du Marché commun. Au Danemark, nous considérons comme allant de soi qu'en raison de l'extension prévue du Marché commun il sera nécessaire d'étendre cette coopération aux Pays nordiques. Etant donné que peut-être tous les Etats nordiques n'adhéreront pas à la C.E.E. la coopération internordique en ces matières se manifestera probablement par des efforts visant à l'élaboration de solutions qui tiendront également compte des intérêts des Pays nordiques demeurés en dehors de la Communauté européenne.

Pour terminer, je mentionnerai une forme de coopération qui tout en étant en quelque sorte officieuse n'en est pas moins importante. C'est celle qui se poursuit au sein du Comité des transports et des communications près du Conseil Nordique. Si je l'ai qualifiée d'officieuse c'est que, jusqu'à maintenant elle s'est seulement poursuivie sur le plan parlementaire et que, par conséquent, ses animateurs n'ont été en aucune manière à même d'engager les gouvernements des Etats membres. C'est peut-être grâce à son caractère officieux que ce comité a pu notamment et selon moi de façon très heureuse définir un certain nombre d'objectifs et inviter les Gouvernements à s'y intéresser. C'est ainsi qu'il a souligné à quel point il était important que les Etats nordiques s'efforcent de réaliser une certaine coordination notamment lorsqu'il s'agit de très vastes projets en matière de transports. Dans certains domaines, tels que ceux des transports maritimes et aériens, de vastes centres de trafic sont nécessaires. Selon moi, cet objectif ne peut-être atteint que de concert par l'ensemble des pays nordiques, aucun d'eux pris en particulier n'étant en mesure à longue échéance d'assurer l'aménagement d'un tel centre vu à l'échelle européenne, à moins que les Etats nordiques,

mettant à profit leurs étroites relations géographiques, ne réussissent à coordonner dans une certaine mesure leurs activités sur une base coopérative, c'est à dire en procédant entre eux à une division du travail visant à éviter la dispersion de leurs efforts. Peut-être est-il extrêmement difficile d'obtenir de la part des Gouvernements des différents pays la conclusion de tels accords, et si nous réussissions de quelque manière à amorcer de telles considérations, il sera nécessaire d'établir au niveau parlementaire une coopération officieuse visant à aborder ces tâches et à souligner leur importance aux yeux des Parlements et des Gouvernements des différents Etats.

En vertu de la nouvelle Convention nordique prévoyant l'institutionnalisation de notre coopération dans un certain nombre de domaines, celle en matière de transports et de communications devra revêtir un caractère plus formel. Je veux espérer qu'il n'en résultera pas une déception. En tant qu'invité du Conseil Nordique, je veux saisir cette occasion pour exprimer, à titre de conclusion, l'espoir que quelle que soit la manière dont nous développerons notre coopération sur un plan plus officiel, nous ne permettrons jamais que prenne fin ou soit absorbée pas des relations officielles la coopération officieuse et inspiratrice qui s'est jusqu'à maintenant réalisée au sein du Comité des transports et des communications du Conseil Nordique.

Développement régional et politique régionale

Helge Seip, Membre du Parlement, Membre-suppléant du Praesidium du Conseil Nordique, Norvège:

Introduction

Les aspects régionaux de la politique économique de développement ont pris progressivement une importance croissante dans l'ensemble des Pays nordiques et jouent également un rôle de plus en plus important dans les activités de coopération inter-nordique. A cet égard l'évolution de cette partie de l'Europe ne diffère pas beaucoup de ce qui se passe sur le reste du continent et au sein des autres organismes de coopération, bien que la philosophie dont s'inspirent les programmes et la politique de développement régional ainsi que les méthodes de planification et de mise en oeuvre puisse impliquer certaines conceptions particulières. Il existe également des différences de ce genre entre les différents Etats nordiques, en partie en raison de l'importance variable attribuée à certains objectifs de la politique économique, sociale et démographique de l'avenir, en partie en raison des conditions géographiques et topographiques ainsi que des ressources économiques disponibles dans les régions concernées.

L'intérêt croissant que la plupart des Etats portent à l'heure actuelle à la planification et à la politique de développement régional, se rattache étroitement à la compréhension du besoin de résoudre les problèmes régionaux en vue de promouvoir la croissance économi-

que dans un pays donné et dans le cadre des communautés économiques plus vastes et des organismes de coopération qui ont vu le jour. En même temps, il semble que le fonctionnement des régions en tant que communautés locales, les aspects sociaux et culturels qu'elles impliquent, les effets des tendances et de l'évolution démographiques sur la vie et le bien-être des populations attirent davantage l'attention que dans le passé. Par ailleurs, les problèmes de la pollution et le besoin de réduire l'utilisation et la gestion de nos ressources naturelles, en tant qu'éléments d'une indispensable politique mondiale à long terme, peuvent conduire à modifier les priorités concernant notamment l'implantation des activités industrielles de l'avenir, par rapport aux schèmes actuels fondés sur le calcul des coûts de production, et dans le cadre desquels il est reconnu aux industries et aux consommateurs un "droit" de polluer l'environnement à un degré que les générations à venir ne toléreront plus.

Objectifs généraux de la politique régionale

De façon générale, on peut dire que la politique régionale porte sur les projets et les mesures visant à favoriser un développement économique équilibré dans les différents types de secteurs géographiques de l'économie, aussi bien dans ceux caractérisés par une activité économique concentrée que dans les régions moins développées à faible

densité démographique. La solution des problèmes de développement régional a été recherchée traditionnellement dans la promotion des activités industrielles et dans des mesures visant directement à rendre plus active la politique du marché de l'emploi. Ceci résulte en partie du fait que les conceptions et la politique régionales ont jusqu'à maintenant porté beaucoup plus sur les problèmes des régions en retard, en voie de dépeuplement et dont les activités économiques se ralentissent, que sur les problèmes et les "difficultés d'assimilation" des régions et des centres en voie d'expansion rapide. Du moins tel a été le cas dans la plupart des Pays nordiques.

Au cours de ces dernières années, on a commencé à mieux comprendre la nécessité de saisir le rapport de cause à effet existant entre l'expansion de certaines régions et la stagnation de certaines autres, à prendre également en considération l'implantation des industries génératrices de services et des administrations, ainsi que les services d'ordre social et culturel que les pouvoirs publics rendent à la population. Il ressort de l'expérience norvégienne que si un pourcentage d'ouvriers des industries de transformation plus élevé qu'il y a cinq ou dix ans travaille dans des régions caractérisées par des difficultés d'emploi et un mouvement d'émigration vers d'autres régions du pays, le manque d'équilibre reste encore évident, surtout dans le Nord et dans certaines zones de la Norvège occidentale. Aussi un succès relatif en ce qui concerne le schème régional d'expansion des industries de transformation ne suffit-il pas à renverser la tendance ni même à la modifier suffisamment pour qu'elle apparaisse satisfaisante compte tenu des objectifs fixés par les partis politiques représentés au Parlement norvégien.

Notre planification à venir, nos réformes et l'application de notre politique dans les différents secteurs de la société devront tenir compte des aspects régionaux. Notamment l'implantation des services publics nationaux et locaux, des universités et autres établissements d'études et de recherches, des hô-

pitaux, des maisons de santé et autres est d'une grande importance pour les plans à venir en matière de développement et de population.

Il convient également de prendre en considération, dans les zones surpeuplées et en voie de rapide expansion, le déséquilibre qui résulte des grandes distances séparant les zones résidentielles de celles où sont situés la plupart des lieux de travail, et cela en vue d'attaquer plus directement ces problèmes. Le fait que la plupart des gens jugent nécessaires de limiter l'afflux démographique dans les régions déjà surpeuplées ne constitue pas une excuse valable pour le fait de négliger les problèmes se rattachant au bon fonctionnement de ces régions, y compris dans la mesure du possible une politique de l'habitation susceptible de permettre une amélioration de l'environnement et une réduction des distances à parcourir pour un grand nombre de gens.

Le slogan selon lequel il est plus facile de transporter des marchandises que d'amener les gens à se déplacer se révèle très souvent exact aussi bien à l'intérieur des régions qu'entre diverses zones géographiques. L'impression que les règles et les méthodes sur lesquelles les entreprises privées et publiques, aussi bien étatiques que municipales se fondent pour calculer les prix de revient et les frais d'exploitation afférents à de nouvelles usines ou de nouveaux établissements n'englobent pas tous les frais réels, peut souvent inspirer une attitude critique et amène les gens à s'interroger sur les effets de notre système économique actuel sur la répartition des ressources.

Il convient de procéder à des corrections pour pouvoir tenir compte de tous les frais afférents au contrôle de la pollution, aux investissements infrastructurels, y compris ceux actuellement à la charge de l'Etat et des collectivités publiques locales.

Chacun des Etats nordiques a planifié et développé sa politique régionale sur des bases nationales. Bien que le marché commun nordique de l'emploi ait été créé il y a dix-huit ans, les relations locales à travers les frontières sont plus limitées et la planification régionale intéressant deux ou plusieurs Etats est moins développée qu'on pourrait le croire à lire les rapports du Conseil Nordique ou les déclarations faites à l'occasion de différentes conférences internordiques. Il est nécessaire d'attirer l'attention sur ce fait. Par ailleurs, il convient de souligner que les mesures appliquées pour stimuler les activités industrielles dans les régions faiblement développées diffèrent d'un pays à l'autre, même dans les régions où la frontière nationale n'apparaît guère aux yeux de la population que comme un simple détail administratif. La diversité des attitudes dans le cadre de la politique du marché de l'emploi influence également l'intégration démographique entre zones et régions.

Les aspects nordiques de la politique régionale sont essentiellement de quatre sortes.

1. Dans presque tous les domaines, les pouvoirs publics, les partis politiques et les autres groupements des Pays nordiques entretiennent des relations permanentes génératrices d'idées et exerçant une influence sur l'action engagée et les mesures prises par les pays voisins. Nous en mentionnerons quelques exemples:

a. Lorsqu'il y a deux ou trois ans l'Administration norvégienne du marché de l'emploi discutait des problèmes particuliers de l'emploi qui se posaient dans le Finnmark, un des principaux orateurs de cette conférence était le Directeur Général de l'Administration suédoise du Marché du travail.

b. Avant le dépôt au Riksdag du projet gouvernemental concernant la dernière réforme de la politique régionale, le Ministre suédois de l'Intérieur est venu voir son homologue norvégien pour visiter une

des régions norvégiennes de développement, le Nord-Trondelag, où les résultats avaient été plus prometteurs que de l'autre côté de la frontière, et pour s'entretenir personnellement de problèmes d'intérêt commun avec le Préfet de ce département, qui avait aussi présidé le comité norvégien chargé de rechercher de nouveaux et plus vastes moyens d'action pour la politique de développement régional.

2. Il se manifeste des tendances croissantes à concevoir une politique commune et à mettre au point des projets inter-frontaliers ou présentant un intérêt direct pour les habitants de plus d'un des Etats nordiques. Dans le Nord, les problèmes afférents aux régions norvégienne, finlandaise et suédoise de ce que l'on appelle la "Calotte scandinave" ont fait l'objet de discussions en commun et de mesures réciproques ou simultanées. Cette politique a abouti à la construction de nouvelles routes et de nouveaux ponts destinés à relier entre elles ces différentes régions. Une coopération touristique, aboutissant à l'organisation de circuits standard combinant des attractions dans deux ou trois des pays intéressés, vise à éviter des doubles investissements aux entreprises spécialisées dans ce genre de services. C'est ainsi que l'aéroport norvégien de Røros dessert également certaines régions de la province suédoise du Härjedalen. Il existe des institutions internordiques telles que le Centre de formation professionnelle d'Övertorneå, accueillant sur un pied d'égalité des Suédois, des Finnois et des Norvégiens originaires des régions septentrionales et dont les frais d'administration sont répartis d'année en année entre les trois Pays intéressés en fonction de l'utilisation de ce centre. Ce sont là quelques exemples concrets de coopération régionale à travers les frontières nationales.

Sur les deux rives de l'Oeresund, les pouvoirs publics danois et suédois coopèrent en vue de créer et de développer la région la plus peuplée des Pays nordiques, laquelle se développe des deux côtés du bras de mer qui

sépare le Danemark et la Suède. Certains projets de ponts-routes et un autre visant à la construction d'un grand aéroport internordique dans l'île de Saltholm revêtent une très grande importance non seulement pour les régions concernées mais également pour les quatre Pays nordiques du continent européen.

Outre la zone de l'Oeresund au sud et celle de la "Calotte scandinave" au nord, une coopération organisée s'est établie entre la Norvège orientale et le département suédois du Värmland ainsi qu'entre le Trondelag norvégien et le Jämtland suédois. Une expérience touchant les relations entre l'Est de la Norvège et le Värmland réside dans la planification et l'expédition communes des affaires d'intérêt commun dans la zone "Arko" (Arvika-Kongsvinger). La ville d'Arvika en Suède et celle de Kongsvinger en Norvège, officiellement dénommées "centres de croissance" constituent ensemble avec leur arrière-pays une unité de coopération visant à porter au maximum les effets de la coopération et de la communauté d'efforts. Aucune disposition légale n'a été prise à cet égard de part et d'autre de la frontière. Aussi toutes les décisions liant les parties en cause doivent-elles être approuvées par les collectivités locales concernées. Bien que les résultats pratiques en restent jusqu'à maintenant limités, cet exemple n'en témoigne pas moins d'une attitude revêtant un très grand intérêt.

Dans le même ordre d'idées, les possibilités offertes par l'aérodrome de Roros dans le Trondelag ont été complétées par des investissements dans les routes unissant Roros aux centres touristiques du Härjedalen suédois. Plus au Nord, Meråker, du côté norvégien, coopère avec certaines communes suédoises en matière de planification visant à l'utilisation de vastes zones montagneuses de loisirs en vue de promouvoir le tourisme et certaines autres activités économiques. Les forêts qui s'étendent de part et d'autre de la frontière servent à alimenter en matières premières les usines situées tant en Suède qu'en Norvège.

Sans être très élevé, le nombre des travail-

leurs qui franchissent la frontière chaque jour ou chaque semaine joue un certain rôle tant dans la zone de Kongsvinger-Arvika que dans certaines autres.

3. Une politique maintenant acceptée consiste à offrir aux individus et aux collectivités des autres pays nordiques, en matière de traitement régional préférentiel, le même appui et les mêmes avantages que ceux accordés aux nationaux. C'est ainsi qu'une société suédoise ou finlandaise installant une usine dans une commune norvégienne peut obtenir des prêts et des subventions du Fonds National Norvégien de développement régional de même qu'un producteur norvégien installant une succursale du côté suédois de la frontière dans une des "zones assistées" pourra bénéficier des subventions et des crédits octroyés par l'Etat.

Il arrive souvent que des entreprises d'origine extranordique puissent bénéficier d'un traitement similaire, mais cette éventualité dépend davantage du jugement que les services publics locaux sont susceptibles de porter sur leurs projets d'établissement.

4. Il a été organisé une coopération internordique en matière de recherche régionale en vue d'utiliser au mieux les spécialistes des différents pays intéressés.

Différence de "philosophie de base" en ce qui concerne la manière d'aborder les problèmes régionaux.

Bien que d'une manière générale, il existe une grande similitude entre les quatre Pays nordiques du continent européen en ce qui concerne leur manière d'aborder les problèmes régionaux, certaines différences peuvent être signalées. L'attitude de la Norvège en matière de migrations est plus restrictive et, plus qu'en Finlande et en Suède, ses efforts en vue de maintenir sa structure démographique apparaissent comme un élément important de sa politique officielle.

Les problèmes régionaux sont de nature différente au Danemark, dont la superficie totale est inférieure à celle du département norvégien du Finnmark ou à celle de la La-

ponie finlandaise, et les conditions n'y sont pas directement comparables à celles des nations soeurs. Environ 35 % de sa population réside dans la vaste agglomération du Grand Copenhague.

Le concept de "centres de croissance" en tant qu'élément d'une politique régionale active a plus ou moins cours dans tous les Etats nordiques. Cependant les mesures pratiques qui sont adoptées sur le plan local révèlent souvent des divergences d'opinion et des rivalités qui rendent plus difficiles l'adoption de décisions et la planification à long terme. De l'avis quasi-unanime, le procès de rationalisation et de mécanisation semble devoir entraîner une réduction du nombre des salariés dans les industries du secteur primaire, ainsi que dans l'agriculture, la pêche et l'exploitation forestière, mais tout le monde n'est pas disposé à admettre que cette évolution amènera un nombre croissant de gens à chercher du travail là où les emplois offerts sont les plus nombreux. La seule véritable alternative à une diminution de la population dans une région consiste peut-être dans une "concentration décentralisée" permettant d'offrir de nouveaux postes surtout dans certains centres relativement proches des lieux d'habitation, et ainsi une concentration démographique possible dans les principales communes rurales d'un petit nombre de zones résidentielles.

La multiplication des problèmes de pollution résultant des procédés modernes de production et des modes de vie dans la société moderne de consommation exige également une concentration des activités et des constructions en vue de permettre pour les problèmes techniques des solutions d'un prix de revient abordable.

Règles concernant l'aide régionale et les mesures politiques dans les Pays nordiques.

Les règles pratiques en matière d'aide et de restrictions révèlent les idées fondamentales qui ont cours dans les différents pays et dans les domaines où les difficultés sont les plus

pressantes. C'est ce qui ressort clairement d'un bref aperçu des politiques et des méthodes adoptées. Je prie mon honorable auditoire de bien vouloir m'excuser si le fait d'avoir été, en tant que ministre, chargé de la politique régionale norvégienne, me permet de traiter des problèmes afférents à mon pays d'une façon plus détaillée que de ceux touchant les autres Etats nordiques.

Danemark

La loi danoise sur le développement régional date de 1958 et énonce des dispositions régissant l'aide aux régions où règne une pénurie d'emplois et dans lesquelles la moyenne des revenus est basse. Cette loi a été amendée à plusieurs reprises. En 1967, le champ d'application de l'aide a été élargi et des services administratifs spécialisés ont été organisés. La loi mentionne certaines "zones de développement" dans lesquelles l'Etat garantit jusqu'à concurrence de 90 % les investissements nécessaires pour les établissements industriels et certains autres dispensateurs de services. Dans une certaine mesure, l'Etat peut également accorder sa garantie en vue de l'approvisionnement en capital d'exploitation. En vue de la construction d'installations industrielles adéquates, les communes peuvent obtenir des prêts à faible intérêt (5 %) jusqu'à concurrence de 75 % des frais de construction.

Au cours de ces dernières années, les mesures de politique régionale ont été étendues dans différentes directions. Les services administratifs du marché de l'emploi ont été mobilisés en vue d'un élargissement des activités de formation professionnelle et d'éducation des adultes. De nouvelles dispositions d'ordre fiscal ont permis d'accélérer l'amortissement des investissements dans les "zones de développement" et il a été prévu des subventions directes en relation avec les investissements effectués dans ces zones.

Les entreprises industrielles et dispensatrices de services peuvent obtenir des subventions jusqu'à 25 % de leurs frais d'établissement. Des subventions peuvent également

être accordées pour financer des études-pilote ainsi que l'élaboration de plans et de projets présentant un intérêt général pour le développement économique d'une certaine zone et pour couvrir les frais de fonctionnement des comités de développement régional.

Les règles concernant le remboursement automatique de certaines dépenses des municipalités et des départements revêtent une importance particulière pour les zones ayant besoin de l'aide des services publics.

Les investissements publics d'infrastructure, l'implantation de nouveaux services publics et, le cas échéant, leur transfert d'un endroit à l'autre, constituent autant d'éléments de la politique danoise de développement régional. Une administration spécialisée apporte son concours notamment à des entreprises privées en matière d'implantation, d'information sur les conditions du marché de l'emploi, de terrains de construction disponibles, d'alimentation en eau et en électricité, etc. . . . etc. . . .

Finlande

C'est en 1966 qu'a été promulguée la première loi d'ensemble prévoyant une aide particulière aux "zones assistées", lesquelles représentent environ les deux tiers de la superficie totale du pays et environ un tiers de la population nationale. Le premier secteur a en recueillir le principal bénéfice englobe les régions septentrionales et orientales du pays, les autres régions profitant de cette législation constituant la "zone" proprement dite.

Les mesures prévues portent notamment sur des dégrèvements fiscaux en faveur des industries de transformation et des ouvertures de crédits d'investissement pour ces mêmes industries et certaines autres, et en particulier celle du tourisme. Les avantages fiscaux constituent une extension de ceux accordés précédemment dans les régions septentrionales et consistent notamment en une accélération de l'amortissement des immobilisations, et en exemptions jusqu'en 1980 de

l'impôt sur le capital et la fortune. Les crédits d'investissement octroyés par l'Etat jusqu'à concurrence de 60 % de l'ensemble des frais comprennent d'importantes remises d'intérêt pendant les premières années qui suivent l'octroi de ces prêts.

Dans le cadre de sa politique régionale, l'Etat finlandais attache une grande importance aux activités locales de formation professionnelle et aux centres de recyclage aménagés dans les régions en voie de développement. Cette politique vise à promouvoir les centres locaux en voie de croissance et à favoriser la mobilité inter-professionnelle et *inter-régionale* de la main-d'oeuvre.

Dans le cadre d'application d'une loi de 1959 régissant ces matières, la planification physique se réalise sous la forme de plans de structure prévus pour chacune des 19 régions et dont un certain nombre ont déjà été mis au point alors que d'autres sont encore en préparation.

Norvège

En Norvège, la première grande réalisation de la politique régionale a été le "Plan de la Norvège septentrionale" dans le cadre duquel a été mis en oeuvre entre 1951 et 1961 un programme de développement des trois départements situés le plus au Nord. Un plan complémentaire portant notamment sur des investissements infrastructureux a englobé certaines zones côtières des régions situées plus au Sud. Depuis 1961, des mesures ont été prises pour stimuler l'activité économique d'autres régions faiblement développées, avec traitement préférentiel en faveur du Nord de la Norvège.

Avant d'exposer les mesures particulières prises en faveur du développement régional, je voudrais attirer l'attention sur le fait que les problèmes régionaux sont souvent traités dans le cadre de la politique nationale et des services publics nationaux de planification. Les régions présentant un faible développement et une faible densité démographique sont si vastes et leur potentiel industriel est si modeste, qu'il est difficile en Norvège de

distinguer clairement la politique régionale et la politique économique nationale. Etant donné que les voies ferrées sont exploitées par l'Etat, que les investissements effectués par l'Etat, les départements et les communes représentent l'apport essentiel dans les constructions de stations hydro-électrique, que l'Etat subventionne les lignes côtières de navigation et un grand nombre de lignes d'autocars dans l'ensemble du pays, qu'il accorde pour différents objectifs d'importantes subventions aux services départementaux et municipaux, et que des sommes importantes sont transférées par le Fonds de péréquation de l'impôt perçu pour le compte des collectivités locales, en vue de neutraliser les différences de taux entre les impôts perçus au profit des collectivités locales et en vue d'équilibrer le budget de celles qui ont des difficultés financières, il va sans dire que la politique nationale entraîne, sur le plan régional, des effets considérables, parfois décisifs pour le développement de certaines régions. Peut-être pourrait-on dire cependant que les aspects régionaux de la politique nationale dans certains des domaines que nous avons mentionnés jouent un rôle secondaire dans la mise en oeuvre des réformes et des activités et qu'une coordination plus poussée de la politique nationale et des mesures particulières de développement régional est souhaitable. Un important progrès dans ce sens est représenté par la Section de la Politique de Développement régional constituée en 1969 dans le cadre du Ministère de l'Intérieur et du Travail et assurant le secrétariat du Comité national chargé d'étudier les possibilités de transférer certains services publics nationaux des centres les plus peuplés dans d'autres régions et d'y implanter de nouveaux services publics.

Mesures prises en Norvège en vue de promouvoir le développement

Les mesures propres à promouvoir le développement ont été progressivement étendues à un certain nombre de domaines en vue d'accroître autant que possible la souplesse

et l'efficacité du système. Voici quelques-unes de principales de ces mesures:

1. Des encouragements fiscaux en matière d'investissements dans le Nord de la Norvège et dans d'autres "zones de développement", avec taux préférentiels dans les trois départements septentrionaux, constituent un élément essentiel de la politique de développement régional. De nouvelles mesures législatives adoptées par le Parlement en 1969 ont permis une extension considérable de l'utilisation de ces encouragements fiscaux dans le cadre de cette politique. Les plus importants de ces derniers consistent en une accélération des amortissements et dans l'application d'autres dispositions particulières en cette matière dans les "zones de développement", lesquelles ont été délimitées en novembre 1969 et certaines autres tout récemment, toutes étant constituées de communes rurales ou faiblement industrialisées situées dans l'intérieur ou dans la partie ouest de la Norvège méridionale.

2. En 1969 un système de remboursement de la taxe sur la valeur ajoutée grevant les immobilisations a été instauré dans les "zones de développement", complété en 1971 par un *système général de subventions en faveur des investissements*, lequel a été adopté par le Parlement sur le base du rapport déposé par un Comité qui avait été chargé en 1968 d'étudier les moyens d'action de la politique régionale. A l'heure actuelle de telles subventions peuvent être accordées jusqu'à concurrence de 35 % des investissements effectués dans les départements septentrionaux, de 25 % dans les zones de développement régional du groupe II et de 15 % (soit un peu plus que le taux de la TVA grevant les immobilisations) dans les zones du groupe III.

3. Le *Fonds de développement régional* accorde, pour des périodes pouvant atteindre 20 ans en ce qui concerne les usines et 12 ans ou davantage pour les machines, des prêts grevés d'un intérêt dont le taux est légèrement inférieur à celui normalement pratiqué sur le marché des capitaux. Il peut

également octroyer des crédits d'exploitation. Ces mesures ne concernent en général pas le secteur des services, le tourisme constituant à cet égard la principale exception. La question d'une extension des activités de ce Fonds au commerce de détail et à d'autres investissements visant à décentraliser davantage les services de distribution est actuellement à l'étude et à fait l'objet de débats sur le plan politique.

En 1970, les octrois de prêts et de garanties se sont élevés à plus de 450 millions de couronnes norvégiennes.

4. Depuis 1966, il est octroyé des subventions spéciales destinées à compenser les frais afférents au transfert des entreprises depuis les "zones dites de pression" jusqu'aux zones de développement, à couvrir les frais entraînés par le recyclage de la main-d'oeuvre dans de tels cas ou lorsque de nouvelles immobilisations sont effectuées dans les zones de développement, et à compenser les frais initiaux incombant à de telles entreprises pendant les six premiers mois. C'est le Fonds de développement régional qui octroie ces différentes subventions, dont l'ensemble s'élève approximativement à 10 ou 12 millions de couronnes norvégiennes par an.

Ce même organisme exerce des fonctions consultantes et verse également des subventions destinées à couvrir les frais afférents à des services analogues rendus par d'autres organismes.

5. Une loi du 20 mars 1970 a institué un service d'orientation industrielle chargé de prêter son concours à l'implantation ou à la nouvelle implantation des entreprises. Les entreprises industrielles installées dans la région d'Oslo ou dans d'autres zones "sursaturées" et désireuses de construire ou de reconstruire des installations doivent faire connaître leurs intentions au préalable et ne peuvent ni procéder à de nouvelles immobilisations ni accroître leur personnel de plus de 15 personnes sans avoir apporté la preuve qu'elles avaient obtenu de ce nouvel organisme un conseil en matière d'implantation.

6. Une société nationale pour l'aménagement de *terrains et immeubles industriels* a

inauguré ses activités en 1968. Elle a lancé des projets dans six des dix-neuf départements norvégiens et jusqu'à maintenant ses résultats sont prometteurs. Elle offre en location des immeubles industriels ainsi que certains services auxiliaires.

A titre de mesure complémentaire, les services publics de nombreuses communes ont construits, au cours de ces dernières années, grâce à des prêts du Fonds de développement régional, quelque 150 petits bâtiments industriels qui sont donnés en location.

7. A partir de 1967, ont été instituées sur le budget de l'Etat, pour l'aménagement de routes en relation avec des *projets* de développement régional, des subventions particulières qui jouent un rôle important principalement du fait que de tels projets peuvent ensuite être réalisés en tant qu'investissements complémentaires sans qu'il soit nécessaire de modifier sensiblement les plans et les priorités ordinaires dans le plan général d'aménagement routier.

8. Le 1er juillet 1971, a été institué un *Fonds régional d'allocations de transports* visant à compenser certains frais supplémentaires de transport par voie de réductions apportées aux tarifs normaux en faveur d'entreprises situées dans des régions écartées ou insuffisamment équipées en matière de transports. Cette compensation est calculée compte tenu de la distance qui sépare les lieux de production de leurs principaux marchés et l'échelle des taux de compensation est fixée en conséquence.

9. Des subventions et des facilités de crédit octroyées par des banques d'Etat aux services publics locaux pour leur permettre d'acheter des terrains de construction et de financer des immobilisations infrastructurelles ont été et constituent encore un élément important de la politique norvégienne de développement régional. Des "obligations d'achat de terrains" (*grunnkjøpslån*), exemptes de l'impôt sur le revenu grevant les plus-values réalisées par ceux qui les acceptent en paiement de terrains vendus et qui les conservent jusqu'à leur date de rembour-

sement dix ou 20 ans plus tard, ont été largement diffusées dans le public.

10. Des efforts croissants en vue d'aménager de nouveaux services publics nationaux dans les régions de faible développement contribuent à l'expansion de ces dernières.

A titre d'exemples, nous mentionnerons la construction à Tromsø d'une nouvelle université pour la Norvège septentrionale et l'extension des activités d'enseignement et de recherche au niveau universitaire à Trondheim où, à l'Ecole supérieure polytechnique, viennent progressivement s'ajouter la plupart des facultés destinées à constituer une université.

La création — jusqu'à maintenant dans six départements- de "Grandes écoles régionales au niveau universitaire" offrant des cours de deux ans pouvant être suivis d'études complémentaires dans une université normale, constitue un des éléments de la politique de décentralisation poursuivie depuis quelques années.

Une récente loi sur la construction et la gestion des hôpitaux ouvre la possibilité d'investissements considérables dans l'aménagement des centres hospitaliers départementaux.

11. Il est accordé des subventions particulières en faveur de la construction pendant les mois d'hiver en Norvège septentrionale et dans certaines autres régions, de maisons d'habitation destinées à une ou deux familles, et cela en vue d'éviter le chômage saisonnier et le déplacement de la main-d'oeuvre vers d'autres régions. Ces subventions s'élèvent à 4 000 couronnes norvégiennes par logement familial en Norvège du Nord et à 3 000 couronnes dans les autres régions.

12. Parmi les mesures restrictives destinées à limiter la croissance des zones les plus peuplées, il convient de signaler le système des permis de construire requis pour la construction des immeubles à usage industriel, commercial ou administratif. Des voix se sont élevées en faveur d'une extension au "contrôle des investissements" des services de conseil obligatoire en matière d'implanta-

tion d'entreprises industrielles de transformation.

13. Des comités de planification et de développement régionaux (landsdelskomitéer) ont achevé l'étude de la Norvège orientale et occidentale et du Trøndelag. Des études similaires seront effectuées l'année prochaine pour la Norvège septentrionale et pour les départements méridionaux (Agder et Rogaland). Le Gouvernement a annoncé, pour l'ouverture de la prochaine session parlementaire le 1er octobre, le dépôt d'un rapport sur le travail effectué à cet égard jusqu'à maintenant.

Suède

Plus que celle de la Norvège, la politique régionale suédoise témoigne d'une attitude plus favorable à l'égard des déplacements de population et des mesures propres à entraîner des mutations structurelles et à promouvoir une rapide augmentation des revenus réels. Cependant les problèmes qui se posent n'en sont pas moins souvent très analogues et c'est souvent dans les mêmes directions que se déploient les efforts visant à réduire les effets indésirables de certaines formes récentes d'évolution.

L'Etat suédois a défini ainsi les quatre lignes directrices de sa politique régionale:

1. Mesures en matière d'organisation et en particulier refonte du découpage territorial des circonscriptions d'intérêt en vue d'améliorer les structures régionales et la planification au niveau des communes. Rappelons à ce sujet que la Norvège et le Danemark ont récemment procédé à une vaste réforme des circonscriptions administratives.

2. Efforts visant à réaliser une coordination, dans le temps et dans l'espace, de la planification des différents secteurs d'activités publiques, en particulier sur le plan régional.

3. Création, au niveau national, d'un organisme de planification physique chargé de résoudre les différends en matière d'utilisa-

tion des ressources naturelles.

4. Assistance financière directe à l'expansion industrielle dans les agglomérations urbaines des départements à faible densité démographique, lesquelles sont susceptibles de jouer le rôle de centre social et commercial pour la population de l'arrière-pays.

Zones-problèmes et mesures d'encouragement

Les principales "zones-problèmes" dites "Zones protégées" sont situées dans le Nord du pays et dans les régions agricoles et forestières de l'intérieur. Les mesures d'encouragement appliquées varient quelque peu selon la situation de la zone concernée. Parmi les moyens visant à promouvoir de nouveaux investissements et la création d'emplois dans les zones insuffisamment développées, il convient de mentionner les suivants:

- a. subventions d'investissements jusqu'à concurrence de 35 % du coût des constructions, taux pouvant dans certain cas atteindre 50 % pour les entreprises industrielles et l'industrie touristique;
- b. facilités de crédit à des conditions raisonnables;
- c. avantages fiscaux en matière d'investissements dans les zones en voie de développement (utilisation des réserves non imposables des sociétés, etc. . .)
- d. une certaine aide pour chaque nouveau poste créé dans une telle zone et larges possibilités de formation professionnelle dans les "zones protégées";
- e. réductions du tarif des frais de transport, analogues à celles qui ont été également adoptées en Norvège;
- f. canalisation dans une large mesure des sommes importantes que la Direction Nationale du Marché du Travail (Arbetsmarknadsstyrelsen) consacre à la promotion des problèmes de développement régional;
- g. mise à la disposition des services du marché du travail d'un certain contingent

de nouveaux logements en vue de favoriser la mobilité de la main-d'oeuvre;

- h. recherches relatives aux problèmes de développement régional et effectuées par des différents groupes d'experts;
- i. réalisation actuelle d'un nouveau programme visant à installer loin de la région de Stockholm des services publics nationaux occupant plusieurs milliers de fonctionnaires et à éviter pour cette nouvelle installation les zones surpeuplées.

D'une manière générale la politique nationale budgétaire et un certain nombre de mesures se rattachant à la politique poursuivie dans différents domaines influencent celle du développement régional et leur application tient compte de ce fait.

Conclusion

Cet exposé des problèmes régionaux et des politiques de développement régional n'est naturellement pas complet. J'ai pleinement conscience d'avoir traité très brièvement de grands problèmes requérant des conclusions d'une grande portée en ce qui concerne les principes et les effets des forces qui influencent les schèmes future de développement. J'ai essayé d'indiquer à quel point nous en sommes arrivés dans le cadre des politiques de développement régional, la manière dont nous travaillons et les grandes lignes d'idées dont nous nous inspirons à l'heure actuelle.

Certains d'entre vous penseront peut-être qu'on essayant de façonner la société de demain nous nous faisons une conception trop romantique de ce qui est désirable et réalisable. Cependant certains de nos compatriotes prétendent que nous n'avons déjà que trop accepté les effets de certaines forces auxquelles nous aurions dû résister plus énergiquement, fût-ce au prix d'une réduction de notre produit national brut.

En considérant l'avenir, j'aimerais pour terminer attirer votre attention sur les points suivants: Dans l'Europe de demain, l'espace, les zones de loisirs, un accès relativement facile et rapide au grand air, l'eau pure,

etc. . . constitueront des facteurs d'une importance croissante et la conception de notre politique régionale, la planification de l'usage de nos régions septentrionales et des mesures visant à limiter la pollution de l'air et des eaux devront tenir compte de ce fait.

Lors de l'élaboration des moyens d'action et des principes de la politique future de développement des régions attardées, il nous faudra attacher une plus grande attention aux industries dispensatrices de services et à l'implantation des services publics.

L'octroi de subventions et l'application des mesures d'encouragement devront dépendre du nombre des postes créés et pas uniquement du chiffre des immobilisations financières.

L'importance des systèmes de transport, des routes, des ports, des aérodromes, des voies ferrées pour l'implantation des zones industrielles et d'habitation rend nécessaire dans ces domaines une analyse beaucoup plus approfondie des conséquences et des possibilités.

Dans le cadre de la politique régionale de développement, il conviendrait de recourir beaucoup plus à un tarif différentiel des télécommunications en vue d'éliminer ou du moins de réduire les inégalités inter-régionales.

Les problèmes afférents aux zones à forte densité démographique et l'étude des solutions susceptibles d'être apportées à leurs difficultés de fonctionnement interne devront faire l'objet d'une plus grande attention au cours des années à venir. L'application de mesures restrictives visant à freiner la croissance des principales régions à forte densité démographique sera probablement étendue en partie comme une conséquence de la révision des méthodes de calcul, des nouvelles charges fiscales grevant les activités génératrices de pollution, et en partie sous forme de contrôles directs.

Si l'on songe aux problèmes que posent les grandes agglomérations européennes et aux grandes transformations régionales et structurelles qui sont intervenues et qui se poursuivent dans les autres régions de l'Euro-

pe, la situation des Pays nordiques paraît encore assez favorable. Cependant, en même temps, se renforce l'impression que non seulement seule une adhésion à un système mondial de coopération permettra de résoudre les problèmes de pollution de notre temps mais aussi que le développement régional des différents pays pris en particulier dépend étroitement de ce qui se passe hors de leurs frontières, du moins en ce qui concerne les Etats d'un même continent. Cela est naturellement encore plus évident lorsqu'il s'agit de pays aussi étroitement liés que les Etats nordiques par une communauté linguistique, historique, économique et par des analogies de leurs systèmes législatifs et politiques. Aussi, au cours de la prochaine décennie, seront-nous placés devant le besoin d'une coopération internordique beaucoup plus étroite en matière de planification et de politique de développement régional. Il en sera ainsi quelle que soit la nature des liens que chacun de nos Pays parviendra à nouer avec les organisations et les communautés internationales plus vastes, à la suite des négociations actuellement engagées avec la Communauté Economique Européenne ou d'autres contacts sur le plan international.

La révision de la Convention de coopération de Helsinki et l'évolution récente de la Coopération internordique

*Emil Vindsetmo, Secrétaire du Praesidium
du Conseil Nordique:*

Au cours de notre dernière conférence tenue il y a deux ans, je vous ai exposé le projet de coopération internordique le plus ambitieux qui eût été conçu jusqu'alors, le plan NORDEK, qui d'ailleurs, ainsi que vous le savez, ne s'est jamais réalisé. Sans revenir sur le passé, je voudrais pouvoir vous montrer dans ce bref exposé que, même si nous avons éprouvé des déceptions dans ce secteur très important de nos activités, cela ne signifie nullement que tout progrès ait été arrêté. Bien au contraire, au cours de cette dernière année, des mesures très importantes ont été prises en vue de renforcer la coopération entre les Pays nordiques, en particulier sur le plan de l'organisation.

Les étroites relations et la communauté de sentiments qui unissent les nations nordiques jouent un rôle politique extrêmement important depuis plus d'un siècle et ont constitué la base d'une coopération dans de nombreux domaines. Cependant cette coopération internordique s'est développée de façon pragmatique sans qu'une grande importance ait été attachée aux formes, aux déclarations politiques d'intention, aux institutions et cadres généraux.

C'est seulement après la seconde guerre mondiale qu'est apparu le Conseil Nordique, organe permanent investi d'un mandat général de délibérer des problèmes de la coopéra-

tion entre Etats nordiques.

Le Conseil est un organe de coopération entre les Parlements et les Gouvernements, la plupart de ses activités se situant toutefois sur le plan parlementaire.

Le coopération inter-gouvernementale s'est essentiellement réalisée en dehors du Conseil Nordique. Les Gouvernements ont craint quelque peu de se lier par des obligations. Aussi n'ont-ils pas disposé d'organismes généraux et permanents de coopération.

Le statut du Conseil Nordique ne présentait pas le caractère d'une convention internationale proprement dite mais ressortait d'un texte rédigé en commun, auquel avait été conféré sur le plan national une validité dans chacun des Pays.

Revêtant la forme habituelle d'un traité international, la Convention signée à Helsinki et énonçant les dispositions fondamentales régissant la coopération nordique dans les différents domaines, est entrée en vigueur en 1962.

Aux fins de révision des activités du Conseil Nordique et des autres formes de coopération internordique, le Praesidium de cet organisme et les Premiers Ministres ont créé en 1967 un Comité d'enquête, présidé par Karl-August Fagerholm, ancien Premier Ministre et Président du Parlement finlandais, organisme qui allait prendre le nom de "Comité de l'organisation nordique".

Le rapport déposé par ce Comité énonçait des propositions de nouvelles dispositions

touchant les attributions et le fonctionnement du Conseil Nordique et proposait également la création d'un Conseil ministériel qui serait investi de responsabilités et d'une juridiction s'étendant à tous les domaines de la coopération internordique. Le Comité envisageait l'incorporation à la Convention signée à Helsinki en 1962 des dispositions relatives au Conseil Nordique et au Conseil ministériel.

Le Conseil et les Gouvernements convinrent de modifier la Convention de Helsinki conformément à ces propositions et c'est le 1er juillet 1971 que ce texte ainsi amendé est entré en vigueur.

Conformément à la Convention ainsi modifiée, le Conseil Nordique conserve son caractère d'organisme habilité à prendre des initiatives et à donner des conseils, le Comité d'organisation ayant jugé utile de le préciser dans les textes de la convention, tout en ajoutant qu'il ne s'agissait pas là d'une définition exhaustive des attributions du Conseil. C'est ainsi que celui-ci exerce déjà certaines fonctions de contrôle, bien qu'il ne s'agisse pas là de véritables pouvoirs correspondant à ceux qui incombent aux Parlements lorsqu'il s'agit de contrôler les activités des Gouvernements. Le Comité d'organisation a voulu ainsi souligner que des accords particuliers pourraient conférer d'autres attributions au Conseil.

Naturellement il a beaucoup été question de conférer à cet organisme un pouvoir de décision, c'est à dire une autorité supranationale, mais jusqu'à maintenant cela ne s'est produit qu'à propos de questions secondaires.

Ce qu'il convient de retenir c'est que la compétence du Conseil s'étend à tous les domaines de la coopération internordique.

Le pouvoir d'initiative du Conseil à l'égard des Gouvernements s'exprime par les recommandations qu'il adopte. La nouvelle convention distingue entre deux sortes de propositions, les recommandations adoptées par le Conseil en assemblée plénière et les "représentations" émises par le Praesidium du Conseil, les unes et les autres pouvant

être adressées à un ou plusieurs des Gouvernements ou au nouveau Conseil ministériel nordique.

Comme auparavant, le Conseil Nordique se compose, d'une part, de membres élus et d'autre part, de membres des Gouvernements.

En la personne des membres élus, les Parlements s'efforcent d'assurer au sein du Conseil une représentation correspondant aussi exactement que possible à la force des partis politiques tels qu'ils sont représentés sur le plan parlementaire, dans leurs pays respectifs.

L'Assemblée plénière du Conseil en désigne le Praesidium, comprenant un Président et quatre vice-Présidents à raison d'un pour chacun des pays représentés, s'efforçant ainsi de distribuer les charges du Praesidium, de sorte qu'elles représentent les différents points de vue politiques.

Comme dans le passé, le Praesidium est chargé de l'expédition des affaires courantes du Conseil et d'un certain nombre d'attributions supplémentaires énoncées expressément par la Convention de Helsinki. C'est ainsi qu'il peut réunir l'Assemblée plénière en session extraordinaire et formuler des représentations et des constatations au nom du Conseil. En outre, certaines dispositions du Règlement du Conseil permettent à celui-ci de déléguer d'autres attributions au Praesidium.

La Convention énonce également des dispositions régissant l'organisation élargie du Secrétariat, en précisant que, dans ses activités, le Conseil sera assisté par un Secrétariat composé d'un Secrétaire désigné par le Praesidium et de cinq Secrétaires chacun désigné par une des cinq délégations nationales. Avant l'entrée en vigueur de la Convention ainsi amendée, il n'existait pas au sein du Conseil Nordique de secrétariat central.

Le Secrétariat du Praesidium et les cinq Secrétariats nationaux réunis constituent un Bureau des Secrétariats se réunissant à dates régulières pour préparer les réunions du Praesidium et pour expédier les affaires

courantes du Conseil conformément aux pouvoirs que le Praesidium délègue à ce Bureau.

Les attributions essentielles du Secrétariat du Praesidium consistent à diriger le travail du personnel administratif du Conseil, à soumettre un projet de budget au Praesidium et à assumer à la base la responsabilité des relations du Conseil Nordique avec le Conseil ministériel. Par ailleurs, il a notamment pour tâches de superviser les publications du Conseil, de préparer les réunions du Praesidium, d'assurer l'exécution des décisions de ce dernier ainsi que les services généraux d'information du Conseil et d'assister le Praesidium dans ses contacts internationaux.

Ainsi que je l'ai déclaré au début de cet exposé, une innovation importante réside dans la création d'un Conseil ministériel, qui en vertu des dispositions de la Convention est habilité à prendre des décisions dans la mesure prévue par ce texte et par d'autres accords conclus entre les Etats nordiques. Ce Conseil est également chargé d'assurer la coopération engagée dans d'autres domaines entre les Gouvernements des Etats nordiques ainsi qu'entre ces Gouvernements et le Conseil Nordique. Chacun de ces Etats désigne un membre de son Gouvernement, lequel est particulièrement chargé de la coordination des différents domaines de la coopération internordique, le Conseil ministériel étant normalement composé de ces personnalités, mais cette composition pouvant varier selon la nature des problèmes traités au sein de ce Conseil et pouvant comprendre des ministres spécialistes de ces problèmes.

Chaque Etat dispose d'une voix au Conseil ministériel, dont les décisions doivent être prises à l'unanimité, sauf en matière de procédure, où elles peuvent être prises à la majorité simple. Ces décisions sont obligatoires pour chacun des Etats nordiques, sauf celles qui, en vertu des constitutions nationales, requièrent l'approbation du Parlement et qui ne deviennent obligatoires qu'après cette approbation.

Chacun des Etats assure à tour de rôle, pendant une année, la présidence du Conseil

ministériel qui, ne possédant pas de secrétariat permanent, est assisté dans ses activités par un groupe de hauts fonctionnaires.

Selon un principe fondamental, ce Conseil ministériel ne constitue pas un organe supranational ayant le pouvoir d'imposer contre leur gré des obligations aux Gouvernements qui y sont représentés.

Avant chacune des sessions de l'Assemblée plénière du Conseil Nordique, il est attendu que le Conseil ministériel lui soumette un rapport sur la coopération nordique, qui rendra compte des mesures de coopération adoptées au cours des années écoulées et des projets élaborés à ce sujet pour les années à venir, ce rapport devant constituer la base des délibérations générales de l'Assemblée, et devant embrasser tous les domaines de la coopération et exprimer les considérations politiques du Conseil ministériel en ces matières. Ce rapport permettra de fournir aux membres élus de l'Assemblée plénière les renseignements sur lesquels ils pourront fonder leurs propositions ou leurs autres initiatives. Le Conseil ministériel assumera une grande partie du rôle des Gouvernements consistant à faire connaître les mesures que ceux-ci auront prises à la suite des recommandations et autres représentations émanant respectivement de l'Assemblée plénière et du Praesidium. Ces rapports peuvent faire l'objet, au cours de la session de l'Assemblée, de la part des membres élus de celle-ci, de questions auxquelles doivent répondre le Conseil ministériel ou les Gouvernements auxquels elles sont adressées.

Chacun des ministres responsables dans son Pays de la coopération internordique est assisté d'un haut fonctionnaire, qui entretient d'étroites relations avec ses homologues dans les autres Pays, lesquels constituent un Comité chargé de préparer les délibérations au sein du Conseil ministériel et d'assurer l'exécution des décisions de ce dernier. Il existe de tels comités de hauts fonctionnaires dans les différents domaines de la coopération et cela dans la mesure dans laquelle varie la composition du Conseil ministériel.

Ce Conseil ministériel a tenu sa première réunion le 8 septembre 1971 à Helsinki. Il a passé en revue les différents domaines de la coopération internordique et s'est entretenu des possibilités de l'étendre dans certains secteurs, notamment dans ceux de la protection de l'environnement, des problèmes touchant l'usage des stupéfiants, des transports et de la politique industrielle. Monsieur Kleppe, Ministre norvégien a exposé les tâches confiées au Conseil ministériel en matière de coopération économique et s'est chargé de présenter un mémorandum à ce sujet lors de la prochaine réunion de ce Conseil. Il a rappelé la recommandation n° 13 adoptée par l'Assemblée plénière à Copenhague en 1971, et dans laquelle il était demandé aux Gouvernements de faire du Conseil ministériel l'organisme central de la coopération internordique dans les domaines d'intérêt général en matière de coopération économique internationale, ainsi que de préparer et de diriger les travaux visant à élargir la coopération économique internordique, en prenant en considération les différents objectifs des négociations menées par les Etats nordiques en vue d'un élargissement des Communautés européennes.

La Convention de Helsinki revêt un caractère général, impliquant que dans son cadre des accords particuliers pourront venir compléter les structures de la coopération.

Le Conseil ministériel assume également d'importantes attributions en application de la Convention nordique de coopération culturelle, qui doit entrer en vigueur le 1er janvier 1972. Composé alors des ministres de l'Education nationale et de la Culture, il constituera l'organisme suprême chargé de la mise en oeuvre des objectifs de cette nouvelle convention.

Un Comité de hauts fonctionnaires assistera le Conseil ministériel en matières culturelles. Introduisant une innovation, cette convention prévoit l'établissement d'un Secrétariat de la coopération culturelle, qui sera chargé d'assister le Comité des Hauts Fonctionnaires et le Conseil ministériel, et qui, actuellement en voie de constitution, aura

son siège à Copenhague.

Ainsi que Monsieur Guldberg vous l'a annoncé hier, une autre convention, qui concernera les transports est actuellement en cours d'élaboration. Un Comité de hauts fonctionnaires a commencé ses travaux et il est prévu qu'il présentera un projet lors de la prochaine session de l'Assemblée plénière.

Il a été proposé que le Conseil recommande aux Gouvernements d'adhérer à une convention sur la protection de l'environnement. Cette question est à l'ordre du jour de la prochaine Assemblée.

Les Etats nordiques se sont maintenant donné un appareil qui, s'il est utilisé de la bonne manière, peut contribuer à les rapprocher encore et à les mettre mieux en mesure de faire face à un monde dans lequel progresse l'intégration.

L'évolution des échanges entre l'Est et l'Ouest et les diverses possibilités d'en favoriser l'expansion

Carl Lidbom, Ministre d'Etat, Suède:

Mesdames et Messieurs,

Il me semble difficile de traiter les échanges entre l'Est et l'Ouest et les mesures susceptibles d'en favoriser le développement, en faisant abstraction des efforts qui tendent à élargir l'intégration de l'Europe de l'Ouest. Tous les pays nordiques négocient actuellement avec les Communautés européennes. L'objectif de ces négociations diffère cependant selon les pays. Le Danemark et la Norvège visent à l'Adhésion alors que la Finlande, l'Islande et la Suède envisagent d'autres formules de coopération. La Suède, pour sa part, cherche à établir une coopération économique à la fois étendue, intime et durable. Ce que nous envisageons du côté suédois c'est un accord qui revêt un caractère évolutif et qui comporte, dès le départ, des harmonisations dans les domaines les plus intéressants: c'est à dire dans le domaine de la politique tarifaire et commerciale ainsi que dans le domaine des règles de concurrence.

L'intégration économique dans l'Europe de l'Ouest n'est pas et ne doit pas être un phénomène isolé. Elle doit être accompagnée de mesures en vue d'une libéralisation progressive des échanges sur le plan global. Sur ce plan un pas important a été accompli dans les années soixante grâce à la négociation Kennedy. Un autre progrès est en train de se réaliser du fait que les pays industriels

de l'Ouest se sont enfin entendus pour accorder aux pays en voie de développement des facilités douanières particulières dans le secteur des produits industriels, facilités qu'ils ne sont pas actuellement disposés à s'accorder mutuellement — si ce n'est au titre de l'élargissement de la CEE. Mais il reste sans doute beaucoup à faire avant que le commerce international n'ait atteint le degré de libéralisation auquel l'Europe de l'Ouest est arrivée ou qu'elle a en perspective. Il s'agit là avant tout du commerce entre l'Est et l'Ouest.

Il est bien certain que pour l'économie et pour la politique mondiales, une libéralisation globale des échanges est tout aussi importante qu'une intégration plus poussée de l'Europe de l'Ouest. Le commerce extérieur ne peut être un facteur d'accroissement économique et de développement efficace que s'il est le résultat d'une division internationale du travail. Les échanges commerciaux doivent libérer des ressources naturelles et autres en les soustrayant à l'inertie ou aux utilisations inadéquates. Il existe sans doute encore dans l'Europe de l'Ouest des éléments de mieux-être de ce genre qu'il faudrait mettre à profit. Mais il n'est pas moins certain que l'économie mondiale bénéficierait grandement d'une élimination des obstacles au commerce entre pays industrialisés et pays en voie de développement, de même qu'entre les Etats à économie de marché et les pays à économie dirigée par

l'Etat. En Europe des échanges commerciaux d'une plus grande ampleur entre l'Est et l'Ouest auraient pour résultat de stimuler la croissance économique de part et d'autre.

Rien ne dit d'ailleurs qu'une intégration plus poussée de l'Europe de l'Ouest freine ou rende impossible une coopération commerciale dans un cadre européen plus large. Ce serait le cas s'il y avait lieu de soupçonner que la Communauté élargie porte en elle des tendances à l'isolement économique. Or l'attitude contraire, celle qui consiste à s'associer aux efforts globaux pour libéraliser le commerce, est l'un des principes fondamentaux du Traité de Rome; qui plus est, les Etats fondateurs de la CEE et ses nouveaux membres ont joué un rôle actif dans la négociation Kennedy et ont contribué à ce qu'elle débouche sur une solution positive. De même, c'est dans un esprit nettement positif que les pays de la CEE ont envisagé un accroissement du commerce et une coopération plus étendue avec les pays à économie dirigée par l'Etat de l'Europe de l'Est.

Quant à la Suède, il ne saurait être question pour elle d'appliquer la formule "de deux choses l'une", de choisir entre l'Europe de l'Ouest et le reste du monde. L'idée qu'un renonçant à coopérer en matière de politique tarifaire et commerciale avec l'Europe de l'Ouest nous stimulerions et accélérerions une libéralisation générale du commerce mondial est de celles qu'on peut taxer d'irréalisme. Bien au contraire la tâche que nous devons assumer, c'est d'œuvrer à la fois pour un nouveau désarmement douanier général dans le cadre du GATT et pour un accroissement des échanges commerciaux avec les pays à économie dirigée par l'Etat.

C'est à regret qu'il nous faut reconnaître que l'Europe de l'Ouest et celle de l'Est n'ont pas jusqu'à ce jour mis à profit les avantages mutuels évidents qui pourraient être tirés d'une coopération plus intime. Cela dépend sans doute de la disparité des systèmes économiques, mais aussi d'une déplorable méfiance réciproque en matière de politique internationale. Nous pouvons

toutefois enregistrer des progrès essentiels dans le sens d'un rapprochement de l'Est et de l'Ouest. Tous les pays nordiques ont été d'actifs partisans de la convocation d'une conférence sur la sécurité européenne. Il est permis de croire qu'une telle conférence pourra être réunie dans un avenir assez proche. Nous espérons, du côté suédois, qu'une telle conférence permettra de jeter les bases d'une coopération confiante entre tous les pays d'Europe.

Les échanges commerciaux jouent un rôle important dans les relations internationales. Par le commerce, les hommes et les pays prennent contact et se rejoignent dans de communs efforts dont tous doivent recueillir le fruit. Un commerce international bien développé accroît l'interdépendance des pays et suscite, du même coup, le besoin d'élargir et d'approfondir la coopération. C'est pourquoi il est justifié de dire que le commerce joue un rôle moteur dans le développement économique et qu'il offre un instrument important pour l'établissement de relations internationales amicales.

Considérons maintenant, plus spécifiquement, le développement du commerce entre l'Est et l'Ouest. Ce courant d'échanges ne constitue aujourd'hui qu'environ 5 à 6 pour cent de la totalité du commerce inter-européen. Si nous examinons individuellement les pays de l'Ouest, nous constatons que le commerce entre l'Est et l'Ouest atteint pour la Finlande et l'Autriche des proportions considérables mais que, dans la plupart des autres pays, il n'entre que pour une petite part dans la totalité des échanges. Pour les pays de l'Est en revanche, les échanges entre l'Est et l'Ouest ont une importance relativement plus grande, constituant plus de 20 pour cent en moyenne de leur commerce extérieur total. Il ressort de ces chiffres que les pays de l'Est sont dans une certaine mesure plus dépendants du commerce entre l'Est et l'Ouest que les pays de l'Ouest.

Ce qui est vrai pour les autres pays de l'Europe de l'Ouest est vrai aussi pour le Danemark, la Norvège et la Suède. Dans les

pays nordiques en effet, le commerce avec l'Est ne représente que 2,5 à 5 pour cent du commerce total. Observons toutefois que pour la Finlande et l'Islande le commerce avec l'Est joue un plus grand rôle. En Finlande il se chiffre à 17 pour cent du commerce total, ce qui est le pourcentage le plus élevé de l'Europe de l'Ouest. La part correspondante, pour l'Islande, est de 12 pour cent. Pour tous les pays nordiques à part la Suède, le pourcentage a diminué au cours des années 50 et 60.

Il est naturel, à ce propos, de se poser la question suivante: Pourquoi les échanges commerciaux entre l'Est et l'Ouest représentent-ils une si petite part de la totalité du commerce européen?

Cette question a été discutée dans des contextes différents: dans le cadre de négociations commerciales bilatérales, au cours de pourparlers commerciaux multilatéraux, dans des travaux scientifiques et ailleurs encore. Mais c'est surtout à la Commission économique pour l'Europe des Nations Unies que la question a fait l'objet d'études approfondies. Les interprétations et les conclusions diffèrent. Il semble pourtant bien que l'on doive en chercher l'explication dans les disparités fondamentales des divers systèmes économiques et sociaux.

Au début des années 60 un groupe d'experts institué au sein de la Commission économique pour l'Europe se vit chargé d'étudier de près la nature de certains obstacles qui entravaient plus particulièrement les échanges entre les pays de l'Est et ceux de l'Ouest. Les deux rapports présentés par ce groupe traitent surtout les problèmes pratiques liés à l'application du principe de la nation la plus favorisée et les mesures d'ordre pratique susceptibles de mener à une plus grande multilatéralisation du commerce et des paiements.

La valeur et la solidité de ces rapports sont indéniables. Toutefois les pays représentés à la Commission n'arrivèrent pas à se mettre d'accord sur les mesures concrètes à prendre pour promouvoir les échanges entre l'Est et l'Ouest. Les divergences qui se sont

manifestées au cours des travaux de la Commission sont principalement dues aux diverses optiques dans lesquelles les pays considèrent l'application du principe de la nation la plus favorisée, les restrictions quantitatives et, dans une certaine mesure, la discrimination tarifaire. Les pays de l'Ouest voulaient axer les travaux sur les difficultés commerciales d'ordre pratique qui entravent le développement du commerce entre l'Est et l'Ouest, c'est-à-dire sur le marketing.

Les discussions de ces derniers temps de la Commission économique pour l'Europe ont pris un caractère considérablement plus constructif. L'honneur en revient en grande partie au secrétaire exécutif, M. Stanovnik et au secrétariat de la Commission tout entier. M. Stanovnik a fait élaborer un rapport analytique sur le commerce entre l'Est et l'Ouest. Je crois pouvoir affirmer que ce rapport est le premier exposé d'ensemble complet dont le commerce entre l'Est et l'Ouest et les problèmes relatifs à ce commerce aient fait l'objet. Je vais en exposer brièvement quelques points particulièrement intéressants.

Le rapport analyse la structure de la gamme des produits dont le commerce est composé. En 1955, les produits manufacturés constituaient 43 pour cent de la totalité des exportations d'Ouest en Est. En 1968, ce pourcentage avait atteint 71 pour cent. Cet accroissement était surtout dû à un afflux de produits techniquement avancés. En réalité la proportion de produits techniquement et scientifiquement avancés dépassait celle qu'on relevait dans la totalité des exportations des pays de l'Ouest. Les produits chimiques accusaient, eux aussi, un taux de croissance remarquablement élevé dans les exportations vers l'Est.

Dans les exportations des Etats de l'Est vers les pays de l'Europe de l'Ouest ce sont les matières premières qui ont dominé dans les années 50 comme dans les années 60. Parmi les produits exportés vers l'Ouest on relève notamment les denrées alimentaires, les combustibles et les métaux non transformés. Ces exportations ont augmenté de

1955 à 1968 dans une proportion de 350 pour cent, et ont maintenu leur prépondérance — 70 pour cent — dans les exportations d'Est en Ouest.

Cette comparaison montre donc clairement que le courant commercial orienté vers l'Ouest est concentré sur les matières premières tandis que celui qui se dirige vers l'Est est dominé par des produits technologiquement très avancés. On constate en outre qu'en général les produits en provenance de l'Ouest font l'objet d'une forte demande dans les pays de l'Est tandis que c'est souvent la stagnation qui caractérise la demande en sens inverse. Il existe cependant des exceptions, tels le gaz naturel, le pétrole, le fer et l'acier, et aussi les métaux non-ferreux. Le rapport fait état de ces exceptions mais conclut néanmoins sur la nécessité d'élargir l'éventail des produits impliqués dans le commerce entre l'Est et l'Ouest si l'on veut lui assurer, à longue échéance, un développement favorable.

Le rapport recommande une stratégie largement conçue qui implique notamment l'élimination des éléments discriminatoires en matière de politique économique et commerciale, élimination assortie de mesures plus directes visant à élargir l'éventail des produits et à promouvoir de façon générale le commerce entre l'Est et l'Ouest. Dans cette stratégie entre également un facteur de temps. On y prévoit d'une part la mise en oeuvre de mesures à brève échéance et d'autre part leur planification à long terme.

Parmi les moyens qui permettraient d'élargir l'éventail de produits, le rapport mentionne la coopération industrielle, un meilleur marketing et une simplification des procédures administratives en matière de commerce.

L'élément nouveau de cette stratégie est qu'il faut en considérer le contenu comme un ensemble dont les éléments ne sont pas appelés à prendre corps simultanément ou à être mis en oeuvre immédiatement par tous les pays. Les perspectives de réalisations à long terme ouvrent cette possibilité.

En dehors des travaux qui s'inscrivent

dans le cadre de la Commission économique pour l'Europe, il n'existe guère, au niveau gouvernemental, de coopération multilatérale visant à développer le commerce entre l'Est et l'Ouest. Les pays de l'Ouest ont discuté au sein de l'OCDE les possibilités et l'utilité d'une action commune, par exemple en ce qui concerne la suppression progressive des restrictions quantitatives. Ces discussions ont en général revêtu le caractère de travaux préparatoires en vue des réunions futures de la Commission économique pour l'Europe.

Une évolution intéressante s'est dessinée ces derniers temps: les pays de l'Est adhèrent en nombre croissant au GATT. Actuellement la Tchécoslovaquie et la Pologne en sont membres. L'entrée de la Roumanie n'est plus qu'une question de temps, les négociations étant déjà menées à bon terme. Quant à la Hongrie, des négociations sont en cours. La Bulgarie participe à titre d'observateur aux travaux du GATT. Il n'y a plus que l'Union soviétique et l'Allemagne de l'Est qui restent entièrement à l'écart de cette organisation.

Dans tous ces contextes internationaux, les pays nordiques ont voulu jouer un rôle constructif pour éliminer les désaccords et pour jeter les bases de solutions pratiques. L'attitude de la Suède est intégralement favorable à un accroissement des échanges entre l'Est et l'Ouest. Notre position n'a rien de passif. Elle n'est pas celle d'un observateur. Elle implique au contraire une participation active aux efforts tentés pour promouvoir les échanges. Nous avons pris certaines initiatives dans ce but. Les industriels et les autres représentants de la vie économique en Suède souscrivent dans ce domaine à la politique du gouvernement suédois. Sans la collaboration des secteurs industriels et économiques du pays tout effort gouvernemental resterait d'ailleurs stérile.

La plupart des controverses au sujet du développement des échanges entre l'Est et l'Ouest ont porté sur les restrictions quantitatives discriminatoires dont l'Est fait l'objet. Les pays de l'Est estiment que ces discriminations entrent en conflit avec le

principe de la nation la plus favorisée, qu'elles sont injustifiées et qu'elles entravent gravement les impulsions que les pays de l'Est voudraient donner à leurs exportations. On pense du côté suédois qu'il ne faut pas exagérer l'effet des restrictions. Elles sont, selon nous, le fait de la disparité des systèmes économiques institués dans l'Ouest et dans l'Est. Dans ce contexte il est intéressant de relever la divergence qui résulte des différentes méthodes employées pour fixer les prix. Le principal argument invoqué par les pays qui font l'objet de la critique du pays de l'Est est la nécessité d'avoir recours à des restrictions pour protéger l'industrie indigène contre les perturbations du marché.

Il n'y a qu'une partie relativement faible des importations que nous n'admettons pas en franchise qui fasse l'objet de restrictions quantitatives, les exigences portant en majeure partie sur les licences. Il existe des restrictions, notamment dans les secteurs des textiles, de la chaussure, du fer et de l'acier. Elles font d'ailleurs l'objet d'un réexamen continu en vue d'une élimination aussi rapide que possible aussitôt qu'elles cessent d'être nécessaires. Ce qui motive leur existence, c'est qu'elles facilitent l'adaptation de la vie économique du pays aux modifications des marchés.

En Norvège, le degré d'admission en franchise se situe à un niveau très élevé. Seuls le pétrole, les textiles et les cartouches à plomb font l'objet d'une limitation. Au Danemark, les restrictions ont un peu plus d'extension. Il est intéressant de constater que le degré d'admission en franchise atteint en Finlande est le plus faible de tous en dépit de l'ampleur qu'y ont pris les échanges entre l'Est et l'Ouest. Un fait qui semble bien appuyer l'idée que les restrictions ont une incidence limitée sur le commerce entre l'Est et l'Ouest est que la Norvège, qui possède le plus haut degré d'admission en franchise, a le volume le plus bas d'échanges avec les pays de l'Europe de l'Est alors que la Finlande, dont le commerce avec l'Est est considérable, a maintenu en grande partie ses restrictions. Ce qui sera décisif pour le déve-

loppement du commerce entre l'Est et l'Ouest ne serait donc pas la rapidité avec laquelle les restrictions qui existent encore seront éliminées. Ce qui importe, en revanche, c'est la possibilité d'ouvrir de nouvelles perspectives au commerce et de créer une structure de produits plus étendue. Selon l'opinion du gouvernement suédois il est souhaitable que l'on oriente tous les efforts vers une étude des problèmes pratiques qui entravent l'extension du commerce.

On voit déjà se dessiner des suggestions sur la façon d'y arriver. Je mentionnerai par exemple l'amélioration du marketing assortie d'autres mesures pour la promotion du commerce, la coopération technique et industrielle et, dans certains cas, la coopération sur des marchés tiers: les "joint ventures".

La Suède a pris certaines initiatives pour promouvoir, sur le plan pratique, le développement du commerce avec l'Est. Le gouvernement suédois développe petit à petit une organisation de secrétariats commerciaux dans l'Europe de l'Est. Jusqu'à présent, nous avons établi un secrétariat commercial à Prague et la décision a été prise d'en établir un à Budapest. C'est là une évolution nouvelle. Plus anciens sont les "comités de promotion" privés qui ont été institués sur une base bilatérale par des organisations économiques et industrielles suédoises et qui ont leurs homologues dans les pays correspondants de l'Est. Ces comités englobent à la fois des importateurs et des exportateurs et contribuent notamment aux échanges d'informations sur les possibilités commerciales qui s'offrent concrètement. Ces comités organisent aussi des cours de marketing et des voyages d'études qui se sont avérés très précieux au point de vue de la pratique du commerce.

Pourtant, ce genre d'arrangements institutionnalisés bilatéraux semblent insuffisants pour résoudre les problèmes du marketing et les questions connexes. La Commission économique pour l'Europe a récemment décidé d'organiser un séminaire sur le marketing. L'initiative en avait été prise par la

Suède. Dans un aide-mémoire adressé à la Commission nous avons signalé les difficultés auxquelles on se heurte dans le contexte du commerce entre l'Est et l'Ouest. Je vais développer quelque peu ces problèmes.

Quant aux problèmes relatifs aux *exportations vers l'Est*, on peut dire qu'ils se ramènent avant tout au manque d'informations pertinentes. La carence d'informations explique pourquoi les prospections de marché sont très difficiles à mener. A cela s'ajoute la difficulté d'atteindre le dernier maillon de la chaîne des acheteurs ou la personne qui va véritablement faire usage du produit mis en vente. C'est pourquoi les exportateurs de l'Ouest ont beaucoup de peine à entrer en concurrence avec les fournisseurs nationaux. Ils ne connaissent pas suffisamment bien les besoins spécifiques du client.

Les *exportations d'Est en Ouest* se heurtent en partie à des problèmes du même ordre. Faute de savoir quels sont les produits que les pays de l'Est peuvent exporter on n'utilise pas pleinement les possibilités de commerce qui existent en réalité. Pour remédier à la situation actuelle, il faudrait que l'exportateur du pays de l'Est essaie dans une plus large mesure de se faire une idée des besoins de l'importateur du pays de l'Ouest. On créerait ainsi les préalables d'une adaptation des produits d'exportation des pays de l'Est aux besoins des consommateurs des pays de l'Ouest, par exemple en ce qui concerne l'emballage, la qualité ou l'esthétique industrielle. Ce ne sont là que quelques exemples.

Nous avons toujours pensé qu'il est nécessaire que ces questions soient traitées de façon plus cohérente et dans la perspective très large qu'ouvre un forum multilatéral. Il est donc naturel pour nous d'amorcer une coopération dans le cadre de la Commission économique pour l'Europe. Nous espérons vivement que le séminaire de la Commission, qui se prépare maintenant, marquera un succès.

Une méthode permettant d'élargir l'ensemble des produits offerts et de pro-

mouvoir l'intégration des économies de l'Est et de l'Ouest réside, selon notre pensée, dans la conclusion d'accords bilatéraux de coopération économique, industrielle, scientifique et technique. De tels accords ne peuvent manquer d'exercer à long terme une influence positive sur les échanges commerciaux.

Nous pouvons constater que depuis 1965 des accords de coopération ont été conclus à un rythme rapide entre la plupart des pays de l'Europe de l'Ouest et de l'Europe de l'Est. L'envergure de ces accords varie mais ils sont, dans leurs grandes lignes, conçus de façon analogue. La Suède a aujourd'hui des accords de coopération avec tous les pays de l'Europe de l'Est.

L'apparition de ces accords de coopération manifeste une même volonté de développer les relations entretenues entre des pays qui ont des systèmes économiques différents. Ils offrent un cadre officiel et général aux travaux concrets assumés par les parties directement concernées: par les institutions de recherche et les entreprises privées, par exemple.

L'une des finalités de ces accords de coopération réside dans l'approfondissement des relations commerciales et corollairement, dans l'accroissement et la diversification des échanges entre les parties contractantes. Il faut aussi souligner dans ce contexte l'importance des questions concernant la recherche et la développement technique.

L'expérience que nous avons en Suède des accords de coopération est encore assez limitée. Nos accords de coopération avec les pays de l'Est sont encore de si fraîche date qu'il serait prématuré de tirer des conclusions définitives. On peut cependant déjà enregistrer certains résultats positifs. Nous pensons que les accords de coopération sagement utilisés engendreront à long terme un courant de produits et de services plus intense et plus large.

On a pu constater dans l'Europe de l'Est un certain assouplissement du système d'économie planifiée. Différentes modifications ont été apportées à l'appareil de pro-

duction et à ses mécanismes de direction. Ces ajustements visent manifestement à éliminer quelques inconvénients du dirigisme d'Etat lorsque celui-ci est appelé à fonctionner dans une vie économique de plus en plus industrialisée et complexe. En conséquence, on a agi dans le sens d'une certaine décentralisation en même temps que le calcul des coûts et la notion de bénéfice prennent plus d'importance tant en théorie qu'en pratique. Ces réformes économiques s'articulent différemment et vont plus ou moins loin dans les différents pays de l'Est. En Suède nous avons suivi cette évolution avec intérêt. Nous pensons qu'elle s'avérera, avec le temps, propice aux échanges entre l'Est et l'Ouest.

L'un des grands objectifs de la politique commerciale pour tous les pays européens, dans les années 70, doit être de créer des conditions de base telles que le commerce entre l'Est et l'Ouest de l'Europe prennent beaucoup plus d'envergure. Cette ambition suppose de gros efforts.

Les pays nordiques sont de petits Etats industrialisés. Nous cherchons tous à faire du commerce extérieur un élément de développement dynamique. C'est pourquoi il est naturel pour nous de miser sur la coopération internationale en vue de libéraliser le commerce. Nous espérons, en Suède, que l'Est et l'Ouest se rejoindront sous le signe de la confiance afin de développer et de renforcer pour le bien de tous les relations économiques de tous les pays. Une conférence sur la sécurité européenne devrait signifier un premier pas dans cette direction.

Allocution sur les échanges commerciaux entre l'Est et l'Ouest

Stig Ramel, Directeur Général, Association de l'Exportation suédoise, Suède:

Monsieur le Président, Mesdames, Messieurs,

Dans son allocution, Monsieur Lidbom nous a donné un aperçu des conditions essentielles d'un élargissement des échanges commerciaux entre l'Est et l'Ouest et, ce faisant, il a abordé quelques-uns des problèmes qui se posent dans les relations commerciales entre ces deux zones de marché. Je voudrais essayer de traiter, d'avantage du point de vue de monde des affaires, quelques-uns des problèmes particuliers dont il y a lieu de s'attendre à ce qu'ils caractérisent les échanges commerciaux entre l'Est et l'Ouest au cours de ces prochaines années et en général d'examiner comment ce commerce se développera dans l'avenir.

Etant donné en particulier le rapide essor des relations commerciales entre l'Est et l'Ouest au cours des années 60, il y a tout lieu de croire qu'il se poursuivra au cours des années 70. Le commerce de nombreux pays occidentaux avec l'Europe de l'Est s'est accru au cours de ces dernières années plus rapidement que l'ensemble de leurs échanges commerciaux. Il est vrai que, dans une certaine mesure, ce développement peut s'expliquer par le fait qu'auparavant leurs échanges avec l'Est étaient assez peu actifs, de sorte que les progrès ainsi réalisés apparaissent très nettement dans les statistiques mais aussi par le fait que dans certains cas,

cet accroissement se rapporte à des livraisons massives dont il n'y a pas lieu de s'attendre à ce qu'elles se renouvellent régulièrement. Il n'en reste pas moins que, pour un nombre croissant d'entreprises occidentales, l'Est de l'Europe est devenu un marché et un partenaire commercial intéressants. Les dimensions et le potentiel économique de ce marché – et naturellement sa situation géographique à proximité des Pays nordiques – ont convaincu un nombre toujours croissants d'entre nous de ce que l'Europe de l'Est constitue pour nous un partenaire naturel de nos échanges commerciaux. En ce qui concerne le monde occidental des affaires, il semble que soit intervenu au cours de ces dernières années un changement radical d'attitude envers le commerce avec l'Europe de l'Est. Précédemment, elle représentait pour de nombreuses entreprises un marché vers lequel il convenait de se tourner lorsque commençait à se détériorer le climat économique de leurs marchés étrangers traditionnels. Cependant, pendant la période de haute conjoncture des années 1968 et 1969 en Europe occidentale, l'intérêt pour les marchés de l'Europe de l'Est s'est maintenu, fait qui s'est traduit par une hausse rapide des chiffres de l'exportation. Aujourd'hui, il semble que l'on ait en général compris qu'une prospection continue et déterminée de ce marché était essentielle pour réaliser de véritables progrès et pour être sûrs que nous serons à même de bénéficier des possibilités

de coopération qu'il nous offre.

A ce sujet, il est intéressant de noter que de grandes entreprises ont fondé des sections et des sociétés spécialisées dans le commerce avec les Pays de l'Est. Ces sociétés ont consacré des sommes importantes à l'acquisition d'informations sur ces pays et à l'établissement de contacts personnels avec eux. Il va de soi qu'elles souhaitent obtenir une contre-partie de ces dépenses. C'est ce qui explique pourquoi d'importants groupes de pression se sont constitués dans ces sociétés pour obtenir le maintien et de préférence l'accroissement de ces échanges commerciaux.

Pour être en mesure d'évaluer en gros les futures perspectives du commerce Est-Ouest, il est naturellement très important de connaître avec précision la nature et l'extension de la coopération économique internationale en Europe orientale dans le cadre du COMECON. On a beaucoup écrit et beaucoup discuté au sujet des mesures récemment prises par cet organisme en vue d'intensifier et de coordonner entre les Pays membres le commerce et la production. Contrairement à la tendance dominante dans le passé, l'intégration en Europe orientale semble viser moins à la création d'un marché socialiste isolé qu'à la mise en oeuvre d'une économie socialiste plus étroitement unifiée visant à assurer de meilleures positions dans le cadre d'un système d'ensemble du commerce mondial. En effet il semble que l'élargissement et l'intensification de la coopération dans les structures occidentales d'intégration aient exercé une influence déterminante sur les nouveaux efforts déployés au sein du COMECON pour élargir encore la communauté. Cependant il est évident que les mécanismes de contrôle du COMECON, s'étendant à des pays à économie planifiée, sont beaucoup plus rigoureux que par exemple dans la Communauté Economique Européenne, qui groupe des Pays à économies de marché, et dans lesquels les procès d'adoption des décisions sont beaucoup plus décentralisés. Aussi y a-t-il des risques pour que la volonté d'intensifier la coopération au sein de l'Eu-

rope de l'Est ait d'importantes répercussions sur les relations commerciales déjà établies en dehors du COMECON.

A brève échéance, l'intensification de la coopération au sein du COMECON est donc susceptible de freiner les échanges commerciaux entre l'Est et l'Ouest. C'est ainsi que certains signes indiquent que l'Europe de l'Est a récemment fait preuve d'une certaine réserve en ce qui concerne ses achats dans les Pays de l'Ouest. Evidemment cela peut s'interpréter comme une certaine réserve à l'égard de nouveaux engagements envers ces Pays en attendant que le système d'intégration de l'Europe orientale ait pris un contour plus ferme, conformément aux principes directeurs nouvellement énoncés.

Cependant, à longue échéance les événements de l'Europe de l'Est semblent plutôt offrir de nouvelles possibilités de liens commerciaux plus étroits avec les Pays occidentaux. Les objectifs de l'intégration — et notamment l'accélération de la croissance économique et la diversification internationale de la production — constituent précisément des facteurs qui préparent la voie à une intensification des échanges commerciaux avec le monde environnant. Dans l'ensemble, on peut observer dans les Pays de l'Europe de l'Est une prise de conscience croissante des avantages d'une division internationale du travail. Une des conditions essentielles pour tirer profit du rapide développement économique et technique actuellement projeté dans les Pays de l'Europe de l'Est réside probablement dans une coopération de plus en plus étroite avec les nations bénéficiant d'un fort développement industriel.

On peut en voir une confirmation dans l'importance croissante attachée en Europe de l'Est au commerce avec l'étranger en tant que facteur de croissance économique. C'est ainsi que ces pays consacrent beaucoup d'efforts à l'amélioration de leurs systèmes d'échanges avec l'étranger en vue d'en accroître le rendement.

Dans le nouveau programme adopté il y a quelques mois et visant à renforcer la coopération au sein du COMECON, une place

considérable est réservée à la nouvelle politique du commerce extérieur des Pays de l'Est. J'aimerais en dire quelques mots, car selon moi, il révèle des tendances intéressantes en ce qui concerne les échanges entre l'Est et l'Ouest. Les grandes lignes de la future politique commerciale du COMECON telles qu'elles sont esquissées dans ce programme constituent probablement à cet égard le programme le plus clair qui ait jamais été présenté dans cette partie de l'Europe. Il fournit des directives précises touchant l'introduction au sein du groupe des pays de l'Europe orientale d'un rouble vraiment convertible. C'est ainsi qu'en 1980, la structure des prix intérieurs et leur rapport avec les prix extérieurs seront systématisés de manière à permettre l'établissement de taux de change uniformes pour les devises nationales et pour un rouble qui sera intégralement convertible à l'intérieur de bloc de l'Est. Si ces objectifs sont atteints, il est probable que cela permettra de jeter les bases d'une convergence des systèmes monétaires de l'Est et de l'Ouest. Il est superflu orientale ne permettrait probablement d'atteindre les objectifs visés que si, en même temps, il y avait des marchandises convertibles. Autrement dit les marchandises produites par l'Europe de l'Est doivent être tout aussi désirables dans les Pays de l'Ouest que celles produites à l'Ouest le sont aujourd'hui à l'Est. Si nous étudions le flot des marchandises échangées entre l'Est et l'Ouest, nous remarquons immédiatement que sa composition est restée au cours de ces années très spéciale et uniforme. Ainsi que Monsieur Lidbom l'a souligné, la partie de beaucoup la plus importante des exportations de l'Ouest à destination de l'Europe de l'Est porte sur des produits manufacturés, alors qu'en sens inverse il s'agit essentiellement de matières premières. Aussi l'un des gros problèmes du commerce entre l'Est et l'Ouest me paraît-il se ramener à la question de savoir comment il serait possible de rendre les économies de l'Europe de l'Est plus favorables à des exportations dans le secteur des produits manufacturés. L'équation qu'il nous faut résoudre

aujourd'hui et probablement, pour de nombreuses années à venir en ce qui concerne les échanges entre l'Est et l'Ouest, se ramène tout simplement au fait que plus nous pourrions acheter aux pays de l'Est plus nous pourrions leur vendre. L'ordre de grandeur des échanges qu'au moyen de leurs exportations de matière premières et autres matériaux primaires les Pays de l'Europe de l'Est peuvent atteindre pour couvrir leurs importations est aujourd'hui beaucoup trop faible, en particulier compte tenu du fait que leurs besoins de matières premières disponibles dans cette région augmentent rapidement. C'est dans un accroissement de potentiel de leurs exportations de produits manufacturés qu'il convient de trouver les possibilités d'accroissement de leurs exportations et par conséquent de leurs importations. Aussi ces Pays doivent-ils adopter des mesures radicales visant à modifier la structure de leurs d'insister sur l'effet stimulant qu'une telle évolution pourrait avoir sur les échanges entre l'Est et l'Ouest.

Aussi les perspectives générales d'un développement de ces échanges me paraissent-elles favorables, même s'il paraît peu probable qu'interviennent des changements importants en ce qui concerne la part proportionnelle qu'ils représenteront dans l'ensemble des échanges. Il est très probable qu'environ 70 % du commerce des pays de l'Europe de l'Est continuera au cours de la prochaine décennie à s'effectuer dans le cadre du COMECON, alors que le volume des échanges de l'Europe occidentale avec celle de l'Est se situera en général aux environs de 5 % de l'ensemble de leur commerce. Le renforcement du mouvement d'intégration économique, tant en Europe occidentale que dans celle de l'Est, entraînera probablement au cours des années 70 une intensification rapide des échanges intérieurs au sein de chacun de ces groupes de pays. En même temps un maintien de l'actuelle part proportionnelle relative des échanges entre l'Est et l'Ouest dans l'ensemble du commerce international entraînera naturellement un gros accroissement des chiffres absolus en

valeur.

En dépit de l'aperçu optimiste que je viens de donner, il existe certainement des facteurs susceptibles de mettre obstacle au développement que nous souhaitons tous des échanges entre l'Est et l'Ouest. A ce sujet, qu'il me soit permis d'attirer surtout l'attention sur ce qu'on appelle la "convertibilité" des marchandises. J'ai déjà mentionné les heureux effets que pourrait avoir un système monétaire plus souple, mais l'instauration de la convertibilité des changes en Europe exportations. Ils pourront atteindre cet objectif de deux manières, en accroissant leur capacité de production, en particulier sur le plan qualitatif, et en intensifiant la prospection des marchés de l'Ouest. C'est sur ce problème de marketing que je m'attarderai. Jusqu'à ces toutes dernières années, ce concept était pratiquement inconnu dans les Etats socialistes. En raison d'une vaste planification, venant s'ajouter aux grands besoins qui se manifestaient dans différents domaines, il était possible de vendre tout ce qui se produisait. Toute publicité et toute information des consommateurs étaient superflues et aucune attention n'a été consacrée à ces problèmes en matière d'exportations. Les produits traditionnels d'exportation de l'Europe de l'Est, charbon et minerais se vendaient plus ou moins tout seuls. Mais il en va différemment des produits caractérisés par une élaboration technique poussée car, en ce qui les concerne, la connaissance des marchés et leur prospection jouent souvent un rôle décisif. De même le succès des ventes est également fonction des possibilités qu'ont les fournisseurs d'assurer un service après vente et de fournir des pièces détachées. Même si ces problèmes ont récemment fait l'objet d'une attention croissante en Europe de l'Est, il reste encore beaucoup à faire pour que les fournisseurs originaires de ces pays soient à même de tenir leur place dans la concurrence sans cesse croissante sur les marchés occidentaux. Pour citer M. Stanovnik, Secrétaire-Général de la Commission Economique pour l'Europe, il est nécessaire de développer systématiquement le service

après-vente, la documentation technique, les centres d'approvisionnement, etc. . . pour que les échanges commerciaux entre l'Est et l'Ouest atteignent des dimensions plus satisfaisantes.

Une manière de surmonter les difficultés que je viens de mentionner est offerte par les différentes formes de coopération industrielle, dont l'importance s'est rapidement accrue au cours de ces dernières années. Cependant, si de cette manière il est possible d'activer dans un sens favorable les vastes ressources de matière premières dont disposent les Etats de l'Est et leur accès à une main d'oeuvre éduquée et autre, c'est la coopération en matière de technologie et de vente qui offre les possibilités les plus intéressantes. Les problèmes qui se posent dans les Pays de l'Est ne résident pas tant dans le domaine des réalisations techniques, car dans certains domaines ils ont réalisé autant de progrès que ceux de l'Ouest, mais concernent leur aptitude à traduire leurs connaissances théoriques en applications pratiques et à diffuser celles-ci sur le marché de manière à vraiment mettre à profit ces innovations de façon efficace. Peut-être est-ce en premier lieu ce facteur qui a conféré d'importants avantages aux producteurs occidentaux en ce qui concerne le rythme des améliorations et la qualité. Là résident les conditions préliminaires d'un échange fructueux du savoir faire et des réalisations.

Il est clair que dans les milieux officiels et ceux des entreprises, tant à l'Est qu'à l'Ouest, les possibilités qui se manifestent ainsi d'une "hybridation" ont été mises en oeuvre. La raison qui explique pourquoi la coopération industrielle ne s'est pas malgré tout, développée à un rythme plus rapide, réside probablement dans une série d'obstacles, dont certains se sont révélés difficiles à éliminer. Ces obstacles peuvent consister en différences de niveaux du développement technologique ou concernant la normalisation des produits, une insuffisance des informations commerciales de part et d'autre et les problèmes inhérents aux différences de structures entre les entreprises et des modes

d'adoption des décisions à l'Est et à l'Ouest. Les différences de conditions sociales et d'environnement économique peuvent rendre difficiles pour les parties en cause une estimation de leurs réalisations réciproques et leur inspirer la crainte de faire une mauvaise affaire. La défiance lorsqu'il s'agit d'utiliser notamment des brevets, des procédés, les raisons sociales de sociétés étrangères a diminué à l'Est mais n'en existe probablement moins chez certaines importantes catégories d'hommes d'affaires occidentaux. En dépit de ces difficultés, il me paraît que les accords de coopération conclus au cours de ces dernières années entre entreprises de l'Ouest et de l'Est sont parmi les événements les plus heureux qui soient intervenus dans les relations commerciales entre ces deux régions du monde. Ces accords ont suscité un véritable optimisme à l'égard de l'avenir. Avec tout le respect pour les vastes accords de coopération conclus au cours des années 1960 en matières technologiques et scientifiques entre les Gouvernements de l'Europe de l'Ouest et de l'Est, je n'en crois pas moins que les accords de coopération en matière d'échange d'informations techniques, en matière de vente et de production qui, de plus en plus nombreux, ont été conclus entre entreprises, sont de ceux qui surtout apporteront une vitalité accrue aux échanges entre l'Est et l'Ouest.

Au cours de ces dernières années, plusieurs sociétés suédoises ont commencé à coopérer dans les domaines techniques et commerciaux. Mentionnons à ce sujet l'accord conclu entre Stenberg-Flygt et l'entreprise hongroise Tatabanya et concernant la coopération en matière de développement, de production et de vente et la collaboration commerciale inaugurée entre la SMT (Société suédoise des machines-outils) et l'Organisme polonais d'exportation des métaux, et concernant la vente sur le marché polonais de machines-outils à contrôle numérique et sur le marché suédois de pièces coulées, d'éléments de machines et de machines-outils en provenance de la Pologne.

Pour terminer, je voudrais mentionner

brièvement certains des problèmes particuliers que rencontreront probablement les exportateurs occidentaux lorsqu'ils établiront des contacts avec l'Europe de l'Est au cours des années à venir.

La pénurie de devises convertibles et d'autres moyens de paiement dont souffrent les Pays de l'Europe de l'Est entraîne le risque que ne soit tout aussi prononcée au cours des années 70 la sélectivité qui, jusqu'à maintenant a caractérisé les décisions d'achat dans les Pays de l'Est, qui en général n'achètent que les produits qu'ils ne possèdent pas ou ne peuvent pas produire eux-mêmes à un prix raisonnable.

Pour cette raison, les achats effectués par l'Europe de l'Est de "know-how" occidentaux constitueront probablement le secteur le plus rapidement expansif des importations des Pays du COMECON en provenance de l'Ouest. Mais en même temps, les importations de *biens nécessaires* de consommation s'accroîtront très probablement par suite de l'offre intensifiée provenant de secteurs qui favorisent un accroissement du niveau de vie dans ces pays.

La concurrence sur les marchés de l'Europe orientale ira presque certainement en s'intensifiant au cours des années à venir. Ainsi que je l'ai déjà souligné, des sociétés de plus en plus nombreuses de l'Ouest ont intensifié leur prospection des marchés en vue de prendre pied dans une zone présentant au point de vue commercial un très grand intérêt potentiel. Aussi la lutte pour la part encore limitée du commerce des Pays de l'Europe de l'Est avec ceux de l'Ouest va-t-elle encore s'intensifier.

Enfin, il y a lieu de s'attendre à ce que des articles de plus en plus raffinés soient fabriqués dans les Pays de l'Est et que ces derniers se suffisent davantage à eux-mêmes pour un nombre croissant de produits.

Compte tenu de cela, le marché requerra probablement encore plus d'intensité et de continuité dans les efforts déployés par les sociétés étrangères pour vendre leurs produits. Celles-ci devront établir un vaste réseau de relations dans ces pays. De plus un

personnel familial de l'économie de ces pays et de leurs méthodes de fonctionnement et possédant leurs langues sera de plus en plus utile pour permettre de tirer profit des possibilités d'affaires qui s'accumuleront dans un climat de concurrence croissante. Aussi me semble-t-il que l'Europe de l'Est est en train de devenir un marché essentiellement fait pour les entreprises vendant des produits et des "know-how" spécialisés.

De plus, la plupart des sociétés se trouvent placées devant des problèmes particuliers en raison de ce que des efforts sont souvent déployés en Europe de l'Est, par la voie de transactions commerciales avec l'Ouest, pour couvrir l'intégralité des besoins du pays concernant un certain produit et en raison de ce que les Pays de l'Europe de l'Est sont de plus en plus intéressés par l'achat en bloc d'équipements complets au lieu d'acheter des unités isolées. En ce qui concerne notamment les sociétés nordiques, dont la plupart sont de faibles dimensions à l'échelle internationale, il peut leur être difficile d'offrir sur les marchés de l'Est des solutions efficaces en concurrence avec certains groupements de grosses sociétés des autres Pays de l'Europe occidentale. Selon moi, il sera de plus en plus nécessaire de recourir entre sociétés des pays nordiques et du reste de l'Europe occidentale à un système d'exploitations conjointes leur permettant d'offrir des livraisons globales dans différents secteurs de l'industrie.

Il est probable que dans l'avenir les Pays de l'Est, lors de leurs achats dans ceux de l'Ouest, attacheront une grande importance aux possibilités qu'auront les sociétés étrangères de répondre à leur désir d'obtention de crédits d'une durée plus ou moins longue. Une importante raison pour que cela s'accroisse réside dans le fait que, ainsi que je l'ai mentionné, chacune des transactions réalisées dans les Pays de l'Est tend à devenir plus importante. Certains des Pays de l'Ouest ont déjà accordé et continueront probablement à accorder à divers Pays de l'Est des crédits à des conditions et pour des durées avec lesquelles bien souvent le monde suédois des

affaires ne peut pas soutenir la concurrence.

A ce sujet il est également intéressant de noter l'activité déployée à l'Ouest par les banques des pays de l'Europe de l'Est pour élargir leurs possibilités de crédits. C'est ainsi que l'Union soviétique étend son réseau bancaire dans les différentes parties du monde. La Hongrie est le premier Pays de l'Europe de l'Est depuis la guerre à avoir contracté en emprunt sur le marché de l'Eurodollar et il semble bien que son exemple soit suivi par d'autres. La nouvelle Banque d'investissement du COMECON, dont le siège est à Moscou, a également annoncé certaines activités sur le marché international des capitaux.

Tout compte fait, j'ose en conclure que les échanges commerciaux avec les Pays de l'Europe de l'Est sont actuellement en voie de transformation. En ce qui concerne du moins nos exportations, il semble que l'évolution ira des petites aux grandes affaires, des échanges traditionnels de marchandises aux différentes formes de coopération industrielle. Il est probable que l'accroissement potentiel des échanges n'est pas à chercher autant dans les formes traditionnelles de l'exportation que dans les formes nouvelles et plus compliquées dont la coopération industrielle entre entreprises et organismes de l'Europe de l'Ouest et de l'Est fournit l'exemple à l'heure actuelle.

Il y a lieu de prévoir qu'en Europe les années 70 seront caractérisées par le dynamisme qu'engendre à l'heure actuelle le processus continu d'intégration qui se manifeste à la fois en Europe de l'Ouest et dans celle de l'Est. Peut-être ce dynamisme n'aura-t-il pas au début beaucoup d'effets en ce qui concerne les échanges de marchandises et de services entre ces deux groupes de Pays mais je suis convaincu qu'à la longue les sociétés industrielles de plus en plus compliquées — les "futurollogistes" les diraient les sociétés post-industrielles — de l'Est et de l'Ouest de l'Europe s'ouvriront les unes aux autres. Les effets de cette coopération s'intensifieront à tel point qu'ils franchiront les barrages artificiels construits pendant la période d'après-

guerre et de cette manière, les anciennes
voies commerciales de l'Europe, aujourd'hui
envasées et inutilisables, se rouvriront à
nouveau aux échanges commerciaux pour le
plus grand bien de l'Europe entière.

LIBRARY II OF L. BIBLIOTHECA-CHIMICA

Nordisk udredningsserie (NU)

1960

1. Teknikerutbildningen i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Del I
2. Fællesinstitutioner i Norden

1961

1. Den nordiske husholdshøgskolen
2. Nordens folkelige akademi
3. Nordisk filmsamarbeid
4. Internordiske flytteattester
5. Nordisk arbeidsmarknad för sjöfolk
6. Gemensam lagstiftning i rättstillämpningen
7. Prøvning af dentalmaterialer
8. Kvalifikationskrav för lärartjänster

1962

1. Helsetjeneste for søfarende
2. Nordiskt samarbete inom radio och television
3. Vattenkraften i Torne och Kalix älvar
4. Nordisk bogmarked
5. Sommartid
6. Nordisk arbeidsmarknad för tandläkare
7. Beretning om materiale om udviklingslandene
8. Nordiska rådets verksamhet 1952–1961
9. Nordiska sjömäns sociala rättigheter
10. Nordisk statistisk årsbok, 1962

1963

1. Øresundsforbindelsen. 1. del
2. Fiske och flottning i gränsvattnen mellan Finland och Sverige
3. Opprettelse av »Nordens hus» i Reykjavík
4. Samarbeid mellom de tekniske høyskoler i Norden
5. Bolagsbeskattningen i Norden
6. Nordisk patentlovgivning
7. Betänkanden avg. av Nordiska expertgruppen för vissa utlänningskontrollfrågor. 1–2
8. Nordisk statistisk årsbok, 1963

1964

1. Teknikerutbildningen i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Del II
2. Nordisk etterutdannelse i by- og regionplanlegging
3. Nordiskt institut för elementarpartikelfysik
4. Invaliditetsvurdering, erstatningsfastsettelse, tabellsystemer m. v. i yrkesskadetrygdene i Norden
5. Nordiska rådets öresundskonferens den 13–15 april 1964
6. Specialistkompetens för nordiska läkare
7. Nordisk investeringsbank
8. Personaleforhold og udgiftsfordeling ved fællesinstitutioner i Norden
9. Slutberetning fra Nordisk samfærdselskomité
10. Nordisk statistisk årsbok, 1964

1965

1. Transportekonomisk forskning i Norden
2. Översikt över lagar tillkomna genom nordiskt samarbete
3. Enkelte mellomriksveger mellom Norge og Sverige
4. Forskning af international politik
5. Afro-asiatiske studier i Norden
6. Utbildning av sjukhusadministratörer i Norden
7. Nordisk forskningskonferens 1965
8. Underlättande för nordiska medborgare att förvärva medborgarskap i annat nordiskt land m. m.
9. Nordic Cooperation. Conference 1965
10. Vägtrafikregler (se 1966: 2)
11. Vägtrafikregler. Bilagor (se 1966: 3)
12. Nordisk skolordning
13. Femte Nordiska samekonferensen i Tana 1965
14. Yearbook of Nordic Statistics, 1965 (Nordisk statistisk årsbok)

1966

1. La Coopération internordique. Conférence 1965
2. Vägtrafikregler
3. Vägtrafikregler. Bilagor
4. Nordisk skattekonferens 1966
5. Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige
6. Kontaktmandsseminar 1966
7. Radio- och TV-konferens 1966
8. Den statliga personalpensioneringen i Norden
9. Presseminarium 1966
10. Yearbook of Nordic Statistics, 1966 (Nordisk statistisk årsbok)

1967

1. Nordiskt institut för samhällsplanering
2. Nordiskt samarbete inom forskningens och den högre undervisningens område
3. Mellanriksväg Kiruna-Nordnorge
4. Internordisk verkställighet med anledning av beslut rörande vårdnad om barn m. m.
5. Nordisk institut for videreuddannelse i havekunst og landskabsplanlægning
6. Dansk, norsk og svensk presses indhold af nordisk stof
7. Jagt- og viltvårdskonference 1966
8. Nordiska bestämmelser för skeppsapotek
9. Nordisk skolmatematik
10. Matematik och ingenjörer
11. New School Mathematics in the Nordic Countries
12. Pohjoismaiden koulumatematiikka
13. Konferens om mark- och vattenföreningar 1967
14. Faste forbindelser over Øresund
15. Om forældelse i nordisk strafferet
16. Boksningens medicinske skadevirkninger
17. Yearbook of Nordic Statistics, 1967 (Nordisk statistisk årsbok)

1968

1. Nordisk patentråd
2. Saltholmsudvalget
3. Saltholmsudvalget, bilag
4. Københavns lufthavns fremtid
5. Handelsdokumentguide
6. Konsumentlovgivning i Danmark, Finland, Norge og Sverige

7. Nordisk samarbejde om lægemidler
8. Nordisk gränsregion
9. Nordic Economic and Social Cooperation. Conference 1967
10. Harmonisering av socialhjälpstiftningen i de nordiska länderna
11. Langtidsplan for Nordforsk
12. Kulturformidling – Mål og midler
13. Samnordisk social utbildning
14. Den obligatoriska skolan i Norden
15. Indstilling om udvidet kernekraftssamarbejde
16. Gränsälvöverenskommelse mellan Finland och Sverige
17. Suomen ja Ruotsin välinen rajajokisopimus
18. La coopération internordique en matières économiques et sociales
19. Yearbook of Nordic Statistics 1968 (Nordisk statistisk årsbok)

1969

1. Utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete
2. Laajennettu pohjoismainen taloudellinen yhteistyö, alustava mietintö
3. Nordforsks miljövårdsutredning
4. Förslag till utbyggnad av den samnordiska fortbildningen för journalister
5. Konsumentoplysning i undervisningen
6. Sjätte nordiska samekonferensen i Hetta
7. Nordisk gyldighet av førerkort
8. Nordiskt sjukhusfysikerssamarbete
9. Nordiskt ämbetsmannamöte i Storlien
10. Nordisk sjömansskattefördelning
11. Udvidet nordisk økonomisk samarbejde
12. Öresundsregionen
13. NORDTRANS
14. Nordisk standardiseringskonferanse i Oslo
15. Nordek, Laajennettu pohjoismainen taloudellinen yhteistyö
16. Läromedelsforskning och undervisningsplanering
17. Expanded Nordic Economic Co-operation
18. Innstilling om internordisk gyldighet av resepter
19. Nordiska rådet, register 1953–1964
20. Nordiska samarbetets organisation
21. Nordic Economic and Cultural Cooperation
22. Yearbook of Nordic Statistics 1969 (Nordisk statistisk årsbok)

1970

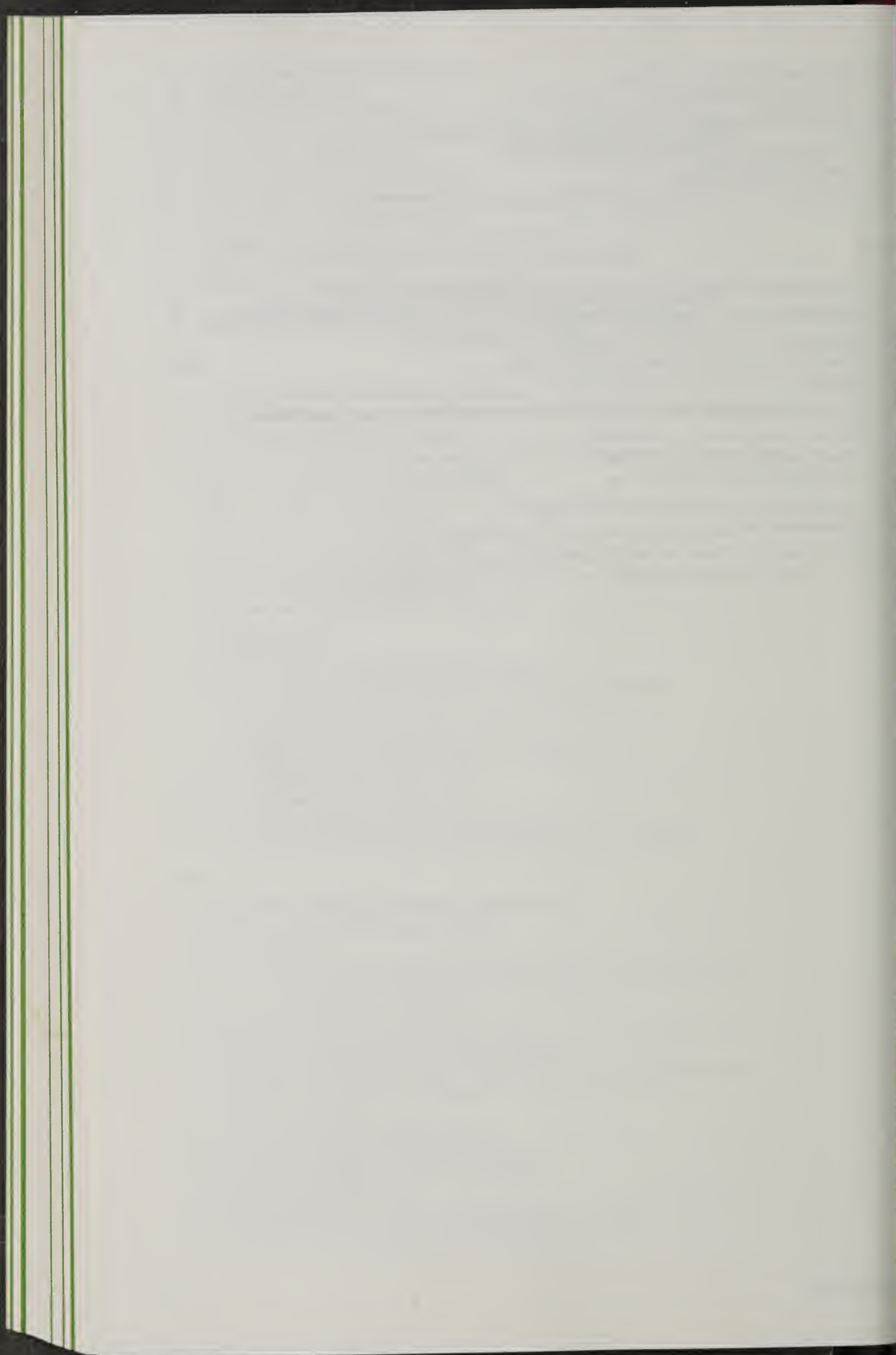
1. Samordnad utbyggnadsplanering inom Nordel
2. Uddannelses- og forskningsspørgsmål
3. Prøveløsladelse
4. La Coopération internordique en matières économiques et culturelles
5. Nordisk gränsregion, miljövård och urbanisering
6. Konsumentundervisning i skolen
7. Merking av brann- og helsefarlige stoffer
8. Nordisk trafiksäkerhetskonferens i Stockholm
9. Innstilling om harmonisering av skoleordningene i de nordiske land
10. Vägtrafikkregler. Reviderat förslag
11. Narkotikaforskning
12. Nordisk kontaktmannsmøte i Røros
13. The Organisation of Nordic Co-operation
14. Migrationen mellan Sverige och Finland
15. Nordisk tjänstemannarätt
16. Utlänningspolitik och utlänningslagstiftning i Norden
17. Nordiskt institut för jämförande rättsvetenskap

18. Tentamensgiltigheten i Norden
19. Autorisation af optikere
20. Nordiskt kulturavtal
21. Uttalanden över betänkandet NORDTRANS
22. Nordisk statutsamling
23. Yearbook of Nordic Statistics 1970 (Nordisk statistisk åtsbok)

1971

1. Forskning med relation till utbildning för åldersklasserna 16–19 år
2. Harmonisering av matematikundervisningen i årskurs 1–6 i de nordiska länderna
3. Konsument- och marknadsföringsfrågor, Konferens 1971
4. Nordiska transportproblem (NORDTRANS)
5. Nordiska ministerrådets arbetsformer
6. Utredning angående information till u-länderna om den nordiska marknaden
7. Studier kring gränsen i Tornedalen
8. Undervisningen i finska i Sverige
9. Avräkning av häktningstid m. m.
10. Nordiska kulturkommissionens slutrapport
11. Samarbetet om ambulanstjänsten inom Nordkalotten
12. Fortbildning av lärare vid socialhögskolorna
13. La coopération internordique dans une perspective européenne

LIBRARY II OF L. URBANA-CHICAGO ILL

GOTAB

AKTIEBOLAGET
C. E. FRITZES KUNGL. HOVBOKHANDEL
I DISTRIBUTION

Nordiska rådets verksamhet 1952—1970

Översikt över rådets rekommendationer och
rådspresidiets framställningar

diske betænkninger
joismaiset mietinnöt
n nefndarálit
diske innstillinger
diske utredningar

NORDISKA RÅDET
Nordisk udredningsserie

14/71

Pohjoismaiden
neuvoston toiminta
1952—1970
Neuvoston hyväksy-
mät suositukset,
puheenjohtajiston
esitykset

THE LIBRARY OF THE

JUL 9 1972

UNIVERSITY OF
AT URBANA-CHAMPAIGN

LIBRARY OF L. URBANA-CHAMPAIGN

NORDISKA RÅDETS VERKSAMHET 1952—1970

Översikt över rådets rekommendationer och
rådspresidiets framställningar

under redaktion
av Sven Holmstedt

Stockholm 1972

LIBRARY II OF L. BIBLIOTHECA-CHICAGO

Innehållsförteckning

Förord	11	B. Internationell rätt. Folkrätt.	38
Inledning	13	1. Mest-gynnad-nations-klausulens betydelse för likställighetsfrågor- nas lösning	38
Avd. I. Nordiska rådets och det nordiska samarbetets organisation m. m. Allmän upplysningsverksamhet.	15	2. Motverkande av oljeskador.	39
A. Nordiska rådets och det nordiska samarbetets organisation.	15	3. Radioutsändning i strid mot det internationella radioreglementet.	41
1. Allmän nordisk samarbetsöverens- kommelse (Helsingforsavtalet)	15	4. Skriftväxling mellan myndigheter	42
2. Stadgan för Nordiska rådet.	19	5. Islands fiskerigräns	43
3. Samverkan mellan Nordiska rådets kommittéer och regeringarnas organ	22	6. Fiskerigränserna i Skagerack och Kattegatt	44
4. Nordiska observatörer i nationella utredningar	23	7. Upphuggning av grängator.	45
5. Protokollsutbyte	24	C. Statsrätt	46
B. Allmän upplysningsverksamhet	25	1. Bibehållande av rösträtt vid bo- sättning i annat nordiskt land.	46
1. Upplysningsverksamhet om nor- diskt samarbete	25	2. Sänkt rösträttsålder	48
2. Nordens deltagande i världs- utställningar	28	3. Statstjänst	50
3. Nordisk parlamentarisk tidskrift.	30	4. Medborgarskap	51
4. Statistisk skrift.	31	5. Utlänningslagstiftning	54
5. Nordiskt kalendarium	32	6. Nordisk språkkonvention	55
Avd. II. Juridiska frågor	33	D. Familjerätt.	56
A. Nordiskt lagstiftningssamarbete	33	1. Äktenskapslagstiftning	56
1. Formerna för lagstiftningssamar- betet	33	2. Sjömansprästs vigselrätt	58
2. Norden och det europeiska sam- arbetet	35	E. Allmän civilrätt	59
3. Nordisk rättsfallssamling	36	1. Förvärv av fast egendom.	59
4. Komparativ rätt	37	2. Sportfiske	61
		3. Godtrosförvärv av lös egendom.	63
		4. Betänketid i avtalslagen	65
		5. Preskription	66
		6. Skadeståndslagstiftning	67
		7. Ersättning för personskador vålla- de av interner	68
		F. Immaterialrätt	69
		1. Patentlagstiftning	69

2. Rättsskydd för växtförädlingsprodukter	72	2. Kommissionslagstiftning	120
3. Rätten till arbetstagares uppfinningar	74	3. Ekonomiskt stöd till jordbrukare	121
G. Straffrätt	75	4. Rätten att driva kustfart.	122
1. Straffrättssamarbetets allmänna utformning	75	5. Internordisk buss- och lastbilstrafik	124
2. Polisiärt samarbete	77	6. Luftfartsfrågor	125
3. Vidgad domsrätt	79	7. Kontroll av konkurrensbegränsningar	126
4. Utlämning	81	L. Skatterätt	127
5. Straffverkställighet i annat nordiskt land än hemlandet.	82	1. Dubbelbeskattningsfrågor	127
6. Konfiskationslagstiftning	84	2. Avdragsrätt för utomlands erlagda skatter	129
H. Processrätt	85	3. Avdragsregler vid inkomstbeskattning	130
1. Rättegångsombud	85	4. Beskattning av forskningsstipendiater	132
2. Vittnesplikt	86	5. Sjömansbeskattning	133
3. Direkt skriftväxling rörande rätts hjälp	87	6. Konsumtionsskatt	135
4. Straffregisterutdrag	88	7. Stämpelavgift för utländska handelsresande	136
5. Verkställighet av tvångsmedelsbeslut.	89	8. Hamnavgifter i Sverige för motorfordon	137
6. Indrivning av underhållsbidrag.	90	9. Passageraravgift på flygplatser.	138
7. Förenhetligande av reglerna om förmånsrätt i konkurs	91	Avd. III. Kulturella frågor	139
I. Allmän förvaltningsrätt	93	A. Kultursamarbetets organisation	139
1. Verkställighet av administrativa beslut.	93	1. Nordiska kulturkommissionen	139
2. Internordiska flyttningsbetyg.	95	2. Nordiskt kulturavtal	140
3. Bostadsanmälan vid vistelse i annat nordiskt land än hemlandet.	96	3. Allmänna åtgärder för samordning av forskningen och den högre utbildningen	144
4. Mark för fritidsändamål.	97	B. Forskningssamarbete	147
5. Rätt att anordna offentlig föreställning	98	1. Samarbete mellan forskningsråden	147
6. Åtgärder för undvikande av dubbel värnplikt	99	2. Samarbete mellan forskare	149
7. Fridlysnings- och jakttider för vilt m. m.	100	3. Statistik över högre utbildning och forskning	150
8. Boxningens skadeverkningar	103	4. Vetenskaplig dokumentation	151
9. Radions juridiska ansvar	105	5. Vetenskaplig specialapparatur	152
10. Beriktigande i rundradion.	106	6. Samarbete inom teknisk-naturvetenskaplig och jordbruksvetenskaplig forskning	153
11. Filmens inverkan på åskådarna.	108	7. Forskningsinstitut för framtidsfrågor	154
12. Förhandsgranskning av film	109	8. Nordiskt Asien-institut	155
J. Tjänstemannarätt	110	9. Ibero-amerikanskt institut	157
1. Gemensamma nordiska institutioner.	110	10. Utvecklingsforskning	158
2. Pensionsrätt	113	11. Integrationsforskning	159
3. Utbyte av förvaltningstjänstemän	115	12. Konfliktforskning	160
K. Näringsrätt	118	13. Nordiskt sjörättsinstitut	162
1. Aktiebolagslagstiftning och allmänna regler om rätt att driva näring	118	14. Kriminologisk forskning	163

15. Skatteforskning	164	24. Universitetskurser i de nordiska ländernas historia	229
16. Alkoholforskning	166	25. Universitetskurser i arkeologi och folklivsforskning	230
17. Samtidshistorisk forskning . . .	167	26. Universitetskurser i nordiska språk	231
18. Transportekonomisk forskning	168	27. Nordiska språklektorer	233
19. Teoretisk atomforskning . . .	169		
20. Forskning angående radioaktiv strålning	171	D. Skolfrågor, folkbildning och yrkes- utbildning	234
21. Viltforskning	172	1. Nordisk skolordning	234
22. Exkursioner till Island	173	2. Skol- och studentbetygs jämför- barhet	236
23. Vulkanologiskt institut	174	3. Nordisk stoff i skolundervis- ningen	238
24. Fiskeribiologisk forskning . . .	175	4. Läroboksgranskning	241
25. Djuphavsforskning	176	5. Kursverksamhet för lärare . . .	242
26. Nordiskt institut för arktisk medicin	177	6. Lärarutbyte	245
27. Näringsforskning	179	7. Skolfilm- och skol-TV-samarbete	247
28. Parasitologisk forskning . . .	181	8. Undervisning i nordiska språk .	249
29. Jordbruksforskning	182	9. Matematikundervisning	250
30. Husdjursforskning	184	10. Studieutbytesresor	252
31. Vattenvårdsforskning	185	11. Skolresor	253
32. Byggnadsforskning	187	12. Fackutbildning för isländsk ung- dom	255
33. Träskyddsforskning	189	13. Folkhögskolesamarbete	257
34. Massmediaforskning ¹	190	14. Stöd åt Nordiska folkhögskolan i Kungälv	258
		15. Nordens folkliga akademi . . .	259
C. Samarbete beträffande den högre undervisningen	191	16. Folkbildningsarbete	260
1. Internordisk tentamensgiltighet	191	17. Vuxenundervisning i radio och TV	261
2. Stipendiefrågor	195	18. Undervisning för finskspråkiga i Sverige	263
3. Utbyte av universitetslärare . .	198	19. Trafikundervisning	264
4. Högskola för journalistutbild- ning	199	20. Konstundervisning	265
5. Utbildning av deltagare i inter- nationellt samarbete	201	21. Utbildning av ortopediska hand- skomakare m. fl.	266
6. Utbildning av socialpersonal . .	202		
7. Yrkeslärarutbildning	204	E. Vidgat bokutbyte	267
8. Utbildning av navigationsskol- lärare	205	1. Nordisk bokmarknad	267
9. Nordisk hälsovårdshögskola . .	206	2. Ökad kännedom om grann- landslitteratur	269
10. Utbildning av läkare och tand- läkare	208	3. Nordiskt litteraturpris	270
11. Utbildning av apotekare och farmaceuter	210	4. Nordisk litteraturhistoria . . .	271
12. Utbildning av veterinärer . . .	211	5. Bibliotekersättning åt författare	273
13. Utbildning av sjukgymnaster .	213	6. Avskaffande av tull- och im- portrestriktioner för böcker m. m.	274
14. Utbildning av sjuksköterskor	215	7. Översättning av facklitteratur .	275
15. Utbildning av barnmorskor . .	217		
16. Utbildning av sjukhusadmini- stratörer	218	F. Musiksamarbete	277
17. Utbildning av tekniker	220	1. Nordiskt musikpris	277
18. Utbildning av yrkesvägledare	222	2. Nordiskt samarbete på opera- konstens område	278
19. Högre fiskeriutbildning	223		
20. Nordisk hushållshögskola . . .	224		
21. Utbildning av arkitekter	225		
22. Högskola för trädgårdskonst .	226		
23. Utbildning av samhällsplanerare	227		

3. Nordisk musik på grammofon-skiva	279	Avd. IV. Sociala frågor	321
G. Filmsamarbete	280	A. Organisatoriska spørsmål	321
1. Samnordisk filmproduktion	280	1. Nordiska hälsovårdsministermö-ten	321
2. Nordisk barnfilmnämnd	281	2. Samarbete inom Världshälso-vårdsorganisationen	322
3. Utbildning för teater, film, radio och television	282	B. Arbetsmarknadsfrågor	323
4. Tullfrihet för upplysningsfilm	284	1. Gemensam nordisk arbetsmarknad för löntagare	323
5. Befrielse från tullgranskning av upplysningsfilm	285	2. Utvidgning av den fria nordiska arbetsmarknaden till alla för-värvsarbetande	325
6. Frihet från tull och nöjesskatt för barnfilm	286	3. Behörighet att utöva sådant yrke, vartill avlagd examen kvalificerar	326
7. Befrielse från tullgranskning av barnfilm	287	4. Gemensam arbetsmarknad för intellektuella yrken	327
H. Radio- och televisionssamarbete	288	5. Gemensam arbetsmarknad för bibliotekarier	328
1. Mottagning av radio- och tele-visionsprogram från grannlän-derna	288	6. Gemensam arbetsmarknad för psykologer	329
2. Programsamarbete inom ljud-radion	291	7. Gemensam arbetsmarknad för lärare	330
3. Stereofoniska radioutsändningar	292	8. Gemensam arbetsmarknad för läkare	333
4. Programsamarbete inom tele-visionen	293	9. Gemensam arbetsmarknad för tandläkare	335
5. Införande av färgtelevision	295	10. Specialistbehörighet för läkare	337
6. Reklam i televisionen	296	11. Gemensam arbetsmarknad för apotekare och farmaceuter	339
7. Nyhetstjänsten i utlandet	297	12. Gemensam arbetsmarknad för veterinärer	341
I. Kulturupplysning i utlandet	298	13. Gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster	343
1. Upplysningsverksamhetens or-ganisation	298	14. Gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor	345
2. Översättning av nordisk skön-litteratur	300	15. Gemensam arbetsmarknad för hälsosysstrar	346
3. Utställningssamarbete	302	16. Gemensam arbetsmarknad för barnmorskor	347
J. Annan kulturell verksamhet	303	17. Gemensam arbetsmarknad för sjöfolk	348
1. Kulturfonder	303	18. Gemensam arbetsmarknad för revisorer	351
2. Stöd till föreningarna Norden	308	19. Gemensam arbetsmarknad för arkitekter	352
3. Stöd till nordiskt ungdomssam-arbete	309	20. Zigenarnas förhållanden	353
4. Skoldemokrati	310	21. Samarbete beträffande arbetar-skyddet	355
5. Språknämndernas samarbete	311	22. Ungas användande i arbete	357
6. Namnlista över växter och djur	312	23. Semesterlagstiftning	358
7. De kulturella förbindelserna med Island	313	24. Nordisk yrkesklassificering	359
8. Nordens hus i Reykjavik	314	25. Upplysningsmaterial för utvand-ringsintresserade	360
9. Språkproblem inom Nordkalot-ten	315		
10. Teatersamarbete inom Nordka-lotten	316		
11. Nordisk kulturvecka i samband med Nordiska rådets session	317		
12. Nordisk nyhetsförmedling	318		

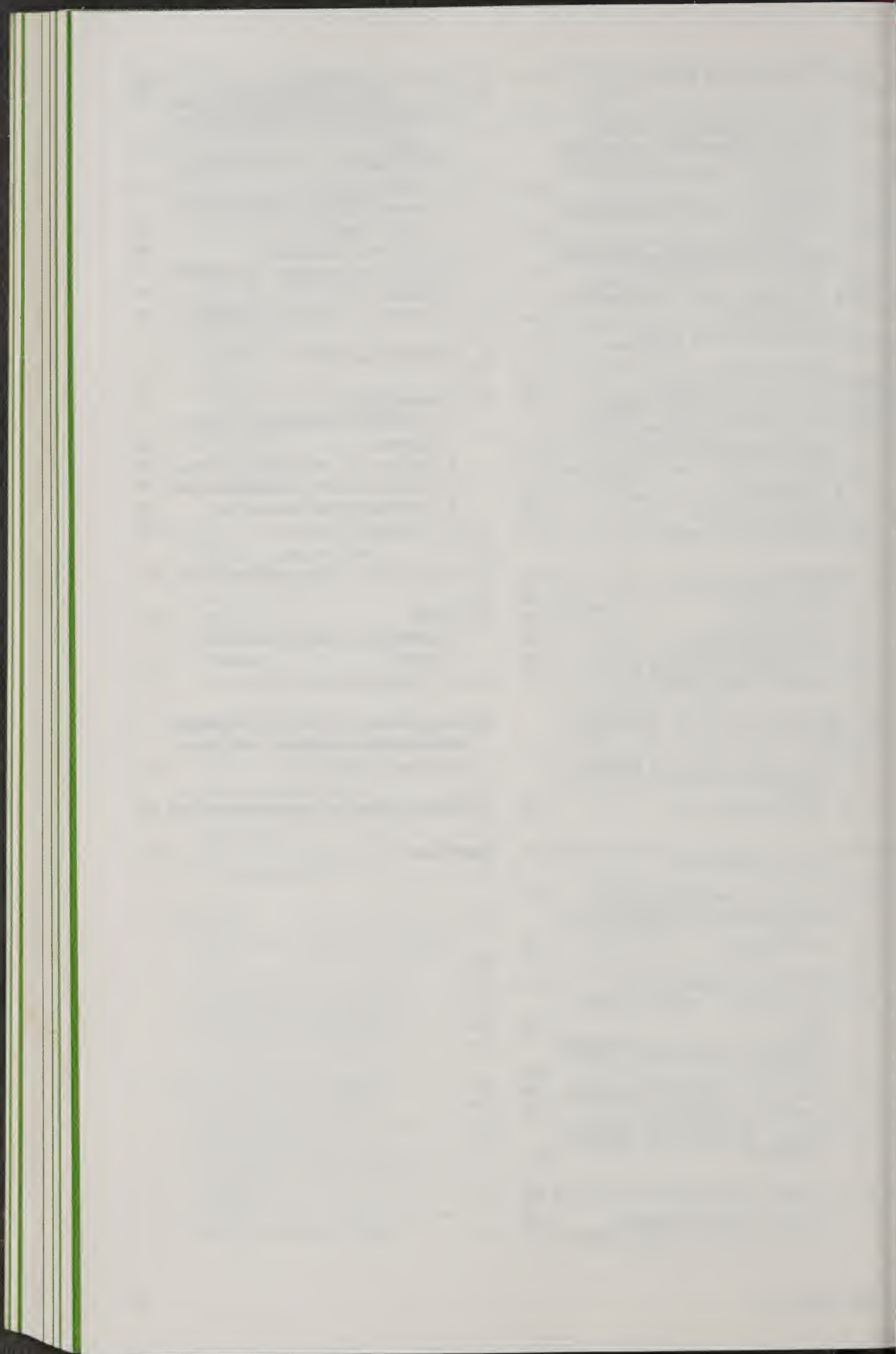
26. Ratifikation av ILO-konventioner	361	15. Vård på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet	405
27. Sommartid	363	16. Gränssjukvård	407
C. Sociallagstiftningsfrågor	364	17. Ambulanstjänst inom Nordkalotten	409
1. Allmän nordisk socialkonvention	364	18. Hälsotjänst för sjöfolk	410
2. Kontaktmyndighet för socialvårdsfrågor	366	19. Gemensam hälsotjänst för fiskare	412
3. Upplysningsskrift om socialförmåner	367	20. Skeppsmedicinsk forskning . . .	413
4. Ålderspension	368	21. Samarbete på musikterapiens område	414
5. Tjänstepensionsförmåner i Sverige	369	22. Föreningensfrågor	415
6. Änke- och invalidpensionering	370	E. Lokaliseringspolitiskt samarbete m.m.	418
7. Arbetslöshetslagstiftning	371	1. Lokaliseringspolitiskt samarbete	418
8. Socialhjälpslagstiftning	372	2. Gränskommunalt samarbete . .	420
9. Pensionsförsäkring	373	3. Ekonomiskt samarbete i norr. .	421
10. Sjukförsäkring	374	4. Nordkalottkonferenser	423
11. Likställighet beträffande sjöfolkets sociala förmåner	375	5. Utbyggnaden i Öresundsregionen	424
12. Invalidvård	378		
13. Tullfrihet för hjälpmedel för vanföra	379	Avd. V. Trafikfrågor	425
14. Reseersättning åt handikappade vid flygresor	380	A. Organisatoriska spørsmål	425
15. Ungdomens alkohol- och narkotikamissbruk	381	B. Trafiklagstiftning och trafiksäkerhet	427
16. Transport av avlidna	383	1. Trafiklagstiftningens förenhetligande	427
D. Hälso- och sjukvårdsfrågor m. m..	384	2. Nordisk transportpolitik . . .	429
1. Allmän utredning om samarbetsmöjligheterna inom hälso- och sjukvården	384	3. Högertrafik	431
2. Sjukvårdsplanering	385	4. Nordisk giltighet för körkort . .	432
3. Samordning av medicinalstatistiken	386	5. Trafiknykterhetslagstiftning . .	433
4. Nordisk sjukhustidskrift	388	6. Trafiksäkerhetsforskning . . .	436
5. Lagstiftning om transplantation	389	7. Medicinsk undersökning av trafikskador	438
6. Samarbete beträffande medicinsk laboratorieverksamhet	391	C. Vägtrafik	439
7. Samarbete beträffande livsmedelskontrollen	392	1. Vägförbindelserna mellan Norden och kontinenten	439
8. Samarbete beträffande odontologisk materialprovning	395	2. Vägförbindelserna inom Nordkalotten	440
9. Märkning av brand- och hälsofarliga ämnen	397	3. Öresundsförbindelsen	441
10. Sjukhusfysikerssamarbete	398	4. Norsk-svenska mellanriksvägar	444
11. Samarbete beträffande läkemedel	399	5. Norsk-finska mellanriksvägar .	447
12. Behörighet att utöva läkarkonsten	402	6. Bilfärjeförbindelserna mellan Finland och Sverige	448
13. Auktorisation av optiker. . . .	403	D. Järnvägstrafik	450
14. Legitimation m. m. för psykologer	404	1. Samordning av taxor och befordringsregler	450

E. Sjötrafik	456	6. Gränsformaliteter vid nordisk flygtrafik	500
1. Enhetliga sjötrafikregler	456	7. Lättnader i tullkontroll för Nordkalottens flygresenärer	501
2. Sjövägsregler för stora fartyg	457	8. Delegation av tullgranskningsmyndighet	502
3. Utprickning av farvatten	458	9. Tullgranskning av myndighetsförsändelse	503
4. Beredskap mot fartygskatastrofer	459	10. Tullbehandling av postpaket	504
5. Sjöräddning i Nordsjön	461	11. Varuanmälan för gåvopaket från Danmark	505
6. Isbrytarsamarbete	462	12. Tullklarering av lustfartyg	506
F. Flygtrafik	463	13. Lättnader i tullkontrollen av motorfordon	507
1. Nordisk luftfartsteknisk myndighet	463	14. Avskaffande av tullpassersedlar för motorfordon	508
2. Charterflyg	465	15. Nordiskt carnet-område	509
3. Flygplatsproblemen i Öresundsregionen	467	16. Nordiskt bilpass	510
4. Flygnätet på Nordkalotten	471	17. Tullexpeditionsavgift för motorfordon	511
5. Flygförbindelse Östersund-Trondheim	472	18. Försäkring av icke-nordiska motorfordon	512
G. Meteorologiskt samarbete	473	19. Åtgärder mot narkotikainförsel	513
H. Posttrafik	474	L. Tullfri införsel av personliga tillhörigheter m. m.	514
1. Allmänt postsamarbete	474	1. Höjning av värdegränsen för resenärers tullfria införsel	514
2. Brevportot	476	2. Införsel av sprit och tobak	515
3. Korsbandsportot	478	3. Införsel av verktyg	518
4. Paketportot	480	4. Införsel av vapen och ammunition	519
5. Postabonnemang och utgivar-korsband	481	5. Införsel av levande växter	521
6. Postgirot	482	6. In- och utförsel av hundar och katter	522
I. Teletrafik	483	M. Valutakontroll	524
1. Allmänt samarbete på teleområdet	483	1. Norden som enhetligt valutakontrollområde	524
2. Inrikes telegramtaxor	484	2. Avskaffande av passet som valutadokument	526
3. Enhetstaxor för viss nordisk telegramtrafik	485	3. Tilldelning av resevaluta	527
4. Telex- och teleprinteravgifter	486	4. In- och utförsel av norska 100-kronorssedlar	529
5. Telefonavgifter	487	N. Turisttrafik	530
J. Passfrågor	488	1. Samarbete mellan turistkontor m. m. i utlandet	530
1. Fullständig passfrihet för nordbor	488	2. Resebyråverksamhet	533
2. Passfrihet för icke-nordbor	489	3. Nordisk turiststatistik	535
3. Giltighetstid för resepass	491	4. Turisttrafiken inom Nordkalotten	536
4. Visumfrihet för flyktingar	492	O. Trafikförbindelserna med Island	537
5. Utgående passkontroll	493	P. Samarbete på rymdområdet	538
K. Gräns- och tullkontrollfrågor	494		
1. Tulltekniskt samarbete	494		
2. Gemensamma tullstationer	495		
3. Fri gränspassage	496		
4. Lättnader i tullbehandlingen av resande	498		
5. Befrielse från tullkontroll beträffande inskrivet resgods	499		

Avd. VI. Ekonomiska frågor	539	I. Skatte- och avgiftsfrågor	592
A. Allmänt ekonomiskt samarbete . .	539	1. Samarbete vid skatteutredningar	592
1. Allmänt ekonomiskt samarbete		2. Harmonisering av bolagsbeskatt-	
1953-1959 (gemensam nordisk		ningen	593
marknad)	539	3. Harmonisering av den indirekta	
2. Allmänt ekonomiskt samarbete		beskattningen	594
1959-1966	541	4. Harmonisering av den direkta	
3. Allmänt ekonomiskt samarbete		beskattningen	597
1966-1970 (Nordek)	543	5. Skatternas fördelning	598
4. Samarbete under marknadsför-		6. Tullar och avgifter för motor-	
handlingarna	549	fordon	599
5. Samarbete inom EFTA	551	7. Införsel av anläggningsmaskiner	601
B. Skilda handelsproblem	553	J. Statistiskt samarbete	602
1. Europeiskt frihandelsområde . .	553	K. Utrikesfrågor	604
2. Handelsförbindelserna mellan		1. Samarbete beträffande utrikes-	
Island och Skandinavien	554	tjänsten	604
3. Handelsutbyte med öststaterna	555	2. Hjälpen till utvecklingsländerna	606
4. Gränshandel	556	3. Utbildning av biståndsexperter	609
5. Exportdokument	557	4. Nordiskt fredskårssamarbete . .	610
6. Numrering av veckor	559	5. Nordiska FN-styrkor	611
C. Produktionssamarbete	560	L. Samespörsmål och renskötselrfrågor	612
1. Atomenergi	560	M. Övrigt	615
2. Vattenkraft	564	1. Gemensam konjunkturbevak-	
3. Elkraftsamarbete	566	ning	615
4. Industriellt samarbete	569	2. Formgivningssamarbete	616
5. Skogstekniskt samarbete	571		
D. Materialprovning och standardise-		Sammanfattande översikt över Nordiska	
ring	572	rådets rekommendationer och fram-	
1. Materialprovning och standardi-		ställningar 1953-1970	619
sering	572	Förteckning över använda förkortningar	621
2. Ädelmetallkontroll	579	Sakregister	623
E. Konsumentupplysning	580		
F. Samarbete på jordbruksområdet . .	582		
1. Nordiskt kontaktorgan för jord-			
bruksfrågor	582		
G. Samarbete på fiskets område . . .	583		
1. Likställighet i fråga om yrkes-			
fiske	583		
2. Nordiskt kontaktorgan för fiske-			
rispörsmål	585		
3. Samverkan i fråga om fiskexport	586		
4. Laxfisket i Östersjön	587		
5. Dansk subvention till fiskefar-			
tygsbygge	588		
H. Finansiellt samarbete	589		
1. Nordisk investeringsbank . . .	589		
2. Liberalisering av kapitalrörelser	591		

Förord

Efter det att rådet verkat i tio år utgavs genom presidiets försorg 1962 en översikt över de resultat som uppnåtts i anledning av Nordiska rådets rekommendationer. Sedan nu ytterligare tio år gått har presidiet funnit det önskvärt att vidareföra denna översikt och låta den omfatta hela den period rådet varit i verksamhet. Den nu föreliggande översikten täcker sålunda de under åren 1953–1970 antagna rådsrekommendationerna och avlåtna presidieskrivelserna.

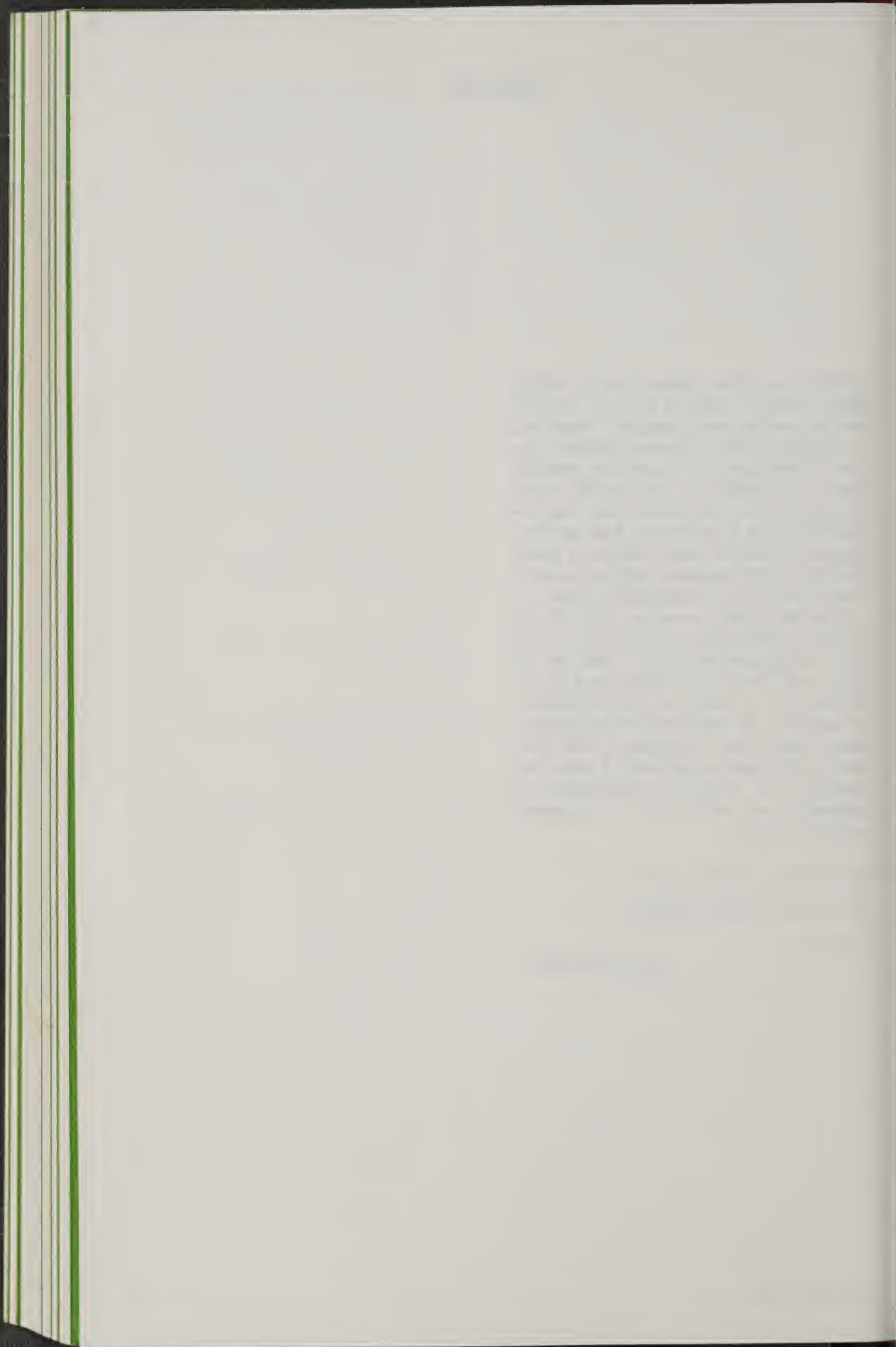
Nordiska rådets presidium vill till alla dem som bistått vid utarbetandet av den nya verksamhetsöversikten framföra ett varmt tack. Detta går i första hand till redaktören för verket och hans medhjälpare samt till de tjänstemän inom departement, ministerier, myndigheter och Nordiska rådets egna organ som på olika sätt medverkat till att göra publikationen så fullständig som möjligt och att därigenom ge den ökat värde.

Köpenhamn i december 1971

För Nordiska rådets presidium

Ib Stetter

Emil Vindsetmo

Inledning

Efter beslut av Nordiska rådets presidium publicerades 1962 i Nordisk udredningsserie en översikt över rådets verksamhet 1952–1961 med redogörelse för de åtgärder som vidtagits i de olika nordiska länderna i anledning av rådets rekommendationer och presidiets skrivelser (NU 1962: 8). Rådets presidium beslöt 1966 ajourföra översikten och uppdrog åt undertecknad, då anställd vid rådets svenska sekretariat, att utarbeta den nya översikten.

Föreliggande översikt följer vad disposition och allmän uppläggning beträffar i allt väsentligt 1962 års och kan ses som en fortsättning av denna. I översikten redovisas samtliga under perioden 1952–1970 avgivna rekommendationer och presidieskrivelser. När det gäller regeringarnas åtgärder under åren 1952–1961 lämnas emellertid i allmänhet blott en sidhänvisning till 1962 års översikt.

Materialet har fördelats på sex avdelningar. I en första har upptagits rekommendationer och skrivelser, som gäller rådets egen organisation och arbetsformer samt allmän nordisk upplysningsverksamhet. Det övriga materialet har uppdelats på en juridisk, en kulturell, en socialpolitisk, en trafikalk och en ekonomisk avdelning efter utskottsindelningen i rådet.

Översiktens ändamål är att lämna läsaren en realistisk bild av vad som åstadkommits genom rådets rekommendationer och de behandlade presidieskrivelserna. För den skull har i allmänhet sådana överväganden, som inte fört till något positivt resultat, inte redovisats. I första hand har redogjorts för åtgärder, varigenom rekommendationer och skrivelser blivit realiserade; i sådana fall då verkställighetsstadiet ännu inte nåtts, har upplysningar lämnats om pågående utred-

ningsarbete. För den händelse det står klart att en regering inte avser att genomföra en rekommendation, har detta förhållande likaså anmärkts. Översikten avspeglar i huvudsak läget vid årsskiftet 1970/71. Vissa viktigare beslut som fattats därefter redovisas dock.

Beträffande flertalet rekommendationer sedan 1954 har ett lands regering åtagit sig att koordinera arbetet på regeringsnivå. Detta lands initial har satts i fetstil vid angivande av rekommendationens adressater. I detta sammanhang är att beakta, att Finland först fr. o. m. ingången av 1956 anslöt sig till rådet, varför rekommendationerna från de tre första sessionerna inte avsåg Finlands regering.

Varje avsnitt avslutas med ett försök till sammanfattande omdöme, som dock bör tas med reservation då värderingarna alltid måste rymma ett visst mått av subjektivitet. Framställningen avslutas med en sammanfattande översikt i tabellform utvisande vilka resultat som nåtts genom rådets rekommendationer och presidiets skrivelser.

Fil. mag. Eva Hansson och jur. kand. Christer Åkerman har under viss tid biträtt vid arbetet med översikten. Erforderligt material har hämtats från rådets tryck och införskaffats från eljest tillgängliga handlingar. Värdefullt bistånd har därvid lämnats av departement och ministerier, särskilt av deras kontaktmän för nordiskt samarbete, samt av Nordiska rådets sekretariat och rådsutskottens sekreterare vilka i stor utsträckning genomgått och granskat texterna.

Stockholm i december 1971

Sven Holmstedt

Avd. 1. Nordiska rådets och det nordiska samarbetets organisation m. m. Allmän upplysningsverksamhet

A. Nordiska rådets och det nordiska samarbetets organisation

Det nordiska samarbetet har av tradition skett relativt formlost och obundet. De europeiska marknadsfrågornas utveckling aktualiserade emellertid 1961 frågan om fastare former för samarbetet. År 1962 ingicks en allmän nordisk samarbetsöverenskommelse, det s. k. Helsingforsavtalet. En revision av avtalet genomfördes 1971 (se nedan punkt 1).

Nordiska rådets verksamhet byggde tidigare inte på en internationellrättslig överenskommelse utan på en i varje land antagen stadga. Ändringar i den ursprungliga

stadgan genomfördes dels 1957, dels 1969, i det senare fallet för att tillförsäkra Åland och Färöarna viss representation i rådet. I samband med revisionen av Helsingforsavtalet 1971 inarbetades rådets stadga i nämnda avtal (se nedan punkt 2).

Rådet har i olika sammanhang sökt skapa praktiska förutsättningar för ett välfungerande samarbete mellan rådet och dess organ å ena sidan och regeringarna och deras myndigheter å den andra (se nedan punkt 3–5).

1. Allmän nordisk samarbetsöverenskommelse (Helsingforsavtalet)

De europeiska marknadsfrågornas utveckling aktualiserade år 1961 frågan om fastare former för det nordiska samarbetet. I anledning av ett i Nordiska rådet väckt medlemsförslag uppdrog rådets presidium vid sitt möte den 20 augusti 1961 åt rådssekreteriaten att uppgöra ett utkast till en allmän nordisk samarbetsöverenskommelse och utarbeta förslag till sådana ändringar i rådets stadga att ändamålet med det nordiska samarbetet preciserades i själva stadgan. De av sekretariatet utarbetade texterna till samarbetsöverenskommelse och till stadgeändringar förelades de nordiska statsministrarna i november 1961. Det fortsatta arbetet med samarbetsöverenskommelsen övertog därefter av regeringarna. Det slutliga förslaget till konventionstext förelades rådet inför dess tionde session år 1962 genom ett regeringsförslag. Efter förslag av sitt ekonomiska utskott beslöt rådet vid sessionen antaga en rekommendation till regeringarna i enlighet med regeringsförslaget, dock med ändring av några artiklar.

Vid rådets session 1970 antogs en rekommendation om revision av Helsingforsavtalet i enlighet med ett förslag som utarbetats av Nordiska organisationskommittén.

Nordiska ämbetsmannakommittén, som

fått i uppdrag av regeringarna att företa en genomgång av det förslag som Nordiska organisationskommittén framlagt, lämnade i mars 1970 en redogörelse för sin behandling av frågan till Nordiska rådets presidium. Då detta förslag i sak överensstämde med den rekommendation som rådet antagit 1970 beslöt presidiet godkänna avtalsutkastet och rikta en skrivelse till regeringarna i vilken man förordade en revision av Helsingforsavtalet. Sedan planerna på att underteckna Nordekavtalet våren 1970, varvid även ändringarna av Helsingforsavtalet skulle ha genomförts, skrinlagts, vände sig presidiet i skrivelse den 4 maj 1970 till regeringarna med hemställan om att förslaget till ny organisation av det nordiska samarbetet i den del det rådde enighet, skulle genomföras till den 1 januari 1971.

Rekommendation nr 24/1962 angående allmän samarbetsöverenskommelse

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ingå en överenskommelse om nordiskt samarbete i enlighet med det förslag, som finnes fogat vid Sak B 3, ehuru med följande ändringar:

Artikel 13

Artikeln ges i den svenska texten följande lydelse (motsvarande lydelse i övriga texter):

I syfte att stödja och stärka den kulturella utvecklingen skall det fria nordiska folkbildningsarbetet och utbytet inom litteratur, konst, musik, teater, film och övriga kulturområden främjas, varvid böra tillvaratagas bland annat de möjligheter som radio och television erbjuder.

Artikel 16

I den norska texten utbytes ordet »edruelighetsarbeidet» mot ordet »alkoholistbehandling».

Artikel 35

Artikeln ges i den svenska texten följande lydelse (motsvarande lydelse i övriga texter):

För att uppnå de syften, som angivas i denna överenskommelse, böra de fördragsslutande parterna fortlöpande samråda och vid behov vidtaga samordnande åtgärder.

Detta samarbete skall liksom hittills äga rum på ministermöten, inom ramen för Nordiska rådet och dess organ enligt de riktlinjer, som äro uppdragna i stadgan för rådet, inom särskilda samarbetsorgan eller mellan vederbörande myndigheter.

Artikel 36

Artikeln ges i den svenska texten följande lydelse (motsvarande lydelse i övriga texter):

Nordiska rådet bör beredas tillfälle att yttra sig om nordiska samarbetsfrågor av principiell bärvidd, då detta av tidsskäl icke är ogörligt.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Rekommendation nr 18/1970 angående revision av Helsingforsavtalet

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at gennemføre en revision af Helsingforsaftalen på grundlag af det af Nordisk Organisationskomité afgivne forslag af 10. december 1969, således at fordelingsgrundlaget i artikel 53 fast-

sættes i overensstemmelse med principerne i De Forenede Nationers vedtægt, og at regeringerne ved den endelige udformning af traktatteksten samråder med Nordisk Råds præsidium om eventuelle saglige ændringer i afsnittet om Nordisk Råd og underretter præsidiet om eventuelle øvrige ændringer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Presidieskrivelse den 16 mars 1970 angående revision av Helsingforsavtalet¹

Till reg. i D, F, I, N, S

Enligt presidiets mening bör revision av Helsingforsavtalet genomföras så att den kan träda i kraft senast den 1 juli 1970.

Det är presidiets avsikt att, så snart Helsingforsavtalets revision genomförts, slutligt utforma behövliga tillämpningsbestämmelser för fördelning av de gemensamma kostnaderna. Det är därvid presidiets avsikt att utgå från samma principer som legat till grund för kostnadsfördelningen enligt Nordek-avtalet med de justeringar som föranleddes bl. a. av Islands deltagande.

Presidiet har velat bringa ovanstående till de nordiska regeringarnas kännedom.

Presidieskrivelse den 4 maj 1970 angående revision av Helsingforsavtalet²

Till reg. i D, F, I, N, S

Presidiet anser som väsentligt att den nya organisationen för det nordiska samarbetet i stort, varom allmän enighet råder, kan träda i kraft senast den 1 januari 1971 och hemställer därför att regeringarna måtte underteckna det

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 19 sess., 1971, s. 2570.

² Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 19 sess., 1971, s. 2571.

föreliggande avtalsförslaget och förelägga det för parlamenten för slutlig behandling under hösten 1970.

Regeringarnas åtgärder

Samarbetsöverenskommelsen¹ undertecknades i Helsingfors den 23 mars 1962 av representanter för de fem ländernas regeringar. Sedan ländernas statsöverhuvuden ratificerat överenskommelsen, deponerades ratifikationsinstrumenten den 29 juni 1962 i ministeriet för utrikes ärenden i Finland. Överenskommelsen trädde därefter i kraft den 1 juli 1962.

Avtalets ingress hänvisar till fyra principer som vägledning för det nordiska samarbetet, nämligen att

a) främja den nära gemenskap som råder ifråga om kultur och om rätts- och samhällsuppfattning,

b) eftersträva enhetliga regler på så många områden som möjligt,

c) åstadkomma en ändamålsenlig arbetsfördelning, och

d) utveckla samarbetet inom Nordiska rådet och andra samarbetsorgan.

Vid möte i Reykjavik den 7–8 oktober 1967 beslöt de nordiska statsministrarna och Nordiska rådets presidium att tillsätta en kommitté för att dels undersöka de ditillsvarande erfarenheterna av rådets verksamhet, dels eventuellt framlägga förslag till ändringar i rådets stadga och arbetsordning. Kommittén, som antog namnet Nordiska organisationskommittén, avgav under hösten 1969 förslag rörande organisationen av det nordiska samarbetet (NU 1969: 20).

Däri² behandlades även relationerna mellan Nordiska rådet och Nordek och mellan Nordiska rådet och övriga former av nordiskt samarbete.

Nordiska rådets stadga borde, enligt kommittén, få folkrättslig förankring genom ett fördrag mellan de nordiska staterna. Beträffande förhållandet mellan Nordiska rådet och samarbetet inom Nordek framhöll organisationskommittén att de bestämmelser som reglerar rådets kompetens i allmänhet borde ges i rådsstadgan (vilken i sin tur borde ingå i Helsingforsavtalet) och de bestämmelser som enbart rörde Nordiska rådets roll i Nordek-samarbetet borde

få sin plats i Nordektraktaten.

Kommittén ansåg att de viktigare institutionella bestämmelserna för Nordiska rådet och ett nordiskt ministerråd skulle ingå som en del av Helsingforsavtalet. De föreslagna ändringarna i detta avtal var i princip oberoende av förslaget till Nordektraktat och skulle därför kunna genomföras fristående från denna traktat. Helsingforsavtalets materiella bestämmelser stod likaledes oförändrade.

Förslaget om ett nordiskt ministerråd inbegär i korthet följande (art. 55–62).

Ministerrådets sammansättning skall skifta alltefter arten av där behandlade frågor (art. 56–57). Varje land utser en regeringsmedlem med allmänt samordnande uppgifter med avseende på ministerrådets arbete och på det nordiska samarbetet i allmänhet. Även om en större del av det nordiska samarbetet avses skolaske via ministerrådet anser kommittén inte att övriga samarbetsformer helt skall överges; samråd vid nordiska ministermöten kan alltså alltså ske (art. 62).

Ministerrådets behörighet att fatta bindande beslut skall grundas på uttrycklig överenskommelse mellan staterna (art. 55). Varje land har en röst och besluten skall, utom i procedurfrågor, vara enhälliga (art. 57).

Ministerrådet skall till varje ordinarie session med Nordiska rådet avge en berättelse till detta rörande det nordiska samarbetet (art. 59) och lämna meddelanden om åtgärder, som vidtagits i anledning av rådets rekommendationer och andra framställningar (art. 60). Den senare uppgiften kan emellertid även i fortsättningen handhas av regeringarna.

Kretsen av förslagsberättigade i Nordiska rådet skall utvidgas till att också omfatta ministerrådet (art. 50). Rekommendationer och andra framställningar från Nordiska rådet kan riktas även till ministerrådet (art. 40).

Vid statsministermötet i Helsingfors den 12 december 1969 beslöt man inhämta Nordiska rådets yttrande över organisationskommitténs förslag. Detta skedde i form av ett regeringsförslag från Finland den 30 december 1969. Till detta förslag anslöt sig sedermera ett, från svensk sida väckt, ändringsförslag om revision av Helsingforsav-

¹ Texter till denna, jämte till andra nordiska överenskommelser, återfinns i »Nordisk statutsamling» (NU 1970: 22).

² I de delar förslaget rör organisationen av kultursamarbetet, se s. 140–143. Betr. förslaget om organisation för Nordiska rådet, se s. 19–21.

talet vad gäller Nordiska rådet.¹ Förslagen behandlades vid rådets session i Reykjavik i februari 1970 av rådets juridiska utskott. På förslag av utskottet antog rådet rekommendation nr 18/1970 angående revision av Helsingforsavtalet.

Med anledning av denna rekommendation företog Nordiska ämbetsmannakommittén på uppdrag av regeringarna en genomgång av traktatutkastet. Några sakliga ändringar gjordes inte. Den 16 mars 1970 erhöll rådets presidium en redogörelse för ämbetsmannakommitténs behandling av frågan och beslöt för sin del godkänna avtalsutkastet i den form det därvid erhållit.

Genom olika tillfällen hade frågan om revision av Helsingforsavtalet kommit att sammankopplas med Nordek-frågan. Då planerna på att underteckna Nordek-avtalet under våren 1970 skrinlagts riktade rådets presidium en skrivelse till regeringarna med hemställan att en revision av Helsingforsavtalet borde träda i kraft senast den 1 januari 1971. Genomförandet av de nya reglerna borde enligt presidiets mening inte få anstå av hänsyn till Nordek-frågans vidare handläggning.

Vid möte mellan de nordiska statsministrarna och rådets presidium i Köpenhamn den 2 november 1970 överenskom statsministrarna att avtalet om en revision av Helsingforsavtalet skulle undertecknas vid rådets session i Köpenhamn i februari 1971 och därefter föreläggas parlamenten för godkännande. Sedan så skett trädde ändringarna i kraft den 1 juli 1971.

Rekommendationerna och presidieskrivelsena har genomförts.

---

¹ Sak B8/j respektive B8 Ä/j (se Nordiska rådet, 18:e sess., 1970, s. 1638 ff.)

2. Stadgan för Nordiska rådet

Nordiska rådets verksamhet byggde ursprungligen inte på en internationellrättslig överenskommelse, såsom är fallet t. ex. med Förenta Nationerna, Europarådet eller Benelux-unionen, utan på nationella beslut, som ettvar av de fem i rådet samverkande länderna Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige fattat. Dessa beslut innebar, ett vart för vederbörande lands del, antagandet av en stadga för Nordiska rådet.

De första utkasterna till stadgan hade utformats inom Nordiska interparlamentariska unionen och därefter överarbetats av de nordiska utrikesministrarna. Då en allmän översyn av stadgans regler befanns erforderlig efter någon tid, var det emellertid naturligt, att rådet självt tog initiativet härtill. Förslaget om stadgeändringarna utarbetades sålunda inom rådet och fördes fram till de beslutande nationella instanserna genom en av rådet antagen rekommendation riktad till samtliga regeringar.

I anledning av ett av Danmarks regering i januari 1967 väckt regeringsförslag om representation för Färöarna i Nordiska rådet och då Åland riktat en framställning till Finlands regering om medlemskap i Nordiska rådet, tillsatte i oktober 1967 de fem statsministrarna och rådets presidium en kommitté, bestående av de fem ländernas justitieministrar och Nordiska rådets dåvarande presidium, för de självstyrande områdenas representation i rådet. Kommittén avgav i augusti 1969 slutrapport med förslag om formerna för Färöarnas och Ålands representation.

Rådspresidiet hemställde i augusti 1969 till regeringarna att medverka till ett snabbt genomförande av dessa ändringar i rådets

stadga. De antogs av de fem länderna under loppet av hösten 1969 och trädde i kraft den 1 januari 1970.

Rekommendation nr 14/1957 angående antagande av ny stadga för Nordiska rådet

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att förelägga vederbörande folkrepresentationer för antagande följande förslag till stadga för rådet:¹

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Presidieskrivelse den 12 augusti 1969 angående ändringar i Nordiska rådets stadga²

Till reg. i D, F, I, N, S

— — — får presidiet hemställa till regeringarna att medverka till att nödvändiga ändringar i Nordiska rådets stadga genomföres så snabbt att Färöarna och Åland kan bli representerade på nästa råds-session i Reykjavik i februari 1970.
-----

¹ I rekommendationen följer härpå texterna till stadgeförslaget på danska, finska, isländska, norska och svenska; se Nordiska rådet, 5:e sess., 1957, s. 1691—1700.

² Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 18:e sess., 1970, s. 1632.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendation nr 14/1957. Ny stadga för Nordiska rådet har i enlighet med rekommendationen antagits i samtliga länder, varvid rekommendationens stadgetexter blivit följda.

Se beträffande länderna,

för *Danmark* »lov. nr 292 af 21. december 1957 om Nordisk Råd»;

för *Finland* förordning 30 december 1957 om bringande i kraft av ny stadga för Nordiska rådet (465/57);

för *Island* »þingsályktun um samþykkt á starfsreglum Norðurlandaráðs nr 59, 30. maí 1958»;

för *Norge* »stortingsvedtak 6. juni 1957»; samt

för *Sverige* Kungl. Maj:ts förordning den 6 juni 1957 (nr 296) om ändring i stadgan den 20 augusti 1952 (nr 618) för Nordiska rådet.

Den nya stadgan trädde i kraft den 1 januari 1958.

Presidieskrivelsen. Ändringar av Nordiska rådets stadga i huvudsaklig överensstämmelse med det av kommittén utarbetade förslaget har fr. o. m. den 1 januari 1970 genomförts i

Danmark genom »lov nr. 580 af 19. december 1969 om ændring af lov om Nordisk Råd»,

Finland genom förordning av den 19 december 1969 om bringande i kraft av ändringar i stadgan för Nordiska rådet (nr 823),

Island genom »Þingsályktun um samþykkt á starfsreglum Norðurlandaráðs af 15. december 1969»,

Norge genom »stortingsvedtak av 4. december 1969» och i

Sverige genom lag den 17 december 1969 (nr 720) om ändring i stadgan den 20 augusti 1952 (nr 618) för Nordiska rådet.

De ändrade delarna av stadgan fick följande lydelse (här återges den danska texten):

§ 1

Nordisk Råd er organ for samråd mellem Danmarks folketing, Finlands riksdag, Islands alting, Norges storting og Sveriges riksdag samt disse landes regeringer i spørgsmål, der angår samvirke mellem disse lande eller nogle af dem.

Færøernes lagting og landsstyre samt Ålands landsting og landskapsstyrelse deltager i rådets arbejde.

§ 2

Medlemmer af rådet er 78 valgte medlemmer, regeringsrepræsentanter og repræsentanter for landsstyret og landskapsstyrelsen.

Danmarks folketing vælger 16 medlemmer, Finlands riksdag vælger 17 medlemmer, Islands alting vælger 6 medlemmer, og Norges storting og Sveriges riksdag vælger hver 18 medlemmer af rådet. Færøernes lagting vælger 2 medlemmer og Ålands landsting 1 medlem af rådet. Endvidere vælges det nødvendige antal suppleanter.

Valgene foretages ud af hver forsamlings midte, således at forskellige politiske retninger repræsenteres. I øvrigt foretages valgene for den tid og på den måde, som bestemmes af hver forsamling.

Enhver regering udser blandt sine medlemmer regeringsrepræsentanter i det antal, som den ønsker. Landsstyret og landskapsstyrelsen udser hver en repræsentant blandt sine medlemmer.

De af folketinget og lagtinget valgte medlemmer samt de af den danske regering og landsstyret udpegede repræsentanter udgør tilsammen Danmarks riges delegation. De af Finlands riksdag og Ålands landsting valgte medlemmer samt de af den finske regering og landskapsstyrelsen udpegede repræsentanter udgør tilsammen Finlands delegation. Islands delegation består af de af altinget valgte medlemmer og den islandske regerings repræsentanter. Norges delegation består af de af stortinget valgte medlemmer og den norske regerings repræsentanter, og Sveriges delegation består af de af riksdagen valgte medlemmer og den svenske regerings repræsentanter.

§ 3

Regeringernes, landsstyrets og landskapsstyrelsens repræsentanter har ikke stemmeret i rådet.

Nordiska organisationskommittén, som haft i uppdrag att skärskåda rådets verksamhet från organisatorisk synvinkel, avlämnade i december 1969 sitt betänkande (NU 1969: 20). I detta framlades förslag om revision av Helsingforsavtalet i syfte att dels inrätta ett ministerråd, dels inarbeta Nordiska rådets stadga i samarbetsöverenskommelsen.¹

¹ För en redogörelse för förslaget i vad det berör ministerrådet, se s. 15—18.

För Nordiska rådets del skulle genomförande av förslaget innebära att rådet, istället för att vara en sammanslutning med folkrättsligt svårdefinierad status, blev en organisation med förankring i ett mellanstatligt fördrag. Därigenom skulle den tekniska möjligheten att, såsom systemet med fem nationella stadgor medger, ett land ensidigt ändrar sin stadgetext, försvinna.

Rådets uppgift är att vara ett initiativtagande och rådgivande organ i det nordiska samarbetet och enligt kommittén skall det vara så även i fortsättningen. Man föreslog emellertid förstärkta funktioner i flera avseenden. I korthet innehöll kommitténs förslag följande (art. 39–54).¹

Rådets initiativtagande funktioner skall som hittills fullgöras framför allt, genom antagande av rekommendationer. Dessutom skall presidiet i viss utsträckning kunna göra framställningar på rådets vägnar. Rekommendationer och framställningar kan riktas både till regeringarna och ministerrådet (art. 40).

Rådet skall obligatoriskt höras beträffande förslag till ändringar i Helsingforsavtalet. Den allmänna bestämmelsen om att rådet skall höras i viktigare samarbetsfrågor kvarstår (art. 41).

Rådets organ är rådsförsamlingen, presidiet och utskotten (art. 45). Rådsförsamlingen skall liksom hittills hålla en ordinarie session om året, men inkallande av extrasession underlättas genom att presidiet ges behörighet att besluta därom (art. 46). Presidiets sammansättning bibehålles men en nyhet är att ersättare för presidiemedlemmarna skall utses (art. 47).

Sekretariatorganisationen skall förändras på så sätt att presidiet utser en sekreterare och varje nationell delegation en sekreterare var (art. 49).

Förslag i rådet skall kunna väckas, förutom av regeringarna och rådsmedlemmarna, även av ministerrådet (art. 50). Förslagen skall i allmänhet slutbehandlas av rådsförsamlingen, som kan antaga rekommendation eller avge yttrande till regeringarna eller ministerrådet. Under vissa förutsättningar kan dock istället presidiet göra framställningar eller avge yttranden (art. 51).

Enligt praxis har, sedan 1967, medlemmarna tillåtits ställa frågor till regeringarna. Detta frågeinstitut inskrives nu i stadgan. Förslaget medger att frågor riktas även till ministerrådet (art. 52).

Vid Nordiska rådets session i Reykjavik 1970 antog rådet en rekommendation om revision av Helsingforsavtalet (rek. 18/1970). Avtalet om ändring av Helsingforsavtalet undertecknades den 11 februari 1971

och trädde efter vederbörlig ratifikation i kraft den 1 juli 1971.²

Rekommendationen och presidieskrivelsen har genomförts.

¹ Föreslagen avtalstext tryckt i NU 1969: 20 s. 54 ff.

² Om ändringsförslaget, rekommendationen och händelseutvecklingen därefter, se s. 15–18.

3. Samverkan mellan Nordiska rådets kommittéer och regeringarnas organ

År 1956 utsåg Nordiska rådet en kommitté för att behandla frågan om nordiska medborgares rättsliga likställighet. För att kommittén skulle kunna utföra sitt uppdrag fordrades nära kontakt med regeringsmyndigheterna i de olika länderna. Rådet antog därför en rekommendation i syfte att trygga så gynnsamma arbetsförhållanden som möjligt för kommittén. Kommittén borde kunna formlöst träda i förbindelse med sådana myndigheter och inte vara nödsakad att vid varje tillfälle hänvända sig till vederbörande statsråd eller minister för att utveckla tillstånd därtill.

Rekommendation nr 1/1956 angående samarbete om nordiska medborgares rättsliga likställdhet

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at overdrage en af rådet nedsat komité – bestående af 9 medlemmer til varetagelse af den videre behandling af de spørgsmål vedrørende nordiske statsborgeres retslige ligestilling, som ikke er henlagt til andre særlige organer – at samarbejde og træde i direkte forbindelse med vedkommende ministerier (departementer) ved komitéens arbejde med ligestillingsspørgsmålenes løsning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1957.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 15–16).

Rekommendationens syfte har uppnåtts.

4. Nordiska observatörer i nationella utredningar

Den direkta anledningen till att flera av Nordiska rådets förslag inte kunnat genomföras har varit olikartad lagstiftning eller skiljaktiga bestämmelser i de olika länderna. I syfte att förhindra att de enskilda ländernas bestämmelser skulle gå än mer isär väcktes inför rådets session 1966 ett medlemsförslag om att rådet måtte rekommendera regeringarna att framgent låta nordiska representanter ingå i nationella utredningsorgan av större vikt. Rådets juridiska utskott, till vilket saken hänsköts, ansåg sig inte kunna tillstyrka rekommendationsförslaget om obligatoriskt utseende av observatörer men underströk starkt betydelsen av en närmare kontakt mellan myndigheterna vid utredningar, eventuellt i form av observatörer. Utskottet ansåg det mest praktiskt att regeringarna, departementen och ämbetsverken genom rådspresidiet fick kännedom om medlemsförslaget, remissuttalanden över detsamma samt utskottets synpunkter. På förslag av utskottet beslöt rådet vid sin fjortonde session att inte antaga någon rekommendation i frågan.

Presidieskrivelse den 18 februari 1966 angående nordiska observatörer i nationella utredningar¹

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådets presidium har — — — beslutat till regeringarna i de nordiska länderna för deras kännedom överlämna medlemsförslaget, inkomna remissuttalanden samt utskottets uttalande med hemställan tillika att även departement, ministerier och andra berörda

myndigheter måtte få kännedom om vad som sålunda förevarit.

Regeringarnas åtgärder

Några särskilda åtgärder i anledning av presidieskrivelsen torde inte ha vidtagits.

Presidieskrivelsen har inte genomförts.

---

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 15:e sess., 1967, s. 2221.

5. Protokollsutbyte

För att möjliggöra en koordinering av arbetet inom Nordiska rådet å ena sidan och på regeringsplanet och i administrationerna å den andra, har det ansetts angeläget att få till stånd ett utbyte av protokoll mellan rådet och regeringarnas permanenta nordiska samarbetsorgan. Frågan behandlades vid det gemensamma mötet med de nordiska statsministrarna och Nordiska rådets presidium på Marienborg den 30 november och 1 december 1966. Rådpresidiet fullföljde sedermera saken i skrivelser till respektive lands regering.

Skrivelse från Nordiska rådets presidium den 15 december 1966 till Sveriges regering angående insändande till rådets svenska sekretariat av protokoll från sammanträden med permanenta nordiska samarbetsorgan¹

Vid det gemensamma mötet med de nordiska statsministrarna och Nordiska rådets presidium på Marienborg den 30 november och 1 december 1966 beslöts följande enligt mötesprotokollet § 6:

Statsministrene tiltrådte præsidiets forslag om, at regeringernes permanente nordiske samarbejdsorganer skal sende deres mødereferater til Nordisk Råds sekretariater. Præsidiet erklærede sig på sin side villig til at sende referaterne fra rådets udvalg til de motsvarende regeringsorganer.

I anledning härav får Nordiska rådets presidium hemställa, att Kungl. Maj:t måtte underrätta de svenska representanterna i vederbörande nordiska

samarbetsorgan om ovannämnda beslut och för Sveriges del vidtaga åtgärder i syfte att ifrågavarande protokoll tillställas Nordiska rådets svenska sekretariat.

Regeringarnas åtgärder

Det avsedda protokollsutbytet har i stort sett kommit till stånd.

Presidieskrivelsen har i huvudsak genomförts.

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 15:e sess., 1967, s. 2216—2217. Motsvarande skrivelser har riktats till övriga länders regeringar.

B. Allmän upplysningsverksamhet

Det har framstått som angeläget för Nordiska rådet att verka för en ökad spridning utanför Norden av kunskaper om nordiskt samarbete och nordiska förhållanden överhuvud. Rådet har dels självt medverkat på olika sätt i detta upplysningsarbete, dels sökt förmå regeringarna till ökade ansträngningar. Nedan behandlas dels frågan om

allmän upplysningsverksamhet om nordiskt samarbete (punkt 1) dels frågan om Nordens deltagande i världsutställningen (punkt 2).

Rådet utger sedan åtskilliga år tillbaka i egen regi vissa periodiska informationsskrifter m. m., nämligen bl. a. en parlamentarisk tidskrift, en statistisk skrift och ett nordiskt kalendarium (se nedan punkt 3–5).

1. Upplysningsverksamhet om nordiskt samarbete¹

Sedan länge har det för Nordiska rådet framstått som en angelägen uppgift att utanför Norden söka sprida ökade kunskaper om vad som uppnåtts inom det nordiska samarbetets ram. Efter måttet av sina resurser har rådet också vidtagit en rad åtgärder i detta syfte.

1. Frågan om upplysningsarbetet utanför Norden kom i ett delvis nytt läge, då det 1961 blev klart att flertalet nordiska länder stod i beredskap att upptaga förhandlingar med EEC om anslutning till organisationen. I samband härmed ställdes de nordiska länderna inför ett upplysningsarbete av sådan storleksordning, att uppgiften inte kunde lösas med rådets begränsade möjligheter. Nordiska rådets presidium tog upp frågan med de nordiska statsministrarna vid ett möte i Hangö den 11–12 november 1961. Frågan om nordiskt upplysningsarbete behandlades därvid ur två aspekter, dels en långsiktig, dels en mera kortsiktig med tanke på det då aktuella förhandlingsläget.

Beträffande den *långsiktiga* upplysningen efterlyste presidiet en enhetlig och samlande handläggning. Behovet av utlandsupplysning på längre sikt borde i första hand tillgodoses genom någon form av periodisk skrift, som kunde utkomma antingen kvartalsvis med översiktliga artiklar från skilda fält av nordiskt samarbete eller årsvis med mera utförliga redogörelser för vad som under året hänt inom olika områden av nordiskt samarbete.

De *kortsiktiga* upplysningsåtgärder, som kunde ifrågakomma, var dels utgivning av relativt preciserade redogörelser för samarbetsläget inom de speciella fält, som berörs av Rom-traktaten, dels direkta översättning-

ar av relevanta konventioner och andra stadganden rörande nordiskt samarbete. Presidiet avgav i december 1961 en skrivelse till regeringarna i frågan.

Vid presidiets överläggningar med statsministrarna på Marienborg den 30 november–1 december 1966 tog presidiet upp frågan om en samordning med den upplysningsverksamhet som bedrivs av pressbyråerna vid utrikesdepartementen/ministerierna. Statsministrarna uttalade därvid, att utlandsinformationen tills vidare borde bedrivas efter hittillsvarande riktlinjer samt att frågans vidare behandling borde uppskjutas till ett senare tillfälle.

2. Frågan om upplysningsverksamheten fick ny aktualitet i samband med Nordek-förhandlingarna 1968–69. Vid sitt möte den 2 februari 1969 i Stockholm beslöt de nordiska statsministrarna och Nordiska rådets presidium att gemensamt tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att utreda nordisk upplysnings ändamål och organisation. Arbetsgruppen fick i uppdrag att dels klarlägga målsättningen för upplysningsverksamheten om nordiskt samarbete, dess resultat och betydelse, såväl inom som utom Norden, dels föreslå en ändamålsenlig organisation för uppgiftens lösande. Frågor sammanhängande med det aktuella behovet av inomnordisk upplysning i då föreliggande situation borde prioriteras, varvid arbetsgruppen förutsattes nära samarbeta med Nordiska ämbetsmannakommittén.

Arbetsgruppen lade den 22 maj 1969 fram förslag till åtgärder för att i olika former informera såväl om problematiken kring

¹ Se även s. 298–299.

planerna på ett utvidgat ekonomiskt samarbete (Nordek) som om det nordiska samarbetet över huvud taget både inom och utom Norden.

Följande åtgärder föreslogs:

1. Urvalsundersökning angående den nordiska befolkningens kunskaper om nordiskt samarbete.
2. Informationsbroschyr om Nordek-planen.
3. En serie korta informationsprogram för kostnadsfri sändning i nordisk television.
4. Dokumentärfilm om nordiskt samarbete.
5. Tredagarskurs för yngre nordiska journalister samt weekendkonferens för ledarskribenter m. fl.
6. Utställning om nordiskt samarbete.
7. Statsbidrag till Föreningarna Norden för utarbetande av skolmaterial.

Förslaget tillstyrktes av presidiet i skrivelse till regeringarna den 2 juni 1969. I en ny skrivelse den 12 augusti 1969 till regeringarna underströk presidiet vikten av skyndsamma åtgärder för att informera den nordiska allmänheten om problematiken kring Nordek-planen. I skrivelse den 21 oktober 1969 till sina uppdragsgivare efterlyste arbetsgruppen regeringarnas reaktion på dess informationsförslag samt anhöll om mera preciserade direktiv för det vidare arbetet.

Arbetsgruppens för nordisk information rapport behandlades vid möte mellan statsministrarna och presidiet i Stockholm den 4 november 1969. Mötet, som fann att man i dåvarande situation inte kunde fatta beslut på grundval av rapporten, uppdrog åt arbetsgruppen att fortsätta sitt arbete. Arbetsgruppen skulle i första hand förbereda en informationskampanj att igångsättas vid ett förverkligande av Nordek-planen och i övrigt fullfölja sitt arbete med att klarlägga målsättningen för och organisationen av den nordiska informationsverksamheten.

Vid 1970 års rådssession antogs en rekommendation om information om nordiskt samarbete. Rådet rekommenderade regeringarna att ställa medel till förfogande för att möjliggöra ett genomförande av de förslag som arbetsgruppen för nordisk information lagt fram.

En rapport från arbetsgruppen i mars 1970 till presidiet och statsministrarna med förslag till omedelbara åtgärder för information om Nordek gav anledning till en presidieskrivelse den 20 mars 1970 till regeringarna om att ställa medel till förfogande för dessa åtgärders genomförande.

Presidieskrivelse den 13 december 1961 angående internationell upplysningsverksamhet rörande det nordiska samarbetet¹

Till reg. i D, F, I, N, S

— — — får Nordiska rådets presidium hemställa till regeringarna att så snabbt som möjligt utreda frågan om ökad upplysning ute i världen om Norden och nordiskt samarbete samt att vidtaga för ändamålet nödiga åtgärder.

Presidieskrivelse den 2 juni 1969 angående informationsåtgärder i Norden om Nordek-planen²

Till reg. i D, F, N, S

— — — — —
— — — får presidiet rekommendera regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att snarast låta genomföra arbetsgruppens i dess skrivelse av den 22 maj 1969 föreslagna informationsprogram.

Presidieskrivelse den 12 augusti 1969 angående informationsåtgärder om Nordek-planen³

Till reg. i D, F, N, S

— — — — —
Presidiet, som önskar understryka vikten av skyndsamma åtgärder för att informera den nordiska allmänheten om denna betydelsefulla fråga, vill ifrågasätta om det icke i detta fall vore lämpligt att — såsom brukligt är beträffande rådets rekommendationer — utse ett av de nordiska länderna till koordinerande land för den fortsatta behandlingen av detta ärende.⁴

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 10:e sess., 1962, s. 1418—1421.

² Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 18:e sess., 1970, s. 1582.

³ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 18:e sess., 1970, s. 1583.

⁴ Sverige utsågs därefter till koordinerande land för informationsfrågornas behandling.

Rekommendation nr 23/1970 angående information om nordiskt samarbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ställa erforderliga medel till förfogande för information om det nordiska samarbetet i enlighet med förslagen från den av de nordiska statsministrarna och Nordiska rådets presidium tillsatta arbetsgruppen för nordisk information.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Presidieskrivelse den 20 mars 1970 angående information om viktiga ekonomiska frågeställningar i Nordek-planen¹

Till reg. i D, F, N, S

--- presidiet hemställa, att regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige snarast vill låta genomföra arbetsgruppens i dess skrivelse den 16 mars 1970 föreslagna informationsprogram.

Regeringarnas åtgärder

1. 1961 års skrivelse

Hösten 1963 biträdde samtliga regeringar ett förslag som hade utarbetats av presscheferna i de nordiska utrikesdepartementen/ministerierna om att på världsspråken utge en allmän broschyr om nordiskt samarbete. Broschyren utgavs 1967 på engelska (Five Northern Countries Pull Together) och franska (Cinq Pays Nordic Coopèrent). Den har år 1969 genom Föreningarna Nordens Förbund också utgivits i en norsk version. Skriften har författats av redaktör Vegard Sletten, Norge, är rikt illustrerad och omfattar ca 90 sidor.

Den upplysningsbroschyr om nordiskt samarbete, som förelåg i engelsk och fransk utgåva till världsutställningen i Montreal 1967 (se s. 28–29), har senare helt omarbetats och utgivits även på tyska, norska, finska och svenska språken.

Manuskriptet till en broschyr på franska och engelska, innehållande viktigare nordis-

ka överenskommelser har utarbetats och lämnats till utrikesdepartementens/ministeriernas pressbyråer men har ännu inte utgivits.

2. Arbetsgruppens förslag

Vid ett möte mellan de nordiska ländernas statsministrar och Nordiska rådets presidium i Reykjavik den 10 februari 1970 beslöt man att anmoda arbetsgruppen för nordisk information att så snart som möjligt på grundval av gruppens rapport den 22 maj 1969 framlägga förslag om information om Nordek som omedelbart skulle kunna genomföras. Arbetsgruppen avgav, som tidigare nämnts, den 16 mars 1970 en rapport i vilken man framlade förslag om information om Nordek. Då det senare blev klart, att det ekonomiska samarbetet inte skulle komma att genomföras som planerats, anmodade presidiet i maj 1970 arbetsgruppen att arbeta vidare med en allmän plan för nordisk information och att framlägga förslag till organisation av det nordiska upplysningsarbetet om Norden i utlandet.

Den 14 oktober 1970 avgav arbetsgruppen en avslutande rapport till statsministrarna och presidiet angående målsättningen för och organisationen av upplysningsverksamheten om det nordiska samarbetet och kostnaderna härför.

Vid ett möte i Köpenhamn den 2 november 1970 mellan statsministrarna och presidiet beslöt man att hänskjuta arbetsgruppens slutrapport för behandling i Nordiska rådets informations- och redaktionskommitté.

Syftet med presidieskrivelsen den 13 december 1961 har delvis uppnåtts.

Presidieskrivelsen den 2 juni 1969 har inte genomförts.

Presidieskrivelsen den 12 augusti 1969 har genomförts.

Rekommendation nr 23/1970 är under utredning.

Presidieskrivelsen den 20 mars 1970 har inte genomförts.

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 19 sess., 1971, s. 2588—2589.

2. Nordens deltagande i världsutställningar

En betydelsefull manifestation av det nordiska samarbetet kan ske genom att de nordiska länderna går samman om ett gemensamt deltagande i stora internationella utställningar. Inför världsutställningen i Montreal 1967 beslöt Nordiska rådets presidium 1966 erbjuda utställningskommissarierna sitt bistånd. Presidiet ansåg erfarenheterna från Montrealutställningen, där i en gemensam paviljong det bl. a. gavs en samlad bild av nordiskt samarbete med utnyttjande av modern utställningsteknik, motivera ett nordiskt samgående även vid framtida utställningar. Presidiet avgav en skrivelse härom till regeringarna i september 1967. En rekommendation om gemensamt nordiskt deltagande vid världsutställningen i Osaka antogs sedermera av rådet 1968.

Skrivelse den 30 maj 1966 från Nordiska rådets presidium till generalkommissarierna för Nordens deltagande i världsutställningen i Montreal angående medverkan från Nordiska rådet vid förberedelserna för utställningen¹

— — — har presidiet ansett sig böra erbjuda generalkommissarierna för världsutställningen det bistånd som Nordiska rådets sekretariat med sina begränsade resurser kan lämna och som kommissarierna skulle vilja önska vad gäller utformningen av den nordiska avdelningen i paviljongen. I rådets sekretariat finns vissa erfarenheter och kunskaper som kunde vara utställningsorganisatörerna till nytta vid utställningens utformning.

Presidieskrivelse den 29 september 1967 angående samarbete vid världsutställningen i Osaka 1970 m. m.²

— — — Presidiet beslöt därvid att såsom sin mening för berörda myndigheter framhålla önskvärdheten av att vid liknande tillfällen i framtiden, närmast vid världsutställningen i Osaka 1970, pröva en ordning innebärande att den gemensamma Nordenpaviljongen icke uppdelas i nationella avdelningar utan fick en enhetlig utformning. Efter förebild av samarbetet i Kennedyrundan kunde man tänka sig att utse en huvudkommissarie biträdd av utställningskommissarier från de övriga nordiska länderna för en sådan paviljong.

Rekommendation nr 37/1968 angående världsutställningen i Osaka

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att säkerställa ett samnordiskt deltagande i världsutställningen i Osaka år 1970.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 15:e sess., 1967, s. 2217—2218.

² Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 16. sesj., 1968, s. 1354.

Generalkommissariernas resp. regeringarnas åtgärder

Efter samråd med generalkommissarierna för Nordens deltagande i världsutställningen i Montreal 1967 lät rådspresidiet utarbeta en broschyr rörande det nordiska samarbetet, vilken framställdes i en upplaga av 10 000 exemplar i fransk version och 10 000 exemplar i engelsk version. Efter överenskommelse med de nordiska ländernas statsministrar åtog sig sedermera presidiet att representera de nordiska länderna vid firandet av Nordens dag den 8 juni 1967 på världsutställningen Expo -67 i Montreal. Rådet företrädades därvid av sin president och en vicepresident.

I enlighet med rådets rekommendation nr 37/1968 beslöt samtliga nordiska regeringar deltaga i världsutställningen i Osaka 1970 i form av en gemensam utställning. Rådets presidium utarbetade i samråd med de för utställningen närmast ansvariga det nordiska avsnittet i den särskilda informationsbroschyr, som utdelades i den nordiska paviljongen i Osaka.

Syftet med presidieskrivelserna har uppnåtts.

Rekommendationen har genomförts.

3. Nordisk parlamentarisk tidskrift

Då det är angeläget att Nordiska rådets verksamhet erhåller bredast möjliga förankring i de enskilda medlemsländernas folkrepresentationer har det ansetts önskvärt att kunna lämna samtliga parlamentsledamöter en fortlöpande information om rådets egna överläggningar samt om debatt och beslut i de nationella parlamenten.

Rådet antog därför 1953 och 1954 rekommendationer om en regelbundet utkommande parlamentarisk bulletin.

Rekommendation nr 1/1953 angående en parlamentarisk bulletin

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd som finner det av betydning at rådets arbeid forankres i et utbredt kjennskap til den virksomhet som foregår i rådet og i øket kjennskap innen de enkelte land til de spørsmål som behandles i de øvrige nordiske parlamenter, henstiller til medlemsstatenes regjeringer – i tilfelle i kontakt med Finlands regjering – å la utrede de nærmere muligheter for utgivelse av en nordisk parlamentarisk publikasjon som kan tjene dette formål.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1954.

Rekommendation nr 3/1954 angående en nordisk parlamentarisk publikation

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd anbefaler utgivelsen av en parlamentarisk publikasjon i hovedsakelig overensstemmelse med ko-

mitéens forslag, og henstiller til regjeringene å ta skritt for å få bevilget de nødvendige midler til publikasjonen, og til de nasjonale delegasjoner å sørge for at det oppnevnes et redaksjonsutvalg, slik at publikasjonen kan utkomme senest 1. januar 1955.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1955.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 16–17).

Den ändringen har skett att »Nordisk kontakt» nu utges av Nordiska rådet.

Rekommendationerna har genomförts.

4. Statistisk skrift

I det internordiska arbetet var det länge en brist, att det saknades en publikation med grundläggande och fullt jämförbara statistiska data från samtliga nordiska länder. Vid det nordiska chefsstatistikermötet i maj 1957 framkom ett förslag om att utge en mindre statistisk bok med engelsk text om de nordiska länderna. Syftet med denna statistiska publikation skulle i första hand vara att lämna utlandspubliken en koncentrerad sammanfattning av statistiska data rörande de nordiska länderna. En rekommendation i frågan antogs av Nordiska rådet vid 1958 års session.

Rekommendation nr 4/1958 angående utgivande av gemensam statistisk skrift

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å utrede nærmere omfanget og omkostningene i forbindelse med utgivelse av et felles statistisk skrift av den art som er nevnt i medlemsforslaget i spørsmålet til rådets 6. sesjon (Sak A 11/1958).

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rekommendationen företogs vissa förberedande undersökningar av Norges statistiska centralbyrå. Från dansk sida förklarade man sig emellertid inte kunna stödja tanken på en gemensam statistisk publikation.

Sedan arbetet med saken avstannat hos

regeringarna, beslöt rådet vid sin tionde session 1962 att försöksvis utge skriften i egen regi. Den första årsboken utkom i februari 1963. Efter beslut av rådspresidiet har Nordisk statistisk årsbok, som avfattas på svenska och engelska, därefter tills vidare utgivits årligen i Nordisk udredningsserie. Årsboken redigeras av en särskild redaktör i intim samverkan med de statistiska centrala ämbetsverken i de fem nordiska länderna. Årsboken utkommer i en upplaga av ca 10 000 exemplar och har stor spridning i och utom Norden.

Syftet med rekommendationen har uppnåtts.

LIBRARY II OF L. JERMAN-COMMITTEE

5. Nordiskt kalendarium

Ett växande antal samnordiska organ av skiftande beskaffenhet har efterhand tillkommit. Behov har härigenom uppkommit av att erhålla en överblick över bl. a. den allt livligare mötesverksamheten.

Frågan berördes vid ett möte mellan de nordiska ländernas statsministrar och Nordiska rådets presidium på Harpsund den 6–7 oktober 1960. Det överenskoms då att man i varje land skulle låta undersöka behovet av och möjligheterna för att i respektive nationella rådssekretariat få till stånd en central för information rörande offentligt nordiskt utredningsarbete och därmed sammanhängande mötesverksamhet.

Rådets presidium beslöt vid sitt möte den 17 april 1961 att låta utge ett kalendarium innehållande uppgifter om tid och plats för nordiska ministermöten, kommittémöten och andra överläggningar.

Presidieskrivelse den 12 maj 1961 angående nordiskt kalendarium¹

Till reg. i D, F, I, N, S

— — — tillåter sig Nordiska rådets presidium härmed efterhöra, huruvida regeringarna är beredda att genom utfärdande av cirkulär till underordnade myndigheter eller genom andra lämpliga åtgärder tillse att rådets nationella sekretariat framgent erhåller kontinuerliga upplysningar om statliga nordiska samarbetsorgans mötestider och mötesplatser.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 19–20).

Kalendariet utges numera ca 15 gånger om året.

Presidieskrivelsen har genomförts.

---

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 10:e sess., 1962, s. 1411—1414.

Avd. II. Juridiska frågor

I detta avsnitt behandlas i huvudsak frågor som i Nordiska rådet sorterat under dess juridiska utskott. Sakerna har grupperats under rubrikerna nordiskt lagstiftningssam-

arbete, internationell rätt, statsrätt, familjerätt, allmän civilrätt, immaterialrätt, straffrätt, processrätt, allmän förvaltningsrätt, tjänstemannarätt, näringsrätt och skatterätt.

A. Nordiskt lagstiftningssamarbete

Den fortsatta utvecklingen av det nordiska lagstiftningssamarbetet har under hela Nordiska rådets verksamhet varit föremål för dess intresserade uppmärksamhet. Rådet har därvid särskilt behandlat formerna för lagstiftningssamarbetet, vilka av rådet betraktats som inte i alla avseenden fullt effektiva (se nedan under punkt 1). Frågan om förhållandet mellan det nordiska lagstiftningssamarbetet och harmoniseringen av lagstiftningen inom EEC har även aktualiserats av rådet (se nedan under punkt 2). Vidare har rådet varit angeläget att medverka

till att en i möjligaste mån enhetlig praxis upprätthålls av domstolar och andra rättskipande organ i de olika länderna vid tillämpningen av sådan lagstiftning, som tillkommit efter nordiskt samarbete. En nordisk rättsfallssamling har ansetts vara till gagn för befrämjande av en sådan enhetlighet (se nedan under punkt 3). Mot bakgrund av det snabbt ökande internationella samarbetet har förslag även framförts om att upprätta ett nordiskt institut för komparativ rätt (se nedan under punkt 4).

1. Formerna för lagstiftningssamarbetet

Under hela sin verksamhetstid har Nordiska rådet ägnat utvecklingen av det nordiska lagstiftningssamarbetet intresse och uppmärksamhet, särskilt utvecklingen av själva samarbetsformerna. Vid rådets fjärde session 1956 antogs en rekommendation till regeringarna syftande till att effektivisera samarbetet. Sedan det visat sig att speciella svårigheter kan uppstå i de fall en lagfråga tillhör skilda departement/ministerier i de olika länderna, beslöt rådspresidiet 1967 göra en hänvändelse till regeringarna i detta spörsmål.

Rekommendation nr 11/1956 angående samarbete i lagstiftningsfrågor

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at drage omsorg for, at samarbejdet i lovgivningsspørgsmål med nordisk as-

pekt tilrettelægges således, at den størst mulige overensstemmelse opnås mellem landenes lovgivning, og henleder i denne forbindelse særlig opmærksomheden på det ønskelige i, at samarbejdende kommissioner i de forskellige lande afgiver betænkning samtidig, at fællesnordiske lovforslag behandles samtidig i de forskellige landes parlamenter, samt i, at samarbejdet ved lovforbereðelsen udstrækkes ud over kommissionsarbejdet i form af gensidig orientering mellem vedkommende embedsmænd og eventuelt tillige ved direkte forbindelse mellem de enkelte landes parlamentsudvalg eller forelæggelse af lovforslag for rådet, hvor disse fremgangsmåder kan antages at øge mulighederne for et fælles resultat af lovgivningsarbejdet.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1957.

Presidieskrivelse den 6 november 1967 an-
gående det nordiska lagstiftningssamarbetet¹

Till reg. i D, F, I, N, S

---- bör enligt presidiets mening
---- regeringarna söka ordna lagstift-
ningssamarbetet så att samverkan på
det departementala (ministeriella) sta-
diet tryggas, även när ett lagstiftnings-
ämne skär över de departementala
(ministeriella) gränserna.

Regeringarnas åtgärder

Vid nordiska justitieministermötet den 19 april 1956 fastslog ministrarna att enighet förelåg mellan regeringarna om att så vitt möjligt följa de av rådet i rekommendatio-
nen uppdragna riktlinjerna. Lagstiftnings-
samarbetet har därefter också i viss mån
bedrivits efter dessa riktlinjer. (Se vidare
NU 1962: 8, s. 21–23.)

Den fråga som tagits upp i presidieskrivel-
sen har dels diskuterats på ett möte i Fals-
terbo 3–4 maj 1968 mellan justitiedeparte-
mentens kontaktmän för nordiskt lagstift-
ningssamarbete, dels på ett möte mellan
departementens/ministeriernas kontaktmän
för nordiska samarbetsuppgifter i Storlien
2–4 september 1968.

Då ett lagstiftningsärende skär över de
departementala (ministeriella) gränserna tas
erfoderliga kontakter mellan berörda de-
partement/ministerier i de olika länderna.
I praktiken har dock denna ordning inte
helt kunnat genomföras. Lagstiftnings-
samarbetet fungerar sålunda inte fullt tillfreds-
ställande i alla de fall då ett ärende hand-
läggs av skilda departement/ministerier i de
olika länderna. För att underlätta kontakter-
na på specialområden mellan de olika na-
tionella departementen har man övervägt
att i första hand verka för att bl. a. imma-
terialrätten samlas under justitiedepartemen-
ten i samtliga länder.

*Rekommendationens och presidieskri-
velsens syfte har delvis uppnåtts.*

---

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd,
16. sesj., 1968, s. 2152–2154.

2. Norden och det europeiska samarbetet

Enligt Rom-traktatens artikel 3 skall Europeiska ekonomiska gemenskapen harmonisera medlemsstaternas interna lagstiftning i den utsträckning genomförandet av den gemensamma marknaden så kräver. De viktigaste bestämmelserna om denna harmonisering finns i artiklarna 100–102 av vilka bl. a. framgår, att ministerrådet på förslag av kommissionen kan ge direktiv för harmonisering av sådana lagar och administrativa bestämmelser, som har direkt inflytande på etableringen av gemenskapen eller dess verksamhet.

Om något eller några av de nordiska länderna inträder i EEC, kommer harmoniseringen givetvis också att omfatta dessa länders lagstiftning. Avser harmoniseringen ett lagstiftningsområde, där en samnordisk lagstiftning redan föreligger, ställs det nordiska land, som ansluts till EEC, inför nödvändigheten att anpassa denna lagstiftning till den gemensamma lagstiftning EEC nått fram till. En redan etablerad nordisk rättshenhet kan då komma i fara. Mot denna bakgrund beslöt rådet 1962 antaga en rekommendation till regeringarna om att bevara den nordiska rättsgemenskapen inom ramen för EEC.

Rekommendation nr 1/1962 angående nordisk rättsgemenskap inom ramen för Europeiska ekonomiska gemenskapen

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd rekommanderer regeringerne i fællesskab at overveje, hvorledes det nordiske retsfællesskab bedst kan bevares og udvikles, såfremt ét eller flere af de nordiske lande tilslutter sig Det europæiske økonomiske Fælles-

skab, og at træffe de efter regeringernes opfattelse i så henseende fornødne foranstaltninger.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1965.

Regeringarnas åtgärder

Efter beslut av det nordiska justitieministermötet i Reykjavik i september 1962 tillsatte regeringarna ett samarbetsutskott bestående av representanter för de nordiska ländernas justitie- och utrikesdepartement. Utskottet diskuterade i första hand harmoniseringen av lagstiftningen inom EEC på områden som är föremål för nordiskt lagstiftnings-samarbete. Vidare behandlade man en rad lagtekniska problem, som en anslutning till EEC skulle medföra.

Efter återupptagandet av förhandlingarna med EEC 1970 har förhållandet mellan det nordiska lagstiftningssamarbetet och harmoniseringen av lagstiftningen inom EEC indragits i de diskussioner som förts mellan de nordiska ländernas förhandlingsdelegationer. I juni och oktober 1970 har möten avhållits mellan delegationerna med deltagande av finska och isländska observatörer. Man har enats om att fortsätta denna kontakt.

Rekommendationen är under utredning.

3. Nordisk rättsfallssamling

Nordiska rådet har ansett det vara väsentligt att medverka till att en enhetlig praxis upprätthålls av domstolar och andra rättsskipande organ i de olika länderna vid tillämpning av sådan lagstiftning som tillkommit efter nordiskt samarbete. År 1957 antog rådet i detta syfte en rekommendation om en nordisk rättsfallssamling.

Rekommendation nr 2/1957 angående utgivande av en nordisk rättsfallssamling

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at søge udgivet en fællesnordisk domssamling efter retningslinier, der er indeholdt i rapporten af den 8. januar 1957, afgivet af rådets juridiske nimannds-komité, og i indstilling nr. 4/1957 fra rådets juridiske udvalg.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 23).

Rekommendationen har genomförts.

4. Komparativ rätt

Det snabbt växande internationella samarbetet har skapat ett behov av jurister skolade för de uppgifter, som i detta sammanhang möter på samhällslivets olika områden. I syfte att vidga möjligheterna att i Norden studera andra länders rättssystem beslöt Nordiska rådet 1966 rekommendera regeringarna att överväga upprättandet av ett nordiskt institut för komparativ rätt.

Rekommendation nr 4/1966 angående nordiskt institut för komparativ rätt

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge hensigtsmæssigheden af og muligheden for at indrette et nordisk institut for komparativ ret.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

tillfredsställande bibliotek, som kan verka som en dokumentationscentral för samtliga rättsvetenskapliga institutioner i Norden. Kommittén förslår därför att ett dylikt inrättas. Institutet bör ha en nordisk styrelse och en direktör anställd på nordiska bas. Till styrelsen bör knytas ett forskningsråd och en särskild institutkommitté för praktiska frågor. Kommittén föreslår att institutet förläggs antingen till Stockholm eller Uppsala.

Rekommendationen är under utredning.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rekommendationen tillkallades i januari 1967 i Danmark, Finland, Norge och Sverige sakkunniga för att gemensamt undersöka lämpligheten av och möjligheterna för att inrätta ett nordiskt institut för komparativ rätt. Kommittén avgav den 30 juni 1970 sitt betänkande »Nordiskt institut för jämförande rättsvetenskap (NU 1970: 17). I betänkandet förordar kommittén upprättandet av ett nordiskt institut för rättsvetenskap. Institutet skall dels öka kunskaperna om utländsk rätt i Norden, dels sprida kunskaper om utvecklingslinjerna i nordisk rättsvetenskap och praxis utanför Norden. Detta förutsätter tillgång till ett

B. Internationell rätt. Folkrätt

Under sitt arbete har Nordiska rådet vid olika tillfällen kommit i kontakt med internationellrättsliga spørsmål. Endast i mera begränsad utsträckning har rådet dock beslutat rekommendationer, som främst gällt problem av sådan art. Blott i fem fall kan rådet sägas ha vänt sig till regeringarna i en rent folkrättslig fråga. Några av dessa

rekommendationer är av mera allmän natur t. ex. om åtgärder mot oljeföröreningar i havet och om radioutsändningar i strid mot det internationella radioreglementet (se nedan punkt 1-4); andra avser frågor, som inte gäller samtliga länder (se nedan punkt 5-7).

1. Mest-gynnad-nations-klausulens betydelse för likställighetsfrågornas lösning

Nordiska rådet har försökt att verka för att medborgare i ett nordiskt land vid vistelse i annat nordiskt land så långt som möjligt blir likställda med uppehållslandets egna medborgare. Flertalet nordiska länder har dock på skilda områden genom traktater innehållande s. k. mest-gynnad-nations-klausul förpliktat sig att ge alla sådana förmåner, som ett främmande lands medborgare förvärvar, också till undersåtar i det kontraherande landet. Frågan uppkom då i vad mån länder, med vilka sådana avtal ingåtts, kunde för sina medborgare göra anspråk på förmåner, vilka i syfte att skapa nordisk likställighet givits medborgare i annat nordiskt land. Spörsmålet behandlades vid ett nordiskt justitieministtermöte 1953 efter det att man antagit en allmän rekommendation om rättslig likställighet vid sessionen 1953.

Rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

Till reg. i D, I, N, S

Rådet henstiller til regjeringene å overveie muligheten av fortsatt å gjennomføre praktiske og konkrete tiltak for suksessivt å utjevne ulikheten mellom statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske land, og anmoder regjeringene om at rådet gis underretning om de undersøkelser som foretas og de tiltak som eventuelt treffes i denne anledning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1957 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952-1961 (NU 1962: 8, s. 24-25).

Rekommendationens syfte har endast delvis uppnåtts.

2. Motverkande av oljeskador

Samtliga nordiska länder har långa kuststräckor och besväras i hög grad av oljeutsläppen från fartyg, varigenom såväl stora vattenytor utanför ländernas kuster som själva stränderna förorenas. Det ligger därför i deras intresse att deltaga i det internationella arbetet för att motverka oljeskador. Detta har bl. a. resulterat i konventionen den 12 maj 1954 till förhindrande av havsvattnets förorening genom olja. En rekommendation om förhindrande av oljeförorening i Östersjön antogs av Nordiska rådet 1959. Då betydande svårigheter konstaterats beträffande möjligheterna att kontrollera efterlevnaden av oljeskadekonventionen, beslöt rådet år 1965 antaga en ny rekommendation i denna fråga.

Vid sextonde rådssessionen 1968 rekommenderades regeringarna att bl. a. försöka få den internationella oljeskadekonventionen ändrad på så sätt, att i princip totalt förbud införs mot oljeutsläpp i havet.¹

Rekommendation nr 4/1959 angående förhindrande av oljeförorening i Östersjön

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne

1. i fællesskab at rette henvendelse om ratifikation af olieskadekonventionen af 1954 til de stater, der indtil nu ikke har ratificeret konventionen samt

2. at optage spørgsmålet om en revision af konventionen med henblik på at gøre olieudtømning forbudt i hele Østersø-området.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1965.

Rekommendation nr 9/1965 angående motverkande av oljeföroreningar i havet

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at søge at tilvejebringe en effektiv kontrol med at olieudtømning i havet ikke sker i strid med olieskadekonventionen af 1954.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Rekommendation nr 31/1968 angående revision av den internationella oljeskyddskonventionen

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at søge den internationale konvention til undgåelse af forurening af havet med olie ændret således, at det principielt bliver totalt forbudt at udtømme olie eller olieholdige blandinger i havet, og at der skabes forøget mulighed for en effektiv kontrol med overholdelse af konventionen. Endvidere henstiller rådet, at regeringerne overvejer, om det tillige er muligt, at retshåndhævelsen ved overtrædelse af konventionen kan overgå til en international domstol.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

¹ Se även s. 459—460.

Regeringarnas åtgärder

a) Vid tidpunkten för avgivandet av rekommendation nr 4/1959 hade 1954 års konvention ratificerats av Danmark, Finland, Norge och Sverige. Den 14 december 1961 beslöt Islands alting ratificera konventionen.

Generalsekreteraren för mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen (IMCO) tillställde den 27 april 1960 bl. a. Polens och Sovjetunionens regeringar ett cirkulär, i vilket dessa uppmanades underrätta honom huruvida de ämnade ratificera konventionen och, om svaret blev nekande, meddela orsakerna härtill. I detta läge ansåg de nordiska länderna sig böra avstå från en gemensam hänvändelse enligt rekommendation nr 4/1959. I anledning av från bl. a. Svenska naturskyddsföreningen, Sveriges djurskyddsföreningars riksförbund och Gotlands länsstyrelse gjorda framställningar har svenska utrikesdepartementet genom beskickningarna i Moskva och Warszawa upprepade gånger hos sovjetiska och polska regeringarna hemställt, att dessa måtte ratificera 1954 års oljeskadekonvention. Polen har ratificerat konventionen under 1961 och Sovjetunionen under 1969.

Regeringarna bedömde till en början att det saknades politiska och praktiska förutsättningar för en separat revision av 1954 års konvention enligt önskemålen i rekommendation nr 4/1959. På den internationella oljeskadekonferensen i London våren 1962 enades man om sådana ändringar av 1954 års konvention att såväl Östersjön och Nordsjön som stora delar av Atlanten blev förbjudna zoner. För fartyg av viss minimistorlek stadgas totalförbud mot utsläpp av beständig olja. Konventionsändringarna har ratificerats av samtliga nordiska länder.

Vid IMCO:s möte i oktober 1963 framfördes från svenskt håll önskemål om att IMCO måtte vidtaga åtgärder i syfte att dels påskynda ikraftträdandet av de år 1962 antagna konventionsändringarna, dels förmå stater, vilka överhuvud ännu inte anslutit sig till konventionen, att godkänna densamma. En resolution härom antogs också av IMCO:s församling. I anslutning till en hemställan från Nordiska aktionsutskottet för oljeskydd till sjöss har svenska utrikesdepartementet i december 1964 ge-

nom svenska beskickningarna i ett antal länder, som anslutit sig till 1954 års konvention men inte godkänt de år 1962 vidtagna ändringarna, hänvänt sig till vederbörande lands regering i fråga om ett sådant godkännande. Konventionsändringarna trädde i kraft den 18 maj 1967.

Vid IMCO:s sjätte generalförsamling hösten 1969 godkändes ett förslag om sådana ändringar i oljeskadekonventionen att all oljeuttömning från tankfartyg på över 150 brt samt torrlastfartyg på över 500 brt i princip förbjuds på alla hav. Förslaget har även regler som avser att förbättra möjligheterna att kontrollera konventionens efterlevnad. Medlemsstaterna har uppmanats godkänna ändringarna. Hittills har endast Island ratificerat ändringarna. Övriga nordiska länder väntas ratificera under år 1971.

b) Danmark, Finland, Norge och Sverige undertecknade den 8 december 1967 en överenskommelse om samarbete ifråga om kontrollen av efterlevnaden av bestämmelser till förhindrande av havsvattnets förorening genom olja. Enligt överenskommelsen skall länderna bl. a. underrätta varandra om konstaterade överträdelser av oljeföroreningsbestämmelserna samt lämna varandra bistånd vid undersökning av förmodade överträdelser. Enligt ett förslag till ny överenskommelse mellan samma stater om samarbete i fråga om åtgärder mot oljeföroreningar av havet, som hittills har undertecknats av Danmark och Sverige, utvidgas samarbetet till att avse även åtgärder mot löskommen olja.

Frågan om att inrätta en särskild internationell domstol övervägs inom IMCO.

Rekommendationerna nr 4/1959 och 9/1965 har i huvudsak genomförts.

Rekommendation nr 31/1968 har delvis genomförts och är i övrigt under utredning.

3. Radioutsändning i strid mot det internationella radioreglementet

Enligt 1959 års internationella radioreglemente, vilket godkänts av samtliga nordiska länder, är radioutsändningar från bl. a. fartyg utanför nationellt vatten förbjudna. Mot bakgrund av den sedan flera år i strid med radioreglementet bedrivna s. k. piratsändarverksamheten beslöt rådet 1962 rekommendera regeringarna att vidtaga åtgärder för att säkra efterlevnad av radioreglementet vad gäller utsändningar avsedda för mottagning i Norden.

Rekommendation nr 10/1962 angående radioutsändning i strid mot det internationella radioreglementet

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at de i fællesskab træffer foranstaltninger for at sikre gennemførelsen af det af dem alle tiltrådte internationale radioreglement, for så vidt angår radio-spredning i strid med dette og bestemt til modtagning på et nordisk lands område.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rekommendationen har samtliga länder genomfört lagstiftning som möjliggör åtgärder mot radioutsändning i strid mot det internationella radioreglementet.

Danmark: Lag av den 22 juni 1962 om ändringar i lov om telekommunikation m. m. ved radio (229/1962).

Finland: Lag av den 17 juli 1962 om

bestraffning av rundradioverksamhet på öppna vatten.

Norge: Lag av den 6 juni 1962 om straff for ulovlig kringkasting fra skip och fly i internasjonalt område, m. v.

Sverige: Lag av den 6 juni 1962 om förbud i vissa fall mot rundradioutsändning på öppna havet m. m. Denna har sedermera ersatts av en ny lag av den 1 april 1966.

Rekommendationen har genomförts.

LIBRARY II OF L. BRANNA-CHURCH

4. Skriftväxling mellan myndigheter

Den ökade kontakten mellan de nordiska länderna i en rad olika avseenden har skapat ett ökat behov hos myndigheter av skilda slag att kunna sätta sig i direkt förbindelse med varandra över landgränserna utan att anlita den mera omständliga diplomatiska vägen, som i allmänhet är föreskriven som den normala.

Rekommendation nr 20/1954 angående direkt skriftväxling mellan myndigheter i de nordiska länderna

Till reg. i **D, I, N, S**

Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at embedskontorer og embedsmænd i de nordiske lande for at fremskynde og forenkle sagernes gang bemyndiges til med de indskrænkninger, som findes nødvendige, at stå i umiddelbar forbindelse med hinanden.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1956.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 26–28).¹

Rekommendationens syfte har i huvudsak uppnåtts.

---

¹ Se även artikel 38 i Helsingforsavtalet. Texten återfinns i »Nordisk statutsamling» (NU 1970:22).

5. Islands fiskerigräns

I en fas av de brittisk-isländska tvistigheterna om Islands fiskerigräns sökte man från isländskt håll stöd för sin ståndpunkt hos Nordiska rådet. Mot gängse praxis antog rådet en rekommendation, som innehöll allenast ett uttalande utan hemställan om någon åtgärd från regeringarnas sida.

Rekommendation nr 23/1954 angående de isländska sjöterritoriella bestämmelserna om skydd för fisket

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet är till fullo medvetet om att det är ett intresse för alla länder som bedriva fiske utanför Islands kuster och ett livsintresse för Island, att åtgärder vidtages i syfte att skydda fiskbeståndet i dessa trakter.

I den mån legaliteten av redan vidtagna åtgärder är föremål för tvist mellan Island och annan stat, tillkommer det icke Nordiska rådet att göra något uttalande. Rätta forum för en folkrättslig prövning om meningsskiljaktigheterna är Haagdomstolen, icke Nordiska rådet eller Europarådet.

Nordiska rådet beslutar överlämna detta uttalande till de i rådet deltagande ländernas regeringar.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1955.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 28–29).

Rekommendationen har genomförts.

6. Fiskerigränserna i Skagerack och Kattegatt

Frågan om en gemensam lösning av fiskerigränsfrågorna för de nordiska ländernas del aktualiserades när försöken att skapa enighet bland FN:s medlemmar kring frågan om fiskerigränsernas sträckning misslyckats. Sedan representanter för fiskeriorganisationerna i Danmark, Norge och Sverige föreslagit en utvidgning av respektive länders fiskerigränser till 12 sjömil i närmare angivna vatten i Skagerack och Kattegatt, förutsatt att ettvar av länderna gav de båda övriga rätt till fiske på en del av det utvidgade territoriet, beslöt Nordiska rådet 1965 antaga en rekommendation i frågan.

Rekommendation nr 19/1965 angående fiskerigränserna i Skagerack och Kattegatt

Till reg. i D, F, N, S
Nordisk Råd henstiller til regjeringene i Danmark, Finland, Norge og Sverige å undersøke mulighetene for en felles løsning av fiskerigrensespørsmålene i Skagerak og Kattegat.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

Regeringarnas åtgärder

Den 19 december 1966 undertecknades en överenskommelse mellan Danmark, Norge och Sverige om ömsesidig rätt till fiske i Skagerack och Kattegatt. Överenskommelsen tillförsäkrar fiskare från de tre länderna rätt att bedriva fiske intill 4 sjömil från baslinjerna för den yttre territorialvattengränsen inom ett område, avgränsat av en linje mellan Hanstholm och Lindesnes och en

linje mellan Skagen och Tistlarna. Överenskommelsen, som trädde i kraft den 7 augusti 1967, gäller i 35 år med automatisk förlängning med fem år åt gången om ingen av parterna säger upp densamma.

Den 5 april 1967 undertecknades en överenskommelse mellan Norge och Sverige angående avgränsningen av de båda ländernas fiskeområden i nordöstra Skagerack. Överenskommelsen, som trädde i kraft den 29 juni 1967, gör det möjligt för de båda länderna att i samförstånd avgränsa sina fiskezoner i samband med utflyttningen av fiskegränserna till 12 sjömil i Skagerack.

Rekommendationen har genomförts.

7. Upphuggning av gränsgator

De internordiska landgränserna, framförallt den mellan Norge och Sverige, går i vissa sträckningar genom produktiv skogsmark. Det har ansetts oekonomiskt att, med uppoffrande av möjligheterna att utnyttja marken rationellt för skogsbruk, hugga upp alltför breda gränsgator mellan länderna.

Rekommendation nr 24/1957 angående ändrade bestämmelser rörande upphuggning av gränserna mellan Finland, Norge och Sverige

Till reg. i F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar Finlands, Norges och Sveriges regeringar att utreda och dryfta frågan rörande ändring av gällande bestämmelser om utmärkande av gränserna mellan dessa länder på ett sådant sätt, som regeringarna finna mest ändamålsenligt.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 29).

Rekommendationen har genomförts.

C. Statsrätt

Ehuru statsrättsliga spørsmål relativt ofta varit under diskussion i rådet, har de dock mera sällan föranlett rekommendationer. Reformen på detta rättsområde kan nämligen ofta nog inte företas utan grundlagsändringar. Sådana är i några av de nordiska länderna praktiskt taget omöjliga att genomföra, i andra ändras grundlagarna endast med stor försiktighet. Av de rekommendationer, som antagits på detta fält, avser några rösträtten (se nedan punkt 1–2).

Rätten att erhålla statstjänst har även behandlats (punkt 3). Dessutom har såväl den nordiska medborgarskapslagstiftningen som utlänningslagstiftningen blivit föremål för rekommendationer (punkt 4–5). Vidare har aktualiserats frågan om en nordisk språkonvention, dvs. en konvention om rätt för nordbo att i vissa fall använda sitt eget språk i handlingar som inges till statlig myndighet i Norden (punkt 6).

1. Bibehållande av rösträtt vid bosättning i annat nordiskt land

Till följd av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden är numera ett stort antal medborgare i de nordiska länderna bosatta i annat land än det, i vilket de är medborgare. Dessa har i allmänhet vid utflyttningen förlorat sin rösträtt i hemlandet utan att få sådan i vistelselandet. Frågan om bibehållande av rösträtt vid bosättning i annat nordiskt land upptogs som en särskild punkt vid behandlingen av den allmänna rekommendationen om rättslig likställighet (nr 7/1953) på nordiska justitieministermötet i Stockholm den 11–12 december 1953 och blev påföljande år föremål för en ny, preciserad rekommendation.

Rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

Till reg. i D, I, N, S

Rådet henstiller til regjeringene å overveie muligheten av fortsatt å gjennomføre praktiske og konkrete tiltak for suksessivt å utjevne ulikheten mellom statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske land, og anmoder regjeringene om at rådet gis underretning om de undersøkelser som foretas og de tiltak som eventuelt treffes i denne anledning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1954 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 24/1954 angående bibehållande av rösträtt vid bosättning i annat nordiskt land

Till reg. i D, I, N, S

Regjeringene anbefales å overveie på hvilken måte medborgere i et nordisk land som er bosatt i et annet nordisk land kan beholde sin stemmerett i hjemlandet.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1955.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 30–31).

I *Finland* har regeringen den 21 maj 1971 framlagt proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av riksdagsordningen. Dessa ändringsförslag innebär bl. a. att i utlandet bosatta finska medborgare bibehåller sin rätt att delta i statliga val i Finland och att det också i praktiken blir möjligt för dem att utöva sin rösträtt.

I *Norge* har ett interdepartementalt utskott den 12 december 1969 avgivit ett betänkande om rösträtt för norska medborgare bosatta i utlandet. Utskottets uppgift har i första hand varit att utreda grundvalen för en utvidgning av möjligheterna för utomlands bosatta norrmän att rösta vid val i Norge. Saken kan väntas bli framlagd för stortinget före utgången av 1971.

Sverige. Efter grundlagsändring 1967 gäl-

ler att svensk medborgare, som flyttat utomlands och upphört att vara mantalsskriven i Sverige, efter ansökan kan upptas i särskild röstlängd och därigenom få möjlighet att delta i val till riksdagen, om han uppfyller de villkor som riksdagsordningen föreskriver för rösträtt och har varit kyrkobokförd i Sverige någon gång under de fem kalenderåren närmast före det år då röstlängden upprättas.

Rekommendationerna har delvis genomförts.

LIBRARY II OF L. LIBRARY-CHURCH

2. Sänkt rösträttsålder

Med hänsyn till de krav som samhället numera ställer på ungdomarna har det ansetts naturligt att dessa tillåts ta aktiv del i samhällsfrågorna vid lägre ålder än förut. Förutsättningarna för en viss jämkning nedåt av rösträttsåldern har ökats genom den förbättrade undervisningen i samhällskunskap. Det har ansetts vara av värde att rösträttsåldern är lika i alla de nordiska länderna. År 1964 avgav Nordiska rådet en rekommendation om sänkt rösträttsålder. I rekommendationen betonas sambandet mellan rösträttsålder och myndighetsålder.

Vid 1970 års rådssession beslöt rådet att inte företaga sig något i anledning av ett medlemsförslag om sänkning av rösträttsåldern till 18 år. Nordiska rådets juridiska utskott ansåg att förslaget saknade aktualitet för Danmarks vidkommande, eftersom förslag om sänkning av rösträttsåldern till 18 år förkastats vid en folkomröstning i juni 1969. Inte heller för Norges del ansåg man det realistiskt att vid nuvarande tidpunkt föreslå en sänkning till 18 år.

Rekommendation nr 31/1964 angående sänkt rösträttsålder

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att företaga en undersökning av möjligheterna att sänka rösträttsåldern i de nordiska länderna, varvid rösträttsålderns sammanhang med myndighetsåldern särskilt bör beaktas.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Regeringarnas åtgärder

På svenskt initiativ togs frågan om en sänkning av myndighetsåldern och dennas sammanhang med rösträttsåldern upp till diskussion vid det nordiska justitieministermötet i Stockholm den 24–25 oktober 1967. Från dansk, finsk och norsk sida uttalades då att man skulle överväga frågan närmare.

Danmark. I Danmark är sedan 1961 rösträttsåldern 21 år. Förslag om sänkning till 18 år förkastades vid folkomröstning den 24 juni 1969. Ny folkomröstning om ett förslag om sänkning av rösträttsåldern till 20 år anordnades den 21 september 1971 vid vilken en majoritet röstade för förslaget. Myndighetsåldern är från den 1 januari 1970 nedsatt till 20 år.

Finland. Såväl rösträttsåldern som myndighetsåldern sänktes från 21 år till 20 år fr. o. m. den 1 juli 1969.

Island. I Island sänktes myndighetsåldern till 20 år från och med den 1 januari 1968. Rösträttsåldern har genom lag av den 30 april 1968 (nr 48) också sänkts till 20 år.

Norge. Frågan om en sänkning av rösträttsåldern har utretts av särskilda sakkunniga. Vid frågans behandling i Stortingets utenriks- och konstitutionskommitté rådde enighet om att rösträttsåldern borde sänkas till 20 år. Kommittén uttalade vidare att rösträtts- och myndighetsåldern borde sammanfalla. I enlighet med detta sänktes rösträttsåldern, genom grundlagsändring, från 21 till 20 år den 24 november 1967. Myndighetsåldern har från den 1 juli 1969 sänkts till 20 år.

Sverige. Sänkning av rösträttsåldern vid riksdagsval så att rösträtt tillkom den som senast kalenderåret före valet uppnått 20 års ålder genomfördes 1965. Motsvarande

sänkning av rösträttsåldern vid kommunalval genomfördes i samband därmed. 1969 sänktes rösträttsåldern ytterligare. Rösträtt tillkommer sålunda den som senast kalenderåret före valet uppnått 19 års ålder. Åldersgränsen gäller både vid riksdags- och kommunalval. De nya bestämmelserna tillämpades första gången vid valen 1970.

Genom lag den 23 maj 1969, som trätt i kraft den 1 juli s. å., har myndighetsåldern sänkts från 21 till 20 år.

Rekommendationen har i huvudsak genomförts.

LIBRARY II OF L. JERMAN-CIVIL-EN

3. Statstjänst

En gemensam nordisk arbetsmarknad har genomförts för flertalet löntagare i enskild tjänst, av vilka inte fordras särskild auktorisation för att utöva visst yrke etc. Det har då varit naturligt att undersöka möjligheterna att genomföra en fri arbetsmarknad även för de offentligt anställda. Grundlagsregler, som kräver inhemskt medborgarskap för erhållande av statstjänst, har därvid stått hindrande i vägen. Frågan upptogs som en särskild punkt vid behandlingen av den allmänna rekommendationen om rättslig likställighet (nr 7/1953) på nordiska justitieministermötet i Stockholm den 11–12 december 1953.

Rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

Till reg. i D, I, N, S

Rådet henstiller til regjeringene å overveie muligheten av fortsatt å gjennomføre praktiske og konkrete tiltak for suksessivt å utjevne ulikheten mellom statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske land, og anmoder regjeringene om at rådet gis underretning om de undersøkelser som foretas og de tiltak som eventuelt treffes i denne anledning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

En redogörelse för regeringarnas åtgärder i anledning av rekommendationen lämnas i

Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 31–33). Därav framgår, att några ändringar av ovannämnda regler inte genomförts i Danmark, Finland, Island och Norge, men att i Sverige en ändring av regeringsformen § 28 genomförts, varigenom gruppen av de statstjänster, som kan erhållas av utländska medborgare, väsentligt vidgats (se betr. lärare s. 330–332).

Rekommendationen har delvis genomförts i Sverige i ifrågavarande avseende.

4. Medborgarskap

År 1950 genomfördes i Danmark, Norge och Sverige efter gemensamt förberedelsearbete en likartad medborgarrättslig lagstiftning. I Finland gäller en särskild lagstiftning av år 1968; motsvarande isländska lag är av 1952. Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden och den därav följande ökade befolkningsomflyttningen mellan länderna har aktualiserat frågan om att underlätta internordiska medborgarskapsbyten. År 1960 beslöt Nordiska rådet därför rekommendera regeringarna att underlätta för nordiska medborgare att förvärva medborgarskap i annat nordiskt land bl. a. genom en jämkning av kraven på viss tids uppehåll. Sedan rådet 1964 erfarit att regeringarnas utredningsarbete i anledning av rekommendationen kommit in i ett avgörande skede, beslöt rådet samma år rekommendera regeringarna att nordiska medborgare skulle kunna förvärva medborgarskap genom naturalisation i annat nordiskt land efter högst tre års uppehåll.

År 1970 antogs en rekommendation om lagstiftningen beträffande medborgarskap för barn. Huvudregeln i de nordiska länderna är att barnet får faderns nationalitet, medan bosättningen normalt inte spelar någon roll. Enligt rekommendationen borde lagstiftningen om medborgarskap för barn i större omfattning ta hänsyn till barnets intresse.

Olikheter råder mellan man och kvinna vad gäller naturalisation i anledning av äktenskap. Man av utländsk nationalitet som gifter sig med kvinna av nordisk nationalitet får vänta längre på att erhålla naturalisation än kvinna av utländsk nationalitet som gifter sig med man av nordisk nationalitet. Vid rådssessionen 1970 antogs en rekommendation om jämlikhet vid naturalisation.

Rekommendation nr 12/1960 angående revision av medborgarskapslagstiftningen

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at søge gennemført lettere adgang for nordiske statsborgere til at erhverve anden nordisk statsborgerret, bl. a. ved lempelse af kravene om en vis tids ophold.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1965.

Rekommandation nr 1/1964 angående medborgarskapslagstiftningen

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at gennemføre sådanne ændringer i gældende bestemmelser og praksis vedrørende erhvervelse af statsborgerret, at der for nordiske statsborgeres adgang til at erhverve statsborgerret ved naturalisation i andet nordisk land stilles krav om højst 3 års ophold.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Rekommendation nr 6/1970 angående lagstiftningen beträffande medborgarskap för barn

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at undersøge, om der ved afgørelsen af statsborgerskabet i videregående om-

fang kan tages hensyn til princippet om barnets interesse og således, at spørgsmålet eventuelt senere kan aktualiseres på internationalt plan.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Rekommendation nr 7/1970 angående jämlikhet vid naturalisation

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at søge reglerne om naturalisation i forbindelse med ægteskab tillempet, således at der ikke generelt gøres forskel mellem mand og kvinde.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

a) Enligt beslut vid justitieministermötet i Helsingfors i januari 1961 tillkallades i Danmark, Finland, Norge och Sverige sakkunniga för att utreda frågan om underlättande för nordiska medborgare att förvärva medborgarskap i annat nordiskt land. I anledning av beslut vid justitieministermötet i Reykjavik i september 1962 uppdrogs åt sakkunnigkommittén jämväl att undersöka huruvida de nordiska länderna borde tillträda FN-konventionen den 30 augusti 1961 angående begränsning av statslöshet även som spørsmålet, vilka ändringar i medborgarskapslagstiftningen som erfordras, för den händelse konventionen skulle komma att tillträdas av de nordiska länderna.

Regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige har sedermera meddelat att praxis i naturalisationsärenden ändrats så, att för bifall till ansökan om naturalisation av medborgare i annat nordiskt land normalt skall krävas endast tre års hemvist.

I *Danmark, Norge och Sverige* har lagändringar antagits som medför vissa andra lättnader för medborgare i nordiskt land att vinna medborgarskap i annat sådant land. Sålunda har kravet på hemvistid vid medborgarskapsförvärv efter anmälan enligt 10 § i 1950 års medborgarskapslagar sänkts från tio till sju år samt den undre ålders-

gränsen för sådan anmälan sänkts från tjuugoett till aderton år och den övre åldersgränsen slopats. Lagändringarna har skett, i Danmark genom lag den 11 december 1968, i Norge genom lag den 20 december 1968 och i Sverige genom lag den 13 december 1968. Lagändringarna trädde i kraft den 1 januari 1969.

Som nämnts omfattade den gemensamma nordiska medborgarskapslagstiftningen blott Danmark, Norge och Sverige. I *Finland* påbörjades emellertid 1959 en revision av lagstiftningen om förvärv och förlust av finskt medborgarskap. Därvid uppmärksammades särskilt möjligheterna att bringa Finlands lagstiftning i överensstämmelse med övriga nordiska länders motsvarande regler. Ny lag har trätt i kraft den 1 juli 1968 (Medborgarskapslagen 401/68). Denna lag innehåller bestämmelser motsvarande dem i de danska, norska och svenska lagarna. Den 15 januari 1969 undertecknades i Köpenhamn överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om genomförande av vissa bestämmelser om medborgarskap. Överenskommelsen har tillämpats från den 1 januari 1969.

Under förutsättning att enighet uppnås mellan de nordiska länderna om att ändra medborgarskapslagstiftningen i enlighet med rådets rekommendation nr 1/1964 har *Islands* regering förklarat sig villig föreslå altinget att motsvarande praxis skall tillämpas i Island.

b) Nordiska departementsöverläggningar rörande godkännande av FN-konventionen den 30 augusti 1961 angående begränsning av statslöshet ägde rum i Stockholm den 28 februari 1967 och i Köpenhamn den 31 januari 1968. Härvid framkom, att man i Norge är inställd på att tillträda konventionen. I Danmark och Finland intog man motsatt ståndpunkt bl. a. därför att konventionen ger möjlighet till berövande av medborgarskap på politiska grunder. Enighet rådde emellertid om att den nordiska rättsenheten på förevarande område borde bevaras, även om länderna stannade för olika beslut i anslutningsfrågan. Man uttalade sig därför för att samtliga länder, också de som inte ämnade tillträda konventionen, skulle genomföra de lagändringar som en anslutning till konventionen förutsätter. Den avtalade lagändringen har för Danmarks del genomförts genom den tidigare omnäm-

da lagen av den 11 december 1968. Norge tillträdde konventionen den 11 augusti 1971. I Sverige har riksdagen genom beslut den 11 december 1968 godkänt den i New York den 30 augusti 1961 avslutade konventionen om begränsning av statslöshet.

c) De frågor som behandlas i rekommendationerna nr 6/1970 och 7/1970 har varit föremål för undersökning i Finland. En samnordisk utredning har ännu inte tillsatts. För frågornas fortsatta behandling kommer nödvändiga kontakter mellan medlemsländernas vederbörande myndigheter att upprätthållas på tjänstemannanivå.

Rekommendationerna nr 12/1960 och 1/1964 har i huvudsak genomförts.

Rekommendationerna nr 6/1970 och 7/1970 är under utredning.

LIBRARY II OF L. LIBRARY - CHICAGO

5. Utlänningslagstiftning

Sedan länge är en gemensam nordisk arbetsmarknad genomförd och Norden ett gemensamt passkontrollområde. Den tilltagande internationaliseringen av samhällslivet har ökat behovet av att likartade regler om utlänningsfrågor gäller i hela Norden. Uttalanden till förmån för en liberalisering av utlänningslagstiftningen har vid flera tillfällen gjorts av enskilda och organisationer.

Mot bakgrund härav samt i beaktande av att de nordiska länderna förutsätts i huvudsak föra en likartad utlänningspolitik beslöt Nordiska rådet 1966 rekommendera regeringarna att utreda förutsättningarna för en enhetlig nordisk utlänningslagstiftning och en samstämmig nordisk utlänningspolitik. Som ett led i utredningen borde undersökas möjligheterna att vinna ytterligare enhetlighet i fråga om reglerna för utlännings rättskydd. För att erhålla större samstämmighet beträffande den på lagstiftningen grundade utlänningspolitiken borde utredningen också avse sådana frågor som visum, uppehållstillstånd och arbetstillstånd.

Rekommendation nr 22/1966 angående enhetlig utlänningslagstiftning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet hemställer hos regeringarna att utreda förutsättningarna för en enhetlig nordisk utlänningslagstiftning och en samstämmig nordisk utlänningspolitik.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rekommendationen tillsatte regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige en kommitté med uppgift att utreda förutsättningarna för en koordinering av den nordiska utlänningslagstiftningen. Island anmälde sig vilja följa arbetet utan att vara direkt representerat i kommittén. Kommittén avgav i december 1970 sitt betänkande kallat »Utlänningspolitik och utlänningslagstiftning i Norden» (NU 1970: 16).

Rekommendationen är under utredning.

6. Nordisk språkkonvention

En huvudregel i varje land vad gäller kontakten mellan myndigheter och allmänhet torde vara att myndigheterna endast är skyldiga att ta befattning med handlingar på landets egna språk. Själva agerar de alltid på det egna språket eller de egna språken. Det nuvarande rättsläget vållar stundom svårigheter. De ökande kontakterna mellan de nordiska länderna leder inte sällan till att skriftliga inlagor på annat nordiskt språk än det egna landets kommer de förvaltande och rättsvårdande myndigheterna tillhanda. Tre av dessa språk – danska, norska och svenska – är varandra så lika, att missförstånd vid tolkningen av handlingarna i allmänhet inte uppkommer. Myndigheterna brukar också regelmässigt godta handlingar på något av dem, även om skyldighet därtill inte finns. Stundom händer dock att domstolar eller andra myndigheter anser sig böra fordra att dokument, som inges till dem, skall vara avfattat på myndighetens språk.

Mot denna bakgrund beslöt Nordiska rådet 1966 rekommendera regeringarna att utarbeta förslag till en nordisk konvention om rätt för nordbo att i vissa fall använda sitt eget språk i handlingar ingivna till statlig myndighet i Norden.

Rekommendation nr 29/1966 angående nordisk språkkonvention

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne gennem en undersøgelse af de praktiske og økonomiske problemer at udrede forudsætningerne for indgåelse af en konvention, som omfatter alle de nordiske sprog, og hvorefter enhver nor-

disk borger har ret til uden særlige omkostninger at anvende det nordiske sprog, som han anser for sit eget, ved henvendelse til domstol eller anden offentlig myndighed i Norden, forudsat at han har vanskelighed ved at bruge myndighedens eget sprog.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

I Finland har verkställts en undersökning rörande de praktiska och ekonomiska svårigheter, som är förenade med ett genomförande av språkkonventionen. Denna redovisades på det nordiska justitieministermötet den 25 oktober 1967. Justitieministrarna enades därvid om att man också från svensk sida skulle kartlägga de problemställningar, som aktualiseras av rekommendationen.

I Sverige har därefter med stöd av Kungl. Maj:ts förordnande den 28 maj 1968 inrikesministern tillsatt en utredning om invandraranspassningsproblem m. m. Enligt direktiven skall utredningen bl. a. behandla de frågor som berörs i rekommendationen. När utredningsuppdraget slutförts, skall saken på nytt tagas upp med justitieministerierna i Danmark, Finland och Norge.

Rekommendationen är under utredning.

D. Familjerätt

Inom familjerätten har pågått ett nordiskt lagstiftningsarbete sedan detta sekels början, vilket resulterat i likartade lagregler på ett flertal olika områden. De två familjerättsli-

ga spørsmål, som behandlats i Nordiska rådet, har båda gällt äktenskapsrätten och avsett revision av redan förefintliga bestämmelser.

1. Äktenskapslagstiftning

En likartad äktenskapslagstiftning genomfördes under åren 1915–1929 i samtliga nordiska länder. Under intryck av förändrade samhällsförhållanden har en reform av denna lagstiftning blivit aktuell. År 1955 antog Nordiska rådet därför en rekommendation om revision av äktenskapslagstiftningen. Sedan det visat sig inte råda full överensstämmelse mellan de i anledning av rekommendationen utarbetade utredningsförslagen, beslöt rådet 1967 uppmana regeringarna att söka åstadkomma större likformighet vid en reforms genomförande.

Rekommendation nr 12/1955 angående revision av den nordiska äktenskapslagstiftningen

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka förutsättningarna för en revision av den i de nordiska länderna gällande lagstiftningen om äktenskap och äkta makars förmögenhetsförhållanden, så att denna blir så likartad som möjligt.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Rekommendation nr 7/1967 angående likartad nordisk äktenskapslagstiftning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at der på grundlag af de afgivne betænkninger og forslag søges tilvejebragt yderligere ensartethed i den nordiske lovgivning om ægteskabs indgående og opløsning, således at i alle landene

1. reglen om utroskabs retsvirkning ændres i overensstemmelse med det i

den norske komitébetænkning anførte forslag, hvorefter utroskab opretholdes som skilsmissegrund, samtidig med at retten får adgang til at give separation i stedet for skilsmisse, når hensynet til fællesbørnene eller andre vægtige grunde taler for det,

2. denne regel også lægges til grund ved utroskab i separationstiden, samt

3. fristen for skilsmisse efter forudgående retslig separation sættes til 1 år.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Regeringarnas åtgärder

a) I anledning av 1955 års rekommendation tillsattes i samtliga länder utom Island kommittéer för att överväga en allmän revision av respektive lands äktenskapslagstiftning. Kommittéerna har hållit nära kontakt med varandra bl. a. vid årliga sammankomster för de olika ländernas kommittéer. I detta samarbete har Finland deltagit med en observatör, beroende på att någon särskild kommitté för den här aktuella frågan inte funnits efter 1958. Kommittéförslagen följdes av departementsförhandlingar. Under åren 1968 och 1969 genomfördes lagändringar avseende regler om äktenskaps ingående och upplösning i Danmark, Finland, Norge och Sverige. I Danmark genom lag av den 4 juni 1969 (nr 256), vilken trätt i kraft den 1 januari 1970, i Finland genom lag av den 23 maj 1969, vilken trädde i kraft den 1 december 1969 och i Norge lag av den 7 februari 1969 (nr 7), som trätt i kraft den 1 juli 1969. Genom lag av den 22 maj 1970 (nr 30) har vidare ändringar vidtagits i loven om ektefellers formuesforhold huvudsakligen i överensstämmelse med kommitténs förslag. För

Sveriges del utfärdades lagändringarna den 13 december 1968 med ikraftträdande den 1 juli 1969.

I fråga om äktenskaps upplösning på grund av otrohet har ändringar utformats i enlighet med punkterna 1) och 2) i rekommendation nr 7/1967. Beträffande särlevnadstidens längd har man i Danmark, Finland och Sverige följt punkt 3) i rekommendationen. I Norge däremot har tidigare regler om särlevnadstidens längd efter dom eller beslut på hemskillnad bibehållits. Dessa innebär att tiden är minst ett år när parterna är ense om äktenskapsskillnad och minst två år i övriga fall. Har domstolen vid ena makens otrohet dömt till hemskillnad i stället för äktenskapsskillnad, föreslås dock en särlevnadstid på ett år.

I Island förbereds en med de övriga nordiska länderna likartad lagstiftning angående äktenskaps ingående och upplösning.

b) Frågan om de medicinska äktenskapshindren har brutits ut för särbehandling. För utredning av detta spörsmål tillsattes under våren 1956 nationella kommittéer i Danmark, Norge och Sverige. I Finland har utredningsarbetet utförts av den allmänna kommittén för revision av äktenskapslagstiftningen. Kommittéarbetet slutfördes i samtliga länder 1960, varpå förslag om ändring av hithörande lagregler framlades i ettvar av de fyra länderna. Efter behandling i respektive departement/ministerier har

frågan tagits upp i samband med den allmänna revisionen av äktenskapslagstiftningen.

c) I Finland har antagits en lag den 28 april 1967 (nr 190/1967) om ändring av lagen angående vissa familjerättsliga förhållanden av internationell natur. Fortsatt lagstiftning rörande internationell äktenskapsrätt och arvsrätt övervägs inom den finska lagberedningen.

Den år 1956 i Sverige tillsatta familjerättskommittén har utarbetat utkast till lag om internationellrättsliga förhållanden rörande äktenskap (äktenskaps ingående, rättsverkningar och upplösning) samt till ny lag om internationellrättsliga förhållanden rörande dödsbo. Kommittén har i november 1969 lagt fram ett betänkande med förslag till lagstiftning rörande internationell äktenskapsrätt och arvsrätt. Familjerättskommitténs arbete har bedrivits i samråd med representanter för Danmark, Finland och Norge. Samråd har vidare ägt rum mellan nordiska delegerade under arbetet på en Haagkonvention om erkännande av hemskillnad och äktenskapsskillnad.

I Norge överväger man lagstiftning om internationellrättsliga regler om äktenskaps rättsverkningar.

Rekommendationerna har i huvudsak genomförts.

2. Sjömansprästs vigselrätt

Behörigheten för präst tillhörande någon av de nordiska ländernas protestantiska kyrkor att utanför hemlandet förrätta vigsel är relativt begränsad och beroende av att vissa förutsättningar är uppfyllda. Till följd av bestämmelser härom ägde exempelvis tidigare inte den norske sjömansprästen i Göteborg och den svenske sjömansprästen i Narvik vigselrätt på sina respektive stationsorter, vilket föranledde vissa praktiska olägenheter.

Presidieskrivelse den 2 september 1958 angående sjömansprästs vigselrätt¹

Till reg. i N, S

--- henstiller præsidiets til regeringerne i Norge og Sverige at søge gennemført de nødvendige ændringer i lovgivningen, således at ægteskaber indgået for den norske sømandspræst i Göteborg og den svenske sømandspræst i Narvik anerkendes som gyldige i begge lande.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 35).

Syftet med presideskrivelsen har uppnåtts.

---

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 6. sesj., 1958, s. 1636—1637.

E. Allmän civilrätt

Ett centralt önskemål i rådets arbete på det rättsliga fältet har sedan rådets tillkomst varit att i vidast möjliga omfattning söka skapa likställighet mellan sådana medborgare i något nordiskt land, som uppehåller sig i annat nordiskt land än hemlandet, och vistelselandets medborgare. Under denna rubrik kommer två rättsområden att behandlas, där rådet i syfte att till-

godose dessa likställighetssträvanden antagit rekommendationer. De gäller rätten att förvärva fast egendom (se nedan under punkt 1) och rätten till sportfiske på allmänt vatten (punkt 2). – Övriga spörsmål, som upptagits nedan, kan ses som ett led i rådets arbete för att åstadkomma likartade rättsregler på områden, där förekommande skilljaktigheter föranleder praktiska olägenheter.

1. Förvärv av fast egendom

Frågan om rätten att förvärva fast egendom upptogs i hela sin omfattning som en särskild punkt vid behandlingen av den allmänna rekommendationen om rättslig likställighet (nr 7/1953) på nordiska justitieministtermötet i Stockholm den 11–12 december 1953 men har efter hand kommit att begränsas till att gälla enskildas förvärv av fastighet för bostadsändamål. Bl. a. genom den fria arbetsmarknaden har medborgare från de olika nordiska länderna i ökad omfattning kommit att vistas i annat nordiskt land än hemlandet. Kravet på likställighet beträffande rätten att förvärva fast egendom har härigenom fått ökad praktisk betydelse. Särskilda problem uppkommer i fråga om förvärv av sådan fastighet i annat nordiskt land än det, där vederbörande är bosatt.

Rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

Till reg. i D, I, N, S

Rådet henstiller til regjeringene å overveie muligheten av fortsatt å gjennomføre praktiske og konkrete tiltak for suksessivt å utjevne ulikheten mellom statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske land, og anmoder regjeringene om at rådet gis underretning om de undersøkelser som foretas og de tiltak som eventuelt treffes i denne anledning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 3/1958 angående likställighet i fråga om förvärv av fast egendom och erhållande av lån för bostadsändamål

Till reg. i D, F, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige ved de nødvendige ændringer i lovgivningen eller administrativ praksis at søge gennemført ligestilling af nordiske statsborgere med hensyn til retten til at erhverve fast ejendom til boligformål samt opnåelse af lån hertil.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Regeringarnas åtgärder

Likställighet i förevarande avseende har i praktiken i stort sett uppnåtts vad gäller förvärv av fastighet utom i ett avseende i Danmark. Likaså torde likställighet i realiteten överallt föreligga när det gäller rätten att erhålla lån för bostadsändamål.

Danmark: Enligt lag av 23 december 1959 krävs för personer som inte är bosatta i Danmark särskilt tillstånd för förvärv av fast egendom. Medborgare från annat nordiskt land, som är bosatta i Danmark, är sålunda likställda med danska medborgare.

Finland: För utländska medborgares förvärv av fast egendom och erhållande av lån krävs tillstånd från statsrådet.

Norge: Likställighet har genomförts i praktiken.

Sverige: För utländska medborgares för-

värv av fast egendom krävs särskilt tillstånd. Se vidare Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 36 ff).

Rekommendationerna har delvis genomförts.

2. Sportfiske

I huvuddelen av vattnen kring Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges kuster och i dessa länders inre vattendrag äger envar av vederbörande lands egna medborgare rätt att bedriva fiske, vilken av många utnyttjas för sportfiske. Frågan om rätt för tillfälliga besökande från grannländerna att bedriva sportfiske i ifrågavarande vatten upptogs som en särskild punkt vid behandlingen av den allmänna rekommendationen om rättslig likställighet (nr 7/1953) på nordiska justitieministtermötet i Stockholm den 11–12 december 1953 och gjordes senare till föremål för särskilda rekommendationer. Sedan ovannämnda rekommendationer genomförts, antog rådet 1968 en rekommendation i syfte att få till stånd likställdhet även i fråga om fiskeavgifternas storlek m. m. 1970 riktede rådets presidium en skrivelse till Norges regering angående genomförande av rekommendation nr 26/1968 om fritidsfiske. I samtliga nordiska länder, utom i Norge, rådde nämligen likställdhet beträffande statliga fiskevårdsavgifter.

Rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

Till reg. i D, I, N, S

Rådet henstiller til regjeringene å overveie muligheten av fortsatt å gjennomføre praktiske og konkrete tiltak for suksessivt å utjevne ulikheten mellom statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske land, og anmoder regjeringene om at rådet gis underretning om de undersøkelser som foretas og de tiltak som eventuelt treffes i denne anledning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1954 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 27/1954 angående rätt till sportfiske

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene gjennom undersøkelser og nødvendige forhandlinger å klarlegge om en slik ordning kan gjennomføres at nordiske statsborgere ved besøk i et annet nordisk land får samme rett til fritt fiske av ikke yrkesmessig natur som besøkslandets innbyggere.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 2/1958 angående likställighet i fråga om icke yrkesmässigt fiske i havet

Till reg. i D, F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att genomföra likställighet mellan egna medborgare och medborgare från annat nordiskt land beträffande icke yrkesmässigt fiske i havet i överensstämmelse med vad som anföres i Nordiska rådets juridiska nio-mannakommittés utlåtande i spörsmålet av den 3 februari 1958 med tillhörande lagförslag (Sak B 1/1958, Bilaga 1).

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1961.

Rekommendation nr 26/1968 angående fritidsfiske

Till reg. D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til de nordiske regeringer, som har indført en statslig fiskeafgift eller overvejer at indføre en

sådan, at søge bestemmelserne udformet således, at der ikke opkræves større afgifter af andre nordboer end af landets egne borgere.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Presidieskrivelse den 7 september 1970 angående genomförande av rek. nr 26/1968 om fritidsfiske¹

Till reg. i N

Nordiska rådets presidium får härmed till Norges regering överlämna trafikutskottets framställning med hemställan att rådets rekommendation nr 26/1968 om fritidsfiske måtte genomföras.

Regeringarnas åtgärder

De tre förstnämnda rekommendationerna har till fullo genomförts. En redogörelse för regeringarnas åtgärder lämnas i Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 39–40).

Statlig fiskevårdsavgift uttas för närvarande (april 1971) endast i Finland (lag om fiske den 28 september 1951) och Norge (Lov av 6 mars 1964 om laksefiske og inne-landsfiske). Den finska fiskevårdsavgiften utgår med samma belopp för finska och utländska medborgare. Då det inte är aktuellt att införa statlig fiskevårdsavgift vare sig i Danmark eller Sverige är eventuella åtgärder i anledning av rekommendationen närmast aktuella för Norges del. Från den 1 januari 1972 kommer den norska fiskevårdsavgiften att utgå med samma belopp för norska och utländska medborgare, nämligen 15 kronor per år.

Rekommendationerna nr 7/1953, 27/1954 och 2/1958 har genomförts i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 26/1968 och presidieskrivelsen har genomförts.

---

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 19:e sess., 1971, s. 2437–2438.

3. Godtrosförvärv av lös egendom

I de nordiska länderna tillämpas olika regler beträffande verkan av god tro vid extinktiva förvärv av lös egendom. I konfliktsituationer mellan godtroende förvärvare och den ursprungliga ägaren eller innehavaren ger vissa länder den förre företräde, eventuellt med en lösningsrätt för den senare. I andra länder har främst den senares intressen tillgodosetts. Mot denna bakgrund riktade presidiet 1959 en uppmaning till regeringarna om att förenhetliga reglerna om extinktiva godtrosförvärv. En förnyad uppmaning till regeringarna om denna sak gavs av presidiet 1963. Sedan de i anledning av skrivelsen tillsatta utredningsmännen avgivit sina betänkanden, förelades de sålunda utarbetade lagutkastet Nordiska rådet för yttrande. I anledning härav antog rådet 1967 en rekommendation till regeringarna rörande gemensamma regler om förvärv av lösöre i god tro.

Presidieskrivelse den 17 februari 1959 angående förenhetligande av reglerna om extinktiva godtrosförvärv¹

Till reg. i D, F, I, N, S

--- får presidiet --- hemställa att regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige ville inleda ett gemensamt utredningsarbete i syfte att nå fram till mera enhetliga regler beträffande verkan av god tro vid extinktiva förvärv av lös egendom.

Presidieskrivelse den 14 juni 1963 angående visst lagstiftningssamarbete²

Till reg. i D, F, I, N, S

Præsidiets kan tiltræde det af den juridiske nímandskomité anførte og skal derfor tillade sig at henlede regeringernes opmærksomhed på denne sag.³

Rekommendation nr 13/1967 angående gemensamma regler för förvärv av lösöre i god tro

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne på baggrund af de foreliggende betænkninger og det norske departementsudkast at søge gennemført ensartet nordisk lovgivning om erhvervelse af løsøre i god tro, der bortset fra tilfælde af tyveri, røveri eller voldelig tvang som udgangspunkt bygger på en almindelig ekstinktionsregel.

Nordisk Råd henstiller endvidere, såfremt helt ensartede regler ikke kan opnås i tilfælde af tyveri, røveri eller voldelig tvang, at lovforslagene affattes

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 7:e sess., 1959, s. 1874—1875.

² Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 12:e sess., 1964, s. 1996.

³ I niomannakommitténs skrivelse framhölls att de i juni 1959 tillsatta sakkunniga ännu inte avslutat sitt arbete. Kommittén förslog därför presidiet att man skulle fästa regeringarnas uppmärksamhet på frågan. Enligt kommitténs uppfattning var det av intresse att den igångsatta utredningen så snart som möjligt kunde avslutas.

på en sådan måde, at man ved rets-
vendelsen i videst muligt omfang kom-
mer til det samme resultat.

*Rekommendationen ej slutbehandlad av
rådet.*

Regeringarnas åtgärder

Med anledning av presidiets skrivelse till-
satte regeringarna i Danmark, Finland, Nor-
ge och Sverige år 1959 sakkunniga för att
verkställa den begärda utredningen. I no-
vember 1965 hade de sakkunniga i Dan-
mark och Sverige avslutat detta arbete; för
Danmarks vidkommande genom ett i de-
cember 1964 avgivet betänkande om »felles-
nordiske regler om erhvervelse af løsøre i
god tro» (Betænkning nr 370/1964) och för
Sveriges vidkommande genom ett i januari
1965 avgivet betänkande om godtrosförvärv
av lösöre (SOU 1965:14). Båda innehåller
utkast till lagstiftning om förvärv av lös-
öre i god tro. De sakkunniga i Finland och
Norge hade vid den aktuella tidpunkten
ännu inte avslutat sitt arbete. Ett finskt och
ett norskt (preliminärt) lagutkast fanns
emellertid återgivet i det danska och det
svenska betänkandet. Ett genomförande av
de föreliggande lagutkasten skulle medfört
enhetliga regler om förvärv av lösöre i god
tro i Danmark, Finland och Sverige, medan
de norska reglerna skulle avvikit betydligt.
Enligt de danska, finska och svenska försla-
gen skulle enligt huvudregeln extinktion ske
av den ursprunglige ägarens rätt, varvid
dock kraven på förvärvarens goda tro före-
slogs skärpta. Den principiella utgångspunk-
ten i det norska utkastet var däremot den
ursprungligen berättigades vindikationsrätt,
varifrån det vid enstaka tillfällen skulle kun-
na göras undantag till förmån för den som
förvärvar i god tro.

Genom ett den 27 november 1965 dag-
tecknat förslag av Danmarks regering an-
modades Nordiska rådet att uttala sig över
principerna i de föreliggande danska, finska,
norska och svenska utkasten till bestämmel-
ser om förvärv av lösöre i god tro (Sak B
3/j). Vid tidpunkten för frågans behand-
ling i Nordiska rådet hade justitiedeparte-
mentet i Norge utarbetat en promemoria
med ett preliminärt norskt departementsut-
kast till lag om godtrosförvärv av lösöre.
Detta utkast avvek på en rad punkter från

ovannämnda norska sakkunnigbetänkande.
Departementsutkastet baseras bl. a. på en
allmän regel om extinktion. Den principiella
utgångspunkten var sålunda densamma
som i de danska, finska och svenska försla-
gen.

Nordiska departementsöverläggningar har
ägt rum med utgångspunkt från de danska,
finska och svenska kommittéförslagen och
det norska departementsutkastet. Enighet
har uppnåtts om att lagstiftningen på områ-
det i princip bör bygga på extinktionsprin-
cipen. För Sveriges del kommer denna prin-
cip att tillämpas genomgående, medan i de
övriga länderna undantag kommer att göras
beträffande egendom som förkommit genom
stöld, rån eller grovt tvång. Vid ett möte
mellan kontaktmännen för nordiskt lagstift-
ningssamarbete i maj 1971 rådde enighet
om att man borde framlägga proposition i
saken före hösten 1972.

*Syftet med presidieskrivelserna har
uppnåtts.*

*Rekommendationen är under utred-
ning.*

4. Betänketid i avtalslagen

Påstridiga försäljare lockar ofta oerfarna konsumenter att ingå avtal som vederbörande vid närmare eftertanke ångrar. Enligt de gällande nordiska avtalslagarna kan en köpare inte ensidigt upphäva ett ingånget avtal, även om detta ter sig mindre billigt, t. ex. om köparen alls inte har bruk för varan eller råd att skaffa den. Ofta utformas kontrakten på ett sådant sätt att köparen avger en beställning som är bindande för honom. Säljaren blir däremot inte bunden förrän han accepterat beställningen och kan på detta sätt skaffa sig en frist under vilken han står fri visavi avtalet. Mot denna bakgrund har det ansetts ligga nära till hands att stadga om betänketid för köparen i situationer av denna art. En rekommendation härom antogs av Nordiska rådet 1967.

Rekommendation nr 15/1967 angående införande av regel om betänketid i avtalslagen

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge behovet for og overveje indholdet af en beskyttelsesregel navnlig i de tilfælde, hvor aftale indgås eller bestilling afgives under den ene parts uanmodede henvendelse på den anden parts bopæl eller dermed ligestillet sted.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rekommendationen tillsattes i Danmark och Norge särskilda kommittéer

för att utreda frågan. Regeringarna i Finland och Sverige utsåg sakkunniga för att följa arbetet i den norska och den danska kommittén. På grundval av ett av de svenska sakkunniga i juni 1970 avgivet betänkande (SOU 1970: 35) har i Sverige antagits och utfärdats lagen av den 4 juni 1971 om hemförsäljning m. m. (SFS 1971: 238). Enligt lagen äger köpare att inom en vecka frånträda anbud eller antagande svar på anbud som avgivits i samband med hemförsäljning eller under liknande förhållanden.

Den danska kommittén, som avgav sitt betänkande i november 1970 (Betænkning nr. 585), har inte kommit fram till en lösning med rätt till att inom en viss tid frånträda köp som skett genom hemförsäljning.

Norskt kommittébetänkande om frånträdan av köp m. m. i vissa fall har avgivits den 12 november 1970.

Rekommendationen är under utredning.

5. Preskription

De nordiska ländernas bestämmelser om preskription av fordringar uppvisar betydande olikheter. Efter samnordiska överläggningar uppdrogs år 1951 åt särskilda sakkunniga att genomgå gällande regler samt utarbeta förslag till gemensam lagstiftning. År 1957 avgavs i Danmark, Finland, Norge och Sverige betänkanden som innehöll i huvudsak likalydande förslag. Efter överläggningar mellan justitieministrarna visade det sig emellertid inte möjligt att uppnå enighet om framläggande av förslag om gemensam nordisk lagstiftning i ämnet.

År 1965 beslöt Nordiska rådet aktualisera frågan genom en rekommendation till regeringarna att införa en gemensam lagstiftning baserad på en längre allmän preskriptionstid på 10 år och en kortare frist för dagliglivets krav.

Rekommendation nr 13/1965 angående enhetlig tid för fordringspreskription

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at indføre en fælles nordisk lovgivning om forældelse af fordringer baseret på en længere almindelig forældelsesfrist på 10 år og en kortere frist for forældelse af dagliglivets krav.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Vid ett nordiskt justitieministermöte i december 1964 fattades beslut om att göra ett nytt försök att enas om ett förslag till

samnordisk lagstiftning. En inom svenska justitiedepartementet utarbetad promemoria med förslag till lag om fordringspreskription lades därefter till grund för överläggningar mellan de nordiska justitiedepartementen/ministerierna. Det vidare nordiska samarbetet på området har därefter vilat i avvakten på resultatet av strävandena att harmonisera ifrågavarande lagstiftning inom Europarådet. De svenska representanterna i Europarådets expertkommitté för denna fråga har i kommittén lagt fram förslag till europeiska preskriptionsregler som väsentligen bygger på resultatet av de ovannämnda nordiska departementsöverläggningarna.

Då harmoniseringsarbetet inom Europarådet emellertid visat sig inte resultera i en konvention, har man beslutat att återupptaga de nordiska departementsöverläggningarna hösten 1971.

Rekommendationen är under utredning.

6. Skadeståndslagstiftning

Efter beslut år 1946 har frågan om en harmonisering av skadeståndslagstiftningen i Norden gjorts till föremål för ett flertal utredningar. Resultatet av utredningsarbetet har emellertid varit begränsat.

Principen för skadeståndsfrågors lösande har sedan århundraden varit den, att, om en skada inträffat och det kunnat påvisas att någon vållat densamma, denna skadevällare haft att betala den skadelidande ersättning för hans förluster. Eljest har den skadelidande själv fått bära den förlust skadan framkallat. Den s. k. culparegeln har sålunda tillämpats.

Vid Nordiska rådets session 1966 förelåg förslag dels om att gemensamt införa likartade bestämmelser om barns skadeståndsansvar baserat på ett system med obligatorisk ansvarsförsäkring, dels om att regeringarna skulle lägga fram en allmän plan för samarbete på skadeståndsrättens område angivande efter vilka huvudprinciper denna borde läggas upp. Utmärkande för båda förslagen var att förslagsställarna var ovilliga att godtaga culpa-principen som normerande för stora delar av skadeståndslagstiftningen. Så långt var rådet emellertid inte berett att gå. Som ett första steg i en utveckling bort från culparegeln kunde man tänka sig att undersöka försäkringssystemets verkningar. Rådet begränsade sig därför till att rekommendera en rättssociologisk undersökning av försäkringens verkningar inom skadeståndsrätten. Senare förslag i Nordiska rådet att få till stånd en samlad skadeståndsrättslig lagstiftning har avvisats av rådet.

Rekommendation nr 5/1966 angående försäkrings inverkan på skadeståndslagstiftningen

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at lade foretage en retssociologisk undersøgelse af forsikrings virkninger på erstatningslovgivningen.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

År 1966 utsågs sakkunniga i Danmark, Finland, Norge och Sverige för att överväga möjligheterna att utföra den i rekommendationen nämnda undersökningen. Den norske sakkunnige avgav sin rapport i februari 1969 och den svenske sakkunnige sin i december s. å. Den finska och den danska rapporten väntas föreligga under 1971.

Rekommendationen är under utredning.

7. Ersättning för personskador vållade av interner

Enligt gällande rätt i Norden får den enskilde, som utsätts för övergrepp t. ex. av försöksutskrivna från anstalt i stort sett själv bära förluster och kostnader som uppstår på grund av dylika övergrepp i den mån skadevällaren inte kunnat ersätta förlusten. Detta har på många håll inte ansetts riktigt. Det borde i stället vara det allmännas sak att kompensera dem, som blivit lidande på att samhället ofta i socialt syfte låter interner vistas i frihet, med ersättningar utgående av allmänna medel. I syfte att få till stånd en utredning av härmed sammanhängande spörsmål antog Nordiska rådet en rekommendation 1968.

Rekommendation nr 19/1968 angående personskador vållade av interner

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne

a) at tilvejebringe nærmere oplysning om, hvorvidt og i bekræftende fald på hvilket grundlag og i hvilket omfang offentlige myndigheder i de nordiske lande udbetaler erstatning for skader, der er forvoldt af personer, over for hvilke samfundet ved anbringelse på anstalt eller institution eller på anden måde har truffet foranstaltninger af kriminalretlig eller i øvrigt af forsorgsmæssig karakter, og

b) at undersøge mulighederne for fastsættelse af fællesnordiske ensartede principper, hvorefter der administrativt kan udbetales billighedserstatning af offentlige midler for sådanne skader.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Utredningsarbete har igångsatts inom de nordiska justitiedepartementen/ministerierna.

Rekommendationen är under utredning.

F. Immaterialrätt

Inom rådet har immaterialrättsliga frågor diskuterats i olika sammanhang, bl. a. frågor om upphovsrätt och mönsterskydd. I första hand har emellertid rådets arbete på detta område koncentrerats till patenträtten, där rådet verkat för en gemensam nordisk lag-

stiftning (se nedan punkt 1). Rekommendationer har emellertid också antagits om rättskydd för växtförädlingsprodukter (punkt 2) och om rätten till arbetstagares uppfinningar (punkt 3).

1. Patentlagstiftning

Frågan om en nordisk patentgemenskap upptogs som en särskild punkt vid behandlingen av Nordiska rådets allmänna rekommendationen om rättslig likställighet (nr 7/1953) på nordiska justitieministtermötet i Stockholm den 11–12 december 1953 och blev påföljande år föremål för en ny, preciserad rekommendation av rådet. Vid rådets session 1965 begärdes i ett svenskt regeringsförslag rådets yttrande över frågan om att snabbt genomföra ett utkast till gemensam patentlagstiftning. I anledning härav antog rådet en ny rekommendation i saken. I syfte att få till stånd en enhetlig tillämpning hos de nationella patentmyndigheterna av en blivande gemensam lagstiftning beslöt rådet vidare rekommendera regeringarna att utreda frågan om att skapa en gemensam nordisk klagoinstans för patentsaker.

Rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

Till reg. i D, I, N, S

Rådet henstiller til regjeringene å overveie muligheten av fortsatt å gjennomføre praktiske og konkrete tiltak for suksessivt å utjevne ulikheten mellom statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske land, og anmoder regjeringene om at rådet gis underretning om de undersøkelser som foretas og de tiltak som eventuelt treffes i denne anledning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1954 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 29/1954 angående nordiska patent

Till reg. i D, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne snarest at søge gennemført et system med nordisk patent.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1965.

Rekommendation nr 36/1965 angående nordisk patentlagstiftning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne snarest at søge gennemført det i Nordisk udredningsserie 1963: 6 indeholdte udkast till fælles nordisk patentlovgivning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Rekommendation nr 37/1965 angående gemensam klagoinstans i patentärenden

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne nærmere at udrede spørgsmålet om oprettelse af en fælles nordisk klageinstans i patentsager.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rekommendation nr 29/1954 tillsatte regeringarna i Danmark, Norge och Sverige kring årsskiftet 1954/55 nationella kommittéer för att utreda frågan om nordiskt samarbete beträffande patentlagstiftningen. Dessa kommittéer bildade tillsammans Kommittén för nordiska patent. Den höll sitt första sammanträde den 3–5 maj 1955 i Stockholm. Under hösten 1956 tillkallades en nationell kommitté jämväl i Finland, vilken därefter medverkade i den nordiska kommitténs arbete.

Ett gemensamt preliminärt betänkande utsändes 1962 till intresserade myndigheter och organisationer för yttrande. Betänkandet innehöll ett förslag till enhetlig nordisk patentlagstiftning samt motiv och tillämpningsföreskrifter. Efter viss överarbetning i anledning av remissvaren avgav kommittéerna i början av år 1964 ett gemensamt slutligt betänkande med förslag till ny patentlagstiftning avsedd att helt ersätta gällande patentlagar i Danmark, Finland, Norge och Sverige och till ett nordiskt samarbetsavtal på patentområdet för införande av en ordning med nordiska patentansökningar (NU 1963: 6). Kommittéernas förslag till nordiskt patentsamarbete innebar, att den som vill erhålla patent i de nordiska länderna skall kunna vända sig med en patentansökan, s. k. nordisk patentansökan, till endast ett av de nordiska patentverken, som därvid i stort sett ensamt behandlar ansökan och meddelar patent med giltighet även i de övriga länderna. För att systemet med nordiska patentsökningar skall kunna fungera på avsett sätt måste patentlagstiftningen i varje land vara helt överensstämmande i allt som gäller patentbeviljandet. Även i vad avser övriga civilrättsliga bestämmelser måste lagarna i allt väsentligt överensstämma till sitt sakliga innehåll.

Efter ny remissbehandling hölls nordiska departementsöverläggningar under hösten 1964 rörande lagstiftningsfrågans fortsatta behandling. Med anledning av vad som framkommit vid överläggningarna avgavs från svensk sida ett regeringsförslag till Nordiska rådets trettonde session 1965. I förslaget begärdes rådets yttrande över frågan om att snabbt genomföra det i Nordisk udredningsserie 1963: 6 intagna utkas-

tet till gemensam nordisk patentlagstiftning. I anledning av förslaget antog rådet den ovannämnda rekommendationen nr 36/1965 angående nordisk patentlagstiftning.

Vid frågans behandling i Norges regering i oktober 1965 fastslogs, att frågan om genomförande av ett system med nordiska patentansökningar borde övervägas ytterligare. Ikraftträdandet av lagens kapitel 3 borde därför anstå tills vidare.

Under hösten 1967 utfärdades i alla nordiska länder utom Island enhetliga nordiska patentlagar (i *Danmark* den 20 dec. 1967, Nr. 479, i *Finland* den 15 dec. 1967 N:o 550, i *Norge* den 15 dec. 1967, nr 9 och i *Sverige* den 1 dec. 1967, SFS 1967: 837). Med undantag av bestämmelserna i 3 kap. om nordisk patentansökan trädde lagarna i kraft den 1 januari 1968. Den *isländska* regeringen har uttalat, att landets patentlagstiftning (nr 12/1923) kan beräknas bli reviderad sedan en ny patentlagstiftning införts i de övriga nordiska länderna och att vid revisionen hänsyn kommer att tas till dessa lagar.

I anledning av rekommendation nr 37/1965 angående gemensam klagoinstans i patentärenden tillkallades under sommaren och hösten 1965 i Danmark, Finland, Norge och Sverige sakkunniga för att i samverkan utreda frågan. De sakkunniga avlämnade i mars 1968 ett gemensamt betänkande, Nordisk Patentråd (NU 1968: 1). Efter remissbehandling av betänkandet hölls nordiska departementsförhandlingar i ämnet den 10 och 11 september 1968. Man enades därvid om att tillsätta en arbetsgrupp för att utreda vissa frågor som sammanhänger med inrättandet av en gemensam nordisk klagoinstans i patentärenden och ikraftträdandet av kapitel 3 i de nordiska patentlagarna. Arbetsgruppen avslutade sitt arbete våren 1971.

Den år 1968 tillsatta arbetsgruppen har numera slutfört sitt uppdrag. Den avlämnade i januari 1971 dels en rapport, innefattande bl. a. förslag till överenskommelse om nordiska patentansökningar som upprättats av de nordiska patentkommittéerna (NU 1963: 6), dels ett reviderat förslag till överenskommelse om en gemensam nordisk besvärsinstans och till arbetsordning för en sådan instans.

Den nordiska ämbetsmannakommittén kom i sin rapport »Udvidet nordisk økono-

misk samarbejde» av den 17 juli 1969 (NU 1969: 11) också in på spørgsmålet rörande patentsamarbete. Den föreslog att det tilltänkta ministerrådet under hänsynstagande till det internationella patentsamarbetet snarast möjligt och senast den 1 januari 1972 skall fatta beslut om ikraftträdande av kapitel 3 i de nordiska ländernas patentlagar, om upprättande av en gemensam besvärsinstans i patentärenden, om upprättande av ett gemensamt nyhetsgransknings- eller prövningsinstitut och om införande av ett gemensamt, i alla de nordiska länderna gällande system för uppskjuten förprovning eller andra former för patentsamarbete.

Den vidare behandlingen av frågan vilar för närvarande i avbidan på de nordiska ländernas anslutning till den s. k. PCT-plenen (Patent Cooperation Treaty) och arbetet inom den Gemensamma marknaden för att åstadkomma ett europapatent.

Rekommendationerna är delvis genomförda, delvis under utredning.

LIBRARY II OF L. LIBRARY - CHICAGO ILL

2. Rättsskydd för växtförädlingsprodukter

År 1961 undertecknade Belgien, Frankrike, Italien, Nederländerna och Väst-Tyskland en konvention innehållande regler för skydd för växtförädlingsprodukter. Genom konventionen tillförsäkras växtförädlare i nämnda länder ett internationellt skydd för sina produkter av privaträttslig karaktär. Danmark och Sverige deltog vid konventionens utarbetande. I Danmark har genom lag av 16 juni 1962 genomförts regler om skydd av växtförädlingsprodukter, vilka överensstämmer med konventionen. År 1964 antog Nordiska rådet en rekommendation till regeringarna i syfte att få till stånd en gemensam nordisk lagstiftning på området.

Rekommendation nr 11/1964 angående rättsskydd för växtförädlingsprodukter

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge mulighederne for tilvejebringelse af en fælles nordisk lovgivning angående beskyttelse af vækstforædlingsprodukter.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Regeringarnas åtgärder

Frågan om skydd av växtförädlingsprodukter har i Sverige utretts av växtförädlings-skyddsutredningen. Utredningen avgav den 5 maj 1969 sitt betänkande med förslag till lag om växtförädlarrätt (SOU 1969: 15). Utredningen föreslog att ett privaträttsligt system för skydd av nya växtförädlingsprodukter skulle införas och att Sverige i sam-

band därmed skulle tillträda konventionen av den 2 december 1961 om skydd för växtförädlingsprodukter.

Lag med bestämmelser om skydd för förädlare av växtsorter och deras rättsinnehavare har utfärdats den 27 maj 1971 »Växtförädlarrätt» (SFS 1971: 392). Lagens bestämmelser uppfyller de krav som ställs av 1961 års konvention.

Växtförädlings-skyddsutredningen fungerade som svenskt kontaktorgan för samarbete mellan de nordiska länderna i frågor rörande rättsskydd för växtförädlingsprodukter. Överläggningar med representanter för dessa länder ägde rum i Stockholm i februari 1969. Ytterligare en överläggning hölls i Köpenhamn sommaren 1969. Vid dessa överläggningar framkom att förutsättningar i vart fall för det dåvarande saknades för att skapa en gemensam nordisk lagstiftning på området. Med hänsyn till att Danmark i september 1968 ratificerat den ovannämnda växtskyddskonventionen torde emellertid rekommendationens syfte i viss mån tillgodoses när även Sverige ratificerat densamma. Den norska regeringen har ett lagförslag om skydd av växtförädlare under förberedelse. Genom en sådan lag skulle Norge kunna ansluta sig till det nordiska samarbetet på området.

Fortsatta nordiska överläggningar kommer att äga rum rörande organisation och metoder för sortprovning.

Fr. o. m. den 1 januari 1968 gäller en ömsesidig ordning mellan Danmark och Sverige för skydd av vete, havre och råg samt trindsäd. Enligt denna, som gäller till den 1 januari 1973, ges i Danmark svenska förädlare av nyheter samma rättsställning som tillkommer danska förädlare enligt lagen av den 16 juni 1962. I Sverige ges danska

förädlare samma villkor som svenska med hänsyn till provning vid svenska provningsanstalter, upptagande på den svenska rikssortlistan samt rätt att erhålla utdelning från den med växtförädlingsavgifter uppbyggda växtförädlingsfonden.

Syftet med rekommendationen har delvis uppnåtts.

LIBRARY II OF L. JERBAVA-CHERVENI

3. Rätten till arbetstagares uppfinningar

De rättsliga förhållandena kring arbetstagares uppfinningar är reglerade i lag i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Gällande bestämmelser i Danmark och Finland skiljer sig från de norska och de svenska reglerna, vilka endast i begränsad utsträckning ger arbetsgivaren rätt att förvärva arbetstagarens uppfinningar. Samtliga arbetstagareorganisationer i Norden har ansett som ett minimikrav, att arbetstagaren skall få det skydd som finns i den svenska och den norska lagstiftningen. Nordiska rådet antog 1968 en rekommendation till regeringarna i syfte att få till stånd ett återupptagande av tidigare förda men avbrutna förhandlingar om enhetlig lagstiftning på området.

Rekommendation nr 18/1968 angående arbetstagares uppfinningar

Till reg. i D, F, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at genoptage forhandlingerne om tilvejebringelse af ensartet lovgivning om arbejdstageres opfindelser, således at udgangspunktet for de fortsatte drøftelser tages i den gældende svenske lovgivning herom.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendationen har behandlats vid överläggningar i Helsingfors i februari 1969 mellan berörda departement/ministerier i de nordiska länderna. Därvid konstaterades, att

den finska lagen om rätt till arbetstagares uppfinningar av den 29 december 1967 och ett norskt förslag till lag i ämnet byggde på resultat som nåtts vid nordiska överläggningar och att den danska lagen om arbejdstageres opfindelser af den 25 april 1955 i väsentliga delar överensstämde därmed. Det konstaterades vidare, att man vid nämnda överläggningar haft som utgångspunkt dels den svenska lagen om rätten till arbetstagares uppfinningar av den 18 juni 1949, dels den danska lagen och att resultatet av överläggningarna i många avseenden hade tillkommit med beaktande av den svenska lagens reglering av respektive fråga.

Det konstaterades å andra sidan, att det såväl i materiellt hänseende som med avseende på de formaliteter som de berörda parterna har att iakttaga föreligger skillnader mellan å ena sidan den svenska lagen och å andra sidan de andra nordiska lagarna och det norska lagförslaget.

Beträffande de materiella bestämmelserna konstaterades, att det inte förelåg reella möjligheter att uppnå enhetlig lagstiftning och att detta med hänsyn till lagens dispositiva karaktär inte heller var nödvändigt. Det ansågs emellertid vara av intresse, att förenhetliga formaliteterna för arbetsgivarens förvärv av arbetstagares uppfinning.

Norge har genom lag av den 17 april 1970, som trätt i kraft den 1 september 1970, fått bestämmelser om rätten till arbetstagares uppfinningar. Lagens §§ 4 och 8 är formulerade i överensstämmelse med gällande svensk lagstiftning varigenom en viss rättslikhet åstadkommits.

Rekommendationen har delvis genomförts.

G. Straffrätt

Den starkt ökade samfärdseln mellan de nordiska länderna har framkallat ett ökat behov av nordiskt samarbete på straffrättsens område. Den klassiska ståndpunkten, att en suverän stat inte bör vara en annan behjälplig beträffande straffrättskipning, är inte möjlig att upprätthålla när nordiska medborgare kan röra sig fritt inom hela Norden. Risken har ökat för att personer hemmahörande i ett nordiskt land under tillfällig vistelse i annat nordiskt land gör sig skyldiga till enklare förseelser eller begår allvarligare brott. Nordiska rådet har ägnat dessa frågor betydande uppmärksamhet. Mera allmänt behandlas det straffrättsliga samarbetet nedan under punkt 1.

Samarbete erfordras på olika stadier i det straffrättsliga förfarandet. Behov föreligger i första hand av ett nära samarbete mellan polismyndigheterna under utredning angående brott, likaså mellan åklagarmyndighe-

terna, bl. a. för att bestämma i vilket land ett begånget brott bör åtalas (se nedan punkt 2). I anslutning till vad nyss sagts måste frågan om domstolarnas domsrätt rörande brott, som begåtts i ett annat land, tillmätas vikt (se nedan punkt 3). För den händelse gärningen måste bedömas av domstol på gärningsorten, är det nödvändigt, att medel finnes att tillgå, varigenom vederbörande kan tvingas att inställa sig för domstolen i gärningslandet. För detta ändamål måste finnas regler om utlämning (se nedan under punkt 4). Sedan väl domen fallit, kan det av olika skäl vara lämpligt att den dömden får avtjäna straffet i annat land än domslandet, då vanligen i sitt hemlands anstalter (se nedan punkt 5).

Härutöver har rådet haft uppe frågan om ökad likformighet i lagstiftningen rörande konfiskation (se nedan punkt 6).

1. Straffrättssamarbetets allmänna utformning

Vid Nordiska rådets fjärde session 1956 antogs en rekommendation till regeringarna om att utvidga det straffrättsliga samarbetet. Sedan regeringarna i anledning av rekommendationen tillsatt en permanent samnordisk kommitté för det straffrättsliga samarbetet – Nordiska straffrättskommittén – beslöt rådet 1965 antaga en rekommendation om främjande av kommitténs arbete.

Rekommendation nr 5/1956 angående utvidgning av det straffrättsliga samarbetet

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd udtaler sin tilfredshed med det igangværende samarbejde mellem de nordiske lande på det strafferetlige område og henstiller til regeringerne, at dette samarbejde fortsættes og yderligere udbygges.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Rekommendation nr 23/1965 angående främjande av Nordiska straffrättskommitténs arbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at søge arbejdet i Nordisk strafferetskomité fremmet mest muligt og med henblik herpå stille de fornødne økonomiske midler til rådighed til tilvejebringelse af sekretariatsbistand.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Regeringarnas åtgärder

På initiativ av 1959 års nordiska justitieministermöte tillsattes 1960 en kommitté med en ledamot från vardera Danmark, Finland, Norge och Sverige med uppdrag att närmare överväga dels i vilka former ett framtida nordiskt lagsamarbete på straff-

rättens område skulle bedrivas, dels vilka straffrättsliga lagstiftningsfrågor som i första hand borde upptas till samnordisk behandling, dels ock huruvida de 1948 inleda nordiska kriminalvårdskonferenserna (straffrättskonferenserna) borde fortsätta och i så fall i vilka former.

På grundval av ett av denna kommitté i maj 1960 avlämnat betänkande »Nordisk samarbete på strafferettens område» (Nordisk Råd, 9. sess., 1961, s. 874–881) tillsattes en permanent samnordisk kommitté med uppdrag att dels förbereda nordiskt samarbete på straffrättens område, dels överlägga om principiella kriminalpolitiska frågor utan omedelbar betydelse ur lagstiftningssynpunkt. Kommittén, som består av en medlem från varje land, har antagit benämningen Nordiska straffrättskommittén.

Inom kommittén har behandlats bl. a. frågor rörande konfiskation, preskription, åtals- eftergift, straffregistrering, bötesstraff, behandling av psykiskt avvikande lagöverträdare samt villkorlig frigivning.

I anledning av rekommendation nr 23/1965 har frågan om sekreterargöromålen handhavande inom straffrättskommittén diskuterats mellan företrädare för de nordiska justitiedepartementen. Härvid har enighet uppnåtts om att något gemensamt sekretariat inte bör upprättas utan att göromålen bör bestridas av särskilt utsedda tjänstemän i varje land. Sekretariat har därmed ställts till de nationella delegationernas förfogande.

Rekommendationerna har genomförts.

2. Polisiärt samarbete

På det straffrättsliga området har Nordiska rådet bland annat aktualiserat frågan om att utvidga den ömsesidiga rättshjälpen i brottmål.

Rekommendation nr 5/1956 angående utvidgning av det straffrättsliga samarbetet

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd udtaler sin tilfredshed med det igangværende samarbejde mellem de nordiske lande på det straffretlige område og henstiller til regeringerne, at dette samarbejde fortsættes og yderligere udbygges.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Rekommendation nr 25/1958 angående gemensam utlämningslagstiftning m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

-----
2. att överväga olika åtgärder för att effektivisera samarbetet mellan ländernas polis- och åklagarmyndigheter i brottmål.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet i förevarande avseende 1964.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rekommendationerna nr 5/1956 och nr 25/1958 har spørsmålet om

en effektivisering av samarbetet mellan de nordiska ländernas polis- och åklagarmyndigheter behandlats vid överläggningar mellan företrädare för respektive länders justitiedepartement. Frågan har också tagits upp vid de möten som Nordiska rådets juridiska niomannakommitté åren 1959 och 1960 haft med de nordiska ländernas justitieministrar. Därvid har framkommit att regeringarna anser att samarbetet i praktiken fungerar tillfredsställande. I *Danmark* och *Norge* anses behov inte föreligga av lagstiftning på detta område. Vad *Finland* och *Sverige* beträffar har överläggningar sedan flera år hållits mellan representanter för justitiedepartementen i syfte att i de båda länderna få till stånd en lagstiftning som ger ökade möjligheter till ömsesidig rättshjälp i brottmål. De samarbetsfrågor som därvid behandlats har främst gällt biträde vid efterforskning och förundersökning i anledning av brott, möjlighet att i det andra landet anlita tvångsmedel, begäran om åtal samt delgivning av stämningar och kallelser. Från Danmark och Norge har framförts önskemål att få ta del av resultatet av de svensk-finska överläggningarna.

De centrala polismyndigheterna i Danmark, Finland, Norge och Sverige har träffat överenskommelse angående samarbete mellan de nordiska polismyndigheterna i anslutning till gällande bestämmelser om framställning m. m. mellan de nordiska länderna vid utredning i brottmål och vissa andra ärenden. Överenskommelsen, som för Sveriges del tillkommit efter samråd med riksåklagaren, gäller fr. o. m. 1/7 1968.

År 1970 ingicks en överenskommelse om samarbete mellan åklagarmyndigheterna. Överenskommelsen berör frågor om lagliga åtgärder i ett annat nordiskt land än där

den straffbara handlingen har begåtts. Bl. a. regleras det praktiska tillvägagångssättet vid begäran om lagliga åtgärder i ett annat nordiskt land.

Rekommendationerna är delvis under utredning.

3. Vidgad domsrätt

Frågan om utvidgad behörighet för domstol att döma rörande i annat nordiskt land förövat brott upptogs som en särskild punkt redan vid behandlingen av den allmänna rekommendationen om rättslig likställighet (nr 7/1953) på nordiska justitieministermötet i Stockholm den 11–12 december 1953. Frågan aktualiserades ånyo vid rådets fjärde session i en rekommendation om utvidgning av det straffrättsliga samarbetet.

Rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

Till reg i D, I, N, S

Rådet henstiller till regjeringene å overveie muligheten av fortsatt å gjennomføre praktiske og konkrete tiltak for suksessivt å utjevne ulikheten mellom statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske land, og anmoder regjeringene om at rådet gis underretning om de undersøkelser som foretas og de tiltak som eventuelt treffes i denne anledning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1956 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 5/1956 angående utvidgning av det straffrättsliga samarbetet

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd uttaler sin tilfredshed med det igangværende samarbejde mellem de nordiske lande på det straffretlige område og henstiller til rege-

ringerne, at dette samarbejde fortsættes og yderligere udbygges.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Regeringarnas åtgärder

I *Danmark* har rekommendationerna resulterat i »lov af 31. marts 1960 om ændringer i borgerlig straffelov» (nr 138). Lagändringen innebär bland annat att medborgare i annat nordiskt land än Danmark eller person, som är bosatt i sådant land, kan – om han gripes i Danmark – där dömas i ett sammanhang både för brott begånget i Danmark och för brott förövat utanför Danmark. Likaså kan han i Danmark dömas för brott, som begåtts i hemlandet men som inte är så allvarligt, att han bör utlämnas dit.

I *Finland* har år 1963 genomförts sådan lagändring att finska domstolars kompetens omfattar lagöverträdelser i annat nordiskt land.

Vad *Norge* beträffar gäller enligt straffelovens § 12 norsk strafflagstiftning i vid omfattning även handlingar som begåtts i utlandet av utlänningar när vederbörande är bosatta i Norge.

I *Sverige* föranledde rekommendationerna en lag den 6 juni 1957 (nr 312) om ändring i strafflagen. Lagändringen innebar att svensk domstol fick viss kompetens att ta upp av icke-svensk utanför Sverige begånget brott av grövre beskaffenhet. Som ett led i arbetet på att öka möjligheterna till ömsesidig rättshjälp inom straffrättens och straffprocessens område utvidgades svensk domstols behörighet ytterligare beträffande nordiska medborgare i samband med införan-

det av den nya brottsbalken, som trädde i kraft den 1 januari 1965. Enligt 2 kap. 2 § andra stycket brottsbalken gäller att dansk, finsk, isländsk eller norsk medborgare, som finns i Sverige, kan dömas efter svensk lag och vid svensk domstol för utom riket begången brottslig gärning, vilken inte är fri från ansvar enligt lag som gäller på gärningsorten.

Rekommendationerna har delvis genomförts.

4. Utlämning

Frågan om utlämningsförfarandet upptogs som en särskild punkt vid behandlingen av den allmänna rekommendationen om rättslig likställighet (nr 7/1953) på nordiska justitieministermötet den 11–12 december 1953 och blev senare föremål för en ny, preciserad rekommendation.

Rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

Till reg. D, I, N, S

Rådet henstiller til regjeringene å overveie muligheten av fortsatt å gjennomføre praktiske og konkrete tiltak for suksessivt å utjevne ulikheten mellom statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske land, og anmoder regjeringene om at rådet gis underretning om de undersøkelser som foretas og de tiltak som eventuelt treffes i denne anledning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 25/1958 angående gemensam utlämningslagstiftning m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att antaga en utlämningslagstiftning i huvuddrag överensstämmande med det för rådet framlagda lagförslaget Sak A 1/1958, Bilaga 1¹ — — — — —

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1961 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

En redogörelse för regeringarnas åtgärder lämnas i Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 45–46). Här kan tilläggas att år 1962 antogs i Island en med de övriga nordiska länderna likalydande lag om utlämning, samt att den norska lagen år 1962 satts i kraft även i förhållande till Island.

Rekommendationerna har genomförts.

---

¹ Se Nordisk Råd, 6. sesj., 1958, s. 236–240.

5. Straffverkställighet i annat nordiskt land än hemlandet

Som särskilda punkter vid behandlingen av den allmänna rekommendationen om rättslig likställighet (nr 7/1953) upptogs frågorna om avtjänande av annorstädes ådömt straff i hemlandets fängvårdsanstalter och om kriminalvård i frihet. Frågorna aktualiserades vid rådets fjärde session i en rekommendation om utvidgning av det straffrättsliga samarbetet. Vid sessionen 1962 begärdes i ett regeringsförslag rådets yttrande över principerna i utarbetade förslag om samarbete mellan de nordiska länderna i fråga om verkställighet av straffdomar. I anledning härav antog rådet en ny rekommendation i frågan.

Rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

Till reg. i D, I, N, S

Rådet henstiller til regjeringene å overveie muligheten av fortsatt å gjennomføre praktiske og konkrete tiltak for suksessivt å utjevne ulikheten mellom statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske land, og anmoder regjeringene om at rådet gis underretning om de undersøkelser som foretas og de tiltak som eventuelt treffes i denne anledning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1956 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 5/1956 angående utvidgning av det straffrättsliga samarbetet

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd udtaler sin tilfredshed med det igangværende samarbejde mellem de nordiske lande på det straffretlige område og henstiller til regeringerne, att dette samarbejde fortsættes og yderligere udbygges.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Rekommendation nr 25/1962 angående samarbete i fråga om verkställighet av straffdomar

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at antage en lovgivning om samarbejde mellem de nordiske lande angående fuldbyrdelse af straf m. v. i overensstemmelse med de principper, der er anført i det for rådet fremlagte regeringsforslag (Sag B 2).

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Regeringarnas åtgärder

Efter gemensamma nordiska överläggningar rörande straffverkställighet i annat land än det där straffet ådömts utarbetades nationella lagförslag. Vid rådssessionen 1962 begärdes i ett svenskt regeringsförslag rådets yttrande över principerna i dessa. Sedan rådet med rekommendation nr 25/1962 tillstyrkt den föreslagna lagstiftningen, förelades lagförslagen de nordiska parlamenten under våren 1963. Efter att ha antagits trädde lagarna i kraft den 1 januari 1964.

Den genomförda lagstiftningen innebär bland annat:

1. Den genom 1948 års konvention mellan Danmark, Norge och Sverige införda möjligheten att verkställa bötesstraff o. dyl. i annat nordiskt land har utsträckts till att gälla samtliga nordiska länder.

2. Frihetsstraff som ådömts i ett av de nordiska länderna kan under vissa betingelser verkställas i ett av de andra nordiska länderna.

3. Övervakning av villkorligt dömd kan överflyttas från domlandet till annat nordiskt land, där den dömda uppehåller sig eller dit han ämnar återvända.

4. Det land, som mottar begäran om verkställighet från annat nordiskt land, äger att i varje särskilt fall pröva, huruvida begäran skall efterkommas.

Rekommendationerna har genomförts.

LIBRARY II OF L. LIBRARY - CHILDREN

6. Konfiskationslagstiftning

På konfiskationslagstiftningens område har rätt ganska skiljaktiga regler i de olika nordiska länderna. Nordiska rådet antog 1955 en rekommendation till regeringarna i syfte att få till stånd större likformighet.

Rekommendation nr 1/1955 angående nordisk lagstiftning rörande konfiskation

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna att åstadkomma större likformighet i dessa länders lagstiftning rörande konfiskation.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1961.

Regeringarnas åtgärder

På det nordiska justitieministermötet i maj 1955 beslöts, att i varje land skulle företas en genomgång av där gällande konfiskationsregler. Sedan denna genomgång utförts, togs frågan 1961 upp till behandling i Nordiska straffrättskommittén. I maj 1963 avgav straffrättskommittén ett betänkande om konfiskation, vilket syftade till att uppnå mer ensartade förverkanderegler i de nordiska ländernas straffrättslagstiftning.

I *Danmark* har straffelovrådet avgivit betänkande om konfiskation (nr 355) som bygger på Nordiska straffrättskommitténs förslag. Betänkandet har år 1965 lett till ny lagstiftning lov nr 212 af 4. juni 1965 om ændring af borgerlig straffelov och lov nr 213 af 4. juni 1965 om ændring i forskellige lovbestemmelser om straf, kon-

fiskation m. v. I *Finland* förbereds ny lagstiftning på grundval av straffrättskommitténs förslag. I *Norge* har straffelovrådet i mars 1970 avgivit förslag om ändringar i lagstiftningen om konfiskation på grund av straffbara handlingar. Straffelovrådets betänkande har dock ännu inte (hösten 1971) genomförts. I *Sverige* har lagstiftning på grundval av förslaget genomförts under år 1968 (lag den 17 maj 1968 som trätt ikraft den 1 juli s. å.).

Rekommendationen har genomförts i Danmark och Sverige.

H. Processrätt

Även på det processrättsliga området har den ökade samfärdseln mellan de nordiska länderna aktualiserat ett samarbete. Frågan om möjlighet för medborgare från annat nordiskt land att vara rättegångsombud behandlas under punkt 1. Vidare behandlas frågan om genomförande av nordisk vittnesplikt (punkt 2), om direkt skriftväxling mellan myndigheter rörande rättshjälp

(punkt 3), om översändande av straffregisterutdrag (punkt 4), om verkställighet av tvångsmedelsbeslut (punkt 5) samt om in-
drivning av underhållsbidrag (punkt 6). En direkt lagharmoniseringsfråga har även behandlats, nämligen spörsmålet om förenhetligande av reglerna om förmånsrätt i konkurs (punkt 7).

1. Rättegångsombud

Enligt nationell processrätt är vanligen rätten att inför domstol uppträda såsom rättegångsombud förbehållen det egna landets medborgare. Med hänsyn till den ökade nordiska samfärdseln har det visat sig föreligga behov av att i vissa situationer kunna tillåta även medborgare från annat nordiskt land att vara rättegångsombud. Frågan upptogs som en särskild punkt vid behandlingen av den allmänna rekommendationen om rättslig likställighet (nr 7/1953) på nordiska justitieministermötet i Stockholm den 11–12 december 1953.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 48–49).

Rekommendationen har genomförts i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

Till reg. i D, I, N, S

Rådet henstiller til regjeringene å overveie muligheten av fortsatt å gjennomføre praktiske og konkrete tiltak for suksessivt å utjevne ulikheten mellom statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske land, og anmoder regjeringene om at rådet gis underretning om de undersøkelser som foretas og de tiltak som eventuelt treffes i denne anledning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958 i ifrågavarande avseende.

2. Vittnesplikt

Enligt gällande rätt i de nordiska länderna har invånare i ett land inte skyldighet att avge vittnesförklaring inför domstol i annat land. Inget hindrar emellertid rätten från att inkalla ett vittne från ett annat nordiskt land, men hans inställelse är helt frivillig. Tvångsmedel kan inte komma till användning. Uteblir vittnet, får saken översändas till domstol i vittnets hemland för att denna skall kunna höra vederbörande där. Speciellt i de nordiska gränsområdena uppstår inte sällan behov av att höra ett vittne som bor på andra sidan gränsen, vilket alltså inte kan framtvingas enligt gällande bestämmelser. År 1968 antog Nordiska rådet en rekommendation till regeringarna om att utreda förutsättningarna för en nordisk vittnesplikt.

Rekommendation nr 17/1968 angående nordisk vittnesplikt

Till reg. i D, F, I, N, S
Nordisk Råd henstiller til regeringerne at udrede forudsætningerne for, at der i hvert af landene gennemføres pligt til at give møde som vidne for domstolene i de andre nordiske lande.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendationen har behandlats vid möten med kontaktmännen för nordiskt lagstiftningssamarbete. Till de nordiska departementsöverläggningarna, som ägde rum i maj 1971, hade man från dansk, finsk,

norsk och svensk sida utarbetat utkast till nationella lagar om nordisk vittnesplikt.

Rekommendationen är under utredning.

3. Direkt skriftväxling rörande rättshjälp

Den ökade kontakten mellan de nordiska länderna har lett till att personer, som domstolar och åklagare behöver nå, ofta befinner sig i annat land än myndigheten. Behov kan uppstå att snabbt få till stånd delgivning av olika handlingar, bevisupptagning m. m. Ärenden av detta slag skulle enligt tidigare gällande regler gå genom vederbörande länders utrikesmyndigheter. Ett påtagligt praktiskt behov föreligger emellertid av att i dessa ärenden kunna vända sig direkt till den myndighet i grannlandet, av vilken hjälp påkallas. På grund av språkliga hänsyn har frågan om direkt skriftväxling i ovan angivna fall måst begränsas till Danmark, Norge och Sverige.

Spörsmålet upptogs som en särskild punkt vid behandlingen av den allmänna rekommendationen om rättslig likställighet (nr 7/1953) på nordiska justitieministermötet i Stockholm den 11–12 december 1953.

Rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

Till reg. i D, I, N, S

Rådet henstiller til regjeringene å overveie muligheten av fortsatt å gjennomføre praktiske og konkrete tiltak for suksessivt å utjevne ulikheten mellom statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske land, og anmoder regjeringene om at rådet gis underretning om de undersøkelser som foretas og de tiltak som eventuelt treffes i denne anledning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 49–50).

Rekommendationen har genomförts i ifrågavarande avseende.

4. Straffregisterutdrag

Med hänsyn till att domstolarna i ökad omfattning fått att handlägga mål mot medborgare från annat nordiskt land än det egna har behov uppkommit av att ha tillgång till sådana uppgifter om den tilltalade, som kan finnas i straffregistret inte bara i domlandet utan även i den tilltalades hemland.

Rekommendation nr 28/1954 angående straffregisterutdrag

Till reg. i D, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at træffe foranstaltninger til, at domstole og anklagere m. fl. myndigheder i andet nordisk land i størst muligt omfang ved direkte henvendelse til den registrerende myndighed kan få meddelt udskrifter af strafferegistrene til brug i offentlige straffesager.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1955.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 50–52).

Rekommendationen har genomförts.

5. Verkställighet av tvångsmedelsbeslut

Såväl i tvistemål som i brottmål äger domstol besluta om olika säkerhetsåtgärder bl. a. i syfte att möjliggöra processens genomförande. Sålunda kan en person berövas friheten genom häktning eller få sin rörelsefrihet inskränkt genom reseförbud eller bli drabbad av annan liknande åtgärd. Föremål av olika slag kan beslagtas, beläggas med kvarstad etc. Dylika beslut, meddelade i ett land, torde i princip inte kunna genomföras i ett annat land, om vederbörande genom att själv bege sig över riksgränsen eller genom att skaffa föremålen ur landet undandrar sig verkställighet av beslutad åtgärd. Vad angår straffprocessuella beslut, som riktar sig mot person, se dock s. 81.

Frågan upptogs som en särskild punkt vid behandlingen av den allmänna rekommendationen om rättslig likställighet (nr 7/1953) på nordiska justitieministermötet i Stockholm den 11–12 december 1953.

Rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

Till reg. i D, I, N, S

Rådet henstiller til regjeringene å overveie muligheten av fortsatt å gjennomføre praktiske og konkrete tiltak for suksessivt å utjevne ulikheten mellom statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske land, og anmoder regjeringene om at rådet gis underretning om de undersøkelser som foretas og de tiltak som eventuelt treffes i denne anledning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1956 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Vad angår beslut, som avser straffprocessuella åtgärder mot person i brottmål, torde reglerna i den nordiska utlämningslagstiftningen vara tillfyllest. Beträffande civilprocessuella åtgärder mot person saknas däremot regler i stor utsträckning. Vissa möjligheter att överlämna beslagtagen egendom ges dock i den nordiska utlämningslagstiftningen. Vidare kan hänvisas till de nordiska ländernas lagstiftning om samarbete angående verkställighet av straff m. m. (se s. 82–83 angående straffverkställighet i annat nordiskt land än hemlandet).

Representanter för de svenska och finska justitiedepartementen har i flera år diskuterat möjligheterna att i de båda länderna få till stånd lagstiftning som ger ökade möjligheter till ömsesidig rättshjälp i brottmål. De samarbetsfrågor, som därvid behandlats, har bl. a. gällt möjlighet att i det andra landet anlita tvångsmedel. Inom svenska justitiedepartementet har utarbetats en promemoria över det hittillsvarande arbetet. Denna har tillställts justitieministerierna i Danmark och Norge, vilka för närvarande överväger ett deltagande i det fortsatta arbetet. En del av de frågor som varit föremål för diskussion mellan Finland och Sverige har sedermera tagits upp till gemensam nordisk diskussion. Detta gäller bl. a. det pågående arbetet angående lagstiftning om nordisk vittnesplikt (se s. 86) och de år 1971 inledda nordiska departementsöverläggningarna om Finlands anslutning till det skandinaviska rätthjälpsprotokollet av år 1957 och om revision av denna (se s. 87).

Rekommendationen är delvis under utredning.

6. Indrivning av underhållsbidrag

I stor omfattning läggs i alla de nordiska länderna underhållsplikt på t. ex. fäder till utomäktenskapliga barn till förmån för nämnda barn eller på ena parten vid skillnad i äktenskap till förmån för den andra parten eller för makarnas barn. För att undvika, att den förpliktade undandrar sig sina skyldigheter genom att flytta till annat nordiskt land, har de fem nordiska länderna den 10 februari 1931 ingått en konvention om indrivning av underhållsbidrag. Efterhand som flyttningen mellan länderna fått större omfattning, har de i konventionen uppställda reglerna visat sig inte i alla avseenden ändamålsenliga, bl. a. med hänsyn till att inte bara den förpliktade utan även den bidragsberättigade kan ha lämnat det land, där bidragsdokumentet utställts. En revision av konventionen har därför av praktiska skäl funnits påkallad.

Presidieskrivelse den 2 september 1958 angående revision av konventionen om indrivning av underhållsbidrag¹

Till reg. i D, F, I, N, S

--- skal Nordisk Råds præsidium henstille til regeringerne i de nordiske lande at konventionen om inddrivelse af underholdsbidrag optages til revision.

Regeringarnas åtgärder

Som framgår av Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 53) har presidets hemställan genomförts. Här kan

tillfogas att konventionen ratificerats och trätt i kraft den 1 juli 1963.

Presidieskrivelsen har genomförts.

---

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 6. sesj., 1958, s. 1638—1639.

7. Förenhetligande av reglerna om förmånsrätt i konkurs

En fråga som främst sammanhänger med konkursrättsliga förhållanden men som är av stor aktualitet i olika arbetsrättsliga situationer är spørgsmålet om arbetstagares lönefordringar i arbetsgivares konkurs. I samtliga nordiska länder utgår lönefordran med förmånsrätt. Reglerna om förmånsrätten har dock ett varierande innehåll.

Vid Nordiska rådets artonde session 1970 antogs en rekommendation om likartad nordisk reglering av arbetstagares lönefordran i arbetsgivares konkurs. [År 1971 antogs en rekommendation om löneskydd vid konkurs.]

Rekommendation nr 12/1970 angående förenhetligande av reglerna om förmånsrätt i konkurs

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at søge gennemført ensartede bestemmelser om beskyttelse af arbejdstageres krav på løn og dermed ligestillede ydelser i tilfælde af konkurs, således at retstillingen for alle grupper af arbejdstagere bliver den samme, dog bortset fra visse ledende stillinger, og at lønkrav, der er forfaldet inden for det sidste år forud for konkursbegæringen, får fortrinsstilling i konkursordenen umiddelbart efter massekravene og krav, der må sidestilles hermed, om fornødent også forud for panterrettigheder, der ikke har separatiststilling. Det forudsættes dog at retstillingen for arbejdstagerne ikke i noget af landene forringes i forhold til de gældende regler.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

[Rekommendation nr 30/1971 angående löneskydd vid konkurs]

Till reg. i D, F, I, N

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Island og Norge at gennemføre et tilfredsstillende løn-garantisystem ved konkurs.

Regeringarnas åtgärder

Danmark: genom lov af 18 juni 1969 om ændring af lov om konkurs m. v. (nr 332) har lönefordran fått en fördelaktigare placering i konkursordenen än tidigare. Förmånsrätten gäller lönen under 6 månader.

Med hänsyn till att danska folketinget nyligen tagit ställning till frågan om lönefordran vid konkurs har man inte för avsikt att företaga sig något i anledning av rekommendationen.

Finland: en förstärkning av skyddet för arbetstagares lönefordran i arbetsgivares konkurs har senast genomförts genom lag den 4 november 1966. Frågan om en ytterligare revision av förmånsrättsordningen är under utredning.

Norge: frågan om förmånsrätt i konkurs för arbetstagares lön regleras i lov av den 31. mai 1963, Prioritetsloven (nr 2 § 3). Lönefordran står mycket högt i förmånsrättsordningen. Lagen ger företrädesrätt för lön upp till 3 månader, förutsatt att lönekravet förfallit senast 6 månader före konkursöppningen. Förmånsrätt tillkommer alla arbetstagare bortsett från den högsta ledaren av gäldenärens affärer. »Prioritetsloven» antogs på grundval av ett delbetänkande från konkurslovutvalget. Utvalget väntas avge sitt slutliga betänkande under 1971. De frågor som tas upp i rekommendationen kommer att behandlas i samband med konkurslovutvalgets betänkande.

Sverige: i Sverige har den 17 december 1970 utfärdats en lag om förmånsrätt (SFS 1970: 979). Enligt lagen har arbetstagare förmånsrätt i gäldenärens konkurs för fordran på sådan lön eller annan ersättning på grund av anställning som inte förfallit till betalning tidigare än ett år innan konkursansökningen gjordes. Om gäldenären är näringsidkare, har arbetstagare som själv eller jämte närstående ägde väsentlig del i företaget eller som hade väsentligt inflytande över dess verksamhet inte förmånsrätt för lön. Bestämmelserna i lagen gör i övrigt inte någon skillnad mellan olika grupper av arbetstagare. Förmånsrätt på grund av lönefordran och vissa därmed jämställda fordringar upptas i förslaget bland de allmänna förmånsrätterna med prioritet närmast efter borgenärs kostnad för gäldenärs försättande i konkurs och vissa andra fordringar som står konkurskostnader nära. Den nya förmånsrättslagen träder i kraft 1 januari 1972.

Riksdagen har i december 1970 också antagit ett förslag till lag om statlig lönegaranti vid konkurs. Lagen trädde i kraft den 1 januari 1971.

Rekommendation nr 12/1970 har inte genomförts.

I. Allmän förvaltningsrätt

Under denna rubrik redovisas ett antal initiativ från Nordiska rådet som är relativt disparata. Några av dem är motiverade främst av de praktiska olägenheter som förorsakas av ländernas skilda administrativa system (se under punkt 1–6 nedan). Rådet har nedlagt åtskilligt arbete på att få till stånd en harmonisering av jakt- och fridlysningsbestämmelserna i Norden. Denna sak behandlas under punkt 7. Frågan om

boxningens skadeverkningar behandlas under punkt 8. Radio- och filmfrågor har varit aktuella i rådet i många olika sammanhang. Nedan behandlas frågor rörande radions juridiska ansvar och rätten till beriktigande av felaktiga uppgifter i radio- eller TV-sändningar (se punkt 9–10) samt spörsmål sammanhängande med filmcensuren (punkt 11–12).

1. Verkställighet av administrativa beslut

Enligt internationell rätt gäller som en huvudregel, att administrativa beslut, fattade i ett land, inte kan verkställas utanför landets territorium. I allmänhet föreligger inte heller behov av sådan verkställighet. Problem uppkommer i detta sammanhang först när det vid verkställighet av ett beslut, som gäller viss person eller sak, fastställs, att personen eller saken inte befinner sig inom beslutslandets territorium. Med hänsyn till att all egentlig gränskontroll slopats vid de internordiska gränserna kan detta inträffa t. ex. om person eller sak förflyttas från beslutslandet till ett grannland i syfte att omöjliggöra verkställighet av ett administrativt beslut.

Frågan om biträde med verkställighet av beslut fattat av myndighet i annat nordiskt land upptogs som en särskild punkt vid behandlingen av den allmänna rekommendationen om rättslig likställighet på nordiska justitieministtermötet i Stockholm den 11–12 december 1953.

Vid Nordiska rådets tionde session 1962 blev frågan föremål för en ny, preciserad rekommendation.

Rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

Till reg. i D, I, N, S

Rådet henstiller til regjeringene å overveie muligheten av fortsatt å gjennomføre praktiske og konkrete tiltak for suksessivt å utjevne ulikheten mellom statsborgere i vedkommende land og

statsborgere fra andre nordiske land, og anmoder regjeringene om at rådet gis underretning om de undersøkelser som foretas og de tiltak som eventuelt treffes i denne anledning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 18/1962 angående verkställighet av administrativa beslut

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne på de områder, hvor der måtte være praktisk behov derfor, at undersøge forudsætningerne for iværksættelse af beslutninger truffet af administrativ myndighed i andet nordisk land.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Regeringarnas åtgärder

Efter omfattande förberedande undersökningar togs frågan upp vid nordiska justitieministtermötet den 11 oktober 1956, där den behandlades i samråd med Nordiska rådets juridiska niomannakommitté. Det befanns därvid lämpligast att tills vidare begränsa utredningsarbetet till att gälla genomförandet av beslut om administrativa frihetsberövanden. Vidare överenskom, att utredningsarbetet härom skulle utföras av en svensk kommitté – utredningen om ad-

ministrativa frihetsberövanden – i samarbete med justitiedepartementen/ministerierna i övriga nordiska länder. I dessa skulle man i övrigt avvakta resultatet av kommitténs arbete. Utredningsuppdraget lämnades nämnda kommitté den 1 februari 1957 och slutfördes år 1963.

Resultatet redovisades för Sveriges del i ett betänkande med förslag till lag om utlämning för verkställighet av vissa beslut om frihetsberövande i Danmark, Finland, Island och Norge (SOU 1963: 79). Till betänkandet hade såsom bilagor fogats de förslag till lagtext som utarbetats i Danmark, Finland och Norge. Vid nordiska departementsöverläggningar hösten 1968 uppnåddes enighet om i huvudsak överensstämmande lagar om utlämning till annat nordiskt land med anledning av beslut om vård eller behandling.

I *Danmark* är lagen genomförd som lov af 23. december 1970 (nr 498).

I *Finland* har antagits lag av den 11 december 1970 (761/70) om utlämning till Danmark, Island, Norge eller Sverige för verkställighet av beslut om vård eller behandling m. m.

Lagstiftning på grundval av en proposition i ämnet har i *Norge* antagits genom lov 5 juni 1970 nr 35 om utlevering for å få iverksatt vedtak om frihetsingrep truffet av myndighet i annet nordisk land. Lagen har gentemot Danmark, Finland och Sverige trätt i kraft 1 januari 1971.

I *Sverige* utfärdades den 5 juni 1970 lagen om utlämning till Danmark, Finland, Island eller Norge för verkställighet av beslut om vård eller behandling (SFS 1970: 375). Lagen har den 1 januari 1971 trätt i kraft i förhållande till Danmark, Finland och Norge.

Genom Nordiska rådets ovannämnda rekommendation nr 18/1962 aktualiserades spørgsmålet om verkställighet av administrativa beslut även i andra sammanhang än vid frihetsberövanden. Frågan om verkställighet av domstolsavgöranden och administrativa beslut rörande vårdnad om och rätt till umgänge med barn liksom vissa andra avgöranden som föranleder att någon skall överlämna barn till annan har utretts i nordiskt samarbete. Förslag lades fram i januari 1967 i ett gemensamt betänkande (NU 1967: 4) innehållande förslag till dels en konvention med anledning av beslut rö-

rande vårdnad om barn m. m., dels vissa av denna konvention påkallade överenskommelser angående ändringar i de nordiska konventionerna av år 1932 om erkännande och verkställighet av domar och av år 1962 om indrivning av underhållsbidrag.

Spørsmålet har senast varit föremål för nordiska förhandlingar i januari 1971.

Rekommendationerna har delvis genomförts.

2. Internordiska flyttningsbetyg

Som följd av den fria nordiska arbetsmarknaden har invånare i de nordiska länderna i allt större omfattning kommit att för kortare eller längre tid flytta till ett grannland. Det har av olika skäl befunnits värdefullt för hemlandet att även efter flyttningen kunna följa vederbörande och få upplysningar om var hon eller han vistas. De folkregistrerande och folkbokförande myndigheterna har emellertid saknat möjlighet att närmare följa den inomnordiska migrationen. Mot denna bakgrund antog rådet 1954 en rekommendation om internordisk giltighet för flyttningsbetyg. Sedan en i anledning av rekommendationen tillsatt utredning avslutat sitt arbete och framlagt förslag i saken, antog rådet 1963 en rekommendation om att förverkliga utredningens förslag.

Rekommendation nr 5/1954 angående internordiska flyttningsbetyg

Till reg. i D, I, N, S

Regeringarna rekommenderas att ge flyttningsbetyg (motsvarande) internordisk giltighet och i samband därmed undersöka möjligheterna för ett utbyte av flyttningsrapporter.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Rekommendation nr 19/1963 angående internordiska flyttningsbetyg

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at gennemføre det af regeringernes

eksperter fremlagte forslag om »internordiske flytteattester» (Nordisk udredningsserie, 1961: 4).

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av den första rekommendationen tillsattes år 1956 ett särskilt utskott för att utreda frågan. Utskottet avgav i januari 1961 sitt betänkande Internordiske flytteattester (NU 1961: 4). I betänkandet framlades förslag till avtal mellan de nordiska länderna om folkbokföring vid internordiska flyttningar. Enligt avtalsförslaget förut-sattes en person, som överflyttar från ett nordiskt land till ett annat, från avflyttningslandet medföra en flyttningsattest avsedd för myndigheterna i det land dit han inflyttar. Vid inflyttningen registreras vederbörande varefter ett flyttningsbevis sändes till myndigheterna i avflyttningslandet.

Vid ett möte i juni 1965 mellan representer för de berörda länderna uppnåddes enighet om att företa vissa mindre ändringar i det föreliggande utkastet till överenskommelse. Överenskommelsen undertecknades av de fem länderna den 5 december 1968 och lagstiftning i anledning härav trädde i kraft den 1 oktober 1969 i alla fem länderna. Färöarna omfattas enligt överenskommelsens artikel 7 st. 2, av ordningen från och med den 1 juli 1970.

Rekommendationerna har genomförts.

3. Bostadsanmälan vid vistelse i annat nordiskt land än hemlandet

Av polisiära hänsyn stadgas i flertalet länder, att personer av utländsk nationalitet till polismyndighet skall lämna anmälan om sin bostad vid vistelse i landet. Genom den internordiska passfriheten har resandeströmmen mellan de nordiska länderna fått så stor omfattning, att det inte har varit möjligt att i praktiken upprätthålla kravet på bostadsanmälan i fråga om person från nordiskt grannland. Frågan togs upp av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. i dess slutbetänkande (SOU 1956: 45). Kommitténs däri framförda förslag om att nordbor borde helt befrias från skyldighet att avgiva bostadsanmälan vid uppehåll i annat nordiskt land upptogs därpå i en allmän rekommendation av Nordiska rådet om nämnda betänkandes genomförande.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 55–56).

Rekommendationen har genomförts i ifrågavarande avseende.

4. Mark för fritidsändamål

Förutsättningar har hittills saknats för att i de nordiska länderna införa en enhetlig lagstiftning rörande förvärv m. m. av mark för fritidsändamål. Vissa svårigheter har även förelegat då det gällt att skapa likstäl- lighet beträffande rätten att förvärva fas- tigheter för fritidsbruk mellan personer bo- satta i det egna landet och personer från de nordiska grannländerna. En rekommenda- tion om att samordna planläggningen rö- rande begagnande av mark för fritidsän- damål antogs av Nordiska rådet 1964.

Rekommendation nr 29/1964 angående samordning av planläggning rörande begag- nande av mark för fritidsändamål

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar rege- ringarna att samordna sina länders planläggning vad gäller utnyttjandet av områden avsedda för fritidsbruk och att få till stånd för detta ändamål er- forderlig samverkan mellan berörda myndigheter i de nordiska länderna.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rekommendationen avhölls i september 1966 ett möte mellan represen- tanter för berörda naturskydds- och plan- lägningsmyndigheter i de nordiska länder- na. Enighet uppnåddes därvid bland annat om att eftersträva en gemensam planlägg- ning av gränsområden. Samarbete beslöts vidare rörande terminologiska frågor, lag-

stiftning om motortrafik och husvagnar, skydd av sällsynta djurarter, vissa sidor av jaktlagstiftningen, föroreningsproblem i hamnområden, sjöar och vattendrag samt i luften. Enighet rådde vidare om att i möjli- gaste mån koordinera deltagandet i det in- ternationella arbetet på området. Beslut fat- tades även om att utväxla dokument.

Rekommendationens syfte har delvis uppnåtts.

5. Rätt att anordna offentlig föreställning

Ofta är rätten att anordna offentliga föreställningar av olika slag, såsom föredrag och konserter samt teater-, biograf- och cirkusföreställningar m. m., förbehållen det egna landets medborgare. Bestämmelser av sådant innehåll har funnits också i de nordiska länderna på vissa begränsade områden.

Frågan om nordisk likställighet beträffande rätt att ge offentlig föreställning upptogs som en särskild punkt vid behandlingen av den allmänna rekommendationen om rättslig likställighet (nr 7/1953) på nordiska justitieministermötet i Stockholm den 11–12 december 1953.

Rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

Till reg. i D, I, N, S

Rådet henstiller til regjeringene å overveie muligheten av fortsatt å gjennomføre praktiske og konkrete tiltak for suksessivt å utjevne ulikheten mellom statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske land, og anmoder regjeringene om at rådet gis underretning om de undersøkelser som foretas og de tiltak som eventuelt treffes i denne anledning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1961 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 56–57).

Rekommendationen har genomförts i ifrågavarande avseende.

6. Åtgärder för undvikande av dubbel värnplikt

Värnpliktslagstiftningen i Danmark och Norge å ena sidan samt i Finland och Sverige å andra sidan grundade sig tidigare på olika principer. I de båda förra länderna medförde viss tids längre uppehåll i landet skyldighet att där göra värnplikt oavsett medborgarskapet, medan i de båda andra länderna skyldighet att fullgöra värnplikt avhängde av inhemskt medborgarskap. I vissa fall kunde på grund av dessa regler en person bli skyldig att göra värnplikts-tjänst i två länder. Likaså uppkom vissa vanskligheter vid medborgarskapsbyte.

Frågan om borttagande av skyldighet att i förekommande fall göra värnplikt i mer än ett nordiskt land upptogs som en särskild punkt vid behandlingen av den allmänna rekommendationen om rättslig likställighet (nr 7/1953) och blev påföljande år föremål för en ny, preciserad rekommendation.

Rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

Till reg. i D, I, N, S

Rådet henstiller til regjeringene å overveie muligheten av fortsatt å gjennomføre praktiske og konkrete tiltak for suksessivt å utjevne ulikheten mellom statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske land, og anmoder regjeringene om at rådet gis underretning om de undersøkelser som foretas og de tiltak som eventuelt treffes i denne anledning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1954 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 19/1954 angående dubbel värnplikt

Till reg. i D, I, N, S

Rådet henstiller til regjeringene å oppta forhandlinger med sikte på å inngå en overenskomst om at verneplikten i de nordiske land nærmere reguleres, slik at denne ikke kommer til å foreligge i forhold til mer enn ett land.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1956.

Regeringarnas åtgärder

En överenskommelse i spörsmålet mellan Danmark, Norge och Sverige undertecknades i Köpenhamn den 3 mars 1956 (se närmare härom Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 57–59)). Det kan tilläggas att Finland genom protokoll den 19 juni 1968 mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige anslutits till överenskommelsen.

Rekommendationerna har genomförts.

7. Fridlysnings- och jakttider för vilt m. m.

De nordiska ländernas bestämmelser om jakt- och fridlysnings-tider har på vissa punkter inbördes märkbart avvikit. Dessa olikheter är av särskild betydelse beträffande däggdjur som strövar över landgränserna samt fågel som överflyger flera nordiska länder. En djurart, som i ett land är skyddad, anses kanske i ett annat som ett skadedjur och behandlas i enlighet därmed. Mot denna bakgrund antog Nordiska rådet 1958 en rekommendation om samordnade fridlysnings- och jakttider för vissa djurarter. Vid 1963 års rådssession antogs vidare en rekommendation om en sådan ändring av principerna i lagstiftningen, att däggdjur och fåglar totalfredas såvida inte uttryckligt undantag görs härför.

På grund av vad som framkom vid en av rådets juridiska utskott i oktober 1966 anordnad jakt- och viltvårdskonferens (se NU 1967: 7) beslöt rådet vid sin sextonde session 1968 antaga rekommendationer dels om ett nordiskt kollegium för viltforskning (se härom s. 172), dels om samarbete vid fastställande av jakt- och fridlysnings-tider, dels om principer för jakt- och fridlysningsbestämmelser, dels ock om upprättande av en naturpark för de stora rovdjurens bevarande. Dessa ämnen behandlas här var för sig.

a) Rekommendation nr 1/1958 angående samordnade fridlysnings- och jakttider för vissa djurarter

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att – för sådana djurarter som uppehåller sig i olika nordiska länder

vid olika tidpunkter och som är i behov av skydd – bestämma fridlysnings- och jakttider efter enhetliga principer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

Rekommendation nr 3/1968 angående jakt- och fridlysnings-tider

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at samvirke ved fastlæggelsen af jagt- og fredningstiderne for dyr og fugle, således at der ikke i et land vedtages bestemmelser, som modvirkes i et andet land, og således at man søger at tilsikre en rimelig fordeling af det jagtmæssige udbytte.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

b) Rekommendation nr 7/1963 angående ändrade principer för djurskydds- och jakt-lagstiftningen

Till reg. i D, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Island, Norge og Sverige, at der i jagt- og fredningslovgivningen lægges det princip til grund, at pattedyr og fugle er totalfredede, for så vidt der ikke undtrykkeligt i lovgivningen er gjort undtagelser herfra.

Rekommendation ej slutbehandlad av rådet.

Rekommendation nr 2/1968 angående jakt- och fridlysningsbestämmelser

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at de gældende bestemmelser om jagt og fredning af dyr og fugle, i det omfang dette ikke allerede er sket, indrettes i overensstemmelse med følgende principielle grundsætninger:

a) at alle dyr og fugle, herunder også de, der traditionelt karakteriseres som skadelige, som et minimum bør fredes i yngletiden,

b) at ingen i de nordiske lande hjemmehørende dyre- eller fugleart må udryddes totalt, og at der derfor bør træffes effektive foranstaltninger til bevarelse af et antal forplantningsdygtige stammer af de dyr og fugle, som er eller kommer i fare for at uddø i Norden,

c) at der bør indføres forbud mod anvendelse af fangstredskaber og metoder, hvorved der påføres dyr eller fugle unødigt lidelse eller efterstræbelse, og

d) at udbetaling af skydepenge som præmie for nedskydning eller fangst af i hvert fald sådanne dyr og fugle, som er i fare for at uddø, bør være forbudt.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

c) Rekommandation nr 4/1968 angående opprättande av en naturpark för de stora rovdjurens bevarande

Till reg. i F, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland, Norge og Sverige at undersøge, om det er muligt at oprette en eller flere vidtstrakte naturparker på finsk, norsk og svensk område, hvori de store rovdyr i Norden skal være fredet.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

a) *Samordning av fridlysnings- och jakttider.* I anledning av rådets rekommenda-

tion nr 1/1958 har en viss samordning av fridlysning- och jakttiderna genomförts.

Vid en viltbiologisk konferens i Sverige i mars 1963 med deltagare från berörda nordiska länder föreslogs, att en expertkommitté av viltbiologer skulle tillsättas med uppgift att utforma ett detaljerat forskningsprogram. En dylik kommitté tillsattes i september samma år. Kommittén överlämnade i april 1965 till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige en promemoria med förslag om upprättandet av ett nordiskt kollegium för viltforskning. Se vidare härom s. 172.

Vid en av svenska domänstyrelsen den 7–8 april 1965 anordnad nordisk jakttidskonferens konstaterades bl. a., att en mera omfattande koordinering av jakttiderna svårligen kan åstadkommas förrän en samordnad forskning och ett förbättrat rapportsystem möjliggjort noggrannare kontroll av viltstammarna. Vissa justeringar ansågs emellertid kunna genomföras omedelbart med hänsyn till målsättningen i rådets rekommendation nr 1/1958. I anslutning här till framlades detaljerade förslag till justering av jakt- och fridlysningstiderna för enskilda djurarter. Vid en konferens i Torneå senare samma år med representanter för lantbruksministeriet i Helsingfors, Finlands allmänna jägareförbund och jägarna inom gränsområdet diskuterades bl. a. möjligheterna för samordning av fridlysningsbestämmelserna för skogs- och sjöfågel.

Vad gäller genomförandet av rådets rekommendation nr 3/1968 om samråd vid fastställandet av jakt- och fridlysningstider för djur och fåglar har statens naturvårdsverk i Sverige i skrivelse den 28 mars 1968 till Landbruksministeriet i Danmark, lantbruksministeriet i Finland och Direktoratet for jagt, viltstel og faersgvannsfiske i Norge bl. a. berört frågan om ytterligare samråd i avsikt att samordna jakttiderna i lämplig omfattning.

Frågan om nordiskt samarbete beträffande jakt- och fridlysningstider har vidare behandlats vid en av statens naturvårdsverk i Sverige den 24–25 mars 1969 anordnad nordisk jakttidskonferens med deltagare från berörda myndigheter och organisationer i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Vid konferensen enades man om att fortlöpande informera varandra om ändringar i fråga om jaktlagstiftning och jakttider.

I *Finland* beaktas motsvarande bestämmelser i de övriga nordiska länderna vid utarbetande av den årliga förordningen om jakttider. Detsamma gäller i *Sverige* där en kungörelse om allmänna jakttider årligen utfärdas.

b) *Principerna för jakt- och fridlysningslagstiftningen*. Vad gäller genomförandet av rådets rekommendation nr 7/1963 må följande nämnas:

I *Danmark* har ifrågavarande principer för lagstiftningen genomförts i och med ikraftträdandet av lov av 3. juni 1967 om jakt (nr 221).

I *Finland* är jakt- och fridlysningslagstiftningen sedan gammalt utformad efter de principer som anges i rekommendationen.

I *Island* baseras lagstiftningen vad gäller fågeljakt och fågelskydd på den grundregel som anges i rekommendationen. Så är emellertid inte fallet beträffande däggdjur.

I *Norge* är frågan under utredning.

I *Sverige* har 1938 års jaktstadga den 8 december 1967 ändrats så att alla vilda däggdjur och fåglar i princip fridlysts. I de fall där jakt medges är denna tillåten under vissa bestämda tider. Ändringen trädde i kraft den 1 januari 1968.

För genomförande av rådets rekommendation nr 2/1968 har Landbruksdepartementet i Norge anmodat de övriga nordiska ländernas jaktmyndigheter om en översikt över respektive länders jakt- och fridlysningsbestämmelser som har relation till rekommendationens principiella grundtan-

kar. (En sammanställning över jakttider i Danmark, Finland, Norge och Sverige har gjorts i Nordiska rådet, 18:e sess., 1970, s. 2058.) I Danmark, Finland och Sverige har jakt- och fridlysningsbestämmelser i huvudsak inrättats i överensstämmelse med rekommendationen. I Norge övervägs frågan om revision av jaktlagstiftningen. Enligt norska regeringen kan samnordiska överläggningar i frågan först upptas sedan den i Norge i december 1968 tillsatta jaktlovkommittén avgivit sitt betänkande.

c) *Rekommendation nr 4/1968 angående upprättandet av en naturpark* för de stora rovdjurens bevarande har behandlats vid ett nordiskt expertmöte i Helsingfors den 3 mars 1970. Statens naturvårdsverk i Sverige har fått i uppdrag, att efter samråd med berörda myndigheter i Sverige, Finland och Norge, pröva förutsättningarna för att upprätta en eller flera gemensamma naturparker för de stora rovdjurens bevarande.

Syftet med rekommendationerna nr 1/1958 och 3/1968 har i huvudsak uppnåtts.

Rekommendation nr 7/1963 har delvis genomförts.

Rekommendationerna nr 2/1968 och 4/1968 är under utredning.

8. Boxningens skadeverkningar

Frågan om förbud mot professionell boxning ävensom om generellt förbud mot boxning har varit föremål för en intensiv debatt i de nordiska länderna. I syfte att skapa underlag för beslut om eventuella samhälleliga åtgärder beslöt Nordiska rådet år 1963 rikta en rekommendation till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige om en gemensam undersökning av boxningens skadeverkningar. (I *Island* upprätthålls sedan flera år ett strikt förbud mot all boxning.) Vid 1969 års rådssession antogs en rekommendation om förbud mot professionell boxning.

Rekommendation nr 15/1963 angående undersökning av boxningens skadeverkningar

Till reg. i D, F, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at lade foretage en fællesnordisk undersøgelse af boksningens skadevirkninger.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Rekommendation nr 6/1969 angående förbud mot professionell boxning

Till reg. i D, F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att i lag förbjuda professionell boxning i respektive land.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Regeringarna i de fyra berörda länderna tillsatte år 1964 en kommitté bestående av 10 medicinska sakkunniga med uppgift att närmare undersöka boxningens medicinska skadeverkningar. Kommittén avgav sitt betänkande i april 1967 (NU 1967: 16). Kommittén konstaterade, att boxningen kan antas medföra allvarligare medicinska skadeverkningar än man hittills räknat med. Mot denna bakgrund föreslog kommittén följande:

1. Forhøjelse af aldersgrænsen fra 15-16 år til 17 år for amatører og 21 år for professionelle,
2. Garanti for tilstrækkelig færdighed før deltagelse i kampboksning tillades, eventuelt beståelse af en færdighedsprøve,
3. Reduktion af det tilladte antal kampe pr. år,
4. Mindst en uges mellemrum mellem hver kamp og i hvert fald højst én kamp inden for samme døgn,
5. Sikring af jævnbyrdige modstandere,
6. Adgang for stævnelægen til at afbryde kampen,
7. Særlig uddannelse af stævnelæger,
8. Udarbejdelse af en kamplederinstruks,
9. Ensartede startbøger i Norden samt udvidelse og forbedring af disse bøger,
10. Skærpelse af karantænebestemmelserne,
11. Kontrolundersøgelse af læge efter en karantæne,
12. Udelukkelse fra konkurrenceboksning, hvis den pågældende har været igennem et stort antal hårde matcher,
13. Forbedret ringunderlag,
14. Forbedrede handsker,
15. Udarbejdelse af en hensigtsmæssig og beskyttende boksehjelm,
16. Obligatorisk skridtbeskytter og tandbeskytter.

I *Sverige* utfärdades lag den 28 november 1969 om förbud mot professionell boxning (SFS 1969: 612). Förbudet avser tävlings-, uppvisnings- och träningsmatcher i Sverige. Lagen trädde i kraft den 1 januari 1970.

I *Norge* överväger man lagstiftning om förbud mot professionell boxning.

I *Danmark* och *Finland* avser man för närvarande inte att lägga fram förslag om förbud mot professionell boxning.

Rekommendation nr 15/1963 har genomförts.

Rekommendation nr 6/1969 har genomförts i Sverige.

9. Radions juridiska ansvar

Det långtgående samarbete som äger rum mellan de nordiska ländernas radioföretag i form av gemensamma utsändningar i radio och television har aktualiserat frågan om likartad lagstiftning angående radions juridiska ansvar. Reglerna för pressens ansvar, på vilka man i vid omfattning anser sig böra bygga också en motsvarande radiolagstiftning, är emellertid olikartade i de nordiska länderna. Nordiska rådet beslöt därför år 1963 rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för en i princip likartad lagstiftning.

Rekommendation nr 18/1963 angående lagstiftning om radions juridiska ansvar

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge mulighederne for en i princippet ensartet nordisk lovgivning om radioens juridiske ansvar.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rekommendationen tillsatte regeringarna i september 1963 en sakkunniggrupp för att undersöka möjligheterna för en likartad lagstiftning. De sakkunniga kunde i januari 1964 meddela resultatet av sin undersökning. Denna gav vid handen att det, på grund av olikheterna i radioföretagens organisation samt skiljaktigheterna i den övriga lagstiftning, som har betydelse på området – bl. a. presslagstiftningen, strafflagstiftningen och skadeståndslag-

stiftningen – möter betydande svårigheter att genomföra en likartad lagstiftning om radions ansvar. Behövlig lagstiftning torde därför enligt de sakkunniga få genomföras i vart land för sig.

Regeringarna har emellertid under det fortsatta lagstiftningsarbetet på området upprätthållit viss kontakt med varandra.

I *Sverige* har en radioansvarighetslag utfärdats den 3 december 1966 och trätt i kraft den 1 juli 1967. Enligt lagen föreligger ansvar och skadeståndsskyldighet endast när gärningen innefattar yttrandefrihetsbrott. För varje program skall finnas en programutgivare med uppgift att förebygga yttrandefrihetsbrott. Ingenting får sändas mot programutgivarens vilja. Denne är ansvarig för yttrandefrihetsbrott i radioprogram för vilket han är förordnad.

I *Finland* har radioansvarighetslag antagits den 12 mars 1971 (FFS 219/1971). Lagen överensstämmer till stora delar med den svenska lagen.

I *Danmark* har ingen radioansvarighetslag införts eller förberetts.

I *Norge* har straffelovrådet den 17 augusti 1970 avgivit betänkande om ansvar för rettskrikelser i radio og fjernsyn m. v. med sikte på en samordning av reglerna om pressens juridiska ansvar. Betänkandet har ännu (hösten 1971) inte lett till någon lagstiftning.

Rekommendationen har genomförts.

10. Beriktigande i rundradion

I de nordiska länderna har tidigare saknats bestämmelser om rätt till beriktigande av felaktiga uppgifter som lämnats i radio- eller TV-sändningar. Vid ett nordiskt radiochefsmöte i Helsingfors den 4–5 maj 1966 antog emellertid företagen vissa enhetliga normer för beriktigande i nordisk rundradio att gälla internt.

Enligt 6 § normerna skall den, som är missnöjd med radioföretagets beslut om att beriktigande inte skall ske eller om beriktigandets innehåll, form eller plats, ha rätt att påtala beslutet hos ett särskilt organ med uppgift att avgöra om radioföretagets beslut står i överensstämmelse med god sed på området. Radioföretaget skall på lämpligt sätt i program eller tryck offentliggöra organets avgöranden för såvida detta inte bestämmes annorlunda.

I samband med beredningen i rådets juridiska utskott av ett medlemsförslag om enhetlig nordisk lagstiftning om rätt till beriktigande i radio och TV (Sak A 56/j), beslöt utskottet hos rådspresidiet hemställa, att detta måtte låta radiocheferna ta del av utskottets synpunkter i frågan. En dylik presidieskrivelse avgavs i oktober 1966. Vid 1967 års session beslöt rådet att inte företaga sig något i anledning av medlemsförslaget.

Skrivelse den 25 oktober 1966 från Nordiska rådets presidium till de nordiska radioföretagen angående beriktigande i rundradio¹

Nordisk råds juridiske udvalg har under 19. oktober 1966 sent Rådets præsidium følgende skrivelse:

Nordisk Råd er underrettet om, at de nordiske radiochefer på et møde den 4. og 5. maj 1966 har tilrådt, at der gennemføres fælles normer for de nordiske radioorganisationer om berigtigelse i rundradio. --- Det blev for udvalget oplyst, at radiocheferne antagelig i nær fremtid skal overveje problemerne i forbindelse med oprettelsen af det i normernes post 6 omhandlede klageorgan. Det var i udvalget enighed om, at der ved bedømmelsen af normerne fra Nordisk Råds side må lægges stor vægt på, at det pågældende klageorgan gennem sin stilling og sammensætning bliver et fristående og af radioen uafhængigt nævn, hvis upartiskhed og objektivitet ikke kan drages i tvivl.

Rådets præsidium giver sin tilslutning til de synspunkter, juridisk udvalg har fremført, og beder om at blive orienteret om sagens videre behandling.

Radioföretagens åtgärder

Danmark: Ifrågavarande organ, som för Danmarks radios vidkommande benämns »Danmarks radio og fjernsynsnaevn», tillattes i mars 1967. I organet ingår som ordförande en av højsteretets domare samt som övriga medlemmar ordföranden i Danske dagblades fællesrepresentation, ordföranden

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 15:e sess., 1967, s. 506—507.

i Dansk journalistförbund, Radiorådets vice ordförande samt en representant för Danmarks radio.

Finland: Förvaltningsrådet i Oy Yleisradio AB har den 7 april 1967 beslutat, att organet skall bestå av följande personer: såsom ordförande en medlem av högsta domstolen samt såsom medlemmar en representant utsedd av Finlands journalistförbund, en representant för ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena samt två representanter utsedda av Oy Yleisradio AB:s förvaltningsråd.

Norge: Norsk Rikskringkastings styrelse har den 10 maj 1967 beslutat, att ifrågavarande organ skall bestå av tre medlemmar, varav ordföranden utnämnes av Høyesterett justitiarius och de övriga av kringkastingsrådet, som är ett fristående av Norsk Rikskringkasting oberoende organ.

Sverige: Sveriges radio har till radionämnden hemställt, att nämnden interimistiskt måtte åta sig uppgiften att fungera såsom det avsedda organet. Radionämnden har vid sitt sammanträde den 17 oktober 1966 beslutat åta sig uppdraget och utsett en delegation att handlägga de uppgifter som ankommer på ifrågavarande organ.

Syftet med presidieskrivelsen har uppnåtts.

LIBRARY OF THE
INTERNATIONAL
COMMUNICATIONS
COMMISSION

11. Filmens inverkan på åskådarna

Organ för filmcensur finns i samtliga nordiska länder. Vid flera tillfällen har bedömningen av en film skiftat från land till land, ett förhållande som väckt offentlig debatt. Då en likartad bedömning av film i de skilda länderna förutsätter kännedom om hur filmen påverkar åskådarna, speciellt barn och ungdom, och då det i Norden inte gjorts några grundläggande undersökningar på området, beslöt rådet 1965 rekommendera en dylik samnordisk undersökning.

Rekommendation nr 11/1965 angående undersökning av filmens inverkan på åskådarna

Till reg. i D, F, I, N, S
Nordisk Råd henstiller til regeringerne i fællesskab at lade foretage en undersøgelse af filmens indvirkning på tilskuerne, særlig børn og unge.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Regeringarnas åtgärder

Den i Sverige i oktober 1964 tillsatta filmcensurutredningen avgav i juni 1967 sitt första betänkande »Filmens inflytande på sin publik» (SOU 1967: 31). Utredningen har särskilt diskuterat frågan om filmens skadeverkningar på åskådarna och för detta ändamål anlitat en särskild expertgrupp, som bedrivit sina forskningar i Svenska filminstitutets regi. Sådan forskning avses i framtiden pågå kontinuerligt. Några motsvarande undersökningar har inte aktualiserats i de övriga nordiska länderna, då den

svenska undersökningen i huvudsak ansetts tillfyllest även för dessa länders behov och representativ för förhållandena i hela Norden.

Syftet med rekommendationen har uppnåtts.

12. Förhandsgranskning av film

Lagstiftning och praxis beträffande filmcensur varierar starkt från land till land i Norden. En viss samordning har ansetts önskvärd, varför Nordiska rådet år 1965 antog en rekommendation i frågan.

Rekommendation nr 12/1965 angående för- enhetligande av förhandsgranskning av film

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at træffe foranstaltninger med henblik på at tilvejebringe størst mulig ensartethed i Norden ved censur af film.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Regeringarnas åtgärder

Nordiska kulturkommissionen har i ett den 14 november 1968 till regeringarna överlämnat uttalande om nordiskt samarbete på filmens område erinrat om att filmcensurorganen i de nordiska länderna håller regelbunden kontakt. Kommissionen anser dock att det för närvarande inte är ändamålsenligt att anbefalla enhetliga eller ens likartade censurregler i Norden.

Den *danska* filmcensurutredningen avlämnade i december 1967 sitt slutbetänkande. Utredningens förslag innebär ett avskaffande av vuxencensuren, samtidigt som barncensuren upprätthålles med oförändrade åldersgränser 12–16 år. I proposition till folketinget har justitieministern lagt fram förslag till ändring av den danska lagen om filmcensur i enlighet med utredningens förslag. Förslaget har genomförts genom lov

af 29 marts 1969 om filmcensur (nr 135).

Fortlöpande kontakter har hållits mellan de danska och svenska filmcensurutredningarna. Den *svenska* utredningen lade fram sitt slutbetänkande i juni 1969 (SOU 1969: 14). I detta föreslås bl. a. att vuxencensur avskaffas men att barncensur bibehålles. Förslaget har inte lett till någon lagstiftning.

I *Island* förekommer ingen vuxencensur.

I *Norge* har frågan om en eventuell ändring av åldersgränsbestämmelserna i den norska biograflagen samt frågan om en besvärsinstans för prövning av censurmynighetens beslut varit föremål för utredning. Planer på att slopa vuxencensuren föreligger inte i Norge.

I *Finland* utfärdades 1966 ny lag om filmgranskning genom lag av den 29 maj 1965 om förrättande av filmgranskning (FFS 300/65).

Rekommendationen har inte genomförts.

J. Tjänstemannarätt

Tillkomsten av gemensamma nordiska institutioner med gemensam personal rekryterad från hela Norden har förorsakat vissa legala och administrativa problem. Hithörande frågor behandlas nedan under punkt 1.

En fri nordisk arbetsmarknad genomfördes redan 1954 för flertalet arbetstagare i enskild tjänst. Nordiska rådet har på olika

sätt verkat för en liknande fri arbetsmarknad också inom den offentliga tjänsten. Initiativ har sålunda bl. a. tagits för att eliminera de hinder pensionsbestämmelserna i länderna uppreser (se nedan under punkt 2). Rekommendationer har också antagits i syfte att få till stånd ett utbyte av förvaltningstjänstemän (punkt 3).

1. Gemensamma nordiska institutioner

En av huvudlinjerna i nordiskt samarbete har varit att söka få till stånd nordiska institutioner både för administrativa ändamål och för utbildning och forskning inom områden, där resurserna i varje land för sig är otillräckliga för en egen nationell institution eller där besparingar och rationaliseringar kan åstadkommas genom en samordning av tillgångarna. Som exempel på sådana institutioner kan nämnas Nordiska journalisthögskolan i Århus, Nordiska atomforskningsinstitutet i Köpenhamn och Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg.

Institutioner av detta slag för med sig en rad problem vad angår administration, budget, personal m. m. På dessa fält har varje land sin egen ordning. För att det inte vid planläggning av varje sådan institution skall vara nödvändigt att företa omfattande utredningar och överväganden rörande dylika administrativa spörsmål har vissa generella riktlinjer för administrationen ansetts behövliga.

Mot denna bakgrund antog Nordiska rådet 1958 en rekommendation om riktlinjer för administrationen av gemensamma institutioner. Vid rådssessionen 1962 antog rådet en rekommendation om vissa kompletterande undersökningar m. m. Vid 1966 års session beslöt därefter rådet rekommendera, att resultaten av de företagna undersökningarna skall beaktas vid planläggningen av gemensamma institutioner.

År 1967 uppmärksammade rådets presidium i en skrivelse till regeringarna frågan om revisionen av samnordiska institutioners räkenskaper.

I mars 1969 tillsatte Nordiska organisationskommittén en arbetsgrupp med uppgift att utreda frågan om en nordisk tjänste-

mannarätt. I september 1970 avgavs ett betänkande om »Nordisk tjänstemannarätt» (NU 1970: 15). I anledning av detta betänkande antog rådet 1971 en rekommendation om personalens ställning vid gemensamma institutioner. [Vid 1971 års session antogs vidare en rekommendation om de gemensamma institutionernas ställning.]

Rekommendation nr 7/1958 angående riktlinjer för administrationen av gemensamma institutioner

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i samverkan med rådet låta närmare utforma allmänna riktlinjer för administrationen av gemensamma institutioner.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Rekommendation nr 31/1962 angående administrationen av gemensamma institutioner

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne

1. i samarbejde med rådet at lade foretage supplerende undersøgelser af de i den juridiske nímandskomité's udtalelse af 10. oktober 1961 fremdragne spørgsmål vedrørende administration af fællesnordiske institutioner, samt

2. at søge udformet skattelovgivning m. m. således, at der ikke tilstås per-

soner ansatte ved fællesnordiske institutioner særlige skattemæssige fordele i kraft af dette ansættelsesforhold.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Rekommendation nr 15/1966 angående administrationen av samnordiska institutioner

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne ved planlægningen af fælles institutioner i muligt omfang at følge de forslag, som er fremlagt i betænkningerne: Fællesinstitutioner i Norden (NU 1960: 2) og Personaleforhold ved fællesinstitutioner i Norden (NU 1964: 8).

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

Presidieskrivelse den 21 november 1966 angående revisionen av samnordiska institutioners räkenskaper¹

Till reg. i D, F, I, N, S

Fra Nordisk Råds juridiske udvalg har Nordisk Råd modtaget nedenstående skrivelse² med anmodning om at henlede regeringernes opmærksomhed på de af Norges Riksrevisjon anførte synspunkter vedrørende revisionen af fællesnordiske institutioners regnskaber.

--- Nordisk Råds præsidium henlede regeringernes opmærksomhed på ovennævnte problem.

[Rekommendation nr 28/1971 angående personalens ställning vid gemensamma institutioner]

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at gennemføre en regulering af personalens stilling ved fællesnordiske institutioner på grundlag af Nordisk Organisationskomité's forslag (NU 1970: 15), således at der tages rimeligt hensyn til de fremkomne udtalelser om forslaget og føres forhandling med vedkomne arbejdstagerorganisationer.

[Rekommendation nr 29/1971 angående de gemensamma institutionernas ställning]

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anbefaler regeringerne i forbindelse med etableringen af et Nordisk Ministerråd at udrede, hvorledes de fællesnordiske institutioner på ensartet måde kan indordnes under ministerrådet.

Regeringarnas åtgärder

Med anledning av rekommendation nr 7/1958 tillsatte regeringarna i samråd med Nordiska rådets presidium 1959 en gemensam kommitté med uppgift att i samverkan med Nordiska rådet låta närmare utforma allmänna riktlinjer för administrationen av gemensamma nordiska institutioner. Kommittén avgav i december 1960 sitt betänkande »Fællesinstitutioner i Norden» (NU 1960: 2) med förslag till mönsterbestämmelser för gemensamma nordiska institutioner. Med anledning av p. 1 i rekommendation nr 31/1962 tillsatte regeringarna år 1963 en ny gemensam kommitté av sakkunniga i löne- och pensionsfrågor. Kommittén avgav den 15 oktober 1964 sitt betänkande »Personaleforhold ved fællesinstitutioner i Norden» (NU 1964: 8). Betänkandet innehåller förslag till reglering av personalens löner och pensioner, uppsägningstid, semester och sjuklön m. m. ävensom förslag till utgiftsfördelning mellan länderna.

Vad gäller skatteförhållandena för anställda vid gemensamma institutioner har regeringarna i meddelanden till rådet upplyst om att personal vid dylika institutioner inte kommer att tillerkännas särskilda skattelättnader på grund av sin anställning vid en nordisk institution.

Med anledning av rekommendation nr 15/1966 har regeringarna förklarat sig be-

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 15:e sess., 1967, s. 2062.

² Juridiska utskottet uttalar att betänkandet »Fællesinstitutioner i Norden (NU 1960: 2) innehåller ett utkast till bestämmelser för samnordiska institutioner och att i utkastets femte paragraf finns regler om revisionen av dylika institutioners räkenskaper. Utskottet konstaterar emellertid att riksrevisionen i Norge av konstitutionella skäl inte kan acceptera de föreslagna bestämmelserna.

redda att vid planläggningen av gemensamma institutioner i största möjliga utsträckning följa de förslag som framlagts i de ovannämnda betänkandena.

1967 tillsattes Nordiska organisationskommittén efter beslut av statsministrarna och Nordiska rådets presidium. Organisationskommittén tillsatte i mars 1969 en arbetsgrupp för att utreda frågan om en nordisk tjänstemannarätt. På grundval av arbetsgruppens förslag framlades i september 1970 ett betänkande om »Nordisk tjänstemannarätt» (NU 1970: 15).

I betänkandet förordas att rättsförhållandet mellan institutionen och tjänstemannen regleras genom kontrakt. De individuella kontrakten bör utformas på grundval av ett normalkontrakt, vars innehåll överenskommits mellan regeringarna. En princip bör vara, att de samnordiska tjänstemännen inte skall åtnjuta några särskilda privilegier eller immuniteter. Det föreslås att tjänstemannen beskattas i det land där han är stationerad. I överenskommelsen bör som huvudprincip anges att de nordiska tjänstemännen skall vara medborgare i nordiskt land, men möjlighet bör finnas att i särskilda fall avvika från denna regel. Det anses vidare önskvärt att de ledande posterna i en samnordisk institution fördelas mellan olika nationaliteter.

Förslaget har behandlats av rådets juridiska utskott, som ansett betänkandet utgöra en god grundval för sakens fortsatta behandling.

Vad gäller spørsmålet om revisionen av samnordiska institutioners räkenskaper har de konstitutionella svårigheterna vad Norge beträffar övervunnits.

Rekommendationerna nr 7/1958, 31/1962 och 15/1966 har genomförts.

Syftet med presidieskrivelsen har uppnåtts.

2. Pensionsrätt

Sedan en gemensam nordisk arbetsmarknad år 1954 införts för flertalet löntagare i enskild tjänst, har Nordiska rådet strävat efter att åstadkomma en liknande fri marknad även inom den offentliga tjänsten. Hinder av skilda slag möter emellertid, bl. a. kravet på inhemskt medborgarskap. Ett av de hinder, som i praktiken visat sig svårast att övervinna sammanhänger med pensionsspörsmålet. En tjänsteman, som i ett land förvärvat sådan anställning, att han börjat intjäna rätt till pension, är ovillig att ta anställning hos myndighet i annat nordiskt land, om han inte får garanti för att han på sin nya plats får tillgodoräkna vad han kan ha intjänat av pension i sin förra anställning. Några sådana garantimöjligheter föreligger emellertid inte.

Mot denna bakgrund beslöt rådet år 1957 rekommendera regeringarna att undersöka förutsättningarna för tillgodoräkning av tjänstgöring i annat nordiskt land för erhållande av pension. Vid rådssessionen 1963 antog därefter rådet en rekommendation om en överenskommelse mellan länderna av sådan innebörd. Sedan ett sakkunnigförslag framlagts, avgav presidiet 1966 en skrivelse till regeringarna om snabbt beslut i frågan.

Rekommendation nr 15/1957 angående tillgodogörande av tjänstgöring i annat nordiskt land i avseende å rätt till pension

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at man til brug for rådet lader udarbejde en redegørelse vedrørende forudsætningerne for indførelse af en ordning, hvorefter offentlig tjeneste i et land kan ligestilles med tjeneste i et andet nor-

disk land, for så vidt angår retten til pension.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Rekommendation nr 26/1963 angående tillgodoräkning av offentlig tjänst i nordiskt land i fråga om pensionsrätt

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att låta utarbeta samt antaga en överenskommelse mellan länderna, enligt vilken en i offentlig tjänst anställd och till den statliga pensionsordningen anknuten arbetstagare berättigas att i pensionshänseende tillgodoräkna anställningstid, som enligt annat nordiskt lands statliga pensionssystem berättigar till pension.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Presidieskrivelse den 2 december 1966 angående tillgodoräkning av tjänst i nordiskt land i fråga om pensionsrätt¹

Till reg. i D, F, I, N, S

Presidiet får — — — meddela regeringarna i de nordiska länderna att det — under förutsättning att en blivande konvention om tillgodoräkning av statlig tjänst i nordiskt land i fråga om

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 15:e sess., 1967, s. 1889.

pensionsrätt får det innehåll, som föreslås i den ovannämnda arbetsgruppens betänkande och som redovisats för socialpolitiska utskottet vid dess nyssnämnda möte – icke synes nödvändigt att underkasta frågan ytterligare behandling i det samlade rådet, innan överenskommelse i ämnet träffas mellan länderna.

Regeringarnas åtgärder

Med anledning av rekommendation nr 15/1957 utarbetades på danskt initiativ under 1958–59 översikter över rättsställningen i de olika länderna.

Som följd av rekommendation nr 26/1963 ägde under 1964–1966 överläggningar rum mellan representanter för regeringarna. I december 1966 framlades betänkandet »Den statliga personalpensioneringen i Norden» (NU 1966: 8) med förslag till överenskommelse mellan länderna. Betänkandet har överlämnats till de nordiska ländernas regeringar.

Ett utkast till konvention färdigställdes i slutet av år 1970. Enligt konventionsutkastet skall i offentlig tjänst anställd och till den statliga pensionsordningen anknuten arbetstagare berättigas att i pensionshänseende tillgodoräkna anställningstid, som enligt annat nordiskt lands statliga pensionssystem berättigar till pension. Frågan övervägs för närvarande av de nordiska ländernas regeringar.

Rekommendationerna och presidieskrivelsen är under genomförande.

3. Utbyte av förvaltningstjänstemän

Det nordiska offentliga samarbetet omhänders på det praktiska planet i huvudsak av tjänstemän i olika befattningar. Om ett samarbete verkligen skall utvecklas och bli effektivt är ofta beroende av dessa tjänstemäns nordiska insikter och intresse. Det har därför ansetts önskvärt att tjänstemän i de nordiska länderna i så stor utsträckning som möjligt känner till förhållandena inom sitt verksamhetsområde i hela Norden. Av speciellt praktiskt värde kan vara att i ett land ha tillgång till en tjänsteman från ett grannland, som kan stå till tjänst med upplysningar i olika avseenden rörande förhållanden i sitt hemland. 1954 antog Nordiska rådet en rekommendation i syfte att få till stånd tjänstemannautbyte mellan centrala myndigheter i de nordiska länderna. En presidieskrivelse i samma syfte avgavs 1959. En rekommendation syftande till att få till stånd en förenkling av reglerna rörande tjänsteresor till annat nordiskt land antogs 1957.

1954 års rekommendation avsåg som nämnts endast tjänstemän inom den centrala förvaltningen. En rekommendation i syfte att vidga utbytet till att avse även lokalförvaltningens tjänstemän antogs av rådet 1968. År 1970 riktade rådets presidium en skrivelse till regeringarna i syfte få till stånd en ökad information till tjänstemännen inom förvaltningen om deras möjlighet till tjänstgöring i annat nordiskt land.

Rekommendation nr 21/1954 angående utbyte av förvaltningstjänstemän

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene at de treffer forholdsregler med

sikte på at tjenestemenn i administrationen for en viss tid må kunne tjenestegjøre i et annet nordisk land.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1956.

Rekommendation nr 13/1957 angående förenkling av reglerna rörande tjänsteresor till annat nordiskt land

Till reg. i F, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland og Sverige at undersøge mulighederne for at forenkle de i hvert af landene gældende regler om tjenesterejser til andet nordisk land.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1961.

Presidieskrivelse den 9 juli 1959 angående utbyte av förvaltningstjänstemän¹

Till reg. i D, F, I, N, S

Præsidiets kan ganske tiltræde det af Nordisk Råds juridiske nimanndskomiteé

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 7:e sess., 1959, s. 1869—1871. Juridiska niomannakommitténs förslag gick ut på att norska tjänstemän, som deltog i utbyte, skulle liksom danska och svenska få ersättning för reseutgifter. Vidare borde utbytet främjas så mycket som möjligt; bl. a. ansågs i sådant syfte önskvärt, att det i varje land med jämna mellanrum, t. ex. en gång om året, lämnades tjänstemännen meddelande om möjligheterna att få tjänstgöra i annat nordiskt land och de ekonomiska villkoren vid sådan tjänstgöring.

anførte og tillader sig derfor at henstille til regeringerne, at de søger at få komiteens forslag gennemført.

Rekommendation nr 8/1968 angående utbyte av förvaltningstjänstemän

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att vidtaga åtgärder i syfte att bereda möjlighet för tjänstemän även inom regional och lokal förvaltning att tjänstgöra i annat nordiskt land än det egna.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Presidieskrivelse den 7 september 1970 angående nordiskt tjänstemannautbyte¹

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådets presidium får ---- hemställa att, de nordiska regeringarna ville föranstalta om en kontinuerlig information till tjänstemännen om deras möjligheter att under viss tid tjänstgöra inom annat nordiskt lands centrala förvaltning.

Regeringarnas åtgärder

För förverkligande av rådets rekommendationer från 1954 och 1957 har regeringarna och parlamenten i de nordiska länderna vidtagit en rad åtgärder.

I *Danmark* har således statsministeriet i december 1955 tillställt samtliga ministerier och styrelser en cirkulärskrivelse med meddelande att tjänsteman i administrationen för viss tid skall kunna tjänstgöra i annat nordiskt land efter överenskommelse mellan vederbörande verk i de två länderna. I förnyad cirkulärskrivelse har statsministeriet i november 1959 hemställt, att tjänstemännen uppmärksammas på möjligheten till tjänstgöring i annat nordiskt land.

Den *norska* regeringen har uttalat att det är angeläget att ett tjänstemannautbyte i enlighet med 1956 års rekommendation kommer till stånd.

I *Sverige* har Kungl. Maj:t enligt statsrådsprotokollet för civilärenden den 4 januari 1955 uttalat, att tjänstemän inom den centrala förvaltningen bör komma i fråga för tjänstgöring i annat nordiskt land. Några generella regler rörande förutsättningarna för utbytet torde inte kunna fastställas, utan det torde få ankomma på regeringen att i varje enskilt fall besluta såväl om utsändande av svenska tjänstemän som om mottagande av tjänstemän från andra nordiska länder. I ett interpellationssvar i maj 1959 i svenska riksdagen underströk civilministern värdet av ett nordiskt tjänstemannautbyte. Statssekreteraren i civildepartementet utfärdade i cirkulär den 9 mars 1960 närmare anvisningar för det nordiska tjänstemannautbytet.

Under senare år har frågan om nordiskt tjänstemannautbyte vid olika tillfällen behandlats såväl av Nordiska arbetsmarknadsutskottet som av flera av dess underkommittéer. Man har därvid framhållit betydelsen av att olika personalkategorier hos arbetsmarknadsmyndigheterna bereds tillfälle till tjänstgöring i annat nordiskt land.

De nordiska regeringarna och parlamenten liksom Nordiska arbetsmarknadsutskottet har sålunda visat sitt intresse för att genomföra ett tjänstemannautbyte. Trots detta synes statstjänstemannautbyte inte ha fått den omfattning, som avsågs med Nordiska rådets ursprungliga rekommendation i ämnet. Uppgifter inhämtade i mars 1967 visar att tjänstemannautbyte förekommit för Norges del sedan 1960 i 24 fall, för Danmarks del sedan 1956 i 6 fall och för Sveriges del sedan 1956 i 5 fall. För Finlands och Islands del har över huvud taget inget tjänstemannautbyte förekommit.

I november 1966 fann svenska regeringen att en framställning från arbetsmarknadsstyrelsen om bemyndigande att årligen utta omkring tjugo tjänstemän hos styrelsen och den offentliga arbetsförmedlingen för tjänstgöring hos arbetsmarknadsmyndigheterna i Danmark, Finland eller Norge under 2-4 månader inte kunde bifallas. År 1967 avslog riksdagen en motion om vidgat nordiskt tjänstemannautbyte med hänvisning till att frågan aktualiserats inom Nordiska rådet.

---

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 19:e sess., 1971, s. 2413.

Vad rekommendation nr 8/1968 angående utbyte av lokalförvaltningarnas tjänstemän beträffar, har Danmark 1968 som koordinerande land för rekommendationen riktat hänvändelse till berörda myndigheter i övriga nordiska länder med anmodan att dessa måtte utarbeta redogörelser för de åtgärder, som i respektive land vidtagits med sikte på att skapa möjlighet för tjänstemän i lokalförvaltningarna att tjänstgöra i annat nordiskt land i överensstämmelse med de för centraladministrationernas tjänstemän gällande bestämmelserna. På basis av det insamlade materialet utarbetas i Danmark ett utkast till överenskommelse, som skall föreläggas berörda myndigheter i de övriga nordiska länderna.

Rekommendationerna nr 21/1954 och 13/1957 samt presidieskrivelsen den 9 juli 1959 har genomförts.

Rekommendation nr 8/1968 samt presidieskrivelsen den 7 september 1970 är under utredning.

LIBRARY II OF L. LIBRARY - CHICAGO

K. Näringsrätt

Nordiska rådets arbete för att åstadkomma likställighet mellan nordiska medborgare, oavsett i vilket land de vistas, har stor praktisk betydelse, då det gäller rätten att driva näring, i vissa sammanhang kallad etableringsfrihet. Liksom man överenskommit om en gemensam nordisk arbetsmarknad, som möjliggör för löntagaren att ta arbete i vilket land han önskar, har det ansetts naturligt, att den som försörjer sig genom företagsamhet i egen regi skall kunna slå sig ned var han önskar inom Norden och driva sin rörelse. Sedan gammalt finns emellertid på detta område starka nationella hinder mot

att tillåta medborgare från annat land att driva näring i det egna landet.

Rådet har behandlat hithörande problem dels mera allmänt (punkt 1–2), därvid såväl enskilda som juridiska personers ställning upptagits, dels med hänsyn till särskilda näringsgrenar, varunder följande områden berörts: jordbrukarnas ställning (punkt 3), rätten att driva kustfart (punkt 4), lastbils- och busstrafikproblem (punkt 5) samt lufttrafikfrågan (punkt 6). Härjämte har rådet behandlat frågan om den allmänna konkurrenslagstiftningen (punkt 7).

1. Aktiebolagslagstiftning och allmänna regler om rätt att driva näring

Liksom man överenskommit om en gemensam nordisk arbetsmarknad, som möjliggör för löntagaren att ta arbete i vilket land han önskar, har inom Nordiska rådet ansetts naturligt, att den som försörjer sig genom företagsamhet i egen regi skall kunna slå sig ned var han önskar inom Norden och driva sin rörelse. Sedan gammalt upprepar sig emellertid på detta område starka nationella hinder mot att tillåta medborgare från annat land – i vart fall utan noggrann prövning i varje särskilt fall – att driva näring i det egna landet. Även i fråga om en hantverksrörelse av ganska blygsam omfattning gör sig denna uppfattning gällande.

Vad angår aktiebolagsrätten har Nordiska rådet särskilt uppmärksammat behovet av likartade regler inom de olika länderna med hänsyn till samarbetet inom EFTA och inför en blivande europeisk stormarknad. Redan vid behandlingen av den allmänna rekommendationen om rättslig likställighet (nr 7/1953) på nordiska justitieministermötet i Stockholm den 11–12 december 1953 upptogs som särskilda punkter reglerna om ledamotskap i aktiebolags- eller föreningsstyrelse m. m. samt om rätt att driva näring, vilka frågor sedermera blivit föremål för nya, mera preciserade rekommendationer. Vad enskilda företagare beträffar har rådet intresserat sig för att få till stånd likställighet för hantverkare och andra småföretagare att driva näring.

Rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

Till reg. i D, I, N, S

Rådet henstiller til regjeringene å overveie muligheten av fortsatt å gjennomføre praktiske og konkrete tiltak for suksessivt å utjevne ulikheten mellom statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske land, og anmoder regjeringene om at rådet gis underretning om de undersøkelser som foretas og de tiltak som eventuelt treffes i denne anledning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1954 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 26/1954 angående nordiska medborgares rätt att driva näring

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene at det ved anvendelsen av bestemmelsene om adgang for utlendinger til å drive næring, være styremedlem i aksjeselskap eller andre sammenslutninger etc., følges en slik praxis at kravet på lengre tids opphold i landet for innrømmelse av slik adgang oppmykes

forsåvidt angår statsborgere i de nordiske land.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1965.

Rekommendation nr 12/1961 angående likartad lagstiftning om aktiebolag m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne under særlig hensyntagen til de ændrede økonomiske og handelspolitiske forhold som følge af de europæiske markedsdannelser at undersøge mulighederne for dels at gennemføre en mere ensartet nordisk lovgivning vedrørende aktieselskaber, dels at tilvejebringe retlig ligestilling af nordiske statsborgere med hensyn til adgangen til at virke som stiftere, bestyrelsesmedlemmer, direktører etc. i aktieselskaber.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

En redogörelse för regeringarnas åtgärder i anledning av 1953 och 1954 års rekommendationer lämnas i Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 66–68). Vid Nordiska rådets trettonde session 1965 konstaterade rådets juridiska utskott, att den i 1954 års rekommendation föreslagna liberaliseringen genomförts i praxis.

Efter initiativ vid det nordiska justitieministtermötet i Stockholm 1959 utsågs i Danmark, Finland, Norge och Sverige under 1959–60 sakkunniga med uppgift att överse aktiebolagslagstiftningen ur nordisk synpunkt i vissa avseenden. Vid justitieministtermötet i Reykjavik i september 1962 beslöts att utredningsarbetet skulle utvidgas till att omfatta aktiebolagslagstiftningen i dess helhet. Avslutande möte mellan de sakkunniga hölls i april 1969 i Stockholm. Betänkanden har lagts fram i Danmark i september 1969, i Finland i december 1969, i Norge i mars 1970 och i Sverige i januari 1971 (SOU 1971: 15). Sedan betänkandena remissbehandlats i respektive länder, avser man att inleda nordiska departementsöverläggningar i saken.

Såväl den allmänna näringslagstiftningen som aktiebolagslagstiftningen behandlas i Nordiska ämbetsmannakommitténs slutrapport. Udvidet nordisk økonomisk samarbejde (NU 1969: 11; jfr. s. 543–548).

Rekommendationerna är delvis genomförda, delvis under utredning.

2. Kommissionslagstiftning

I Danmark, Norge och Sverige gäller en i allt väsentligt likartad lagstiftning om kommission, handelsagenter och handelsresande. Respektive lagar antogs i Danmark 1917, i Norge 1916 och i Sverige 1914. Några ändringar har därefter inte vidtagits i lagarna. I Finland tillsattes år 1961 en kommitté med uppdrag att utarbeta förslag till lag om kommission m. m. Mot bakgrund av det ökade handelsutbytet och med hänsyn till att handelskutymmer och rättsuppfattning ändrat sig beslöt Nordiska rådet år 1962 rekommendera en revision av lagstiftningen.

Rekommendation nr 32/1962 angående revision av kommissionslagstiftningen

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i fællesskab at optage spørgsmålet om en revision af lovgivningen om kommission, handelsagentur og handelsrejsende.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Efter beslut vid det nordiska justitieministermötet i Oslo den 18 januari 1962 tillsattes i Danmark, Norge och Sverige sakkunniga med uppgift att följa den ovannämnda finska kommitténs arbete och överväga behovet av ändringar i kommissionslagstiftningen. Den finska kommittén framlade hösten 1965 ett utkast till lag om merkantil representation. Utkastet behandlades vid ett möte i Stockholm den 10 december 1965

mellan de i de övriga nordiska länderna tillsatta sakkunniga och representanter för den finska kommittén. Härvid framkom att man i de övriga nordiska länderna inte ansåg behov föreligga av en revision av kommissionslagstiftningen helt enligt de föreslagna riktlinjerna men väl kunde överväga vissa partiella reformer, i första hand ifråga om agentlagstiftningen. Den finska kommittén har sedermera utarbetat ett nytt förslag till lag om handelsagenter. Förslaget är föremål för granskning av de ovannämnda sakkunniga och representanter för den finska kommittén.

I Norge har i januari 1966 tillsatts en kommitté för att utreda frågan om agenter uppsägningsskydd. Kommittén kan även behandla andra speciella spørsmål inom agenturlagstiftningen.

Det finska förslaget till lag om handelsrepresentanter samt ett norskt förslag till partiell reform av kommissionslagstiftningen behandlades vid ett möte i Oslo i slutet av år 1967. Nya förslag har därefter utarbetats av den norska kommittén den 5 april 1968, av den finska kommittén den 8 juni 1968 samt av de svenska sakkunniga i december 1968. Gemensamma överläggningar har därefter ägt rum i januari och september 1969. Det fortsatta samarbetet bedrivs per korrespondens. I varje land ska utarbetas slutliga förslag att överlämnas till vederbörande departement/ministerier. Den norska kommittén avgav sitt betänkande i november och den svenska sitt i december 1970. I Finland och Danmark väntas förslag föreligga under 1971.

Rekommendationen är under utredning.

3. Ekonomiskt stöd till jordbrukare

Frågan om nordisk likställighet i fråga om krediter och annat stöd till jordbrukare upptogs som en särskild punkt vid behandlingen av den allmänna rekommendationen om rättslig likställighet (nr 7/1953) på nordiska justitieministermötet i Stockholm den 11-12 december 1953.

Rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

Till reg. i D, I, N, S

Rådet henstiller til regjeringene å overveie muligheten av fortsatt å gjennomføre praktiske og konkrete tiltak for suksessivt å utjevne ulikheten mellom statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske land, og anmoder regjeringene om at rådet gis underretning om de undersøkelser som foretas og de tiltak som eventuelt treffes i denne anledning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952-1961 (NU 1962: 8, s. 68-69).

Danmark: Enligt § 15, stk. 1, nr. 1, i lov nr. 181 af 28. april 1971 om statens udlån til jordbrugsmæssige formål m.m. fodras för erhållande av lån att den sökande är dansk medborgare. I lov nr 231 af 19. maj 1971 om tilskud til investeringer i landbrugets produktionsbyggninger fodras dock inte danskt medborgarskap.

Lov om arbejderboliger på landet, (Jfr. lovbekendtgørelse nr 238 af 27. maj 1971) kræver att den sökande är dansk, finsk, isländsk, norsk eller svensk medborgare.

I lovbekendtgørelsen nr. 205 af 14. maj 1971 vedrørende udlån till yngre landmænd finns inget nationalitetskrav. Lagen innehåller emellertid vissa utbildningskrav.

Sverige: Enligt lagen den 25 maj 1956 om jordbrukskasserörelsen fordras inte svenskt medborgarskap för att erhålla medlemskap i jordbrukskassa. Det nationalitetskrav som fanns i 1963 års jordförvärvslånekungörelse utmönstrades i 1967 års jordbruksrationaliseringskungörelse (SFS 1967: 453). Även andra statliga stödformer såsom exempelvis det obligatoriska skördeskadeskyddet och det särskilda stödet till det mindre jordbruket gäller alla, oavsett nationalitet.

Syftet med rekommendationen har uppnåtts i Sverige i ifrågavarande avseende.

4. Rätten att driva kustfart

Rätten att driva kustfart, dvs. att frakta passagerare och gods från en hamn till en annan inom samma land, är stundom förbehållen fartyg som för landets egen flagg. Olika regler gäller härvidlag i Norden. I Norge har kustfarten i allmänhet varit fri med undantag för ett efter unionsupplösningen tillkommet förbud för svenska fartyg att driva kustfart. I Danmark har däremot kustfart i princip varit förbehållen danska fartyg. Även Finland har en näringsrättslig lagstiftning, som reserverar kustfarten för landets egna fartyg. Ända sedan produktplakatet av år 1724 har för Sveriges del i princip gällt, att kustfart skall bedrivas med svenska fartyg, en regel som dock uppluckrats genom ömsesidiga avtal med olika länder.

Frågan upptogs som en särskild punkt vid behandlingen av den allmänna rekommendationen om rättslig likställighet (nr 7/1953) på nordiska justitieministtermötet i Stockholm den 11–12 december 1953. I mera generell form gjordes frågan till föremål för en speciell rekommendation 1957.

Rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

Till reg. i D, I, N, S

Rådet henstiller til regjeringene å overveie muligheten av fortsatt å gjennomføre praktiske og konkrete tiltak for suksessivt å utjevne ulikheten mellom statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske land, og anmoder regjeringene om at rådet gis underretning om de undersøkelser

som foretas og de tiltak som eventuelt treffes i denne anledning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1957 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 26/1957 angående rättslig likställdhet för nordiska medborgare i fråga om kustfart

Till reg. i D, F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att multilateralt eller bilateralt sinsemellan upptaga överläggningar med syfte att undanröja i förekommande fall gällande förbud för fartyg från andra berörda nordiska länder att driva kustfart i det egna landets farvatten och, där så erfordras, jämväl få till stånd överenskommelser om medgivande till sådan kustfart.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Regeringarnas åtgärder

En redogörelse för regeringarnas åtgärder i anledning av rekommendationerna lämnas i Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 69–70). Här kan tilläggas att handelssjöfart mellan orter i *Finland* är förbehållet finska fartyg. Statsrådet äger dock befogenhet att meddela tillstånd till idkande av handelssjöfart med utländskt fartyg mellan orter i Finland såframt fråga är om trafik mellan landskapet Åland och det övriga Finland. Sak samma gäller om

svenskt, norskt eller danskt specialfartyg för transport av olja, kemikalier eller lös-cement eller för annan särskild uppgift och tillräckligt antal sådana fartyg inte står till buds i Finland. Tillstånd beviljas för högst ett år i sänder.

Rekommendationerna har delvis genomförts.

LIBRARY II OF L. JORDANA-DIARY

5. Internordisk buss- och lastbilstrafik

I fråga om landsvägstrafiken gäller i samtliga länder ett ganska strängt koncessions-system. Det har inte varit möjligt att skapa full likställighet mellan egna medborgare och andra nordiska länders medborgare. Strävandena har därför inriktats på att underlätta för företagare i ett land att i transitofall eller eljest vid behov få utsträcka sin trafik även till annat nordiskt lands territorium. Rådet antog en rekommendation i frågan 1955.

Rekommendation nr 8/1955 angående lättnader för den internordiska buss- och lastbilstrafiken

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna att bl. a. genom en utvidgning av området för det skandinaviska vägtransportavtalet ytterligare samordna och underlätta den internordiska buss- och lastbilstrafiken.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 70–71).¹

Rekommendationens syfte har delvis uppnåtts.

---

¹ Nordiska rådet antog vid sin femtonde session 1967 en rekommendation angående gemensamma riktlinjer för nordisk transportpolitik (rek.nr 1/1967). Se vidare härom s. 429—430.

6. Luftfartsfrågor

En i väsentliga delar likartad luftfartslagstiftning har under senare år antagits i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Den förutsätter emellertid, att luftfartsmyndigheterna arbetar oberoende av varandra. Bl. a. måste den kommersiella lufttrafiken, som bedrivs i ettvar av länderna, ha nationellt tillstånd för sin verksamhet. För Danmarks, Norges och Sveriges del har den trafik, som bedrivs genom SAS, inte medfört några svårigheter. Beträffande andra delar av lufttrafiken har meningsmotsättningar inte kunnat undvikas. De problem, som Nordiska rådet haft att behandla, har i huvudsak gällt internordisk giltighet beträffande beslut om inregistrering av luftfartyg, för luftvärdighetsbevis och för luftfartscertifikat. Dessa frågor upptogs som särskilda punkter redan vid behandlingen av den allmänna rekommendationen om rättslig likställighet (nr 7/1953) på nordiska justitieministtermötet i Stockholm den 11–12 december 1953.

Rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

Till reg. i D, I, N, S

Rådet henstiller til regjeringene å overveie muligheten av fortsatt å gjennomføre praktiske og konkrete tiltak for suksessivt å utjevne ulikheten mellom statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske land, og anmoder regjeringene om at rådet gis underretning om de undersøkelser som foretas og de tiltak som eventuelt treffes i denne anledning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1959 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 71–73).¹

Rekommendationen har inte genomförts i ifrågavarande avseende.

---

¹ Nordiska rådet antog vid sin trettonde session 1965 en rekommendation angående beslutande organ i luftfartstekniska frågor (rek.nr 30/1965). Se vidare härom s. 463–464.

7. Kontroll av konkurrensbegränsningar

En viktig gren inom näringsrätten utgör monopolkontrollagstiftningen, vilken avser att möjliggöra ingripanden mot olika arter av konkurrensbegränsning. Det har inom Nordiska rådet betraktats såsom angeläget att undersöka i vad mån förefintliga olikheter i de nordiska ländernas lagstiftning på detta område kan utjämnas.

Rekommendation nr 14/1961 angående samarbete i fråga om kontroll av konkurrensbegränsningar

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at videreudvikle det bestående samarbejde mellem fagmyndighederne på konkurrencereguleringens område i de respektive lande.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 73–74).

Rekommendationens syfte har uppnåtts.

L. Skatterätt

Beskattningsfrågorna har tidvis spelat en relativt stor roll i Nordiska rådets arbete. Skattefrågorna har bl. a. diskuterats med hänsyn till deras samband med det nordiska ekonomiska samarbetet (se s. 592 ff.). Nedan behandlas främst rekommendationer om olika skattetekniska och skatterättsliga spörsmål, beträffande vilka olägenheter uppstått, som syntts böra avhjälpas.

De större dubbelbeskattningsfrågorna torde på det hela taget ha varit lösta i bilaterala avtal mellan länderna redan före rådets tillkomst. De tidigare avtalen har successivt moderniserats och ersatts av nya. Rådets insatser härvidlag behandlas under punkt 1. Skiljaktigheter beträffande reglerna om de

avdrag av olika slag, som får åtnjutas vid beskattning, föranleder ofta svårigheter för den, som flyttar från ett land till ett annat, eller för den, som är bosatt i ett land men tidvis arbetar kanske mera tillfälligt i ett annat. Hithörande problem tas upp under punkt 2–3. Frågan om beskattningen av forskningsstipendiater behandlas under punkt 4. Beskattningen av sjöman ger anledning till särskilda problem; se punkt 5. Den stegrade betydelsen av de indirekta skatterna har framkallat tidigare okända dubbelbeskattningsproblem; se punkt 6. Vissa avgifter, som drabbar handelsresande, behandlas i punkt 7 och några skattefrågor som berör samfärdseln i punkt 8–9.

1. Dubbelbeskattningsfrågor

Dubbelbeskattningsfrågorna upptogs som en särskild punkt vid behandlingen av den allmänna rekommendationen om rättslig likställighet (nr 7/1953) på nordiska justitieministtermötet i Stockholm den 11–12 december 1953 och har sedermera blivit föremål för två särskilda rekommendationer.

Rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

Till reg. i D, I, N, S

Rådet henstiller til regjeringene å overveie muligheten av fortsatt å gjennomføre praktiske og konkrete tiltak for suksessivt å utjevne ulikheten mellom statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske land, og anmoder regjeringene om at rådet gis underretning om de undersøkelser som foretas og de tiltak som eventuelt treffes i denne anledning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1956 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 9/1956 angående åtgärder för undvikande av dubbelbeskattning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd rekommanderer regeringerne at søge klarlagt, hvilke ændringer i gældende overenskomster og i gældende lovregler eller administrativ praksis der vil være ønskelige til undgåelse af dobbeltbeskatning mellem de nordiske lande. Rådet imødeser meddelelser herom fra regeringerne til rådets næste session.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 10/1964 angående multilaterala dubbelbeskattningsavtal

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge mulighederne for at indgå en nordisk multilateral dobbeltbeskatningsaftale hovedsagelig i overensstemmelse med OECD:s mønsteraftale.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Rekommendationerna har delvis genomförts.

Regeringarnas åtgärder

De nordiska dubbelbeskattningsavtalen är av gängse bilateral typ. Efter rekommendationernas antagande har ett flertal nya dubbelbeskattningsavtal ingåtts mellan de nordiska länderna. Underlaget har bl. a. utgjorts av undersökningar om olika förekommande fall av dubbelbeskattning. Särskilda utredningar av den art, som omförmäles i rekommendation nr 9/1956, torde för övrigt inte ha företagits.

OECD:s råd har den 30 juli 1963 beslutat rekommendera sina medlemsländers regeringar att vid ingående av bilaterala konventioner och översyn av redan ingångna eftersträva överensstämmelse med ett av organisationens skattekommitté utarbetat förslag till konvention för undvikande av dubbelbeskattning med avseende på skatter på inkomst och kapital, OECD:s s. k. mönsteravtal. Sedermera har inom FINEFTA, tillsatts en arbetsgrupp för att på basis av mönsteravtalet söka utarbeta ett multilateralt dubbelbeskattningsavtal mellan medlemsländerna. Med hänsyn härtill ansåg regeringarna att frågan om ett multilateralt avtal mellan de nordiska länderna borde anstå. EFTA-arbetet avslutades genom en rapport av den 12 november 1969. I rapporten framkom att ett multilateralt dubbelbeskattningsavtal mellan FINEFTA-länderna samtidigt med det bestående systemet av bilaterala avtal skulle medföra fler nackdelar än fördelar. Arbetsgruppen ansåg därför att man för tiden inte skulle försöka ingå ett multilateralt dubbelbeskattningsavtal. Den tillsatta arbetsgruppen har under tiden 1964–1969 sammanlagt hållit 26 möten och avslutade sitt arbete den 29 oktober 1969. I arbetsgruppens rapport framkom att det för tiden inte var lämpligt ur skatteteknisk synpunkt att etablera en multilateral konvention om dubbelbeskattning mellan EFTA-länderna. Arbetsgruppens rapport behandlades av EFTA:s råd den 4 december 1969. Rådet beslöt att ta arbetsgruppens rapport till efterrättning. Däremot följs vid ingående av bilaterala dubbelbeskattningsavtal de facto mellan de nordiska länderna OECD:s mönsteravtal för bilaterala avtal.

2. Avdragsrätt för utomlands erlagda skatter

Problemet om rätt till avdrag för i annat nordiskt land erlagda skatter är av särskild betydelse för Danmarks och Sveriges del. I dessa länder finns stadgad rätt att vid årets beskattning i viss utsträckning avdraga under fjolåret erlagda skatter. Särskilt vid överflyttning från ett land till ett annat är det av betydelse, att fjolårets i grannlandet betalda skatter erkänns som avdragsgilla även enligt inflyttningslandets skatte-regler.

Rekommendation nr 29/1958 angående rätt att vid inkomstbeskattning göra avdrag för i annat land påförda skatter

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar berörda regeringar att närmare undersöka spörsmålet, huruvida vid inkomstbeskattning en avdragsrätt för i annat land erlagda skatter är möjlig och lämplig att genomföra.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1965.

Regeringarnas åtgärder

De i rekommendationen begärda undersökningarna har verkställts eller pågår enligt följande.

Danmark: I Danmark medges vid bestämmandet av den skattepliktiga inkomsten avdrag för utländska skatter, i den mån dessa kan likställas med avdragsgilla danska skatter. Rekommendationen är sålunda genomförd för Danmarks vidkommande.

Finland: Rätt till avdrag för utländska

skatter anses inte föreligga i Finland. I den mån en sådan rätt kan anses vara sakligt betingad, bör enligt finansministeriets uppfattning behovet därav tillgodoses genom komplettering eller revision av de internordiska avtalen till förhindrande av dubbelbeskattning.

Norge: Enligt norsk rätt föreligger över huvud ingen rätt till avdrag för skatter till stat och kommun. Rekommendationen kan därför inte föranleda någon åtgärd från norsk sida.

Sverige: Enligt svensk rätt föreligger fr. o. m. beskattningsåret 1971 ingen generell rätt för fysisk person, oskiftat dödsbo och familjestiftelse att göra avdrag för skatt. Emellertid finns rätt att göra avdrag för utländsk skatt under förutsättning att skatten utgör omkostnad i förvärvskälla.

Rekommendationen har delvis genomförts.

3. Avdragsregler vid inkomstbeskattning

Ett betydande antal arbetstagare har under längre eller kortare tid varje år förvärvsarbete i ett annat nordiskt land än hemlandet. De blir då taxerade för inkomstskatt även i det land, där de haft mera tillfälliga inkomster.

Eftersom de vid tidpunkten för avgivande av självdeklaration (selvangivelse) ofta befinner sig i hemlandet, avlämnar de vanligen inte någon sådan deklaration i det land, där de tillfälligt arbetat. Om så skett, hade de i denna deklaration kunnat göra avdrag. Enligt norsk och svensk skatterätt finns regler, enligt vilka ett visst grundbelopp, som förutsätts motsvara levnadskostnaderna, får avdragas. För att komma i åtnjutande av detta avdrag erfordras i princip att man har varit bosatt i landet. Tillfälliga arbetstagare kan därför komma att gå miste om detta avdrag, som är av väsentlig betydelse särskilt för mindre inkomsttagare. Även andra skattemässiga svårigheter kan drabba den som tillfälligt förvärvsarbetar i annat land. Dessa frågor aktualiserades i Nordiska rådet genom en rekommendation år 1961.

Rekommendation nr 11/1961 angående samordning av vissa avdragsregler vid inkomstbeskattning m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S
Nordisk Råd henstiller

1. til samtlige regeringer at indføre en ordning, hvorefter der gives arbejdsøgende fra andet nordisk land oplysning om skatteforholdene i de respektive lande,

2. til regeringerne i Finland og Sverige at overveje indførelse af et skabe-

lonmæssigt omkostningsfradrag ved indkomstbeskatning af personer, der under midlertidigt ophold i de respektive lande har erhvervet arbejdsindkomst der,

3. til regeringerne i Norge og Sverige at søge at gennemføre ændring i gældende særbestemmelser vedrørende »klassefradrag» henholdsvis »ortsavdrag» for personer, der har erhvervet indkomst af personligt arbejde under midlertidigt ophold i de respektive lande, samt

4. til regeringerne i Finland og Sverige at undersøge mulighederne for at give personer, der midlertidigt har ophold i de respektive lande, samme ret til fradrag for forsikringspræmier m. m. ved beskatning af indkomst af personlig arbejde som den, der tilkommer personer, der er bosatt der.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

Regeringarnas åtgärder

Upplysningsmaterial av i rekommendationens punkt 1 nämnd art torde numera finnas att tillgå i samtliga nordiska länder.

I *Finland* söker man i begränsad omfattning förverkliga punkt 2 i rekommendationen i samband med pågående omarbetning av lagstiftningen om personer med begränsad skatteplikt.

I *Norge* har 1961 års kommitté för utredning av frågan om införande av en definitiv källskatt å löneinkomster den 13 oktober 1963 lagt fram förslag, som innebär att även personer som uppehåller sig i lan-

det kortare tid än 6 mån skall åtnjuta »klassefradrag». Förslaget om »klassefradrag» för personer som uppehåller sig tillfälligt (mindre än 6 mån) i Norge, har dock inte genomförts.

I Sverige gäller f. n. följande. Beträffande punkt 2 i rekommendationen får ett schablonavdrag, 100 kr, från intäkt av tjänst åtnjutas oberoende av bosättning.

I fråga om punkt 3 i rekommendationen får fr. o. m. beskattningsåret 1971 grundavdrag åtnjutas av den som under större delen av beskattningsåret varit bosatt i Sverige i samma utsträckning som om han varit bosatt där hela året. För den som varit bosatt i landet under kortare tid av beskattningsåret reduceras grundavdraget. Det är då 375 kr/mån. Nu berörda regler gäller enligt SFS 1970: 162 och 163.

I fråga om punkt 4 i rekommendationen krävs f. n. bosättning om det inte är fråga om premie för pensionsförsäkring tagen i samband med tjänst.

Allmänt gäller att avdragsfrågorna prövas av den år 1965 tillsatta utredningen rörande definitiv källskatt, som ännu inte slutfört sitt arbete. Frågan om beskattning av tillfälligt arbetande prövas också av hemvistutredningen och av den utredning som tillsatts med stöd av Kungl. Maj:ts be- myndigande den 5 februari 1971 för översyn av reglerna för beskattning av i utlandet bosatta artister m. fl.

Rekommendationen är delvis under utredning.

4. Beskattning av forskningsstipendiater

Flera av de gemensamma nordiska forskningsinstituten utdelar årligen stipendier till forskare från de nordiska länderna. Dessa stipendier beskattas delvis efter skilda principer i de nordiska länderna. Då målsättningen måste vara att skapa samma ekonomiska förutsättningar för stipendiaternas deltagande i forskningsarbetet oavsett deras nationalitet, beslöt Nordiska rådet år 1966 rekommendera ett förenhetligande av ifrågavarande beskattningsregler.

Sedan rådet av regeringarna meddelats att rekommendationens syfte i praktiken genomförts i sådan omfattning, att anledning saknades att vidtaga ytterligare åtgärder, beslöt rådspresidiet i september 1967 på förslag av rådets juridiska utskott i skrivelse till regeringarna hemställa, att dessa närmare måtte utveckla sina synpunkter på frågan.

Rekommendation nr 13/1966 angående enhetliga regler för beskattning av nordiska forskningsstipendiater

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at lade udforme ensartede regler med hensyn til beskatning af forskningsstipendiater ved nordiske institutioner eller andre forskningsinstitutioner på nordisk basis.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Presidieskrivelse den 6 november 1967 angående beskattning av nordiska forskningsstipendiater¹

Till reg. i D, F, I, N, S

— — — får presidiet hemställa att regeringarna i meddelanden till 1968 års session måtte närmare utveckla sina synpunkter på frågan om beskattning av nordiska forskningsstipendier.

Regeringarnas åtgärder

Syftet med rekommendationen har uppnåtts i Finland, Norge och Sverige. Vad Danmark beträffar beskattas av praxis inte stipendier som utbetalas till forskare från grannländerna. Danska stipendiater beskattas emellertid.

Under hänvisning till att rekommendationens syfte i huvudsak uppnåtts har regeringarna ansett sig sakna anledning att vidta särskilda åtgärder i anledning av presidieskrivelsen.

Rekommendationens syfte har i huvudsak uppnåtts.

Syftet med presidieskrivelsen har inte uppnåtts.

---

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 16. sesj., 1968, s. 1996—1997.

5. Sjömansbeskattning

I syfte att få till stånd en enhetlig beskattning av nordiska sjömän ombord på nordiska fartyg antog Nordiska rådet år 1954 en rekommendation om ingående av en konvention härom. År 1965 antogs därefter en rekommendation om att kommunandelarna av sjömansskatteintäkterna skall utbetalas till sjömans hemkommun inom Norden även beträffande sådana nordiska sjömän, som är bosatta i annat nordiskt land än fartygets hemland.

Rekommendation nr 30/1954 angående sjömansbeskattningen

Till reg. i D, I, N, S

Rådet anbefaler regeringerne at tage op til overvejelse spørgsmålet om at indgå en konvention om fælles regler for skattens beregning og opkrævning hos sømænd.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 7/1965 angående viss revision av sjömansskattelagstiftningen

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder – genom bilaterala avtal, genom en revision av dubbelbeskattningsavtalen och sjömansskattelagarna eller på annat sätt – för att kommunandelarna av sjömansskatteintäkterna måtte tillfalla den beskattade sjömannens hemkommun, för såvitt gäller skatt erlagd av nordisk sjöman, som är hemmahörande i kommun i nordiskt land.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Regeringarnas åtgärder

Den förstnämnda rekommendationen har till fullo genomförts (jfr Nordiska rådets verksamhet 1952–1961; NU 1962: 8, s. 78).

Då 1965 års rekommendation ansågs kräva särskild utredning för Finlands del, tillsattes där en kommitté som skulle utarbeta förslag till åtgärder. Därefter skulle Finlands regering ta kontakt med övriga nordiska länders regeringar. Kommitténs betänkande »Nordisk sjömansskattefördelning» (NU 1969: 10) framlades i februari 1969. Kommittén konstaterade i sitt betänkande att en revision av sjömansskattelagarna så att kommunandelarna i sjömansskatteintäkterna utbetalas till sjömans hemkommun, även beträffande nordiska sjömän som är bosatta i annat nordiskt land än fartygets hemland, inte generellt kan genomföras. Frågan bör istället lösas efter utredning och prövning i varje land för sig, i den mån berörda kommuner styrker inkomstbortfall och påyrkar kompensation. Skiljakigheter i ekonomi och näringslivets utveckling anses fortfarande så stora länderna emellan att i dagens läge svårigen en sådan enhetlig kompensationsordning kan utformas, som skulle tillfredsställa behoven i alla nordiska länder. Kommittén förordade ett system som i stort bygger på den i Norge tillämpade kompensationsordningen, innebärande att kompensation utgår från staten till de kommuner, vilkas skatteinkomster blivit väsentligt reducerade på grund av gällande regler om beskattning av sjömansinkomster. Varje land bör självt se till att de i landet belägna kommunerna kompenseras

för de negativa följderna av reglerna om sjömansskatt.

Bortfallet av sjömansskattens kommunandelar belastar vissa finländska skärgårdskommuner särskilt hårt, framför allt på Åland. Många åländska sjömän är nämligen anställda på icke finländska fartyg, framför allt svenska. Kommittén fann därför att problemet i fråga framför allt, åtminstone för närvarande, berör Finland-Sverige. Ett bilateralt clearingavtal mellan dessa länder ansågs därför vara det mest ändamålsenliga sättet att lösa problemet.

Åtgärder enligt kommitténs förslag har inte vidtagits.

Rekommendation nr 30/1954 har genomförts.

Rekommendation nr 7/1965 har inte genomförts.

6. Konsumtionsskatt

Problem har i Norden uppkommit vid uttagande av konsumtionsskatt framförallt beträffande varaktiga konsumtionsvaror av större värde som en person för med sig från ett land till ett annat, i främsta rummet motorfordon. Även om den vid inköp av ett motorfordon i ett land utgående skatten där erlagts, blir köparen, om han sedermera inför fordonet till ett grannland för varaktigt bruk därstädes, skyldig att även där betala skatt för sitt motorfordon.

Rekommendation nr 15/1959 angående borttagande av dubbel omsättningsskatt för flyttgods

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at indgå en konvention om, at der ved flytning fra et nordisk land til et andet ikke i tilflytningslandet skal erlægges omsætningsafgift af medbragt flyttegods med større beløb end forskellen mellem den omsætningsafgift, der i tilflytningslandet ellers ville være pålagt vedkommende vare, og den omsætningsafgift, der i fraflytningslandet er betalt af varen.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 78–79). Beträffande *Danmark* kan tilläggas att bohag och liknande lösöre är fritaget från tull och mervärdesavgift (jfr. toldlovens § 24, stk. 1 och mer-

værdiafgiftslovens § 29, stk. 3). Det är dock en förutsättning, att föremålen bär spår av att ha varit i bruk och införs till bruk för personer, som tar bostad i tullområdet och som i minst 1 år varit bosatta utanför tullområdet och som har ägt och utnyttjat föremålen. Det är vidare en förutsättning, att dessa med hänsyn till deras mängd och beskaffenhet samt varaktigheten av uppehållet i utlandet av tullväsendet bedöms vara flyttgods.

Det av *Finland* utarbetade konventionsförslaget har aldrig antagits.

Rekommendationen har endast delvis genomförts.

7. Stämpelavgift för utländska handelsresande

En viss beskattning av utländska handelsresande förekommer i Finland och Norge. Ett avskaffande av berörda stämpelavgifter föreslogs av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. i dess slutbetänkande (SOU 1956: 45). Förslaget upptogs 1957 i en allmän rekommendation av Nordiska rådet om nämnda betänkandes genomförande.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Några åtgärder har inte vidtagits i anledning av rekommendationen i ifrågavarande avseende.

Rekommendationen har inte genomförts i ifrågavarande avseende.

8. Hamnavgifter i Sverige för motorfordon

I Nordiska parlamentariska kommitténs för friare samfärdsel m. m. slutbetänkande föreslogs, att åtgärder skulle vidtas i syfte att avskaffa i Sverige utgående hamnavgifter för alla slag av motorfordon, som inte lastas eller lossas med hjälp av ifrågavarande hamns lastkranar eller liknande. Kommitténs förslag upptogs 1957 i en allmän rekommendation av Nordiska rådet om nämnda betänkandes genomförande.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 81–82).

Rekommendationen har inte genomförts i frågavarande avseende.

9. Passageraravgift på flygplatser

I ett stort antal av världens lufthamnar uttar den lokala flygplatsförvaltningen en avgift av varje passagerare som avreser från lufthamnen. Avgifter av sådan art infördes i Danmark, Norge och Sverige under år 1958. Dylika avgifter fanns däremot inte i Finland och Island. Avgifternas uttagande väckte irritation bland de resande och föranledde krav i Nordiska rådet om att de skulle avskaffas.

Rekommendation nr 11/1959 angående förenklat upptagande av passageraravgiften i lufttrafik

Till reg. i D, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Norge och Sverige att i samråd med vederbörande lufttrafikföretag söka uppnå ett förenklat system för upptagande av passageraravgiften.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Regeringarnas åtgärder

I enlighet med rekommendationen har i möjligaste mån den ordningen eftersträfvats att passageraravgifter i förekommande fall uttas av vederbörande resebyrå eller flygbolags biljettkontor i samband med inköpet av flygbiljetten. I Sverige, Danmark och Norge ingår avgiften numera i biljettpriset; i Sverige fr. o. m. 1.2.1967 och i Danmark och Norge fr. o. m. 1.4.1967.

Rekommendationen har i huvudsak genomförts.

Avd. III. Kulturella frågor

I detta avsnitt behandlas i huvudsak frågor som i Nordiska rådet sorterat under dess kulturutskott. Sakerna har grupperats under rubrikerna kultursamarbetets organisation, forskningssamarbete, samarbete beträffande

den högre undervisningen, skolfrågor, folkbildning och yrkesutbildning, vidgat bokutbyte, musiksamarbete, filmsamarbete, radio- och televisionssamarbete, kulturupplysning i utlandet och annan kulturell verksamhet.

A. Kultursamarbetets organisation

Det nordiska kultursamarbetet har allt sedan Nordiska rådets tillkomst utgjort ett av dess viktigaste och kanske framgångsrikaste verksamhetsfält. Rådet har bland annat aktivt engagerat sig i frågan om kultursamarbetets organisation. Nedan behandlas under punkt 1 frågan om en effektivisering av re-

geringarnas tidigare samlarbetsorgan på kulturområdet – Nordiska kulturkommissionen. Därefter redovisas under punkt 2 spörsmålet om en nordisk kulturtraktat. Under punkt 3 behandlas ett antal allmänna åtgärder för samordning av forskningen och den högre utbildningen.

1. Nordiska kulturkommissionen

Kort efter andra världskrigets slut bildades Nordiska kulturkommissionen (NKK) såsom ett regeringsorgan för utveckling av det nordiska samarbetet på det kulturella området. Sedan Nordiska rådet tillkommit stod det klart att en koordinering av rådets verksamhet på det kulturella fältet med arbetet inom NKK vore önskvärt. Denna fråga togs också upp vid rådets första session i Köpenhamn i februari 1953.

Rekommendation nr 8/1953 angående kulturellt samarbete

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar medlemsstaternas regeringar att

a) överväga hur en effektivisering av den Nordiska kulturkommissionens arbete bör ske under hänsynstagande till de förhållanden som tillkomsten av det Nordiska rådet medfört;

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1955 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Vid det femte nordiska undervisningsministermötet i Köpenhamn deltog representanter för Nordiska rådet i en överläggning den 9 februari 1954, då frågan om NKK:s organisation behandlades. Vid mötet enades man om riktlinjer för kommissionens framtida verksamhet, vilka senare samma år stadfästes i en ny stadga för kommissionen. Efter samråd mellan de nordiska ministrarna och Nordiska rådet beslöts en ny omorganisation av kommissionen som genomfördes fr. o. m. den 1 januari 1964, innebärande att NKK knöts fastare till departementen/ministerierna. NKK upplöstes hösten 1971 och ersattes av kulturavtalets organisation.

Rekommendationen har genomförts.

2. Nordiskt kulturavtal

Frågan om en förstärkning av det nordiska kultursamarbetet kom under 1960-talet i förgrunden. Nordiska kulturfonden (se s. 303–307) bildades 1966. Nordiska organisationskommittén tog upp frågan i ett specialbetänkande (NU 1970: 20). Under Nordek-arbetet framfördes tanken att skapa ett motsvarande avtal på kulturens område.

Rekommendation nr 21/1970 angående kultursamarbetets organisation och en kulturtraktat

Till reg. i D, F I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att under beaktande av Nordiska organisationskommitténs förslag vidtaga åtgärder för en förstärkning av det nordiska kultursamarbetets organisation samt att förbereda ingåendet av en kulturtraktat före den 1 januari 1972 avseende en omfattande gemenskap mellan länderna inom utbildning, forskning och den fria kulturen.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Presidieskrivelse den 7 september 1970 angående utformningen av en nordisk kulturtraktat¹

Till reg. i D, F, I, N, S

Presidiet vill för sin del understryka vikten av att kontakt snarast upprättas mellan vederbörande ministrar och rådets kulturutskott beträffande utformningen av en nordisk kulturtraktat. Pre-

sidiat, som utgår från att frågan om kulturtraktaten blir en huvudfråga vid rådets session i februari 1971, anser att ett möte mellan kulturutskottet och ministrarna vore värdefullt innan förberedelsearbetet på traktaten avslutas och sålunda bör komma till stånd före utgången av 1970.

[Rekommendation nr 23/1971 angående nordiskt kulturavtal]

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att genomföra det av arbetsgruppen för ett nordiskt kulturavtal avgivna förslaget till avtal mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om kulturellt samarbete (NU 1970: 20), dock sålunda

att i artikel 1 införs bestämmelse om att samarbete skall äga rum även i form av gemensamma projekt,

att punkt a. i artikel 6 endast avser information om de nordiska ländernas kulturliv,

att i artiklarna 8 och 15 införs bestämmelser om Nordiska rådets medverkan i det nordiska kultursamarbetet.

Regeringarnas åtgärder

På olika håll har under de senaste åren framhållits, att det nordiska kultursamarbetets omfattning inklusive såväl utbild-

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd 19 sess., 1971, s. 2579.

nings- och forskningssamarbetet som uppgifter inom den fria kultursektorn saknar en organisationsapparat, som effektivt och tillräckligt snabbt kan bereda och genomföra samnordiska projekt. Behovet av nya och förbättrade samarbetsformer ledde till att under år 1968 tre olika utredningar fick i uppdrag att framlägga förslag till organisation av det framtida kultursamarbetet.

Den av statsministrarna tillsatta Nordiska ämbetsmannakommittén, vilken sysslade med att upprätta förslag till Nordek-traktat, fick i uppgift att behandla även forsknings- och utbildningssamarbetet mot bakgrund av dess betydelse för utbyggnaden av det nordiska ekonomiska samarbetet. Frågan förbereddes av en av kommittén tillsatt särskild arbetsgrupp, som hösten 1968 rapporterade direkt till ämbetsmannakommittén. Inom den av regeringarna och Nordiska rådet gemensamt tillsatta Nordiska organisationskommittén utsågs i juni 1968 en särskild arbetsgrupp med uppgift att bereda de organisatoriska frågorna rörande det nordiska kulturella samarbetet och uppgöra förslag till eventuella organisatoriska förändringar på detta område. Arbetsgruppen avgav den 26 november 1968 sin rapport till organisationskommittén. Slutligen lade på uppdrag av NKK Christian Lange som enmansutredare hösten 1969 fram förslag om det framtida nordiska kultursamarbetet. Visst samråd förekom mellan de tre utredningarna.

Vid NKK:s plenarmöte i Åbo i juni 1969 behandlades enmansutredningens rapport om det framtida nordiska kultursamarbetet och en av NKK:s generalsekretariat gjord bearbetning. Kommissionen konstaterade därvid in pleno att man på högsta politiska nivå i alla nordiska länder hade givit uttryck för en vilja till ett utbyggt samarbete och att detta även beaktats under Nordek-utredningarna. Kommissionen fann det angeläget att organisationen av samarbetet förstärks och effektiveras. Därvid borde man enligt kommissionens uppfattning utgå från två förutsättningar. För det första borde det samarbetsorgan på regeringsnivå, som skall verka på dessa områden, få en mycket nära kontakt med respektive lands policy-skapande instanser. För det andra borde organet ha tillräckliga sekretariats- och utredningsresurser till sitt förfogande.

Kommissionen ansåg ett gemensamt nordiskt sekretariat vara att föredraga framför förstärkta nationella sekretariat.

Till den centrala frågan om det framtida kultursamarbetets struktur ville kommissionen i dåvarande skede inte ta ställning bl. a. med hänsyn till att Nordek-planernas utveckling kunde leda fram till mera konkreta organisationsformer även för kultursamarbetets vidkommande. Åtskilliga av NKK:s ledamöter förordade dock en lösning innebärande ett nordiskt ämbetsmannakollegium, ett gemensamt nordiskt sekretariat och NKK:s sektion III som samordnande organ för den fria kultursektorn.

NKK framförde sina synpunkter till de nordiska undervisnings- och kulturministrarna, som sammanträdde i Helsingfors den 9-10 juni 1969. Även ministrarna var eniga om behovet av en förstärkning av det nordiska kultursamarbetet. På grund av att arbetet inom Nordiska ämbetsmannakommittén då ännu pågick, önskade ministrarna emellertid inte uttala sig om de framtida formerna för detta samarbete. Däremot underströk ministrarna kraftigt betydelsen av att Nordiska ämbetsmannakommittén beaktade behovet av en fastare organisation av kultursamarbetet innefattande även den fria kultursektorn.

I samband med behandlingen av Nordiska ämbetsmannakommitténs preliminära rapport om utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete, vilken avgavs i januari 1969 (NU 1969: 1), bereddes Nordiska rådets olika utskott vid rådets sjuttonde session i mars 1969 tillfälle att yttra sig över rapporten. Rådets kulturutskott underströk därvid beträffande det nordiska kultursamarbetet kraftigt behovet av att organisationen av detta samarbete ägnas uppmärksamhet vid den fortsatta beredningen av planerna på ett utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete.

I Nordiska ämbetsmannakommitténs slutliga rapport och utkast till överenskommelse om en nordisk ekonomisk samarbetsorganisation (NU 1969: 11) behandlades även forskning och utbildning, som i förslaget till Nordek-traktat fick ett vart sitt kapitel (15 och 16). I kapitlet om utbildning (kapitel 15 artikel 6) föreskrevs, att Nordeks ministerråd »beslutar i sådana frågor rörande de fördragsslutande staternas samverkan på kulturområdet som har samband med utbildningen». Särskilt skulle denna

samverkan avse åtgärder som berörde de sköna konsterna, massmedia, folkbildning och ungdomsarbete och annan verksamhet med syfte att öka kulturkontakter och kulturaktivitet.

Den av ämbetsmannakommittén föreslagna institutionella byggnaden innebar att även på utbildnings- och forskningsområdena Nordeks ministerråd och Nordeks fasta ämbetsmannakommitté skulle ha ledningen. Därjämte skulle finnas en samarbetskommitté för utbildnings- och forskningspolitik, som i likhet med Nordeks övriga åtta samarbetskommittéer skulle förhandla på eget initiativ eller på förslag av det för samtliga samsarbetsområden gemensamma sekretariatet och avge yttranden eller framlägga förslag för ministerrådet eller den fasta ämbetsmannakommittén.

Nordiska organisationskommitténs arbetsgrupp för kulturfrågor avgav sin rapport den 26 november 1968. I denna rapport framlades förslag syftande till en förstärkning och effektivisering av samsarbetsorganisationen.

Vid ett möte mellan de nordiska statsministrarna den 3 november 1969, då Nordiska organisationskommittén ännu ej hade framlagt ett slutligt förslag till organisation för hela kultursamarbetsfältet uttalades att organisationen av det kulturella samarbetet inte borde göras avhängig av resultaten av förhandlingarna om det ekonomiska samarbetets utbyggnad.

Nordiska organisationskommittén avgav den 24 november 1969 till statsministrarna och Nordiska rådets presidium sitt slutliga förslag om kultursamarbetets organisation (NU 1969: 20). Detta innehöll i huvudsak följande.

Organisationskommittén konstaterade att den existerande samsarbetsorganisationen på kulturområdet var underdimensionerad i förhållande till storleken av de samnordiska kulturanslagen. Enligt kommitténs mening skulle en förstärkning av organisationen särskilt på regeringssidan inverka positivt såväl på regeringsarbetet och dess resultat som på kontakterna med Nordiska rådet och dess kulturutskott. Kommittén konstaterade, att kultursamarbetet inte borde inordnas i Nordek-samarbetet i den utsträckning som Nordiska ämbetsmannakommittén föreslagit.

Organisationskommittén fann det vara en

central uppgift för undervisnings- och kulturministrarna att gemensamt diskutera prioritering och planering av samnordiska projekt samt koordinering av nordiska insatser i internationellt kultursamarbete. En förstärkning av organisationen borde därför enligt kommitténs förslag i första hand innebära att ministermöten anordnas oftare än hittills varit fallet. Om ett nordiskt ministerråd inrättades för hela samsarbetsfältet enligt det förslag kommittén i annat sammanhang framfört, skulle undervisnings- och kulturministermötena erhålla karaktär av ministerrådsmöten för behandling av kulturfrågor. Kommittén ansåg att en ämbetsmannakommitté för kulturfrågor borde inrättas för överläggningar på ämbetsmannanivå i enlighet med de riktlinjer ministrarna uppdragit. För utredningsuppdrag och handläggning av övriga samsarbetsfrågor inom kultursektorn borde vid sidan av ämbetsmannakommittén inrättas ett nordiskt sekretariat. Kontakterna med kulturarbetarna på fältet tänkte sig organisationskommittén säkrade genom permanenta referensgrupper och ad hoc-kommittéer. Med en sådan organisationsstruktur fann organisationskommittén att NKK inte längre borde bibehållas som ett särskilt organ.

Nordiska rådet och dess kulturutskott borde enligt organisationskommitténs mening ges en ökad betydelse i det nordiska kultursamarbetet genom att rådet och utskottet fick möjlighet att kontinuerligt yttra sig om kultursamarbetets huvudfrågor på grundval av en av regeringarna avgiven berättelse. I avsikt att öka de direkta kontakterna mellan rådets kulturutskott och ministrarna föreslog kommittén ett mötesprogram enligt vilket minst två gemensamma möten mellan utskottet och ministrarna hålls under ett år. Ett nära samarbete borde vidare komma till stånd mellan å ena sidan Nordiska rådet och dess organ, särskilt dess kulturutskott, och å andra sidan de nya organen.

Organisationskommittén angav i sin rapport av den 24 november 1969 inte närmare hur dess förslag skulle utföras i verkligheten. I en den 10 december 1969 avgiven rapport (NU 1969: 20) föreslog kommittén emellertid att i Helsingforsavtalet av år 1962 skulle intas allmänna regler om bl. a. Nordiska rådet och ett blivande ministerråd med generell kompetens. Helsingforsavtalet förutsattes därefter bli komplet-

terat med specialtraktater på olika områden.

I ett regeringsförslag den 12 december 1969 begärde Finlands regering Nordiska rådets yttrande över Nordiska organisationskommitténs förenämnda promemoria.

I december 1969 väcktes i Nordiska rådet ett medlemsförslag, vari hemställdes om en rekommendation till regeringarna att ingå en överenskommelse om det nordiska kultursamarbetet, dess målsättning och dess organisation. Vid behandlingen av regeringsförslaget gav rådets kulturutskott Nordiska organisationskommitténs förslag sitt stöd, emedan ett genomförande av de föreslagna reformerna enligt utskottets mening skulle skapa betydligt bättre förutsättningar för beredning av gemensamma nordiska frågor inom kultursektorn. Hänvisande till att de nordiska statsministrarna den 9 februari 1970 enats om att förverkliga Nordekförslaget med bibehållande av kapitel 15 om utbildning och kapitel 16 om forskning i enlighet med traktatutkastet, tills en överenskommelse om det nordiska kultursamarbetet ingåtts, fann utskottet frågan om en nordisk kulturtraktat vara av brådskande natur. Utskottet fann det vidare nödvändigt, att de traditionella samarbetsområdena utbildning, forskning och den fria kultursektorn i största möjliga utsträckning behandlas inom ramen för en särskild traktat för det nordiska kultursamarbetet.

I enlighet med utskottets förslag antog Nordiska rådet vid sin adertonde session i Reykjavik en rekommendation till regeringarna att vidta åtgärder för en förstärkning av det nordiska kultursamarbetets organisation.

De nordiska undervisnings- och kulturministrarna beslöt vid sitt möte den 27 april 1970 i Oslo tillsätta en nordisk arbetsgrupp med uppgift att – såsom det förutsätts i rådets rekommendation nr 21/1970 och under beaktande av rådets rekommendation nr 18/1970 om revision av Helsingfors-avtalet – före utgången av 1970 framlägga förslag till a) ett avtal om det nordiska kultursamarbetet och b) åtgärder för en förstärkning av det nordiska kultursamarbetets organisation. Den 26 oktober 1970 sammanträdde de nordiska ländernas undervisnings- och kulturministrar och Nordiska rådets kulturutskott till ett gemensamt möte i Köpenhamn för att dryfta frågor i anslutning till förberedelserna till det nordiska

kulturavtalet och förslag till åtgärder för en förstärkning av det nordiska kultursamarbetets organisation. Arbetsgruppen avgav sin rapport den 17 december 1970 (NU 1970: 20).

Rapporten med däri ingående förslag till avtal mellan de nordiska länderna om kulturellt samarbete överlämnades av Finlands regering till Nordiska rådet för yttrande. I sitt betänkande över förslaget fäste rådets kulturutskott uppmärksamhet vid att Nordiska rådets medverkan i kultursamarbetet inte kommit till uttryck i avtalsutkastet. I betänkandet framfördes även vissa andra synpunkter på avtalsutkastet och avtalets framtida tillämpning. På förslag av utskottet godkände rådet en rekommendation (rek. nr 23/1971) till regeringarna om genomförande av avtalet, dock först efter införande bl. a. av bestämmelser om rådets medverkan i kultursamarbetet.

Sedan avtalsutkastet reviderats i enlighet med rådets rekommendation undertecknades avtalet av de nordiska ländernas undervisnings- och kulturministrar i Helsingfors den 15 mars 1971. Avtalet har förelagts parlamenten för godkännande och träder efter ratifikation i kraft den 1 januari 1972.

Rekommendationerna och presidie-skrivelsen har genomförts.

3. Allmänna åtgärder för samordning av forskningen och den högre utbildningen

Arbetet med samordning av forskning och högre utbildning har präglats av en strävan att på bästa sätt söka utnyttja de nordiska ländernas samlade resurser av kapital och kvalificerad arbetskraft. Inte minst beträffande den vetenskapliga forskningen har de senaste decenniernas snabba utveckling kommit de små nordiska ländernas möjligheter att var för sig på alla specialområden utbilda forskare och anvisa medel till en allt dyrbarare forskning att framstå som allt för små. Redan vid 1953 års session antogs en rekommendation om en undersökning av möjligheterna att genom forsknings-, undersöknings-, undervisnings- och liknande institutioner tillgodose gemensamma nordiska behov (rek. nr 8/1953). Vid rådssessionen 1958 rekommenderades regeringarna att regelbundet undersöka samarbetsmöjligheterna vid utbyggnaden av universitet och högskolor med utgångspunkt i departementens/ministeriernas behandling av dessa institutioners budgetar (rek. nr 12/1958). Vid 1961 års session antogs en rekommendation om en programskiss för de närmaste tre årens samarbete (rek. nr 10/1961).

Rekommendation nr 8/1953 angående kulturellt samarbete

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar medlemsstaternas regeringar att

— — — — —
b) bemyndiga Nordiska kulturkommissionen att om möjligt i god tid före Nordiska rådets session 1954 verkställa den översyn, som omnämnes i det av Nils Herlitz framförda förslaget¹;

c) I enlighet med den norska regeringens förslag² utse sakkunniga, som kan fungera som en rådgivande instans i fråga om utbyggandet av vetenskapliga institutioner i de nordiska länderna;

— — — — —
Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1957 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 12/1958 angående samarbete i fråga om utbyggnaden av universitet och högskolor

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å foreta regelmessige og inngående undersøkelser av samarbeidsmulighetene ved utbyggingen av universiteter og høyskoler, med utgangspunkt i departementenes behandling av disse institusjoners budsjetter, og med støtte av utredningsarbeid utført av Nordisk kulturkommisjons vitenskapelige seksjon.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet (1959) 1962.³

¹ Nordisk Råd, 1 sess. 1953, sp. 526—544. Herlitz hemställde, att rådet skulle uppdra åt ett utskott att undersöka möjligheterna att genom forsknings-, undersöknings-, undervisnings- och liknande institutioner tillgodose gemensamma nordiska behov.

² Nordisk Råd, 1 sess. 1953, sp. 547—550.

³ Det av rekommendationen omfattade spørsmålet förklarades slutbehandlat av rådet 1959, men togs upp till ny behandling 1960 och 1961 med anledning av inkomna regeringsmeddelanden.

Rekommendation nr 10/1961 angående samarbete i fråga om högre utbildning och forskning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene

1. under medvirkning av Nordisk kulturkommisjon og i samråd med rådets kulturvalg å utarbeide med sikte på rådets 10. sesjon et skisseprogram for de nærmeste tre års utbygging av samarbeidet mellom de nordiske lands høyere undervisnings- og forskningsinstitusjoner med forslag til prioritering av de ulike tiltak, samt

2. innen rådets 10. sesjon å overveie formene for en utbygging av et permanent organ, som med ansvar overfor de nordiske undervisningsministermøter skal ha til oppgave å planlegge en systematisk arbeidsdeling innenfor alle områder av forskning og vitenskapelig utdanning i Norden.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Regeringarnas åtgärder

Någon översikt av det slag, som avses i punkt b) i rekommendationen nr 8/1953 har inte kommit till stånd. Vad angår punkt c) i samma rekommendation kan hänvisas till ett uttalande av femte nordiska undervisningsministermötet i Köpenhamn den 8–10 februari 1954, enligt vilket Nordiska kulturkommissionens (NKK:s) vetenskapliga sektion skall vara det organ som ombesörjer samarbetet. Särskilda sakkunniga har för den skull inte utsetts. Rekommendation nr 12/1958 torde inte ha avsatt några praktiska resultat.

Vad rekommendation nr 10/1961 beträffar beslöts vid det nordiska undervisningsministermötet den 30 januari 1963 att, inom ramen för de mer omfattande nationella utbyggnadsplanerna, fortlöpande undersöka konkreta samarbetsprojekt och genomföra de enskilda projekten i det tempo som är naturligt utifrån varje saks karaktär. Organet för det samarbete, de nordiska undervisningsministrarna enades om att söka etablera, skulle vara sektion I i NKK, som omorganiserats på så sätt, att en ämbetsman

på ansvarig post i vart och ett av de nordiska länderna fick säte i sektionen. Samarbetet skulle enligt ministrarna ske efter följande riktlinjer:

Udbygningen af de med hensyn til studenter-antal meget omfattende studieområder såsom medicin, jura samt en række humanistiske og naturvidenskabelige fag betragtes i første række som en national opgave. Med hensyn till de mere specielle fagområder bør det undersøges, om det af økonomiske eller personalmæssige grunde er hensigtsmæssigt at udvikle det nordiske samarbejde. Hvor f. eks. en fremtidig ekspansion er sandsynlig bør det undersøges, om der er mulighed for at etablere et midlertidigt samarbejde i udbygningsperioden for bedst muligt at udnytte de forhåndenværende ressourcer i hele Norden. Eksempel på et sådant ved NKK:s sektion 1:s medvirken etableret samarbejde er Det Nordiske Institut for Asienforskning i København.

Hvor det drejer sig om specielle fag, hvor behovet for undervisningskapacitet er forholdsvis begrænset, og hvor en væsentlig ekspansion næppe kan ventes i fremtiden, bør det nordiske samarbejde fremmes derved, at de i et land allerede oprettede forskningsinstitutter står åbne for studenter og forskere fra nabolandene. Eksempelvis kan nævnes medicinens historie i København og keltisk sprog og kultur ved Oslo Universitet.

NKK:s sektion I beslöt vid möte i Helsingfors den 16–17 november 1964 att undersöka på vilka olika områden man i framtiden borde få till stånd samnordisk vetenskaplig forskning eller högskoleundervisning, och i vilken ordning de olika planerna borde realiseras. Utredningen, som utfördes av Finlands avdelning i sektionen, avgav sitt betänkande 1966 (NU 1967: 2).

NKK:s presidium beslöt vid möte den 17 juni 1968 att tillsätta en utredning om det fortsatta nordiska kultursamarbetet. Utredningens betänkande avgavs i december 1968 (jfr s. 140–143).

Frågan om samarbete på forskningens och den högre undervisningens område har även behandlats av nordiska ämbetsmannakommittén (jfr s. 543–548) i dess slutrapport Utvidet nordisk økonomisk samarbejde (NU 1969: 11 kap. 15–16). En av de nordiska undervisnings- och kulturministrarna, i anledning av bl. a. Nordiska rådets rek. nr 21/1970, i april 1970 tillsatt arbetsgrupp lade den 17 december 1970 fram ett förslag till avtal om nordiskt kulturellt samarbete (NU 1970: 20). Ett avtal som i huvudsak följde

arbetsgruppens förslag undertecknades den 15 mars 1971 i Helsingfors (jfr s. 140–143).

Sedan 1969 pågår återkommande, informella överläggningar mellan ämbetsmän i de nordiska länderna om planering av den högre utbildningen. Möten har hittills hållits i Danmark sommaren 1969, i Sverige våren 1970 och i Norge våren 1971.

Rekommendationerna har inte genomförts.

B. Forskningssamarbete

Under sin tioåriga verksamhet har Nordiska rådet antagit en rad rekommendationer, som alla syftar till att stärka och utvidga det nordiska samarbetet på forskningens område. I några rekommendationer har vissa allmänna frågor rörande forskningssamarbetet berörts (se punkt 1–6). Flertalet har emellertid

gällt konkreta samarbetsuppgifter inom olika forskningsområden. Stundom har gällt att samordna verksamheten vid redan existerande forskningsinstitutioner, i andra fall att på nordisk bas upprätta nya sådana (se punkt 7–34).

1. Samarbete mellan forskningsråden

Redan tidigt ansågs det angeläget att få till stånd ett intimt samarbete mellan forskningsråden i de olika nordiska länderna. Frågan aktualiserades första gången av Nordiska rådet i en rekommendation år 1957. Det dittillsvarande samarbetet hade i stort sett inskränkt sig till viss informations- och kontaktverksamhet och hade inte varit inriktat på gemensam planering och koordinering eller upptagande av nya forskningsområden som föremål för nordiskt samarbete. Ett permanent, effektivt samarbete mellan de nordiska ländernas forskningsråd på olika forskningsområden ansågs vid Nordiska rådets forskningskonferens 1965 (se NU 1965: 7) vara en grundförutsättning för ett ytterligare utbyggande av det nordiska kultursamarbetet. Denna fråga aktualiserades ånyo av Nordiska rådet genom en rekommendation år 1968. Rådets kulturutskott hemställde i en skrivelse den 13 januari 1970 att de i rekommendation nr 13/1968 aktualiserade frågorna borde beaktas i samband med förstärkningen av kultursamarbetets organisation (jfr s. 149).

Rekommendation nr 18/1957 angående samarbete mellan de nordiska ländernas forskningsråd

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att bemyndiga forskningsråden att i de fall råden finna lämpligt bevilja medel utan att vara bundna av de nationella gränserna i Norden; samt

2. att ombesörja organiserat samarbete mellan forskningsråd och statliga

fondstyrelser jämväl utanför de tekniska och naturvetenskapliga områdena.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 13/1968 angående samarbete mellan forskningsråden

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för åstadkommande av ett effektivt samarbete mellan forskningsråden (motsvarande) i de nordiska länderna och att ställa särskilda medel till förfogande för nordiskt forskningssamarbete.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Regeringarnas åtgärder

Beträffande regeringarnas åtgärder i anledning av 1957 års rekommendation, se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 86–87).

Vad rekommendation nr 13/1968 beträffar anmodade undervisningsministeriet i Finland Nordiska kulturkommissionen (NKK) att inkomma med utlåtande i ärendet. Frågan diskuterades vid ett möte med NKK:s sektion I i oktober 1969 varvid man beslöt kartlägga de tekniska och praktiska hindren för det nordiska forskningssamarbetet. Med rekommendationen sammanhängande spörsmål har vidare behandlats inom Nordiska ämbetsmannakommittén och Nor-

diska organisationskommittén (se vidare här-
om s. 140–143).

Sedan de danska forskningsråden upprät-
tats i oktober 1968, har förutsättningarna
för ett systematiskt forskningssamarbete bli-
vit gynnsammare. Forskningsråden i de nor-
diska länderna har inlett visst samarbete och
tillskapat nordiska samrådsnämnder (se här-
om NU 1970: 22).

De nordiska regeringarna har i december
1969 meddelat Nordiska rådet att en regel-
bunden inofficiell kontakt redan upprätt-
hålls mellan de centrala forskningspolitiska
organen (motsvarande Forskningens Fæl-
lesudvalg i Danmark) i de nordiska länderna
och att det utbyte av information och erfa-
renheter, som därvid sker, torde utgöra den
samordning av målsättning och metoder,
som rådet efterlyst. Några särskilda åtgärder
i saken har därefter inte vidtagits.

*Rekommendation nr 18/1957 har i hu-
huvudsak genomförts.*

*Rekommendation nr 13/1968 har inte
genomförts.*

2. Samarbete mellan forskare

Vid en av Nordiska rådets presidium i april 1965 anordnad nordisk forskningskonferens i Helsingfors (se NU 1965: 7) framfördes med styrka önskemål om att det hävdvunna samarbetet mellan enskilda institutioner och enskilda forskare i de nordiska länderna borde erhålla avsevärt gynnsammare utvecklingsbetingelser. Man efterlyste inte någon fast övernationell organisation för samarbetet men väl åtgärder i syfte att stimulera och underlätta det. Mot bakgrund härav antog rådet 1967 en rekommendation om nordiskt forskarsamarbete. Rådets kulturutskott hemställde den 13 januari 1970 att de i rekommendationen aktualiserade frågorna borde beaktas i samband med förstärkningen av kultursamarbetets organisation (jfr. s. 147–148).

Rekommendation nr 14/1967 anående nordiskt forskarsamarbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att

1. framlägga förslag om avsevärt ökade medel för att underlätta och stimulera nordiskt samarbete mellan enskilda institutioner och forskare i Norden och utarbeta en plan för administreringen av sagda medel samt

2. avlägsna förekommande formella hinder för en livlig utbytes-, studie- och kontaktverksamhet mellan nordiska forskare.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Regeringarnas åtgärder

Undervisningsministeriet i Finland, som är koordinerande land i spörsmålet, har anmodat Nordiska kulturkommissionen att inkomma med utlåtande i ärendet. Frågan diskuterades vid ett möte med NKK:s sektion I i oktober 1969 varvid man beslöt kartlägga de tekniska och praktiska hindren för det nordiska forskningssamarbetet. Den problematik av vilket ärendet utgör en del har också behandlats inom Nordiska ämbetsmannakommittén och Nordiska organisationskommittén. Några särskilda åtgärder i enlighet med rekommendationen har inte vidtagits.

Rekommendationen har inte genomförts.

3. Statistik över högre utbildning och forskning

Nordiska rådet har ända sedan sin tillkomst ägnat forsknings- och utbildningsfrågor stort intresse. En olägenhet i detta arbete har varit svårigheterna att få fram jämförligt siffrermaterial. I anledning härav hemställde rådspresidiet 1966 hos regeringarna om att dessa måtte undersöka möjligheterna att få till stånd en fortlöpande nordisk jämförbar statistik över statliga anslag till högre utbildning och forskning. Sedan inom rådet uppmärksamrats att undervisnings- och kulturministrarna låtit utarbeta översikter över medel som anvisats till vissa nordiska kulturändamål, beslöt rådspresidiet 1966 hemställa hos undervisningsministrarna om att få ta del av ifrågavarande översikter.

Presidieskrivelse den 27 januari 1966 angående fortlöpande nordisk jämförbar statistik över statliga anslag till högre utbildning och forskning¹

Till reg. i D, F, I, N, S

Presidiet --- hemställa, att regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige vill undersöka möjligheterna att få till stånd en fortlöpande nordisk jämförbar statistik över statliga anslag till högre utbildning och forskning.

Skrivelse den 22 september 1966 från Nordiska rådets presidium till de nordiska undervisnings- och kulturministrarna angående publicering av den årliga översikten över medel till vissa nordiska kulturändamål²

-- -- hemställa, att de nordiska undervisnings- och kulturministrarna måtte medgiva att den genom deras försorg framställda årliga översikten över medel till vissa nordiska kulturändamål får publiceras i Nordiska rådets handlingar sedan alla preliminära och konfidentiella uppgifter ersatts med uppgifter om slutligen beslutade belopp.

Regeringarnas åtgärder

Några åtgärder i anledning av presidieskrivelsen den 27 januari 1966 torde inte ha vidtagits.

I anledning av presidiets skrivelse 22 september 1966 har rådet fr. o. m. 1967 årligen från de nordiska undervisnings- och kulturministerierna erhållit den inom ministerierna årligen utarbetade översikten över medel till vissa nordiska kulturändamål. Översikterna har sedan 1967 i sin helhet årligen tryckts och intagits i Nordiska rådets förhandlingar.

Presidieskrivelsen den 27 januari 1966 har inte genomförts.

Syftet med presidieskrivelsen den 22 september 1966 har uppnåtts.

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 14 sess., 1966, s. 1779—1780.

² Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 15:e sess., 1967, s. 2224—2225.

4. Vetenskaplig dokumentation

Frågan om nordiskt samarbete på den vetenskapliga dokumentationens område aktualiserades i Nordiska rådet 1963 genom ett medlemsförslag om att inrätta ett gemensamt nordiskt institut för dylik dokumentation. I anledning av förslaget antog rådet samma år en rekommendation till regeringarna rörande möjliga former för ett samarbete på området.

Rekommendation nr 12/1963 angående samarbete beträffande vetenskaplig dokumentation

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene at det i forbindelse med det pågående utredningsarbeid om vitenskapelig dokumentasjon i undervisningsministrenes regi blir overveiet mulige former for nordisk samarbeid sett i relasjon til det internasjonale samarbeid på tilsvarende områder.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Regeringarnas åtgärder

Vid det nordiska undervisnings- och kulturministtermötet i Reykjavik den 2-3 juli 1963 beslöts, att i vart och ett av de nordiska länderna skulle företas undersökningar av föreliggande behov och möjliga åtgärder på dokumentationens område. Ett dylikt utredningsarbete har igångsatts.

Frågan behandlades vidare vid en samnordisk konferens i Helsingfors i juni 1968 med deltagare från de vetenskapliga biblio-

tekens s. k. skandiplankommittéer och Nordforsk. Vid konferensen rekommenderades tillsättande av nationella organ för koordinering av den vetenskapliga och tekniska dokumentationen samt att dessa organ med det snaraste måtte utse representanter till ett nordiskt kontaktorgan för att säkra ett nordiskt samarbete på dokumentationens område. Nationella kommittéer har under 1968-70 tillsatts i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Ett förslag till stadgar för ett nordiskt koordineringsorgan för vetenskaplig och teknisk information och dokumentation (Norddok) framlades under 1970.

Sedan stadgarna godkänts av regeringarna, sammanträdde Norddok till konstituerade möte i Oslo den 11 januari 1971. Enligt stadgarna skall kommittén främja organiseringen av nordiska dokumentationsnät med nationella och internationella anknytningar genom rådgivning, initiativ och andra åtgärder. Kommittén skall vidare främja samarbete om utbildning inom dokumentations- och informationssektorn. Ordförandeskapet innehas för närvarande av en norrman och huvudsekretariatet är förlagt till Norge.

Rekommendationen har genomförts

5. Vetenskaplig specialapparatur

Utvecklingen av den tekniska, medicinska och naturvetenskapliga forskningen har under de senaste åren varit utomordentligt snabb. Dels har nya exakta vetenskapliga teorier utarbetats som kräver matematiskt utbildad personal för speciella databehandlingsmaskiner, dels har en mängd nya forskningsmetoder utvecklats som förutsätter en komplicerad och dyrbar apparatur. För små länder är det ekonomiskt svårt att tillhandahålla universitet och högskolor där alla eller en betydande del av de nya specialdisciplinerna är företrädade med sådan apparatur, som en modern, kvalificerad forskningsverksamhet kräver. Mot denna bakgrund antog Nordiska rådet 1967 en rekommendation till regeringarna rörande samnordiskt utnyttjande av vetenskaplig specialapparatur.

Rekommendation nr 20/1967 angående samnordiskt utnyttjande av vetenskaplig specialapparatur

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder i syfte att möjliggöra ett effektivt samnordiskt utnyttjande av dyrbar, specialiserad apparatur och utrustning för forskning.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Nordiska kulturkommissionen (NKK), som av undervisningsministeriet i Finland anmodats inkomma med utlåtande i ärendet, överlämnade i oktober 1968 en skrivelse till de

nordiska ländernas regeringar vari bl. a. föreslås registrering av utrustning för forskning samt inbördes information om dylik apparatur. I förslaget rekommenderas sådan information särskilt beträffande apparatur vilken betingar ett värde av minst 1 miljon danska kronor.

Beträffande ett samnordiskt utnyttjande av vetenskaplig specialapparatur kan för *Danmarks* vidkommmande meddelas, att en översikt över dyrbar (över 100 000 danska kronor) och specialiserad apparatur (utan hänsyn till dess pris) har utarbetats av Forskningens Fællesudvalg och publicerats under titeln »Forskningsapparatur». Den har utsänts till alla fackkretsar, som kan antas vara intresserade av denna publikation. I *Sverige* har riksrevisionsverket fått i uppdrag att framlägga förslag i frågan. I de *övriga* länderna har endast förberedande åtgärder vidtagits för registrering av dylik apparatur. Den i rekommendationen aktualiserade frågan har även behandlats inom Nordforsk. Några åtgärder på nordisk bas har ännu inte vidtagits.

Rekommendationen är under utredning.

6. Samarbete inom teknisk- naturvetenskaplig och jordbruksvetenskaplig forskning

Vid Nordiska rådets andra session i Oslo 1954 dryftades förutsättningarna för ett utvidgat nordiskt samarbete på det ekonomiska området. Därvid diskuterades bl. a. åtgärder för att höja produktiviteten och den allmänna levnadsstandarden i Norden.

Rekommendation nr 22/1954 angående ekonomiskt samarbete

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene å fremme et utvidet økonomisk samarbeid i Norden. Spesielt henstiller Rådet

-----
3. at regjeringene opptar forhandlinger om konkrete samarbeidsoppgaver som er av betydning for de nordiske lands produktivitet og levestandard, herunder samarbeid om den teknisk-naturvitenskapelige, landsvitenskapelige og annen forskning ---,

4. at regjeringene gir ansvarlige organer til oppgave å fremme og overvåke arbeidet i samsvar med de foran angitte retningslinjer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 96–97).

Härutöver bör nämnas att det på forskningsrådsplanet inom de i rekommendationen nämnda sektorerna förekommer kontakter inom ramen för Nordforsk, sam-

arbetsnämnden för de naturvetenskapliga forskningsråden och Nordiska kontaktorga-
net för jordbruksforskning. (Jfr s. 182 ff.)

Rekommendationen har inte genomförts i ifrågavarande avseende.

7. Forskningsinstitut för framtidsfrågor

Under senare år har en ny forskningsgren benämnd framtidsforskning tillvunnit sig en betydande uppmärksamhet. Den innebär bl. a. ett försök till systematisk genomtänkande av väsentliga utvecklingstendenser på det vetenskapliga, tekniska, ekonomiska och psykologiska området.

Inom Nordiska rådet har synts uppenbart att en framgångsrik forskning på området måste bli mångsidig och ganska kostnadskrävande. Ett nordiskt samarbete har därför ansetts skapa bättre förutsättningar för framgång.

Rekommendation nr 14/1970 angående forskningsinstitut för framtidsfrågor

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för en nordisk samverkan på framtidsforskningens område, däri inbegripet frågan om upprättande av ett nordiskt institut eventuellt med avdelningar förlagda till olika nordiska städer.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendationen har varit föremål för behandling vid ett möte i Uppsala den 2 juni 1970 i Samarbejdsdelegationen för samhundsvidenskabelig forskning. På mötet framkom att man inom fackkretsar i de nordiska länderna ansåg att frågan om ett integrerat samarbete på framtidsforskningens område var för tidigt väckt. Däremot

syntes behövt att definiera vad man avser med framtidsforskning samt att företa en undersökning hur denna forskning skall kunna främjas, bl. a. via existerande forskningsorgan. I de flesta nordiska länderna har utskott tillsatts för att behandla ovan nämnda problem. Något betänkande har ännu inte avgivits.

Rekommendationen är under utredning.

8. Nordiskt Asien-institut

Behovet av personer med insikter i kinesiska språk och kännedom om östasiatisk kultur överhuvud befinner sig i tillväxt. Nordiska forskare har tidigare gjort betydande insatser inom detta fält. I Göteborg fanns under åren 1918–1939 en professur i östasiatisk språkvetenskap och kultur. I Norge gavs tidigare viss undervisning i kinesiska, men den har numera upphört. I Köpenhamn finns dock alltså en särskild lärostol i östasiatiska språk.

Mot bakgrund av tillbakagången av undervisningen i kinesiska i Norden beslöt Nordiska rådet år 1962 rikta en rekommendation till regeringarna i frågan.

Vid Nordiska rådets trettonde session 1965 antogs en rekommendation till regeringarna om att upprätta ett nordiskt Asien-institut.

Rekommendation nr 16/1962 angående nordisk institution för sinologi

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anbefaler regjeringene å påse at det ved utarbeidelsen av en nordisk plan for fordeling av nye institusjoner for utdannelse og forskning blir overveiet å opprette en institusjon for sinologi, samt å ta de nødvendige skritt for å få utredet spørsmålet om å opprette en sådan institusjon.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Rekommendation nr 38/1965 angående nordiskt Asien-institut

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att upprätta ett nordiskt Asi-

en-institut i enlighet med det förslag, som framlagts i betänkandet »Afroasiatiska studier i Norden».

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

Regeringarnas åtgärder

I september 1963 beslöt Nordiska kulturkommissionen tillsätta nordiska expertgrupper för att närmare undersöka behovet av forskning och undervisning inom ämnesområdena asiatiska och afrikanska språk och kulturer, och framlägga förslag om utbyggnad av de berörda ämnesområdena på såväl nationell som nordisk basis. Expertgrupperna avgav år 1965 sitt betänkande »Afroasiatiska studier i Norden» (NU 1965: 5), vari föreslogs att universitetens resurser i varje land skulle förstärkas i bl. a. ämnesområdena kinesiska och japanska, samt att ett nordiskt Asien-institut skulle upprättas i Köpenhamn.

Vid det nordiska undervisningsministermötet i Oslo den 8 januari 1965 godkändes i princip NKK:s ovannämnda förslag. Samtidigt tillsattes en kommitté med uppgift att utarbeta en detaljerad plan för ett nordiskt Asien-institut. Kommittén avgav i juni 1965 sitt betänkande med förslag till statuter och budget. Enligt förslaget skulle institutet ha till uppgift att stimulera och koordinera de nordiska ländernas strävanden för att utveckla forskningen och undervisningen inom de asiatiska fackområdena, däribland också sinologi. Institutet skulle ledas av en samnordisk styrelse. De årliga utgifterna, som skulle täckas genom statsbidrag från deltagarländerna, hade för år 1967 budge-

terats till sammanlagt 381 000 danska kronor. Stadgeförslaget har sedermera godkänts av undervisningsministerierna. Centralinstitutet för nordisk Asien-forskning (CINA) inledde sin verksamhet år 1967 i lokaler som inrättats för ändamålet i anslutning till Köpenhamns universitet.

Rekommendationerna har genomförts.

9. Ibero-amerikanskt institut

Tre nationella ibero-amerikanska institut är för närvarande verksamma i Norden, ett i Finland och två i Sverige. Mot bakgrund av bl. a. de ekonomiska problem med vilka dessa institut brottas och under hänvisning till att nämnda svårigheter med förenade nordiska krafter borde kunna övervinnas, antog Nordiska rådet 1968 en rekommendation till regeringarna om att undersöka förutsättningarna för att inrätta ett nordiskt ibero-amerikanskt institut.

Rekomendation nr 28/1968 angående ibero-amerikanskt institut

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka förutsättningarna för att inrätta ett nordiskt ibero-amerikanskt institut.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

En kommitté med uppgift att utreda icke-europeiska kulturstudier fick 1968 i uppdrag att jämväl utreda frågan om ett nordiskt ibero-amerikanskt institut. Kommittén avgav 1969 sitt betänkande, vilket därefter godkänkts av rektorsmötet och överlämnats till Nordiska kulturkommissionens sektion I samt till de nordiska undervisningsdepartementen/ministerierna för kännedom och eventuellt uttalande. Kommittén ansåg det vara en förutsättning för ett nordiskt ibero-amerikanskt institut att den nationella forskningen och undervisningen nått en viss mini-

minivå. Inrättande av ett sådant institut borde därför anstå tills dess nationella upprustningar genomförts.

NKK:s sektion I konstaterade vid sitt möte i januari 1971 att remissvaren över den norska utredningen varit kritiska eller avrådande beträffande inrättandet av ett ibero-amerikanskt institut i Norge. Sektionen meddelades vidare att en del yngre forskare beslutat inrätta en nordisk samarbetskommitté för latinamerikaforskning. Sektionen beslöt såsom en inte prejudicerande övergångslösning bevilja samarbetskommittén ekonomiskt stöd på 6 000 svenska kronor under år 1971. I övrigt ansåg sektionen saken slutbehandlad för sin del.

Vid Islands Universitet bedrivs ingen undervisning eller forskning om ibero-amerikanska förhållanden, varför isländska studenter är hänvisade till övriga nordiska länders institutioner.

Det ibero-amerikanska institutet i Stockholm är sedan den 1 juli 1969 ett fristående statligt institut. Institutets förstärkta resurser har ansetts även kunna komma att utnyttjas i ett nordiskt samarbete på området.

Rekommendationen har inte genomförts.

10. Utvecklingsforskning

Det föreligger i alla de nordiska länderna stort behov av ökad forskning beträffande biståndet till utvecklingsländerna. Ett nordiskt samarbete har ansetts kunna vara ett verksamt medel när det gäller att få till stånd denna ökning. I syfte att skapa en effektiv form för samarbetet mellan redan existerande organ på området antog Nordiska rådet 1969 en rekommendation till regeringarna om att tillsätta en samarbetskommitté bestående av företrädare för berörda forskningsinstitutioner och biståndsorgan.

Rekommendation nr 28/1969 angående tillsättande av en samarbetskommitté för utvecklingsforskning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att närmare utreda frågan om att tillsätta en samarbetskommitté för utvecklingsforskning.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Cheferna för de nordiska biståndsorganen beslöt vid möte den 26 november 1969 att tillsätta en arbetsgrupp med uppgift att bidra till koordineringen av det forskningsarbete på utvecklingsområdet som utförs i olika nordiska forskningsinstitutioner och biståndsorgan. Arbetsgruppen sammanträdde till konstituerande möte den 13 november 1970. Arbetsgruppen beslöt därvid att utöver de årliga mötena bidra till samarbetet om utvecklingsforskningen genom lö-

pande utbyte av information och ömsesidig orientering om forskningsprogram. Gruppens medlemmar skall dessutom i de enskilda länderna undersöka möjligheterna för att genomföra en samlad kartläggning av den pågående forskningen om utvecklingsproblemen.

Syftet med rekommendationen har uppnåtts.

11. Integrationsforskning

Sedan åtskilliga år tillbaka pågår inom EEC ett välutvecklat samarbete mellan Gemenskapens utredningsorgan och olika ekonomiska forskningsorgan i och utom universitetsvärlden. Där bedrivs ett betydande forskningsarbete rörande problem sammanhängande med främst den europeiska integrationen. Resultaten härav har varit av stor nytta vid integrationsarbetets planläggning. Någon motsvarande forskning av nämnvärd betydelse förekommer inte inom EFTA eller inom Norden. År 1968 antog Nordiska rådet en rekommendation till regeringarna med syfte att få till stånd en dylik forskningsverksamhet.

Rekommendationen har inte genomförts.

Rekommendation nr 15/1968 angående nordisk integrationsforskning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka förutsättningarna för en gemensamt organiserad forskningsverksamhet rörande det nordiska ekonomiska samarbetet.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

I avvaktan på resultatet av Nordeköverläggningarna vidtog man inte några särskilda åtgärder i anledning av rekommendationen. Efter att Nordekförhandlingarna brutit samman har emellertid frågan om nordiskt samarbete i enlighet med rekommendation nr 15/1968 fått förnyad aktualitet.

12. Konfliktforskning

Frågan om samarbete mellan de nordiska länderna på konfliktforskningens område aktualiserades i Nordiska rådet år 1961 genom ett regeringsförslag från Danmarks regering. Förslaget tog sikte på upprättande av ett nordiskt institut för studium av »det internationale statssamfund» med särskild tonvikt på forskning rörande konflikter mellan stater. I anledning av förslaget antogs samma år en rekommendation i frågan.

Sedan en i anledning av rekommendationen tillsatt särskild kommitté avgivit betänkande i frågan, antog rådet år 1966 en rekommendation om realiserande av utredningens förslag.

Rekommendation nr 15/1962 angående nordiskt institut för konfliktforskning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anbefaler regjeringene å undersøke om det er grunnlag og behov for å opprette et nordisk institutt for konfliktforskning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Rekommendation nr 9/1966 angående freds- och konfliktforskning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att snarast etablera samarbete om forskning i internationell politik, innefattande freds- och konfliktforskning, i enlighet med de förslag, som framlagts i betänkandet »Forskning af international politik» (NU 1965: 4).

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Regeringarnas åtgärder

Efter beslut vid det nordiska undervisnings- och kulturministermötet i Köpenhamn i juni 1962 tillsattes en expertkommitté för att närmare utreda frågan. Kommittén avgav i december 1964 sitt betänkande »Forskning af international politik» (NU 1965: 4). Förslaget gick ut på att ett nordiskt samarbete skulle etableras i fyra etapper: I. NKK:s kommitté för studiet av internationell politik skulle byggas ut till en permanent nordisk samarbetskommitté för internationell politik inkl. konflikt- och fredsforskning med uppdrag att koordinera samarbetet mellan de olika ländernas nationella institutioner. Kostnaderna härför beräknades uppgå till 200 000 svenska kronor per år; II. Ett nordiskt forskarutbyte skulle etableras med tillhjälp av 10 årliga stipendier à 30 000 svenska kronor; III. Samarbetskommittén skulle ombildas till ett forskningsråd med uppgift att bl. a. fördela medel till gemensamma forskningsuppgifter; IV. Samarbetet skulle utbyggas inom ramen för ett permanent nordiskt institut.

Vid 1966 års rådssession hemställde rådets kulturutskott, att samtidigt som åtgärder vidtogs för genomförande av etapperna I och II förberedelser även skulle göras för genomförande av etapp III vid härför lämplig tidpunkt. Frågan om inrättande av ett nordiskt institut, etapp IV, ansåg däremot utskottet borde ställas på framtiden. På utskottets förslag antogs den ovannämnda rekommendationen nr 9/1966.

Efter beslut vid det nordiska kultur- och

undervisningsministermötet den 7-8 januari 1965 i Oslo har, i enlighet med det ovan nämnda utredningsförslaget, upprättats en nordisk samarbetskommitté för internationell politik inkl. konflikt- och fredsforskning. Kommittén höll sitt konstituerande möte i Oslo i september 1966.

Danmark. År 1968 upprättades under utrikesministeriet en arbetsgrupp, som i samarbete med utrikesministeriets sekretariat bistår ministern för nedrustningsfrågor med genomgång av material och med igångsättande av forsknings- och expertundersökningar, särskilt med sikte på mer allmänna problem knutna till nedrustningssträvanden och konfliktforskning. En av arbetsgruppens huvuduppgifter är att undersöka möjligheterna att upprätta ett internationellt råd av vetenskapsmän för insamling och spridning av upplysningar om aktuella och potentiella kriser och konflikter.

Sedan 1968 utges 100 000 danska kronor/år till det år 1966 upprättade Institutet for Freds- og Konfliktforskning i Köpenhamn. Institutet är en fristående forskningsinstitution, vars uppgift är att genom självständiga bidrag av vetenskaplig karaktär medverka till förståelsen av problem förbundna med krig och fred. Man tar särskilt sikte på sociala och psykologiska faktorer och förhållanden i det internationella samfundet, vilka främjar eller hämmar konflikter och samarbete mellan nationer och andra större människogrupper.

I *Finland* har en undervisningsministeriet underlydande statlig inrättning, freds- och konfliktforskningsinstitutet, inlett sin verksamhet år 1970. Institutets hemort är Tammerfors stad.

I *Norge* inrättades 1959 Institutt for fredsforskning som en sektion av det fristående norska Institutt for samfunnsforskning. Sedan 1966 har det varit ett oavhängigt institut. Tillskott till administrationskostnaderna sker via statsbudgeten och medel för forskningsåtgärder tilldelas genom Rådet for konflikt- og fredsforskning (upprättat 1963) och Norges almentvitenskapelige forskningsråd. Även Norsk utenrikspolitisk institutt får forskningsmedel från Rådet for konflikt- og fredsforskning.

I *Sverige* har efter beslut av 1966 års rikslag ett internationellt institut för freds- och konfliktforskning inrättats (Kungl. Maj:ts proposition nr 76/1966, riksdagsskrivelse

nr 203/1966). Institutet har ställning av en särskild stiftelse med uppgift att bedriva vetenskaplig forskning i konflikt- och samlarbetsfrågor av betydelse för internationell fred och säkerhet i syfte att söka ge bidrag till förståelsen av betingelserna för fredliga lösningar av mellanstatliga konflikter och för en stabil fred.

Rekommendationerna har delvis genomförts.

13. Nordiskt sjörättsinstitut

I en av Nordiska kulturkommissionen år 1959 utarbetad rapport om samarbete på sjörättsområdet framhölls bl. a., att det nödvändiga antalet sjörättsjurister lätt kunde utbildas vid ett institut av relativt begränsad storleksordning. Samtidigt erinrades om att upprättandet av ett sjörättsinstitut är både mycket arbets- och kapitalkrävande på grund av sjörättens internationella karaktär och starka anknytning till det praktiska livets behov. Ett gemensamt nordiskt institut skulle därför betyda ett bättre utnyttjande av resurserna samtidigt som det skulle vara till stöd för eventuella lokala institut i de andra nordiska länderna.

Rekommendation nr 9/1959 angående nordiskt sjörättsinstitut

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å ta de nødvendige skritt til å opprette et nordisk institutt for sjørett ved universitetet i Oslo etter de retningslinjer som er trukket opp av en av Nordisk kulturkommisjon anordnet spesialistkonferanse (Sak C 2/1959, Tilläggsforslag).¹

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 88). Här kan tilläggas att det nordiska sjörättsinstitutet, som är förlagt till universitetet i Oslo, upprättades i januari 1963. Det finansieras över stats-

budgeterna. Norge och Sverige svarar för 35 % vardera av utgifterna, Danmark för 20 % och Finland för 10 %.

Rekommendationen har genomförts.

---

¹ Nordiska rådet, 7:e sess., 1959, s. 1212—1230.

14. Kriminologisk forskning

Den ökade brottsligheten under efterkrigstiden har överallt i Norden fört fram de kriminologiska problemen till en central plats i samhällsdebatten. Nordiska rådet har ansett det väsentligt att försöka främja samarbetet på detta område.

Rekommendation nr 4/1956 angående ökat samarbete på det kriminologiska området

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i samråd med vedkommende videnskabsmænd og videnskabelige institutter nærmere at undersøge mulighederne for et øget nordisk samarbejde på det kriminologiske område.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1959.

Rekommendation nr 3/1959 angående nordiskt kriminologiskt forskningsråd

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att inrätta ett nordiskt kriminologiskt forskningsråd samt att anvisa de medel, som erfordras för administrationen av en sådan inrättning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Rekommendation nr 32/1971 angående kriminologiskt samarbete]

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at foretage en udbygning af det krimino-

logiske samarbejde i overensstemmelse med regeringsforslaget (*sak B 7/j: Tillægg*) og indstillingen i sagen fra Nordisk Samarbejdsråd for Kriminologi af 30. juni 1970, samtidigt med at forudsætningerne for et effektivt udbytte af samarbejdet bør tilvejebringes i hvert af landene.

Regeringarnas åtgärder

Beträffande regeringarnas åtgärder i anledning av 1956 och 1959 års rekommendationer, se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 89–90).

Rekommendationerna nr 4/1956 och 3/1959 har genomförts.

15. Skatteforskning

Ett effektivt skattereformarbete i ett enskilt land kräver att de som är sysselsatta härmed äger en ingående kännedom om andra länders skattesystem och det utredningsarbete som bedrivs i dessa länder. Mot bakgrund härav beslöt Nordiska rådet 1968 rikta en rekommendation till regeringarna att pröva möjligheterna att upprätta ett nordiskt skattevetenskapligt forskningsråd med uppgift att tillvarata kontakten mellan forskare och institutioner i och utom Norden, planlägga och finansiera gemensamma undersökningar, samordna nationella undersökningar samt organisera forskningsseminarier m. m.

Nordiska rådets presidium har i en skrivelse den 1 november 1970 framhållit den vikt man inom rådet fäster vid att tillräckliga resurser redan från begynnelsen tillförs ett framtida nordiskt skattevetenskapligt forskningsråd.

Rekommendation nr 14/1968 angående skattevetenskapligt samarbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i samarbete med berörda forskare och institutioner undersöka möjligheterna att upprätta ett nordiskt skattevetenskapligt forskningsråd.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Presidieskrivelse den 1 november 1970 angående ett nordiskt skattevetenskapligt forskningsråd¹

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådets presidium får ---
hos regeringarna anhålla att vad nio-
mannakommittén ovan anfört måtte
vinna beaktande vid bildandet av ett
nordiskt skattevetenskapligt forsknings-
råd.²

Regeringarnas åtgärder

Rekommendationen behandlades vid en nordisk ämbetsmannaöverläggning i februari 1969. Ett särskilt arbetsutskott fick i uppdrag att utarbeta utkast till förslag till regeringarna om ett skattevetenskapligt forskningsråd.

Vid ett sammanträde i Helsingfors i september 1969 hade arbetsgruppen enats om ett utkast till förslag till medlemsländernas regeringar. Sedan förslaget fått sin slutgiltiga utformning diskuterades det vid ett finansministermöte i Helsingfors samt vid ett nordiskt tjänstemannamöte i Stockholm 1970. Vid dessa överläggningar har man enats om att ett nordiskt skattevetenskapligt forskningsråd borde tillsättas. Den i presidieskrivelsen aktualiserade frågan om lämplig

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 19 sess., 1971, s. 2419—2420.

² I niomannakommitténs skrivelse framhålls det angelägna i att ett skattevetenskapligt forskningsråd kommer till stånd samt att man redan från början ställer tillräckliga personella och ekonomiska resurser till förfogande.

omfattning av de personella och ekonomiska resurserna för det tilltänkta forskningsrådet övervägs för närvarande. Ärendet kommer att vidare behandlas vid ett möte i Helsingfors under 1971.

Rekommendationen och presidieskrivelsen är under utredning.

LIBRARY II OF L. BIBLIA-PHILADELPHIA

16. Alkoholforskning

Redan före det första världskriget diskuterades i Norden förslag om att inrätta ett institut för alkoholforskning på internationell bas. I samtliga nordiska länder förekommer vetenskaplig forskning kring dessa problem. Frågan om att ordna åtminstone viss del av alkoholforskningen genom nordiskt samarbete aktualiserades i Nordiska rådet år 1956.

Rekommendation nr 17/1956 angående samarbete på alkoholforskningens område

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne nærmere at udrede spørgsmålet om ett nordisk samarbejde på alkoholforskningens område.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1957.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 92–93). Beträffande narkotikaforskning m. m. se s. 381–382.

Rekommendationen har genomförts.

17. Samtidshistorisk forskning

Inom forskarkretsar har man sedan länge efterlyst en liberalare utlämningspraxis beträffande källmaterial för samtidshistorisk forskning. Forskare, som i ett nordiskt land skall ta del av material av samma natur som han tidigare utnyttjat i sitt hemland, kommer i sin egenskap av utlänning i en ofördelaktigare ställning än inhemska forskare, eftersom utlänningar för närvarande inte äger samma rätt till insyn i ett lands administrativa förhållanden som vederbörande lands egna medborgare.

Rekommendation nr 24/1969 angående tillgången till källmaterial för samtidshistorisk forskning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

I. att gemensamt utreda förutsättningarna för att bereda nordiska forskare ökad tillgång till källmaterial för samtidshistorisk forskning och för att få till stånd en internordisk praxis rörande utlämnande av sådant material, som finns hos myndighet, samt

II. att vidtaga åtgärder för att i varje enskilt nordiskt land likställa forskare från ett annat nordiskt land med inhemska forskare vad gäller tillgången till offentliga myndigheters arkiv.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

möte i Helsingfors den 27 oktober 1970. Riksarkivarierna konstaterade att sådant samtidshistoriskt källmaterial, som finns hos offentliga myndigheter, i stor utsträckning redan är eller kan göras tillgängligt för forskare i samtliga nordiska länder enligt gällande lagstadganden. Någon anledning att föreslå ändringar i lagstiftningen fanns därför inte. För att forskningsmöjligheterna skulle kunna ökas, fann man det emellertid önskvärt att såväl sekretessbestämmelserna som myndigheternas prövningsrätt skulle tillämpas så liberalt som möjligt.

Riksarkivarierna ansåg att i varje nordiskt land borde forskare från ett annat nordiskt land likställas med inhemska forskare vad gäller tillgången till offentliga myndigheters arkiv. Man ansåg det vidare önskvärt att få till stånd en likartad praxis i detta avseende. Riksarkivarierna föreslog, att riksarkivet i forskarens hemland vid behov skulle yttra sig över en anhållan att få begagna hemligstämplat material i ett annat nordiskt land.

Rekommendationens syfte torde vad beträffar tillgång till offentliga myndigheters arkiv redan vara förverkligat för Sveriges vidkommande, eftersom enligt gällande bestämmelser och praxis någon principiell skillnad mellan svensk och annan nordisk forskning inte upprätthålls. Ärendet övervägs för närvarande av regeringarna.

Rekommendationen är under utredning.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendationen har diskuterats av riksarkivarierna i de nordiska länderna vid ett

18. Transportekonomisk forskning

Norges regering tillsatte 1954 en kommitté för att undersöka behovet av och möjligheten till transportekonomisk forskning och undervisning. I sitt betänkande, som avgavs i november 1955, förordade kommittén bl. a. upprättande av ett koordineringsorgan för transportekonomisk forskning, bl. a. med uppgift att verka för nordiskt och annat internationellt samarbete inom den transportekonomiska forskningen och undervisningen. I anledning härav förelade norska regeringen i ett regeringsförslag Nordiska rådet frågan om ett nordiskt transportekonomiskt samarbete till uttalande.

Rekommendation nr 8/1956 angående samarbete om transportekonomisk forskning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at udtale sig om hensigtsmæssigheden af at indlede et nordisk samarbejde om transportøkonomisk forskning, herunder også om oprettelse af et koordineringsorgan for trafikforskning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 18/1966 angående samarbetsorgan för transportekonomisk forskning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i de nordiske lande at oprette et nordisk samarbejdsudvalg for transportøkonomisk forskning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rekommendation nr 8/1956 tillsatte samfärdselministrarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige en interimskommitté för samordning av transportforskningen med en representant från varje land. Denna kommitté, Nordiska transportforskningskommittén (NTK), har varit i verksamhet sedan våren 1957.

Efter hemställan av Nordiska rådets trafikutskott gav regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige år 1963 NTK i uppdrag att utreda behovet av och möjligheterna till ökad forskning och ett närmare nordiskt forskningssamarbete på transportekonomins område. Kommittén avgav i november 1964 sitt betänkande »Transportekonomisk forskning i Norden» (NU 1965: 1). Bland olika tänkbara samarbetsformer förordade NTK ett nordiskt samarbetsutskott för transportekonomisk forskning bestående av representanter för transportforskningen och berörda myndigheter i deras egenskap av transportforskningskonsumenter. År 1966 antog Nordiska rådet den ovannämnda rekommendationen nr 18/1966 i syfte att realisera NTK:s förslag.

I enlighet med sistnämnda rekommendation tillsattes i oktober 1966 Nordisk kommitté för transportekonomisk forskning (NKTF). Kommittén har hållit ett flertal konferenser och seminarier, varvid aktuella transportekonomiska frågor behandlats. Inom kommittén har också tillsatts en arbetsgrupp för jämförande granskning och värdering av delar av den nordiska transportstatistiken. Referat och sammandrag från konferenser o. d. utges i en särskild publikationsserie.

Rekommendationerna har genomförts.

19. Teoretisk atomforskning

Alltsedan det genom den vetenskapliga utvecklingen möjliggjorts att använda atomkraft för att skapa värmeenergi för industriella och andra ändamål, har en utbyggnad av samarbetet mellan de nordiska länderna ifråga om atomforskningen och om atomenergins fredliga användning framstått som i hög grad önskvärd. Ett närmare nordiskt forskningssamarbete borde kunna förbygga dubbelarbete och förbättra förutsättningarna för den erforderliga högt kvalificerade utbildningen inom atomfysiken samt genom en hög forskningsmässig standard i Norden öka möjligheterna för atomfysiskt samarbete med andra länder.

Elementarpartikelfysiken, dvs. utforskandet av egenskaperna hos de minsta delar av vilka materien är uppbyggd, utgör ett av den moderna fysikens viktigaste forskningsområden. Denna forskningsgren, som är stadd i snabb utveckling, ställer så stora krav ifråga om dyrbara forskningsanläggningar att det överstiger de flesta enskilda staters resurser att bestrida de kostnader som en välutvecklad nationell forskningsverksamhet på området förutsätter. De flesta länder har därför etablerat samarbete med andra länder på forskningsområdet. Det är mot denna bakgrund man får se det samarbete, som på europeiskt plan är organiserat i CERN (European Organisation for Nuclear Research). Av de nordiska länderna är Danmark, Norge och Sverige medlemmar. De nordiska ländernas möjligheter att effektivt utnyttja de forskningsmöjligheter, som samarbetet inom CERN erbjuder reduceras emellertid av att tillräckliga förutsättningar för närvarande saknas för att utbilda kvalificerade nordiska forskare för detta arbete. Som en följd härav har man i de olika nordiska länderna övervägt såväl nationella

som internationella möjligheter för en upprustning av ifrågavarande forskning.

Bl. a. mot denna bakgrund avgav år 1964 en kommitté bestående av nordiska fysiker ett betänkande med förslag om inrättande av ett nordiskt institut för elementarpartikelfysik (NU 1964: 3). Vid Nordiska rådets fjortonde session år 1966 antogs en rekommendation till regeringarna om att utreda samarbetsmöjligheterna på området.

Rekommendation nr 21/1956 angående ökat samarbete beträffande atomforskning och atomenergins fredliga bruk

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne gennem et samordningsudvalg nærmere at undersøge de muligheder, som er til stede for et øget nordisk samarbejde om atomforskningen og atomenergians fredelige anvendelse, og at forberede et sådant samarbejde, hvor dette måtte skønnes formålstjenligt. Rådet afventer nye meddelelser til næste session.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1957.

Rekommendation nr 10/1957 angående ökat samarbete beträffande atomforskning och atomenergins fredliga bruk

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna,

1. att ett nordiskt institut för teoretisk atomfysik inrättas i Köpenhamn samt att det för institutet tillsättes en

styrelse med uppgift även att vara organ för nordiskt samarbete inom den teoretiska atomfysiken:

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 3/1966 angående samarbete på elementarpartikelfysikens område

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige att verkställa en utredning angående formerna för och omfattningen av ett nordiskt samarbete på elementarpartikelfysikens område.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Regeringarnas åtgärder

Beträffande rekommendationerna 21/1956 och 10/1957 se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 97–98). (Jfr även s. 560–564).

Vad gäller rekommendation nr 3/1966 har i Norge Hovedkomiteen for norsk forskning igångsatt en utredning av de möjligheter som på norsk sida föreligger för avancerad forskning på fysikområdet. Kommittén skall därvid bl. a. undersöka i vilken utsträckning Norge bör engagera sig nationellt respektive internationellt beträffande forskning på elementarpartikelfysikområdet. Kommittén har tagit initiativ till ett samarbete med berörda forskningsorgan i de andra nordiska länderna för att diskutera möjligheterna för samarbete mellan existerande och planerade forskningsinstitutioner i Norden på elementarpartikelfysikområdet.

Vid ett möte i februari 1969 mellan de naturvetenskapliga forskningsråden i Norden konstaterades, att tidigare planer på att bygga en nordisk accelerator på 10 GeV inte längre var aktuella och att man i stället borde koncentrera sig på att konsolidera samarbetet inom CERN. Forskningsrådets samarbetsnämnd avser att ta upp frågan om fysikens ställning i stort i de enskilda nordiska länderna.

Redan nu finns emellertid organ där kon-

kreta samarbetsprojekt kan diskuteras. Nordiska fysiker upprätthåller goda kontakter genom forskningen inom CERN. Som exempel på konkret samarbete kan nämnas det dansk-svenska spirallaserprojektet och planering av ett samnordiskt utnyttjande av de s. k. lagringsringarna i CERN. I fråga om de nordiska ländernas ståndpunkter till CERN's verksamhet sker ett organiserat samarbete på departementsplanet.

Mot ovannämnda bakgrund har regeringarna ansett att det tillsvidare saknas behov av ett särskilt samarbetsorgan på elementarpartikelfysikens område.

Rekommendationerna nr 21/1956 och 10/1957 har genomförts.

Rekommendation nr 3/1966 har inte genomförts.

20. Forskning angående radioaktiv strålning

Samtliga nordiska länder har institutioner för kontinuerlig kontroll och uppmätning av det radioaktiva utfallet. De problem, som är förbundna med att skapa ett effektivt skydd mot utfallet för befolkningen och för växt- och djurvärlden, är likartade i samtliga nordiska länder. Samarbete har därför etablerats mellan de nyssnämnda institutionerna. Att stödja denna samverkan och trygga dess fullföljande har inom Nordiska rådet ansetts vara en viktig uppgift.

Rekommendation nr 17/1959 angående samarbete i fråga om skydd mot radioaktiv strålning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å legge forholdene best mulig til rette for å støtte og utvikle det allerede etablerte samarbeid mellom de institusjoner som har ansvaret for spørsmål om beskyttelse mot radioaktiv stråling.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 91–92).

Rekommendationens syfte har uppnåtts.

21. Viltforskning

I vissa avseenden råder betydande olikheter mellan de nordiska länderna vad gäller fridlysnings- och jakttider för vissa djurarter. En utvidgning av viltforskningen i Norden har på längre sikt ansetts kunna möjliggöra en harmonisering av fridlysnings- och jaktbestämmelserna. Sedan en av regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige tillsatt viltforskningskommitté föreslagit att ett permanent nordiskt kollegium för viltforskning skulle upprättas, beslöt Nordiska rådet 1968 rekommendera regeringarna att inrätta ett dylikt kollegium.

Rekommendation nr 1/1968 angående inrättande av ett nordiskt kollegium för viltforskning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at der etableres et nordisk kollegium for vildtforskning, hvis økonomiske midler forudsættes tilvejebragt gennem de organer og fonds, som allerede finansierer den nationale jagt- og vildtforskning i hvert af landene.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Danmarks regering anmodade i november 1968 regeringarna i Finland, Norge och Sverige att utse representanter till det föreslagna kollegiet.

Vid en nordisk ämbetsmannaöverläggning i Köpenhamn den 18 mars 1971 enades man om att ett kollegium borde upprättas med

uppgift att främja samnordiska forskningsuppgifter, att söka koordinera nationella projekt samt att utväxla forskare och arrangera kurser och konferenser. Varje land skall i kollegiet vara representerat av en viltbiolog samt, om så anses önskvärt en administratör. Regeringarna har sedermera utsett representanter till kollegiet.

Rekommendationen har genomförts.

22. Exkursioner till Island

Sedan gammalt har nordiska forskare inom geografin och geologin företagit studieresor till Island, som genom sina särpräglade naturförhållanden utgör ett unikt forskningsfält inom dessa vetenskapsgrenar. Mot denna bakgrund hemställde Nordiska kulturkommissionen (NKK) 1962 i en resolution till regeringarna att fr. o. m. 1963/64 erforderliga medel skulle ställas till förfogande för att anordna internordiska exkursioner i geologi och geografi till Island samt att en expertkommitté för planering av verksamheten skulle upprättas. Vid sin elfte session 1963 antog Nordiska rådet en rekommendation till regeringarna i frågan.

Rekommendation nr 10/1963 angående geologiska och geografiska exkursioner till Island

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene i de nordiske land, i overensstemmelse med Nordisk Kulturkommisjons forslag, snarest å stille de nødvendige midler til rådighet for gjennomføring av nordiske ekskursjoner i geologi og geografi til Island samt nedsette en ekspertkomité til planlegning av virksomheten.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1965.

Regeringarnas åtgärder

De av NKK begärda medlen för anordnande av nordiska exkursioner till Island har beviljats i samtliga nordiska länder. Av

NKK utsedda representanter för geologer och naturgeografer i de nordiska länderna sammanträdde den 12–25 augusti 1964 i Island, varvid riktlinjer uppdrogs för den kommande verksamheten. En interimstyrelse tillsattes och förslag till statuter utarbetades. De första reguljära exkursionerna ägde rum sommaren 1965 och har därefter anordnats årligen. Fem geologer eller geomorfologer från Danmark, Finland, Norge samt tio från Sverige har årligen deltagit i exkursionerna. Vartannat år har exkursionen uteslutande varit avsedd för petrografer och vulkanologer.

Rekommendationen har genomförts.

23. Vulkanologiskt institut

Island har länge betraktats som ett av världens intressantaste vulkanområden. Det finns knappast någon form för vulkanisk aktivitet på jorden, som inte också förekommer i Island. Särskilt i blickpunkten har Island kommit genom de tre senaste vulkanutbrotten och då speciellt Heklas utbrott och Surtsey-utbrottet, vilka väckt stor uppmärksamhet bland vulkanologer över hela världen. Under de senaste årtiondena har man vidare visat stort intresse för undersökning av det s. k. »World rift system» som löper genom världshaven och av vilket det isländska vulkanbältet utgör en del.

Rekommendation nr 30/1968 angående vulkanologiskt institut i Island

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för upprättande av ett nordiskt vulkanologiskt institut i Island.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Undervisningsministrarna har tillsatt en nordisk expertkommitté för att utreda förutsättningarna för att upprätta ett nordiskt vulkanologiskt institut i Island. Kommittén lade fram sitt betänkande i mars 1971. Betänkandet innehåller mer detaljerade planer och förslag för upprättandet av ett institut. De nordiska ländernas undervisnings- och kulturministrar enades vid möte den 2 april 1971 att verka för inrättandet av ett nor-

diskt vulkanologiskt institut i Island. Betänkandet behandlas för närvarande i de nordiska ländernas undervisningsministerier.

Rekommendationen är under utredning.

24. Fiskeribiologisk forskning

I Norden finns ganska gynnsamma förutsättningar för en allsidig fiskeribiologisk forskning. Inom nordiskt område finns nämligen fiskeribiologiska stationer i skiftande miljöer, i Finland i bräckt vatten, i Danmark vid Öresund, i Sverige vid bohuskusten och i Norge vid atlantkusten. Dessa olika stationer kompletterar varandra vetenskapligt sett. Det har därför legat nära till hands att ordna ett mera permanent vetenskapligt samarbete på detta område, vilket med hänsyn till fiskets vikt för de nordiska länderna även är praktiskt betydelsefullt. Saken togs upp redan vid rådets första session 1953.

Rekommendation nr 8/1953 angående kulturellt samarbete

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar medlemsstaternas regeringar att

-----
g) för främjandet av fiskeribiologiska forskningar — — — utbygga samarbetet de nordiska länderna emellan såväl när det gäller utrustandet av eventuella vetenskapliga expeditioner som vid bearbetningen av det därvid samlade materialet;

Rekommendationen slutbehandlad av rådet år 1955 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 93–95).

Rekommendationen har genomförts i ifrågavarande avseende.

25. Djuphavsforskning

De nordiska länderna har förpliktande traditioner på djuphavsforskningens område. Betydelsefulla expeditioner har utgått från de nordiska länderna till olika delar av jordklotet. Då den oceanografiska forskningen är kostnadskrävande uppkom förslaget att länderna gemensamt skulle förvärva och underhålla ett expeditionsfartyg med erforderlig utrustning. Denna fråga aktualiserades redan vid Nordiska rådets första session.

Rekommendation nr 8/1953 angående kulturellt samarbete

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar medlemsstaternas regeringar att

-----
g) för främjandet av ---- djuphavsforskningen utbygga samarbetet de nordiska länderna emellan såväl när det gäller utrustandet av eventuella vetenskapliga expeditioner som vid bearbetning av det därvid samlade materialet;

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1955 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

En specialkommitté för utredning av frågan om nordiskt samarbete på djuphavsforskningens område avgav den 10 november 1953 slutligt förslag om ett försöksvis anordnat samarbete, innefattande bl. a. förvärv och utrustning av ett expeditionsfartyg. De nordiska undervisningsministrarna

ansåg sig inte kunna godtaga förslaget, varför kommittén på ministrarnas anmodan i mars 1954 avgav ett något reducerat förslag. Inte heller detta förslag vann regeringarnas gehör.

Frågan togs sedermera upp till behandling inom Nordiska kulturkommissionen (NKK). I november 1962 avgav en av NKK tillsatt expertgrupp ett betänkande med förslag om nordiskt samarbete beträffande fysisk oceanografi. Expertgruppen föreslog att de befintliga institutionerna i de nordiska länderna skulle ges ökade resurser. Nordiska symposier och ett nordiskt stipendiat- och forskarutbyte skulle etableras. I övrigt föreslog expertgruppen gemensamma havsforskningsexpeditioner och gemensamt instrumentutvecklingsarbete. För att samordna den nordiska verksamheten föreslogs att ett nordiskt kollegium för fysisk oceanografi skulle upprättas. I anledning av expertgruppens förslag antogs vid NKK:s plenarmöte i november 1964 en resolution, i vilken kommissionen hos de nordiska regeringarna hemställde om upprättande av ett nordiskt kollegium för fysisk oceanografi och om anvisande av tillhopa 100 000 norska kronor för fortsatt utveckling och planläggning av samarbetet inom fysisk oceanografi. Ett dylikt kollegium upprättades 1965 och medel till dess verksamhet anvisas över de nordiska ländernas statsbudgetar.

Rekommendationen har delvis genomförts.

26. Nordiskt institut för arktisk medicin

De nordligaste delarna av Finland, Norge och Sverige samt Island och Grönland har såvitt angår hälso- och sjukvården särskilda problem på grund av de för dessa områden säregna geografiska och klimatologiska förhållandena. De arktiska områdena bereder även på det vetenskapliga planet särproblem, som väntar på sin lösning. Då ett i varje enskilt land bedrivit forskningsarbete skulle leda till betydande kostnader, beslöt rådet 1957 rekommendera regeringarna att inrätta ett gemensamt forskningsinstitut för detta område. Mot bakgrund av ett i anledning av rekommendationen utfört utredningsarbete antogs 1960 en rekommendation om att bl. a. inrätta en samarbetskommitté för forskning i arktisk medicin. År 1964 antogs ånyo en rekommendation i saken, nämligen om att slutföra då pågående utredningsarbete.

Rekommendation nr 16/1957 angående inrättande av ett gemensamt forskningsinstitut för arktisk medicin och arktisk hygien

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att samfällt låta utreda frågan om upprättandet av ett gemensamt nordiskt forskningsinstitut för arktisk medicin och arktisk hygien.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1960.

Rekommendation nr 11/1960 angående forskning i arktisk medicin

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anbefaler regjeringene å

ta de nødvendige skritt for opprettelse av en samarbeidskommisjon for forskning innen arktisk medisin og stille de nødvendige midler til disposisjon for kommisjonen, som bør få følgende mandat:

a) å ta initiativ til nye forskningsprosjekter, koordinere igangværende forskningsarbeid og vurdere foreslåtte forskningsprosjekter på den arktiske medisins område i de nordiske land,

b) å fremme forskning innen arktisk medisin på andre måter som den finner hensiktsmessig, samt

c) så snart som mulig å fremlegge resultatene av sine overveielser, herunder også spørsmålet om opprettelse av et nordisk institutt for arktisk medisin, knyttet til et medisinsk fakultet.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Rekommendation nr 17/1964 angående forskning i arktisk medicin

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att snarast slutföra och för rådet framlägga resultatet av den inom det för planläggning av forskningen rörande arktisk medicin tillsatta expertorganet pågående utredningen angående inrättandet av ett nordiskt institut för arktisk medicin, anknutet till en medicinsk fakultet.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Regeringarnas åtgärder

På uppdrag av regeringarna lät Nordiska kulturkommissionen (NKK) verkställa den i 1957 års rekommendation begärda utredningen genom ett särskilt expertutskott – Nordiska expertutskottet för arktisk medicin. Detta avgav sitt betänkande den 11 december 1959 (se Nordiska rådet, 8:e sess., 1960, s. 343–373). Kommittén tillstyrkte inrättande av ett nordiskt forskningsråd och en särskild forskningsfond på cirka 600 000 svenska kronor för ändamålet. Däremot kunde kommittén inte tillstyrka inrättandet av ett samnordiskt institut för arktisk medicin förrän erfarenhet vunnits av forskningsrådets och fondens verksamhet. NKK vidarebefordrade 1960 betänkandet med eget yttrande till regeringarna. Sedan Nordiska rådet samma år antagit en ny rekommendation i ämnet, baserad på NKK:s nyssnämnda yttrande, togs saken upp vid det nionde nordiska undervisningsministermötet i Helsingfors den 20–22 mars 1961. Därvid beslöts att medlemmar i den i rekommendationen omnämnda samarbetskommissionen snarast skulle utses i alla de nordiska länderna och att därefter kommissionen skulle fortsätta arbetet med saken.

Denna samarbetskommission höll sitt första möte den 25–26 januari 1963, varvid den konstituerade sig under namnet Nordiska forskningsrådet för arktisk medicin (NFAM). Sedan forskningsrådet vid möte i februari 1964 beslutat genomföra vissa förundersökningar rörande förutsättningarna för ett utvidgat nordiskt samarbete, beslöt, som nämns ovan, Nordiska rådet vid sin tolfte session samma år anta en rekommendation till regeringarna om att snarast slutföra och för rådet framlägga resultatet av ifrågavarande utredningsarbete.

Frågan om att inrätta ett nordiskt institut för arktisk medicin togs upp till behandling vid ett möte mellan de nordiska ländernas statsministrar och rådets presidium den 29–30 oktober 1965 i Imatra, varvid beslut fattades om att anmoda samarbetskommissionen att snarast inkomma med ett konkret förslag om en samnordisk forskningsinstitution. Vid sitt möte den 13–14 maj 1966 avgav samarbetskommissionen en resolution av vilken framgick, att kommissionen ansåg utredningsarbetet slutfört och att kommissionens arbete borde inriktas på

främjande av det egentliga forskningsarbetet. Ett samnordiskt sekretariat borde inrättas för forskningssamarbetet och tillräckliga medel anslås för detta. Enligt förslaget borde sekretariatet förläggas till Uleåborgs universitet. Vid ett möte mellan statsministrarna och rådets presidium den 7–8 oktober 1967 var statsministrarna eniga om att medverka till inrättande av ifrågavarande sekretariat i anslutning till Uleåborgs universitet.

Regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige godkände år 1968 stadgar för en nordisk samarbetskommitté för arktisk medicinsk forskning. Kommittén skall enligt stadgarna

- a) utgöra ett nordiskt centrum för kontakt inom och samordning av den arktiska medicinska forskningen i Norden;
- b) verka för tillkomsten av en samlad dokumentation för arktisk medicin samt göra denna dokumentation känd och tillgänglig för forskare i Norden och världen i övrigt;
- c) anordna kurser, seminarier och konferenser;
- d) främja nordisk publikationsverksamhet; samt
- e) genom andra samnordiska åtgärder främja forskning i arktisk medicin.

Samarbetskommittén höll sitt konstituerande möte i Helsingfors den 18 mars 1969. Medel för verksamheten anvisas över resp. deltagande lands budget.

Rekommendationerna har genomförts.

27. Näringsforskning

Frågan om ett nordiskt samarbete på näringsforskningens område aktualiserades 1955, då i Sverige förslag framlades om att upprätta ett svenskt näringsforskningsinstitut. Förslaget hade utarbetats av en grupp vetenskaps- och industrimän. De inte obetydliga kostnaderna för att upprätta och driva ett dylikt institut väckte tanken på ett nordiskt samgående.

Rekommendation nr 14/1956 angående nordisk samverkan på näringsforskningsområdet

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at lade en fællesnordisk ekspertkomité undersøge,

1) hvorledes det bedst mulige samarbejde kan etableres mellem de eksisterende nordiske institutioner på ernæringsforskningens forskellige områder, samt

2) betimeligheden af en fællesnordisk institution for ernæringsforskning. I givet fald bedes komiteen redegøre for, hvorledes samarbejdet om en sådan institution bør etableres, og hvilke opgaver den skal løse.

Man går ud fra, at en sådan undersøgelse foretages hurtigst muligt.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1957.

Rekommendation nr 5/1957 angående samarbete på näringsforskningens område

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar rege-

ringarna att utveckla samarbetet på näringsforskningens område i huvudsak enligt de linjer, som närmare redovisas i den i december 1956 framlagda rapporten till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige från den gemensamma nordiska kommittén för näringsforskning;

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1961.

Rekommendation nr 18/1965 angående samarbete på näringsforskningens område

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utveckla samarbetet på näringsforskningens område i huvudsak enligt de linjer, som närmare redovisas i den i december 1956 framlagda rapporten till regeringarna från Gemensamma nordiska kommittén för näringsforskning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Regeringarnas åtgärder

I enlighet med 1956 års rekommendation i ämnet tillsatte de danska, norska och svenska regeringarna samma år ledamöter i en kommitté kallad Gemensamma nordiska kommittén för näringsforskning. Finlands och Islands företrädare i kommittén fick ställning som observatörer. I sitt i december 1956 avlämnade betänkande (SOU 1957: 1) avstyrkte kommittén förslaget om

att upprätta ett gemensamt nordiskt näringsforskningsinstitut; i stället rekommenderades ett intimt samarbete mellan de existerande nationella instituten. Vidare föreslogs inrättande av en permanent kommitté för nordisk näringsforskning, med uppgift att främja samarbetet på näringsforskningens område i vidsträckt bemärkelse (inbegripet näringsfysiologi, klinisk medicin, forskning, råämnen och deras förädling) samt rekommenderades de i detta samarbete deltagande länderna att inrätta nationella kommittéer på området.

Rekommendation nr 5/1957 vari regeringarna uppmanades att utveckla samarbetet på näringsforskningens område i huvudsak enligt angivna linjer har inte lett till något resultat.

Av regeringarnas meddelanden under åren 1958–1961 har framgått, att regeringarna i såväl Danmark som Norge varit positivt inställda till förslaget. Sveriges regering meddelade emellertid 1959, att frågan om näringsforskningens ställning tagits upp till utredning inom en särskild kommitté benämnd 1953 års lärarinneutbildningskommitté och att regeringen därför inte ansåg det lämpligt att ta ställning till rådets rekommendation förän denna kommittés arbete slutförts.

Lärarinneutbildningskommittén avgav sitt betänkande i november 1963 (SOU 1963: 77). I betänkandet föreslogs inrättande av en näringsinstitution och en institution för klinisk nutrition vid vart och ett av de akademiska lärosätena i Uppsala, Lund, Göteborg, Stockholm och Umeå samt inrättande av en nämnd för näringsforskning knuten till de statliga forskningsråden. Kommittén uttalade att, för den händelse i enlighet med 1956 års nordiska näringsforskningsutrednings förslag i Sverige skulle inrättas en nationell kommitté för näringsforskning, den föreslagna nämnden torde fungera som sådan nationalkommitté. I övrigt uttalade sig kommittén över huvud taget inte om möjligheterna för och lämpligheten av ett nordiskt samarbete.

Lärarinneutbildningskommitténs betänkande överlämnades i sin tur till utredningen rörande vissa medicinska utbildningsfrågor. Denna utredning avgav i december 1966 betänkandet »Blandad medicinsk och naturvetenskaplig utbildning med huvudriktning på näringslära», i vilket bl. a. föreslogs en

successiv utbyggnad vid de medicinska fakulteterna av enheter för forskning och undervisning i human näringslära. I betänkandet uttalades, att enighet torde föreligga om att en nordisk samverkan på näringsforskningens område behövs och att en fruktbärande integration inom näringsforskningen torde kunna uppnås utan inrättande av ett särskilt organ. Den samordnande funktionen borde kunna utövas av statens medicinska forskningsråd. I övrigt berördes inte frågan om nordiskt samarbete på området.

Läget beträffande näringsforskningen i Norden är för närvarande följande: Utbildning i näringslära försiggår vid Karolinska institutet i Stockholm och vid Nordiska hushållshögskolans näringslinje. En vidareutbildning för dietiker inom Nordiska hushållshögskolans ram har anordnats i form av kurser vid Sahlgrenska sjukhuset i Göteborg. Fortlöpande kontakt upprätthålls mellan berörda institutioner i Norden. Nordiska samarbetsnämnden för medicinsk forskning har diskuterat möjligheterna till samarbete mellan de medicinska forskningsråden ifråga om näringsforskning.

Rekommendationerna har inte genomförts.

28. Parasitologisk forskning

Parasitologer är sysselsatta på många områden inom såväl medicin som biologi (biologisk grundforskning, humanmedicin, veterinärmedicin, fiskeri- och viltforskning m. m.) varför det ansetts svårt att överblicka forskningsresultaten. Mot denna bakgrund beslöt Nordiska rådet 1968 rekommendera regeringarna att inrätta ett nordiskt kollegium för parasitologi.

Rekommendation nr 29/1968 angående parasitologisk forskning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för inrättande av ett nordiskt kollegium för parasitologi för att åstadkomma ett effektivare samarbete på den parasitologiska forskningens och undervisningens område.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendationen överlämnades hösten 1968 till Nordiska kulturkommissionen (NKK) för yttrande. Vid sitt möte den 6–7 mars 1969 uttalade NKK:s sektion I bl. a. att ett nordiskt kollegium för parasitologi inte är en lämplig form för samarbete på området. Enligt sektionens mening är det inte motiverat att årligen bevilja särskilda medel för samnordisk parasitologisk forskning. Denna bör finansieras via forskningsråden på jämställd basis med annan forskning. Vidare ansågs Nordisk förening för

parasitologi tillgodose behovet av ett discussionsforum på området. Regeringarna intog samma ståndpunkt. Sedan emellertid Nordiska arbetskollegiet för parasitologi starkt understrukt behovet av ett nordiskt parasitologiskt kollegium och avvisat de av Nordiska kulturkommissionen framförda argumenten mot ett dylikt, har regeringarna upptagit frågan till nya överväganden.

Rekommendationen har inte genomförts.

29. Jordbruksforskning

Åtskilliga forskningsuppgifter på jordbrukets område drar betydande kostnader. Inom Nordiska rådet har därför ansetts att ett nordiskt samarbete borde kunna leda till både säkrare resultat och snabbare lösningar än om varje land för sig med sina mera begränsade resurser bearbetar de föreliggande forskningsuppgifterna. En rekommendation härom antogs vid rådets femte session 1957.

Sedan Nordiska jordbruksforskarens förening i mars 1962 riktat en skrivelse till rådet om att upprätta ett forskningscentrum för jordbrukskooperation beslöt rådet vid sin tionde session samma år rikta en rekommendation till regeringarna i denna fråga.

Rekommendation nr 21/1957 angående förbättrat samarbete beträffande jordbruksforskning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att upptaga till gemensamt övervägande, på vilket sätt en ytterligare utveckling av det nordiska samarbetet på jordbruksforskningens område bäst kan främjas.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Rekommendation nr 14/1962 angående nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anbefaler regjeringene å foreta en nærmere utredning av spørs-

målet om et nordisk samvirkesenter for landbruket.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

I en promemoria, som den 3 juli 1958 överlämnades till svenska jordbruksdepartementet, uppdrogs av Nordiska jordbruksforskarens förening en ram för aktuella nordiska samarbetsuppgifter inom jordbruksforskningen. Föreningen underströk i sin promemoria betydelsen av att, i enlighet med de i rekommendationen uttryckta önskemålen, ifrågavarande samarbete utvecklas. Efter ett möte i Stockholm den 27 april 1959 mellan representanter för de nordiska ländernas jordbruksdepartement/ministerier meddelade svenska regeringen rådet att förutsättningar – i varje fall vid dåvarande tidpunkt – saknades för att organisera ett samarbete efter de linjer, som angivits av Nordiska jordbruksforskarens förening. Sedermera har dock vissa åtgärder vidtagits i rekommendationens anda. I Danmark, Finland, Norge och Sverige erhåller sålunda Nordiska jordbruksforskarens förening bidrag till sin verksamhet via statsbudgeterna. Frågan om ett nordiskt forskningsarbete på området har tagits upp till behandling inom Nordiska kontaktorganet för jordbruksspörsmål. Man har bl. a. diskuterat att upprätta ett särskilt kontaktorgan för planläggning av samnordiska insatser inom lantbruksforskningen. År 1965 tillkom Nordiska Kontaktorganet för jordbruksforskning (NKJ) med uppgift att stödja samnordisk forskning på jordbrukets området.

Frågan om ett nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation har av regeringarna hänskjutits till Nordiska kontaktorganet för jordbruksfrågor. Vid kontaktorganets möte i Oslo i mars 1965 beslöts, att ett särskilt utskott skulle tillsättas för att utreda frågan. Utskottet skall dels utreda behovet av ett gemensamt läro- och forskningscentrum för jordbrukskooperation i Norden, dels utreda var detta i så fall bör förläggas samt framlägga förslag till organisation och finansiering m. m. Island deltar tills vidare inte i utredningen. Utskottet har till de deltagande länderna överlämnat ett utkast till en nordisk traktat om upprättande och drift av ett forskningscentrum för jordbrukskooperation. Utskottets slutgiltiga hemställan väntas bli framlagd under 1971.

Rekommendation nr 21/1957 har delvis genomförts.

Rekommendation nr 14/1962 är under utredning.

LIBRARY OF THE
NORDIC-SCANDINAVIAN
INSTITUTE

30. Husdjursforskning

Inom Nordiska rådet har diskuterats hur de nordiska länderna skall kunna trygga avsättningen av sina animalieprodukter. Enligt rådets mening erfordras bl. a. en omfattande forskning rörande husdjursförädling och driftsteknik. Med hänsyn till kostnaderna för denna forskning har en nordisk samordning av forskningsresurserna ansetts angelägen.

Rekommendation nr 28/1958 angående samordning av resurserna på husdjursforskningens område

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å undersøke mulighetene for en samordning av de nordiske lands ressurser på husdyrforskningens område og styrke Nordiske jordbruksforskernes forening i dens arbeid.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1959.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 102–103).

Rekommendationen har inte genomförts.

31. Vattenvårdsforskning

För att vattenvårdsproblemen skall kunna lösas behövs bl. a. stora forskningsinsatser. Undersökningar rörande t. ex. olika föroreningars inverkan på kustvatten, sjöar, vattendrag och grundvatten är, liksom utveckling av reningsmetoder m. m., av stor betydelse som underlag för det praktiska vattenvårdsarbetet. Många av de problem vattenvårdsforskningen har att lösa är gemensamma för de nordiska länderna. Sedan en rekommendation från rådet år 1959 inte föranlett åtgärder, beslöt rådet år 1966 ånyo rikta en rekommendation till regeringarna i saken.

Rekommendation nr 18/1959 angående samverkan i fråga om vattenvårdsforskning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anbefaler regjeringene å være oppmerksomme på betydningen av et felles forskningsprogram, vedrørende »vattenvård» og stille de nødvendige midler til rådighet for dette.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1961.

Rekommendation nr 2/1966 angående forskning och utbildning på vattenvårdens område

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att skyndsamt åstadkomma ett effektivt samarbete mellan de nordiska länderna på vattenvårdens och vattenvårdsforskningens område.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Regeringarnas åtgärder

Särskilda åtgärder i anledning av rekommendation nr 18/1959 har inte vidtagits. Sedan mitten av 1960-talet har emellertid ett successivt ökat samarbete i olika former kommit till stånd. Detta samarbete pågår framför allt inom ramen för de nordiska vattenvårdsmötena och Nordforsks verksamhet. De nordiska vattenvårdsmötena utgör sedan 1964 årligen återkommande konferenser med företrädare för de nordiska ländernas administrativa vattenvårdsorgan. Vid dessa konferenser redovisas utvecklingen inom respektive länder i fråga om forskning, utbildning, lagstiftning, organisation och finansiering samt diskuteras medverkan i och resultatet av internationella organisationers arbete.

Nordforsks arbete sker inom en särskild kommitté för vattenforskning. Kommittén har sedan 1965 arrangerat årliga vattenvårdssymposier. År 1967 tillsattes under kommittén en arbetsgrupp för kemiska vattenanalysmetoder. Kommittén har vidare tagit initiativ till nordiskt samarbete rörande teknisk värdering av avloppssystem. Ett tredje konkret samarbetsprojekt om avloppsproblem och vattenförsörjning vid fritidsbebyggelse startades 1969 i form av nationella utredningar som koordineras samnordiskt i mån av möjlighet. Slutligen har kommittén ett visst samarbete med de nordiska vattenvårdsmötena, i det kommittén vid dessa möten avger en för de nordiska länderna gemensam rapport över den senaste utvecklingen inom vattenvårdsforskningen.

Vid det femte nordiska vattenvårdsmötet 1968, vid vilket representanter för Nordiska rådet deltog, uttalades, att samarbetet på vattenvårdens område skulle fortsätta i tidigare former men att en effektivisering av kon-

takterna med Nordiska rådet, Nordforsk och ländernas myndigheter borde komma till stånd. Då lagstiftning och förvaltning på ifrågavarande område är under revision i flertalet länder och då samarbete redan pågår mellan berörda myndigheter och organisationer, har de årliga vattenvårdsmötena ansetts fylla de krav på samlarbetsformer som 1966 års rekommendation avser. Beträffande det allmänna samarbetet på miljövårdsområdet, som även omfattar vattenvårdsfrågor, se s. 415–417.

Syftet med rekommendationerna har delvis uppnåtts.

32. Byggnadsforskning

Byggnads- och anläggningsindustrin i Norden är stadd i mycket stark utveckling i fråga om rationalisering, strukturomvandling, forskning och utvecklingsarbete, allt i syfte att förbilliga och förenkla produktionen. För att lösa dessa uppgifter har i de nordiska länderna inrättats forskningsinstitut och andra utredningsorgan med intresset inriktat på hus- och vägbyggande. År 1962 beslöt Nordiska rådet rekommendera regeringarna att förstärka det nordiska samarbetet inom byggnadsforskningen.

Rekommendation nr 3/1962 angående samarbete inom byggnadsforskningen

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för förstärkning av det nordiska samarbetet inom byggnadsforskningen såväl i vad avser samverkan mellan byggnadsforskningsinstitutioner som vad gäller arbetet på att förenhetliga normerna inom byggnadsverksamheten.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Regeringarnas åtgärder

a) Byggnadsforskning

Sedan 1949 samarbetar de centrala nordiska byggnadsforskningsorgan – Statens byggeforskningsinstitut i Danmark, Statens tekniska forskningsanstalt i Finland, Norges byggforskningsinstitut samt Statens råd för byggnadsforskning och Statens institut för

byggnadsforskning i Sverige. Samarbetet sker bl. a. inom den s. k. Nordiska samläsningsgruppen (NS). Gruppen består av en chefstjänsteman från vart och ett av de fyra nordiska ländernas byggforskningsorgan. NS fungerar som verkställande organ mellan de nordiska byggforskningsmötena (NBM), som äger rum vart annat år, och i vilka delegerade från ovannämnda organs styrelser och chefstjänstemän deltar. Vid dessa möten fastläggs riktlinjer för de kommande årens samarbete mot bakgrund av rapporter över forskningsbehovet på byggnadsområdet samt översikter över de deltagande institutionernas forsknings- och utvecklingsprojekt. Vidare hålls årligen en rad möten på specialistplanet för att koordinera planlagda och löpande forskningsprojekt. Ett flertal gemensamma handböcker och andra publikationer har dessutom utgivits.

b) Förenhetligande av byggnadsbestämmelser

Ett betydelsefullt samarbete sker vid utformningen av byggnadsbestämmelser. Koordinerande för denna verksamhet är Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser (NKB), som är ett samläsningsorgan för de fem nordiska ländernas centrala husbyggnadsmyndigheter. NKB söker koordinera gällande tekniska normer, anvisningar och föreskrifter inom husbyggnadsfacket. I samband med utarbetande av ett reviderat arbetsprogram år 1967 har NKB graderat arbetsuppgifternas angelägenhet i följande huvudgrupper: 1) koordinering av bestämmelser som kan befrämja handeln med material och byggnadsdelar för att därmed bl. a. skapa förutsättningar för större serier

av industriellt framställda produkter och byggnadsdelar, 2) koordinering av bestämmelser på områden där sådana ännu inte finns och där utvecklingen gör bestämmelser erforderliga, 3) koordinering av bestämmelser i övrigt. Genom ett antal underutskott samarbetar NKB bl. a. med byggnadsforskningsorgan, ingenjörsföreningar inom byggnadsfacket, standardiseringsorgan och provningsanstalter i de nordiska länderna.

Rekommendationens syfte har uppnåtts.

33. Träskyddsforskning

I de nordiska länderna används trä som byggnadsmaterial i mycket stor omfattning. Utvecklandet av rötskyddstekniken och ökad användning av rötskyddat virke är därför aktuella frågor i alla nordiska länder. I samtliga länder utförs vetenskapligt forskningsarbete på området vid olika forskningsanstalter. I syfte att få till stånd en arbetsfördelning av forskningsuppgifterna riktade Nordiska rådet 1968 en rekommendation till regeringarna om att inrätta ett permanent samnordiskt organ för samarbete om träskyddsforskning.

organ för de nordiska ländernas träskyddsorganisationer. Enligt sina stadgar skall rådet främja utvecklingen på träskyddsområdet genom koordinering av de enskilda ländernas insatser beträffande bl. a. forskning, information om träskydd och uppträdande i internationella sammanhang. Samnordiska provnings- och godkännandeprocédurer skall etableras och enhetliga föreskrifter eftersträvas. Träskyddsrådets verksamhet finansieras av medlemsorganisationerna.

Syftet med rekommendationen har uppnåtts.

Rekommendation nr 32/1968 angående träskyddsforskning

Till reg. i D. F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

I. att vidtaga åtgärder för åstadkommande av ett effektivt nordiskt samarbete på området för träskyddsforskning samt

II. att undersöka frågan om finansieringen av nämnda samarbete.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rekommendationen och efter förslag av 7:e nordiska forskarmötet i träskydd i Köpenhamn den 5 november 1968 bildades vid 9:e nordiska forskarmötet i träskydd i Vasa den 9 oktober 1969 Nordiska träskyddsrådet som ett gemensamt

34. Massmediaforskning

Möjligheterna för radio och TV att nå och påverka stora medborgarkategorier talar för en ökad satsning på forskning kring frågor rörande både sändar- och mottagarsidan. Ett antal undersökningar beträffande radio och TV har gjorts på internationellt plan, men det har ansetts behövligt att komplettera dessa med undersökningar som särskilt betonar de nordiska förhållandena.

Nordiska rådet har ansett att man inte bör särskilja radio och TV från andra massmedia. I enlighet med detta antog rådet 1970 en rekommendation om samnordisk massmediaforskning.

Rekommendation nr 10/1970 angående samnordisk massmediaforskning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att tillsätta ett nordiskt samarbetsorgan med uppgift att samordna och effektivisera massmediaforskningen i Norden samt att ställa behövliga medel till förfogande för detta samarbete.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

De nordiska radioföretagen har uppmärksammat forskningens betydelse för radio- och TV-verksamheten och sinsemellan diskuterat möjligheterna till ett samarbete. Vid ett möte i juni 1969 beslöt man att tillsätta en kommitté för radio- och TV-forskning.

Kommittén har bl. a. sysslat med innehållsanalys av TV:s nyhetsförmedling.

Radioföretagen har också utlovat stöd till upprättandet av en nordisk dokumentationscentral för massmediaforskning, vars arbete beräknas kunna påbörjas under 1971.

Rekommendationen är under utredning.

C. Samarbete beträffande den högre undervisningen

Det nordiska samarbetet ifråga om den högre undervisningen kan ha olika målsättning. I stor utsträckning har motiveringen varit, att det gäller att ge de studerande tillfälle att fritt välja studieort inom Norden. Ett sådant fritt val möter ofta praktiska svårigheter, om studiesystemen är upplagda på olikartat sätt i de skilda länderna. Det blir då vanskligt att under studietiden flytta över från ett land till ett annat. Det är vidare önskvärt, att studierna är så utformade, att examina – oavsett i vilket land de avlagts – är inbördes likvärdiga och ger i huvudsak samma kompetens.

I andra fall, då samarbete rekommenderats, har motiveringen varit att det är ekonomiskt omöjligt att i varje land inrätta lärarbefattningar med tillhörande vetenskap-

liga institutioner i alla ämnen. Man får i stället koncentrera utbildningen till ett land, dit alla för ämnet i fråga i Norden intresserade studenter kan hänvisas.

Rådets rekommendationer på detta område ligger inom den här angivna ramen. Några avser sålunda att åstadkomma gynnsamma yttre villkor för de studenter, som önskar studera vid olika lärosäten i Norden (se nedan punkt 1–2). Även möjligheterna till lärarutbyte har i detta sammanhang uppmärksamats (se punkt 3). Övriga rekommendationer tar sikte på att samordna studiefordringarna, andra går ut på att till skapa gemensamma undervisningsanstalter eller utbildningslinjer och kurser m. m. för bestämda specialområden.

1. Internordisk tentamensgiltighet

Ett viktigt mål för nordiskt kulturellt samarbete har varit att göra Norden till en enhet ur studiesynpunkt. Ett av de svåraste hindren för en sådan utveckling har varit de skilda system för universitetsexamina i å ena sidan Danmark, Island och Norge och å andra sidan Finland och Sverige. I de förra länderna skall den studerande i princip provas i samtliga i examen ingående ämnen på en gång vid studietidens slut. I vart fall kan examensämnen uppdelas endast i några få grupper med särskild prövning. I de senare länderna tillämpas det s. k. tentamenssystemet, innebärande att de studerande lär in och provas i ett ämne i sänder. För den som ämnar avlägga slutexamen i något östnordiskt land gäller det att i ett västnordiskt land kunna bli prövad och erhålla ett sådant bevis om resultatet, att han kan använda det i hemlandet. För studenter från ett västnordiskt land har det omvänt gällt att få en tentamen, avlagd i Finland eller Sverige, godkänd i hemlandet och infogad i därvarande examenssystem.

Mot denna bakgrund beslöt Nordiska rådet rekommendera regeringarna införa internordisk tentamensgiltighet. Sedan en all-

män nordisk tentamensgiltighet införts i fråga om de filosofiska disciplinerna, beslöt rådet 1966 rekommendera att denna tentamensgiltighet utsträcktes till övriga härför lämpade studieområden m. m.

I september 1970 riktade presidiet en skrivelse till regeringarna rörande behovet av information och vägledning om studiemöjligheter för nordbor i annat land i Norden än det egna.

Rekommendation nr 8/1953 angående kulturellt samarbete

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar medlemsstaternas regeringar att

-----

e) fortsätta redan påbörjade undersökningar och utforma förslag i syfte att ge kurser och tentamina vid universitet och högskolor inom medlemsstaterna allmän nordisk giltighet ---;

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1957 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 1/1966 angående nordisk tentamensgiltighet

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att

1. utreda förutsättningarna för att utvidga den nordiska tentamensgiltigheten att gälla alla härför lämpade studieområden

-----
3. vidtaga åtgärder i syfte att sprida kännedom bland studenterna i Norden om de möjligheter att förlägga studier-na till annat nordiskt land än hemlandet, som den nordiska tentamensgiltigheten öppnar.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Presidieskrivelse den 7 september 1970 angående nordisk tentamensgiltighet¹

Till reg. i D, F, I, N, S

Presidiet får sålunda hemställa, att de nordiska ländernas regeringar ville föranstalta om att utförlig och aktuell information om studier i Norden utanför hemlandet på ett lättillgängligt sätt tillhandhålls intresserade studerande.

Regeringarnas åtgärder

Som en följd av Nordiska rådets rekommendation nr 8/1953 samt Nordiska kulturkommissionens (NKK) insatser på området infördes efterhand i Finland, Norge och Sverige regler, som i princip medgav godtagande av delexamina avlagda i annat nordiskt land än det egna. Denna allmänna regel kompletterades med detaljbestämmelser om godkännande av delexamina avlagda i annat nordiskt land, bl. a. i ämnena botanik, historia, sociologi, latin och engelska. I Danmark öppnades genom en kunglig förordning möjligheter för andra nordiska studerande än danska att få avlägga tentamen i Danmark. De behövliga tillämpningsbestämmelserna rörande godkännande av delexamina avlagda i annat nordiskt land utfärdades emellertid aldrig, trots att univer-

sitetsmyndigheterna erhållit bemyndigande att för dansk del godkänna de bestämmelser härom, som utformats i nordiskt samarbete. Några åtgärder vidtogs inte i Island. De ovannämnda bestämmelserna baserades på ämnesvisa jämförelser av kursfordringarna för olika betyg eller motsvarande, vilket ledde till att detaljerade krav på kompletteringar uppställdes i flera ämnen.

I syfte att nå fram till enkla, generella bestämmelser om tentamensgiltighet arrangerade NKK en universitetskanslers- och rektorskonferens hösten 1962. En arbetsgrupp tillsattes, som i oktober 1963 avgav en promemoria med förslag till väsentligt förenklade bestämmelser om tentamensgiltighet, varigenom t. ex. dansk bifagsexamen, norsk mellomfagseksamen, finsk cum laude och svensk tvåbetygstentamen utan vidare jämföras och även de högre vetenskapliga examina anses kunna ekvivaleras. Arbetsgruppens förslag godkändes och kompletterades av NKK. Beslut om införande av de generella bestämmelserna fattades därefter vid ett nordiskt undervisnings- och kulturministermöte i januari 1964. Tentamensgiltighetsbestämmelserna har därefter satts i kraft enligt följande:

Danmark: I stöd av »Anordning om nordisk tentamensgyldighed» av 6.7.1965 utfärdades 13.7.1965 »Bekendtgørelse om nordisk tentamensgyldighed inden for de filosofiske, humanistiske og matematisk-naturvidenskabelige fakulteters fagområder». Enligt förordning den 24 juli 1969 har den nordiska tentamensgiltigheten i Danmark utsträckts från att tidigare avsett endast universiteten till att omfatta högre utbildningsinstitutioner över huvud taget i Danmark. Härigenom har förordningen om nordisk tentamensgiltighet av den 6 juli 1965 upphävts. Nu gällande förordning innebär ett bemyndigande för undervisningsministern att utfärda bestämmelser på området. Sådana bestämmelser har dock ännu inte utformats. Följaktligen har de heller inte kommit att fungera i praktiken.

Finland: Kanslern för Helsingfors universitet har den 16 april 1965 med stöd av förordningen den 8 juni 1956 angående godkännande vid Helsingfors universitet av lärodomsprov avlagda vid nordiska högskolor

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 19 sess., 1971, s. 2305—2306.

utfärdat allmänna bestämmelser om tillgodoräknande vid Helsingfors universitet av vissa vid nordiska högskolor fullgjorda akademiska lärdomsprov. Sedermera har motsvarande bestämmelser utfärdats även i fråga om landets övriga universitet och högskolor.

Norge: Genom Kungl. resolution av 5.3.1965 utfärdades »Regler for godkjenning av universitetseksamener fra Danmark, Finland eller Sverige som hel eller del av nordisk eksamen».

Sverige: Universitetskanslersämbetet har den 31.12.1965 utfärdat »allmänna bestämmelser om tillgodoräknande av akademiska prov som avlagts i Danmark, Finland, Island och Norge».

Bestämmelserna innebär i huvudsak att

1. approbatur i Finland och ett betyg i Sverige jämfställs,

2. bifag (eller ämnen som ingår i första del av examen i matematisk-naturvetenskapliga ämnen) i Danmark, mellomfag (för naturvetare 20 s.k. vektall) i Norge, cum laude i Finland och två betyg i Sverige jämfställs,

3. laudatur i Finland och tre betyg i Sverige jämfställs liksom examen i hovedfag i vederbörande ämne i Danmark och Norge under förutsättning att en avhandling framlagts och bedömts motsvara kraven på special- respektive hovedfagsoppgave i cand. mag. examen eller magisterkonferens i Danmark, cand. philol.- eller cand. realexamen eller magistergrad i Norge samt filosofie licenciatexamen i Finland och Sverige.

Vad gäller arbetet med rådets rekommendation nr 1/1966 har NKK låtit utföra en undersökning av möjligheterna att införa tentamensgiltighet inom de juridiska studierna. Undersökningen innefattar en genomgång av respektive lands studieordning samt förslag till tentamensgiltighetsbestämmelser baserade dels på en rätt för studenterna för vissa ämnens vidkommande, dels på ett dispensystem för övriga ämnen.

Sedan yttranden över förslaget inhämtats från samtliga juridiska fakulteter i Norden samt de nordiska juridiska studentorganisationerna, behandlades frågan vid NKK:s sektion I:s möte den 29 september – 2 oktober 1968. Sektionen konstaterade därvid, att möjligheterna att införa en tentamensgiltighet, som kan accepteras av de juridiska fakulteterna, för närvarande är rätt begränsade. Sektionen beslöt emellertid hemställa hos regeringarna i de nordiska länderna att – trots förbehåll från vissa fakulteter – snarast

genomföra det av utredningsmannen föreslagna nordiska tentamensgiltighetssystemet avseende facken ekonomi, rättshistoria, tillämpade studier, folkrätt samt kriminologi och rättssociologi i den omfattning dessa fack i framtiden blir självständiga fack vid fakulteterna. Sektionen uttalade vidare att den avsåg att arbeta vidare på frågan. Bestämmelser om viss nordisk tentamensgiltighet på området utfärdades i Sverige den 15 april 1969.

Rektorerna vid de nordiska handelshögskolorna har tillsatt en kommitté, som utarbetat en rapport med förslag till ett tentamensgiltighetssystem på handelshögskoleutbildningens område. Rapporten, som förelagts samtliga handelshögskolor i Norden, behandlades av NKK:s sektion I vid dess möte den 29 september–2 oktober 1968 i Uppsala. Sektionen beslöt därvid hemställa hos regeringarna att införa ett nordiskt tentamensgiltighetssystem på handelshögskoleutbildningens område innebärande att civil-ekonomexamen vid någon av de nordiska handelshögskolorna ger rätt till fortsatta studier vid någon av de andra högskolorna. UKÄ har i en skrivelse till NKK den 12 feb. 1970 påpekat att ekonomexamen ger behörighet till svensk forskarutbildning oberoende av i vilket nordiskt land den avlagts.

Inom NKK:s sektion I igångsattes 1969 en utredning som

dels skulle klarlägga den nordiska tentamensgiltighetens problematik sedd i relation till tre centrala frågor. 1. godkännande i hemlandet av prov som avlagts i annat nordiskt land (tentamensgiltighet); 2. godkännande av examen avlagd i annat nordiskt land som grund för att avlägga högre examen (examensgiltighet); 3. den kompetens en slutexamen ger (behörighet),

dels skulle värdera de befintliga reglernas förhållande till nya studieordningar (bl. a. den nya organisationen av utbildningen vid filosofisk fakultet i Sverige). Utredningen om tentamensgiltighet färdigställdes under 1970 (NU 1970: 20).

Beträffande den i rekommendation nr 1/1966 punkt 3 och i presidieskrivelsen behandlade frågan om information om tentamensgiltighetsbestämmelserna, har genom NKK:s försorg utgivits en broschyr »Att studera i Norden», innehållande upplysningar om studieförhållanden i de olika länderna och om tentamensgiltighetssystemet.

Publikationen har spritts till universitet och högskolor samt studentorganisationer i hela Norden. En ny utförligare utgåva av broschyren planeras utkomma under 1971.

Rekommendationerna är delvis genomförda, delvis under genomförande.

Syftet med presidieskrivelsen har uppnåtts.

2. Stipendiefrågor

För att en student skall ha ekonomiska möjligheter att förlägga sina studier till ett annat land än hemlandet är det ofta en nödvändig förutsättning, att han i hemlandet kan beviljas stipendier även för studier utomlands. Bestämmelserna om nordisk tentamensgiltighet måste därför kompletteras med bestämmelser om rätt att uppbära stipendier och lån vid studier utanför hemlandet. Rekommendationer i saken har antagits av Nordiska rådet 1957, 1966 och 1970.

Rekommendation nr 19/1957 angående rätt att erhålla och nyttja stipendier och lån i annat nordiskt land än hemlandet m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att medgiva studerande att nyttja sådana stipendier och lån, som tilldelas för studier i hemlandet, också för studier i annat nordiskt land;

2. att utreda möjligheterna för att i alla nordiska länder särskilda stipendier ställas till förfogande för att giva bidrag till merkostnaderna för studenter, som vilja studera i annat nordiskt land; samt

3. att giva medborgare i ett nordiskt land, som är bosatt i annat nordiskt land, rätt att där söka och erhålla studie- och forskningsstipendium samt studielån.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1961.

Rekommendation nr 1/1966 angående nordisk tentamensgiltighet

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att

-----
2. verka för att genom ett väl utbyggt stipendiesystem samt nödiga åtgärder på det studentsociala området underlätta de studerandes möjligheter att utnyttja de fördelar den nordiska tentamensgiltigheten erbjuder.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet i förevarande avseende.

Presidieskrivelse den 2 juni 1969 angående broschyren »Att studera i Norden»¹

Till reg. i D, F, I, N, S

--- får presidiet hemställa till regeringarna att vid utgivande av nästa upplaga av broschyren »Att studera i Norden» komplettera denna med fylliga uppgifter om möjligheter för de studerande att erhålla stipendier eller annat stöd för studier vid lärosäte i annat land än hemlandet.

Rekommendation nr 13/1970 angående nordisk tentamensgiltighet

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 18:e sess., 1970, s. 2286—2287.

3. att under medverkan av de studerande utreda förutsättningarna för ett förenhetligande av beviljandet av studiesociala förmåner i de nordiska länderna.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendation nr 19/1957 har i huvudsak genomförts. En utförlig redogörelse för av regeringarna vidtagna åtgärder lämnas i Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 108–110).

Danmark: Enligt § 1 st. 5 i lovbekendtgørelse nr 266 av den 14 juni 1967 om Ungdommens uddannelsesfond kan danska medborgare erhålla understöd till studier vid universitet och högre läroanstalter i andra nordiska länder när de är inskrivna vid ifrågavarande läroanstalt och uppfyller kraven för att antas vid en motsvarande dansk läroanstalt. Vid beräkning av understödet kan efter omständigheterna viss hänsyn tas till de ökade omkostnader som studierna i annat land förorsakar.

För *Finlands* vidkommande kan dessutom nämnas, att enligt lag angående ändring av lagen om högskolestipendier, som trädde i kraft den 1 januari 1968, under det första studieåret årligen utdelas 200 helstipendier på mark 1 040: – och fr. o. m. det andra studieåret årligen 1 500 helstipendier på mark 1 040: –, 1 500 halvstipendier på mk 720: – samt 1 000 stipendier för studiemateriel på mark 170: –. Enligt lagens 1 § mom. 3 kan studerande, som åtnjuter dylikt stipendium, om han lämnar i lagen nämnd högskola för att bedriva motsvarande studier i annat nordiskt land, efter ansökan bibehålla stipendiet, såvida hans lärare i huvudämnet förordar detta. Studerande med hel- eller halvstipendium kan på grundval av företedd utredning ytterligare beviljas tillägg med mark 300: – för vistelse på främmande ort. Lagen om högskolestipendier avser även studerande med kandidat- eller motsvarande högskoleexamen, vilka vid högskola utför vetenskapligt forskningsarbete för licentiatexamen eller doktorsgrad. Forskningsstipendier utdelas till ett antal av 100.

Finlands regering har, i samband med budgetförslaget för år 1970, till riksdagen lämnat två lagändringsförslag, som gäller dessa frågor:

1. Lagen om statsborgen och räntestöd för studielån åt studerande vid högskolor och vissa andra läroanstalter föreslås ändrad så att de studerande har möjlighet att få studiestöd även vid studier utomlands samt så att också de utländska studerande, som stadigvarande bor i Finland, kan erhålla studiestöd.

2. Lagen om statsborgen för studielån åt studerande vid vissa yrkesutbildande läroanstalter innehåller för utländska studerandes del likadana bestämmelser som förenämnda lagförslag.

Norska studenter/elever som avser att bedriva heltidsstudier under minst 1 år vid läroanstalt i annat nordiskt land än det egna kan erhålla lån motsvarande de lån som utbildningen vid norsk läroanstalt berättigar till, förutsatt att det i hemlandet föreligger behov av sådan arbetskraft som utbildningen avser samt om utbildningen inte kan erhållas vid motsvarande norska institutioner. En generell förutsättning för tilldelning av norskt studiestöd är att studenten/eleven uppehåller sig i annat nordiskt land i utbildningssyfte och att han/hon har för avsikt att återvända hem efter avslutad utbildning.

Beträffande norskt studiestöd till studenter/elever från annat nordiskt land som avser att studera i Norge är det vanliga att studentens/elevens hemland ger studiestöd. Studenten/eleven kan emellertid komma in under den norska studieordningen om de genom giftermål och varaktigt arbetsförhållande fått stark anknytning till Norge eller om de avser att söka norskt medborgarskap.

Svenska studiemedel beviljas utlänningar som avser att bosätta sig i Sverige. Att endast genomgå viss utbildning berättigar inte till studiemedel. Beslut angående studiesocialt stöd till utländska studerande (prop. 1971: 81, SFU: 29, rskr. 1971: 185) fattades av riksdagen den 28 maj 1971 genom lag om ändring i studiehjälpsreglementet (SFS: 267) samt lag om ändring i studiemedelsförordningen (SFS: 266). Beslutet innebär att i enlighet med nu gällande principer skall studiestöd utgå till den som är inlemmad i det svenska samhället. Detta innebär bl. a. att den som invandrat under sådana

omständigheter att det klart kan förutsättas att han kommer att stanna kvar i Sverige, skall kunna få studiestöd som svensk medborgare. I övriga fall skall krävas minst två års sammanhängande vistelse och förvärvsarbete. En särskild delegation inom centrala studiehjälpsnämnden skall avgöra ärenden om studiestöd för utländska medborgare i Sverige. De nya principerna skall tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1972. I fråga om nordiska studerande avvaktar man de förslag som en år 1970 tillsatt nordisk interdepartemental arbetsgrupp för utredning av studiesociala frågor kan komma att lägga fram.

Vad rekommendation nr 1/1966 beträffar har Nordiska kulturkommissionen (NKK) år 1966 fått i uppdrag att förbereda förslagens förverkligande. NKK:s sektion I, som närmast har hand om förberedelsearbetet, har samma år uppmanat ländernas låne- och stipendiemyndigheter att vara liberala i fråga om lån och stipendier för studier i annat nordiskt land. Bl. a. i anledning av rådets rekommendation nr 13/1970, beslöt man på ett nordiskt undervisnings- och kulturministermöte den 27 april 1970 att tillsätta ett nordiskt utskott med uppgift att lägga fram förslag till gemensamma regler för att genomföra ett av undervisnings- och kulturministrarna i Oslo 1959 fattat principbeslut angående studielån och stipendier för studier och skolgång i annat nordiskt land än hemlandet. Nämnade principbeslut innebar att studenter och elever i princip skulle få behålla sitt hemlands studielån och stipendier vid studier eller skolgång i annat nordiskt land. Utskottet beräknas framlägga sitt betänkande under hösten 1971.

Beträffande presidieskrivelsen kan nämnas att en reviderad utgåva av broschyren »Att studera i Norden» avses utkomma under 1971.

Rekommendationerna är delvis genomförda, delvis under utredning.

Presidieskrivelsens syfte har uppnåtts.

3. Utbyte av universitetslärare

För att ett fritt studieutbyte skall kunna äga rum, har det ansetts vara av betydelse, att även universitetslärarna i viss utsträckning kan få tillfälle att undervisa vid annat lärosäte i Norden än det egna. Denna fråga togs upp redan vid rådets första session 1953.

Rekommendation nr 8/1953 angående kulturellt samarbete

Till reg. i D, I, N, S
Nordiska rådet rekommenderar medlemsstaternas regeringar att

-----
e) ---- främja utbytet av universitetslärare till att äga rum för längre tidsperioder, helst under en termin;

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1955 i ifrågavarande avseende.

har också flera gånger behandlats vid de nordiska universitetsrektorsmötena och av de nordiska undervisningsministrarna. Så småningom har anslagen för ändamålet ökats i några av länderna.

Rekommendationen har delvis genomförts i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Nordiska kulturkommissionen (NKK) har arbetat med denna fråga ända sedan sin tillkomst 1946–47. Från universitet och fackhögskolor har NKK insamlat material med upplysningar om behovet av medel för ifrågavarande ändamål. Dessa undersökningar visade, att det särskilt var behov av och önskemål om lärarbesök av längre varaktighet men att ett sådant utbyte hämmades av bristande anslag och otillfredsställande arbetsvillkor. NKK:s nationella avdelningar har därefter under 1950-talet upprepade gånger tagit upp saken med de ansvariga myndigheterna i de olika länderna. Frågan

4. Högskola för journalistutbildning

Sedan länge har man i de nordiska länderna sökt finna en lämplig form för journalistutbildningen. Man har kommit fram till uppfattningen, att den grundläggande journalistutbildningen bör vila på nationell grund men att ett nordiskt samarbete är naturligt då det gäller vidareutbildningen. Resurserna i ettvar av de nordiska länderna är nämligen begränsade, varför praktiska fördelar kan vinnas, om den mera kvalificerade journalistutbildningen läggs på ett nordiskt plan. En rekommendation om gemensam journalistutbildning antogs därför av Nordiska rådet 1956.

För att underlätta för journalisterna att delta i undervisningen antog rådet 1965 en rekommendation om stipendier till eleverna.

1967 tillsatte rådets kulturutskott en kommitté för att utreda frågan om en utbyggnad av den nordiska fortbildningen för journalister till en specialhögskola. En rekommendation om att genomföra kommitténs förslag – som avgavs i december 1968 – antogs av rådet vid sessionen 1969.

Rekommendation nr 2/1956 angående gemensam nordisk journalistutbildning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at søge bevilget de fornødne midler til at tilrettelægge en fælles nordisk journalistuddannelse, indtil videre i forbindelse med Journalistkursus ved Aarhus Universitet, efter de retningslinier, der er indeholdt i betænkningen af 18. december 1955, afgivet af det af rådets præsidium nedsatte udvalg til nærmere udredning af spørgsmålet.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1957.

Rekommendation nr 16/1965 angående stipendier till elever vid Nordisk journalistkursus

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att gemensamt årligen ställa ett belopp av tillhopa minst 20 000 svenska kronor till förfogande för stipendier till elever vid Nordisk journalistkursus i Århus.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

Rekommendation nr 11/1969 angående nordisk journalisthögskola

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna,

1. att vidtaga åtgärder för en utbyggnad av den samnordiska fortbildningen av journalister vid Nordisk journalistkursus enligt de förslag, som framlagts av den för utredning av frågan tillsatta kommittén (NU 1969: 4) samt

2. att öka antalet stipendier till deltagare i den nordiska fortbildningen för journalister.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

REKOMMENDATION NR 11/1969

Regeringarnas åtgärder

I enlighet med rekommendation nr 2/1956 inrättades år 1957 i Århus Nordisk journalistkursus som en självständig institution med medel, som ställts till förfogande av de nordiska ländernas regeringar. Nordisk journalistkursus har sedan sin tillkomst utgjort en av de främsta formerna för vidareutbildning av nordiska journalister. Ämnesvalet och undervisningen har haft ett allmänt journalistiskt syfte. Huvudvikten i undervisningen, som för närvarande arrangeras som årliga kurser om tre månader, har varit lagd på samnordiska spörsmål och internationell politik. Andra ämnen har varit språkliga, källkritiska, etiska och tekniska frågor samt pressfrågor. Undervisningen har till största delen bedrivits i seminarieform.

Vad gäller frågan om stipendier till eleverna vid journalistkursus har regeringarna 1966 fastställt det totala beloppet till 22 000 svenska kronor. Danmark, Norge och Sverige bidrar med 6 000 svenska kronor vardera, Finland med 3 000 svenska kronor och Island med 1 000 svenska kronor. Stipendierna utdelas av styrelsen för Nordisk journalistkursus. En ökning av anslagen avses ske under 1971.

Frågan om en utbyggnad av verksamheten vid Nordisk journalistkursus i enlighet med rekommendation nr 11/1969 har förelagts bl. a. pressens organisationer i de olika länderna för yttrande. Spörsmålet om en ökning av antalet stipendier vilar i avvaktan på beslut i utbyggnadsfrågan.

Rekommendation nr 2/1956 och 16/1965 har genomförts.

Rekommendation nr 11/1969 är under utredning.

5. Utbildning av deltagare i internationellt samarbete

En av förutsättningarna för att små nationer skall kunna göra sig gällande i internationella organisationer är ingående kännedom om dessas uppbyggnad, verksamhet och arbetsuppgifter, grundlig information om aktuella problem och divergerande målsättningar samt en djupgående kunskap om politiska, ekonomiska, sociala och kulturella strömningar. Mot denna bakgrund beslöt rådet 1963 antaga en rekommendation om kompletterande utbildning av tjänstemän och näringslivsrepresentanter för internationellt samarbete.

Rekommendation nr 23/1963 angående utbildning av deltagare i internationellt samarbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til de nordiske lands regjeringer snarest mulig å organisere en kompletterende fellesnordisk utdannelse og informasjon av tjenestemenn og ervervsrepresentanter til internasjonalt samarbeid.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendationen behandlades vid ett möte med Nordiska kulturkommissionen den 16–18 november 1964, varvid flertalet deltagare ställde sig tveksamma till förslaget om såväl ett nordiskt institut som särskilda kurser för utbildning av deltagare i internationellt samarbete. Behoven ansågs vara av så skiftande art och ofta så speciella,

att något särskilt underlag för att upprätta ett nordiskt institut eller för att igångsätta nordiska kurser inte ansågs föreligga. Det framhölls vidare att flera internationella organisationer genom egna institut, kurser och praktikantverksamhet erbjuder utbildningsmöjligheter, som är överlägsna det mesta av vad som kan åstadkommas i Norden.

Med hänsyn till att remissyttrandena över det medlemsförslag som låg till grund för rådets rekommendation var övervägande positiva, ansåg Nordiska rådets ekonomiska utskott vid rådsessionen 1965 det värdefullt, om spørsmålet prövades på utrikesministernivå. Utskottets förslag bifölls av rådet. Frågan togs därefter upp till ytterligare utredning i respektive land och behandlades vid ett möte i Stockholm den 27–28 september 1965 med utrikesdepartements/ministeriernas administrationschefer. Från dansk sida intog man en negativ hållning till förslaget. Även från övriga länders sida ställde man sig tveksam. Några åtgärder i anledning av rekommendationen har därefter inte vidtagits.

Rekommendationen har inte genomförts.

6. Utbildning av socialpersonal

För att det sociala arbetet skall kunna bedrivas med framgång måste den på området sysselsatta personalen erhålla en tillräcklig och sakkunnig utbildning. För många grupper av socialarbetare krävs utöver den egentliga grundutbildningen även kompletterande utbildning och fortbildning. Uppenbara fördelar har ansetts stå att vinna om den kompletterande utbildningen och fortbildningen för kvalificerad personal på området anordnas gemensamt av de nordiska länderna. En rekommendation i denna fråga antogs av Nordiska rådet 1964. Vid 1970 års session antogs en rekommendation om vidareutbildning av socialpersonal.

Rekommendation nr 14/1964 angående högre utbildning av socialpersonal

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för ett vidgat samarbete i fråga om utbildning av personal på det sociala området, särskilt inriktat på kompletterande utbildning och fortbildning av kvalificerad personal.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Rekommendation nr 1/1970 angående vidareutbildning av socialpersonal

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att vidtaga åtgärder för att få till stånd en gemensam kvalificerad vidareutbildning för lärare till socialhögskolorna och

för tjänstemän inom social administration och planläggning.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Nordiska socialpolitiska kommittén beslöt vid sammanträde den 27–28 april 1964 tillätta ett underutskott för att utreda frågan. Underutskottet, som genomförde en brett upplagd undersökning av intresset för och behovet av en gemensam nordisk utbildning av personal på det sociala området, avgav 1967 sitt betänkande »Samnordisk social utbildning» (NU 1968: 13).

Utskottet ansåg att samnordisk social utbildning borde anordnas för personer i ledande ställning eller för yrkesgrupper, vilkas kompletteringsutbildning eller fortbildning på grund av det ringa antalet lärare och elever inte lämpligen kan ordnas på nationell basis. Utbildningen borde läggas upp så att även kommunala förtroendemän kunde ha utbyte av densamma. Utbildningen skulle i första skedet bedrivas i form av kompletteringsutbildning med ca 2 veckor långa kurser eller seminarier. I andra hand skulle fortbildningskurser med en längd om 2–5 månader anordnas. Betänkandet innehåller även förslag till avtal mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Vid socialpolitiska kommitténs sammanträde i Helsingfors den 28–29 november 1968 beslöt kommittén att inte då föreslå någon annan åtgärd än att rekommendera en viss försöksverksamhet. Vid möte i Stockholm den 22–23 januari 1969 beslöt kommittén att överlåta till den av de nordiska undervisningsministerierna tillsatta ämbetsmannagruppen att behandla frågorna om socionomutbildning och lärarutbildning av

socionomer. Det förutsattes att de nordiska socialdepartementen/ministerierna skulle beredas tillfälle att medverka.

I Finland anordnades den 16–21 februari 1970 en nordisk kompletteringskurs för ledande personal vid skolor inom barna- och ungdomsvård. 28 ledande skolhemsfunktionärer från Danmark, Norge, Sverige och Finland deltog i kursen. Ett nordiskt seminarium i social planering med både förtroendemän och tjänstemän som deltagare anordnades i Sverige den 3–9 maj 1971.

Med anledning av rekommendation nr 1/1970 tillsattes en arbetsgrupp, bestående av representanter för de berörda ministerierna, med uppgift att utforma förslag till en gemensam vidareutbildning för lärare vid socialhögskolorna och för tjänstemän inom social administration och planläggning. Gruppen, som antagit benämningen Nordiska arbetsgruppen för supplerande socialutbildning, påbörjade sitt arbete 1970.

Rekommendationerna är under utredning.

7. Yrkeslärarutbildning

Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden har möjliggjort ett livligt utbyte av yrkesutbildad personal mellan de nordiska länderna. En så långt möjligt likvärdig och innehållsmässigt enhetlig yrkesutbildning har ansetts utgöra en naturlig förutsättning för den gemensamma nordiska arbetsmarknadens vidare utveckling. Ett effektivt nordiskt samarbete på yrkeslärarutbildningens område har därför ansetts angeläget. I anledning av en av Nordiska kommittén för yrkeslärarutbildning år 1966 avgiven rapport antog Nordiska rådet en rekommendation i saken år 1968.

Rekommendation nr 6/1968 angående samarbete om yrkeslärarutbildning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att inrätta ett permanent samsarbetsorgan för att samordna den nordiska yrkeslärarutbildningen enligt de riktlinjer som framlagts i Nordiska kommitténs för yrkeslärarutbildning slutrapport.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Nordiska kulturkommissionen (NKK) avgav den 20 december 1968 en resolution till regeringarna i de nordiska länderna angående samarbete beträffande yrkesutbildningen, bl. a. baserad på yrkeslärarutbildningskommitténs rapport. Vad gäller spørgsmålet om att inrätta ett särskilt organ för samarbetet

inom yrkeslärarutbildningen hänvisas i resolutionen till det pågående utredningsarbetet angående harmonisering av skolordningarna i de nordiska länderna (se s. 234–235). Med hänsyn till detta arbete ansåg sig NKK inte böra förorda etablerandet av ett särskilt organ för samarbete på ett begränsat område. Enligt resolutionen kan emellertid flera av kommitténs förslag genomföras genom direkt samarbete mellan berörda myndigheter i de enskilda länderna. Detta gäller inte minst spørgsmålet om efterutbildning av nuvarande och blivande yrkeslärare. Vissa av kommitténs förslag ansågs ha så nära sammanhang med ovannämnda allmänna harmoniseringsspørsmål på skolområdet att de översändes till den kommitté som utredde denna fråga.

De nordiska regeringarna har förklarat sig eniga om det önskvärda i ett utvidgat samarbete på yrkesskoleområdet. Hur detta skall organiseras bör närmare analyseras i samarbete mellan de berörda centrala myndigheterna i respektive länder bl. a. på basis av NKK:s ovannämnda resolution. Frågan om att inrätta ett särskilt organ för samarbetet bör enligt regeringarna ses i samband med harmoniseringsutredningen och det pågående utredningsarbetet rörande organisationen av det nordiska undervisnings- och kultursamarbetet.

Kommittén för harmonisering av skolordningarna i Norden avgav sitt betänkande i februari 1970 (NU 1970: 9). Betänkandet behandlas för närvarande av regeringarna i de nordiska länderna.

Rekommendationen är delvis under utredning.

8. Utbildning av navigationsskollärare

I samband med regeringarnas utredningsarbete rörande en gemensam nordisk arbetsmarknad för sjöfolk riktade Finlands regering i meddelande till Nordiska rådet 1962 uppmärksamheten på betydelsen av att anordna gemensamma utbildningskurser för navigationsskollärare i syfte att uppnå största möjliga likvärdighet, främst med hänsyn till däck- och maskinbefälets utbildning. Med beaktande av navigationsskollärarnas ringa antal i ett vart av de nordiska länderna ansågs anordnande av gemensamma kurser vara fullt motiverat även av ekonomiska och praktiska skäl. För utredning av frågan tillsatte regeringarna en särskild samnordisk arbetsgrupp, som i maj 1963 avlämnade en promemoria rörande gemensam nordisk utbildning av navigationsskollärare.¹ Frågan aktualiserades 1964 i Nordiska rådet genom en rekommendation till regeringarna om fortsatt utredning av frågan.

Rekommendation nr 18/1964 angående utbildning av navigationsskollärare

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka förutsättningarna för att genomföra en samnordisk utbildning av navigationsskollärare.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Regeringarnas åtgärder

Vid frågans fortsatta behandling har framkommit, att det för närvarande finns ytterst små möjligheter att åstadkomma en samnordisk utbildning av navigationsskollärare på bred bas, emedan grundutbildningen i de olika länderna är alltför olikartad. Från sakkunnigt håll har emellertid ansetts, att i en framtid, när den nationella utbildningen blivit mera likarad, möjlighet bör finnas att etablera en samnordisk vidareutbildning på området.

Rekommendationen har inte genomförts.

---

¹ Se Nordiska rådet, 12:e sess., 1964, s. 1713—1729.

9. Nordisk hälsovårdshögskola

Med början 1953 organiserades i Göteborg en nordisk kursverksamhet för vidareutbildning av hälsovårdstjänstemän. Kursen, som rönste stor framgång, möjliggjordes till en början dels genom frivilligt arbete, dels genom ekonomiskt bidrag från Världshälsoorganisationen. Då det var känt, att detta bidrag skulle successivt komma att minska för att efter några år helt upphöra, togs frågan om den fortsatta uppläggningsen av ifrågavarande kursverksamhet upp av Nordiska rådet i en rekommendation 1954. Sedan en i anledning av rekommendationen igångsatt utredning slutförts, antogs 1958 en rekommendation om att förverkliga utredningsförslagen. Vid rådssessionen 1966 antogs en rekommendation om att ytterligare bygga ut högskolan. Vid den 18:e sessionen 1970 antogs en rekommendation angående forskningen vid högskolan.

Rekommendation nr 12/1954 angående nordisk hälsovårdshögskola

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene å utarbeide konkrete planer for det fortsatte arbeid med felles utdanning av høyere tjenestemenn i offentlig helsevirksomhet.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 13/1958 angående gemensam hälsovårdsutbildning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att på grundval av det av Nordiska kommittén för hälsovårdsutbildning framlagda förslaget och däröver avgivna yttranden fortsätta arbetet med att försöka tillskapa fastare former för ifrågavarande utbildningsverksamhet,

2. att successivt utvidga den nuvarande kursverksamheten i Göteborg samt

3. att därefter, när förutsättningar därför föreligger, låta genomföra kommitténs förslag om inrättande av en särskild nordisk hälsovårdshögskola, med de ändringar och jämkningar av förslaget som befinnes påkallade.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Rekommendation nr 12/1966 angående utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolan

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att planlägga utbyggnaden av Nordiska hälsovårdshögskolan så att den erhåller nödiga lokala och personella resurser att fullgöra alla de viktiga utbildnings- och forskningsuppgifter inom hygienens och sjukväsensens område som lämpligen bör läggas på nordisk nivå.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Rekommendation nr 28/1970 angående forskning vid Nordiska hälsovårdshögskolan

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar rege-

ringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna för en utbyggnad av Nordiska hälsovårdshögskolan till en institution också för forskning inom högskolans ämnesområden med bl. a. fast anställd personal.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Med anledning av rekommendation nr 12/1954 tillsattes 1955 en nordisk kommitté för hälsovårdsutbildning. Kommitténs betänkande, som avgavs hösten 1957 (SOU 1958: 8), lades vid rådets sjätte session till grund för rekommendation nr 13/1958. Med anledning av denna rekommendation utarbetade styrelsen för de nordiska hälsovårdskurserna i Göteborg en promemoria angående fastare organisation av kursledningen genom inrättande av vissa heltidstjänster. En viss begränsad utbyggnad av kursverksamheten kom därefter till stånd.

I juni 1962 beslöt regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att gemensamt¹ upprätta en nordisk hälsovårdshögskola i Göteborg med huvudsaklig uppgift att för läkare, ingenjörer och annan personal från de nordiska länderna anordna vidareutbildning inom allmän hälso- och sjukvård. Särskilt avtal gällande fr. o. m. den 1 juli 1962 under 6 år med möjlighet till förlängning 6 år åt gången upprättades. Kostnaderna för skolan bestrids genom statsbidrag av de deltagande staterna och fördelas enligt i avtalet angivna regler. Ledningen för skolan utövas av en skolstyrelse med en ledamot från varje deltagande stat jämte en suppleant. Dessa personer utses för högst 3 år i sänder av vederbörande stats regering. Högskolan leds av en heltidsanställd professor som har erforderlig personal till sitt förfogande. Sedan det första avtalet för verksamheten utlöp den 30 juni 1968 utan att uppsägning skett har det automatiskt förlängts ytterligare 6 år.

Frågan om en utbyggnad av hälsovårdshögskolan i enlighet med rådets rekommendation nr 12/1966 har varit föremål för överläggningar mellan representanter för regeringarna i april 1966 och oktober 1967. I enlighet med därvid fattade beslut har vid

hälsovårdshögskolan under läsåret 1967–68 anordnats en kurs för sjukhusadministratörer (jfr s. 218–219). I den nya byggnad, som uppfördes för hygieniska institutionen vid Göteborgs universitet under åren 1968–70, disponerar hälsovårdshögskolan 300 kvm, vilket är en avsevärd förbättring jämfört med tidigare 190 kvm. De nya lokalerna togs i bruk hösten 1970.

Från regeringarnas sida har uttalats, att det måste anses åvila styrelsen för skolan att framlägga program för den fortsatta utvecklingen av verksamheten. Vid Nordiska rådets femtonde session 1967 framhöll rådets socialpolitiska utskott värdet av att hälsovårdshögskolans styrelse gör en fullständig inventering av de medverkande ländernas behov av utbildning på de områden inom vilka skolan bedriver undervisning. Vidare förordades en utredning av behovet av utbildning inom områden, där en koncentration av utbildningen i Norden till högskolan ter sig rationell.

Rekommendation nr 28/1970, angående forskning vid Nordiska hälsovårdshögskolan, har överlämnats till styrelsen för skolan, som fortlöpande prövar frågan.

Rekommendationerna nr 12/1954 och 13/1958 har genomförts.

Rekommendation nr 12/1966 har genomförts.

Rekommendation nr 28/1970 är under utredning.

¹ Island kan sända deltagare till kurserna på samma villkor som avtalsländerna.

10. Utbildning av läkare och tandläkare

Under sina strävanden att få till stånd en gemensam nordisk arbetsmarknad för medicinsk personal, har Nordiska rådet även kommit in på de bakomliggande utbildningsfrågorna. Rådet har därvid som ett första steg förordat att fordringarna för utbildningen förenhetligas.

Den medicinska undervisningen utbyggs snabbt i alla de nordiska länderna, varför Nordiska rådet ansett att förutsättningar bör skapas för ett effektivt samarbete mellan de nordiska länderna. Den medicinska vetenskapens utveckling och det starkt ökade behovet av läkare ställer de medicinska läroanstalterna inför stora problem i alla de nordiska länderna. Mot denna bakgrund antog rådet 1967 en rekommendation till regeringarna om samarbete på den medicinska undervisnings område.

Rekommendation nr 14/1954 angående utbyte av och gemensam arbetsmarknad för medicinsk personal

Till reg. i D, I, N, S

Videre henstiller rådet til regjeringene med sikte på å muliggjøre at dansk, svensk, norsk eller islandsk legitimsjon skal få gyldighet i de andre nordiske land, å la utrede hvorvidt særskilte tiltak med hensyn til utdannelse av leger, tannleger — — — er påkrevd.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 4/1955 angående likvärdig läkar-, tandläkar-, apotekar-, veterinär-, sjukgymnast- och sjuksköterskeutbildning i de nordiska länderna

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att tillse att så stor överensstämmelse uppnås mellan fordringarna vid utbildning av läkare, tandläkare — — — i de olika nordiska länderna, att personer med sådan utbildning kunna likställas, oavsett i vilket nordiskt land utbildningen erhålles.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 18/1967 angående samarbete på den medicinska undervisnings område

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för att samordna den medicinska utbildningen i de nordiska länderna samt möjliggöra en aktiv insats av universitet och högskolor samt deras medicinska fakulteter inom ramen för den härför inrättade Nordiska federationen för medicinsk undervisning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Regeringarnas åtgärder

Beträffande rekommendationerna 14/1954 och 4/1955 se Nordiska rådets verksamhet

1952–1961 (NU 1962: 8, s. 112). (Jfr även s. 333–336).

Rekommendation nr 18/1967 har av regeringarna överlämnats till Nordiska kulturkommissionens (NKK) sektion I för utredning. Sektionen har därvid funnit att frågan uteslutande avser bidrag till Nordiska federationen för medicinsk undervisning för federationens egen verksamhet samt medel för genomförande av de projekt som föreslås av federationen. Federationen, som är ett kontaktorgan för olika instanser i de nordiska länderna med anknytning till läkarutbildningen, vill främja medicinsk undervisning, bl. a. genom att anordna konferenser och seminarier, genom att stimulera försöksverksamhet och forskning samt genom att etablera utomnordiska kontakter.

Verksamheten inleddes 1967 med ett bidrag om 22 000 danska kronor från Nordiska kulturfonden. Efter tillstyrkan av NKK:s sektion I, som på uppdrag av regeringarna utrett frågan om federationens ställning, beviljade kulturfonden bidrag även för 1968 om 60 000 danska kronor. Efter förslag av sektion I, som anser federationens verksamhet vara värdefull, har i samtliga nordiska länder bidrag givits till federationen för verksamhetsåren 1969 och 1970. Frågan om bidrag för kommande år kommer att prövas i sedvanlig ordning i respektive land på grundval av årliga anslagsframställningar.

Syftet med rekommendationerna nr 14/1954 och 4/1955 har delvis uppnåtts i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 18/1967 är delvis under genomförande.

11. Utbildning av apotekare och farmaceuter

Rådets intresse för farmaceuternas utbildningsfrågor får närmast ses i samband med arbetet på en gemensam arbetsmarknad för denna yrkesgrupp (se s. 339–340).

Rekommendation nr 4/1955 angående likvärdig läkar-, tandläkar-, apotekar-, veterinär-, sjukgymnast- och sjuksköterskeutbildning i de nordiska länderna

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att tillse att så stor överensstämmelse uppnås mellan fordringarna vid utbildning av — — — apotekare — — — i de olika nordiska länderna, att personer med sådan utbildning kunna likställas, oavsett i vilket nordiskt land utbildningen erhålles.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 14/1958 angående gemensam arbetsmarknad för farmaceuter

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att arbetet med att utjämna olikheterna i apotekar- och farmaceututbildningen i de nordiska länderna fortsättes — — —,

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Regeringarnas åtgärder

Vad angår utbildningen av farmaceuter och apotekare torde ännu inte några åtgärder ha vidtagits. Jfr Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 113).

Rekommendationerna har inte genomförts i ifrågavarande avseende.

12. Utbildning av veterinärer

Rådets intresse för veterinärernas utbildningsfrågor får närmast ses i samband med dess arbete för en gemensam arbetsmarknad för denna yrkesgrupp (se s. 341–342). Frågan om att inrätta en gemensam nordisk veterinärhögskola har under 1970 upptagits i Nordiska rådet (sak A 300/k).

Rekommendation nr 14/1954 angående utbyte av och gemensam arbetsmarknad för medicinsk personal

Till reg. i D, I, N, S

Videre henstiller rådet til regjeringene med sikte på å muliggjøre at dansk, svensk, norsk eller islandsk legitimasjon skal få gyldighet i de andre nordiske land, å la utrede hvorvidt særskilte tiltak med hensyn til utdanning av — — — veterinærer — — — er påkrevd.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 4/1955 angående likvärdig läkar-, tandläkar-, apotekar-, veterinär-, sjukgymnast- och sjuksköterskeutbildning i de nordiska länderna

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att tillse att så stor överensstämmelse uppnås mellan fordringarna vid utbildning av — — — veterinärer — — — i de olika nordiska länderna, att personer med sådan utbildning kunna likställas, oavsett i vilket nordiskt land utbildningen erhålles.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 19/1958 angående gemensam arbetsmarknad för veterinärer

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att arbetet med att utjämna sådana olikheter i veterinärutbildningen i de nordiska länderna, som icke är betingade av speciella nationella förhållanden, påskyndas.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Regeringarnas åtgärder

På dansk inbjudan hölls i januari 1961 i Köpenhamn överläggningar mellan representanter för de nordiska veterinärhögskolorna om utbildningsfrågor. Samma år tillsattes vid veterinär- og landbohøjskolen i Köpenhamn ett arbetsutskott med uppgift att i samarbete med veterinärutbildningsanstalterna i övriga nordiska länder kartlägga omfattningen av samtliga undervisningsämnen vid veterinärhögskolorna och klarlägga existensen av reella och väsentliga skillnader i undervisningen. Undersökningen, som slutfördes 1964, gav vid handen att det i stort sett inte förekommer några sådana olikheter i undervisningen. Med anledning härav har regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige uttalat, att veterinärutbildningen i de nordiska länderna inte före-

ter större avvikelser än att de nordiska veterinärhögskolornas styrelser bör kunna vidtaga de åtgärder som kan bli nödvändiga för att uppnå större likhet mellan länderna. Ytterligare åtgärder i anledning av ovan nämnda rekommendationer såvitt avser veterinärutbildningen har inte vidtagits.

Syftet med rekommendationerna har uppnåtts.

13. Utbildning av sjukgymnaster

I samband med arbetet på en gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster har Nordiska rådet fått anledning uppmärksamma olikheterna beträffande sjukgymnastutbildningen i de nordiska länderna. En första rekommendation i denna fråga antogs vid rådssessionen 1954. Rekommendationer antogs även vid 1955 och 1958 års sessioner.

Under hänvisning till att stort behov ansågs föreligga av en i fastare former organiserad utbildning av instruktionssjukgymnaster antogs vid rådssessionen 1964 en rekommendation även i denna fråga.

Rekommendation nr 14/1954 angående utbyte av och gemensam arbetsmarknad för medicinsk personal

Till reg. i D, I, N, S

Videre henstiller rådet till regjeringene med sikte på å muliggjøre at dansk, svensk, norsk eller islandsk legitimasjon skall få gyldighet i de andre nordiske land, å la utrede hvorvidt særskilte tiltak med hensyn til utdannelse av --- sykegymnaster --- er påkrevd.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 4/1955 angående likvärdig läkar-, tandläkar-, apotekar-, veterinär-, sjukgymnast- och sjuksköterskeutbildning i de nordiska länderna

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar rege-

ringarna att tillse att så stor överensstämmelse uppnås mellan fordringarna vid utbildning av --- sjukgymnaster --- i de olika nordiska länderna, att personer med sådan utbildning kunna likställas, oavsett i vilket nordiskt land utbildningen erhålles.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 18/ 1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna,

1. att arbetet med att utjämna olikheterna i sjukgymnastutbildningen i de nordiska länderna fortsättes i syfte att bringa alla utbildningsanstalter upp på en för samtliga länder godtagbar nivå;

2. att länderna efter samråd fastställer, vilka utbildningsinstitut som kan godtagas såsom grundval för auktorisation i Norden;

3. att länderna - i de fall då utbildningen icke kan anses likvärdig - utan tidsutdräkt söker att i samråd fastställa arten och omfattningen av den tilläggsutbildning, som kan finnas erforderlig i varje land för sig för att auktorisation skall kunna ges åt där verksamma sjukgymnaster, samt åtager sig att tillhandahålla sådan utbildning ---

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Rekommendation nr 6/1964 angående utbildning av instruktionssjukgymnaster

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att gemensamt utreda förutsättningarna för en samnordisk utbildning av instruktionssjukgymnaster.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Arbetet med rekommendationerna 14/1954, 4/1955 och 18/1958 har i här ifrågavarande delar vilat i avvaktan på, dels danskt utredningsarbete rörande utbildningen av sjukgymnaster, dels införande i Danmark av en ordning med statsauktorisering för denna yrkesgrupp (jfr s. 343–344). Sedan detta utredningsarbete slutförts och förslag om dylik auktorisation framlagts år 1962, har inter-nordiska överläggningar inletts.

Det med de i föregående stycke nämnda rekommendationerna avsedda syftet torde för Sveriges del redan i viss mån ha tillgodosetts genom att 1 § kungörelsen den 5 november 1937 (nr 864) om legitimation av sjukgymnaster ändrats genom en kungörelse den 3 juni 1960 (nr 477), vilken trätt i kraft den 13 juli 1960. Genom författningsändringen har kravet på svenskt medborgarskap för legitimation såsom sjukgymnast bortfallit. För erhållande av legitimation erfordras att vederbörande antingen har avlagt examen vid svenskt sjukgymnastinstitut eller eljest förvärvat ett mått av kunskap och färdighet motsvarande vad sådant institut avser att bibringa. Genom denna författningsändring kan flertalet danska, finska och norska sjukgymnaster efter ansökan, utan tilläggsutbildning, erhålla svensk legitimation (se vidare s. 343–344).

Vad gäller rekommendation nr 6/1964 angående utbildning av instruktionssjukgymnaster har regeringarna utsett representanter i en samnordisk arbetsgrupp för undersökning av frågan. Arbetsgruppen höll sitt första möte i Helsingfors den 10 november 1967. Kommittén avgav den 10 juni 1969 till medicinalstyrelsen i Finland ett betänkande, vilket översänts till berörda depar-

tement/ministerier. I sitt betänkande konstaterar kommittén, bl. a. med hänvisning till de planer m. m. som föreligger i flera nordiska länder, att det för närvarande saknas förutsättningar för en samnordisk utbildning av instruktionssjukgymnaster.

I fråga om behovet av informationsutbyte och samråd m. m. rörande dessa frågor mellan de nordiska länderna är man ense om att detta bäst förverkligas genom kontinuerliga direkta kontakter mellan de ansvariga myndigheterna.

Rekommendationerna är under utredning.

Utbildning av sjuksköterskor

I samband med arbetet på en gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor har Nordiska rådet fått anledning uppmärksamma olikheterna beträffande sjuksköterskeutbildningen i Norden.

Vid arbetet på sjuksköterskefrågorna har Nordiska rådet även kommit in på de speciella spørsmål, som knyter sig till de sjuksköterskeutbildade, som arbetar i den öppna vården. På grund av de nationellt olika betingelser, varunder denna grupp av sköterskor arbetar, är det naturligt, att deras utbildning måste variera från ett land till ett annat. En viss nordisk samordning i utbildningshänseende har dock ansetts möjlig.

På grund av hälso- och sjukvårdens expansion och specialisering under senare år har sjuksköterskornas behov av vidgade kunskaper på högre nivå, speciellt i fråga om administration och undervisningsmetodik, blivit allt större. Mot denna bakgrund antog Nordiska rådet 1967 en rekommendation om högre utbildning av sjuksköterskor.

Rekommendation nr 14/1954 angående utbyte av och gemensam arbetsmarknad för medicinsk personal

Till reg. i D, I, N, S

Videre henstiller rådet til regjeringene med sikte på å muliggjøre at dansk, svensk, norsk eller islandsk legitimasjon skall få gyldighet i de andre nordiske land, å la utrede hvorvidt særskilte tiltak med hensyn til utdanning av — — — sykepleiersker er påkrevd.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 4/1955 angående likvärdig läkar-, tandläkar-, apotekar-, veterinär-, sjukgymnast- och sjuksköterskeutbildning i de nordiska länderna

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att tillse att så stor överensstämmelse uppnås mellan fordringarna vid utbildning av — — — sjuksköterskor (motsvarande manlig sjukvårdspersonal) i de olika nordiska länderna, att personer med sådan utbildning kunna likställas, oavsett i vilket nordiskt land utbildningen erhålles.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 19/1956 angående likvärdig utbildning och gemensam arbetsmarknad för hälsosystrar

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at utrede spørgsmålet om ligeværdig uddannelse — — — for sundhedsplejersker (helsesøstre) i forbindelse med udredningen af spørgsmålet om ligeværdig uddannelse og fælles arbejdmarked for andet medicinsk personale.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 16/1958 angående gemensam arbetsmarknad för hälsosystrar

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att bestämmelserna rörande utbildning av hälsosystrar i Norden blir föremål för översyn i syfte att möjliggöra för sjuksköterska, som har genomgått grundläggande sjuksköterskeutbildning i ett nordiskt land, att vidareutbilda sig till hälsosyster i annat sådant land — — —

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Rekommendation nr 19/1967 angående högre utbildning av sjuksköterskor

Till reg. i D, F, I, N, S
Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka förutsättningarna för en samnordisk högre utbildning av sjuksköterskor.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

a) Sjuksköterskeutbildning i allmänhet

Några åtgärder i syfte att utjämna olikheterna i sjuksköterskeutbildningen torde inte ha vidtagits (jfr s. 345).

b) Utbildning av hälsosystrar

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 117–118). (Jfr s. 346).

c) Högre utbildning

I anledning av rekommendationen har regeringarna tillsatt en särskild kommitté för att utreda frågan. Kommitténs arbete beräknas bli slutfört under år 1971 (jfr s. 345).

Rekommendationerna nr 14/1954 och 4/1955 har inte genomförts i ifrågasvarande avseende.

Rekommendationerna nr 19/1956 och 16/1958 är delvis under genomförande.

Rekommendation nr 19/1967 är under utredning.

15. Utbildning av barnmorskor

I samband med att sjuksköterskornas arbetsmarknad behandlades i Nordiska rådet fick rådet anledning att komma in även på barnmorskornas ställning. Deras utbildningsfrågor befanns inte kunna förbigås, då det gällde att genomföra en gemensam nordisk arbetsmarknad för denna grupp av medicinalpersonal.

Rekommendation nr 17/1958 angående gemensam arbetsmarknad för barnmorskor

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna,

1. att arbetet med att utjämna olikheterna i barnmorskeutbildningen i de nordiska länderna påskyndas,

2. att – i avvidan på att utbildning blir likvärdig – länderna söker att i samråd fastställa omfattningen och arten av den tilläggsutbildning som kan befinnas erforderlig i varje land för sig, för att auktorisation där skall kunna ges åt i annat nordiskt land utbildad barnmorska, samt åtager sig att tillhandahålla sådan utbildning,

-----

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 118–119). (Jfr s. 347).

Rekommendationen har inte genomförts i ifrågavarande avseende.

16. Utbildning av sjukhusadministratörer

Behovet av tekniker med akademisk specialutbildning inom det utomordentligt komplicerade sjukhusbyggandet och inom sjukvårdsplaneringen har under senare år ökat kraftigt. Då väsentliga fördelar ansetts stå att vinna om sådan utbildning anordnas gemensamt för de nordiska länderna, beslöt Nordiska rådet 1963 rikta en rekommendation härom till regeringarna. 1966 avgav rådets presidium en skrivelse till styrelsen för Nordiska hälsovårdshögskolan angående försöksverksamhet med utbildning för denna yrkesgrupp. Mot bakgrunden av det betänkande om nordisk utbildning av sjukhusadministratörer som framlades med anledning av rekommendation nr 1/1963 antog rådet en ny rekommendation 1970 om utbildning av sjukhusadministratörer.

Rekommendation nr 1/1963 angående utbildning av sjukhusadministratörer

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att snarast undersöka förutsättningarna för en samnordisk utbildningsverksamhet avseende sjukhusadministration vid Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Skrivelse den 2 december 1966 från Nordiska rådets presidium till styrelsen för Nordiska hälsovårdshögskolan angående försöksverksamhet för sjukhusadministratörer¹

--- Presidiet får --- understryka

angelägenheten av att den planerade försöksverksamheten för sjukhusadministratörer vid Nordiska hälsovårdshögskolan påbörjas så snart det över huvud är möjligt.

Rekommendation nr 3/1970 angående utbildning av sjukhusadministratörer

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att föranstalta om åtgärder för att mot bakgrund av de i betänkandet om nordisk utbildning av sjukhusadministratörer (NU 1965: 6) framlagda förslagen och av erfarenheterna av försöksverksamheten vid Nordiska hälsovårdshögskolan få till stånd en permanent nordisk vidareutbildning av sjukhusadministratörer vid nämnda högskola.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rekommendationen tillsattes en gemensam nordisk kommitté – Nordiska kommittén för utbildning i sjukhusadministration – vilken i mars 1965 avgav betänkande med förslag till nordisk utbildning i sjukhusadministration (NU 1965: 6). Kommitténs förslag avser en gemensam nordisk vidareutbildning, byggd på en i nationell regi given grundutbildning. Vidareut-

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 15:e sess., 1967, s. 2227—2228.

bildningen föreslås förlagd till Nordiska hälsovårdshögskolan i Göteborg. Vid det nordiska hälsovårdsministermötet i april 1966 enades ministrarna om att försöksverksamhet för utbildning av sjukhusadministratörer borde anordnas vid Nordiska hälsovårdshögskolan och att högskolans styrelse borde få i uppdrag att utforma program för en sådan verksamhet. I anledning härav har kurser anordnats, en 1968 och en 1969 om vardera en månad. Från och med verksamhetsåret 1970/71 har försökskursen utökats från en månad till två månader. Erfarenheterna av denna förlängda kurs skall ligga till grund vid bedömningen av frågan om ytterligare utvidgning av utbildningsprogrammet.

Rekommendationerna är under utredning.

Presidieskrivelsen har genomförts.

17. Utbildning av tekniker

Det senaste decenniets snabba vetenskapliga och tekniska framsteg har kraftigt ökat behovet av tekniskt utbildad personal. Den tekniska och naturvetenskapliga utbildningen har såsom en följd härav ägnats stor uppmärksamhet i alla Nordens länder. På vissa utbildningsområden ställs sådana krav på undervisningsväsendet, att varje särskilt land inte, eller endast med svårighet, kan uppfylla dem. Mot denna bakgrund antog Nordiska rådet vid sin femte session i Oslo en rekommendation om utredning av samarbetsmöjligheterna på området. Sedan en dylik utredning slutförts, antogs 1959 och 1963 rekommendationer om genomförande av utredningsförslagen.

Rekommendation nr 17/1957 angående samarbete för utbildning av teknisk personal

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att såvitt möjligt före nästa session låta utreda möjligheterna till ett samarbete beträffande utbildning av teknisk personal.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 21/1959 angående samarbete i fråga om högre teknisk utbildning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å påskynde og sikre gjennomføring av de foreliggende forslag om samarbeid vedrørende den høyere tekniske utdanning (Sak A 24/1959).

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Rekommendation nr 13/1963 angående samarbete mellan de tekniska högskolorna

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att på grundval av det samlade utredningsmaterial, som nu föreligger, skyndsamt vidtaga åtgärder i och för genomförande av det planerade samarbetet mellan de tekniska högskolorna i Norden.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

Regeringarnas åtgärder

Vid Nordiska undervisningsministtermötet i juni 1957 fick Nordiska kulturkommissionen (NKK) i uppdrag att utreda frågan. NKK tillsatte ett expertutskott bestående av representanter för den högre tekniska utbildningen i de nordiska länderna med uppgift att behandla samarbetet mellan de tekniska högskolorna i utbildningsfrågor.

I expertutskottets första delbetänkande (Del A), vilket förelåg färdigt i augusti 1959, föreslog utskottet bl. a. etablering av kvotordning vid de tekniska högskolorna för studenter från andra nordiska länder, etablering av rapportordning angående lediga studieplatser, studentutbyte för delar av studietiden, fastställande av bestämmelser för godkännande av delexamina avlagda vid andra tekniska högskolor i Norden samt bil-

dande av en rådgivande kommitté för samordning av licentiatstudierna.

I expertutskottets andra delbetänkande (Del B), som avgavs i oktober 1962, granskades ett antal konkreta samarbetsprojekt (bl. a. utnyttjande för samnordiskt behov av undervisning i flygteknik vid Tekniska högskolan i Stockholm, i grafiska ämnen och textillära vid Danmarks tekniska högskola samt utbildning av bergsingenjörer vid Tekniska högskolan i Stockholm), som ansågs särskilt väl ägnade för nordisk samverkan. Utskottet framlade vidare förslag rörande samarbetets fortsatta organisation. Enligt detta borde ledningen anförtros ett permanent nordiskt tekniskt rektorskonvent.

Betänkandet behandlades av NKK vid dess plenarmöte den 2–14 november 1962 i Köpenhamn, varvid kommissionen beslutade rekommendera regeringarna att inordna förslagen i den pågående utbyggnaden av den högre utbildningen och forskningen. NKK ansåg det angeläget att beslut om praktisk samverkan fattades på grundval av de ovannämnda betänkandena. Kommissionen biträdde även förslaget om att inrätta ett tekniskt rektorskonvent. Ett organiserat samarbete mellan de nordiska tekniska högskolorna har sedermera etablerats genom det nordiska rektorskonventet, som sedan 1965 sammanträder årligen.

Vid nordiska undervisningsministermötet i Reykjavik i juli 1963 fattades beslut om samarbete beträffande högre flygteknisk utbildning i Norden, bl. a. på grundval av det av samsarbetsutskottet för de nordiska tekniska högskolorna avgivna betänkandet, Del B. Vid 1964 års riksdag fattades för Sveriges del beslut om en nordisk flygteknikerutbildning. 30 nordiska studerande kan sålunda numera intagas i tredje årskursen vid Tekniska högskolan i Stockholm. Avtal har därefter år 1966 träffats mellan Norge och Sverige (se Nordiska rådet, 15:e sess., 1967, s. 1873–1874) innebärande att från och med hösten 1966 tills vidare 5 studieplatser vid Tekniska högskolan i Stockholm ställs till förfogande för norska studerande i flygteknik. Förslag till avtal med övriga nordiska länder har utarbetats. Vidare har i samband med utbyggnaden av avdelningen för bergsvetenskap vid Tekniska högskolan i Stockholm ett 20-tal platser beräknats för studerande från de övriga nordiska länderna.

Från *norsk* sida har meddelats att man är beredd att vid bergsavdelningen vid Norges tekniska högskola ställa studieplatser till förfogande för såväl vanliga studenter som licentiatstudenter från de andra nordiska länderna.

Vad *Finland* beträffar har tekniska högskolan förklarat sig beredd årligen anta högst fem nordiska studerande, som uppfyller högskolans inträdesfordringar för bedrivande av regelbundna studier vid högskolan.

Rekommendationerna har delvis genomförts.

18. Utbildning av yrkesvägledare

Yrkesvägledningen i Norden har under de senaste åren utvecklats betydligt i flera avseenden. Förutom inom det allmänna skolväsendet lämnas vägledning också åt vuxenstuderande och de vuxna i arbetslivet. Yrkesvägledningen har på detta sätt kommit att få allt större omfattning och bli av betydelse för fler kategorier av människor. Grundutbildningen av yrkesvägledare har i vart fall tills vidare ansetts böra äga rum i de enskilda länderna. Goda förutsättningar har emellertid ansetts föreligga för ett nordiskt samarbete vad gäller fortbildning på området. En rekommendation i saken antogs av Nordiska rådet 1969.

Rekommendation nr 29/1969 angående samarbete på yrkesvägledarutbildningens område

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för nordiskt samarbete på yrkesvägledarutbildningens område, särskilt vad gäller kvalificerad fortbildning av yrkesvägledare.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Vid Nordiska arbetsmarknadsutskottets sammanträde i Tammerfors den 28–29 januari 1971 beslöts, att en redan existerande expertgrupp, till arbetsmarknadsutskottets nästa sammanträde skulle göra en utredning om var gemensam yrkesvägledar-

utbildning behövs, samt utreda ett eventuellt gemensamt fortbildningsbehov för all arbetsförmedlingspersonal.

Rekommendationen är under utredning.

19. Högre fiskeriutbildning

Fisket har under senare år utvecklats till en industrigren som kräver stora kapitalinvesteringar och hög teknik för att ge bästa resultat. Behov av högre fiskeriutbildning har därför ansetts föreligga. År 1965 beslöt Nordiska rådet antaga en rekommendation i saken.

Rekommendation nr 29/1965 angående högre fiskeriutbildning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att på lämpligt sätt samverka för att klarlägga förutsättningarna för inrättandet av en nordisk fiskeriutbildnings- och forskningsanstalt på universitetsnivå, förslagsvis i anknytning till den aktuella norska utredningen angående en fiskerihögskola.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

lösts i Norge, kontakt med de övriga nordiska länderna för att få till stånd diskussioner om lämpliga former för nordiskt samarbete på området. Norska regeringen har våren 1971 framlagt proposition till stortinget om igångsättning av högre fiskeriutbildning i Norge.

Rekommendationen har inte genomförts.

Regeringarnas åtgärder

Den norska regeringen tillsatte den 12 februari 1965 en kommitté med uppgift att utreda frågan om högre fiskeriutbildning i Norge. Enligt kommitténs betänkande, som avgavs den 14 september 1967, bör undervisningen i fiskeribiologi byggas ut vid universitetet i Bergen, i ekonomi vid Norges handelshögskola och i teknologi vid Norges tekniska högskola. Saken förelades stortinget, som den 13 juni 1969 fattade beslut i huvudsaklig överensstämmelse med kommitténs förslag. Den norska regeringen har sagt sig ha för avsikt att ta, sedan frågan

20. Nordisk hushållshögskola

Sedan frågan om att inrätta en nordisk hushållshögskola varit föremål för diskussioner och utredningar i över 10 år, beslöt Nordiska rådet 1960 antaga en rekommendation i saken. En förnyad uppmaning riktades till regeringarna 1961.

Rekommendation nr 7/1960 angående högre nordisk hushållsutbildning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å legge frem for rådet det forslag om høyere nordisk husholdningsutdannelse, som den nå arbeidende komité vil fremlegge, samt resultatene av undervisningsministerienes behandling av dette forslag ved rådets neste ordinaere sesjon.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1961.

Rekommendation nr 13/1961 angående högre nordisk hushållsutbildning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å gjennomføre det foreliggende forslag om høyere nordisk husholdningsutdannelse (Nordisk utredningsserie 1961: 1) med de endringer som remissbehandlingen av innstillingen kan foranledige.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Regeringarnas åtgärder

Nordiska undervisningsministermötet i Helsingfors 1961 beslöt rekommendera upprättande av en immateriell nordisk hushållshögskola med uppgift att meddela akademisk utbildning samt främja och bedriva forskning inom det husliga området. Enligt de sedermera antagna statuterna (se NU 1970: 22, s. 45–46) leds skolan av en styrelse bestående, förutom av en i särskild ordning utsedd ordförande, av två representanter från vardera Danmark, Finland, Norge och Sverige samt en representant från Island. Verksamheten inleddes läsåret 1963–1964.

Undervisningen är för närvarande (läsåret 1970/71) uppdelad på en näringslinje vid universitetet i Oslo och en textillinje vid Chalmers tekniska högskola i Göteborg. Medel har anslagits till en treårig konsumentekonomilinj vilken enligt planerna skulle starta höstterminen 1970. På grund av det låga antalet sökande har kursen emellertid inte kommit till stånd men väntas börja hösten 1971.

Ett-betygskurser i ämnena kommunikationslära, familjekunskap och hemekonomi planeras starta i Finland hösten 1971, och medel härtill har anvisats.

Inrättande av en arbets- och tekniklinje övervägs för närvarande. Inom hushållshögskolans ram har dessutom anordnats vissa andra kurser, bl. a. för dietetikerutbildning.

Rekommendationen har genomförts.

21. Utbildning av arkitekter

Mot bakgrund av byggnadsverksamhetens snabba utveckling i Norden och de därav följande kraven på arkitektutbildningen antog de nordiska arkitektförbunden 1963 en resolution om bl. a. vidgat nordiskt samarbete på arkitektutbildningens område. Nordiska rådet beslöt 1965 antaga en rekommendation till regeringarna i saken.

Rekommendation nr 5/1965 angående utbildning av arkitekter m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att utreda förutsättningarna för en specialiserad vidareutbildning av arkitekter på nordisk bas,

-----

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet i förevarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Regeringarna har enats om att tillsätta en kommitté för att utreda frågan, och denna höll sitt första sammanträde 1969. För att utreda om och på vilka områden behov av en gemensam nordisk vidareutbildning föreligger har kommittén påbörjat kartläggning av dels de nordiska arkitektskolornas normalutbildning, dels de möjligheter till vidareutbildning som redan finns inom läroanstalter, byggforskningsinstitut och fackliga organisationer. (Jfr även s. 352.)

Rekommendationen har inte genomförts i ifrågavarande avseende.

22. Högskola för trädgårdskonst

Frågan om en gemensam högre utbildning i trädgårdskonst aktualiserades första gången 1957 vid ett möte med Nordiska kulturkommissionens sektion I. Sedan de nordiska undervisningsministrarna vid ett möte samma år uttalat sympatier för frågan, togs saken upp i Nordiska rådet vid dess session 1958.

Rekommendation nr 31/1958 angående gemensam högre utbildning i trädgårdskonst

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å ta de nødvendige skritt for å tilveiebringe en felles høyere utdannelse i hagekunst i overensstemmelse med det forslag som er fremlagt av Nordisk kulturkommisjon (Sak A 19/1958).

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Regeringarnas åtgärder

Frågan behandlades vid ett nordiskt möte i mars 1960 med företrädare för trädgårdsarkitekternas organisationer och för de institutioner i de nordiska länderna som utbildar trädgårdsarkitekter. Man enades därvid om att föreslå upprättande av ett nordiskt institut för trädgårdskonst under en försöksperiod på 5 år i anslutning till Det Kongelige Akademi for de skønne kunster i Köpenhamn. I anledning härav tillsattes efter initiativ av kulturministeriet i Köpenhamn i februari 1963 ett arbetsutskott bestående av representanter för vederbörande myndigheter och institutioner i Danmark, Norge och Sverige med uppgift att utreda

frågan om en gemensam högre utbildning i trädgårdskonst som en överbyggnad på de nationella normalutbildningarna.

Arbetsgruppens betänkande – Nordisk institut for videreuddannelse i havekunst og landskabsplanlægning (NU 1967: 5) – överlämnades i juni 1967 till Ministeriet for kulturelle anliggender i Danmark och har av detsamma därefter överlämnats till berörda departement, ministerier och institutioner i de nordiska länderna för yttrande. Enligt förslaget skall vid institutet vidareutbildas danska, norska och svenska studerande, som avslutat normalutbildningen för trädgårdsarkitekter vid någon av de nordiska trädgårdshögskolorna och som på grund av påfallande begåvning för trädgårdskonsten och landskapsplaneringen av sin skola rekommenderats till vidare utbildning. Undervisningen, som normalt skall vara ettårig, föreslås tills vidare förlagd till Konstakademiets i Köpenhamn avdelning för landskaps- och trädgårdskonst.

Från Islands sida meddelades på ett tidigt stadium att intresse saknades för medverkan i den tilltänkta gemensamma utbildningsanstalten. Så meddelades också ursprungligen från Finland. Sedermera har emellertid Finlands regering reviderat sin ståndpunkt och meddelat att den ställer sig positiv till frågan och är redo att delta i utvecklandet av planerna sålunda, att finländska studerandes möjligheter till fortsatta studier tryggas.

Regeringarna i Danmark, Norge och Sverige har förklarat sig i princip kunna acceptera arbetsgruppens förslag, varför Danmarks regering uttalat sin avsikt att ta initiativ till ytterligare överläggningar i frågan.

Rekommendationen är under utredning.

23. Utbildning av samhällsplanerare

Utvecklingen på samhälls- och regionplaneringens område har skapat ett stort behov av olika slag av specialister. De nordiska länderna är emellertid för små för att kunna lämna blivande samhällsplanerare en tillräckligt allsidig utbildning i varje land för sig. Mot denna bakgrund beslöt Nordiska rådet 1962 antaga en rekommendation om gemensam utbildning av denna yrkesgrupp.

Rekommendation nr 33/1962 angående gemensam utbildning av stadsplanerare m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anbefaler en utredning av mulighetene for å gjennomføre en løsning på nordisk plan for utdannelsen av by- og regionplanleggere og en nærmere koordinering av den nordiske byplanforskning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Regeringarnas åtgärder

På initiativ av Dansk Byplanlaboratorium anordnades i april 1963 ett möte om undervisning inom samhällsplaneringen med deltagande bl. a. av representanter för de nordiska samhällsplaneringsföreningarna. Man var därvid ense om att i varje nordiskt land borde eftersträvas en koordinering och utveckling av grundutbildningen efter såvitt möjligt likartade principer. Behov ansågs vidare föreligga av en mer djupgående och avancerad vidareutbildning. I syfte att utreda denna fråga tillsattes ett arbetsutskott, det s.k. åttamannautskottet. Utskottet av-

gav sitt betänkande i januari 1964 – Nordisk etterutdannelse i by- og regionplanlegging (NU 1964: 2). Åttamannautskottets förslag remissbehandlades under 1964 i respektive länder samt förelades av den norska regeringen Nordiska kulturkommissionens sektion I för uttalande. Vid ett möte i september samma år framhöll sektionen, att åttamannautskottets utredning på ett flertal punkter måste kompletteras. På uppmaning av Kirke- og undervisningsdepartementet i Oslo utsåg regeringarna våren 1966 ledamöter i en nordisk kommitté med uppgift att vidareföra åttamannautskottets förslag. Kommittén avgav sitt betänkande i december 1966 – Nordiskt institut för samhällsplanering (NU 1967: 1).

Enligt utredningen borde institutet ges status av svensk statlig myndighet samt förläggas till Stockholm. Efter beslut av svenska riksdagen 1968 (proposition nr 20/1968, riksdagsskrivelse nr 131/1968) inrättades institutet fr. o. m. den 1 juli 1968. En överenskommelse om institutet undertecknades den 24 september 1969 i Stockholm av Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Enligt överenskommelsen har Nordiska institutet för samhällsplanering (Nordplan), vilket fått karaktären av en svensk statsinstitution, till uppgift att inom samhällsplaneringens område anordna vidareutbildning för yrkesutövare inom samhällsplaneringen, vilka genomgått grundutbildning vid universitet eller högskola eller har motsvarande kunskaper samt att bedriva och främja forskarutbildning och forskning inom samma områden. Undervisningen vid institutet är företrädesvis avsedd för yrkesutövare inom samhällsplanering vilka är verksamma inom något av de deltagande länderna eller Island. Institutet som förlagts till Stockholm ger f. n.

ettårig vidareutbildning åt 50 samhällsplanerare per år. Inom institutet bedrivs också forskning och forskarutbildning. Institutet har professurer i ekonomisk geografi med samhällsplanering, fysisk planering och trafik- och kommunikationsteknik samt en biträdande professur i regional och kommunal ekonomi. Vidare tjänstgör konsthögskolans professorer i arkitektur samt svensk och jämförande arkitekturhistoria vid institutet. Institutet har även speciallärare i sociologi, naturresurshushållning, kommunal administration och tillämpad matematik.

Rekommendationen har genomförts.

24. Universitetskurser i de nordiska ländernas historia

Ur nordisk kulturell synvinkel anses det vara av stor betydelse att blivande historielärare äger grundlig och personligt präglad kännedom om grannländernas historia. I syfte att få till stånd en förstärkning av undervisningen häri beslöt rådet 1965 rikta en rekommendation i saken till regeringarna.

Rekommendation nr 2/1965 angående universitetskurser i de nordiska ländernas historia

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att

1. upprätta en nordisk kursverksamhet för studerande med ämnet historia som huvudfack i likhet med de kurser, som anordnas för de modersmålsstuderande, samt skapa en ordning, enligt vilken historiker från de andra nordiska länderna vid universiteten kunde meddela undervisning i sina respektive länders historia för övriga historiestuderande, samt

2. undersöka, huruvida behov av förstärkning av det nordiska inslaget i universitetsundervisningen genom exempelvis nordisk kursverksamhet eller beviljande av stipendier för studier i annat nordiskt land finnes inom andra ämnen med nära anknytning till den nordiska kulturtraditionen.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rekommendationen anordnades på förslag av en av Nordiska kulturkommissionens (NKK) sektion I tillsatt expertnämnd i juni 1966 i Uppsala på försök en kurs i svensk historia. I kursen deltog 35 deltagare från samtliga nordiska länder med undantag av värdlandet Sverige. Beslut fattades sedermera om anordnande av ytterligare två försöksvisa kurser sommaren 1968 i Danmark och Finland. Medel för genomförandet av dessa har erhållits från Nordiska kulturfonden. Vad gäller den framtida kursverksamheten har NKK den 29 mars 1968 i skrivelse till de nordiska ländernas regeringar hemställt om anslag över statsbudgeterna för kursverksamheten fr. o. m. 1969. NKK:s sektion I har i skrivelse den 30 maj 1969 till regeringarna på förslag av expertnämnden föreslagit, att kurser endast skall anordnas en gång om året. Regeringarna har sedermera anvisat medel för 1969 resp. 1970 års kurser.

Några åtgärder för att få till stånd den i rekommendationens punkt 2. avsedda utredningen rörande en förstärkning av det nordiska inslaget i universitetsundervisningen i övrigt har ännu inte vidtagits.

Rekommendationen har delvis genomförts.

25. Universitetskurser i arkeologi och folklivsforskning

Mot bakgrund av de positiva erfarenheterna av de för studerande från de nordiska länderna anordnade universitetskurserna i nordiska språk och nordisk litteratur (se s. 231–232) beslöt rådet 1965 rekommendera regeringarna att arrangera liknande kurser för studerande i arkeologi och folklivsforskning.

Rekommendation nr 3/1965 angående universitetskurser i arkeologi och folklivsforskning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder i och för anordnande av nordiska universitetskurser för studerande i arkeologi och folklivsforskning.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Frågan utreds av en inom Nordiska kulturkommissionens sektion I tillsatt expertkommitté. Arrangerandet av kurser i folklivsforskning har överlåtits åt Nordiska etnologiska-folkloristiska arbetsgruppen (NEFA). Efter hemställan från sektion I har Nordiska kulturfonden finansierat kurser 1967, 1969 och 1970. Då denna försöksverksamhet har visat sig vara framgångsrik, har sektionen rekommenderat, att kurser skall finansieras över statsbudgeten vart annat år fr. o. m. 1971 och att genomförandet även i fortsättningen överlåtes till NEFA.

Medel har ställts till disposition för sistnämnda år.

Beträffande arkeologin har det visat sig svårt att få till stånd en liknande kursverksamhet. Den första kursen arrangerades 1970 med medel från Nordiska kulturfonden. Nordiska kulturkommissionens sektion I har förklarat sig beredd att rekommendera finansiering över statsbudgeten av en kurs vart annat år, men det är ovisst om de organisatoriska förutsättningarna finns för en fortsättning och vidareutveckling av verksamheten.

Rekommendationen är delvis under genomförande.

26. Universitetskurser i nordiska språk

Det har inom Nordiska rådet ansetts angeläget, att mera avancerade unga studerande i nordiska språk får möjlighet att under sin studietid komma till Island och där direkt erfara, hur Nordens ursprungliga språk, relativt oförändrat, alltså är i levande bruk. Med tillhjälp av ett statsbidrag skulle dessa studenter kunna beredas ett par veckors vistelse i Island, vilket vore ägnat att stimulera till fortsatta och fördjupade studier i det isländska språket. En rekommendation i ämnet avgavs 1960.

Sedan 1957 har på initiativ av Nordiska kulturkommissionen (NKK) hållits kurser för universitetsstuderande med nordiska språk och nordisk litteratur som examensämnen. Mot bakgrund av de positiva erfarenheterna av dessa kurser beslöt NKK vid sitt plenarmöte i november 1962 anbefalla regeringarna att genomföra en utbyggnad och systematisering av dessa kurser. År 1963 antog Nordiska rådet en rekommendation i frågan.

Rekommendation nr 10/1960 angående årliga studieresor till Island för studerande i nordiska språk från övriga nordiska länder

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene i fellesskap å skaffe tilveie de nødvendige beløp for årlige stipendier til studerende i nordiske språk som bidrag til reiseutgifter og opphold i forbindelse med besøk i Island.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Rekommendation nr 11/1963 angående kursverksamhet för universitetsstuderande i nordiska språk m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å stille de nødvendige midler til rådighet for å utvide den nordiske kursvirksomhet for universitetsstuderende i nordiske språk og nordisk litteratur på den av Nordisk Kulturkommisjon foreslåtte måte.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Regeringarnas åtgärder

Beträffande rekommendation nr 10/1960 kan nämnas att fr. o. m. 1964/65 anvisas i samtliga nordiska länder medel för nordiska språk- och litteraturkurser. Då så befinns lämpligt, förläggs dessa kurser till Island.

Den i rekommendation nr 11/1963 föreslagna utvidgningen av kursverksamheten genomfördes praktiskt taget helt redan under 1963. Erforderliga statsanslag beviljades för anordnande av kurser i full omfattning under 1964.

Frågan om den framtida organisationen m. m. av de nordiska språk- och litteraturkurserna behandlades vid ett möte med ledningen för de nordiska språk- och litteraturkurserna i Århus den 19–20 oktober 1963. Man beslöt därvid rikta en skrivelse till Nordiska rådet vari föreslogs bl. a. att kurser årligen skulle anordnas för ca 60 studerande i Danmark, Norge och Sverige samt att antalet stipendier för deltagande i dessa

kurser skulle utökas. Ett realiserande av förslagen skulle innebära en fördubbling av den hittillsvarande verksamheten.

Skrivelsen upptogs till behandling inom NKK:s sektion II, som vid möte i Helsingfors den 24 september 1964 beslöt tillstyrka den föreslagna utvidgningen av kursverksamheten. Enligt sektionen borde ledningen för språkkursverksamheten ges en fastare form, innan den helt överfördes till permanenta nationella organ i de nordiska länderna. Mot denna bakgrund utarbetade sektionen utkast till instruktion för kursledningen. Vid NKK:s plenarmöte i Helsingfors den 16–18 november 1964 beslöt man förelägga regeringarna i de nordiska länderna dels förslag om ytterligare utvidgning av språkkursverksamheten i enlighet med vad som framkommit vid sektion II:s behandling av frågan, dels det nämnda utkastet till instruktion för verksamhetens ledning. En successiv utbyggnad av kursverksamheten har sedermera kommit till stånd.

Rekommendationerna har genomförts.

27. Nordiska språklektorer

Undervisning i grannlandsspråken ingår som ett viktigt moment i modersmålsundervisningen i de nordiska ländernas skolor. Ansvariga för grannspråksundervisningen vid lärarutbildningen är nordiska språklektorer. Dessa lektorsers tjänste- och anställningsvillkor har ansetts behöva förbättras, vilket 1969 föranledde Nordiska rådet att rekommendera regeringarna att bl. a. utreda förutsättningarna för en fastare organisation av den nordiska lektoratsverksamheten vid universitet och högskolor.

Vid mötet beslöts att en kontaktman skulle utses i varje land.

Rekommendationen är under utredning.

Rekommendation nr 27/1969 angående samarbete rörande de nordiska språklektorerna

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

att vidtaga åtgärder för åstadkommande av ett ökat samarbete mellan de nordiska språklektorerna bl. a. i form av regelbundna ämneskonferenser samt

att utreda förutsättningarna för en fastare organisation av den nordiska lektoratsverksamheten vid universitet och högskolor.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendationen har behandlats vid en samnordisk överläggning i oktober 1969 mellan representanter för de organ och organisationer, som handlägger lektorsfrågor.

D. Skolfrågor, folkbildning och yrkesutbildning

Skolförhållandena är av största betydelse för bl. a. den nordiska arbetsmarknaden. Bland annat mot denna bakgrund får man se såväl frågan om att skapa en gemensam nordisk skolordning (se nedan under punkt 1), som strävandena efter full jämförbarhet mellan skol- och studentbetyg från olika nordiska länder (punkt 2).

En förutsättning för ett fortsatt framgångsrikt nordiskt samarbete är, att den språkliga och den allmänt kulturella gemenskapen i Norden kan bevaras och fördjupas. Det är viktigt att redan under skoltiden väcka barnens uppmärksamhet på förhållandena hos de nordiska grannarna. Av stor vikt är, att det i den vanliga undervisningen i språk samt i historia och geografi ingår ett visst nordiskt pensum. Vidare är det angeläget, att läroböckerna i de båda sistnämnda orienteringsämnena är avfattade på sådant sätt, att inte förlegade nationalistiska föreställningar får göra sig breda (punkt 3-4). En förutsättning för framgång för dessa strävanden är, att lärarna har tillräckliga förutsättningar att meddela föreskriven undervisning rörande de nordiskt betonade elementen i skolkurserna (punkt 5-6). Frågan om

skolfilm, språk- och matematikundervisning har särskilt uppmärksammats (punkt 7-9). Värdefullt är givetvis, om skolbarnen genom självsyn får tillfälle att bilda sig en uppfattning om förhållandena i grannländerna och om de kan få personliga kontakter med dessa. Detta mål kan enklast nås genom ett visst skolutbyte (punkt 10-11). Frågan om fackutbildning för isländsk ungdom behandlas under punkt 12.

Folkhögskolan är runt om i världen känd som en typisk nordisk institution. Det har därför varit naturligt att just ge undervisningen inom denna skolform en särskild nordisk inriktning, liksom att förstärka det nordiska elementet i det frivilliga folkbildningsarbetet över huvud. Nordiska rådet har i olika rekommendationer tagit upp problem, som sammanhänger med denna del av kulturellt nordiskt samarbete (punkt 13-17).

I övrigt behandlas under detta avsnitt frågan om undervisning för finskspråkiga i Sverige (punkt 18), om effektivare trafikfostran (punkt 19), om reformering och effektivisering av konstundervisningen m. m. (punkt 20) samt om utbildning av ortopediska handskomakare (punkt 21).

1. Nordisk skolordning

Skolsamarbetet utgör den naturliga grundvalen för strävandena att stärka den kulturella gemenskapen i Norden. Då skolförhållandena dessutom är av största betydelse för den nordiska arbetsmarknaden, talar starka skäl för att de nordiska länderna effektiviserar sina ansträngningar att bygga ut samarbetet på skolans område. Då planerna på en 9-årig obligatorisk skola i Danmark och Finland började ta form, beslöt Nordiska rådet 1967 uppmana regeringarna att så långt som möjligt harmonisera skolordningarna inom Norden. Vid rådets session 1970 antogs en rekommendation om samarbete på förskolans område.

Rekommendation nr 26/1967 angående enhetlig nordisk skolordning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att verka för ett ytterligare närmande av skolordningarna i de nordiska länderna till varandra med särskilt beaktande av undervisningens innehåll samt att, i syfte att effektivisera detta samarbete på skolans område, ställa avsevärt ökade medel till förfogande för pedagogisk forskning och försöksverksamhet.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Rekommendation nr 27/1970 angående samarbete på förskolans område

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda möjligheterna till ett nordiskt samarbete på förskolans område speciellt beträffande forskning om förskolans problem samt förskollärarnas fortbildning.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Rekommendationerna är under utredning.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendationen nr 26/1967 överlämnades våren 1967 till Nordiska kulturkommissionens (NKK) sektion II, som tillsatte en arbetsgrupp för att bereda frågan. På förslag av arbetsgruppen avgav sektionen den 25 april 1968 en skrivelse till regeringarna med förslag till ärendets fortsatta handläggning. I skrivelsen framhölls bl. a. att en likhet i skolsystemens yttre struktur medför en rad praktiska fördelar, varför koordineringsarbetet borde fortsätta. Sektionen föreslog att en konkret plan skulle utarbetas för harmoniseringsarbetet under en 3–5-årsperiod. Förslaget godkändes av de nordiska undervisningsministrarna, behövliga medel anvisades och ett särskilt utskott med heltidsanställd sekreterare tillsattes under NKK. Utskottets förslag lades fram i februari 1970 (NU 1970: 9). Det har av NKK överlämnats till regeringarna och behandlas f. n. inom berörda departement/ministerier. I avvaktan på att regeringarna tar slutlig ställning till utskottets förslag har inom NKK harmoniseringsarbetet påbörjats beträffande ämnena engelska och matematik.

Vad gäller rekommendation nr 27/1970 har skolöverstyrelsen och socialstyrelsen i Sverige fått i uppdrag att vidta de åtgärder som befinns lämpliga. Ämbetsverken har i samråd tillsatt en arbetsgrupp med företrädare för de områden som rekommendationen omfattar. Gruppen har inlett kontakter med motsvarande myndigheter i de övriga nordiska länderna.

Kontakter mellan de nordiska länderna i förskolefrågor förekommer fortlöpande bl. a. beträffande forskning och lärarutbildning.

2. Skol- och studentbetygs jämförbarhet

Betygstermerna i de olika nordiska betygssystemen är inte enhetliga. Härtill kommer att vitsorden i vissa ämnen, som till namnet motsvarar varandra, inte kan jämföras kvalitativt emedan de representerar innehållsmässigt olika läroplaner. En översättning blir nödvändig för bedömning och jämförelse av de erhållna betygen. Den fria nordiska arbetsmarknaden, som medför att ungdom tvingas byta utbildningsanstalt på grund av föräldrarnas flyttning, har ansetts motivera skyndsamma åtgärder för att åstadkomma automatiskt tillämpbara evalveringsnormer för betyg. Mot denna bakgrund riktade råds-presidiet i mars 1968 en skrivelse till olika nordiska skolmyndigheter vari påtalades behovet av ett schema för evalvering av skolbetyg erhållna i ett nordiskt land till betygstermer som gäller i ett annat. En rekommendation till regeringarna i frågan antogs av rådet 1969. En ny rekommendation om skol- och studentbetygs giltighet antogs 1970.

Skrivelse den 15 mars 1968 från Nordiska rådets presidium till undervisningsministeriet i Danmark, Skolstyrelsen i Finland, Mentamálaráduneytid i Island, Kirke – og undervisningsdepartementet i Norge samt skolöverstyrelsen i Sverige rörande införande av evalveringsnormer för skolbetyg i de nordiska ländernas skolor¹

--- hemställa, att skolmyndigheterna i de nordiska länderna måtte upptaga överläggningar om att införa automatiskt tillämpbara evalveringsnormer för de skolbetyg som ges i de olika nordiska länderna.

Rekommendation nr 7/1969 angående nordiska skol- och studentbetygs jämförbarhet

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att skyndsamt utarbeta automatiskt tillämpbara evalveringsnormer för nordiska skol- och studentbetyg.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Rekommendation nr 13/1970 angående nordiska skol- och studentbetygs giltighet

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att under medverkan av de studerande utreda möjligheterna att avlägsna föreliggande hinder för nordiska studerande att i ett annat nordiskt land än hemlandet vinna inträde till utbildningslinjer, för vilka likartade intagningsvillkor råder i samtliga nordiska länder,

2. att under medverkan av de studerande utreda möjligheterna att avlägsna föreliggande hinder för nordiska studerande att i ett annat nordiskt land än hemlandet vinna inträde till utbildningslinjer, för vilka olika intagningsvillkor råder i de nordiska länderna, samt

-----
Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 17:e sess., 1969, s. 1397.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av Nordiska rådets rekommendation nr 26/1967 har ett av Nordiska kulturkommissionen tillsatt utskott fått i uppdrag att utarbeta en plan för harmonisering av skolordningarna i de nordiska länderna under en 3–5 årsperiod. Utskottets rapport avlämnades i februari 1970 (se s. 234–235). Utskottet har tagit upp evalveringsproblemen till särskild prövning.

På ett möte med representanter för undervisningsdepartementen/ministerierna i Norden den 20–21 april 1970 behandlades rekommendationerna nr 7/1969 och 13/1970. Mötet konstaterade att evalveringsproblemen måste ses i ett längre perspektiv där målet är en harmonisering av utbildningsstrukturen. Som en tillfällig lösning föreslogs att man skulle öppna de spärrade linjerna genom att ställa ett bestämt antal studieplatser till disposition för studenter från annat nordiskt land. Mötet beslutade vidare att dessa frågor skulle överlämnas till Nordiska kulturkommissionens sektion I för vidare behandling. På sektionens möte 19–20 oktober 1970 beslöt man att tillsätta en arbetsgrupp och att utse en utredningsman. Det vidare arbetet med frågan torde komma att övertas av den under nordiska ministerkommittén inrättade ämbetsmannakommittén för det nordiska kultursamarbetet.

Rekommendationerna och presidieskrivelsen är under utredning.

3. Nordiskt stoff i skolundervisningen

Den språkliga och allmänt kulturella gemenskapen i Norden måste bevaras och fördjupas om det nuvarande nordiska samarbetet skall kunna fortsätta och förstärkas. Här gäller det i främsta rummet att nå ungdomen för att informera och sprida kunskaper om de nordiska grannländerna.

Det är viktigt att redan under skoltiden väcka barnens uppmärksamhet på förhållandena hos de nordiska grannarna. Det anses vara av stor vikt, att det i den vanliga undervisningen i språk samt historia och geografi ingår ett visst nordiskt pensum. Vidare anses angeläget, att läroböckerna i de båda sistnämnda orienteringsämnena är avfattade på sådant sätt, att inte förlegade nationalistiska föreställningar får göra sig breda, vilket bidrar till att skapa animositet mellan folken.

Rekommendation nr 8/1953 angående kulturellt samarbete

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar medlemsstaternas regeringar att

-----
h) låta utreda frågan om vilka kunskaper om de nordiska länderna, som bör krävas i olika skolformer, söka effektivisera skolornas insats, när det gäller undervisningen i de nordiska ländernas samhällsförhållanden, språk och kulturutveckling ---.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1955 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Efter beslut av Nordiska kulturkommissionen (NKK) år 1956 har ett särskilt av NKK tillsatt utskott utarbetat rapporter om balansen mellan det nationella, det nordiska och det allmänna kulturstoffet vid undervisningen i läroverken och i folkskolorna i de nordiska länderna. Med utgångspunkt från gällande undervisningsplaner och i skolorna nyttjade läroböcker har i dessa rapporter gjorts en inventering av lärokursernas stoff och dettas fördelning mellan den nationella, den nordiska, den europeiska och den i vidare bemärkelse internationella sektorn. Resultatet av inventeringen samt rapporterna har publicerats.

Vad grannspråksundervisningen beträffar konstaterade NKK:s session II år 1967, att denna undervisning i skolorna bör bibehållas men få en annan inriktning och utformning än hittills, samtidigt som den bör bli föremål för kraftigt ökad uppmärksamhet från ansvariga myndigheters sida.

För närvarande gäller följande bestämmelser om det nordiska inslaget i skolundervisningen.

Danmark: I folkskolan läses i ämnet danska språket norska och svenska texter från och med sjätte klassen. Eleverna undervisas även i kulturella och samhällsliga förhållanden. I ämnet historia strävar man efter att ge eleverna en sammanhängande överblick över de nordiska ländernas historia. I ämnet geografi behandlas redan under fjärde skolåret de nordiska länderna. Sjunde skolåret läses dansk geografi med särskild tonvikt lagd på landets anknytning till Norden.

För gymnasiets vidkommande gäller att

eleverna skall »lære anden nordiskt literatur at kende. Teksterne skal behandles ud fra et literært synspunkt; og eleverne skal have det for forståelsen af teksterne nødvendige kendskab til sproglige fænomener».

Beträffande den högre »förberedelseseksamen» är målsättningen för undervisningen i danska bl. a. ökad färdighet att förstå svenska och norska. Svenskundervisningen skall omfatta läsning av 15 sidor, norskundervisningen läsning av 10 sidor »bokmål» och 5 sidor nynorsk. Historieundervisningen skall bl. a. omfatta en period av Nordens historia före 1900 eller en period av världshistorien före 1900 i vilken Nordens historia ingår, samt världshistoria och Nordens historia efter 1900.

En nordisk insats görs vidare genom den danska skolradions program om de nordiska ländernas geografi, näringsliv och kultur m. m., genom de nordiska reselektorernas verksamhet, genom nordisk utväxling av lärare och skolbarn samt genom de uppsatstävlingar, som föreningen Norden årligen anordnar för danska skolbarn.

Finland: I de finskspråkiga läroverken är svenska språket såsom det andra inhemska språket obligatoriskt för alla elever. Av naturliga skäl är det däremot inte möjligt att för finskspråkiga elevers vidkommande inkludera danska och norska i undervisningen. Dessa språk behandlas i samband med modersmålsundervisningen i de svenskspråkiga skolorna i form av litteraturläsning.

Den nya grundskolelagen, som trädde i kraft 1.8.1970, nämner som obligatoriska språk i grundskolan såväl det andra inhemska språket som ett främmande språk. Bestämmelsen torde komma att tillämpas så att undervisningen valfritt i någotdera språket påbörjas på lågstadiet, varvid det andra språket införs som läroämne i grundskolans högre klasser.

Historieundervisningen innefattar i betydande omfattning svenskt historiskt stoff. Det historiska lärostoffet vad gäller de övriga nordiska länderna är däremot relativt begränsat. I undervisningen i samhällskunskap belyses de gemensamma dragen i finländskt och övrigt nordiskt samhällsskick. Det nordiska samarbetet ägnas en betydande uppmärksamhet.

Norge: Enligt 1964 års »læreplan for forsøk med 9-årig skole», vilken för när-

varande tillämpas av ca 2/3 av landets kommuner, läses från och med klass 6 i ämnet historia väsentliga delar av den historiska utvecklingen i Norden (Kristian IV och Danmark-Norge, de nordiska ländernas utveckling under senare delen av 1700-talet, Karl Johans politik och Kiel-freden, unionsupplösningen 1905 samt utvecklingen i de nordiska länderna under 1900-talet). I ämnet geografi ges från och med klass 6 översikter över de nordiska ländernas topografi. I klass 9 behandlas de nordiska ländernas ekonomiska geografi och författningar.

I modersmålsundervisningen läses svenska och danska texter från och med klass 4. Till de högre klasserna finns särskilda läroböcker innehållande minst 100 sidor svensk och 100 sidor dansk text jämte ordförklaringar. 1964 års »læreplan for forsøk med 9-årig skole» kommer från och med skolarbetet 1971/72 successivt bli avlöst av en ny läroplan.

Enligt 1964 års »Undervisningsplaner for realskolen og gymnasiet» skall i ämnet historia användas en särskild lärobok i Nordens historia, vari den historiska utvecklingen i Norge jämförs med den övriga nordiska utvecklingen. Särskild vikt läggs vid utvecklingen efter 1800-talet. I ämnet geografi behandlas de nordiska ländernas topografi, näringsliv, befolkning och författningar. I modersmålet skall varje år läsas viss svensk och dansk litteratur, främst avseende tiden efter 1800. Svenska och danska språket behandlas även i språkhistorien. 1964 års »undervisningsplaner for realskolen og gymnasiet» gäller i huvudsak fortfarande med undantag av att det i vissa gymnasier bedrivs försök enligt en ny uppläggning.

Sverige: Enligt anvisningarna i Lgr 69 (läroplan för grundskolan) ingår bland uppgifterna i svenska på mellanstadiet följande: övning att förstå danska och norska i tal och skrift huvudsakligen genom lyssnande och läsning av enkla texter; orientering om övriga nordiska språk.

Detsamma gäller för högre stadier och betonas ytterligare i de gymnasiala skolformerna. I de senare skall också förtrogenhet skapas med den nordiska litteraturen.

I historia har orienteringen om nordiska och internationella förhållanden förstärkts vid läroplansrevisionerna. På högre stadier börjar man mer och mer behandla de nordiska länderna i ett sammanhang. Detsam-

ma gäller till en viss del även samhällskunskapen, som innefattar geografiska, ekonomiska, politiska, sociala och kulturella moment. Vid jämförelser av förhållandena i de nordiska länderna anläggs också globala perspektiv.

Rekommendationen har genomförts.

4. Läroboksgranskning

Nordiska rådet beslöt 1953 uppmana regeringarna att tillse att en sådan granskning av läro- och läseböcker i historia och geografi äger rum att de strävanden, som genom föreningarna Norden vidtagits för att avlägsna förklenande och vilseledande uppgifter om andra folk beaktas.

I olika sammanhang har från rådets sida uppmärksamats att vissa läroböcker i samhällskunskap, vilka används i den högre skolundervisningen, innehåller otillfredsställande eller ofullständiga uppgifter om det nordiska samarbetet, om Nordiska rådet och dess verksamhet och om nordiska förhållanden över huvud taget. I anledning härav riktade rådets presidium 1967 en skrivelse till föreningarna Nordens förbund angående granskning av läroböcker i samhällskunskap och historia.

Rekommendation nr 8/1953 angående kulturellt samarbete

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar medlemsstaternas regeringar att

h) — — — tillse att en sådan granskning av läro- och läseböcker i historia och geografi äger rum, att de strävanden som genom föreningarna Norden vidtagits för att avlägsna förklenande och vilseledande uppgifter om andra folk blir beaktade.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1955 i ifrågavarande avseende.

Skrivelse den 2 oktober 1967 från Nordiska rådets presidium till föreningarna Nordens förbund angående granskning av läroböcker i samhällskunskap och historia¹

Nordiska rådets presidium vill härmed anbefalla föreningarna Nordens förbund att låta de till förbundets nationella föreningar anknutna historiska facknämnderna upptaga denna fråga till behandling. Det vore värdefullt om vid granskningen av läroböcker i samhällskunskap och historia framställningarna om nordiskt samarbete i allmänhet och om Nordiska rådets verksamhet i synnerhet kunde uppmärksammas.

Regeringarnas resp. föreningarna Nordens förbunds åtgärder

Den i rekommendationen avsedda granskningen har kommit till stånd (se NU 1962: 8, s. 130).

Presidieskrivelsen har av föreningarna Nordens förbund överlämnats till de historiska facknämnderna. En redogörelse för nämndernas arbete och de resultat som uppnåtts har publicerats 1970.

Syftet med rekommendationen har uppnåtts i förevarande avseende.

Presidieskrivelsen har genomförts.

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 16. sesj., 1968, s. 2149–2150.

5. Kursverksamhet för lärare

Åtskilliga åtgärder har vidtagits för att förstärka de nordiska inslagen i skolundervisningen. En förutsättning för att dessa strävanden skall avsätta resultat är att lärarna är rustade att ta på sig de ökade uppgifter, inför vilka en dylik undervisning ställer dem. Av denna anledning anordnas sedan länge nordiska fortbildningskurser för lärare på olika skolstadier. I syfte att få till stånd en utbyggnad härav antog Nordiska rådet 1957 en rekommendation till regeringarna.

Behovet av kursverksamhet är särskilt påtagligt vad gäller språklärarna. En rekommendation härom antogs 1962.

Mot bakgrund av aktuella planer på att införa undervisning i film- och TV-kunskap i den obligatoriska grundskolan i de nordiska länderna beslöt rådet 1963 rekommendera regeringarna att utreda förutsättningarna härför.

Rekommendation nr 20/1957 angående utbyggd kursverksamhet för lärare

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att låta utreda frågan om allsidig fortsatt utbyggnad av nordiska fortbildningskurser för lärare i skilda ämnen.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 28/1962 angående kurser för språklärare

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anbefaler regjeringene i

tilstrekkelig omfang å sørge for at det arrangeres kurser i nabolandenes sprog for lærere som underviser i vedkommende sprog.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1965.

Rekommendation nr 8/1963 angående utbildning av lärare och andra ungdomsledare i film- och televisionskunskap

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att skyndsamt vidtaga åtgärder för att gemensamt utreda förutsättningarna för att vid ifrågakommande anstalter, såsom lärarutbildningsanstalter och socialhögskolor, införa utbildning i film- och televisionskunskap samt att som en första åtgärd anordna ett nordiskt sommarseminarium för lärare och andra ungdomsledare i berörda ämnen.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Regeringarnas åtgärder

Kursverksamhet för lärare. Vid sjunde nordiska undervisningsministermötet i Stockholm i juni 1957 hänvisades frågan till Nordiska kulturkommissionen (NKK). Vid NKK:s plenarmöte den 23 november samma år antogs en resolution riktad till regeringarna i de nordiska länderna, vari hemställdes:

1. att till fortbildningskurser för lärare vilka anordnas i något av de nordiska länderna regelmässigt måtte inbjudas ett par lärare från något av eller ett par av de andra länderna samt att dessa lärare måtte komma i åtnjutande av samma förmåner i form av stipendier eller/och reseersättning som är gällande i det egna landet, samt

2. att utöver de av föreningen Norden anordnade kurserna ett par samnordiska fortbildningskurser årligen skulle komma till stånd, vilka alltefter kursens ändamål skulle stå öppna antingen för lärare av en viss kategori eller för lärare av olika kategorier.

Vid sitt plenarmöte den 12–24 november 1962 konstaterade NKK med beklagande att den samnordiska fortbildningsverksamheten inte nått en sådan utveckling som ansågs önskvärd och som förutsatts i resolutionen. NKK fastslog att i resolutionens punkt 1 avsedda inbjudningar till grannländerna regelbundet utfärdats av kursarrangörer i Sverige medan det uttalade önskemålet inte i samma mån beaktats i de övriga länderna. I resolutionens punkt 2 avsedda nordiska kurser hade anordnats vid lärarhögskolan i Stockholm år 1959 och vid lärarhögskolan i Köpenhamn år 1960, men därefter hade verksamheten bortfallit. Mot denna bakgrund hemställde NKK att regeringarna måtte

1. för enskilda arrangörer av fortbildningskurser för lärare inskräpa angelägenheten av att till sådana kurser, då det med hänsyn till deras art är lämpligt, inbjudes deltagare från övriga nordiska länder,

2. såsom villkor för tilldelande av statsunderstöd för av enskilda arrangerade fortbildningskurser stipulera iakttagandet av i 1. punkten angivna önskemål,

3. tillförsäkra deltagarna i kurser, vilka anordnas i något av grannländerna samma ekonomiska förmåner som de kan erhålla för kurser i det egna landet, samt

4. ställa erforderliga anslag till förfogande för ordnande årligen av minst en samnordisk fortbildningskurs vid någon av de nordiska lärarhögskolorna enligt en närmare planläggning varom överenskommelse träffas mellan lärarhögskolornas rektorer vid regelbundna årliga sammankomster.

För att skapa möjlighet för fortlöpande kontakt länderna emellan tillsatte NKK:s sektion II år 1963 ett expertutskott bestående av två representanter för vardera Danmark, Finland, Norge och Sverige med uppgift att framlägga förslag till lämpliga äm-

nesområden för samnordiska fortbildningskurser för i första hand grundskolans lärare. Efter förslag av expertutskottet och beslut av sektionen har med början sommaren 1965 arrangerats ett betydande antal konferenser och kurser i samtliga nordiska länder för lärare i skilda läroämnen.

Kurser för språklärare. Ifrågavarande rekommendation behandlades av NKK vid dess plenarmöten 1962 och 1963. Vid 1963 års möte, som ägde rum i Stockholm den 4–6 november, godkände kommissionen i princip en allmän plan för uppläggningsen av för lärare avsedda kurser i grannländernas språk enligt följande:

1. Kurs skall vara avsedd för antingen folkskollärare (grundskolans mellanstadium) eller lärare vid grundskolans högstadium (realstadiet) och gymnasium.

2. I varje land bör årligen anordnas minst en kurs för folkskolestadiet och/eller realskole- och gymnasialstadiets lärare.

3. Om kurs skall vara avsedd enbart för lärare från övriga nordiska länder eller endast ett eller två av dem samt om lärare från det egna landet skall få delta i sådan kurs avgöres av kursanordnaren.

4. Kurserna bör med hänsyn till vad som är lämpligast i de olika länderna anordnas antingen av centrala skolmyndigheter, lärarorganisationer, fortbildningsinstitutioner eller föreningarna Norden med beaktande av, vad som i det enskilda fallet förefaller ändamålsenligast för respektive land.

5. Deltagarantalet i kurserna kan uppgå till 40–60, vilka gemensamt åhör föreläsningar, varemot arbetsgrupper för praktiska övningar, inom ramen för kurserna, icke bör överstiga 15–20.

6. Kurstiden kan vara ca 2 veckor.

7. Resekostnadsersättning och traktamente respektive stipendier för täckande av rese- och inkvarteringskostnader för kursdeltagarna bör erläggas av deras respektive hemland, medan övriga kostnader för kurser bör bestri-
das av det land, där kurserna ordnas.

Med hänvisning härtill hemställde NKK, att regeringarna fr. o. m. budgetåret 1964–65 respektive 1965 måtte reservera erforderliga medel för anordnande av för lärarna avsedda kurser i det egna landets språk i Danmark, Finland, Norge och Sverige för minst en kurs i varje land. Därutöver beräknades 30 000 svenska kronor per land för rese- och traktamentsersättningar respektive stipendier för täckande av rese- och inkvarteringskostnader för ca 40 lärares delta-

gande i kurser av ovannämnt slag. I anledning av denna hemställan har sedermera i samtliga länder förutsättningar skapats för genomförande av kursverksamheten i den omfattning NKK föreslagit. De första kurserna ägde rum sommaren 1964.

Utbildning av lärare m. fl. i film- och televisionskunskap. Kurser i film- och i viss utsträckning även televisionskunskap har sedan 1964 årligen anordnats i alla de nordiska länderna. Kurserna har varit upplagda enligt ett koordinerat system som uppgjorts av den nordiska filmkunskapskommittén. Ifrågavarande kommitté, som bl. a. haft till uppgift att utreda formerna för det fortsatta samarbetet på området, avgav våren 1967 ett betänkande i saken. Detta behandlades av NKK vid dess plenarmöte i Uppsala i september 1968, varvid NKK beslöt avge en skrivelse till regeringarna enligt vilken bl. a. frågan om undervisningen i filmkunskap i skolorna bör prövas i samband med harmoniseringen av ländernas skolordningar. Kurser i filmkunskap för lärare ansågs kunna inrymmas i den efterutbildningsverksamhet som pågår på såväl nationellt som nordiskt plan. NKK lade hösten 1969 fram förslag rörande framtida uppläggning av samnordiska efterutbildningskurser för lärare. Det föreslogs, att samarbetet på detta område borde ske genom direkt kontakt mellan de centrala skolmyndigheterna i de nordiska länderna. Normalt borde samarbetet innebära att vidareutbildningskurser i ett land står öppna för deltagare från de övriga länderna samt att det i vissa fall kan bli aktuellt att arrangera internordiska kurser på speciella områden. Samtidigt med att detta förslag framlades upplöstes det år 1963 tillsatta expertutskottet.

Rekommendation nr 20/1957 har genomförts.

Rekommendation nr 28/1962 har genomförts.

Rekommendation nr 8/1963 är delvis genomförd, delvis under utredning.

6. Lärarutbyte

Vid sidan av skolreseverksamheten, som erbjuder skoleleverna möjlighet till direkt kontakt med de övriga nordiska länderna, utgör utbytet av lärare mellan skolorna i Norden en effektiv metod att stärka det nordiska inslaget i skolundervisningen. Inom ramen för den s. k. reselektorverksamheten har vidare lärare, universitetslektorer och andra kulturpersonligheter såsom författare, skådespelare m. fl. uppträtt inför eleverna i grannländernas skolor. I syfte att förstärka denna verksamhet antogs en rekommendation av Nordiska rådet 1964.

Rekommendation nr 24/1964 angående vidgat lärarutbyte

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att årligen ställa envar ett belopp – i Sverige 100 000 svenska kronor och i de övriga nordiska länderna av motsvarande storleksordning – till förfogande för lärarutbyte mellan skolor i de nordiska länderna, och

2. att årligen bevilja ett lika stort belopp för utbyggande av reselektorverksamheten mellan skolorna i de nordiska länderna.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Efter beslut av de nordiska undervisningsministrarna hänsköts frågan 1964 till Nor-

diska kulturkommissionen (NKK) för beredning. För utredning av såväl denna fråga som spørgsmålet om en utbyggnad av folkskoleseminariernas undervisning i nordiska språk (se s. 249) tillsatte NKK arbetsgrupper i samtliga nordiska länder. Sedan utredningsarbetet slutförts beslöt NKK vid möte i Odense den 8–11 oktober 1967 hemställa hos regeringarna om åtgärder för att få till stånd dels ett för de nordiska länderna gemensamt mål för grannspråkundervisningen, dels anvisningar och ytterligare hjälpmedel för denna undervisning i syfte att kraftigt öka dess effekt. NKK förutsatte därvid att lärarutbytet och reselektorverksamheten i de nordiska länderna skulle utbyggas vidare.

NKK överlämnade den 4 september 1968 till regeringarna en redogörelse beträffande lärarutbytet. Däri konstaterades att detta, på grund av de begränsade medel som står till förfogande, bör koncentreras till grannspråkundervisningen. NKK förordade att medel för verksamheten ställs till förfogande enligt följande:

Danmark:	60 000 danska kronor
Finland:	38 000 danska kronor
Norge:	43 000 danska kronor
Sverige:	87 000 danska kronor

NKK:s förslag har förelagts skolmyndigheterna i Norden, vilka tillstyrkt detsamma. I *Danmark* har i förslaget till finanslov för 1970/71 begärts en bevillning på 55 500 danska kronor. I *Norge* uppgår anslaget för närvarande till 36 000 danska kronor. *Finland* har redan uppnått det önskade beloppet. I *Sverige* uppgår anslaget för 1970/71 till 64 500 danska kronor.

Kommittén för nordiskt akademiskt sam-

arbete disponerar ett anslag till bl. a. gästföreläsare från annat nordiskt land. Budgetåret 1969/70 uppgick anslaget i *Danmark* till 14 700 danska kronor, i *Finland* till 3 000 mark jämte dispositionsmedel och i *Sverige* 25 000 svenska kronor. Den svenska kommittén för nordiskt akademiskt samarbete har emellertid med utgången av budgetåret 1969/70 nedlagt sin verksamhet. Medel motsvarande det tidigare anslaget till kommittén har förts upp under andra anslag.

På basis av en utredning i samarbete med föreningarna Norden sände NKK:s sektion II i februari 1970 en resolution till regeringarna i vilken man rekommenderade ökat utbyte av lärare och skolungdom mellan de nordiska länderna.

Rekommendationen är delvis genomförd, delvis under utredning.

7. Skolfilm- och skol-TV-samarbete

De enskilda nordiska länderna anses var för sig utgöra alltför små marknadsområden med hänsyn till kostnaderna för produktion av skolfilm och skol-TV-program. En samproduktion och gemensam distribution av dylika program i hela Norden har därför ansetts kunna erbjuda avsevärda fördelar. Mot denna bakgrund antog Nordiska rådet 1966 en rekommendation till regeringarna att ta initiativ till ett samarbete på området. Vid 1970 års rådssession antogs vidare en rekommendation angående samnordisk produktion av undervisningsmaterial för radio och TV.

Rekommendation nr 6/1966 angående samarbete beträffande skolfilm och skol-TV

Till reg. i **D, F, I, N, S**

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder i syfte att etablera ett effektivt nordiskt samarbete beträffande produktion och distribution av skolfilm och skol-TV-program.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Rekommendation nr 9/1970 angående material till undervisningen i radio och TV

Till reg. i **D, F, I, N, S**

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i samband med den nationella utbyggnaden av produktionen av material för undervisningen i radio och TV verka för en fastare organisation

av den samnordiska produktionen på området.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Vad gäller skol-TV-programmen har regeringarna konstaterat att ett omfattande och effektivt samarbete redan pågår mellan de nordiska ländernas skol-TV-avdelningar. Rekommendationen har tillställts de enskilda ländernas radio- och TV-ledningar, men i övrigt har några åtgärder i anledning av rekommendationen i denna del inte vidtagits. En utbyggnad av programutbytet kommer emellertid att övervägas i samband med pågående nationella utredningar rörande möjligheterna att effektivisera radio- och TV-undervisningen.

Frågan om skolfilm har tagits upp till behandling inom ett av Nordiska kulturkommissionen (NKK) tillsatt expertutskott, vilket avgivit betänkande i december 1966. I ett uttalande till regeringarna 1968, ansåg NKK att man borde avvakta utredningen om harmoniseringen av de nordiska skolordningarna innan man tog ställning till utskottets förslag om en nordisk skolfilminstitution (se s. 234–235).

Förslaget i rekommendation nr 9/1970 har tillstyrkts av Norsk rikskringkasting och övervägs i den finska skolstyrelsen samt i den svenska TRU-kommittén. Det danska undervisningsministeriet har anslutit sig till förslaget men anser inte att det är lämpligt att behandla frågan om undervisningsmaterial för radio och TV isolerat. Frågan bör istället ses i samband med produktion

och distribution av undervisningsmaterial som helhet. Danska undervisningsministeriet överväger att aktualisera det samlade problemkomplexet angående skolornas tillgång på undervisningsmaterial.

Rekommendationerna är delvis under utredning.

8. Undervisning i nordiska språk

Resultatet av den i de nordiska ländernas skolor förekommande undervisningen i grannlandsspråken är givetvis beroende av lärarnas förutsättningar och intresse för uppgiften. Den utbildning seminarierna och andra lärarutbildningsanstalter skänker de blivande lärarna i dessa språk måste därför tillmätas avgörande betydelse. Den måste utformas så, att de blivande lärarnas intresse för broderländernas språk och kultur väcks och stärks.

Rekommendation nr 23/1964 angående utbyggnad av folkskoleseminariernas undervisning i nordiska språk

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att snarast vidtaga åtgärder för att stärka undervisningen i de nordiska ländernas språk vid folkskoleseminarier och lärarhögskolor,

2. att vidtaga åtgärder för anordnande av en effektiv efterundervisning i berörda språk för redan utexaminerade lärare,

3. att vidtaga åtgärder i syfte att de blivande lärarna instrueras i den moderna undervisningsmetodiken i fråga om utnyttjande av audiovisuella hjälpmedel vid språkundervisningen, samt

4. att ställa nödiga anslag till förfogande för anordnande av utbyte av lärare mellan seminarier och lärarhögskolor, utbyte av lärarkandidater, besök av reselektorer eller språkassistenter, föredrag av författare och andra kulturpersonligheter samt utbyggnad av bi-

bliotekens vid seminarierna och lärarhögskolorna bestånd av nordisk litteratur samt prenumeration på nordiska tidskrifter till dessa.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Regeringarnas åtgärder

Nordiska kulturkommissionen (NKK) har med utgångspunkt dels från ovannämnda rekommendation, dels från rekommendation nr 24/1964 angående vidgat lärarutbyte (jfr s. 245–246), dels från ett förslag från Nordiska seminaristrådet om upprättande av en nordisk högskola för lärarstudering, dels ock från en hemställan från förningarna Nordens delegerademöte om utredning av grannspråkundervisningens målsättning m. m., utrett frågan om denna undervisning. Vid NKK:s plenarmöte i Odense den 8–11 oktober 1967 beslöts på förslag av dess sektion II om en hemställan hos regeringarna att vidtaga åtgärder för att få till stånd dels ett för de nordiska länderna gemensamt mål för grannspråkundervisningen, dels anvisningar och ytterligare hjälpmedel för denna undervisning i syfte att kraftigt öka dess effekt.

Generellt torde kunna konstateras att det sedan rekommendationens avgivande skett en betydande utbyggnad i alla de nordiska länderna av folkskoleseminariernas undervisning i nordiska språk. Även undervisningen i användningen av audiovisuella hjälpmedel har förstärkts.

Rekommendationens syfte har i huvudsak uppnåtts.

9. Matematikundervisning

Med uppgift att verka för en modernisering av matematikundervisningen i de nordiska ländernas skolor tillsattes år 1960 en kommitté sammansatt av representanter från Danmark, Finland, Norge och Sverige – Nordiska kommittén för modernisering av matematikundervisningen. Kommittén avgav 1967 sitt betänkande med bl. a. förslag till nya kursplaner, på dessa planer baserade försökstexter samt avnämningarundersökningar (se NU 1968: 9–12). Rapporten behandlade i första hand matematikundervisningen för årskurserna 7–12 men även i viss utsträckning metodiska frågor och den inledande matematikundervisningen för årskurserna 1–6.

År 1968 beslöt Nordiska rådet rekommendera regeringarna att genomföra kommitténs förslag.

Rekommendation nr 36/1968 angående modernisering av matematikundervisningen

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

I. att genomföra de av Nordiska kommittén för modernisering av matematikundervisningen föreslagna reformerna av matematikundervisningen i de nordiska ländernas skolor och

II. att anvisa erforderliga anslag för fortsatt samarbete för reformering av matematikundervisningen på skolans lägre stadier.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Regeringarnas åtgärder

Resultaten av utredningarna om modernisering av matematikundervisningen i årskurserna 7–12 berör i *Danmark* dels i betydlig omfattning matematikundervisningen i skolan – läroböcker har helt eller delvis utarbetats på grundval av de vunna erfarenheterna – dels den undervisning som inte direkt baseras på den nya matematiken.

I *Finland* deltar i den nya försöksverksamhet, som omfattar de sex första skolåren, klasser anknutna till folkskolor, läroverk och lärarhögskolors övningsskolor. Sedan hösten 1968 använder ungefär 25 % av första skolårsklassens elever läroböcker, som utformats i enlighet med Nordiska kommitténs för modernisering av matematikundervisningen principer. Läroböckerna för femte skolåret är tills vidare mest av traditionell typ, men de har av författarna kompletterats med mängdlära. För det sjunde skolåret har utkommit läroböcker i geometri och algebra som utarbetats på grundval av den samnordiska försöksverksamheten. Flera nya läroböcker för gymnasiet har utarbetats eller är under produktion.

Under år 1968 har närmare 2 000 folkskollärare genomgått en grundkurs i moderniserad matematikundervisning i enlighet med ovannämnda kommittés rekommendation om matematikundervisningen för de fyra första skolåren. För läroverkslärare (ca 400) har under 1968 anordnats tilläggskurser som till sitt innehåll helt byggt på sagda kommittés rekommendationer.

I *Island* arbetar man för närvarande på en revision av matematikundervisningen på folk- och realskolestadiet. Man kommer därvid att i mån av möjlighet uppmärksamma

de resultat som kommittén lagt fram.

Våren 1969 var det i *Norge* ca 14 avgångsklasser i den 9-åriga skolan som genom hela ungdomsskolan (dvs. grundskolans sista år) fått undervisning i modern matematik. Läroplanen för grundskolan revideras för närvarande i samband med övergång till 9-årig skola. Vad gäller matematiken kommer man att beakta förslagen från Nordiska kommittén för modernisering av matematikundervisningen. Också i gymnasiet bedrivs försök med modern matematik med utgångspunkt i kommitténs förslag. Denna försöksverksamhet kan antas öka snabbt.

Skolöverstyrelsen i *Sverige* framlade hösten 1969 en ny läroplan för grundskolan. Denna har införts läsåret 1970/71 med början i årskurserna 1, 4 och 7. I läroplanen har man i fråga om matematiken beaktat de förslag som kommittén framlagt.

I fråga om matematikundervisningen för årskurs 1–6 krävs fortsatta undersökningar. Vissa undersökningar har utförts av en inom Nordiska kulturkommissionen (NKK) tillsatt ny kommitté, Matematikundervisningens nordiska kommitté (MUNK). MUNK avgav i november 1970 sin huvudrapport om »Harmonisering av matematikundervisningen i årskurs 1–6 i de nordiska länderna». Kommittén avslutade sitt arbete den 31 december 1970. Avsikten är att detta arbete skall föras vidare inom ramen för arbetet med harmoniseringen av skolordningarna i Norden. (Jfr s. 234–235.)

Rekommendationen är under genomförande.

10. Studieutbytesresor

På initiativ av föreningarna Norden skapades under efterkrigstiden ett system med vänorter. I detta arbete har stort intresse visats utbytet av skolbarn. Detta har i regel tillgått så, att en skolklass besökt sin stads vänort i annat nordiskt land och där under kortare tid gått i skola. I syfte att skapa förutsättningar för en utbyggnad av verksamheten antog Nordiska rådet 1958 en rekommendation om statsunderstöd till verksamheten. År 1964 antogs därefter en rekommendation om ökning av anslagen.

Rekommendation nr 10/1958 angående statsunderstöd till studieutbytesresor mellan nordiska skolor

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å stille midler til rådighet på statsbudsjettene, slik at foreningene Norden kan arrangere studieutvekslingsreiser mellom skoler i de nordiske land, uten utgifter for elevene til reisen.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Rekommendation nr 20/1964 angående anslag till studieutbytesresor mellan nordiska skolor

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i varje nordiskt land årligen ställa avsevärda förhöjda medel till förfogande för studieutbytesresor så att en successiv utbyggnad av elevutbytesverksamheten mellan skolorna i de nordiska länderna blir möjlig.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Regeringarnas åtgärder

1958 års rekommendation behandlades av de nordiska undervisningsministrarna vid deras åttonde möte, som hölls i Oslo den 2–4 januari 1959. De uttalade därvid att ett-vart av de nordiska länderna skulle försöka genomföra rekommendationen på för varje land mest ändamålsenligt sätt. Som resultat härav ställdes sedermera i samtliga nordiska länder anslag av varierande storlek till förfogande för föreningarna Norden för anordnande av utbytesresor mellan nordiska skolor.

1964 års rekommendation hänsköts av danska undervisningsministeriet till Nordiska kulturkommissionen (NKK), som i september 1964 avgav betänkande i frågan till de nordiska ländernas regeringar. Därav framgick, att det årliga bidraget till nordiska utbytesresor för skolelever vid den aktuella tidpunkten utgjorde i Danmark 15 000 danska kronor, i Finland 13 700 mark, i Norge 15 000 norska kronor och i Sverige cirka 5 000 svenska kronor. NKK föreslog en förhöjning i vart och ett av länderna till ett belopp motsvarande 80 000 svenska kronor.

Som ett resultat härav har i samtliga länder en successiv förhöjning av ifrågavarande anslag genomförts. Statsbidraget utgår för närvarande med följande belopp: Danmark (1969/70) 106 000 danska kronor, Finland (1969) 43 000 mark, Norge (1969) 95 000 norska kronor och Sverige (1970/71) 75 000 svenska kronor.

Rekommendationerna har delvis genomförts.

11. Skolresor

Sedan många år tillbaka beviljar järnvägsföretagen i de nordiska länderna särskilda rabatter för gruppresor för ungdom. Dessa rabattförmåner gäller såväl vid resor inom det egna landet som vid resor i nordiskt grannland. Beträffande villkoren för att komma i åtnjutande av dessa rabattförmåner råder emellertid betydande olikheter mellan länderna, bl. a. med avseende på åldersgränser, rabatternas omfattning och krav på medborgarskap. En rekommendation om samordning av dessa rabattbestämmelser antogs av rådet 1955. 1965 beslöt rådet rekommendera regeringarna att utreda omfattningen av skolreseverksamheten och överväga åtgärder för att förbättra planeringen av densamma.

Rekommendation nr 14/1955 angående främjande av internordiska resor för skol- och föreningsungdom

Till reg. i D, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att söka ytterligare främja de internordiska resorna för skol- och föreningsungdom, varvid framför allt en bättre samordning av utgående rabattförmåner bör eftersträvas.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1957.

Rekommendation nr 6/1965 angående nordiska skolresor

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att låta undersöka i vilken om-

fattning skolresor förekommer mellan de nordiska länderna och överväga åtgärder för förbättrad planering av dessa.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rekommendation nr 14/1955 utarbetades inom kommunikationsdepartementet i Sverige förslag till åtgärder för internordisk samordning av rabattförmåner för skol- och föreningsungdomsresor (se Nordisk Råd, 4:e sess. 1956, s. 1112–1114). Förslaget vann emellertid inte anslutning i de övriga länderna. På grund härav har varken Sverige, Finland eller Norge vidtagit några åtgärder enligt nämnda rekommendation. Vissa åtgärder har emellertid genomförts i Danmark (se härom Nordiska rådets verksamhet 1952–1961; NU 1962: 8, s. 227–228).¹

Rekommendation nr 6/1965 föranledde Finlands regering att sommaren 1965 hos Nordiska kulturkommissionen (NKK) begära förslag i ärendet. På uppdrag av NKK:s sektion II utarbetades inom föreningen Norden i Sverige en plan för ett eventuellt utredningsarbete. Planen behandlades av sektionen vid ett möte i Tammerfors den 15–16 november 1965, varvid konstaterades, att utbytet av den föreslagna kartläggningen av skolresornas omfatt-

¹ En presidieskrivelse angående gruppreserabatter på nordiska järnvägar, som bl. a. avsåg rabatter för ungdomsresor, avgavs i juni 1969. (Se vidare härom s. 450–451.)

ning inte kunde anses motsvara insatserna för en dylik utredning. Bättre information om och planering av skolresorna var, enligt sektionen, inte heller beroende av en undersökning om skolresornas omfattning. Sektionen avstyrkte därför förslaget om en dylik kartläggning men uttalade, att för-
eningarna Norden, eventuellt med statsstöd, borde utarbeta en informationsfolder om skolresor i Norden.

Rekommendationerna har inte genomförts.

12. Fackutbildning för isländsk ungdom

För Islands vidkommande har det många gånger varit svårt att tillgodose det kraftigt ökade behovet av kvalificerad fackutbildad personal. På en rad specialiserade yrkesutbildningsområden har intresserade isländska ungdomar ofta varit hänvisade till utbildning i utlandet, framför allt i de övriga nordiska länderna. I flera fall har emellertid framställningar från isländska ungdomar om att vinna inträde vid nordiska skolor avslagits med hänvisning till att platserna inte räcker till för det stora antalet sökande från det egna landet. Mot denna bakgrund antog Nordiska rådet 1960 en rekommendation om isländsk ungdoms studier vid folkhögskolor i övriga nordiska länder samt 1968 en rekommendation om åtgärder för att möjliggöra för isländska ungdomar att erhålla specialiserad yrkesutbildning vid de nordiska länders yrkesutbildningsanstalter.

Rekommendation nr 8/1960 angående isländsk ungdoms studier vid folkhögskolor i övriga nordiska länder

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å sørge for en betydelig økning i antall stipendier beregnet på isländsk ungdom til studier ved folkehøgskoler i andre nordiske land.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1961.

Rekommendation nr 5/1968 angående fackutbildning för isländsk ungdom

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att ställa till förfogande särskilda stipendiemedel samt vidtaga övriga erforderliga åtgärder för att möjliggöra för isländska ungdomar att erhålla specialiserad yrkesutbildning i dessa länders yrkesutbildningsanstalter.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Regeringarnas åtgärder

Stipendiemedel. I Danmark finns för närvarande 4 årliga stipendier på 7 000 danska kronor för utbildning av isländska ungdomar. I finanslovforslaget för 1970/71 föreslås vidare 4 stipendier på 1 250 danska kronor varav två för mejerilärningar och två för elever vid fortsättningskurser för mejerister. I Sverige har för läsåret 1970/71 anvisats 5 stipendier på 7 000 danska kronor. Varje år anvisas medel för stipendier till isländska elever vid svenska folkhögskolor. Stipendierna fördelas av svenska föreningen Norden. I Norge kommer, under förutsättning av stortingets godkännande, fr. o. m. den 1 juli 1971 att finnas 5 stipendier av samma storleksordning.

Norge: 16 stipendier à 2 000 norska kronor ställs varje år till disposition för isländska elever vid norska folkhögskolor. Ordningen administreras av norska föreningen Norden.

I Finland är man beredd att från fall

till fall ta upp frågan till välvillig prövning om intresse föreligger från isländsk sida.

Tillträde till utbildningsanstalter. Islands undervisningsministerium har i skrivelse den 27 januari 1969 upplyst att det föreligger behov av utbildningsmöjligheter i de andra nordiska länderna särskilt på följande områden:

Vidareutbildning av elever, som avlagt examen vid teknisk skola i Island. Utbildning av lärare till tekniska skolor samt vidareutbildning av sådana lärare.

Läringsutbildning i de fack där utbildningsmöjligheter saknas i Island.

Regeringarna i Danmark, Norge och Sverige har uttalat att de ovannämnda isländska önskemålen bör kunna tillgodoses. Enligt det *finska* budgetförslaget för år 1971 skall ett anslag om 16 000 mark beviljas för detta ändamål.

Rekommendationerna har delvis genomförts.

13. Folkhögskolesamarbete

Nordiska rådet har antagit ett flertal rekommendationer rörande folkhögskolesamarbetet. De rekommendationer, som är av allmän natur och avser samarbetet överhuvud, har gällt a) elevernas möjlighet att få stipendier, varvid de isländska elevernas ställning tagits upp till särbehandling, b) möjligheterna att ordna lärarutbyte mellan skolorna, c) anordnande av kurser för folkhögskolelärare, d) anvisande av medel för inköp av nordiska böcker till folkhögskolornas bibliotek.

Rekommendation nr 8/1953 angående kulturellt samarbete

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar medlemsstaternas regeringar att

f) undersöka frågan om nordiska folkhögskolor och framlägga förslag i ärendet samt i övrigt främja ett vidgat samarbete beträffande folkhögskolor

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1955 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m.

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene å sette ut i livet Nordisk Kul-

turkommisjons vedtak på plenumsmøtet 21.–22. juni 1954 om stipendier og annen støtte til de eksisterende folkehøgskoler,

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 133–137).

Sverige: för elever vid folkhögskolor utgår studiehjälp på samma villkor som för elever vid andra skolor.

Beträffande möjligheterna att ordna lärarutbyte mellan skolorna kan för *Norges* del nämnas att varje år 25 000 norska kronor ställs till disposition för elev- och lärarutbyte i Norden.¹

Rekommendationerna har delvis genomförts i ifrågavarande avseende.

¹ Se även s. 245–246 samt s. 252.

14. Stöd åt Nordiska folkhögskolan i Kungälv

Nordiska folkhögskolan i Kungälv har sedan 1947 bedrivit en undervisning, vilken är att betrakta som ett försök till samnordisk folkhögskoleundervisning. Skolan har varit i starkt behov av ekonomiskt stöd från samtliga nordiska länder för att kunna fortsätta och utvidga sin verksamhet.

Rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m.

Till reg. i D, I, N, S
Det Nordiske Råd henstiller till regjeringene

å øke bevilgningene som ovenfor anført¹ til den nordiske folkehøyskole i Kungälv fra den danske og norske regjering til å omfatte full gasje for en lærer fra hvert av landene,

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1956 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 137).

Rekommendationen har genomförts i ifrågavarande avseende.

---

¹ Nordisk Råd, 2. sesj., 1954, s. 832.

15. Nordens folkliga akademi

Från dansk sida har allt sedan Nordiska rådets tillkomst planer för att förverkliga Grundtvigs tanke om Nordens folkliga akademi framförts med stor kraft i rådet. Vid den andra råds-sessionen 1954 antogs en rekommendation om att utreda frågan. Sedan utredningen slutförts antogs 1961 en rekommendation om att realisera utredningsförslagen.

Rekommendation nr 18/1954 angående en nordisk folkakademi m. m.

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene

å nedsette et sakkyndig nordisk utvalg til å utrede nærmere spørsmålet om Nordens folkelige akademi.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1961 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 9/1961 angående nordisk folkakademi

Till reg. i D, F, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene i Danmark, Finnland, Norge og Sverige å gjennomføre det foreliggende forslag fra ekspertutvalget vedrørende et nordisk folkeakademi (Nordisk utredningsserie, 1961: 2) med de eventuelle endringer som, etter en detaljert gjennomgåelse av innstillingen, måtte anses for nødvendige.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rekommendation nr 18/1954 tillsattes år 1957 ett nordiskt sakkunnigutskott för att utreda frågan om en nordisk folkakademi. Utskottet framlade sitt betänkande i december 1960 (NU 1961: 2). I betänkandet förordade utskottet, att man skulle söka realisera tanken på en nordisk folkakademi i form av en försöksordning i anslutning till Nordiska folkhögskolan i Kungälv, hos vilken folkakademien skulle kunna förhyra nödiga lokaler, så snart folkhögskolans tillbyggnadsprojekt hade genomförts. För folkakademiens drift under en femårig försöksperiod skulle nödvändiga medel tillskjutas av Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Sedan de nordiska undervisningsministrarna vid sitt nionde möte i Helsingfors den 20–22 mars 1961 förelagts utskottets förslag, antog dessa en resolution, vari regeringarna rekommenderades att upprätta en nordisk folkakademi. Sedan medel för uppförandet av folkakademien ställts till förfogande i samtliga länder och statuter för akademien underskrivits den 3 februari 1966 vid ett kultur- och undervisningsministermöte i Helsingfors, kunde kursverksamheten inledas vårterminen 1968. Den formella invigningen av akademien skedde i juni 1968.

Rekommendationerna har genomförts.

16. Folkbildningsarbete

I nära sammanhang med arbetet för samverkan mellan de nordiska ländernas folkhögskolor står frågan om samarbete beträffande det frivilliga bildningsarbetet överhuvud. Denna fråga behandlades vid Nordiska rådets första session år 1953.

Rekommendation nr 8/1953 angående kulturellt samarbete

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar medlemsstaternas regeringar att

-----
f) --- främja ett vidgat samarbete beträffande --- frivilligt bildningsarbete;

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1955 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 139).

Rekommendationens syfte har delvis uppnåtts i ifrågavarande avseende.

17. Vuxenundervisning i radio och TV

Den senaste tidens snabbt stegrade utbildnings- och fortbildningsbehov har skapat ett starkt tryck på undervisningsväsendet inte minst på den högre utbildningens område. Samtidigt har det mer och mer börjat betraktas som en normal företeelse att grundutbildning skall följas av en kontinuerlig fortsatt utbildning, bl. a. i form av vuxenutbildning. Mot denna bakgrund beslöt Nordiska rådet 1966 rekommendera regeringarna att överväga en utbyggnad av vuxenundervisningen i radio och TV.¹

Rekommendation nr 7/1966 angående vuxenundervisning i radio och TV

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna och formerna för ett nordiskt samarbete i fråga om utbyggnad av utbildningen på vuxenundervisningens område i radio och TV.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Frågan om vuxenundervisningens organisation m. m. utreds för närvarande i flertalet nordiska länder. I *Danmark* har i februari 1966 ett av Danmarks radio tillsatt utskott avgivit ett första betänkande beträffande vuxenundervisningen i radio och TV. Ministeriet för kulturelle anliggender har i juni 1967 tillsatt en kommission för att utreda Danmarks radios allmänna verk-

samhet under kommande år, däribland frågan om Danmarks radios förhållande till planerna på en organiserad vuxenundervisning. Man har från dansk sida hävdat, att det synes riktigast att den vidare utbyggnaden av det nordiska samarbetet vad gäller vuxenundervisning i radio och TV vilar i avvaktan på det nationella reformarbetet. I *Finland* har under våren 1966 en särskild kommission utrett radions och televisionens uppgifter inom vuxenundervisningen, framför allt inom vidareutbildningen. Den finska radion har under de senaste åren verkat i fast samarbete med de myndigheter samt folkbildningsorganisationer och anstalter som är ansvariga för vuxenundervisningen. Inom folkbildningsorganisationerna finns en examensnämnd i vilken också rundradion är representerad. Den finska radion har ansett det önskvärt att regeringarna definierar sin ståndpunkt till kartläggande av radions och televisionens behov beträffande vuxenundervisningsprogram under de kommande åren och rekommendera i vilken riktning vuxenundervisningen borde utvecklas i radio och televisionen. På denna grund kunde de fria folkbildningsorganisationerna samt övriga av vuxenutbildning intresserade senare tillsammans med radiobolagen komma överens om konkreta åtgärder på programverksamhetens område. I *Norge* tillsattes i november 1966 en kommitté för att utreda frågan om radions och televisionens plats i undervisningen och vuxenutbildningen. Enligt kommitténs mandat skall den bl. a. undersöka möjligheterna för nordiskt samarbete på området. Kommittén har avgivit förslag och rege-

¹ Vid rådets artonde session 1970 antogs en rekommendation (nr 9/1970) angående material till undervisning i radio och TV (jfr s. 247-248).

ringen har våren 1971 lagt fram ett stortingsmeddelande om saken. Vad *Sverige* beträffar skall, i enlighet med den vuxenutbildningsreform som beslutades av 1967 års riksdag, radio och television i ökad utsträckning utnyttjas inom vuxenutbildningen. Under budgetåret 1967–68 har viss försöksverksamhet inletts. Verksamheten handhas av en särskild kommitté (TRU), som bl. a. har till uppgift att undersöka vilka kostnadsbesparingar som kan uppnås genom ett nordiskt samarbete i produktionen av utbildningsprogram. Ljudradion förfogar för närvarande över tre riksomfattande kanaler. Utredning pågår om möjligheterna att genom teknisk »klyvning» av dessa erhålla ytterligare tre. Vid årsskiftet 1969–70 startade en andra kanal i televisionen. Det anses därför finnas goda förutsättningar för en ökad sändningstid för undervisningsprogram i framtiden.

Rundradioföretagen i Norden har sedan länge bedrivit ett givande samarbete. Detta har bl. a. resulterat i gemensamt producerade program och programutbyte. Speciellt ifråga om skolradio och skol-TV sker ett regelbundet samarbete. Ett utvidgat samarbete av liknande art inom vuxenutbildningen torde bli möjligt för Sveriges del, bl. a. genom utbyggnaden av sändarnätet och genom den nya vuxenutbildningsorganisationen.

Frågan om nordiskt samarbete beträffande vuxenundervisningen i radio och TV togs upp till diskussion mellan Nordiska rådets kulturutskott och representanter för de nordiska ländernas radio- och TV-styrelser vid kulturutskottets möte den 8–9 september 1966 (NU 1966: 7). Därutöver synes några åtgärder i rekommendationens syfte inte ha vidtagits.

Rekommendationen har inte genomförts.

18. Undervisning för finskspråkiga i Sverige

Frågan om undervisningen för finskspråkiga i Sverige utgör ett allvarligt problem för vars lösande aktiva åtgärder måste vidtas. Det största behovet av åtgärder gäller de till Sverige från Finland inflyttade talrika finskspråkiga invandrarnas barn, vilkas anpassning i den svenska skolmiljön på grund av bristande språkkunskaper bereder betydande svårigheter. Specialåtgärder krävs också för att underlätta den vuxna finskspråkiga befolkningens anpassning i det svenska samhället. År 1967 antog Nordiska rådet en rekommendation om bättre koordinering och planering av åtgärderna på området.

Rekommendation nr 27/1967 angående undervisning för finskspråkiga i Sverige

Till reg. i F, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att tillätta ett permanent rådgivande och förslagsställande samarbetsorgan med uppgift att verka för att underlätta den i Sverige bosatta finskspråkiga befolkningens utbildningsproblem.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Regeringarnas åtgärder

Ett finsk-svenskt samarbetsorgan, det s. k. Finsk-svenska utbildningsrådet, bestående av tre svenska och tre finska representanter inrättades hösten 1967 med uppgift att lösa den i Sverige bosatta finskspråkiga befolkningens utbildningsproblem.

Utbildningsrådet har bl. a. genomfört en omfattande språkundersökning bland finländska barn och ungdomar i Sverige. Utbildningsrådet har tagit initiativ till och utreder åtgärder på utbildningsområdet som dels kan medge en integration av den finskspråkiga befolkningen i det svenska samhället utan att de språkliga och allmänskulturella banden med det finska och Finland avbryts, dels kan medverka till att en eventuell återflyttning till Finland blir så problemfri som möjligt. Som exempel på frågor som behandlats kan nämnas olika organisatoriska åtgärder ägnade att främja den finskspråkiga befolkningens utbildning i Sverige, rekrytering av tvåspråkiga lärare, utveckling och produktion av läromedel, folkhögskolekurser för finskspråkiga, finskans ställning inom det svenska skolsystemet, bibliotekens innehav av finskspråkig litteratur, vidgad radio- och TV-programverksamhet på finska m. m.

Rekommendationen har genomförts.

19. Trafikundervisning

Trafikundervisning har ännu inte i alla nordiska länder helt integrerats i skolundervisningen. Då åtgärder krävs för att effektivisera orienteringen i trafiksäkerhet beslöt Nordiska rådet 1969 antaga en rekommendation till regeringarna om en effektivisering av denna undervisning, om stöd för samnordisk produktion av läromedel på området och om organiserad fortbildning av lärare.

Rekommendation nr 14/1969 angående effektiviserad trafikundervisning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

I. att skyndsamt inleda samarbete för åstadkommande av en effektiv trafikundervisning på skolans alla stadier,

II. att stödja den samnordiska produktionen av läromedel för denna undervisning samt

III. att vidtaga åtgärder för åstadkommande av en organiserad fortbildning av vederbörande lärare.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Regeringarna har uttalat att det löpande samarbetet med utbyte av material, erfarenheter och idéer bör ske genom direkt kontakt mellan berörda myndigheter och organisationer i de olika länderna. I övrigt har regeringarna ansett det önskvärt att frågan om harmonisering av trafikundervis-

ningen i Norden i sin helhet tas upp i samband med harmoniseringsarbetet rörande skolordningarna.

Regeringarna har därför överlämnat rekommendationen för beaktande och yttrande till det utskott som tillsatts för rådets rekommendation nr 26/1967 om harmonisering av skolordningarna i de nordiska länderna (jfr s. 234–235). Utskottet behandlar även trafikundervisningen i sitt i februari 1970 framlagda betänkande (NU 1970: 9).

Rekommendationen är delvis under utredning.

20. Konstundervisning

Undervisningen i estetiska ämnen i nordiska skolor är enligt mångas uppfattning otillräcklig. Enligt deras uppfattning bör undervisningen omorganiseras så, att samtliga former av estetiskt skapande såsom bl. a. musik, dans och litteratur ingår och nya ämnen såsom film, radio- och TV-kunskap införs. Mot denna bakgrund antog Nordiska rådet 1969 en rekommendation om att reformera och effektivisera konstundervisningen m. m.

Rekommendation nr 15/1969 angående nordiskt samarbete om konstfostran

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

I. att i samband med arbetet rörande harmoniseringen av de nordiska skolordningarna (rek. 26/1967) pröva frågan om en reformering och effektivisering av skolans undervisning i estetiska ämnen,

II. att i samråd producera läromedel för denna undervisning samt

III. att vidtaga åtgärder för åstadkommande av en permanent nordisk fortbildning av lärarna på ifrågavarande undervisningsområde.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendationen har vad rör dess första och andra del, reformering och effektivisering av skolans undervisning i estetis-

ka ämnen samt produktion av läromedel, överlämnats till Nordiska kulturkommissionen (NKK) för prövning i samband med utredningsarbetet rörande harmonisering av de nordiska skolordningarna. Utskottet har i februari 1970 framlagt ett betänkande (NU 1970: 9).¹

Rekommendationens tredje del, frågan om nordisk fortbildning av lärare på ifrågavarande område, ingår som ett led i det samarbete som redan försiggår rörande fortbildning av lärare. För *Danmarks* del har genom lag av den 8 juni 1969 om utbildning av lärare för folkskolan, möjlighet givits för blivande lärare att redan under själva lärarutbildningen i högre grad än tidigare tillägna sig de nödvändiga kunskaper att undervisa på området. Skolöverstyrelsen i *Sverige* har fått i uppdrag att vidta de åtgärder överstyrelsen finner lämpligt i anledning av denna del av rekommendationen. Skolstyrelsen i *Finland* har anmodats vidta nödiga åtgärder i detta hänseende. I *Norge* kommer man att vara uppmärksam på de frågor rekommendationen aktualiserar i samband med den genomgång av undervisningens innehåll som pågår inom det allmänna skolväsendet och i lärarutbildningen.

Rekommendationen är delvis genomförd, delvis under utredning.

¹ Se även s. 234–235.

21. Utbildning av ortopediska handskomakare m. fl.

Bland de handikappade finns åtskilliga som inte kan använda konfektionsindustrins produkter utan måste anlita hantverkare för att få medicinskt riktiga skodon eller proteser. Detta förutsätter emellertid en återväxt av yrkesmän av detta slag. Dessa yrkesgrupper håller nu på att försvinna och endast en ordnad utbildning anses kunna trygga återväxten. I syfte att få till stånd en sådan fackutbildning i samnordisk regi avgav rådspresidiet en skrivelse till regeringarna i januari 1969.

Presidieskrivelse den 17 januari 1969 angående samnordisk utbildning för ortopediska handskomakare och protestekniker¹

Till reg. i D, F, I, N, S

---- får presidiet hemställa till regeringarna i de nordiska länderna att vidtaga åtgärder för att få till stånd en samnordisk utbildning för ortopediska handskomakare och protestekniker (bandagister).

Regeringarnas åtgärder

Några samnordiska överläggningar i frågan synes inte ha ägt rum. Visst initiativ har emellertid tagits på nationellt plan.

Sverige: Svenska centralkommittén för rehabilitering (SVCR) har sedan 1949 bedrivit utbildning av ortopedteknisk personal. Behovet av protestekniker är litet och detta skapar speciella problem med hänsyn till det begränsade underlaget för olika utbildningsprojekt. Det har därför varit naturligt och ofta nödvändigt att basera utbildningen på nordisk samverkan. I t. ex. de centrala kurser, som anordnats i Stockholm inom ramen för bandagistutbildningen har in-

emot hälften av deltagarna kommit från Danmark, Finland, Norge och Island. Det nordiska samarbetet på området beaktas av en särskild kommitté inom Nordisk förening för rehabilitering.

Sveriges hantverks- och industriorganisation har i en framställning till den svenska Skolöverstyrelsen den 19 november 1969 föreslagit inrättande av en särskild utbildningslinje för ortopediska skomakare vid Centrala yrkesskolan i Örebro. Utbildningen, som beräknades starta under höstterminen 1970, föreslogs uppdelad på dels en treårig grundläggande ortopedskomakarelinje dels en två-månaders fortbildningskurs i ortopedisk skojustering för redan verksamma skomakare. På grund av det låga elevantalet har emellertid den treåriga grundutbildningen inte kommit igång utan endast den tidigare nämnda fortbildningskursen. Samtidigt har ovannämnda organisation hos svenska utbildningsdepartementet anhållit om att elever från andra nordiska länder vid skolan i Örebro beredes möjlighet till studiestöd.

Frågan om ett samnordiskt utbildningsprogram på området utreds för närvarande av en arbetsgrupp med representanter från Skolöverstyrelsen och Handikappinstitutet.

Vid Sophies Mind ortopediska hospital i Oslo har det upprättats en skola för protestekniker. Skolan har två linjer, en för protes- och bandage och en för ortopediska skor. Utbildningstiden är 3 år. Skolan har sammanlagt nio elever fördelad med sex på protes- och bandagelinjen och tre på linjen för ortopediska skor. På grund av de begränsade lokaler som skolan har till sitt förfogande är det för närvarande inte möjligt att motta elever från övriga nordiska länder.

Presidieskrivelsen har inte genomförts.

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 17:e sess., 1969, s. 1110-1111.

E. Vidgat bokutbyte

I sina strävanden att stärka de kulturella förbindelserna mellan de nordiska länderna har Nordiska rådet bland annat inriktat sig på att få till stånd ett vidgat bokutbyte länderna emellan. En rad olika initiativ har tagits i detta syfte. Det har ansetts särskilt betydelsefullt att återskapa den nordiska bokmarknad, som existerade under senare delen av 1800-talet, men som därefter försvunnit med ändrade läsvanor (se under punkt 1 nedan) samt att på olika sätt öka kännedomen om grannlandslitteraturen (punkt 2). Rådets initiativ om ett årligt nor-

diskt litteraturpris har tilldragit sig betydande uppmärksamhet (punkt 3). I övrigt har rådet på detta område förordat utarbetandet av en nordisk litteraturhistoria och ett nordiskt litteraturlexikon (punkt 4), genomförandet av ett system med likställighet mellan författare från olika nordiska länder i vad gäller bibliotekersättning (punkt 5), avskaffande av tull- och importrestriktioner för böcker (punkt 6) samt statligt stöd för främjande av översättning av facklitteraturen från finska och isländska till annat nordiskt språk (punkt 7).

1. Nordisk bokmarknad

En relativt effektivt verksam nordisk bokmarknad torde ha existerat under senare delen av 1800-talet, men den har med ändrade läsvanor småningom försvunnit. Det har emellertid ansetts betydelsefullt att återskapa den nordiska bokmarknaden. Det gäller inte bara att stärka de kulturella förbindelserna mellan länderna i allmänhet utan även att öka färdigheten i att förstå grannspråken. Ekonomiskt skulle en gemensam nordisk bokmarknad erbjuda stora fördelar för författarna.

Rekommendation nr 30/1958 angående gemensam bokmarknad m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene

1. å gi Nordisk kulturkommisjon i oppdrag å foreslå praktiske tiltak med sikte på å skape et felles nordisk bokmarked,

-----
Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1965.

Regeringarnas åtgärder

Frågan om en gemensam nordisk bokmarknad överlämnades av de nordiska undervisningsministrarna vid deras åttonde möte i Oslo 1959 till Nordiska kulturkommis-

sionen (NKK) för utredning. På uppdrag av NKK utarbetade dåvarande chefen för statsbiblioteket i Århus, överbibliotekarien Ib Magnusen, en redogörelse för de problem som sammanhänger med en gemensam nordisk bokmarknad (se NU 1962: 4). Redogörelsen, som avgavs i december 1960, utmynnade i en rad konkreta förslag. En central ställning bland dessa intog förslaget om att tillsätta s. k. nordiska bokkommittéer. Dylika kommittéer har sedermera tillsatts i alla de nordiska länderna. De lyder under föreningarna Norden och är sammansatta av företrädare för dessa samt för författarorganisationerna, bokförlagen, bokhandeln och litteraturkritikerna m. fl. Kommittéernas uppgift är att fortlöpande följa den nordiska bokmarknaden och överväga åtgärder för att utveckla denna, göra framställningar härom till NKK och andra instanser samt själva verka för ett ökat litteraturutbyte mellan de nordiska länderna. Bokkommittéerna avger årligen rapporter över sin verksamhet till NKK:s sektion III.

NKK:s sektion III har 1966 riktat en hänvändelse till de nordiska författarföreningarna rörande möjligheterna att skapa en gemensam nordisk bokmarknad för exklusiva författare, kulturkritiska skribenter etc. genom stöd åt utgivningen av speciellt värdefulla verk på alla de nordiska länders språk.

På anmodan av NKK:s sektion III har föreningarna Nordens bokkommittéer utar-

betat förslag om att lansera ett nordiskt bibliotek av billighetsböcker, dels på originalspråk, dels i översättning. Förslaget går ut på att varje år skall utväljas ett visst antal billighetsböcker, som finns på marknaden i de skandinaviska länderna, och att dessa lanseras på originalspråk i grannländerna. Dessutom skall vissa titlar i översättning från finska, isländska och färöiska inkluderas i biblioteket. Förutsättningen är att böckerna marknadsförs genom de vanliga kommersiella kanalerna, men föreningarna Norden skall stödja utgivningen genom en omfattande publicitetskampanj. NKK:s sektion III har hemställt om ekonomiskt stöd hos Nordiska kulturfonden för lansering av biblioteket under en försöksperiod på tre år. Ansökan har dock avslagits. Sektionen har översänt en förnyad ansökan hösten 1971 till kulturfonden med särskild hänvisning till ett i Nordiska rådet väckt medlemsförslag (Sak A 281/k) om översättning av nordisk skönlitteratur till nordiska språk (se s. 300–301).

Rekommendationens syfte har inte uppnåtts.

2. Ökad kännedom om grannlandslitteratur

Under diskussionerna om olika vägar att skapa en gemensam nordisk bokmarknad framfördes inom Nordiska kulturkommissionen (NKK) åtskilliga förslag. Sedan dessa ytterligare bearbetats och konkreta förslag utarbetats på vissa punkter beslöt NKK vid sitt plenarmöte den 15–16 december 1956 att i skrivelse till regeringarna hemställa att dessa måtte vidta vissa närmare angivna åtgärder. År 1958 antog Nordiska rådet en rekommendation om genomförande av förslagen.

Rekommendation nr 30/1958 angående gemensam bokmarknad m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene,

-----
2. å gjennomføre Nordisk kulturkommisjons forslag om bevilgninger i hvert av landene for å øke kjennskapet til nabolandenes litteratur, nemlig til

a) stipendier for litteraturkritikere på tilsammen n. kr. 6 000,

b) statsbidrag på n. kr. 30 000 til folkebibliotekene for innkjøp av nabolandslitteratur på originalspråket og

c) statsbidrag på n. kr. 8 000 til forningene Norden til arrangement av stilkonkurranser ---

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1965.

Regeringarnas åtgärder

A. Litteraturkritikerstipendier. NKK beslöt i juni 1964 hos regeringarna hemställa om att i ettvar av länderna Danmark, Finland,

Norge och Sverige årligen skulle beviljas 15 000 norska kronor till nordiska stipendier till litteraturkritiker. Av dessa medel skulle årligen en del användas för litteraturkritikerutbyte med Island. Vid möte med NKK:s sektion III i Reykjavik i juli 1965 konstaterades, att följande anslag för litteratur- och kulturkritikerstipendier disponerades i respektive land, nämligen i Danmark 15 000 danska kronor, i Finland 6 000 mark, i Norge 12 000 norska kronor samt i Sverige 22 000 svenska kronor. På förslag av sektion III beslöt NKK vid sitt plenarmöte samma år i en resolution till regeringarna anbefalla att medelstildelningen för litteratur- och kulturkritikerstipendier borde uppgå till ett minimum av motsvarigheten till 30 000 norska kronor i respektive land. Medel för ändamålet anvisas för närvarande enligt följande: Danmark (1970/71) 30 000 danska kronor, Finland (1969) 9 000 mark, Norge (1969) 18 000 norska kronor och Sverige (1970/71) 22 000 svenska kronor.

B. Bibliotekens inköp av grannlandslitteratur. Särskilda anslag för inköp av nordisk litteratur på originalspråken till folkbiblioteken har endast beviljats i Norge. Biblioteken torde emellertid redan med tillhjälp av ordinarie anslag kunna införskaffa litteratur av ifrågavarande slag i den utsträckning behovet förutsätter.

C. Uppsatsstävlingar. Behovet av medel för att anordna nordiska uppsatsstävlingar har inte visat sig vara så stort att det ansetts befogat att anlita särskilda statsanslag för ändamålet. I enstaka fall har dylika tävlingar anordnats varvid bidrag erhållits av disponibla statsmedel.

Syftet med rekommendationen har delvis uppnåtts.

3. Nordiskt litteraturpris

Förslaget om ett nordiskt litteraturpris får ses som ett led i strävandena att få till stånd en gemensam nordisk bokmarknad. Genom ett sådant pris skulle intresset väckas bland den bokläsande allmänheten för litterära verk utgivna i grannländerna.

Rekommendation nr 1/1961 angående nordiskt litteraturpris

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene

1. at de i fellesskap innstifter en pris på 50 000.- d. kr., som under navnet »Nordisk Råds litteraturpris» om mulig én gang pr år utdeles for et verdifullt skjønnlitterært verk, skrevet på et av de nordiske lands språk, og

2. at de overdrar til Nordisk kulturkommissjon å la utarbeide statuttene for en sådan pris, som om mulig bør utdeles første gang i 1962, da det er 10 år siden Nordisk Råds opprettelse.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Regeringarnas åtgärder

Beträffande regeringarnas åtgärder i anledning av rekommendationen, se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 140–141). Litteraturpriset har hittills tilldelats följande författare: Eyvind Johnson, Sverige, för »Hans nådes tid» (1962), Väinö Linna, Finland, för »Söner av ett folk» (1963), Tarjei Vesaas, Norge, för »Is-slotet» (1964), William Heinesen, Färöarna, för »Det gode Håb» och Olof Lagercrantz,

Sverige, för »Från helvetet till paradiset» (1965), Gunnar Ekelöf, Sverige, för »Diwan över Fursten av Emgión» (1966), Johan Borgen, Norge, för »Nye noveller» (1967), Per Olof Sundman, Sverige, för »Ingenjör Andréas luftfärd» (1968), Per Olov Enquist, Sverige, för »Legionärerna» (1969), Klaus Rifbjerg, Danmark, för »Anna (jeg) Anna» (1970) samt Thorkild Hansen, Danmark, för »Slavernes øar» (1971).

Rekommendationen har genomförts.

4. Nordisk litteraturhistoria

Någon samlad framställning av Nordens litteraturhistoria av verklig betydelse har aldrig funnits, trots att en sådan utan tvivel skulle fylla ett stort behov inte bara för den egentliga forskningen och för universitetsundervisningen på litteraturens område utan även för skolundervisningen och i folkbildningsverksamheten. Den skulle även verka stimulerande på det litterära utbytet i Norden. En rekommendation i denna fråga antogs av Nordiska rådet 1965. Vid rådssessionen 1970 antogs en rekommendation om nordiskt litteraturlexikon.

Rekommendation nr 33/1965 angående nordisk litteraturhistoria

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att låta utarbeta en kortfattad jämförande studie över centrala fall av växelverkan på litteraturens område mellan de nordiska länderna samt utreda förutsättningarna för utgivande av en större nordisk litteraturhistoria.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Rekommendation nr 32/1970 angående nordiskt litteraturlexikon

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att på grundval av ett reviderat kostnadsförslag genomföra det av Nordiska kulturkommissionens sektion I utarbetade förslaget till ett nordiskt litteraturlexikon.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Föreningen Norden i Danmark arrangerade den 15–21 oktober 1965 ett sammanträde med nordiska litteraturhistoriker på Hindsgavl slott för att diskutera frågan om en gemensam litteraturhistoria. Vid mötet förordades utarbetandet av

1. ett samnordiskt litteraturlexikon som skulle ta ca 10–15 år att färdigställa,

2. en kortare samnordisk litteraturhistoria som borde åstadkommas så snabbt som möjligt och förverkligas under loppet av 2–3 år,

3. en bok innehållande ett tjugotal analyser och tolkningar av korta textstycken representerande de olika nordiska ländernas litteratur.

Vid sammanträdet tillsattes en expertnämnd för att planera utarbetandet av den korta samnordiska litteraturhistorien. Arbetet med att realisera de tre förslagen behandlas nedan var för sig.

Samnordiskt litteraturlexikon. NKK:s sektion I beslöt den 1–2 november 1965 tillätta ett nordiskt expertutskott med uppgift att utarbeta en plan för ett nordiskt litteraturlexikon. I augusti 1966 framlade expertutskottet en detaljerad plan för ett nordiskt litteraturlexikon, dess utformning, tidsplanering och budget. Utgivningen skulle komma att sträcka sig över 10 år. Kostnaden beräknades till 2 152 000 danska kronor. Efter en omfattande remissbehandling m. m. beslöt NKK:s sektion I i september 1967 ansöka hos Nordiska kulturfonden om stöd för en utgivning i enlighet med den

föreliggande planen. Vid sammanträde i december 1967 beslöt fondstyrelsen avslå sektionens ansökan.

Vad rekommendation nr 32/1970 beträffar har regeringarna meddelat att man, med anledning av de höga kostnader som genomförandet av ett nordiskt litteraturlexikon skulle medföra inte omedelbart kan bevilja medel för ändamålet. Man avser att ta upp frågan på nytt när utgivandet av kulturhistoriskt lexikon för nordisk medeltid, som finansieras genom offentliga medel i de fem länderna, har avslutats.

Samnordisk litteraturhistoria. Den ovan nämnda vid Hindsgavl-mötet tillsatta nordiska expertkommittén har träffat avtal med Gyldendals förlag i Köpenhamn om utgivning av en kortare samnordisk litteraturhandbok. Litteraturhistoriens båda delar förelåg färdiga i manuskript våren 1971. Verkets redaktör, professor Mogens Brönsted, Danmark, har i april samma år hos Nordiska kulturfonden ansökt om stöd till verkets utgivande i syfte att nedbringa bokpriserna. I ansökningsen upplyses det om att de två banden väntas utkomma under hösten 1971 under titeln »Nordens litteratur».

Bok med analyser och tolkningar. Arbetet med att färdigställa verket sker för närvarande under ledning av professor Carl Fehrman, Lund. Utgivningen av boken genomföres som ett förlagsverk.

Rekommendation nr 33/1965 är under genomförande.

Rekommendation nr 32/1970 har inte genomförts.

5. Bibliotekersättning åt författare

Frågan om bibliotekersättning till nordiska författare behandlades i Nordiska rådet vid dess fjärde session 1956. Någon rekommendation antogs emellertid inte med motivering att en nordisk lösning förutsatte likartade regler om bibliotekersättning i samtliga nordiska länder. Frågan aktualiserades emellertid ånyo 1964, och vid rådssessionen samma år antogs en rekommendation till regeringarna i syfte att få till stånd likställighet mellan författare från samtliga nordiska länder.

Rekommendation nr 3/1964 angående bibliotekersättning åt författare

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att i samråd med vederbörande fackorganisationer utreda möjligheterna för att genomföra en sådan ordning beträffande ersättning till författare för bibliotekslån m. m. att likställighet uppnås mellan författare från samtliga nordiska länder.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Regeringarnas åtgärder

Frågan behandlades vid det nordiska undervisningsministtermötet i Stockholm i februari 1967. Ministrarna ansåg därvid att, mot bakgrund av de grundläggande skilligheterna i den nationella lagstiftningen, förutsättningar saknades för att genomföra enhetliga lagregler eller för en ömsesi-

dighet i tillämpningen av de nationella systemen såvitt gäller grannlandslitteratur. I stället beslöts att ett system med nordiska författarstipendier skulle inrättas. Varje land skulle sålunda på ömsesidighetsbasis ställa till förfogande fyra stipendier för nordiska författare i grannländerna för uppehåll i vederbörande land. Ett vart stipendium har fastställts till 5 000 svenska kronor. Parlamenten i respektive land har sedermera ställt nödiga medel till förfogande för verksamheten. Likalydande bestämmelser har därefter antagits i samtliga länder, varigenom stipendieordningen trätt i funktion, i Danmark och Sverige fr. o. m. budgetåret 1969/70 och i Norge fr. o. m. budgetåret 1969.

Syftet med rekommendationen har uppnåtts.

6. Avskaffande av tull- och importrestriktioner för böcker m. m.

Ett inte oväsentligt hinder för en fri nordisk bokmarknad har varit att böcker, klichéer och trycksaker i viss utsträckning varit tullbelagda eller eljest föremål för särskilda restriktioner i samband med införsel. Nordiska rådet har vid två olika tillfällen tagit upp saken, första gången 1956, då uppmärksamheten främst ägnades tullar och restriktioner av betydelse för den nordiska bokmarknaden, andra gången 1958, då rådet vände sig mot tullar och importrestriktioner över huvud inom detta fält.

Rekommendation nr 13/1956 angående upphävande av tull- och importrestriktioner på böcker och trycksaker

Till reg. i D, F, I, N, S
Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge mulighederne for at opheve told og importrestriktioner på bøger og tryksager indenfor det nordiske område.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1957.

Rekommendation nr 30/1958 angående gemensam bokmarknad m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S
Nordisk Råd henstiller til regjeringene

-----
3. å sørge for at toll og importrestriksjoner på bøker, trykksaker, klichéer og matriser blir sløyfet.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1965.

Regeringarnas åtgärder

Redan då 1956 års rekommendation antogs, torde några tullar och importrestriktioner på böcker inte ha funnits i Finland och Sverige. I Danmark och Norge fanns däremot både tullar och importrestriktioner på böcker och trycksaker, vilket var till hinder för det fria kulturutbytet. Regeringarna i Danmark och Norge var emellertid då inte beredda att avskaffa dessa handelshinder.

Nordiska rådet tog i detta läge 1958 ånyo upp frågan om tullfrihet för böcker m. m., varvid spörsmålet utsträcktes att gälla även klichéer och matriser.

Genom EFTA-avtalets bestämmelser har för Danmark, Norge och Sverige ifrågavarande tullar helt avskaffats fr. o. m. den 1 januari 1967, för Finlands del fr. o. m. den 1 januari 1968. För här angivna varor har alla importrestriktioner avskaffats i Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Syftet med rekommendationen har uppnåtts.

7. Översättning av facklitteratur

Facklitteratur som publiceras på finska eller isländska språket förblir i stort sett otillgänglig för danskar, norrmän och svenskar. Härav skadas i främsta rummet vetenskapen, men också det allmänna kulturutbytet blir lidande på att finsk och isländsk facklitteratur i så ringa omfattning är tillgänglig i översättning på annat nordiskt språk. I syfte att främja dylik översättningsverksamhet antog Nordiska rådet rekommendationer 1955 och 1957.

Rekommendation nr 13/1955 angående översättning av facklitteratur från finska och isländska till annat nordiskt språk

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i samverkan med Finlands regering låta verkställa en utredning angående statligt främjande av översättning av facklitteratur från finska till danska, norska eller svenska.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1957.

Rekommendation nr 3/1957 angående översättning av finsk och isländsk facklitteratur till annat nordiskt språk

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder till främjande av översättning av finsk facklitteratur till svenska och isländsk facklitteratur till danska eller norska.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1960.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av 1955 års rekommendation verkställde Nordiska kulturkommissionen (NKK) en utredning av frågan. Denna resulterade i ett förslag från NKK, som i huvudsak gick ut på följande:

Oversettelse av faglitteratur fra finsk og isländsk skjer ofte mest hensiktmessig til et av verdensspråkene. Oversettelse til annet nordisk språk antas derfor å bli av et relativt beskjedent omfang. Oversettelser fra finsk bør skje ved et samarbeid mellom Finnland och Sverige og oversettelse fra isländsk ved et samarbeid mellom de tre øvrige nordiske land. Det bør bevilges et mindre beløp til igangsetting av arbeider og for å få kartlagt behovet. Foreningen Norden bør sette ned særlige underutvalg til å organisere samarbeidet og fordele de disponible midler.

1957 års rekommendation, vilken byggde på NKK:s nyssnämnda förslag, behandlades vid sjunde nordiska undervisningsministermötet i Stockholm i juni 1957. Ministrarna uttalade, att de ville aktivt arbeta för rekommendationens genomförande. Vid det åttonde undervisningsministermötet 1959 underströks betydelsen av att de nödvändiga medlen anvisades i samtliga länder.

I anledning av rekommendationerna har medel för verksamheten anvisats i alla de nordiska länderna fr. o. m. 1958/1959. Särskilda kommittéer har tillsatts för att administrera arbetet. Vad gäller översättningar från finska verkar en särskild kommitté, formellt underställd NKK, med finländska och svenska ledamöter. Finland anslag budgetåret 1969 18 000 mark och Sverige 1970/71 20 000 svenska kronor för ändamålet.

Organiserad verksamhet med översättning

av isländsk facklitteratur har inte kommit igång. I Norge har Universitetsförlaget på förslag från en isländsk kommitté utgett en del facklitteratur från Island i översättning, delvis med stöd från Kirke- og undervisningsdepartementet.

Syftet med rekommendationerna har uppnåtts.

F. Musiksamarbete

Frågan om ett samarbete på musikens område aktualiserades relativt sent i Nordiska rådet, närmare bestämt 1964, då en rekommendation om att inrätta ett nordiskt musikpris riktades till regeringarna (se nedan under punkt 1). Rådet har i övrigt uppmärks-

sammatt frågan om samarbete på operakons- tens område (punkt 2) samt aktualiserat spörsmålet om information om samt pro- duktion och distribution av nordisk musik på grammofonskiva (punkt 3).

1. Nordiskt musikpris

Vid det nordiska undervisningsministemö- tet i Helsingfors i mars 1961 beslöts att Nordiska kulturkommissionen (NKK) i samråd med komponistföreningarna i de nordiska länderna skulle utreda frågan om att inrätta ett nordiskt musikpris. Förslag till statuter för ett dylikt pris förelades där- efter de nordiska undervisnings- och kul- turministrarna vid deras möte i Helsingfors den 13–14 januari 1964. Ministrarna beslöt anbefalla att ett nordiskt musikpris skulle instiftas i huvudsak enligt de föreslagna riktlinjerna. Danmarks regering beslöt där- efter inhämta uttalande i saken från Nor- diska rådet, som vid sin tolfte session sam- ma år antog en rekommendation i frågan till regeringarna.

Rekommendation nr 25/1964 angående nor- diskt musikpris

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar rege- ringarna i de nordiska länderna att ge- nomföra det av Nordiska kulturkom- missionen i samråd med Nordiska kom- ponistrådet framlagda förslaget om in- rättande av ett nordiskt musikpris å 50 000 d. kr. att utdelas vart tredje år eller med kortare tidsintervaller så- framt vid en revision vid den första utdelningen år 1965 enighet härom uppnås mellan de nordiska ländernas regeringar.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1965.

Rekommendation nr 34/1968 angående Nordiska rådets musikpris

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar rege- ringarna att verka för att Nordiska rådets musikpris från och med år 1968 kan utdelas vartannat år.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Regeringarnas åtgärder

NKK:s förslag till statuter för musikpriset har godkänts och förslaget till instruktion för bedömningskommittén fastställts (se Nordiska rådet, 13:e sess., 1965, s. 1906–1908).¹

Med anledning av rekommendation nr. 34/1968 har regeringarna beslutat anvisa medel så att musikpriset kan utdelas vart- annat år fr. o. m. 1968 och statuterna har ändrats i enlighet härmed.

Priset har hittills utdelats tre gånger: 1965 till professor Karl Birger Blomdahl för »Aniara», 1968 till komponisten Joonas Kokkonen för hans 3:e symfoni samt 1970 till kompositören Lars Johan Werle för »Drömmen om Therese».

Rekommendationerna har genomförts.

¹ Texten till denna nordiska överenskommelse återfinns i »Nordisk statutsamling» (NU 1970:22).

2. Nordiskt samarbete på operakonstens område

Mot bakgrund av att det växande intresset för opera- och balettföreställningar, inte kan tillgodoses enbart genom de till ett fåtal orter bundna fasta operascenerna, beslöt Nordiska rådet 1967 rekommendera regeringarna överväga ett ökat samarbete på området.

Rekommendation nr 2/1967 angående samarbete på operakonstens område

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att företaga en allsidig utredning om förutsättningarna för ett utökat nordiskt samarbete på operakonstens område.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendationen har överlämnats till Nordiska kulturkommissionen (NKK) för utredning. NKK har kartlagt det existerande och planerade samarbetet mellan de nordiska operainstitutionerna samt utarbetat en rapport i saken, vilken förelagts operacheferna för yttrande. Visst utredningsarbete pågår även inom teaterledarförbundet. Vidare har Nordiska kulturfonden under en försöksperiod på fem år anvisat medel till teaterutbyte. Fr. o. m. 1969 omfattar bidragsgivningen också opera och balett. Anslaget för gästspelsutbytet utgår sammanlagt fr. o. m. 1971 med 550 000 danska kronor i Norden.

Rekommendationen är under utredning.

3. Nordisk musik på grammofonskiva

De i jämförelse med internationella grammofonbolags produktion små upplagorna av nordisk musik på skiva har hittills ställt de nordiska grammofonproducenterna inför ekonomiska problem som verkat hämmande på skivproduktionen. Genom statsunderstödd produktion kunde helhetskostnaderna skäras ned betydligt, vilket skulle inverka förmånligt på marknadsföringen av grammofonskivor. Mot denna bakgrund antog rådet 1969 en rekommendation till regeringarna om ökat nordiskt musiksamarbete vad gäller informationen om samt produktionen och distributionen av nordisk musik på grammofonskiva.

Rekommendation nr 18/1969 angående nordiskt musiksamarbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda möjligheterna för ett ökat nordiskt musiksamarbete vad gäller informationen om samt produktionen och distributionen av nordisk musik på grammofonskiva samt att därvid beakta behovet av statsunderstöd till denna produktion.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendationen överlämnades av regeringarna för utredning till nämnderna för nordiskt musiksamarbete. I utredningens rapport, som avgavs 1970, föreslogs att en samnordisk kommitté skulle tillsättas bestående av en medlem från varje land.

Kommittén skall ha till uppgift:

1. At udarbejde og ajourføre et katalog over væsentlig nordisk musik, der foreligger kunstnerisk og teknisk forsvarligt indspillet på grammofonplade.

Værkerne bør opdeles i to hovedafsnit, nemlig i en epoke omfattende komponister, hvis livsværk i al væsentlighed var afsluttet for 1940, og perioden herefter.

2. At varetage indspilningen af væsentlige nordiske musikværker, som ikke foreligger tilfredstillende indspillet.

Projektet förutsätter ett årligt stöd på ca 400 000 danska kronor.

Rekommendationen är under utredning.

G. Filmsamarbete

Ettvart av de nordiska länderna har, efterhand som konkurrensen på filmens område ökat, visat sig vara i många avseenden en allt för liten enhet för att kunna bära upp en dyrbar filmproduktion. Inte minst gäller detta för mera kostnadskrävande och samtidigt mindre inkomstbringande delar av filmverksamheten. Det har därför legat nära till hands att i Nordiska rådet ta upp frågor om ett närmare samarbete för att underlätta och stödja ett nordiskt filmsamarbete. I rå-

det har bl. a. behandlats den allmänna frågan om en nordisk filmproduktion (punkt 1) samt den viktiga frågan om utbildningen på filmens, men även på teaterns, radions och televisionens område (punkt 3). Barnfilmen har visat sig inrymma åtskilliga problem, som man trots sig bäst kunna lösa på nordisk basis (punkt 2, 6 och 7). Vidare har vissa spörsmål rörande den s. k. upplysningsfilmen varit föremål för rådets rekommendationer (punkt 4 och 5).

1. Samnordisk filmproduktion

Bland annat på grund av televisionens genombrott har film- och biografnäringarna i de nordiska länderna under senare år haft att kämpa mot växande ekonomiska svårigheter. I syfte att skapa förutsättningar för en fortsatt nationell filmproduktion har därför myndigheterna i Danmark, Norge och Sverige vidtagit åtgärder för att lindra filmindustrins ekonomiska bekymmer. De villkor som i Danmark och Sverige knöts till det statliga stödet utformades emellertid ursprungligen på ett sådant sätt, att blott inhemsk filmproduktion kunde komma i åtnjutande av detsamma. I syfte att eliminera denna olägenhet antog Nordiska Rådet 1961 en rekommendation till regeringarna.

Rekommendation nr 2/1961 angående samnordisk filmproduktion

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller till regeringene snarest mulig å gjennomføre Nordisk kulturkommisjons forslag om adgang til felles filmproduksjon med statsstøtte (Nordisk udredningsserie, 1961: 3), på grunnlag av retningslinjer utarbeidet av et foreslått utvalg bestående av representanter for vedkommende statlige myndigheter i de enkelte land.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Regeringarnas åtgärder

Åtgärder har i de enskilda länderna vidtagits enligt följande:

I *Danmark* har genom lov nr 205 af 31. maj 1963 möjlighet skapats att med dansk film under vissa förutsättningar jämställa film som tillkommit genom ekonomiskt och konstnärligt samarbete mellan å ena sidan filmproducenter som är i Danmark bosatta danska medborgare eller danska föreningar och institutioner och å andra sidan utländska filmproducenter.

Enligt beslut av 1964 års riksdag i *Finland*, åtnjuter inhemska filmer i allmänhet befrielse från filmskatt. Undervisningsministeriet är dock berättigat att, efter hörande av finansministeriet, besluta att även annan film i vars framställning inhemska producent medverkat skall anses såsom inhemska. Detta stadgande erbjuder möjlighet att i beskattningshänseende likställa en samproducerad film med en inhemska film.

Genom beslut av 1964 års storting har i *Norge* slopats den tidigare bestämmelsen om att statligt stöd till filmproduktion endast kan utgå till norskspråkig film.

I *Sverige* faller samnordisk filmproduktion inom ramen för svenska filminstitutets statsunderstödda verksamhet.

Rekommendationens syfte har i huvudsak uppnåtts.

2. Nordisk barnfilmnämnd

Nordiska rådet har ansett det väsentligt att barnfilmsfrågorna blir föremål för ökad uppmärksamhet från statsmakternas sida. En första åtgärd för att stödja och underlätta dylik filmproduktion har ansetts vara att inrätta en särskild nordisk barnfilmnämnd. Denna borde få till uppgift bl. a. att kartlägga och undanröja bestående hinder i existerande lagstiftning för nordiskt samarbete beträffande produktion och distribution av barnfilm.

Rekommendation nr 2/1955 angående tullfrihet m. m. för barnfilm

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga erforderliga åtgärder — — — för att få till stånd en gemensam nordisk barnfilmnämnd.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1957.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 150–151).

Rekommendationen har genomförts i ifrågavarande avseende.

3. Utbildning för teater, film, radio och television

Sedan frågan om utbildningen för teater, film, radio och television aktualiserats inom Nordiska kulturkommissionen (NKK), beslöt Nordiska rådet 1963 antaga en rekommendation om nordiskt samarbete vid utbyggnaden av en vidareutbildning på området.

Rekommendation nr 21/1963 angående gemensam utbildning för teater, film, radio och television

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anbefaler regjeringene i de nordiske land

1. å påskynne utredningen av planene om grunnleggende utdanning på nasjonal basis av personell innen teater, film, radio og fjernsyn og at man ved utarbeidelsen av desse planer stadig har for øye nordiske løsninger når det gjelder videregående utdanning;

2. åt det i påvente på mer langsiktige løsninger arrangeres kurser for viderekomne instruktører, regissører og annet kunstnerisk og teknisk personell på disse områder, efter mønster av den planlagte kursvirksomhet i Nordisk Kulturkommisjons regi, beregnet på teaterinstruktører.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Vad gäller den grundläggande utbildningen är läget i respektive land följande:

I *Danmark* finns f. n. tre skådespelarsko-

lor: Statens teaterskole i København samt Århus Teaters och Odense Teaters Skuespillerskole. Statens teaterskole skall efter hand utvidgas för att kunna utbilda inte bara skådespelare utan också regissörer, scendekoratörer, scentekniker, teateradministratörer m. fl.

I *Finland* planeras ett statligt teaterinstitut, vilket också skall omfatta en svensk-språkig skådespelaravdelning och vid vilket undervisningen inom regissörs- och dramaturgavdelningarna samt den teatertekniska avdelningen även delvis kommer att äga rum på både finska och svenska. En av undervisningsministeriet tillsatt kommission undersöker också möjligheterna att inrätta ett särskilt institut för kamerakonst, vilket också skall omfatta filmarkivverksamhet.

I *Norge* anordnar Kirke- og undervisningsdepartementet kortare kurser för filmfolk under en treårig försöksperiod. Man skall senare ta ställning till om utbildningen skall fortsätta i denna form eller om en filmskola skall etableras.

I *Sverige* inledde Dramatiska institutet sin verksamhet 1970. Utbildningen vid institutet omfattar följande tvååriga linjer: allmän linje, administrativ linje, bildteknisk linje, ljudteknisk linje, scenografisk linje och maskeringslinje. Vid institutet anordnas även en ettårig påbyggnadskurs som bygger på vissa av de nämnda linjerna.

Nordiska teaterseminarier för regissörer, de s. k. Vasaseminarierna, har sedan 1963 arrangerats varje år i tur och ordning i de nordiska länderna. Seminarierna administreras av ett särskilt utskott tillsatt av NKK:s sektion III och finansieras över statsbudgeterna, antingen av de nordiska teateranslagen eller på annat sätt. Nordiska film- och TV-unionen har också under årens lopp

arrangerat ett betydande antal samnordiska kurser för sina medlemmar.

Vad gäller spørsmålet om en vidareutbildning på nordiskt plan (rek. punkt 2) kan nämnas, att NKK:s sektion III vid sitt möte i Helsingfors den 14–15 februari 1966 behandlade frågan om hur en samordning av utbildningen för vissa yrkeskategorier inom teater, film, television och radio skulle kunna åstadkommas. Sektionen uttalade, att det nordiska samarbetet bör bestå i att man på nordiskt plan maximalt utnyttjar de institutioner som beräknas bli upprättade. Utbildningen inom varje land bör stå öppen för deltagare från övriga nordiska länder. Oliheter i institutionernas utformning ansågs inte innebära nackdelar utan närmast vara ägnade att ge ökad bredd i fråga om utbildningsmöjligheterna. Vidare förordade sektionen ett utsträckt samarbete i syfte att utnyttja lärarkrafterna samt upprättande av en gemensam nordisk arbetsmarknad för berörda yrkeskategorier. Sektionen avsåg att hålla sig löpande underrättad om den fortsatta utvecklingen i de olika länderna.

Sektion III sammanställde under 1968 en översikt över utbildningen inom teater, film, radio och television i de nordiska länderna och utarbetade en resolution till de nordiska regeringarna. Resolutionen antogs av NKK:s plenarmöte den 30 september– 2 oktober 1968 och överlämnades till regeringarna den 14 november 1968. I resolutionen framhålls, liksom i det tidigare uttalandet från 1966, att ifrågavarande utbildningslinjer i princip bör vara öppna för elever från alla nordiska länder med fri konkurrens på lika villkor. NKK har emellertid modifierat sitt ställningstagande mot bakgrund av att de nationella utbildningsinstitutionerna utbyggs i varierande takt, att driftkostnaderna är höga och utbildningskapaciteten otillräcklig i förhållande till arbetsmarknadens krav i de olika länderna. I resolutionen föreslås en form av kvotering, som innebär att man begränsar det i och för sig fria tillträdet för nordbor genom att för varje utbildningslinje ange en kvot, inom vilken elevtillströmningen från de övriga nordiska länderna måste hålla sig. Bortsett från denna maximering av antalet elever från grannländerna skall samma intagningsvillkor gälla för dessa som för inhemska inträdessökande. NKK:s resolution utmynnar i en hemställan att de nordiska regeringarna fat-

tar principbeslut i enlighet med NKK:s rekommendationer om villkoren för nordbors tillträde till nationella institutioner för utbildning av personal inom teater, film, radio och television, samt att regeringarna vidtar erforderliga åtgärder för att träffa överenskommelse om kvotering av tillgängliga elevplatser och utnyttjande av dessa vid berörda utbildningsanstalter enligt de grunder som angetts i resolutionen. NKK hemställer vidare att regeringarna ökar det ekonomiska stödet till nordisk kursverksamhet av Vasaseminariets typ, också på andra områden än seminariets nuvarande, undersöker möjligheterna till ett utvidgat nordiskt samarbete i fråga om utnyttjande av lärarkrafter, beaktar de studiesociala faktorer som påverkar tillströmningen av studerande från grannländerna samt överväger att uppdraga åt något organ att vara koordinerande inom detta nordiska samarbetsområde.

Resolutionen har diskuterats vid de nordiska undervisnings- och kulturministermötena den 9–10 juni 1969 och den 27 april 1970. Vid sistnämnda mötet beslöts att gemensamma nordiska bestämmelser skulle utarbetas beträffande samarbetet om utbildning av personal inom teater, film, radio och television.

Rekommendationens punkt 1. har delvis genomförts.

Rekommendationens punkt 2. är under utredning.

4. Tullfrihet för upplysningsfilm

Det har länge ansetts vara ett naturligt krav ur allmänbildningssynpunkt, att film som skall användas i undervisningssyfte eller för upplysning inte skall vara belagd med tull på samma sätt som den rena förströelsefilmen. De nordiska länderna har anslutit sig till UNESCO-konventionen av 1950 angående import av materiel av undervisnings-, vetenskaplig och kulturell karaktär. Vid tiden för rådets tillkomst hade bestämmelserna i denna konvention om tullfrihet för upplysningsfilm ännu inte genomförts i de nordiska länderna.

Rekommendation nr 4/1954 angående lättnader vid försändande av upplysningsfilm

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene å fastsette regler som gjør det mulig å inn- og utføre film, filmstrips og lysbilder av opplysende, kulturell og vitenskapelig karakter fritt — — — mellom de nordiske land, ved samarbeid mellom institusjoner og organisasjoner som anerkjennes av de kompetente myndigheter.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1956.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 147–148).

För *Danmarks* vidkommande gäller att ny toldlov har införts (lag nr 1 den 28 januari 1960 ersätts med lag nr 524 den 18 december 1970). I den nya lagen mot-

svaras tidigare regler av bestämmelserna i § 33 punkt 1.

För *Sveriges* del gäller numera följande: Jämlikt § 8 punkt 17 tulltaxeringsförordningen åtnjutes tullfrihet för material för undervisnings-, vetenskapliga och kulturella ändamål, i den mån Konungen där- om förordnar. I enlighet härmed har i 34 § 4 mom. tulltaxeringskungörelsen den 13 maj 1960 (nr 392) förordnats bl. a. att tullfrihet skall åtnjutas för film och skioptikobilder, vilka inkommer till undervisnings-, vetenskaplig eller kulturell institution eller sammanslutning och enligt försäkran av institutionen eller sammanslutningen skall användas uteslutande i dess undervisningsverksamhet eller i dess vetenskapliga eller kulturella verksamhet.

Rekommendationen har genomförts ifrågavarande avseende.

5. Befrielse från tullgranskning av upplysningsfilm

Existerande bestämmelser ifråga om tullbehandling m. m. vid försändelse av film från ett nordiskt land till ett annat har medfört inte obetydliga utgifter och framförallt vållat avsevärda föreseningar och överhuvud osäkerhet beträffande filmernas rättidiga ankomst till bestämmelseorten. Då upplysningsfilm i princip är tullfri, har inom Nordiska rådet ansetts att bättre förhållanden kan erhållas, om tullgranskningen, som verkar försinkande, slopas beträffande detta slag av film.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 148–150).

Rekommendationerna har inte genomförts i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 4/1954 angående lättnader vid försändande av upplysningsfilm

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene å fastsette regler som gjør det mulig å inn- og utføre film, filmstrips og lysbilder av opplysende, kulturell og vitenskapelig karakter — — — uten toll- ettersyn mellom de nordiske land, ved samarbeid mellom institusjoner og organisasjoner som anerkjennes av de kompetente myndigheter.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1956.

Rekommendation nr 7/1956 angående in- och utförsel av upplysningsfilm m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller påny til regeringerne at fastsætte regler, som gør det muligt at ind- og udføre film, filmstrips og lysbilleder af oplysende, kulturel og videnskapelig karakter uden tolle ettersyn mellem de nordiske lande.

6. Frihet från tull och nöjesskatt för barnfilm

För att möjliggöra en nordisk produktion av barnfilm har det ansetts behövt, att sådan film kan försändas från ett land till ett annat utan att belastas med tull. Det har likaså ansetts angeläget, att nöjesskatt inte uttas vid visning av barnfilm.

Rekommendation nr 2/1955 angående tullfrihet m. m. för barnfilm

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga erforderliga åtgärder för att möjliggöra tullfrihet --- samt befrielse från nöjesskatt i fråga om barnfilm ---.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1957.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952-1961 (NU 1962: 8, s. 151-152).

Rekommendationen har delvis genomförts i ifrågavarande avseende.

7. Befrielse från tullgranskning av barnfilm

Samma svårigheter, som med hänsyn till gällande regler om tullgranskning gör sig gällande beträffande upplysningsfilm, har varit märkbara beträffande barnfilm. Frågan om lättnader med avseende på tullgranskning har därför upptagits i Nordiska rådet också beträffande denna filmart.

Rekommendation nr 2/1955 angående tullfrihet m. m. för barnfilm

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga erforderliga åtgärder för att möjliggöra --- förenklad tullbehandling --- i fråga om barnfilm ---.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1957.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952-1961 (NU 1962: 8, s. 152).

Rekommendationen har inte genomförts i ifrågavarande avseende.

H. Radio- och televisionssamarbete

På radio- och televisionsområdet har rådet framför allt inriktat sig på två aspekter av samarbetet. Rådet har bland annat sökt få till stånd bättre tekniska förutsättningar för mottagning av TV- och radiosändningar från grannländerna (punkt 1) och samordning av sändningsteknik och programplanering m. m. (punkt 2–3). I det senare sammanhanget har särskilt uppmärksamats frågan om införande av färgtelevision (punkt 4) och reklam i televisionen (punkt 5). Redan 1955 sökte rådet få till stånd en

ökning av de nordiska inslagen i radio- och televisionsprogrammen (punkt 3 och 6). Rådet har vidare sökt få till stånd ett samarbete i fråga om nyhetstjänsten i utlandet (punkt 7) samt en samordning och effektivisering av massmediaforskningen i Norden (punkt 8).

Frågan om ett nordiskt samarbete i fråga om utbildningen på radio- och televisionsområdet har behandlats i föregående avsnitt (se s. 282–283).

1. Mottagning av radio- och televisionsprogram från grannländerna

Nordiska rådet har ägnat stor uppmärksamhet åt radio- och TV-samarbetet i Norden. I första hand har därvid varit fråga om programsamarbetet (se s. 291 samt s. 293–294).

Efterhand har emellertid också spørsmålet om förbättrad hör- och sebarhet av de nationella programmen i grannländerna kommit i förgrunden. År 1962 antog rådet en rekommendation i syfte att få till stånd en snar utbyggnad och förbättring av möjligheterna att i de nordiska länderna avlyssna varandras radio- och TV-sändningar. Sedan denna rekommendation slutbehandlats utan att konkreta resultat uppnåtts, antog rådet 1964 dels en ny rekommendation åsyftande en undersökning av de rent tekniska förutsättningarna för förbättrade mottagningsmöjligheter för radio och TV mellan de nordiska länderna, dels en rekommendation rörande mottagning för svensk TV inom de svenskspråkiga bosättningsområdena i Finland samt rörande radio- och TV-spørsmål för den finskspråkiga befolkningen i Sverige. År 1967 antogs ännu en rekommendation om sebarheten för TV-program mellan länderna. Vidare antogs vid 1970 års rådssession en rekommendation om TV-tekniskt samarbete.

[I syfte att tillgodose den i Sverige bosatta finskspråkiga och den i Finland bosatta svenskspråkiga befolkningens intressen antog rådet vid sin session 1971 en rekommendation angående utbyggt TV-samarbete mellan Finland och Sverige.]

Rekommendation nr 6/1962 angående vidgat radio- och televisionssamarbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å fremskaffe redegjørelser fra landenes radio- og fjernsynsinstitusjoner med sikte på en nærmere utredning av de spørsmål som er reist i medlemsforslaget Sak A 34.¹

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Rekommendation nr 21/1964 angående förbättrade tekniska förutsättningar för radio- och televisionsmottagning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att snarast förbättra möjligheterna att i de nordiska länderna taga del av radio- och televisionsprogram från de övriga nordiska länderna.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1965.

¹ Medlemsförslaget avsåg en snar utbyggnad och förbättring av möjligheterna att i de nordiska länderna avlyssna varandras radio- och TV-sändningar; se Nordiska rådet, 10:e sess., 1962, s. 842–843.

Rekommendation nr 22/1964 angående radio- och televisionssamarbete mellan Finland och Sverige

Till reg. i F, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att träffa överenskommelse om förbättrad mottagning för svensk television inom de svenska bosättningsområdena i Finland samt att finna medel så att den finskspråkiga befolkningen i Sverige i större utsträckning än för närvarande kan få tillfälle att följa radio- och televisionsprogram på det egna språket.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Rekommendation nr 12/1967 angående utvidgat TV-samarbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att

II. avlägsna hindren för en ökad sårbarhet för TV-program mellan de nordiska länderna, särskilt ifråga om dessas gränstrakter,

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Rekommendation nr 29/1970 angående TV-tekniskt samarbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna att på varje enskilt nordiskt lands område tillåta placering av frekvensomformare i gränstrakterna för återsändning av radio- och TV-program till det ursprungliga sändarlandet.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

[Rekommendation nr 20/1971 angående utbyggt TV-samarbete mellan Finland och Sverige]

Till reg. i F, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att vidtaga åtgärder för att möjliggöra en utbyggnad av TV-samarbetet mellan länderna för att tillgodose den i Sverige bosatta finskspråkiga och den i Finland bosatta svenskspråkiga befolkningens intresse att tillgodogöra sig aktuella och mångsidiga program på sitt modersmål.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendation nr 6/1962 slutbehandlades utan att några konkreta resultat uppnåddes. Regeringarna meddelade bl. a. att det fanns en rad tekniska problem som först måste lösas innan samarbetet ytterligare kunde utvidgas.

Med anledning av rekommendation nr 21/1964 ägde samma år kontakter rum mellan teleförvaltningarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Därvid konstaterades, att gällande internationella planer för olika sändarfrekvenser lade hinder i vägen för att genom våglängdstekniska åtgärder förbättra mottagningsmöjligheterna för program som distribueras via lång- och mellanvågsstationer. Möjligheten att öka sådana stationers effektiva räckvidd var därför beroende av de resultat, som kunde uppnås vid framtida våglängdskonferenser. I fråga om ljudradio- och televisionsprogram utsända över ultrakortvågsstationer hänvisades till den begränsning av stationernas räckvidder som följer av de ultrakorta vågornas natur.

Frågan om det nordiska radio- och TV-samarbetet behandlades vid ett möte mellan Nordiska rådets kulturutskott och representanter för radio- och TV-företagen på Biskops Arnö i Sverige i september 1966 (se NU 1966: 7). Därvid framkom, att egentliga formella hinder för att i vissa fall sända program så att de kan mottas i ett grannland inte existerar. Det internationella radioreglementet innehåller visserligen en bestämmelse om att styrkan hos en TV-sändare inte skall vara större än nödvändigt för mottagning inom det egna landets gränser,

men denna har inte tillkommit för att hindra mottagning utanför landets gränser utan för att undvika störningar i ett annat land från alltför starka sändare. I bestämmelserna har uttryckligen förutsatts, att överenskommelse kan träffas med ett grannland om en större sändningsstyrka.

Vad gäller frågan om TV-mottagning i gränstrakterna kan nämnas, att efter en livlig offentlig debatt möjligheter skapats för narviksborna att se svensk TV genom att Norges Rikskringkasting efter att ha träffat avtal med upphovsmännen gett tillstånd till uppställning i Norge av en privat omformare av de svenska sändningarna.

I syfte att skapa en effektiv organisatorisk form för samarbetet på radions och televisionens område beslöt de nordiska ministrar, vilka är ansvariga för radiofrågor, den 20 februari 1968 att tillskapa ett nordiskt kontaktorgan för radio- och TV-frågor. Kontaktorganet sammanträder två à tre gånger om året och består av två av respektive regeringar tillsatta representanter från varje land. Det har att behandla frågor av teknisk och ekonomisk natur m. m., internationella samarbetsfrågor på området samt spørsmål rörande informationsutbyte länderna emellan. Det första ordinarie sammanträdet hölls den 28 och 29 november 1968.

Vad gäller spørgsmålet om radio- och televisionssamarbetet mellan Finland och Sverige har i anledning av rådets rekommendation de båda länderna den 25 augusti 1965 träffat överenskommelse om åtgärder för förbättrad TV-mottagning. Enligt överenskommelsen skall Sverige uppföra en TV-sändare på Vaddö för att förbättra möjligheterna att se svenska TV-program på Åland. Finland skall på motsvarande sätt på sitt territorium uppföra TV-sändare för att förbättra möjligheterna att se finska TV-program i Sverige. Sveriges radio och Finlands rundradio har även medverkat till att öka sebarheten av Sveriges radios televisionsprogram på Åland så att även Sveriges TV-2-program kan nå den åländska befolkningen.

Den 22 februari 1969 invigdes i Finland sändaren på Yllästunturi i Lappland. De televisionsprogram som sänds via denna sändare kan ses i stora delar av norra Sverige och den betjänar sålunda finskspråkiga personer bosatta i detta område.

Med anledning av rekommendation 29/

1970 har regeringarna tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att dryfta och försöka lösa gemensamma radio- och televisionstekniska problem. Arbetsgruppen började sitt arbete hösten 1970.

Rekommendation nr 6/1962 har inte genomförts.

Rekommendationerna 21/1964 och 12/1967 (punkt II.) har delvis genomförts.

Rekommendation nr 22/1964 har genomförts.

Rekommendation nr 29/1970 är under utredning.

2. Programsamarbete inom ljudradion

Nordiska rådet mottog vid sin andra session 1954 en berättelse om det nordiska samarbetet på radions och televisionens område. Därav framgick att ett inte obetydligt samarbete redan pågick. Inom rådet har allmänt rått den uppfattningen, att radion är ett hjälpmedel, som inte kan undvaras, då det gäller att sprida ökad kunskap bland allmänheten om Nordens länder och folk. Från rådets sida har man därför varit angelägen att understryka vikten av att detta samarbete intensifieras.

Rekommendation nr 6/1955 angående samarbete på radions och televisionens område

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i samråd med Finlands regering

1. vidtaga åtgärder med syfte att vidga det nordiska inslaget i de nordiska radioprogrammen;

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1956.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 152–153). Beträffande utvecklingen efter 1961 se s. 288–290 och s. 293–294.

Rekommendationens syfte har uppnåtts i ifrågavarande avseende.

3. Stereofoniska radioutsändningar

De stereofoniska radioutsändningarna har efter hand aktualiserat behovet av tekniskt radiosamarbete i Norden. I detta sammanhang har två system diskuterats – det amerikanska pilottonsystemet och det svenska FM/FM-kompandersystemet (»Berglundsystemet»). Det svenska systemet har vissa smärre tekniska fördelar och kan användas för sändning av två separata program. Inom pilottonsystemet finns en viss risk för att ena kanalen stör den andra. Ett antal länder i Västeuropa, däribland Danmark och Finland, har antagit pilottonsystemet. Europeiska rundradiounionen gick tidigt in för detta system. Vid tidpunkten för sjuttonde rådssessionen hade Norge och Sverige ännu inte beslutat om något system på området. Mot denna bakgrund antog rådet vid nämnda session en rekommendation till regeringarna om att införa ett gemensamt nordiskt system för stereofoniska radioutsändningar.

Rekommendation nr 25/1969 angående stereofoniska radioutsändningar

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att besluta om införande av ett gemensamt nordiskt system för stereofoniska radioutsändningar.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

I Sverige tillsattes sommaren 1969 en radioutredning som har till uppgift att utre-

da behovet av ökat programutrymme i ljudradion för olika utbildnings- och informationsändamål samt de sändningstekniska, programmässiga, ekonomiska och organisatoriska formerna för att tillgodose dessa behov. Planering av hur olika programbehov bäst skall tillgodoses bör enligt utredningens direktiv ske integrerat i fråga om valet mellan ljudradio och TV. Bland de tekniska möjligheter som skall beaktas är den möjlighet till väsentligt utökat sändningsutrymme som FM/FM-kompandersystemet erbjuder. Efter samråd med Sveriges Radio skall den totala dispositionen av ljudradians sändningsutrymme övervägas. I samråd därmed blir också stereofrågan aktuell. Det innebär att utredningen är oförhindrad att gå in på frågan om valet mellan de båda stereoalternativ som är möjliga – antingen FM/FM-kompandersystemet eller pilottonsystemet.

I Danmark började försöksutsändningar med stereo i maj 1968 och regelbundna stereoutsändningar över samtliga FM-stationer har funnits i Danmark sedan den 1 oktober 1969.

I Norge pågår försökssändningar enligt pilottonsystemet. Dessa är dock inga utanonserade programsändningar utan endast interna tekniska prov. Huvuddelen av försökssändningarna i Sverige sker enligt pilottonsystemet. Vissa dagar företas dock försökssändningar enligt det svenska FM/FM-kompandersystemet.

Rekommendationen är under utredning.

4. Programsamarbete inom televisionen

Vad som ovan sagts om betydelsen av en nära samverkan inom ljudradion för det fortsatta nordiska samarbetets utveckling gäller i än högre grad för televisionens del. Frågan om nordiskt samarbete på området aktualiserades i Nordiska rådet genom rekommendationer 1955 och 1957. 1966 beslöt rådets presidium – mot bakgrund av de i Sverige aktuella planerna att utbygga ett andra TV-program – att fästa svenska regeringens uppmärksamhet på angelägenheten av att de svenska planerna utformas så att en utbyggnad av det framtida nordiska TV-samarbetet inte försvåras. År 1967 antogs därefter en rekommendation om ett avsevärt utbyggt TV-samarbete.¹

Rekommendation nr 6/1955 angående samarbete på radions och televisionens område

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i samråd med Finlands regering

-----
2. söka tillse att vid planläggningen på televisionens område de samnordiska intressena bli tillgodosedda.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1956.

Rekommendation nr 4/1957 angående nordisk televisionssamverkan

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet anholder hos regeringarna om att genom en redogörelse hållas underrättat om utvecklingen av det

nordiska samarbetet på televisionens område, speciellt angående spörsmål av mera principiellt intresse.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Presidieskrivelse den 21 september 1966 till Sveriges regering angående ett andra TV-program i Sverige²

Till reg. i S

--- hemställes till svenska regeringen att i sitt fortsatta arbete med frågan om ett andra TV-program i Sverige beakta vad kulturutskottet ovan anfört.²

Rekommendation nr 12/1967 angående utvidgat TV-samarbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att

I. framlägga förslag till ett avsevärt utbyggt nordiskt TV-samarbete såväl med utgående från erfarenheterna av Nordvisionssamarbetet som med beaktande av de nya möjligheter den snabba

¹ Vid rådssessionen 1970 antogs en rekommendation om samarbete på rymdområdet (rek. nr 8/1970; p. 2 i rek. avser bl. a. TV-satelliter) (se s. 538).

² Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 15:e sess., 1967, s. 2222—2223.

³ Kulturutskottet önskade fästa svenska regeringens uppmärksamhet på angelägenheten av att de svenska planerna utformas så att en utbyggnad av ett framtida nordiskt TV-samarbete exempelvis i form av ett gemensamt nordiskt program inte omöjliggörs eller allvarligt försvåras.

tekniska utvecklingen kommer att erbjuda,

III. verka för att möjliggöra att Island aktivt kan taga del i det nordiska TV-samarbetet.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Rekommendationerna nr 6/1955 och 4/1957 har genomförts i ifrågavarande avseende.

Presidieskrivelsen har inte genomförts.

Rekommendation nr 12/1967 punkt 1 har inte genomförts.

Rekommendation nr 12/1967 punkt III har genomförts.

Regeringarnas åtgärder

För en redogörelse för regeringarnas åtgärder under det nordiska TV-samarbetets första år hänvisas till NU 1962: 8, s. 154–155.

Det nordiska samarbetet har sedermera utbyggts ytterligare. De nuvarande samarbetsformerna inom ramen för Nordvisionen har utvecklats mycket långt. Regelbundna möten hålles mellan TV-cheferna, de olika avdelningarna och sektionerna vid radioföretagen. Under år 1968 har Nordvisionens »Code of Practice» slutförts, i vilken samarbetsformerna preciseras. För TV:s del varierar det nordiska inslaget i de nationella programmen mellan 5 och 12 procent. Vid jämförelse med Eurovisionen framgår, att Nordvisionen är betydligt mera mångfaceterad och kvalitativt rikare än Eurovisionen, som genom åren har dominerats av sport.

För att få igång Islands televisionsverksamhet har de övriga nordiska länderna aktivt varit med bl. a. som leverantör av TV-utrustning. Man har även försökt beakta Islands särställning så att kostnader och ersättning som uppstått genom Nordvisionssamarbetet har tillämpats i enlighet med Islands resurser.¹

Presidieskrivelsen har inte förverkligats såtillvida att Sverige vid införande av TV 2 inte tog hänsyn till de i skrivelsen framförda önskemålen. Nordiska rådets kulturutskott konstaterade år 1967, att det för det dåvarande saknades förutsättningar för ett separat nordiskt TV-program på de enskilda ländernas TV-kanaler. Utskottet fann emellertid att möjligheten borde beaktas som en eventuell framtidslösning.

Beträffande radio- och televisionssamarbetet mellan Finland och Sverige, se s. 288–290.

---

¹ Se även Nordisk utredningsserie 1971 »Nordisk TV-konferens i København», (NU 1971:16).

5. Införande av färgtelevision

Då färg-TV stod för sitt införande 1967, bedömdes det som viktigt för att ett framtida friktionsfritt och livligt samarbete på färgtelevisionens område skulle tryggas i Norden att de nordiska länderna vid införande av färgtelevision beslöt sig för samma färg-TV-system. En presidieskrivelse i frågan riktades till regeringarna 1967.

Presidieskrivelse den 8 augusti 1967 angående införande av färg-TV¹

Till reg. i D, F, I, N, S

Mot bakgrund av frågans stora allmän-
nordiska betydelse har presidiet ---
beslutat hemställa till de nordiska län-
dernas regeringar om att de måtte med-
verka till att samtliga nordiska länder
vid införandet av färg-TV beslutar sig
för samma färg-TV-system.

Regeringarnas åtgärder

Vid tidpunkten för presidieskrivelsens av-
givande hade Danmark, Norge och Sverige
redan fattat beslut om att införa samma
färg-TV-system, nämligen det västtyska Pal-
systemet. Finlands rundradios förvaltnings-
råd beslöt den 26 januari 1968 också införa
Pal-systemet. Island, där televisionen nyli-
gen införts, torde om frågan blir aktuell
kunna väntas följa övriga nordiska länder.²

*Syftet med presidieskrivelsen har upp-
nåtts.*

---

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 16. sesj., 1968, s. 1208.

² Se även Nordisk råd, 16. sesj., 1968, s. 1194—1212.

6. Reklam i televisionen

Den tekniska utbyggnaden av TV-näten i de nordiska länderna medför, att TV-ut-sändningar i ett land når ut över gränserna till delar av grannländerna. Det nordiska TV-samarbetet syftar dessutom till en ökning av den direkta bildöverföringen mellan länderna. Härigenom kan via ett grannlands TV reklamsändningar komma in även i ett land som inte tillåter reklam i TV. Mot denna bakgrund antog Nordiska rådet 1969 en rekommendation till regeringarna i Danmark, Norge och Sverige att länderna inte var för sig utan i samråd måtte ta ställning till frågan om reklam i televisionen.

Rekommendation nr 8/1969 angående reklamsändningar i televisionen

Till reg. i D, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Norge och Sverige att länderna inte var för sig utan i samråd tar ställning till reklam i television.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

För *Danmarks* vidkommande har frågan om TV-reklam lagts fram för radiokommissionen, som avser att avge ett betänkande i frågan under 1971.

I *Norge* har den kommitté, som tillsattes 1966 för att utreda bl. a. frågan om reklam i TV, avgivit sitt betänkande. Kirke- og undervisningsdepartementet har i en stortingsmelding (1969/70: 58) tagit ställning emot

införandet av reklam i norsk radio och TV. Även stortinget, som behandlade frågan i april 1971, har tagit avstånd från tanken på reklam i radio och TV.

År 1966 tillsattes i *Sverige* en utredning med uppgift bl. a. att pröva frågan om införande av reklamsändningar i TV. Ett omfattande material om reklamsändningarna i TV i nio europeiska länder har insamlats. Materialet bearbetas och kommer att kompletteras, bl. a. genom studiebesök i Finland och Storbritannien. Först när utredningens betänkande framlagts – vilket beräknas ske under år 1971 – kan man i Sverige slutligt ta ställning till frågan.

Rekommendationen är under utredning.

7. Nyhetstjänsten i utlandet

I anledning av ett inom Nordiska rådet väckt medlemsförslag beslöt rådet på förslag av sitt kulturutskott i april 1967 anmoda sitt presidium att uppmärksamma radioföretagen och nyhetsbyråerna i de nordiska länderna på angelägenheten av att utnyttja alla förefintliga möjligheter till samarbete i fråga om nyhetstjänsten i utlandet. En presidieskrivelse i saken avgavs i maj samma år.

Skrivelse den 9 maj 1967 från Nordiska rådets presidium till de nordiska radioföretagen och nyhetsbyråerna angående samarbete ifråga om nyhetstjänsten i utlandet¹

Presidiet får härmed till radioföretagen och nyhetsbyråerna i de nordiska länderna överlämna medlemsförslagets införskaffade yttranden och kulturutskottets betänkande med hemställan att radioföretagen och nyhetsbyråerna måtte beakta vad kulturutskottet² anfört i ifrågavarande betänkande rörande angelägenheten av att förefintliga möjligheter till samarbete ifråga om nyhetstjänsten i utlandet utnyttjas.

Radioföretagens och nyhetsbyråernas åtgärder

Med anledning av presidieskrivelsen meddelade de nordiska radioföretagen och nyhetsbyråerna att det samarbete i utlandet som skrivelsen behandlade sedan länge fanns etablerat och befann sig under utveckling.

Samarbetet mellan de nordiska nyhetsbyråerna ifråga om nyhetstjänst i utlandet be-

står för närvarande i tre fasta redaktioner i Bryssel respektive Moskva och New York. Den ekonomiska uppgörelsen mellan byråerna innebär i stort sett att den byrå vars medarbetare placeras på respektive ort bestrider $\frac{2}{5}$ av de totala kostnaderna för redaktionen, de övriga tre byråerna var sin femtedel. För närvarande är en Ritzau-medarbetare ackrediterad i Bryssel, en TT-medarbetare i Moskva och en medarbetare från Norsk Telegrambyrå i New York. Varje redaktion skall dock opartiskt betjäna samtliga fyra byråer.

Vid sidan av de fasta korrespondenterna förekommer i inte obetydlig utsträckning gemensam bevakning av viktigare händelser utomlands såsom internationella konferenser, statsbesök och större idrottsevenemang. Vid olympiaderna organiseras sålunda regelmässigt ett nordiskt nyhetsbyråteam under TT:s ledning.

De nordiska byråerna driver gemensamt ett transmissionssystem baserat på en data-printerlinje från Haag till Skandinavien anknuten till nyhetsbyrån Reuters s. k. Europlex-linjenät. De nordiska byråerna har gemensamt anskaffat terminalutrustning, förhandlat med respektive teleförvaltningar samt träffat ett avtal med Reuters som närmare reglerar utnyttjandet av linjenätet.

Presidieskrivelsens syfte har uppnåtts.

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 16. sesj., 1968, s. 2142.

² Se Nordiska rådet, 15:e sess., 1967, s. 785—788.

I. Kulturupplysning i utlandet

Med hänsyn till de relativt stora kostnader, flertalet slag av utlandsupplysning drar med sig, har naturligt nog en samordning av olika åtgärder för att utåt sprida kännedom om nordisk kultur diskuterats i olika sammanhang. Därvid har en given förutsättning varit, att de nordiska länderna i kulturellt avseende är varandra så närstående, att ett gemensamt framträdande faller sig naturligt. Ett sådant uppträdande betonas också inför utlandet på ett värdefullt sätt den nordiska gemenskapen. Nordiska

rådet har ägnat speciell uppmärksamhet åt frågan om upplysningsverksamhetens organisation, särskilt spørgsmålet om ett samarbete mellan institutioner för kulturell upplysning i utlandet (punkt 1). Inom rådet har dessutom övervägts två särskilda projekt på området, nämligen dels planen på att få till stånd översättningar av framstående nordisk skönlitteratur till något världsspråk (punkt 2), dels projektet rörande en gemensam paviljong på konstutställningen Biennalen i Venedig (punkt 3).

1. Upplysningsverksamhetens organisation

Den handelspolitiska utvecklingen i Europa, särskilt vad gäller de nordiska ländernas relationer till de europeiska marknadsplanerna, har skapat ökat behov av utlandsinformation om de nordiska länderna. En rekommendation i frågan antogs vid Nordiska rådets tolfte session 1965. En effektivisering av informationen borde enligt rådet lämpligen inledas med att de nordiska länderna gemensamt genomförde ett antal konkreta informationsprojekt. Härvid skulle ett naturligt samarbete komma att växa fram mellan länderna.

Att med kort varsel genomföra samnordiska informationsprojekt stöter ofta på svårigheter emedan lätt tillgängliga medel för finansiering av dem inte finnes att tillgå. Mot denna bakgrund beslöt rådet 1966 rekommendera regeringarna att anvisa erforderliga medel för dylika informationsåtgärder.¹

Rekommendation nr 5/1964 angående samarbete mellan institutioner för kulturell upplysning i utlandet

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att, för att möjliggöra en av förhållandena påkallad kraftigt ökad utlandsinformation om de nordiska länderna och om nordiskt samarbete, snarast undersöka möjligheterna för att

etablera ett omfattande samarbete här om mellan de statligt finansierade eller understödda institutionerna, bl. a. om en utbyggnad av den Nordiska kurs-, lektorats- och publikationsverksamheten samt om en undersökning av förutsättningarna för att grunda ett nordiskt kultur- och informationscentrum i västra USA, samt ställa nödvändiga medel till förfogande för ett gradvis genomförande av ett sådant samarbete.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Rekommendation nr 8/1966 angående samnordisk utlandsinformation

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att anvisa erforderliga medel för samnordisk utlandsinformation, särskilt för genomförande av gemensamma företag, där snabba åtgärder är av behovet påkallade.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

¹ Vid rådets artonde session antogs en rekommendation (nr 23/1970) angående information om nordiskt samarbete, (se s. 25-27).

Regeringarnas åtgärder

Representanter för de nordiska utrikesdepartementen sammanträder regelbundet för att överlägga om gemensam information i utomnordiska länder och om internationellt kulturutbyte.

På ifrågavarande område har information anordnats bl. a. i form av utställningar, publikationer, föredrag och språkundervisning. Ansvariga för informationsverksamheten på platsen har varit nordiska kulturattachéer och lektorer samt ambassader och konsulat.

Beträffande det i rekommendation nr 5/1964 avsedda nordiska kultur- och informationscentrat i västra USA har representanter för berörda myndigheter vid ett möte i Stockholm 1965 konstaterat, att ett intimt samarbete förekommer mellan de nordiska ambassaderna i Washington samt mellan konsulära representationer och andra myndigheter. Förutsättningar ansågs emellertid saknas för att inrätta ett gemensamt nordiskt institut. Den redan existerande informationsverksamheten i USA borde dock utbyggas.

Vad gäller rekommendation nr 8/1966 beslöt representanter för regeringarna vid sammanträde i Stockholm den 7 februari 1967 att frågan om erforderliga medel för samnordisk utlandsinformation närmare skulle prövas av en utredningsman. Denne, som sedermera tillsatts, skulle ägna särskild uppmärksamhet åt frågan om vilka konkreta behov som kunde föreligga, förhållandet till nordiska kulturfondens verksamhet för utlandsinformation, samt tänkbara former för administrationen.

Syftet med rekommendation nr 5/1964 har i huvudsak uppnåtts.

Rekommendation nr 8/1966 är under utredning.

2. Översättning av nordisk skönlitteratur

Under efterkrigstiden har intresset i utlandet för nordisk kultur och nordisk litteratur stegrats. Uttryck härför är bl. a. upprättandet i Förenta staterna av ett betydande och växande antal lärostolar i nordiska ämnen vid universiteten, och en systematisering av dessas undervisning i nordisk historia, litteratur, politik och sociala förhållanden. Även i flera andra länder förekommer undervisning i nordisk litteratur. Detta intresse har emellertid inte ansetts kunna vidareutvecklas och befästas, om inte den nordiska litteraturens huvudverk görs tillgängliga på världsspråken.

Rekommendation nr 2/1954 angående översättning till världsspråk av nordisk litteratur

Till reg. i D, F, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene i fellesskap gjennom Nordisk Kulturkommisjon å undersøke muligheten for å tilveiebringe en samling oversettelser til hovedspråkene, i første omgang engelsk, av representative verker innenfor de nordiske lands diktning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 12/1956 angående översättning till världsspråk av nordisk litteratur

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringerne, at det i hvert af de nordiske lande stilles et beløb svarende til 7 500 norske

kronor til rådighed, således at kulturkommissionens udredning af spørgsmålet om oversættelse til verdenssprog af nordisk litteratur kan føres videre.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1957.

[Rekommendation nr 26/1971 angående översättningsverksamheten rörande nordisk skönlitteratur]

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för en organisatorisk utbyggnad av översättningsverksamheten rörande nordisk skönlitteratur till nordiska språk samt formerna för finansieringen av denna verksamhet.

Regeringarnas åtgärder

Det i rekommendation nr 2/1954 avsedda utredningsarbetet genomfördes av Nordiska kulturkommissionen (NKK) och behandlades därefter vid det åttonde nordiska undervisningsministermötet den 2–4 februari 1959 i Oslo. Ministrarna konstaterade därvid, att en gemensam publicering av nordisk litteratur på engelska för tillfället inte var genomförbar. De enskilda nordiska länderna uppmanades att fortsätta sina strävanden att göra sin egen litteratur tillgänglig på världsspråken, varvid underströks betydelsen av att verken presenterades i goda översättningar (jfr Nordiska rådets verksamhet 1952–1961; NU 1962: 8, s. 156–157).

Frågan togs emellertid sedermera upp till

förnyad behandling på nordisk basis. Efter initiativ från de nordiska ländernas kulturattachéer i Washington träffades 1963 avtal mellan ett amerikanskt bokförlag och NKK:s sektion III om utgivning av en serie om 15 band av nordisk skönlitteratur översatt till engelska. Jämlikt avtalet har de nordiska staterna lämnat statsbidrag för täckning av royaltyförskott och översättningskostnader. De tre första banden i serien utkom 1965, det sista 1969.

Serien omfattar följande verk:

Danmark:

Jacob Paludan: Jørgen Stein,
Tom Kristensen: Hærværk,
H. C. Branner: Novellesamling.

Finland:

F. E. Sillanpää: Ihmiset suiyössä,
Toivo Pekkanen: Lapsuuteni,
Hagar Olsson: Träsnidaren och döden.

Island:

Halldór Laxness: Heimsljós,
Gunnar Gunnarsson: Svartfugl,
3 skuespil: Jóhann Sigurjónsson: Galdra-
Loftur, Guðmundur Kamban: Vér morðing-
jar, Davíð Stefánsson: Gullna hliðið.

Norge:

Johan Falkberget: Den fjerde nattevakt,
Aksel Sandemose: Varulven,
Tarjei Vesaas: Det store spelet.

Sverige:

Karin Boye: Kallocaín,
Tage Aurell: Novellsamling,
Peder Sjögren: Kärlekens bröd.

Serien, som även lanserats i Storbritannien av Heinemans förlag i London, har fått ett mycket välvilligt mottagande av såväl amerikansk som brittisk press.

Efter initiativ från amerikansk sida har ett avtal om utgivning av ytterligare 15 skönlitterära verk diskuterats. Nordiska kulturfonden har påtagit sig de ekonomiska förpliktelser som följer med en ny serie och godkänt ett utkast till avtal med ett amerikanskt förlag. Förlaget har emellertid i december 1970 meddelat att det på grund av ekonomiska svårigheter inte kan genomföra planerna. Förhandlingar har pågått om en motsvarande serie på tyska, men de har avslutats utan resultat.

Sedan spørsmålet om utgivning av en nordisk dramaserie på engelska aktualiserats inom NKK och dess Finlandsavdelning, beslöt NKK:s sektion III anmoda Nordiska teaterunionen att yttra sig över spørsmålet. Vid ett möte i Stockholm den 4–6 november 1963 med NKK:s sektion III erbjöd sig tea-

terunionen ansvara för det praktiska genomförandet av frågan. På anbefallning av NKK:s sektion III har Nordiska kulturfonden för 1967 anvisat 60 000 danska kronor fördelade över tre år för utgivning av en serie omfattande tjugo moderna nordiska skådespel i engelsk översättning. Universitetsförlaget i Oslo har åtagit sig att utge serien. De första böckerna i serien utkom 1970. Serien omfattar följande verk:

Danmark:

H. C. Branner: Thermopylæ,
Klaus Rifbjerg: Udviklinger,
Peter Ronild: Boksning for een person,
Ernst Bruun Olsen: Men boghandleren kan ikke sove.

Finland:

Eeva-Liisa Manner: Snö i maj,
Paavo Haavikko: Yliläkari,
Veijo Meri: Soldat Jokinens bröllopspermis-
sion,
V. V. Jerner: Eva-Maria.

Island:

Halldór Laxness: Dúfnaveislan,
Oddur Hjörnnsson: Jódlif,
Erlingur E. Halldórsson: Minkarnir,
Jokull Jakobsson: Sjóleidin til Bagdad.

Norge:

Johan Borgen: Huset,
Tarjei Vesaas: 21 år,
Axel Kielland: Herren og hans tjenere,
Finn Havrevold: Uretten.

Sverige:

Folke Fridell: Den andres bröd,
Lars Görling: Trängningen,
Lars Forsell: Galenpannan,
Björn Erik Höjer: Isak Juntti hade många söner.

*Syftet med rekommendationerna nr 2/
1954 och 12/1956 har uppnåtts.*

3. Utställningssamarbete

Biennalen i Venedig har vunnit erkännande som en central mötesplats för modern konst från hela världen. Samtliga nordiska länder utom Island har vid ett flertal tillfällen deltagit i utställningarna. Genom Nordiska konstförbundets tillkomst hade möjligheter skapats att i utlandet ställa ut konst på en gång från samtliga nordiska länder. Det syntes därför naturligt att de nordiska länderna skulle gå samman, när det gällde Biennalen i Venedig. Rekommendation i ämnet antogs av rådet 1955.

Rekommendation nr 3/1955 angående en nordisk paviljonganläggning på Biennalen i Venedig

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet hemställer, att regeringarna i samverkan med Finlands regering utan dröjsmål måtte utreda möjligheterna att på Biennalen i Venedig uppföra en gemensam nordisk paviljonganläggning samt, om utredningen ger ett positivt resultat, vidtaga erforderliga åtgärder för paviljonganläggningens uppförande.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

[Rekommendation nr 24/1971 angående nordiskt samarbete på bildkonstens område]

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för ett ökat nordiskt samarbete på bildkonstens område, bl. a. genom stipendiat-

utbyte, gemensamma seminarier och en rationalisering och effektivisering av utställningssamarbetet, samt att ställa medel till förfogande för detta samarbete.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 157–158).

Här kan tilläggas att Finland, Norge och Sverige gemensamt förfogar över en paviljong i Venedig medan Danmark har en egen. Enligt reglerna för samarbetet skall Island kostnadsfritt kunna delta i utställningssamarbetet vid de tillfällen då något av de övriga länderna inte deltar.

Rekommendation nr 3/1955 har genomförts.

J. Annan kulturell verksamhet

Utöver de ovan redovisade kulturfrågorna har Nordiska rådet under sin hittillsvarande verksamhet sysslat även med andra ämnen tillhörande den kulturella sfären, för vilka redovisning skall lämnas i det följande. Ett betydelsefullt led i det nordiska kulturella samarbetet utgör förefintliga kulturfonder, såväl de bilaterala som de multilaterala. Att rådet har intresserat sig för deras utbyggnad är naturligt. Rådets arbete inriktades först på att få till stånd ett system av kulturfonder omfattande hela Norden. Dess ansträngningar koncentrerades emellertid snart på att skapa en gemensam nordisk kulturfond (punkt 1). Rådet har vidare uttalat sig för ett ökat stöd till föreningarna Norden (punkt 2) samt till det nordiska ung-

domssamarbetet (punkt 3). Likaså är självfallet, att rådet velat befrämja samarbete mellan de nordiska ländernas språknämnder (punkt 4). En nordisk namnlista över växter och djur har förordats (punkt 5). Önskemålet om en förstärkning av de kulturella förbindelserna med Island har föranlett flera initiativ från rådets sida (se punkt 6–8), likaså strävan att bygga ut kultursamarbetet inom Nordkalotten, varvid särskilt frågor rörande den samiska befolkningen uppmärksammas (punkt 9–10). I övrigt har rådet sökt få till stånd en nordisk kulturvecka i samband med rådets sessioner (punkt 11) samt en samnordisk artikeltjänst (punkt 12).

1. Kulturfonder

Inom Norden finns ett stort antal kulturfonder av olika slag (se nedan). Då frågan om kulturfonderna togs upp i Nordiska rådet 1955 fanns – och finns alltså – åtskilliga luckor. Tanken har varit att söka få till stånd ett system av bilaterala fonder för nordiskt kulturellt samarbete som omfattar hela Norden. Genom ett sådant fullständigt system av fonder skulle medel kunna erhållas till behövlig stipendieverksamhet och allmän utbytes- och upplysningsverksamhet.

I anledning av att ett förslag med syfte att komplettera nätet av bilaterala fonder väckts i Nordiska rådet 1955, lät föreningarna Norden tillsätta en kommitté med uppgift att närmare undersöka olika möjligheter för att i stället anskaffa medel till en stor nordisk kulturfond. År 1956 antog därefter rådet en rekommendation till regeringarna om ett uttalande från Nordiska kulturkommissionen över kommitténs rapport. Vid rådssessionen 1959 antogs en rekommendation om att realisera det begränsade samarbetsförslag som kulturkommissionen förordade.

Vid tolfte rådssessionen 1964 antog rådet i anledning av ett danskt regeringsförslag en rekommendation om ökade dispositionsanslag för kulturändamål. Vid den efterföljande rådssessionen 1965 rekomen-

derades regeringarna att tillskapa en kulturfond omfattande 3 miljoner danska kronor. Sedan provisoriska riktlinjer antagits för fondens förvaltning och ett preliminärt årligt belopp om 600 000 danska kronor per år anvisats, antogs vid rådssessionen 1966 en rekommendation om höjning av fondens medel till sammanlagt 3 miljoner danska kronor. I maj 1966 avgav rådet genom sitt presidium på begäran av undervisningsministeriet i Danmark ett uttalande över ett förslag till statuter för fonden. I anledning av den danska devalveringen 1967 antog rådet 1968 en rekommendation om förhöjning av fondbeloppet till 3 250 000 danska kronor. Vid 1969 års session rekommenderades en höjning till 5 miljoner danska kronor.

Rekommendation nr 3/1956 angående en fond för kulturellt samarbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at anmode Nordisk Kulturkommission efter forhandling med foreningerne Norden om en udtalelse om det foreliggende forslag fra foreningerne Nordens komité i dets helhed og særlig med

henblik på, hvilke hovedopgaver der skal tilgodes af en nordisk kulturfond som den foreslåede.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1959.

Rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S
Nordisk Råd anbefaler regjeringene

1. å realisere Nordisk kulturkommissjons forslag om midler til disposisjon i hvert av de nordiske land til felles kulturelle tiltak — — —

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Rekommendation nr 19/1964 angående ökade dispositionsanslag för kulturändamål

Till reg. i D, F, I, N, S
Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att företaga en närmare undersökning av spørsmålet om anskaffande av dispositionsmedel, härunder ett samnordiskt dispositionsbelopp, för kulturella samarbetsändamål.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Rekommendation nr 28/1965 angående nordisk kulturfond

Till reg. i D, F, I, N, S
Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för ingående av en överenskommelse mellan länderna om tillskapande av en nordisk kulturfond, som till sitt förfogande skulle årligen erhålla 3 000 000 danska kronor och som skulle ställas under gemensam nordisk förvaltning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Rekommendation nr 28/1966 angående Nordiska kulturfonden

Till reg. i D, F, I, N, S
Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. snarast möjligt och senast den 1 januari 1967 höja den nordiska kulturfondens medel till sammanlagt 3 miljoner danska kronor och

2. i skyndsam ordning och i samråd med Nordiska rådet utarbeta en permanent förvaltningsordning för fonden.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

Presidieskrivelse den 13 maj 1966 till Danmarks undervisningsministerium angående statuter för Nordiska kulturfonden¹

Till reg. i D

Nordiska rådets presidium kan ansluta sig till vad kulturutskottet sålunda anfört.²

Rekommendation nr 38/1968 angående justering av Nordiska kulturfondens kapital

Till reg. i D, F, I, N, S
Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att i anledning av den danska devalveringen förhöja Nordiska kulturfondens belopp till 3 250 000 danska kronor.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 15:e sess., 1967, s. 2123—2124.

² Kulturutskottet ansåg, att föreliggande utkast till statuter väl överensstämde med de synpunkter kulturutskottet och rådet tidigare givit uttryck för. Vissa synpunkter framfördes dock beträffande detaljer i utkastet.

Rekommendation nr 26/1969 angående höjande av Nordiska kulturfondens belopp

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att snarast möjligt höja Nordiska kulturfondens kapital till sammanlagt 5 miljoner danska kronor årligen.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendation nr 3/1956 hänsköts av regeringarna till Nordiska kulturkommissionen (NKK), som i sin berättelse till 1958 års rådssession framlade ett konkret förslag om medel för nordiska kulturella ändamål. NKK ansåg tiden ännu inte vara mogen för att skapa en nordisk kulturfond av den karaktär, som föreslagits av föreningarna Norden, innefattande årliga anslag från ettvar av de nordiska länderna om sammanlagt 1,2 miljoner norska kronor, svarande mot ränteavkastningen på en fiktiv fond om 30 miljoner norska kronor. I stället framlade NKK följande program:

1. Anslag till nordiska kulturella samarbetsuppgifter av permanent karaktär bör beviljas i den utsträckning, som betingas av utbyggnaden av det nordiska kulturella samarbetet.

2. I ett vart av de nordiska länderna bör årligen beviljas anslag till aktuella, icke permanenta samarbetsuppgifter. Detta anslag bör uppgå till 200 000 svenska kronor för Sverige och motsvarande belopp för de andra länderna.

3. En mindre del av det under 2. nämnda anslaget – förslagsvis 30 000 svenska kronor för Sverige samt 15 000 svenska kronor för Danmark, Finland och Norge – bör ställas till NKK:s förfogande.

4. Bilateral kulturfonder bör upprättas mellan de länder, som ännu icke förfogar över sådana.

I anledning av rekommendation nr 22/1959 genomfördes under efterföljande år en viss förhöjning av anslagen för kulturellt samarbete. Dispositionsmedel i egentlig mening anvisades emellertid endast i begränsad utsträckning och endast i vissa länder. De av NKK föreslagna mindre dispositions-

beloppen, som skulle stå till kommissionens förfogande, har sedermera beviljats i samtliga länder.

Vissa nya bilaterala kulturfonder har sedermera upprättats. Existerande fonder framgår av nedanstående uppställning.

I. Fonder avseende samarbete mellan minst tre länder

1. Letterstedtska föreningens fonder (stiftade 1873; fondkapital ca 5 miljoner svenska kronor)

2. Clara Lachmans fond (stiftad 1920; fondkapital ca 1,7 miljoner svenska kronor); Danmark, Norge och Sverige

3. Joh. Ludw. og Julie Mowinckels legat til fremme av kjennskap og forståelse mellom Nordens folk (stiftad 1920; fondkapital ca 120 000 norska kronor)

4. Knut och Alice Wallenbergs fond (stiftad 1930; fondkapital 101 430 svenska kronor)

5. Statsråd I. M. Bings og hustru Amalie Bings f. Warburg Mindelegat (stiftat 1933; fondkapital 10 000 danska kronor)

6. Det frie Nords och General Withs Nordiske Fond (stiftad 1945; fondkapital ca 80 000 danska kronor)

7. Axel Gjøres Fond (stiftad 1949; fondkapital ca 80 000 svenska kronor)

8. Birger Ekeborgs fond (stiftad 1954; fondkapital 22 500 svenska kronor)

9. Landsinspektör Niels Smed Søndergaards fond til fremme af samvirke mellom Nordens landmålere (stiftad 1958; fondkapital ca 180 000 danska kronor)

10. Margitta Andersson fond (stiftad 1958; fondkapital ca 52 000 svenska kronor)

11. Ebba Lundbergs fond (stiftad 1960; fondkapital ca 125 000 svenska kronor)

12. Direktör og fru J. F. Schiblers fond (stiftad 1965; fondkapital 50 000 danska kronor)

II. Fonder avseende bilateralt samarbete

A. Fonder berörande Danmark

Danmark-Finland

1. Gustaf Packaléns Mindefond (stiftad 1956; fondkapital ca 1 miljon danska kronor)

2. Direktör Carl Gustaf Packaléns fond (stiftad 1956; fondkapital ca 45 000 danska kronor)

3. Fondet for dansk-finsk samarbejde (stiftad 1960; fondkapital 2,5 miljoner danska kronor)

Danmark-Island

1. Dansk-islandsk fond (stiftad 1918; fondkapital ca 2 miljoner danska kronor)

2. A. P. Möllers fond for islandske studenter ved de højere læreanstalter i København (stiftad 1936; fondkapital 50 000 danska kronor)

3. Fondet for dansk-islandsk samarbejde (stiftad 1960; fondkapital 1,1 miljoner danska kronor)

Danmark-Norge

1. Fondet for dansk-norsk samarbejde (upp-
rättad 1949; fondkapital 21 miljoner danska
kronor)

Danmark-Sverige

1. Helsingforsfirmæt Evers & Co:s fond for
svenske videnskabsmænds studier i Danmark
(bildad 1943; fondkapital 100 000 danska kro-
nor)

2. 5.Mai-fonden (bildad 1945; fondkapital
ca 175 000 svenska kronor)

3. Svensk-danska kulturfonden (bildad 1954;
fondkapital 300 000 svenska kronor)

4. Fondet for dansk-svensk samarbejde (bil-
dad 1960; fondkapital ca 7,5 miljoner danska
kronor)

5. Paul Monbergs og Anna Klein Monbergs
nordiske fond (bildad 1964; fondkapital 110 000
danska kronor)

B. Fonder berörande Finland

Finland-Danmark

Se Danmark-Finland

Finland-Island

Någon fond finns inte

Finland-Norge

1. Nordens Finlandsfond (fondkapital ca
400 000 norska kronor)

Finland-Sverige

1. Kulturfonden för Sverige och Finland (bil-
dad 1958, fondkapital 15 miljoner svenska
kronor)

C. Fonder berörande Island

Island-Danmark

Se Danmark-Island

Island-Finland

Någon fond finns inte

Island-Norge

1. Norsk-islands fond (fondkapital 200 000
norska kronor)

Island-Sverige

Någon fond finns inte

D. Fonder berörande Norge

Norge-Danmark

Se Danmark-Norge

Norge-Finland

Se Finland-Norge

Norge-Island

Se Island-Norge

Norge-Sverige

1. Broderfolkenes Vels legat (bildat 1950;
fondkapital ca 20 000 norska kronor)

2. Ernst A. Hedéns fond (bildad 1948; fond-
fondkapital 100 000 svenska kronor)

3. Olaf Ditlev Simonsens fond (bildad 1954;
fondkapital 100 00 svenska kronor)

4. Fondet for svensk-norsk samarbeid -
Svensk-norska samarbeidsfonden (bildade 1949;
fondkapital 3 miljoner norska kronor resp. 2,6
miljoner svenska kronor)

E. Fonder berörande Sverige

Sverige-Danmark

Se Danmark-Sverige

Sverige-Finland

Se Finland-Sverige

Sverige-Island

Någon fond finns inte

Sverige-Norge

Se Norge-Sverige

I januari 1964 väckte Danmarks regering ett förslag i Nordiska rådet om en nordisk kulturfond. Som motivering anfördes bl. a., att den omständigheten att varje enskilt land har sina särskilda budgettekniska regler och speciella frister för budgeternas utarbetande och anslagens ikraftträdande leder till att det uppstår förseningar och osäkerhet i planeringen vid genomförandet av åtgärder inom kultursektorn. Först sedan alla län-
derna har sina anslag klara för utbetal-
ning kan planerade gemensamma projekt
igångsättas. Regeringen anmodade därför
Nordiska rådet att avge ett yttrande röran-
de en närmare undersökning av frågan om
anskaffande av dispositionsmedel, och även
ett samnordiskt dispositionsbelopp, för kul-
turella samarbetsändamål. I anledning härav
antog rådet sin rekommendation nr 19/1964
angående ökade dispositionsanslag för kul-
turändamål. Efter beredning inom NKK
togs rekommendationen i januari 1965 upp
till gemensam överläggning mellan de nor-
diska kultur- och undervisningsministrarna
samt Nordiska rådets kulturutskott. Allmän
enighet visade sig råda om att en nordisk
kulturfond borde tillskapas och att denna
borde ställas under gemensam nordisk för-
valtning. Mot denna bakgrund beslöt rådet
vid sin trettonde session 1965 anta rekom-
mendation nr 28/1965 rörande en kultur-
fond omfattande 3 miljoner danska kronor
(se ovan). I anledning av sistnämnda rekom-
mendation enades regeringarna om att an-
ta provisoriska riktlinjer för den nordiska
kulturfondens förvaltning. Den interimis-
tiska förvaltningsordningen utarbetades av
ministerierna i samråd med rådets kultur-
utskott. Enligt denna ordning, som trädde i
kraft den 1 januari 1966 och som senast
inom två år skulle ersättas av en permanent
ordning, skulle fonden förvaltas av en av
undervisnings- och kulturministrarna tillsatt
femmannastyrelse, som i sin verksamhet
skulle bistås av NKK som rådgivande och
förslagsställande organ. Enligt undervis-

nings- och kulturministrarnas beslut skulle fonden under första verksamhetsåret 1966 ha till sitt förfogande sammanlagt 600 000 danska kronor.

Vid möte i Helsingör den 2–3 februari 1966 enades undervisnings- och kulturministrarna om att genomföra rådets rekommendation nr 26/1966. Den provisoriska styrelsen fick i uppdrag att utarbeta utkast till slutlig förvaltningsordning med en styrelse, vald delvis av Nordiska rådet, delvis av regeringarna. Ett vid styrelsens sammanträde den 7–8 mars 1966 utarbetat förslag tillställdes det danska undervisningsministeriet, genom vars försorg Nordiska rådet genom sitt kulturutskott och presidium bereddes tillfälle avge utlåtande över förslaget. Sedan Nordiska rådets utlåtande delgivits den provisoriska styrelsen, behandlade denna ånyo förslaget vid sitt sammanträde den 11 juli samma år i Stockholm. Det vid detta sammanträde justerade förslaget undergick sedermera ytterligare vissa formella justeringar, varefter en överenskommelse om en nordisk kulturfond undertecknades vid ett nordiskt undervisningsministermöte i Köpenhamn den 3 oktober 1966. Denna överenskommelse trädde i kraft den 1 januari 1967, från vilket datum fondens medel höjts till 3 miljoner danska kronor per år.

Vid det nordiska undervisnings- och kulturministermötet i Reykjavik i juli 1968 enades ministrarna om att medverka till att förhöja kulturfondens belopp till 3 250 000 danska kronor fr. o. m. den 1 januari 1969 och till att skapa nödvändig juridisk grundval för förhöjningen. Nämnade åtgärder har sedermera genomförts. Vid det nordiska undervisnings- och kulturministermötet i Helsingfors den 9–10 juni 1969 enades ministrarna om att verka för en förhöjning av det årliga beloppet till 4 miljoner danska kronor år 1970 och till 5 miljoner danska kronor år 1971. Dessa förhöjningar har sedermera genomförts.

Rekommendation nr 3/1956 har genomförts.

Rekommendation nr 22/1959 har delvis genomförts.

Syftet med rekommendationerna nr 19/1964, 28/1965 och 28/1966 samt

presidieskrivelsen den 13 maj 1966 har uppnåtts.

Rekommendationerna nr 38/1968 och 26/1969 har genomförts.

2. Stöd till föreningarna Norden

En fortsatt utbyggnad av det nordiska samarbetet och takten i detta utbyggnadsarbete är i hög grad beroende av i vilken omfattning den allmänna opinionen i de nordiska länderna kan bringas att stödja de nordiska samarbetssträvandena. På detta fält utför föreningarna Norden ett grundläggande arbete. Vid fjortonde rådssessionen 1966 beslöt rådet ge klart uttryck åt sin allmänna mening att föreningarnas verksamhet är betydelsefull och förtjänt även av det allmännas stöd i den form som i varje särskilt fall är lämplig.

Rekommendation nr 30/1966 angående ökat stöd till föreningarna Norden

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att lämna föreningarna Nordens förbund och dess nationella delföreningar ökat stöd i deras ur samarbetssynpunkt viktiga arbete för nordisk upplysning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Regeringarnas åtgärder

Det statliga stödet till föreningarnas verksamhet uppgår till följande belopp:

Danmark 400 000 danska kronor (1971/72)

Finland 130 000 mark (1971)

Island 200 000 isländska kronor (1969)

Norge 180 000 norska kronor (1971)

Sverige 500 000 svenska kronor (1970/71)

Rekommendationens syfte har uppnåtts.

3. Stöd till nordiskt ungdomssamarbete

Stöd till ett planmässigt nordiskt ungdomssamarbete på lång sikt kan inte inrymmas inom ramen för de relativt begränsade anslagen till internationellt ungdomssamarbete, som redan nu finns. Inom Nordiska rådet har därför ansetts att särskilda medel borde anskaffas för ändamålet. Vid rådets artonde session antogs en rekommendation i syfte att öka stödet till nordiskt ungdomssamarbete. Förslaget avsåg bl. a. en eventuell nordisk fond till stöd för samnordiska ungdomsarrangemang.

Rekommendation nr 26/1970 angående ökat stöd till nordiskt ungdomssamarbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att utreda förutsättningarna för tillskapandet av en ordning – t. ex. genom en nordisk fond – som ekonomiskt tryggar genomförandet av samnordiska ungdomsarrangemang och som särskilt tar sikte på att stöda gemensamma nordiska ungdomsorganisationers verksamhet.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

[Rekommendation nr 2/1971 angående ekonomiskt stöd till nordiskt idrottsutbyte]

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att i anslutning till behandlingen av rådets rekommendation nr 26/1970 angående ökat stöd till nordiskt ungdomssamar-

bete även överväga möjligheterna för ekonomiskt stöd till nordiskt idrottsutbyte.

Regeringarnas åtgärder

En arbetsgrupp under Europarådets kulturstyrelse har utarbetat ett förslag om att inrätta en europeisk ungdomsfond. Frågan behandlas för närvarande i Europarådets ministerkommitté. Tillkomsten av fonden skulle under vissa förutsättningar bli av väsentlig betydelse även för det nordiska ungdomsarbetet. För närvarande utgår bidrag till nordiskt ungdomssamarbete från Nordiska kulturfonden. Höjda anslag till denna fond har ökat möjligheterna att tillgodose önskemål om bidrag på ungdomssidan.

Innan frågan om en speciell ungdomsfond tas upp till närmare behandling, har man ansett det finnas anledning att avvakta dels resultatet av det fortsatta förberedelsearbetet för en europeisk fond, dels de närmare erfarenheterna av den roll Nordiska kulturfonden kan få när det gäller ungdomsarbetets finansiering.

Rekommendation nr 26/1970 är under utredning.

4. Skoldemokrati

År 1970 antogs en rekommendation i syfte att få till stånd en ökad samverkan vid utbildningsanstalter mellan lärare, elever och övriga kategorier av där verksamma.

kulturkommissionen för beaktande i dess fortsatta arbete med frågan.

Rekommendationen är under utredning

Rekommendation nr 4/1970 angående ökad samverkan vid utbildningsanstalter

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att under upprätthållande av nära kontakter och ett kontinuerligt informationsutbyte mellan de nordiska länderna fortsätta arbetet på införande av en ökad samverkan vid utbildningsanstalterna mellan lärare, elever och övriga kategorier av där verksamma.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringens åtgärder

Nordiska kulturkommissionen har tagit upp frågan om universitetsdemokrati på sitt program. I en skrivelse i juni 1969 framhöll kommissionen det önskvärda i att de ansvariga nationella instanserna upprätthåller nära kontakt i syfte att genom informationsutbyte erhålla underlag för utvärdering och framtida ställningstaganden, efter så långt möjligt gemensamma riktlinjer. På sitt möte i juni 1969 behandlade undervisnings- och kulturministrarna denna skrivelse och beslöt ge kulturkommissionen i uppdrag att utvidga arbetet till att omfatta hela utbildningsområdet. Mot bakgrund härav har rekommendation nr 4/1970 överlämnats till

5. Språknämndernas samarbete

Med hänsyn till den språkliga gemenskapens avgörande betydelse för det nordiska samarbetets fortsatta utveckling har alla möjligheter ansetts böra tillvaratagas för att förhindra, att de nordiska språken utan tvingande skäl glider ytterligare isär. Denna arbetsuppgift har lagts på de nationella språknämnderna, vilka inte minst i fråga om benämningar på nya företeelser sökt nå fram till likartade ord i de olika nordiska länderna.

Rekommendation nr 8/1953 angående kulturellt samarbete

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar medlemsstaternas regeringar att

-----
d) lämna nationella språknämnder det stöd som behövs för öppnande av möjligheter till ett verkligt samarbete dem emellan;

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1957 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 161–162).

Härutöver kan tilläggas att språknämnderna sedermera har fått ökade anslag för sin verksamhet.

Rekommendationens syfte har uppnåtts i ifrågavarande avseende.

6. Namnlista över växter och djur

Även personer med goda kunskaper om grannspråken känner ofta inte till de olika benämningarna på växter och djur. En fackligt vederhäftig och samtidigt populärt hållen gemensam namnlista över de nordiska ländernas växter och djur har därför ansetts fylla ett behov. Den skulle kunna utgöra ett värdefullt hjälpmedel för undervisningen, turismen, naturvården och även för den allmänna informationen mellan de nordiska länderna.

Rekommendation nr 10/1965 angående nordisk namnlista över växter och djur

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för utgivande av en nordisk namnlista över växter och djur.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Regeringarnas åtgärder

De nordiska språknämnderna, som förelagts rekommendationen för yttrande, avgav 1966 en rapport till Nordiska rådet vari uttalades, att en dylik namnlista borde utarbetas och att språknämnderna borde medverka härtill. Arbetet förutsattes ske i samverkan med biologisk expertis och med anlitande av särskilt anvisade medel.

I regeringarnas meddelande i saken till sjuttonde rådssessionen uttalades, att frågan inte ansetts kunna prioriteras i förhållande till andra och mera angelägna projekt inom det nordiska samarbetet, varför åtgärder

för tiden inte syntes vara aktuella. Det framhölls emellertid att, om de nordiska språknämnderna inom ramen för tillgängliga resurser föranstaltar om utarbetande av en sådan namnlista, har man inom berörda ministerier inte någon invändning mot detta.

Rekommendationen har inte genomförts.

7. De kulturella förbindelserna med Island

Frågan om åtgärder i syfte att underlätta de kulturella förbindelserna mellan Island och de övriga nordiska länderna uppmärksammades 1956 av den av regeringarna tillsatta isländsk-skandinaviska trafikkommittén. 1957 beslöt Nordiska rådet rekommendera en utredning av spørgsmålet.

Av stor betydelse för det kulturella samarbetets utveckling mellan de nordiska länderna har varit de bilaterala fonder som framför allt sedan andra världskrigets slut upprättats mellan dem. Dylka fonder saknas emellertid mellan vissa av länderna, bl. a. mellan Island och Finland respektive Sverige. – (Beträffande den dansk-isländska och norsk-isländska fonden, se s. 303–307.) – I detta läge har det varit särskilt viktigt att på annat sätt anskaffa medel för att främja de kulturella förbindelserna mellan Island och det övriga Norden. På grund av de långa avstånden blir reskostnaderna särskilt stora, varför den önskade förstärkningen av kulturförbindelserna blir ganska kostsam. Spørsmålet aktualiserades i Nordiska rådet år 1959 i en rekommendation.

Rekommendation nr 9/1957 angående förbättring av trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar

2. Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar att undersöka i vilken omfattning den isländsk-skandinaviska trafikkommitténs förslag kan genomföras med särskilt syfte att vidga kunskaperna om Island i övriga nordiska länder — — —.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1959 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 22/1959 angående beviljande av medel för gemensamma kulturella ändamål m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anbefaler regjeringene

2. å skaffe til veie særskilte midler til fremme av de kulturelle forbindelser mellom Island og hvert av de øvrige nordiske land.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Vad gäller rekommendation nr 9/1957 beslöts vid åttonde nordiska undervisningsministtermötet i Oslo 1958 att varje land för sig skulle utarbeta en översikt över sina kulturella förbindelser med Island. Översikter utarbetades sedermera i Danmark, Finland och Norge (se Nordisk Råd, 6. sesj., 1958, s. 1924–1925 samt Nordiska rådet, 8:e sess., 1960, s. 391–394). Några åtgärder i övrigt torde inte ha vidtagits i anledning av ifrågavarande rekommendation.

Särskilda åtgärder i anledning av rekommendation nr 22/1959 synes inte ha vidtagits. Rekommendationens syfte i ifrågavarande avseende torde dock i huvudsak ha tillgodosetts genom tillkomsten av Nordens Hus i Reykjavik. (Se vidare s. 314.)

Rekommendation nr 9/1957 har inte genomförts i ifrågavarande avseende.

Syftet med rekommendationen nr 22/1959 har i huvudsak uppnåtts i ifrågavarande avseende.

8. Nordens Hus i Reykjavik

Islands kulturella förbindelser med de andra nordiska länderna erbjuder på grund av de långa avstånden och de därav följande stora reseutgifterna en rad speciella problem. Dessa har under många år diskuterats livligt inom föreningarna Norden. Vid föreningarna Nordens gemensamma delegerademöte i Bergen den 29–30 augusti 1961 behandlades frågan om att upprätta ett nordiskt institut i Island. Beslut fattades om en uppmaning till Nordiska rådet och Nordiska kulturkommissionen (NKK) att på lämpligt sätt verka för ett nordiskt institut i Reykjavik med uppgift att vara centrum för upplysning i Island om de andra nordiska länderna. Vid NKK:s plenarmöte i Voksenåsen den 28–30 september samma år tillsattes ett expertutskott för att utreda frågan. Expertutskottet avgav ett preliminärt betänkande i saken i mars 1962 på basis av vilket Nordiska rådet vid sin tionde session samma år antog en rekommendation i saken till regeringarna. Sedan NKK på expertutskottets förslag (NU 1963: 3) vid plenarmöte i november 1962 beslutat anbefalla regeringarna att upprätta ett »Nordens Hus» i Reykjavik, antog rådet vid sin elfte session 1963 en rekommendation om att inrätta ett dylikt institut med uppgift att dels aktivera det nordiska intresset i Island, dels förmedla isländska kulturströmningar till det övriga Norden.

Rekommendation nr 27/1962 angående nordiskt institut i Reykjavik

Till reg. i D, F, I, N, S
Nordisk Råd henstiller til regjeringene, på grunnlag av et forslag utarbeidet av foreningene Norden og etter innstilling fra Nordisk kulturkommisjon, å opp-

rette et nordisk institutt i Reykjavik, som kan virke som et sentrum for opplysning i Island om de andre nordiske land.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Rekommendation nr 20/1963 angående inrättande av ett »Nordens Hus» i Reykjavik

Till reg. i D, F, I, N, S
Nordisk Råd henstiller til regjeringene å opprette et »Nordens Hus» i Reykjavik på grunnlag av den i Nordisk kulturkommisjon vedtatte resolusjon av 14. november 1962.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1965.

Regeringarnas åtgärder

Vid det nordiska undervisningsministermötet i Reykjavik den 2–3 juli 1963 uppdrogs planeringen av Nordens Hus åt ledamoten av Finlands akademi professor Alvar Aalto. Vidare tillsattes en arbetsgrupp för handhavande av byggnadsfrågan. Vid undervisnings- och kulturministermötet i Oslo den 7–8 januari 1965 godkändes statuter för Nordens Hus i Reykjavik. Dessa undertecknades av regeringarnas representanter den 14 februari 1965 och trädde i kraft den 15 februari samma år. Grundarbetena påbörjades i januari 1965, de egentliga byggnadsarbetena i maj 1966. Nordens Hus invigdes den 24 augusti 1968.

Rekommendationerna har genomförts.

9. Språkproblem inom Nordkalotten

Språkliga minoriteter finns bl. a. i de nordliga delarna av Finland, Norge och Sverige inom Nordkalottområdet. Här bor främst den samisktalande befolkningen, som omfattar omkring 30 000 personer. I respektive lands gränstrakter bor också ett betydande antal människor, som har något av grannlänternas språk som modersmål. Dessa förhållanden för med sig en rad problem bl. a. vid skolundervisningen. Mot denna bakgrund antog rådet 1963 en rekommendation till regeringarna rörande minoritetsproblemen inom Nordkalotten.

Rekommendation nr 9/1963 angående minoritetsproblem inom Nordkalotten

Till reg. i F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att vid den fortsatta behandlingen av de speciella problem, som sammanhänger med minoritetsbefolkningen i dessa länders nordligaste områden, ägna särskild uppmärksamhet åt de möjligheter som nordiskt samarbete erbjuder bl. a. i form av gemensam forskning och annat praktiskt samarbete såsom lärarutbyte.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1965.

verksamhet på dessa fält som bedrivs av föreningarna Norden, bl. a. inom ramen för Nordkalottens kulturråd, samt om de av föreningarna under senare år arrangerade Nordkalott-konferenserna. Vid dessa har ett flertal konkreta förslag förts fram till regeringarna. Dessa frågor uppmärksammas också inom finsk-svenska utbildningsrådet. (Ang. inrättande av ett nordiskt sameinstitut, se s. 612–614.)

Rekommendationen har endast delvis uppnåtts.

Regeringarnas åtgärder

I enlighet med rekommendationens syfte har en viss kurs- och utbytesverksamhet för tvåspråkiga lärare inom området kommit till stånd. Här må vidare erinras om den

10. Teatersamarbete inom Nordkalotten

Ett vidgat teatersamarbete inom Nordkalotten bland annat i form av turnéverksamhet, gästspel av fasta teatrar i grannländerna samt utbyte av gästregissörer är av stor betydelse för utvecklandet av de kulturella förhållandena inom de nordligaste delarna av Finland, Norge och Sverige. En viss verksamhet pågår sedan åtskilliga år tillbaka. En rekommendation om utvidgning av detta teatersamarbete antogs av rådet 1964.

Rekommendation nr 4/1964 angående teatersamarbete inom Nordkalotten

Till reg. i F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att vidtaga åtgärder för att stärka teaterutbytet över gränserna inom Nordkalottområdet och bevilja nödiga anslag härför.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Regeringarnas åtgärder

Viss verksamhet i enlighet med rekommendationen har igångsatts i form av utbytesgästspel av teatrar och teaterregissörer inom Nordkalotten. Statsmedel som kan användas för att stärka teatersamarbetet inom det berörda området har ställts till förfogande i Finland, Norge och Sverige. För nordiskt teaterutbyte anslogs i Danmark (1969/70) 75 000 danska kronor, i Finland (1969) 30 000 mark, i Norge (1969) 42 000 norska kronor och i Sverige (1970/71) 70 000 svenska kronor.

Norrbottens bildningsförbund har år 1964 påtalat behovet av ett ökat teatersamarbete inom området. I remissyttrandena över framställningen framhåller teaterrådet i Sverige, att frågan om den framtida verksamhetens utformning bör bli föremål för särskild utredning i samråd med vederbörande i Finland och Norge. Nordiska teaterunionen har år 1965 genom Nordiska kulturkommissionen hemställt om att de för nordiskt teatersamarbete anvisade anslagen måtte höjas. Riksteatret i Norge har i samband härmed uttalat, att en ökning av sagda medel i främsta rummet bör komma teatersamarbetet inom Nordkalotten tillgodo.

Det har emellertid inte etablerats någon särskild stödordning för Nordkalottsamarbetet på detta område. Nordiska kulturfonden har igångsatt en försöksordning med sikte på att öka aktiviteten när det gäller utbytet av teatergästspel och liknande. Efter anmodan från fonden har NKK:s sektion III tillsatt ett expertutskott för att utreda spörsmålet om att göra denna utvidgade verksamhet permanent. Utskottets betänkande väntas föreligga under hösten 1971. Det är troligt att utskottet torde komma att ta upp verksamheten på Nordkalotten till särskild prövning. För Norges del kan nämnas att en nord-norsk statsunderstödd regionsteater nyligen har upprättats i Tromsø. Denna kan komma att medföra bättre förutsättningar för ett utvidgat teatersamarbete inom Nordkalotten.

Rekommendationen har delvis genomförts.

11. Nordisk kulturvecka i samband med Nordiska rådets session

En samlad nordisk kulturinsats i anslutning till Nordiska rådets årliga session har inom rådet ansetts kunna ge den stora allmänheten och de kulturellt livaktiga kretsarna i sessionslandet relief åt det arbete som samtidigt pågår inom rådet. Omvänt skulle den publicitet rådssessionen erhåller kunna utnyttjas för att fästa ytterligare uppmärksamhet vid evenemangen i samband med en dylik nordisk kulturvecka. Nordiska rådets presidium riktade 1967 en skrivelse i frågan till föreningarna Nordens förbund.

Syftet med presidieskrivelsen har delvis uppnåtts.

Skrivelse den 19 oktober 1967 från Nordiska rådets presidium till föreningarna Nordens förbund angående nordisk kulturvecka i samband med Nordiska rådets session¹

Då Nordiska rådet för närvarande saknar möjligheter att anordna en dylik kulturvecka, har presidiet velat rikta Nordenförbundets uppmärksamhet på frågan. Presidiet vill hos förbundet efterhöra i vad mån förbundet är berett att taga på sig uppgiften att anordna en dylik vecka eller eljest medverka vid ett sådant anordnande.

Föreningarna Nordens förbunds åtgärder

Någon nordisk kulturvecka har hittills inte kommit till stånd. Smärre högtidligheter har dock arrangerats av de nationella föreningarna i samband med rådssessionerna 1968–1971.

---

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 16. sesj., 1968, s. 2150–2151.

12. Nordisk nyhetsförmedling

I anledning av ett i Nordiska rådet väckt medlemsförslag genomfördes år 1967 vid Danmarks Journalisthøjskole i Århus en utredning rörande det nordiska stoffet i ett antal danska, norska och svenska dagstidningar under två fjortondagarsperioder (NU 1967: 6). Det remissmaterial som inskaffats över medlemsförslaget och den nämnda utredningen gav vid handen, att artikelstoffet med nordiskt innehåll ofta var blygsamt och i många fall beroende av tillfälliga omständigheter. Mot bakgrund av vad som förekommit i saken riktade rådets presidium i mars 1968 en skrivelse till de nordiska nyhetsbyråerna.

Sedan de nordiska nyhetsbyråerna 1968 framlagt ett förslag om ett nordiskt stipendie- och utbytessystem för nordiska nyhetskorrespondenter, överlämnades frågan till Nordiska rådets informations- och redaktionskommitté som lät utarbeta ett förslag om en försöksordning. Med anledning av detta förslag riktade rådets presidium en skrivelse till regeringarna angående stipendie- och utbytessystem för nordiska nyhetskorrespondenter i syfte att förbättra nyhetsutbytet i Norden.

Skrivelse från Nordiska rådets presidium den 19 mars 1968 till Ritzaus Byrå, Finska notisbyrån, Norsk telegrambyrå och Tidningarnas telegrambyrå angående förmedling av icke nyhetsbetonat nordiskt artikel- och bakgrundsmaterial till tidningspressen i de nordiska länderna¹

— — — — —
— — — uppmärksamgöra byrån på angelägenheten av att utnyttja alla förefintliga möjligheter till att vid sidan av

den ordinarie nyhetsförmedlingen i ökad omfattning förmedla även icke nyhetsbetonat nordiskt artikel- och bakgrundsmaterial till tidningspressen.

Presidieskrivelse den 2 november 1970 angående ettårig försöksverksamhet med en nordisk nyhetskorrespondent placerad i Stockholm²

Till reg. i D, F, I, N, S

— — — — —
— — — under framhållande av att för ett relativt litet belopp en betydande effekt kan erhållas får Nordiska rådets presidium föreslå, att de nordiska regeringarna anslår erforderliga medel, dock högst 40 000 svenska kronor för genomförande av en ettårig försöksverksamhet med en nordisk nyhetskorrespondent placerad i Stockholm.

Nyhetsbyråernas respektive regeringarnas åtgärder

Vid Nordiska rådets informationskonferens i Köpenhamn i december 1968 framfördes från de nordiska nyhetsbyråerna förslag om att med finansiellt bistånd av Nordiska rådet etablera ett permanent nordiskt stipendie- och utbytessystem för nordiska nyhetsbyråkorrespondenter.³ Förslaget innebar att vid varje byrå skulle ackrediteras en med-

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 17:e sess., 1969, s. 2309—2310.

² Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 19:sess., 1971, s. 2660—2663.

³ Förslaget gällde både nyhetstjänst och artikel-tjänst (jfr s. 297).

arbetare från någon av de andra nordiska byråerna med uppgift att förse övriga byråer med nyheter och material av intresse för de nordiska grannländerna. Stipendierna skulle fördelas mellan nyhetsbyråerna så att varje stipendium motsvarar landets kontraktsenliga löner. Nyhetsbyråerna skulle därmed även själva betala ett utrikestillägg på 15 à 20 % av stipendiet till stipendiaten.

Nordiska rådets presidium hänsköt frågan till rådets informations- och redaktionskommitté, som i maj 1970 utarbetat ett förslag om en försöksordning. Förslaget gick ut på att försöksvis under 1 år i Stockholm inrätta en tjänst av den typ som nyhetsbyråerna föreslagit för en kostnad av högst 40 000 svenska kronor.

Sedan presidiet genom skrivelsen den 2 november 1970 begärt medel för ändamålet har positivt svar inkommit från flertalet regeringar.

Presidieskrivelsen den 19 mars 1968 har inte genomförts.

Presidieskrivelsen den 2 november 1970 är under genomförande.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24	25	26	27	28	29	30	31	32	33	34	35	36	37	38	39	40	41	42	43	44	45	46	47	48	49	50	51	52	53	54	55	56	57	58	59	60	61	62	63	64	65	66	67	68	69	70	71	72	73	74	75	76	77	78	79	80	81	82	83	84	85	86	87	88	89	90	91	92	93	94	95	96	97	98	99	100
---	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	-----

12 PM 12/12/71
13 PM 12/12/71

1978年3月
1978年4月
1978年5月

1500

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

卷之四

100

Avd. IV. Sociala frågor

I detta avsnitt behandlas i huvudsak frågor som i Nordiska rådet sorterat under dess socialpolitiska utskott. Sakerna har grupperats under rubrikerna organisatoriska spörsmål,

arbetsmarknadsfrågor, sociallagstiftningsfrågor, hälso- och sjukvårdsfrågor m. m. samt lokaliseringspolitiskt samarbete.

A. Organisatoriska spörsmål

Det nordiska samarbetet har på det socialpolitiska området uppnått betydande resultat. Redan 1907 samlades representanter för de statliga olycksfallsförsäkringsanstalterna i Danmark, Norge och Sverige till ett första möte. Samarbetet vidgades efterhand, och från 1935 har representanter för socialförsäkringens olika grenar mötts till allmänna konferenser. De nordiska socialministrarna har sedan 1926 samlats till regelbundna sammankomster. Det vidgade internatio-

nella samarbetet, bl. a. inom Internationella arbetsorganisationen (ILO), har också i tilltagande omfattning föranlett kontakter mellan de olika ländernas arbetsmarknadsmyndigheter och deras arbetsmarknadsorganisationer. Nordiska rådet har bland annat försökt få till stånd regelbundna hälsovårdsministermöten (punkt 1) samt ett samarbete inom Världshälsovårdsorganisationen (punkt 2).

1. Nordiska hälsovårdsministermöten

I vissa nordiska länder hör hälso- och sjukvården administrativt sett till samma departement/ministerier som de socialpolitiska frågorna, i andra ligger hälso- och sjukvården å ena sidan samt den egentliga socialpolitiken å andra sidan under skilda departement/ministerier, vilket försvårar uppkomsten av ett närmare samarbete. Rådet har i detta läge uttryckt önskemål om att hälsovårdsministrarna skulle vid behov samlas till överläggningar.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 165–166).

Sedan de nordiska hälsovårdsministrarna vid möte i Saltsjöbaden 1966 uttryckt önskemål om inrättandet av ett tjänstemannaorgan för beredning av aktuella nordiska ärenden inom hälso- och sjukvården, upptogs denna fråga i ett medlemsförslag 1967 (sak A/54/s). Fr. o. m. 1968 hålls regelbundet s. k. utvidgade hälsodirektörmöten med deltagande av högre tjänstemän för ansvariga ministerier/departement och av cheferna för den högsta medicinalmyndigheten. Önskemålen om ett beredningsorgan har härigenom tillgodosetts. Förslaget lämnades därför utan åtgärd av Nordiska rådet vid sessionen 1969.

Rekommendationen har genomförts.

Rekommendation nr 15/1956 angående möten mellan de ministrar under vilka hälsovårdsväsendet sorterar

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd udtaler ønskeligheden af, at der for yderligere at fremme samarbejdet indenfor sundhedsvæsenets område efter behov afholdes møder mellem de ministre i de nordiske lande, under hvem sundhedsvæsenet sorterer, under deltagelse af eksperter vedrørende de spørgsmål, som i det enkelte tilfælde skal gøres til genstand for forhandling.

2. Samarbete inom Världshälsovårdsorganisationen

Alla de nordiska länderna är medlemmar i Världshälsovårdsorganisationen (WHO). Nordiska rådet har ansett det önskvärt, att de nordiska ländernas nationella delegationer inom denna organisation samverkar och i största möjliga mån uppträder gemensamt.

Rekommendation nr 17/1954 angående samarbete inom Världshälsovårdsorganisationen

Till reg. i D, I, N, S

I tilslutning til det som er uttalt i meldingen¹, henstiller Det Nordiske Råd til regjeringene å gjennomføre slike organisatoriske tiltak at de nordiske lands representanter i Verdens Helseorganisasjon kommer til å samrå seg om de problemer som behandles av Helseorganisasjonen med sikte på så langt som mulig å oppnå en felles nordisk opptreden.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1956.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 166–167).

Rekommendationen har genomförts.

---

¹ Se Nordisk Råd, 2. sesj. 1954, s. 709—738.

B. Arbetsmarknadsfrågor

Ett av de stora framstegen i nordiskt samarbete under åren efter det andra världskriget har varit införandet av den gemensamma nordiska arbetsmarknaden. Den allmänna överenskommelsen härom, som behandlas nedan, har Nordiska rådet strävat efter att följa upp på en rad specialområden, inom vilka särskilda regler gäller, som hittills hindrat genomförandet av en fri arbetsmarknad. De regler, som här åsyftas, har än föreskrivit krav på viss kompetens, som i huvudsak blott de i det egna landet utbildade kunnat fylla, än uppställt krav på inhemskt medborgarskap eller hemvist i landet, än gällt annat speciellt villkor. Härmed sammanhängande problem har rådet angripit på så sätt, att förhållandena inom vissa större områden upptagits till granskning, t. ex. vad angår sjöfolket, medicinsk personal av skilda kategorier samt andra slag av arbetstagare med intellektuell utbildning. Rådet har dels gått fram med mera generella re-

kommendationer, dels sökt djupare tränga in i förhållandena för vissa begränsade grupper (se punkt 1–19).

Härutöver har rådet behandlat även andra ämnen, som har samband med förhållandena på arbetsmarknaden, t. ex. zigenarnas speciella förhållanden (punkt 20). Rådet har vidare verkat för en samordning av reglerna om arbetarskydd, ungas användande i arbete samt semester (punkt 21–23). En nordisk yrkesklassificering har förordats (punkt 24) samt samarbete vid insamlande av upplysningsmaterial för utvandringsintresserade (punkt 25). Även på det internationella planet har en koordinering eftersträfvats, i det rådet följt de nordiska ländernas godkännande av de av Internationella arbetsorganisationen (ILO) utarbetade konventionerna samt förordat ökad nordisk samverkan inom detta organ (punkt 26). Rådet har slutligen rekommenderat införande av sommartid i Norden (punkt 27).

1. Gemensam nordisk arbetsmarknad för löntagare

Vid det andra världskrigets slut ingick de nordiska länderna en konvention om att upprätta en gemensam nordisk arbetsmarknad. Denna ratificerades emellertid endast av Danmark och Sverige. Saken återupptogs senare av Kommittén för friare samfärdsel m. m. Kommittén lade bl. a. fram förslag om slopande av krav på arbets- och uppehållstillstånd m. m. för nordiska medborgare vid vistelse i nordiskt land. Detta förslag togs upp av Nordiska rådet i en rekommendation till regeringarna 1953.

Rekommendation nr 9/1953 angående friare samfärdsel mellan de nordiska folken

Till reg. i D, I, N, S

Nordisk Råd betrakter den mellem de nordiske lande hidtil gennemførte pasfrihed som et første væsentligt skridt mod et friere samkvem mellem Nordens folk.

Rådet anser det for meget ønskeligt, at arbejdet for et friere samkvem mellem de nordiske folk fortsættes.

På grundlag af de foreliggende forslag fra den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. v. henstiller rådet derfor til regeringerne at drage omsorg for:

-----
3. at nordboere så snart som muligt fritages for pligten til at søge opholdstilladelse i andet nordisk land, uanset opholdets varighed,

4. at nordboere så snart som muligt fritages for pligten til at søge arbejdstilladelse, når de tager arbejde i andet nordisk land,

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1954 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961
(NU 1962: 8, s. 167–169).

*Rekommendationen har genomförts i
ifrågavarande avseende.*

2. Utvidgning av den fria nordiska arbetsmarknaden till alla förvärvsarbetande

Genomförandet av en fri nordisk arbetsmarknad hindrades ursprungligen på många områden av specialregler av olika slag. Att avlägsna dessa hinder förordades av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. i dess slutbetänkande (SOU 1956: 45). Förslaget upptogs i en allmän rekommendation av Nordiska rådet om nämnda betänkandes genomförande.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommendationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Särskilda åtgärder torde inte ha vidtagits i anledning av denna allmänt hållna programpunkt. Spörsmålet har istället behandlats grupp för grupp (se nedanstående punkter).

Rekommendationen har inte genomförts i ifrågavarande avseende.

3. Behörighet att utöva sådant yrke, vartill avlagd examen kvalificerar

Examen som i ett land berättigar till att utöva visst yrke, har ofta inte samma eller motsvarande kompetensvärde i andra nordiska länder. Denna fråga upptogs som en särskild punkt vid behandlingen av den allmänna rekommendationen om rättslig likställighet (rek. 7/1953) på nordiska justitieministtermötet i Stockholm i december 1953.

Rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

Till reg. i D, I, N, S

Rådet henstiller til regjeringene å overveie muligheten av fortsatt å gjennomføre praktiske og konkrete tiltak for suksessivt å utjevne ulikheten mellom statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske land, og anmoder regjeringene om at rådet gis underretning om de undersøkelser som foretas og de tiltak som eventuelt treffes i denne anledning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1954 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 170).

Rekommendationen har inte genomförts i ifrågavarande avseende.

4. Gemensam arbetsmarknad för intellektuella yrken

Särskilt för de intellektuellt betonade yrkena finns en rad kompetensföreskrifter av nationellt begränsande art. I en rekommendation år 1959 uppmärksammade Nordiska rådet speciellt dessa yrkesgrupper.

förutsätter grundlig utredning med utgående från förhållandena inom vederbörande fack. Det har därför ansetts vara mest ändamålsenligt att behandla dessa frågor särskilt för varje enskilt fack.

Rekommendationen har inte genomförts.

Rekommendation nr 16/1959 angående gemensam arbetsmarknad för intellektuella yrken

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att beträffande de så kallade intellektuella yrkena i den utsträckning, som är möjlig, medverka till att olägenheterna av sådana kompetenskrav och andra hinder, vilka kan stå i vägen för medborgare i annat nordiskt land att vinna anställning i respektive land, undanröjes genom att likställighet skapas mellan personer med enahanda utbildning, oavsett i vilket land denna erhållits.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Regeringarnas åtgärder

Sedan rekommendationen antogs har såväl inom Nordiska rådet som på regerings- och ämbetsmannaplanet behandlats ett flertal frågor om genomförande av nordisk arbetsmarknad för särskilda yrkesgrupper, exempelvis för bibliotekarier, farmaceuter, läkare, lärare, sjukgymnaster, sjöfolk, tandläkare och veterinärer. Problemställningarna inom flera av dessa områden är olikartade och

5. Gemensam arbetsmarknad för bibliotekarier

Biblioteksväsendet bildar ett område, där sedan gammalt ett välutbyggt nordiskt samarbete försiggår. Det avser främst kontakt-, utbildnings- och utbytesfrågor. Utbyte av bibliotekarier för kortare eller längre tid i studiesyfte har sedan en längre tid utgjort en permanent form av samarbete mellan biblioteken i de nordiska länderna. Erfarenheterna av denna verksamhet har varit mycket goda. Gynnsamma betingelser har därför ansetts föreligga för att skapa en gemensam nordisk arbetsmarknad för bibliotekarier.

Rekommendation nr 2/1964 angående gemensam arbetsmarknad för bibliotekarier

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undanröja de återstående hinder, som föreligger för genomförandet av en gemensam nordisk arbetsmarknad för bibliotekarier.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rekommendationen uppmanades Nordiska kulturkommissionen (NKK) i december 1964 att genom ett expertutskott undersöka möjligheterna för ett förenhetligande av bibliotekarieutbildningen i Norden. Vid ett möte med NKK:s sektion I i november 1965 konstaterades, att det förelåg avsevärda skiljaktigheter mellan ländernas utbildning samt att frågan om biblio-

tekarieutbildningen var föremål för nationellt utredningsarbete i Sverige och Norge. Det ansågs inte realistiskt att anta bestämmelser om en gemensam arbetsmarknad förrän ifrågavarande undersökningar slutförts. Sektionen beslöt att en sakkunnig från vardera Danmark, Finland och Norge skulle utses med uppgift att hålla kontakt med den svenska utredningen och i samarbete med denna avgiva betänkande om de utbildningsmässiga förutsättningarna för en nordisk arbetsmarknad. Den nämnda svenska utredningen, som tillsattes i december 1965, avgav sitt betänkande i oktober 1969 (SOU 1969: 37). Utredningen har funnit, att skillnaderna mellan de nordiska länderna vad gäller biblioteksväsendet och utbildningen på detta område för närvarande förhindrar en direkt samverkan inom grundutbildningen. Förutsättningarna för kurser i gemensam regi på specialiserings- och vidareutbildningsnivåer bedöms som gynnsamma, men även här föreligger svårigheter, eftersom man, särskilt i Danmark, redan inriktat sig på ett system med egna kurser.

En gemensam nordisk arbetsmarknad för bibliotekarier vid folkbiblioteken torde redan vara en realitet. Vad bibliotekarierna vid de vetenskapliga biblioteken beträffar föreligger däremot vissa formella hinder vilkas avskaffande för närvarande övervägs.

Rekommendationen är under utredning.

6. Gemensam arbetsmarknad för psykologer

Frågan om en gemensam arbetsmarknad för psykologer är avhängig av om psykologerna överhuvud får ställning som en särskild grupp av vårdpersonal utrustad med legitimation. Vid rådssessionen 1970 antogs en rekommendation om nordisk arbetsmarknad för psykologer.

Rekommendation nr 11/1958 angående enhetliga regler för legitimation för psykologer m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å iverksette en utredning med sikte på å koordinere reglene i de enkelte land når det gjelder

-----
4. fellesnordisk arbeidsmarked for psykologer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Rekommendation nr 2/1970 angående nordisk arbetsmarknad för psykologer

Till reg. i D, F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att skapa förutsättningar för införande av en nordisk arbetsmarknad för psykologer genom att utfärda bestämmelser för psykologverksamheten och genom att göra psykologutbildningen likvärdig.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Regeringarnas arbete med ifrågavarande rekommendationspunkt har bedrivits i sammanhang med utredningsarbetet rörande legitimation m. m. för psykologer (se vidare härom s. 404).

Rekommendationerna är under utredning i ifrågavarande avseende.

7. Gemensam arbetsmarknad för lärare

Vid behandlingen av Nordiska rådets rekommendation nr 16/1959 angående gemensam arbetsmarknad för intellektuella yrken uttalades vid ett nordiskt undervisningsministermöte i mars 1961 vad beträffar lärargruppen, att det ansågs önskvärt att nationalitetskravet som förutsättning för utnämning till lärartjänster i så stor utsträckning som möjligt avlägsnades. De centrala skolmyndigheterna borde bemyndigas att till personer, som i något av de nordiska grannländerna förvärvat kompetens för lärartjänst, utfärda behörighetsintyg för motsvarande lärartjänster i det egna landet. Mot denna bakgrund antog rådet 1962 en rekommendation till regeringarna rörande gemensam arbetsmarknad för lärare.

Rekommendation nr 9/1962 angående gemensam arbetsmarknad för lärare

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å etablere et felles arbeidsmarked for lærere ved at skolemyndighetene i de enkelte land utarbeider forskrifter i dette øyemed, i nært samarbeid med de tilsvarende myndigheter i de andre nordiske land.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Regeringarnas åtgärder

Sedan Danmarks undervisningsministerium i egenskap av koordinerande instans uppmanat Nordiska kulturkommissionen (NKK) att uppgöra förslag till stadganden, i stöd

av vilka en gemensam arbetsmarknad kunde förverkligas, tillsatte NKK 1963 ett expertutskott för att bereda ärendet. Utskottet avgav sin rapport i oktober 1965.¹ Rapporten godkändes av NKK vid dess plenarmöte i september 1966. Rapporten innehöll bl. a. följande yrkanden till regeringarna:

1. at det foreskrives, at den tabel, som indgår i den i rapporten vedlagte sammenstilling, skal være vejledende ved bedømmelsen af, i hvilket omfang en i ét nordisk land erhvervet uddannelse modsvarer den uddannelse, som efter gældende uddannelseslove kræves i det land, hvor ansættelse søges

2. at det tilgodeses, at de afsnit af omhandlede sammenstilling, som indeholder dels reglerne om erhvervelse af lærerkompetence, dels de jævnførende tabeller over læreruddannelsen i de nordiske lande, trykkes til udgivelse

3. at det gives ansættende myndigheder tilkende, at de, så langt som det inden for de nugældende regler er muligt, tilstræber en virkeliggørelse af et fælles nordisk arbejdsmarked for lærere, samt

4. at der foretages foranstaltninger – som af kommissionen foreslået – hen imod en yderligere udredning af spørgsmålene om bl. a. tilgoderegning af ansættelsetid, pension samt statsborgerskab for lærere.

Kulturkommissionen beslöt därefter vid sitt plenarmöte i Odense i oktober 1967 rekommendera regeringarna att varje land inför bestämmelser med sådant innehåll, att vid tillsättning av tjänst i offentlig skola lärarutbildning från annat nordiskt land inom ifrågavarande undervisningsområde skall räknas som kvalificerande samt att vederbörande centrala skolmyndighet fastställer de krav som bör ställas på kunskaper i lan-

¹ Se Nordisk Råd, 14. sess., 1966, s. 1488—1490.

dets eget språk. NKK:s förslag behandlas av vederbörande myndigheter i de nordiska länderna.

Följande bestämmelser gäller för närvarande i de olika länderna:

Danmark. Enligt Danmarks grundlov krävs danskt medborgarskap för att erhålla anställning såsom tjänsteman i Danmark. Fast anställning i folkskolan i Danmark kan endast ske i form av tjänstemannaanställning. Anställning i folkskolan av mindre fast karaktär kan äga rum även om den sökande inte har danskt medborgarskap och utanför folkskolan föreligger betydande möjligheter att erhålla anställning såsom lärare utan att vara dansk medborgare. För att undervisa i folkskolan i Danmark är det vidare normalt en förutsättning att vederbörande avlagt dansk lärarexamen. Här föreligger emellertid enligt lagen möjligheter för dispens, vilket utnyttjas mycket generöst vad gäller sökande från de övriga nordiska länderna. Den danska regeringen har inte ansett det lämpligt att offentliggöra översikter över i vad mån lärarutbildning från de övriga länderna kan likställas vad gäller anställningskompetens med lärarutbildning i Danmark. Det har ansetts mest lämpligt att i vartfall tills vidare fortsätta att behandla förekommande ärenden individuellt.

I Finland har ärendet inte ansetts kräva några särskilda åtgärder eftersom det hittills inte uppstått behov av att i nämnvärd utsträckning räkna med att lärare från övriga nordiska länder söker permanent anställning i finska skolor. Det torde enligt Finlands regering vara lämpligast att även i fortsättningen använda sig av dispensförfarandet.

Norge. Enligt norsk lag finnes fyra kategorier lärare: lektor, adjunkt, lärare och facklärare. Den norska lagen om lärarutbildning jämställer lärarutbildning från de övriga nordiska länderna med norsk lärarskoleexamen (lærerprøven). Det förutsättes emellertid att vederbörande kan använda norska språket i tal och skrift. Med denna begränsning kan alltså lärare av denna kategori med motsvarande utbildning från annat nordiskt land anställas efter samma regler som lärare från Norge i folkskola, ungdomsskola, framhaldsskola och realskola. När det gäller anställning i adjunkt- och lektorsbefattningar jämställer loven om lärarutdanning också likvärdig utbildning i

annat nordiskt land med norsk utbildning. Här har emellertid praxis varit att Kirke- og undervisningsdepartementet i varje enskilt fall godkänner vederbörandes utnämning. Departementet har fastslagit, att sökande med akademisk grad från annat nordiskt land motsvarande de norska graderna kand. mag., kand. filol och kand. real kan anställas efter samma regler som gäller för sökande med norsk utbildning. Beträffande språkkunskaper gäller samma bestämmelser som för lärare.

Sverige. Enligt den svenska grundlagen (regeringsformen 28 §) krävs i princip svenskt medborgarskap för att erhålla ordinarie statlig tjänst i Sverige. Betydelsefulla undantag finns dock, t. ex. befattningar av vilkas innehavare krävs naturvetenskaplig, medicinsk eller teknisk utbildning. I rättspraxis har i analogi med grundlagens huvudregel svenskt medborgarskap ansetts böra utgöra krav för erhållande av andra statliga tjänster och för statligt reglerade tjänster. I fråga om sistnämnda tjänster kan Kungl. Maj:t efter ansökan förklara att avsaknaden av svenskt medborgarskap inte utgör hinder för erhållande av tjänst som lärare i Sverige.

För behörighet till ordinarie eller icke-ordinarie lärartjänst krävs i regel svensk lärarexamen. Befrielse från detta krav kan för en bestämd tjänst medges av den myndighet som tillsätter tjänsten (dvs. de lokala skolmyndigheterna respektive länsskolnämnderna eller skolöverstyrelsen). Generell dispens kan medges av Kungl. Maj:t. För generell dispens krävs i allmänhet att de sökande har tjänstgjort i Sverige tre terminer och att de har tillräckliga kunskaper i svenska. Dessutom sker en prövning av de sökandes utbildning.

På förslag av finsk-svenska utbildningsrådet har ett antal extra-ordinarie folk- och småskollärartjänster inrättats för undervisning av finskspråkiga elever. Vid prövning av ansökningar om behörighet från sökande till dessa tjänster ställs inte krav på tre terminers tjänstgöring i Sverige.

Införandet av en gemensam nordisk arbetsmarknad för lärare stöter på svårigheter på grund av bestämmelser i vissa länders grundlagar. Norge har infört en ordning enligt vilken lärare från de övriga nordiska länderna är likställda med lärare som avlagt norsk lärarexamen. I Danmark, Fin-

land och Sverige anses dispensförfarandet erbjuda tillräckliga möjligheter för anställandet av lärare från övriga nordiska länder. Nordiska rådets kulturutskott har därför ansett att skäl inte föreligger att ytterligare avvakta beredningen av rekommendationen och har funnit att frågan bör tas upp till prövning i ett senare skede.

Rekommendationens syfte har delvis uppnåtts.

8. Gemensam arbetsmarknad för läkare

Ett livligt utbyte av läkare över gränserna i Norden förekommer sedan länge. I syfte att undanröja hindren för en gemensam arbetsmarknad på området antog Nordiska rådet rekommendationer 1954 och 1957. Sedan en i anledning härav tillsatt utredning avgivit betänkande i saken antogs 1960 en rekommendation om genomförande av utredningens förslag.

Rekommendation nr 14/1954 angående utbyte av och gemensam arbetsmarknad för medicinsk personal

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene å utrede nærmere hvilke tiltak som bør gjennomføres for å få i stand utveksling mellom nordiske land av personell i helsepleien og for å skape et felles nordisk arbeidsmarked for medisinsk personell, med unntak av apotekere.

Videre henstiller rådet til regjeringene med sikte på å muliggjøre at dansk, svensk, norsk eller islandsk legitimasjon skal få gyldighet i de andre nordiske land, å la utrede hvorvidt særskilte tiltak med hensyn til utdanning av leger, — — — er påkrevd.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 7/1957 angående gemensam arbetsmarknad för läkare och tandläkare

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder, varigenom

1. i ett vart av de nordiska länderna en sådan ordning införes, som möjliggör för läkare, vilka i annat nordiskt land ha avlagt vederbörlig examen för utövande av läkaryrket, att mot företeende av bevis om sin behörighet i hemlandet och om erforderliga kunskaper i det ifrågavarande landets social- och rättsmedicin erhålla sådan behörighet även i detta land;

3. möjligheterna utredas att undanröja de svårigheter av arbetsmarknadspolitisk natur, som möta vid den gemensamma arbetsmarknadens genomförande för här angiven personal, varvid det är önskvärt, att en helt fri arbetsmarknad förverkligas så snart förutsättningar härför föreligga i två eller flera länder.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1960 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 2/1960 angående gemensam läkarmarknad

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att genomföra det framlagda förslaget om gemensam läkarmarknad (Sak A 2/1960) med den jämkning, som för Norges vidkommande betingas av gällande krav på ett halvt års assistenttjänstgöring hos »offentlig lege» för behörighet att där utöva självständig läkarverksamhet.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av 1957 års rekommendation tillsattes hösten samma år en särskild internordisk kommitté med uppgift att framlägga konkreta förslag om hur en gemensam arbetsmarknad för läkare borde genomföras. Kommitténs betänkande med förslag till överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare (SOU 1959: 39) avgavs i oktober 1959. Sedan från norsk och finsk sida önskemål framförts om sådan ändring av utkastet till överenskommelse, att detta jämväl skulle omfatta utom Norden utbildade läkare som är nordiska medborgare, förklarade sig Danmarks och Sveriges regeringar beredda att godtaga en dylik ändring.

Enligt lagstiftning i respektive land gäller följande:

Danmark: Enligt § 3 st. 3 i lov om udøvelse af lægegerning måste läkare med utländsk läkarexamen erhålla inrikesministerns tillstånd för att få utöva läkaryrket. Finska, norska och svenska medborgare erhåller tillstånd enligt denna paragraf om de har auktorisation som läkare i resp. land och har genomgått särskilt prov i dansk medicinallagstiftning. Krav på särskilda kunskaper i danska språket uppställs inte.

Finland: Enligt lagen om godkännande av vissa bestämmelser rörande läkarnas samnordiska arbetsmarknad (461/1966) är medborgare från andra nordiska länder likställda med finska medborgare om de avlagt läkarexamen och erhållit läkarlegitimation i sitt hemland.

I *Norge* har »lov av 29. april 1927 om lægers rettigheter og plikter» den 2 juni 1960 ändrats bl. a. i syfte att genomföra en gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare. Enligt 2 § första punkten i lagens nuvarande lydelse kan läkare från övriga nordiska länder få auktorisation i Norge, om de efter avlagda tilläggsprov fått sin medicinska examen erkänd som fackligt sett likvärdig med norsk medicinsk ämbetsexamen.

I *Sverige* gäller enligt lagen den 30 juni 1960 om behörighet att utöva läkaryrket, att den som utom riket avlagt läkarexamen och i Sverige genomgått av Konungen föreskriven efterutbildning på ansökan skall erhålla legitimation som läkare. Lagen trädde

i kraft den 1 januari 1961.

Överenskommelsen mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om gemensam nordisk arbetsmarknad för läkare undertecknades i Stockholm den 18 juni 1965. Sedan samtliga ratifikationsinstrument deponerats trädde överenskommelsen i kraft den 10 augusti 1966.

Särskilda åtgärder för att – såsom angivits i 1957 års rekommendation – undanröja arbetsmarknadspolitiska svårigheter torde inte ha vidtagits.

Rekommendationerna har genomförts.

9. Gemensam arbetsmarknad för tandläkare

Ett betydande utbyte av tandläkare förekommer sedan gammalt över gränserna. För att utöva tandläkaryrket i annat land än det egna har erfordrats särskilt tillstånd. I syfte att undanröja hindren för en gemensam nordisk arbetsmarknad för tandläkare antog Nordiska rådet rekommendationer 1954, 1957 och 1964.

Rekommendation nr 14/1954 angående utbyte av och gemensam arbetsmarknad för medicinsk personal

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene å utrede nærmere hvilke tiltak som bør gjennomføres for å få i stand utveksling mellom nordiske land av personell i helsepleien og for å skape et felles nordisk arbeidsmarked for medisinsk personell, med unntak av apotekere.

Videre henstiller rådet til regjeringene med sikte på å muliggjøre at dansk, svensk, norsk eller islandsk legitimasjon skal få gyldighet i de andre nordiske land, å la utrede hvorvidt særskilte tiltak med hensyn til utdanning av --- tannleger --- er påkrevd.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 7/1957 angående gemensam arbetsmarknad för läkare och tandläkare

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar rege-

ringarna att vidtaga åtgärder, varigenom

-----
2) i ett vart av de nordiska länderna en sådan ordning införes, som möjliggör för tandläkare, vilka i annat nordiskt land ha avlagt vederbörlig examen för utövande av tandläkaryrket, att mot företeende av bevis om sin behörighet i hemlandet och om erforderliga kunskaper i lagregler och andra bestämmelser angående utövande av tandläkaryrket i det ifrågavarande landet erhålla sådan behörighet även i detta land;

3) möjligheterna utredas att undanröja de svårigheter av arbetsmarknadspolitisk natur, som möta vid den gemensamma arbetsmarknadens genomförande för här angiven personal, varvid det är önskvärt, att en helt fri arbetsmarknad förverkligas så snart förutsättningar härför föreligga i två eller flera länder.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964 i förevarande avseende.

Rekommendation nr 7/1964 angående gemensam arbetsmarknad för tandläkare

Till reg. i D, F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att ingå en överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad för tandläkare i huvudsaklig överensstämmelse med det i NU 1962: 6 framlagda förslaget.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

Regeringarnas åtgärder

Under sommaren 1960 tillsattes en nordisk expertkommitté med uppdrag att utreda frågan. Kommittén framlade i maj 1962 ett betänkande (NU 1962: 6) med förslag till överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om gemensam nordisk arbetsmarknad för tandläkare. Förslaget innebär i huvudsak följande. Medborgare i fördragsslutande stat, som avlagt dansk »tandlægeeksamen» och fullgjort föreskriven assistenttjänstgöring eller finsk odontologie licentiatexamen eller norsk »odontologisk embetseksamen» eller svensk tandläkarexamen och som i följd därav är legitimerad tandläkare i den stat, där examen avlagts, skulle få rätt att vinna legitimation såsom tandläkare i övriga fördragsslutande länder. Samma rätt skulle tillkomma medborgare i fördragsslutande stat, som avlagt tandläkarexamen i icke-nordiskt land och som efter prövning vunnit obegränsad legitimation i den nordiska stat, där han är medborgare. Såsom villkor för erhållande av legitimation kunde fördragsslutande stat kräva, att tandläkaren visar sig ha inhämtat erforderliga kunskaper angående där gällande författningar av betydelse för tandläkares verksamhet. I förslaget föreskrevs vidare skyldighet för de centrala medicinalmyndigheterna att fortlöpande lämna varandra uppgifter och upplysningar för bedömning av utvecklingen på arbetsmarknaden för tandläkare, ävensom att, då särskilda åtgärder så påkallade, göra anmälan därom till Nordiska arbetsmarknadsutskottet.

Efter sedvanlig remissbehandling i respektive land utarbetades inom svenska socialdepartementet ett något reviderat förslag till överenskommelse. I enlighet med det svenska förslaget undertecknades i Stockholm den 16 december 1966 överenskommelsen om gemensam nordisk arbetsmarknad för tandläkare. Överenskommelsen trädde i kraft den 2 november 1967.

Vad *Danmark* beträffar har genom lov nr. 187 af 26. mai 1965 om ændringer i lov om udøvelse af tandlægevirksomhed indenrigsministeren bemyndigats att efter genomförd ratifikation av överenskommelsen om nordisk arbetsmarknad för tandläkare träffa de för genomförandet av överenskommelsen nödvändiga åtgärderna.

I *Finland* är enligt lag nr 488/1967 och förordning nr 489/1967 personer med tandläkarlegitimation från annat nordiskt land likställda med finska medborgare sedan de erhållit finsk legitimation.

I *Norge* har »lov av 29. april 1927 om tannlægers rettigheter og plikter» ändrats genom lag den 9 juni 1961 varigenom det blivit möjligt att giva tandläkare från andra nordiska länder norsk auktorisation.

I *Sverige* trädde en ny lag om behörighet att utöva tandläkaryrket i kraft den 1 januari 1964. Den är så utformad att Sverige kunnat ansluta sig till den föreslagna överenskommelsen.

Rekommendationerna har genomförts.

10. Specialistbehörighet för läkare

Med möjligheterna för nordiska läkare att utöva läkaryrket inom hela det nordiska området aktualiseras också frågan om deras behörighet att vara verksamma som specialister. Sådan behörighet, som i Norden hittills endast ägt nationell giltighet, finns i Danmark, Finland och Sverige genom statlig auktorisation, i Norge däremot efter norska läkarföreningens prövning. Indelningen i specialiteter och kompetenskraven för specialistbehörighet uppvisar också skillnader länderna emellan. En rekommendation om enhetliga regler på området antogs av Nordiska rådet 1962. Sedan en utredning av frågan slutförts antog rådet 1966 en rekommendation om en överenskommelse mellan länderna om gemensamma principer för vinnande av specialistkompetens.

Rekommendation nr 26/1962 angående enhetliga regler rörande specialistbehörighet för läkare

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att söka genomföra enhetliga regler rörande specialistbehörighet för läkare.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Presidieskrivelse den 12 augusti 1964 angående utredningen om specialistutbildning för läkare¹

Till reg. i D, F, I, N, S

Presidiet — — — hemställer till rege-

ringarna att de måtte anmoda den arbetsgrupp som tillsatts i anledning av rådets ovannämnda rekommendation att upptaga till behandling även de frågor om tillgodoräknande av tjänstgöring för erhållande av specialistbehörighet som berörs i Finlands läkarförbunds här bifogade skrivelse.²

Rekommendation nr 21/1966 angående specialistkompetens för läkare

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ingå en överenskommelse om gemensamma principer för läkares vinnande av specialistkompetens inom olika medicinska specialiteter.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rekommendation nr 26/1962 tillsatte regeringarna en gemensam nordisk kommitté som hösten 1964 avgav sitt betänkande med förslag till en nordisk överenskommelse om enhetliga regler rörande specialistkompetens för läkare (NU 1964: 6). Förslaget innebär i huvudsak följande: För

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 13:e sess., 1965, s. 1980—1981.

² I skrivelsen aktualiseras frågan att läkarverksamhet som utövas inom annat nordiskt land än hemlandet skall vid beräkningen av värdet av tjänstgöringar för utbildning och avlöning beaktas på samma sätt inom samtliga nordiska länder.

att erhålla specialistkompetens uppställs krav på genomgången vidareutbildning bestående av dels en allmän utbildningsperiod, dels huvudutbildning inom den specialitet, vari specialistkompetens söks, dels ock sidoutbildning inom annan specialitet, som är av betydelse för den sökta kompetensen. Därjämte skall prövning ha skett i någon form av att sökanden förvärvat för ändamålet erforderliga kunskaper. Den allmänna utbildningen skall omfatta omkring två år och avse tjänstgöring som underordnad läkare i öppen eller slutenvård. Huvud- och sidoutbildningen skall fullgöras efter det sökanden vunnit obegränsad legitimation som läkare och omfatta tjänstgöring vid sjukhus under minst fyra år.

Vid ett förverkligande av förslaget kommer tjänstgöring inom Norden för kvalificering till specialkompetens att tillerkännas samma värde i samtliga nordiska länder och förvärvad specialistbehörighet i ett land att erkännas i annat nordiskt land. Frågan om överenskommelsens undertecknande och ratificering m. m. övervägs för närvarande inom berörda departement/ministerier.

I *Danmark* har den 22 april 1966 utgivits en ny Bekendtgørelse om speciallæger. De däri intagna bestämmelserna är i överensstämmelse med bestämmelserna i det ovan nämnda utkastet till gemensam nordisk överenskommelse. I *Finland* förbereds de i överenskommelsen förutsatta ändringarna i specialistutbildningen och kompetenskraven. Vad *Norge* beträffar har Den Norske Lægeforenings Landstyreelse i juni 1965 antagit nya specialistregler som bygger på det ovan nämnda kommittébetänkandet. Nya specialistregler för läkare i huvudsak i överensstämmelse med kommittébetänkandet har antagits i *Sverige* 1969.

Rekommendationerna och presidieskrivelsen är under utredning.

11. Gemensam arbetsmarknad för apotekare och farmaceuter

Behov av regler om gemensam arbetsmarknad för apotekspersonal har i praktiken särskilt gjort sig gällande beträffande personer, som t. ex. efter giftermål bosatt sig i annat land än det där examen avlagts och som i vistelselandet önskat utöva sitt yrke, samt för nyexaminerade, som önskat skaffa sig erfarenheter från ett grannland. (Jfr s. 210.)

Rekommendation nr 10/1955 angående gemensam nordisk arbetsmarknad för apotekare

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att närmare utreda, vilka åtgärder som böra genomföras för att få till stånd utbyte mellan de nordiska länderna av apotekare (apotekare, receptarier och motsvarande personal) och skapa en gemensam nordisk arbetsmarknad för dem.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 14/1958 angående gemensam arbetsmarknad för farmaceuter

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

-----
2. att lagregler antages i Danmark, Finland, Norge och Sverige, som möjliggör för apotekare, vilka har avlagt vederbörlig examen för utövande av apotekaryrket i ett av dessa länder,

att erhålla behörighet för yrket även i de övriga länderna mot företeende av bevis om sin behörighet i examenslandet och om erforderliga kunskaper i vistelselandets social- och rättsfarmaci.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Rekommendation nr 25/1966 angående gemensam arbetsmarknad för farmaceuter

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ingå en överenskommelse om gemensam arbetsmarknad för farmaceuter på grundval av föreliggande förslag till överenskommelse i ämnet.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av 1955 och 1958 års rekommendationer utarbetades i september 1964 inom Indenrigsministeriet i Danmark ett förslag till nordisk överenskommelse om gemensam arbetsmarknad för farmaceuter. Den 2 december 1969 undertecknades överenskommelsen av de fem nordiska ländernas regeringar. Enligt överenskommelsen skall medborgare i de nordiska länderna som har avlagt dansk farmaceutisk kandidatexamen, finsk provisorexamen, norsk apotekarexamen eller svensk apotekarexamen under vissa särskilt angivna förutsättningar kunna erhålla myndigheternas tillstånd att inneha anställning som provisor på ett apotek

(i Sverige legitimation som apotekare) i de övriga nordiska länderna. Som villkor kan krävas, att vederbörande farmaceut intygar, att erforderliga kunskaper inhämtats om vederbörande lands samlingar av läkemedelsformler samt medicinal- och socialförfattningar. Dessutom kan det ställas krav på tillfredsställande språkkunskaper, därunder inbegripet kännedom om den i landet allmänt använda farmaceutiska nomenklaturen, samt på kortare tids praktisk tjänstgöring på ett apotek i landet. Vederbörande skall vidare förete en av den centrala hälsovårdsmyndigheten i hemlandet utfärdad förklaring om att han är berättigad att inneha anställning som provisor på apotek i detta land. Överenskommelsen har ratificerats av samtliga länder under 1970. Överenskommelsen träder i kraft så snart samtliga länder deponerat sina ratifikationsinstrument.

Rekommendationerna har genomförts.

12. Gemensam arbetsmarknad för veterinärer

Bestämmelser om offentlig auktorisation för veterinärer har inskrivits i lagstiftningen i samtliga nordiska länder. Sådan auktorisation kan i några länder efter särskild prövning meddelas medborgare från annat nordiskt land, medan i andra länder inhemskt medborgarskap utgör villkor för auktorisation. Även i övrigt föreligger vissa skillnader vad gäller auktorisationsbestämmelsernas utformning.

Rekommendation nr 14/1954 angående utbyte av och gemensam arbetsmarknad för medicinsk personal

Till reg. i D, I, N, S

Videre henstiller rådet til regjeringene med sikte på å muliggjøre at dansk, svensk, norsk eller islandsk legitimsjon skal få gyldighet i de andre nordiske land, å la utrede hvorvidt særskilte tiltak med hensyn til utdannelse av --- veterinærer --- er påkrevd.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 19/1958 angående gemensam arbetsmarknad för veterinärer

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

-----
2. att eventuella hinder att erhålla behörighet som veterinär, vilka grundar sig på medborgarskap, undanröjes samt

3. att en sådan ordning införes i Danmark, Finland, Norge och Sverige, som möjliggör för veterinärer, vilka har avlagt vederbörlig examen för utövande av veterinäryrket i ett av dessa länder, att erhålla behörighet för yrket även i de övriga länderna mot företeende av bevis om sin behörighet i examenslandet och om sådan kompletterande utbildning i vistelselandet, som är erforderlig för förtrogenhet med de speciella yrkesförhållandena därstädes.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Regeringarnas åtgärder

Ifrågavarande rekommendationer har genomförts för Danmarks och Sveriges del. I enlighet med § 5, stk. 1 i lov nr 58 av 4. marts 1964 om veterinærvæsenet samt om udøvelse af dyrlægegerning i *Danmark*, vilken trätt i kraft den 1 september 1964, meddelar veterinärdirektoratet på begäran auktorisation som veterinär för den som avlagt veterinärexamen såväl vid den kgl. veterinær- og landbohøjskole i Köpenhamn som vid Norges veterinærhøgskole, veterinärhøgskolan i Stockholm och veterinärmedicinska høgskolan i Helsingfors, förutsatt vederbörande genomgått en kurs (ca 1 månad) vid den kgl. veterinær- og landbohøjskole.

Möjlighet för veterinär med veterinärexamen från annat nordiskt land att få behörighet att i *Sverige* utöva veterinäryrket föreligger sedan den 1 juli 1965, då lagen den 19 mars 1965 (nr 61) om behörighet att utöva veterinäryrket m. m. och Kungl.

Maj:ts tillämpningskungörelse av den 19 mars 1965 (nr 62) trädde i kraft. Lärarkollegiet vid veterinärhögskolan beslöt i februari 1967, att veterinärexamina avlagda vid de andra nordiska veterinärhögskolorna efter viss kompletterande utbildning (ca 3 veckor) skall anses likvärdiga med svensk veterinärexamen. I Norge ger Landbruksdepartementet auktorisation till veterinär som har uppnått auktorisation i ett annat nordiskt land efter kompletterande kurs på 3-4 veckor.

Vid ett möte med de nordiska veterinärhögskolerektorerna i Stockholm hösten 1966 uttalade sig dessa till förmån för ett generellt internordiskt godkännande av veterinärexamina. Vid frågans behandling i Nordiska rådets socialpolitiska utskott i april 1967 konstaterades, att för Finlands del rekommendationens genomförande försvåras av att däri hemställs om slopande av krav på medborgarskap. Utskottet ansåg därför tiden vara inne för att ingå en konvention mellan de nordiska länderna i syfte att etablera en gemensam arbetsmarknad för veterinärer på samma sätt som nyligen skett beträffande läkare och tandläkare. Genom en sådan konvention torde hinder med avseende på krav om medborgarskap kunna undanröjas. I anledning härav tillsatte landbruksministeriet i Danmark ett utskott med representanter för veterinärdirektoratet, Den Danske Dyrlægeforening och landbruksministeriet. Ett av utskottet utarbetat utkast till konvention har godkänts av berörda departement/ministerier. Det danska udenrigsministeriet har anmodats vidta nödvändiga åtgärder för överenskommelsens undertecknande och ratifikation.

Rekommendationerna är under genomförande.

13. Gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster

Bland sjukgymnasterna finns sedan gammalt en relativt stor rörlighet. Behovet av en fullt fri gemensam arbetsmarknad har därför varit påtagligt.

Rekommendation nr 14/1954 angående utbyte av och gemensam nordisk arbetsmarknad för medicinsk personal

Till reg. i D, I, N, S

Videre henstiller rådet til regjeringene med sikte på å muliggjøre at dansk, svensk, norsk eller islandsk legitimasjon skal få gyldighet i de andre nordiske land, å la utrede hvorvidt særskilte tiltak med hensyn til utdannelse av --- sykegymnaster --- er påkrevd.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 18/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjukgymnaster

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

-----
4. att en sådan ordning införes i Danmark, Finland, Norge och Sverige, som möjliggör för sjukgymnaster, vilka har avlagt vederbörlig examen för utövande av sjukgymnastyrket i ett av dessa länder, att erhålla behörighet för yrket även i de övriga länderna mot företeende av bevis om sin behörighet i examenslandet och – i förekomman-

de fall – om genomgången tilläggsutbildning i vistelselandet.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Regeringarnas åtgärder

Arbetet med frågan om en gemensam nordisk arbetsmarknad för sjukgymnaster vilade länge i väntan på att i Danmark skulle genomföras en ordning med offentlig auktorisation för denna yrkesgrupp. Sedan en av Indenrigsministeriet tillsatt kommitté år 1962–63 avgivit betänkande om utbildning av sjukgymnaster innefattande förslag om auktorisation, inleddes gemensamma nordiska överläggningar i frågan. Vid sammanträde den 9 december 1968 i Köpenhamn enades representanter för Danmark, Norge, Finland och Sverige om ett förslag till avtal om en gemensam arbetsmarknad. Förslaget har remissbehandlats och övervägs för närvarande i berörda departement/ministerier.

Genom lag nr 154 av den 8 maj 1968 om terapiassistenter har i *Danmark* införts ett system för legitimation av sjukgymnaster, vilket är i nära överensstämmelse med reglerna i övriga nordiska länder.

Möjlighet för *Norge* att underteckna avtalsförslaget föreligger sedan loven av den 13 juli 1956 om sykegymnaster og om rett til å utøve virksomhet som sykegymnast og massør ändrats i mars 1969 (lov av den 28 mars 1969).

I *Sverige* har genom ändring den 3 juni 1960 (nr 477) av 1 § kungörelsen den 5 november 1937 (nr 864) om legitimation av sjukgymnaster den, som genomgått utbildning motsvarande den som svenska sjuk-

gymnastinstitut ger, fått möjlighet att på ansökan erhålla legitimation som sjukgymnast. Bestämmelsen innebär, att flertalet i Sverige verksamma sjukgymnaster med utbildning i Danmark, Finland eller Norge efter ansökan kan erhålla svensk legitimation utan tilläggsutbildning.

Rekommendationerna är under utredning.

14. Gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor

Ett omfattande utbyte av sjuksköterskor mellan de nordiska länderna har försiggått sedan länge, till stor del organiserat av den fackliga sammanslutningen Sjuksköterskors samarbete i Norden. Det har varit ett starkt önskemål bland sjuksköterskorna att ge detta arbete en fastare rättslig grund.

Rekommendation nr 14/1954 angående utbyte av och gemensam nordisk arbetsmarknad för medicinsk personal

Till reg. i D, I, N, S

Videre henstiller rådet til regjeringene med sikte på å muliggjøre at dansk, svensk, norsk eller islandsk legitimasjon skal få gyldighet i de andre nordiske land, å la utrede hvorvidt særskilte tiltak med hensyn til utdanning av --- sykepleiersker er påkrevd.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 15/1958 angående gemensam arbetsmarknad för sjuksköterskor

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna, att en sådan ordning lagstiftningsvägen införes i ettvar av de nordiska länderna, som möjliggör för sjuksköterskor, vilka i annat nordiskt land har avlagt vederbörlig examen för utövande av sjuksköterskeyrket, att mot företeende av bevis om sin behörighet för yrket i detta land erhålla sådan behörighet även i vistelselandet.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Regeringarnas åtgärder

Inom norska Socialdepartementet utarbetades 1959 utkast till en överenskommelse mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om gemensam nordisk arbetsmarknad för sjuksköterskor. Utkastet behandlades vid ett ämbetsmannamöte i Oslo i september 1961. På grundval av vad som därvid framkom utarbetades ett slutligt förslag till överenskommelse (se Nordiska rådet, 10:e sess., 1962, s. 1100–1102). Överenskommelsen undertecknades av Danmark, Finland, Norge och Sverige den 5 december 1968. Enligt överenskommelsen skall den som vunnit godkännande som sjuksköterska i en av de fördragsslutande staterna under vissa förutsättningar äga rätt att arbeta och bli godkänd som sjuksköterska i envar av de övriga fördragsslutande staterna. Överenskommelsen trädde ikraft den 15 augusti 1970 (jfr s. 215–216 ang. högre utbildning av sjuksköterskor).

Rekommendationerna har genomförts i ifrågavarande avseende.

15. Gemensam arbetsmarknad för hälsosystrar

De i öppen vård arbetande sjuksköterskorna utgör en viktig grupp inom sjukvården. År 1956 antog rådet en rekommendation om en gemensam arbetsmarknad för denna grupp.

Rekommendation nr 19/1956 angående likvärdig utbildning och gemensam arbetsmarknad för hälsosystrar

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at udrede spørgsmålet om — — — fælles arbejdsmarked for sundhedsplejersker (helsesøstre) i forbindelse med udredningen af spørgsmålet om ligeværdig uddannelse og fælles arbejdsmarked for andet medicinsk personale.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 16/1958 angående gemensam arbetsmarknad för hälsosystrar

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

-----
2. att reglerna om hälsosystrar i varje land utformas så, att möjligheter finnes att efter särskild prövning låta hälsosyster som utbildats annorstädes i Norden utöva sitt yrke i landet.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 179–180).

Rekommendationerna har inte genomförts.

16. Gemensam arbetsmarknad för barnmorskor

En grupp som nära sammanhänger med sjuksköterskorna är barnmorskorna. År 1958 antog Nordiska rådet en rekommendation angående gemensam arbetsmarknad för barnmorskor i vilken man bl. a. rekommenderade regeringarna att avskaffa alla eventuella medborgarskapshinder för auktorisation i annat land än hemlandet.

Rekommendation nr 17/1958 angående gemensam arbetsmarknad för barnmorskor

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

-----
3. att eventuella medborgarskapshinder för auktorisation i annat land än examenslandet undanröjes samt

4. att en sådan ordning införes, att auktorisation skall ges i vistelselandet mot företeende av bevis om auktorisation i annat nordiskt land jämte – i förekommande fall – bevis om genomgången tilläggsutbildning i vistelselandet.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 180–181).

Rekommendationen har inte genomförts i ifrågavarande avseende.

17. Gemensam arbetsmarknad för sjöfolk

Reglerna för ombordanställning har hindrat genomförandet av en fri nordisk arbetsmarknad för sjöfolk. Tidigare bestämmelser i sjöfartslagstiftningen föreskrev t. ex. att en viss andel av de ombordanställda skulle vara av samma nationalitet som fartyget. Kompetensföreskrifterna vad angår sjöbefälet är tämligen olikartade, vilket i sin tur sammanhänger med att utbildningen är ordnad enligt olika system i länderna. Med hänsyn till sjöfartens stora betydelse och till att en gemensam arbetsmarknad i viss omfattning redan existerar i praktiken, har det ansetts angeläget att söka få till stånd mer enhetliga regler.

Frågan upptogs första gången som en särskild punkt vid behandlingen av den allmänna rekommendationen om rättslig likställighet (nr 7/1953) på nordiska justitieministermötet i Stockholm den 11–12 december 1953. Särskilda rekommendationer antogs sedermera vid 1954 och 1961 års råds-sessioner. 1963 beslöt rådspresidiet rikta en skrivelse till regeringarna om att i samband med de pågående överläggningarna rörande en gemensam arbetsmarknad för sjöfolk jämväl behandla frågan om enhetlig terminologi vid beteckning av styrmän.

Rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

Till reg. i D, I, N, S

Rådet henstiller til regjeringene å overveie muligheten av fortsatt å gjennomføre praktiske og konkrete tiltak for suksessivt å utjevne ulikheten mellom statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske land,

og anmoder regjeringene om at rådet gis underretning om de undersøkelser som foretas og de tiltak som eventuelt treffes i denne anledning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1954 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 25/1954 angående nationalitetskrav vid anställning av befäl och manskap på handels- och fiskefartyg

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene å oppta forhandlinger med sikte på en overenskomst om likestilling mellom befal og sjøfolk i de nordiske land forsåvidt angår ansettelse ombord på handels- eller fiskefartøyer av nordisk nasjonalitet, dog med den begrensning at kravet om innenlandsk statsborgerskap må opprettholdes forsåvidt angår fartøyet's sjef (befalshavande).

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1961.

Rekommendation nr 8/1961 angående gemensam arbetsmarknad för sjöfolk

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att företa en jämförande översyn och värdering av de i de nordiska länderna för skilda kategorier av sjöfolk uppställda utbildningskraven i syfte att överväga möjligheterna att genom fastställande av erforderlig tilläggsutbild-

ning skapa tillträde till tjänster på fartyg, hemmahörande i annat nordiskt land än den berörde sjömannens hemland, och därmed bana vägen för en fri nordisk arbetsmarknad på sjöfartens område,

2. att under förhandlingar om möjligheterna att få till stånd den under punkt 1 nämnda ordningen hålla uppmärksamheten riktad på önskvärdheten att genomföra största möjliga likvärdighet på sjömansutbildningens område i Norden.

3. att fortsätta strävandena att avlägsna de hinder, som i övrigt föreligger för genomförande av en gemensam arbetsmarknad för sjömän, tillhörande manskapet, samt

4. att vid förestående revisioner och ändringar av bestämmelserna om utbildning av sjöfolk hålla erforderliga kontakter för att därmed eftersträva koordinering av dessa bestämmelser i det slutliga syftet att nå fram till nordisk likvärdighet på sjömansutbildningens område.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Presidieskrivelse den 12 augusti 1964 angående gemensam arbetsmarknad för sjöfolk¹

Till reg. i D, F, I, N, S

— — — — —
— — — hemställa till regeringarna i de nordiska länderna att upptaga frågan om införande av en enhetlig terminologi i de nordiska länderna vad gäller beteckningen av styrmän i samband med pågående överläggningar rörande en gemensam arbetsmarknad för sjöfolk.

Regeringarnas åtgärder

I *Danmark* och *Finland* har nationalitetskrav inte funnits för ombordanställda vare sig i fråga om befäl eller manskap.

I *Sverige* avskaffades nationalitetskravet för manskap — såvitt avser medborgare i övriga nordiska länder — genom en kungö-

relse den 25 september 1959 och beträffande befälet med undantag av befälhavaren — såvitt avser alla utlänningar — genom sjöbefälskungörelsen den 3 juni 1960.

Vid överläggningar i anledning av 1954 års rekommendation har beaktats, att för allt befäl och för en del av manskapet behörighetsbevis fordras vilka i praktiken kan förvärfvas blott av medborgare i det egna landet. För att åstadkomma en verklig likställighet för nämnda kategorier sjöfolk skulle krävas nordisk giltighet för dessa bevis.

I anledning av 1961 års rekommendation upptogs förhandlingar mellan företrädare för berörda departement och ministerier. Det system med tilläggsutbildning som avses med nämnda rekommendations punkt 1 ansågs vara förenat med stora svårigheter varför man beslöt göra direkta jämförelser mellan de i Danmark, Finland, Norge och Sverige gällande certifikaten. Vid överläggningar i Stockholm den 22 november 1962 beslöts *dels* att ett utkast till överenskommelse om likställighet av vissa nordiska behörighetsbevis för nautiskt befäl skulle utarbetas, *dels* att frågan om en gemensam nordisk utbildning av navigations-skollärare skulle utredas närmare (jfr s. 205). Ett utkast till överenskommelse färdigställdes i februari 1963. Vid departementsöverläggningar i Stockholm den 25–26 november 1964 konstaterades, att Finlands och Sveriges regeringar var beredda att för sin del i princip godkänna utkastet, att den danska regeringen i princip kunde acceptera ett ömsesidigt godkännande av behörighetsbevis för nautiskt befäl på nordiska fartyg, och att den norska regeringen inte tagit ställning till utkastet. Det konstaterades vidare att, även om någon formell överenskommelse om gemensam arbetsmarknad för visst nautiskt befäl ännu inte kommit till stånd, en sådan arbetsmarknad numera existerade i praktiken. Som en följd av bl. a. de undersökningar vartill rekommendationen givit anledning gäller i ettvar av de nordiska länderna följande:

I *Danmark* medför norska, finska och svenska nautiska behörighetsbevis samma rättigheter som de danska.

Vad *Finland* beträffar kan handels- och industriministeriet i enskilda fall i enlighet

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 13:e sess., 1965, s. 1983.

med förordningen den 29 oktober 1964 (nr 522) angående befäl på handelsfartyg under vissa förutsättningar godkänna även utomlands bedrivna sjöfartsstudier antingen såsom sådana eller efter viss kompletterande utbildning.

I Norge kan handelsdepartementet enligt § 18 avsnitt II i Lov den 10. oktober 1958 om navigatører medge att innehavare av behörighetsbevis såsom nautisk befäl, vilken har avlagt utländsk examen, får tjänstgöra såsom underordnad styrman på norskt fartyg såvida hans examen anses likvärdig med eller högre än norsk kystskipperexamen av 1. klasse eller fiskeskipperexamen. Förutsättningen härför är att styrman med föreskriven behörighet inte kan anskaffas. Navigationsexamen avlagd i nordiskt land godkänns utan särskild prövning såsom likvärdig med norsk navigationsexamen.

Nationalitetskrav för sjöfolk gäller nu endast för den som skall föra norska fartyg i enlighet med fartygsförarcertifikat utställt i enlighet med navigatörlovens § 9. Vidkommande skall enligt Kgl. res. av 20 februari 1959 vara norsk medborgare. Tidigare bestämmelser om nationalitetskrav anses avskaffade.

I enlighet med 34 § andra stycket sjöbefälskungörelsen den 3 juni 1960 (nr 487) kan i Sverige behörighetsbevis utfärdas till medborgare i övriga nordiska länder, som innehar där giltigt behörighetsbevis och dokumenterade kunskaper i det svenska läroämnet författningskunskap.

Vid departementsöverläggningar i oktober 1961 aktualiserades frågan om gemensam nordisk arbetsmarknad för fartygstelegrafister. Vid det ovannämnda mötet i Stockholm i november 1964 konstaterades, att en gemensam arbetsmarknad redan existerar i praktiken men att vissa formella hinder ännu kvarstår. Vidare konstaterades, att skiljaktigheterna de nordiska länderna emellan i fråga om maskinbefälet ännu inte undergått sådana förändringar att förutsättningar skapats för en överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad för denna yrkesgrupp.

Spörsmålet om införande av enhetlig terminologi vid beteckning av sjömännen har varit föremål för internordiska överläggningar. Det har hittills visat sig omöjligt att få till stånd en överenskommelse mellan be-

rörda parter. (Beträffande de terminologiska olikheterna se översikten i *Nordiska rådet*, 14:e sess., 1966, s. 1452-53.)

Syftet med rekommendationerna har delvis uppnåtts.

Presidieskrivelsen har inte genomförts.

18. Gemensam arbetsmarknad för revisorer

Den ökade integrationen mellan de nordiska länderna har accentuerat önskemålen om en mera liberal reglering av möjligheterna för revisorer att utöva verksamhet även i annat nordiskt land än hemlandet. Särskild betydelse får spørgsmålet vid tillfällen då huvudföretag med dotterföretag i annat nordiskt land eller andra nordiska länder önskar anlita företagets revisorer för granskning av dotterföretagets verksamhet.

Frågan om att införa en nordisk arbetsmarknad för revisorer var under slutet av 1950-talet föremål för undersökningar inom Nordiska rådet. I en till de nordiska regeringarna år 1960 riktad skrivelse hemställde därefter rådspresidiet, att spørgsmålet skulle upptas till behandling på nordisk bas.

Inför femtonde råds-sessionen 1967 hade väckts ett medlemsförslag om införande av en gemensam nordisk arbetsmarknad för revisorer. På förslag av rådets socialpolitiska utskott avslogs emellertid förslaget med motivering att resultatet av det pågående utredningsarbetet rörande aktiebolagslagstiftningen i Norden borde avvaktas.

Presidieskrivelse den 17 maj 1960 angående likställighet för nordiska medborgare ifråga om utövande av verksamhet som revisor¹

Till reg. i D, F, I, N, S

Præsidiets - - - skal - - - tillade sig at henstille til regeringerne at optage spørgsmålet om ligestilling af nordiske statsborgere med hensyn til adgangen til at drive revisorvirksomhed, navnlig på de af den juridiske niman-dskomite fremhævede punkter.

Regeringarnas åtgärder

Enligt gällande *svenska* bestämmelser torde efter tillståndsprövning i varje särskilt fall utländsk revisor kunna verka som revisor i svenska företag. Enligt den nyligen antagna *norska* lagen om revisjon og revisorer och den *danska* Lov om statsauktoriserede revisorer torde ett liknande dispensförfarande kunna tillämpas i dessa båda länder. *Finsk* aktiebolagsrätt uppställer inga särskilda villkor beträffande revisorers nationalitet eller domicil. I bolag, vars aktier noteras på fondbörs, skall dock alltid finnas en av centralhandelskammaren godkänd revisor. Sådan auktorisation kan endast finsk medborgare erhålla. I andelsbolag skall alla revisorer vara finska medborgare. Dispens kan inte beviljas. Genomförande av likställighet för nordiska revisorer skulle emellertid innebära att krav på tillståndsprövning i varje särskilt fall sloades och att revisionssamarbete över gränserna ytterligare underlättades. Frågan prövas i samband med utredningsarbetet rörande aktiebolagslagstiftningen i Norden (se s. 118-119).

Presidieskrivelsen har inte genomförts.

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 8:e sess., 1960, s. 421-423.

19. Gemensam arbetsmarknad för arkitekter

Frågan om en gemensam arbetsmarknad för arkitekter innefattande bl. a. enhetliga bestämmelser för utövande av arkitektyrket togs 1965 upp i en rekommendation i Nordiska rådet till regeringarna. Rekommendationen föranleddes närmast av en resolution avgiven av representanter för de nordiska arkitektförbunden.

Rekommendation nr 5/1965 angående utbildning av arkitekter m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S
Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

-----
2. att undersöka möjligheterna för tillskapande av en enhetlig benämning för kvalificerade utövare av arkitektyrket i Norden, samt

3. att vidtaga åtgärder för att tävlingar om lösande av statliga och kommunala byggnads- och stadsplaneuppgifter av större vikt måtte stå öppna för arkitekter från samtliga nordiska länder.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968 såvitt avser p. 3.

Regeringarnas åtgärder

Vad gäller rekommendationens punkt 2, har Danmarks regering föreslagit att ett utskott skall tillsättas för att utreda frågan. Finlands, Islands och Norges regeringar har anslutit sig till detta förslag. Sveriges regering har inte tagit slutlig ställning härtill, men har framhållit, att en restriktiv hållning

intagits i Sverige vad gäller skydd eller sanktion av titlar och yrkesbenämningar. De berörda fackliga organisationerna i de olika länderna har anmodats överväga frågan.

I *Danmark* tillsattes år 1969 ett arkitektutbildningsutskott med uppgift att framlägga förslag om revision av arkitektutbildningen. Arbetet väntas bli avslutat under 1971.

Såvitt avser rekommendationens punkt 3. angående tävlingar som medel att lösa statliga och kommunala byggnads- och stadsplaneuppgifter har, sedan de nordiska arkitektförbunden gjorde sin framställning till rådet 1960, arkitekttävlingar beträffande större statliga och kommunala byggnadsföretag i ökad omfattning varit öppna för arkitekter från samtliga nordiska länder. Några regeringar har uppmärksammat berörda statliga och kommunala myndigheter på att byggnads- och stadsplanetävlingar i större utsträckning bör göras tillgängliga för samtliga nordiska arkitekter. Övriga regeringar anser att det i detta avseende inte finns anledning vidtaga speciella åtgärder, då vederbörande myndigheter är väl medvetna om värdet av att låta fackmän från hela Norden delta i större tävlingar.

(Ang. frågan om vidareutbildning av arkitekter, se s. 225.)

Rekommendationens punkt 2. har inte genomförts.

Syftet med rekommendationens punkt 3 har uppnåtts.

20. Zigenarnas förhållanden

Zigenarnas anpassning i samhället är en fråga som i olika sammanhang väckt uppmärksamhet och intresse såväl i Finland som i Sverige. I Sverige har åtgärder vidtagits, bl. a. genom anordnande av vuxenutbildning och förbättring av bostadsförhållandena. Dessa åtgärder har medfört att Sverige blivit ett slags invandrarland för zigenare. Den största invandringen har skett från Finland. Denna invandring har möjliggjorts genom den fria nordiska arbetsmarknaden, som ger de finska zigenarna möjlighet att utan hinder söka sin utkomst i Sverige. I syfte att få till stånd ett samarbete mellan berörda organ i Finland och Sverige samt en undersökning av hela problematiken kring zigenarna antog Nordiska rådet vid sin sjuttonde rådssession en rekommendation till regeringarna.

Rekommendation nr 23/1969 angående zigenarnas förhållanden i Finland och Sverige

Till reg. i F, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att främja samverkan i syfte att förbättra zigenarnas levnadsförhållanden i dessa länder och att öka dessas möjligheter till anpassning i samhället.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendationen har behandlats vid ett tjänstemannamöte i Helsingfors den 26 november 1969. Vid mötet beslöt man föreslå

en kartläggning av zigenarnas förhållanden i de bägge länderna. Denna redogörelse skulle i första hand inriktas på bostadsförhållanden, skolutbildning och yrkesutbildning samt på zigenarnas möjligheter till inträde på arbetsmarknaden. Vidare skulle redogörelser utarbetas gällande sociala förmåner och bidrag i samband med utbildning. Genom denna kartläggning skulle de nivåskillnader beträffande sociala förmåner som förekommer i de båda länderna kunna belysas, liksom också dessas eventuella inverkan på zigenarnas flyttningsrörelser mellan Finland och Sverige.

Utbildningsfrågorna borde också ägnas särskild uppmärksamhet, varvid förutom grundskolan även förskolan och vuxenutbildningen borde beaktas. Mötet beslöt föreslå, att frågan om zigenarnas skolgång skulle tas upp särskilt i finsk-svenska utbildningsrådet.

Mötet beslöt vidare föreslå att representerer för zigenarbefolkningen i samband med den föreslagna utredningen skulle ges tillfälle att framföra synpunkter på samhällsåtgärdernas innehåll och betydelse för främjandet av zigenarnas anpassning i samhället.

Undersökningen avslutades under år 1970. Den finska utredningen går under benämningen »Finska statens åtgärder för förbättrande av zigenarbefolkningens ställning» och den svenska under benämningen »Undersökning rörande finländska zigenares förhållande i Sverige». De bägge undersökningarna behandlades vid ett möte på tjänstemannanivå den 26–27 oktober 1970 i Stockholm på inrikesdepartementet.

För att fortsätta det i Nordiska rådets rekommendation förutsatta samarbetet beslöt mötet föreslå, att en arbetsgrupp skulle till-

sättas. Arbetsgruppen skulle få till uppgift att handha utbytet av erfarenheter på ifrågasvarande område samt i vardera landet informera om de förbättringar som gjorts för zigenarbefolkningen. Arbetsgruppens finska medlemmar skall utses av social- och hälsovårdsministeriet och de svenska av inrikesdepartementet.

Rekommendationen är under utredning.

21. Samarbete beträffande arbetarskyddet

Sedan länge har i Norden förekommit ett nära samarbete mellan de institutioner, som i de olika länderna ansvarar för den olycksförebyggande verksamheten. Alltsedan 1927 har de på området inspekterande myndigheterna haft permanent återkommande sammankomster, sedan 1948 med fyra års intervaller. Cheferna för dessa myndigheter möts numera till årliga konferenser.

Detaljerade bestämmelser rörande det industriella arbetarskyddet har efter hand utfärdats på ett stort antal arbetsområden. Det är av stor praktisk betydelse, att dessa föreskrifter rörande skyddsanordningar för den maskinella utrustningen m. m. är likartade i hela Norden. För dem som framställer sådan utrustning är av betydelse att veta, att en maskin godtas av arbetarskyddsmyndigheterna i samtliga länder om den förses med vissa bestämda anordningar. Ett samarbete med sådana likartade säkerhetskrav som mål har förekommit sedan ganska länge mellan berörda myndigheter.

I syfte att vidareutveckla samarbetet på området antog Nordiska rådet rekommendationer 1953, 1967 och 1970.

Rekommendation nr 6/1953 angående nordiskt samarbete på det socialpolitiska området

Till reg. i D, I, N, S

Nordisk Råd rekommenderer regeringerne at undersøge mulighederne for

-----
d. at videreføre samarbejdet på arbejderbeskyttelsens område.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1954 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 4/1967 angående utvidgat samarbete på arbetarskyddets område

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att åstadkomma en snabb och effektivt verkande gemensam ordning för tillgodoseende av arbetarskyddet beträffande maskiner, redskap och andra liknande tekniska anordningar.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Rekommendation nr 36/1970 angående samarbete på arbetsmedicinens område

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att vidtaga åtgärder för att skapa ett permanent nordiskt samarbete på arbetsmedicinens område.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Ett gott samarbete på arbetarskyddets område har sedan många år förekommit mellan de nordiska länderna, dels genom direkt kontakt mellan de ansvariga nationella myndigheterna, dels genom särskilda samarbetskommittéer. Några av dessa är permanenta såsom Nordiska maskinkommittén och Nordiska arbetsutskottet för personlig skyddsutrustning, andra tillsatta ad hoc,

t. ex. kommittén för bestämmelser om rengöring och reparation av oljetankar ombord på fartyg. Vidare arbetas mera allmänt på att stimulera internordisk standardisering. Nordiska maskinkommittén, som grundades 1946, har till uppgift att utarbeta anvisningar för tillverkare och importörer av nya maskiner och verktyg, vilkas användande kan anses medföra speciell risk ur olycksfallssynpunkt. Kommittén har sålunda utarbetat dels generella skyddsanvisningar, dels specialanvisningar för vissa typer av maskiner. Dessa anvisningar har sedermera godkänts av vederbörande myndigheter i de nordiska länderna. (Se vidare härom NU 1962: 8.) Rekommendation nr 4/1967 har tagits upp till behandling inom Nordiska socialpolitiska kommittén, som i januari 1968 överlämnade densamma till Arbetsinspektionens nordiska chefsmöte för yttrande. Chefsmötet, som den 9 oktober 1968 godkände nya regler för administrationspraxis vid utsändande av nya och reviderade samnordiska anvisningar samt vid granskning av och uttalanden om maskiner, som avses i sådana anvisningar, konstaterade den 14 november 1969 att huvuddelen av ifrågavarande samarbete sker inom Nordiska maskinkommittén. En intensifiering av maskinkommitténs verksamhet ansågs kräva i första hand ökade arbetskraftsresurser. Chefsmötet avsåg att, i den mån så befinns nödvändigt, revidera riktlinjerna för maskinkommitténs arbete. Nordiska socialpolitiska kommittén behandlade rekommendationen två gånger under 1970. Vid sammanträde 22–23 januari 1970 beslöts, att Finland till följande sammanträde skulle avge en rapport över de resultat som uppnåtts, hur arbetet bedrives, vad som planeras samt en utredning över befintliga och erforderliga personalresurser. Vid det senare mötet den 1–2 oktober 1970 beslöts att ett underutskott skulle tillsättas med uppgift att överväga harmoniseringsfrågor inom arbetarskyddet. Underutskottet höll sitt första sammanträde i januari 1971.

Med anledning av rekommendation nr 36/1970 beslöt socialpolitiska utskottet i februari 1970 att en arbetsgrupp skulle tillsättas med uppgift att utreda inom vilken ram nordiskt samarbete är aktuellt på arbetsmedicinens område. Arbetsgruppens sammansättning skulle enligt utskottet vara allsidig. Finland har i egenskap av koordi-

nerande land föreslagit, att till arbetsgruppen skulle höra representanter från ländernas arbetsmedicinska inrättningar samt arbetsskyddsmyndigheter. Hittills har endast Sverige delgivit sitt jakande svar och samtidigt utsett två representanter. Arbetsgruppen kan tillsättas och dess arbete kan börja när de nordiska länderna meddelat sin ståndpunkt i saken.

Rekommendation nr 6/1953 har genomförts i ifrågavarande avseende.

Rekommendationerna nr 4/1967 och 36/1970 är under utredning.

22. Ungas användande i arbete

Bestämmelserna angående ungas användande i arbete är för närvarande inte enhetliga i Norden. Med hänsyn till också den yngre arbetskraftens rörlighet mellan de nordiska länderna har det ansetts värdefullt att uppnå enhetliga regler på området.¹

Rekommendation nr 3/1967 angående för- enhetligande av bestämmelserna om de ung- as användande i arbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka förutsättningarna för ett för-
enhetligande av bestämmelserna om de
ungas användande i arbete.

*Rekommendationen ej slutbehandlad
av rådet.*

Regeringarnas åtgärder

Rekommendationen har tagits upp till be-
handling i Nordiska socialpolitiska kom-
mittén, som inhämtat yttranden från Nor-
diska arbetsmarknadsutskottet och Arbets-
inspektionens nordiska chefsmöte.

Vid socialpolitiska kommitténs möte i ok-
tober 1970 beslöts att ett underutskott skul-
le tillsättas med uppgift att överväga har-
moniseringsfrågor inom arbetarskyddet.
Ifrågavarande rekommendation kommer att
tas upp till behandling i detta underutskott.
Underutskottet höll sitt första sammanträde
i januari 1971.

*Rekommendationen är under utred-
ning.*

---

¹ Vid rådssessionen 1970 antogs en rekommenda-
tion om samarbete på arbetsmedicinens område (se
s. 355-356).

23. Semesterlagstiftning

En harmonisering av semesterlagstiftningen har ansetts angelägen, bl. a. med hänsyn till den flyttande arbetskraftens intressen. Särskilt beträffande reglerna om lagstiftningens tillämpningsområde, semesterns förläggning och i viss mån angående semester-gottgörelsen har enhetlighet ansetts kunna uppnås. Frågor om t. ex. semesterns längd och semester-gottgörelsens storlek har däremot ansetts vara av allmän politisk innebörd, och deras lösande avhängigt av vilka ekonomiska resurser som står till buds i varje enskilt land.

Rekommendation nr 20/1965 angående samordning av semesterlagstiftningen

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för att så långt som möjligt samordna de nordiska ländernas lagstiftningar om semester.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Frågan har tagits upp till behandling inom Nordiska socialpolitiska kommittén, som vid möte den 22–23 april 1965 beslöt tillätta ett underutskott med uppgift att utreda möjligheterna att så långt som möjligt samordna de nordiska ländernas lagstiftning om semester. Vid underutskottets möte i november 1970 beslöts att varje land skulle uppgöra en rapport över situationen enligt

nuvarande lagstiftning samt att utbyte av detta material skulle ske.

Rekommendationen är under utredning.

24. Nordisk yrkesklassificering

På grund av vanebildning och tradition uppfattas vissa yrken såsom manliga och andra såsom kvinnliga. En utjämning härvidlag pågår för närvarande på de flesta arbetsmarknadsområden. Sålunda har exempelvis den tekniska utvecklingen bidragit till att skapa möjlighet för kvinnor att utöva yrken inom industrin vilka tidigare var förbehållna männen. Inom den tidigare kvinnliga sektorn finns nu manliga yrkesutövare, t. ex. sjukskötare. Med hänsyn till denna förändring av yrkesmöjligheterna och den allmänna könsutjämningen på arbetsmarknaden har det ansetts angeläget att få tillstånd en allmän översyn av den nordiska yrkesklassificeringen.

Rekommendation nr 7/1968 angående nordisk yrkesklassificering

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna för en översyn av den nordiska yrkesklassificeringen, så att könsbestämda klassificeringar avlägsnas.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

pliktelser gentemot ISCO (International Standard Classification of Occupations) skulle beaktas. Som kontaktpersoner mellan länderna utsågs medlemmarna av utskottets expertgrupp i yrkesvägledningsfrågor.

Expertgruppen behandlade på ett möte i Oslo den 24 november 1969 de könsbestämda yrkesbenämningarna varvid även representanter för de olika länderna informerade om de åtgärder som vidtagits i respektive land. På finska språket föreligger inga problem, då könsbestämda ändelser saknas. I den första norska utgåvan av nordisk yrkesklassificering har könsneutrala beteckningar använts i en omfattning av ca 97 % av 5-sifferbeteckningarna.

För samordning av expertgruppens arbete med denna fråga har i Sverige upprättats ett sekretariat inom arbetsmarknadsstyrelsen. Sekretariatet skall kartlägga förekomsten av könsbestämda yrkesbenämningar i nordisk yrkesklassificering, yrkeslexikon och annat yrkesinformerande material, utreda vilka arbetsgivare respektive arbetstagarorganisationer som är berörda, studera avtalsmässiga konsekvenser av ändrade yrkesbenämningar samt sprida information om arbetet.

Rekommendationen är under genomförande.

Regeringarnas åtgärder

Nordiska arbetsmarknadsutskottet, till vilket rekommendationen remitterats, beslutade vid möte i Odense den 30–31 januari 1969 att nya yrkesbenämningar skulle introduceras i samråd med arbetsmarknadens organisationer samt att internationella för-

25. Upplysningsmaterial för utvandringsintresserade

Uppgiften att samla in material om arbetsförhållanden i immigrationsländerna och att sprida dessa upplysningar till tjänst för utvandringsintresserade åvilar i samtliga nordiska länder statliga organ. Huvuddelen av utvandrarerna från de nordiska länderna går till samma översjöiska områden. Det har under sådana omständigheter ansetts vara naturligt att de statliga myndigheter som handhar denna upplysningsverksamhet samarbetar.

Rekommendation nr 6/1959 angående informationsmaterial för utvandringsintresserade

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att företaga erforderliga åtgärder för att få till stånd ett närmare samarbete i fråga om utbyte av informationsmaterial och upplysningar till tjänst för utvandringsintresserade.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Regeringarnas åtgärder

En av Nordiska arbetsmarknadsutskottet tillsatt särskild arbetsgrupp överlämnade till utskottet i september 1960 en promemoria med vissa riktlinjer för en samordning av iordningställandet av ifrågavarande informationsmaterial m. m. I promemorian konstaterades, att upplysningsverksamheten borde ta sikte både på utvandringsintresserade och personer som endast önskar tillfällig anställning utomlands, och att den borde om-

fatta såväl översjöiska som europeiska länder. Det i de enskilda länderna föreliggande upplysningsmaterialet borde ställas till förfogande även för de andra länderna. Samarbete borde vidare etableras vid utarbetandet av framtida upplysningsbroschyrer. Promemorian behandlades av Nordiska arbetsmarknadsutskottet vid ett sammanträde i Kalmar i november 1962, varvid utskottet beslöt, att det informationsmaterial angående olika immigrationsländer som redan tryckts i de enskilda nordiska länderna skulle tillställas arbetsmarknadsmyndigheterna i de övriga. Vidare beslöt utskottet att då nytt informationsmaterial förbereds exemplar härav skall sändas till de övriga nordiska ländernas arbetsmarknadsmyndigheter i informationssyfte och för eventuell komplettering och tillägg.

Rekommendationen har genomförts.

26. Ratifikation av ILO-konventioner

De nordiska länderna är sedan gammalt medlemmar av internationella arbetsorganisationen (ILO). Under årens lopp har denna organisation antagit ett stort antal konventioner. Åtskilliga av dessa har de nordiska länderna inte funnit anledning ratificera. Nordiska rådet har på denna punkt ansett sig böra verka för att ILO-konventionerna i största möjliga grad ratificeras av de nordiska länderna.

Rekommendation nr 6/1953 angående nordiskt samarbete på det socialpolitiska området

Till reg. i D, I, N, S

Nordisk Råd rekommanderer regeringerne at undersøge mulighederne for

-----
c. at give en redegørelse for, hvilke konventioner under Den internationale Arbejdsorganisation der ikke er ratificeret,

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1954 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 7/1954 angående icke ratificerade ILO-konventioner

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene å arbeide for at ILO-konvensjoner i større utstrekning kan bli ratifisert av de nordiske land, og at regjeringene i den anledning bygger videre ut det nåværende samarbeid med sikte på at det ved utarbeidelsen og vedtakel-

sen av konvensjonene blir tatt hensyn til prinsipper i nordisk sosiallovgivning og andre forhold som konvensjonene omfatter.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1961.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av 1953 års rekommendation förelade regeringarna i Danmark, Island, Norge och Sverige år 1954 rådet var sin redogörelse för de ILO-konventioner som landet inte hade ratificerat. Därjämte förelåg vid 1954 års session en översikt angående Finlands ställningstagande till de konventioner som antagits av arbetsorganisationens allmänna konferenser under åren 1919–1952.

Med anledning av 1954 års rekommendation uttalade de danska, isländska, norska och svenska regeringarna till 1955 års session att regeringarna skulle fortsätta att arbeta för att ILO-konventionerna i större utsträckning än hittills varit fallet skulle ratificeras i de nordiska länderna. Regeringarna skulle också försöka bygga ut det hittillsvarande samarbetet med sikte på att vid uppgörande av konventionerna utverka hänsynstagande till principerna för den nordiska sociala lagstiftningen.

Vid det nordiska socialministermötet i Köpenhamn i september 1956 överenskoms, att ge Nordiska socialpolitiska kommittén i uppdrag att genomgå de ILO-konventioner som ett eller flera av de nordiska länderna inte ratificerat. Kommittén tillsatte 1956 ett särskilt utskott för att fullgöra uppdraget. Under perioden 1954–maj 1971 har

Danmark ratificerat 6 konventioner, Finland 9 konventioner, Norge 13 konventioner och Sverige 12 konventioner. Något direkt samband mellan 1954 års rekommendation och de genomförda ratifikationerna torde dock inte föreligga.

Rekommendation nr 6/1953 har genomförts i ifrågavarande avseende.

Syftet med rekommendation nr 7/1954 har delvis uppnåtts.

27. Sommartid

Frågan om att införa sommartid har tid efter annan med stort intresse diskuterats i de nordiska länderna. Fördelarna med att tidigare lägga den officiella tiden under sommarhalvåret har understrukits från medicinskt håll och av turistorganisationerna. Å andra sidan har starka lantbruksintressen motsatt sig en reform. Ur kommunikationsteknisk synpunkt har den särskilda sommartiden ansetts medföra svårigheter. Frågan om sommartid väcktes för första gången såvitt Nordiska rådet angår i januari 1956 genom en skrivelse till rådet från Landslaget for rejselivet i Norge. Spörsmålet fick ökad aktualitet i och med att Norge 1958 beslöt införa sommartid från och med påföljande år. 1958 antog rådet sålunda en rekommendation till regeringarna om att utreda spörsmålet. Sedan utredningsarbetet slutförts antogs 1963 en rekommendation om att införa sommartid.

Rekommendation nr 6/1958 angående införande av sommartid efter enhetliga regler

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att närmare undersöka förutsättningarna för att införa sommartid i de nordiska länderna efter enhetliga regler.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Rekommendation nr 16/1963 angående sommartid

Till reg. i D, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Norge och Sve-

rige att försöksvis genomföra sommartid efter enhetliga regler.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Regeringarnas åtgärder

Normaltid är i Danmark, Norge och Sverige en timme före Greenwichid, i Finland två timmar före Greenwichid och i Island en timme efter Greenwichid.

Danmark: I augusti 1959 meddelade den danska regeringen att den beslutat att inte framlägga förslag om införande av särskild sommartid i Danmark. Någon ändring härvidlag har inte skett.

Finland: Några åtgärder i anledning av rekommendationen har inte vidtagits.

Island: En timmes sommartid tillämpas sedan 1939 från början av april till mitten eller slutet av oktober.

Norge: En timmes sommartid tillämpades under perioden 1959–1964 från mitten av mars till mitten av september. Erfarenheterna härav förelades stortinget i stortingsmelding nr 35 (1964–1965). På grundval av stortingets behandling härav beslöts att sommartiden skulle upphöra i Norge fr. o. m. 1966.

Sverige: I februari 1962 överlämnade medicinalstyrelsen, järnvägsstyrelsen och lantbruksstyrelsen betänkande rörande förutsättningarna för att införa sommartid i Sverige. Sedan den danska regeringens ovan nämnda meddelande, att ett försöksvis införande av sommartid inte kan omfatta Danmark, har några ytterligare åtgärder i anledning av rekommendationerna inte vidtagits.

Rekommendationerna har inte genomförts.

C. Sociallagstiftningsfrågor

Det nordiska samarbetet beträffande sociallagstiftningen började tidigt. Redan under 1900-talets första decennium kom en organiserad samverkan till stånd mellan representanter för de olika sociala försäkringsgrenarna i Norden. Detta samarbete har efter hand utvecklats. Ökad effektivitet fick det när socialministermötena – det första hölls 1926 – blev en fast institution. Sådana möten hålles numera vartannat år. Socialministermötena har ett förberedande och verkställande organ i den av regeringarna tillsatta Nordiska socialpolitiska kommittén, vilken kom till stånd 1946.

Det samarbete, vars organisatoriska huvuddrag ovan antytts, hade redan vid tiden för rådets tillkomst 1952 avsatt betydande

resultat. Ett flertal konventioner, täckande olika områden såsom t. ex. fattigvård, in-
drivning av underhållsbidrag, sjukförsäkring och ålderspensionering, hade ingåtts. Rådets arbete har därför kunnat koncentreras kring att samla vunna resultat och att föra samarbetet vidare i takt med de nationella framstegen inom socialpolitiken.

Här behandlas i det följande först vissa allmänna frågor (punkt 1–3), därefter rekommendationer rörande särskilda grenar inom socialpolitiken (punkt 4–14). Avslutningsvis behandlas dels frågan om ungdomens alkohol- och narkotikamissbruk (punkt 15), dels spørgsmålet om transport av avlidna (punkt 16).

1. Allmän nordisk socialkonvention

Av det material som förelades Nordiska rådet vid dess första session i Köpenhamn 1953 framgick bl. a., att på det sociala området efter hand ett inte ringa antal konventioner avseende ett flertal olika socialpolitiska områden vuxit fram. Tanken uppkom då att dessa olika avtal, vilka huvudsakligen tillhörde socialförsäkringen, borde samlas i en enda konvention om social trygghet i Norden. En rekommendation här-
om avgavs vid sessionen (rek. nr 6/1953).

Vid tillkomsten av den av rekommendationen föranledda 1955 års nordiska socialkonvention betonades särskilt, att överenskommelsen endast syftade till jämställdhet för nordiska medborgare inom varje land. De strävanden, som ligger bakom socialkonventionen, har emellertid inte helt ansetts kunna tillgodoses om man inte söker att gå vidare och i möjligaste mån förenhetliga de nordiska ländernas sociallagstiftning. Varje lands socialförsäkringssystem är uppbyggt med utgångspunkt från det egna landets förutsättningar och resurser. En i alla avseenden enhetlig nordisk socialförsäkringsordning med exempelvis helt överensstämmande pensionsbelopp och övriga förmåner kan svårligen uppnås så länge förutsättningarna skiftar från land till land.

Likställdhet ifråga om minimistandard av social trygghet har emellertid ansetts böra skapas mellan de nordiska länderna. En rekommendation avgavs till regeringarna 1967 om att utarbeta förslag till en dylik konvention (rek. nr 8/1967). Samma år antogs vidare en rekommendation, vari förordades en komplettering av 1955 års socialkonvention på sådant sätt, att nytillkomna förmåner inom ländernas sociallagstiftning automatiskt utgår till medborgare från grannländerna vid vistelse i förmånslandet.

Rekommendation nr 6/1953 angående nordiskt samarbete på det socialpolitiska området

Till reg. i D, I, N, S

Nordisk Råd rekommenderer regeringerne at undersøge mulighederne for

-----
b. at samle de forskellige aftaler om gensidighed indenfor den sociale forsikring i en fælles konvention om social tryghed i Norden,

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1956 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 8/1967 angående nordisk minimistandard rörande sociala förmåner

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utarbeta förslag till en konvention mellan de nordiska länderna angående upprätthållande av viss minimistandard rörande olika sociala förmåner.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Rekommendation nr 9/1967 angående komplettering av 1955 års konvention om social trygghet

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att komplettera den nordiska konventionen av år 1955 om social trygghet med ett stadgande om att nytillkommande förmåner inom ländernas sociallagstiftning automatiskt utgår till medborgare från grannländerna vid stadigvarande vistelse i förmånslandet.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rekommendation nr 6/1953 utarbetade Nordiska socialpolitiska kommittén utkast till en samlad konvention om social trygghet. Nordiska rådet behandlade förslaget vid sin tredje session år 1955. Euru rådet beslöt att inte företa sig något med anledning av förslaget, gjordes dock under plenardebatten i rådet vägledande uttalanden rörande konventionen. Efter viss omredigering av förslaget undertecknades konventionen jämte ett slutprotokoll på ett socialministermöte i Köpenhamn den 15 september 1955. Sedan konventionen ratificerats av samtliga fem länder, trädde den i kraft den 1 november 1956. Den avhandlar de förmåner, som i varje land utgår vid ålderdom, nedsatt arbetsförmåga, sjukdom, olycksfall och yrkessjukdomar, arbetslöshet, havandeskap och barnsbörd samt till barn,

efterlevande och nödställda.

Frågan om nordisk minimistandard rörande sociala förmåner diskuterades vid sammanträde med Nordiska socialpolitiska kommittén i Köpenhamn i januari 1968. Kommittén konstaterade, att det för tiden inte kunde anses motiverat att ta upp frågan om utarbetande av en nordisk konvention angående upprätthållande av viss minimistandard rörande sociala förmåner. Ställningstagandet får ses mot bakgrund bl. a. av de av Europarådet och ILO utarbetade instrumenten om olika sociala förmåner, vilka alla tillförsäkrar de av instrumenten omfattade en hög social standard.

Frågan om komplettering av 1955 års konvention om social trygghet (rek. nr 9/1967) överlämnades av Nordiska socialpolitiska kommittén vid sammanträde i augusti 1967 till Nordiska pensionsutskottet (senare Nordiska socialförsäkringsutskottet). Detta utskott, som företog en allmän genomgång av den nordiska socialkonventionen, avgav den 7 november 1967 en rapport vad gäller problem om samordning av tilläggs pensioneringen. (Ang. härav föranledda ändringar i konventionen, se s. 369 samt s. 373). Utskottet avgav sin slutrapport i mars 1971 med förslag till revision av konventionen på vissa punkter.

Rekommendation nr 6/1963 har genomförts i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 8/1967 har inte genomförts.

Rekommendation nr 9/1967 är under utredning.

2. Kontaktmyndighet för socialvårdsfrågor

Socialvårdande myndighet i ett nordiskt land behöver ibland på ett lätt och inte alltför tidsödande sätt kunna från annat nordiskt land införskaffa uppgifter angående sådana medborgare från det senare landet, vilka är föremål för vårdåtgärd från myndighetens sida. En skrivelse i frågan avgavs av presidiet till regeringarna 1964.

Presidieskrivelse den 12 augusti 1964 angående kontaktmyndighet för socialvårdsfrågor¹

Till reg. i D, F, I, N, S

Presidiet vill därför --- hemställa att de nordiska ländernas regeringar måtte upptaga till närmare övervägande att var och en i sitt land utpekar ett centralt organ till vilket socialvårdsmyndighet i ett nordiskt grannland kan vända sig att erhålla behövliga upplysningar rörande person från förstnämnda land för vilken vård i grannlandet ifrågakommer.

Regeringarnas åtgärder

Nordiska socialpolitiska kommittén har vid möte i Oslo den 27–28 oktober 1965 beslutat att som dylikt centralt organ skall utses i Danmark socialministeriet, i Finland socialministeriet, i Norge socialdepartementet och i Sverige socialstyrelsen. Socialpolitiska kommittén underströk emellertid att lokala organ även i fortsättningen i största möjliga utsträckning bör vända sig till de lokala socialmyndigheterna i de andra nordiska länderna. Hänvändelse till det centrala

organet bör alltså endast användas när det är förenat med svårigheter att inhämta upplysningar genom ett lokalt organ.

Syftet med presidieskrivelsen har uppnåtts.

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 13:e sess., 1965, s. 1978—1980.

3. Upplysningsskrift om socialförmåner

Uppgiften att ge den som redan vistas i ett annat land än det egna liksom den som avser att flytta till ett grannland behövlig vägledning om de sociala förmåner han kan erhålla i det nya landet, har ansetts kunna lösas genom en upplysningsskrift.

Rekommendation nr 6/1953 angående nordiskt samarbete på det socialpolitiska området

Till reg. i D, I, N, S

Nordisk Råd rekommenderer regeringerne at undersøge mulighederne for

a. at udarbejde en oversigt over de rettigheder på det sociale område, som nordiske statsborgere måtte have under ophold i andre nordiske lande,

-----
Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1954 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 190).

År 1970 utkom en ny upplaga av publikationen »Nordiska medborgares sociala rättigheter».

Rekommendationen har genomförts i ifrågavarande avseende.

4. Ålderspension

I en konvention år 1949 överenskom de nordiska länderna, att ålderspension skall utgå enligt det beviljande landets betingelser till medborgare från ett annat nordiskt land efter fem års uppehåll i vistelselandet. Bestämmelsen om en karenstid på fem år har kommit att medföra vissa olägenheter för de enskilda. En rekommendation antogs av rådet 1959 om att reducera denna karenstid.

Rekommendation nr 10/1959 angående samordning i fråga om ålderspensionen

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att gemensamt åvägabringa en ordning, varigenom den nuvarande karenstiden i fråga om rätt till ålderspension i annat nordiskt land än hemlandet reduceras samtidigt som möjlighet ges för den, som i ett nordiskt land fått ålderspension, att bibehålla denna vid flyttning till annat nordiskt land, intill dess han där erhåller motsvarande förmån.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1961.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 191–192).

Rekommendationen har genomförts.

5. Tjänstepensionsförmåner i Sverige

Den gemensamma nordiska arbetsmarknaden har bl. a. medfört att arbetskraft från övriga nordiska länder, främst från Finland och Danmark, sökt sig till Sverige för längre eller kortare tid. De skilda bestämmelser som gäller i de nordiska länderna om olika statliga och sociala förmåner har därvid knappast vållat större svårigheter. Speciella problem uppstod emellertid sedan ny lagstiftning om allmän tjänstepensionering satts i kraft i Sverige. Bestämmelserna för tjänstepensioneringen innehöll betydligt strängare regler för utlänningar än för svenska medborgare. En rekommendation till den svenska regeringen i syfte att uppnå likställighet på denna punkt antogs av rådet 1960.

Rekommendation nr 1/1960 angående tjänstepensionsförmåner i Sverige för löntagare från annat nordiskt land

Till reg. i S

Nordiska rådet rekommenderar Sveriges regering att i samverkan med övriga nordiska länders regeringar närmare utreda möjligheterna, på vad sätt medborgare i annat nordiskt land än Sverige, som arbetar i sistnämnda land, skall kunna erhålla likställighet med svensk medborgare med avseende å rätten till förmåner från allmänna tjänstepensioneringen i Sverige.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

Regeringarnas åtgärder

Genom lag den 27 maj 1966 (nr 236) angående ändring i lagen den 25 maj 1962 (nr 381) om allmän försäkring har tidigare regler inom tilläggspensioneringen, som varit strängare för utlänningar än för svenska medborgare, i huvudsak slopats. Ändringen har trätt i kraft den 1 juli 1966. De regler som ger svenska medborgare, födda under åren 1896–1923, en särskilt förmånlig ställning bibehölls dock.

Beträffande medborgare i Finland, Danmark, Island och Norge har försäkringsdomstolen i dom den 15 september 1966 med stöd av artikel 1 i den nordiska konventionen om social trygghet funnit, att konventionen är tillämplig i fråga om försäkringen för allmän tilläggspension. Domen anses innebära att för medborgare i nämnda länder, som är stadigvarande bosatta i Sverige skall gälla samma regler i fråga om tilläggspensionering som för svenska medborgare. Detta och övriga med rekommendationen avsedda problem har efter förslag från Nordiska socialpolitiska kommittén lösts genom ändringar i konventionen den 15 september 1955 om social trygghet. Ändringarna har tillämpats fr. o. m. den 1 januari 1969. Ratifikation har skett av Sverige den 29 december 1969, av Danmark och Norge den 30 december 1969, av Finland den 12 januari 1970 och av Island den 3 februari 1970. (Se även s. 364–365 och s. 373.)

Rekommendationens syfte har uppnåtts.

6. Änke- och invalidpensionering

Enligt konventionen den 15 september 1955 mellan de nordiska länderna om social trygghet gäller, att medborgare i ett av de fördragslutande länderna vid vistelse i ett annat av länderna är berättigad till socialförmåner på samma villkor och enligt samma regler som landets egna medborgare. Beträffande förmåner vid nedsatt arbetsförmåga, till efterlevande och vid ålderdom uppställde konventionen emellertid såsom förutsättning för sådan likställighet krav på viss obruten vistelse, i regel under minst 5 år, i det senare landet. För ålderspensionens del löstes frågan genom att de nordiska länderna i september 1961 överenskom om ett tillägg till konventionen innebärande, att en person, som i ett nordiskt land erhållit ålderspension, får bibehålla denna vid flyttning till annat nordiskt land intill dess vederbörande där uppfyller villkoren för erhållande av pension. Frågan om en motsvarande samordning av änkepensionen och invalidpensionen upptogs 1962 till behandling inom Nordiska socialpolitiska kommitténs underutskott för pensionsfrågor (Nordiska pensionsutskottet). Vid rådssessionen samma år avgavs en rekommendation till regeringarna i frågan.

Rekommendation nr 19/1962 angående samordning av änke- och invalidpensioneringen

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att fortsätta och skyndsamt slutföra det inledda utredningsarbetet angående samordning av änke- och invalidpensioneringen.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

Regeringarnas åtgärder

Arbetet med rekommendationen uppdrogs åt Nordiska pensionsutskottet. Pensionsutskottet avgav sitt betänkande hösten 1964. Däri konstaterades, att den nordiska konventionen om social trygghet med största sannolikhet måste göras till föremål för betydande ändringar inom en snar framtid som följd av ändringar i de enskilda ländernas pensionslagstiftning. Enligt pensionsutskottet var det därför mindre lämpligt att vid dåvarande tidpunkt företa ändringar med sikte på att förkorta väntetiden för invalidpensionärer efter flyttning från ett nordiskt land till ett annat. På förslag av utskottet undertecknades den 24 augusti 1966 en överenskommelse mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige om ändring av artikel 4 i den nordiska konventionen om social trygghet, vilken ändring trädde i kraft den 1 januari 1967. Ändringen innebär, att invalid eller änka som uppbär pension och som flyttar mellan de nordiska länderna bibehåller sin rätt till pension från utflyttningslandet till det han uppfyller villkoren för rätt till pension i uppehållslandet. Pensionen från utflyttningslandet kan dock bevaras i högst fem år efter utflyttningen.

Rekommendationens syfte har uppnåtts.

7. Arbetslöshetslagstiftning

En harmonisering av arbetslöshetslagstiftningen i Norden kan väntas få stor betydelse för den gemensamma nordiska arbetsmarknaden. Beträffande åtskilliga frågor såsom karenstid, avgiftsvillkor och försäkringsår har en harmonisering ansetts kunna uppnås. En rekommendation med detta syfte antogs av rådet 1964.

Rekommendation nr 13/1964 angående harmonisering av arbetslöshetsförsäkringslagstiftningen

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för en harmonisering av de nordiska ländernas lagstiftning om arbetslöshetsförsäkring.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendationen behandlades av Nordiska socialpolitiska kommittén vid dess möte i Helsingfors den 27-28 april 1964. Kommittén beslöt överlämna den vidare behandlingen av frågan till Nordiska arbetsmarknadsutskottet. Detta utskott behandlade saken vid sitt möte i Bergen i september 1964, varvid tillsattes ett underutskott, som fick i uppdrag att utarbeta en jämförande analys av de viktigaste delfrågorna inom arbetslöshetslagstiftningen samt överväga på vilka områden de nordiska länderna med fördel kan antas böra eftersträva enhetlighet. Underutskottet av-

gav sitt betänkande den 15 september 1966.

Underutskottet fann skäl föreligga för en viss harmonisering av arbetslöshetsförsäkringslagstiftningen och föreslog att en utvidgad kommitté skulle tillsättas för en mera detaljerad undersökning av harmoniseringsmöjligheterna. Underutskottets rapport behandlades av Nordiska arbetsmarknadsutskottet vid dess möte den 26 april 1967. Arbetsmarknadsutskottet avslog därvid arbetsgruppens förslag om tillsättandet av en utvidgad kommitté och beslöt istället att arbetsgruppen skulle bestå för att hålla kontakt med det nationella utredningsarbetet på området och för att följa upp harmoniseringsmöjligheterna. Arbetsgruppens utredning skulle vidare tillställas varje land för att beaktas i samband med det pågående nationella utrednings- och lagstiftningsarbetet. Detta arbetsmarknadsutskottets beslut har sedermera godkänts av de nordiska ländernas regeringar.

I övrigt existerar vidare ett visst samarbete på området genom avtal mellan de nordiska länderna om överföring av rättigheter inom arbetslöshetsförsäkringen för arbetstagare som flyttar från ett nordiskt land till ett annat. Vidare sammanträffar regelbundet representanter för såväl organisationernas arbetslöshetskassor som de offentliga arbetslöshetsorganen i Norden för utbyte av erfarenheter.

Rekommendationens syfte har delvis uppnåtts.

8. Socialhjälpslagstiftning

I samtliga nordiska länder avser socialhjälp-
pen att meddela hjälp till självhjälp. Be-
stämmelserna rörande socialhjälpens former
är i huvudsak överensstämmande i de nor-
diska länderna. Skiljaktigheter förekommer
emellertid på en del punkter vad gäller för-
sörjningsplikten samt ersättningsskyldighe-
ten m. m. År 1965 beslöt rådet rekomen-
dera en samordning av lagstiftningen.

Rekommendation nr 21/1965 angående samordning av socialhjälpslagstiftningen

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar rege-
ringarna att vidtaga åtgärder för att så
långt som möjligt samordna de nor-
diska ländernas lagstiftningar om so-
cialhjälp.

*Rekommendationen slutbehandlad av
rådet 1969.*

Regeringarnas åtgärder

Nordiska socialpolitiska kommittén tillsatte
1966 ett underutskott för att utreda frågan.
Utskottet avgav i januari 1968 sitt betän-
kande »Harmonisering av socialhjälpslag-
stiftningen i de nordiska länderna» (NU
1968: 10). Socialpolitiska kommittén har
översänt förslaget till respektive länders so-
cialdepartement/ministerier och såvitt av-
ser förslag som kräver ändringar i den nor-
diska trygghetskonventionen till kommitténs
underutskott, Nordiska socialförsäkringsut-
skottet. Socialförsäkringsutskottet avgav sin
slutrapport i mars 1971.

I Finland har socialhjälpslagen (275/70)

ändrats genom lag av den 10 april 1970.
Därvid har man beaktat socialpolitiska kom-
mitténs förslag angående förenhetligande av
bestämmelserna i socialhjälpslagen med mot-
svarande lagar i övriga nordiska länder.

*Rekommendationen är under utred-
ning.*

9. Pensionsförsäkring

Av stor betydelse med hänsyn till den nordiska arbetsmarknaden är att en medborgare vid flyttning från ett nordiskt land till ett annat så snabbt som möjligt blir delaktig av vistelselandets tilläggspensionsförsäkring. Frågan aktualiserades i Nordiska rådet år 1967 genom en rekommendation till regeringarna. Krav på längre karenstid borde inte uppställas. Vid återflyttning till hemlandet eller vid flyttning till ett tredje nordiskt land borde vederbörande bibehålla rätt till pension som förvärvats på grundval av tilläggspensionering i vistelselandet. Det ansågs vidare naturligt att krav inte borde uppställas på särskild karenstid för ett lands egna medborgare vad gäller rätt till ålderspension vid flyttning till hemlandet från annat nordiskt land.

Rekommendation nr 10/1967 angående för- enhetligande av lagstiftningen om pensions- försäkring

Til reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna, att vidtaga åtgärder för att så långt möjligt samordna eller för-
enhetliga de nordiska ländernas lagstiftningar om pensionsförsäkring såvitt avser dels fråga om tillgodoräk-
nande av rätt till tilläggspension vid flyttning från ett nordiskt land till ett annat, dels fråga om slo-
pande av karenstid för rätt till ålderspension vid flyttning till hemlandet, dels fråga om uttag av reducerad ålderspension i ett land och där-
efter uttag av full pension i annat land, dels ock fråga om reduktion av ålderspension, när andra maken uppbär ut-
ländsk pension.

*Rekommendationen ej slutbehandlad
av rådet.*

Regeringarnas åtgärder

Regeringarna har enats om sådana ändringar i den nordiska trygghetskonventionen att det bl. a. införs likställighet mellan nordiska medborgare vad gäller intjänande och utbetalning av tilläggspension. Ändringarna skall tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1969 (ang. ratifikation se s. 369).

Övriga genom rekommendationen aktualiserade frågor upptogs 1968 till behandling i det av Nordiska socialpolitiska kommittén tillsatta nordiska socialförsäkringsutskottet i samband med en allmän genomgång av trygghetskonventionen. Utskottets slutrapport avgavs i mars 1971. Rek. punkt 2 behandlar en fråga som är ett specifikt norskt problem. Utskottet föreslår att ett tillägg görs i den nordiska trygghetskonventionen för att komma till rätta med detta problem.

Möjlighet att utta förtida, reducerad ålderspension, varom rek. punkt 3 handlar, finns för närvarande endast i Sverige och Norge. Enligt utskottet bör principen all-
jämt vara att den pension som utges från ett land beräknas med tillämpning av det landets regler i förevarande avseende.

Beträffande rek. punkt 4 anser utskottet att man inte bör nedsätta pension till gift person p. g. av att vederbörandes make uppbär pension från annat land.

Rekommendationen är under utredning.

10. Sjukförsäkring

Vid en av Nordiska rådets socialpolitiska utskott företagen genomgång av sociallagstiftningen (se Nordiska rådet, 15:e sess., 1967, s. 378) konstaterades bl. a. att en harmonisering av åtskilliga bestämmelser inom sjukförsäkringen syntes angelägen. På utskottets förslag antog rådet 1967 en rekommendation om samordning eller förenhetligande av bestämmelserna rörande sjukförsäkringens storlek och varaktighet, sjuktransportkostnader, sjukpenning vid vistelse utom landets gränser samt bosättningsbegreppet.

Rekommendation nr 11/1967 angående förenhetligande av lagstiftningen om sjukförsäkring

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna, att vidtaga åtgärder för att så långt möjligt samordna eller förenhetliga de nordiska ländernas lagstiftningar om sjukförsäkring såvitt avser dels fråga om sjukförsäkringens storlek och varaktighet, dels fråga om sjuktransportkostnader, dels fråga om sjukpenning vid vistelse utom landets gränser, dels ock fråga om bosättningsbegreppet och därmed försäkringstillhörighet.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

De fem nordiska länderna undertecknade den 24 februari 1967 en ny överenskom-

melse om överflyttning av sjukhjälpförsäkrade och om sjukhjälp under tillfällig vistelse. Genom överenskommelsen, som trädde i kraft den 1 april 1967, har även Finland kommit med i samarbetet.

Vid Nordiska socialpolitiska kommitténs möte i augusti 1967 beslöts att rekommendationen skulle överlämnas för behandling till kommitténs underutskott, Nordiska socialförsäkringsutskottet. Utskottets slutrapport avgavs i mars 1971. Beträffande rek. *punkt 1* anser utskottet det inte möjligt att åstadkomma en enhetlig sjukpenningnivå p. g. av ekonomiska och politiska olikheter. Detsamma gäller sjukpenningstidens längd som är beroende av vilka rehabiliteringsmöjligheter som finns.

Angående rek. *punkt 2* anser utskottet att en harmonisering av de olika ländernas bestämmelser bör ske genom direkta kontakter mellan de för frågan ansvariga organen i resp. länder.

Rek. *punkt 3* bör lösas genom ändringar i lagstiftningen i de särskilda länderna. Om det skulle finnas behov av internordiska regler bör sådana intas i den särskilda sjukförsäkringsöverenskommelsen.

Rek. *punkt 4* om bosättningsbegreppets tillämpning torde kunna lösas genom direkta förhandlingar mellan de för sjukförsäkringen ansvariga myndigheterna i de nordiska länderna.

Rekommendationen är under utredning.

11. Likställighet beträffande sjöfolkets sociala förmåner

Sjömän hemmahörande i ett nordiskt land har inte sällan anställning ombord på fartyg som seglar under annat nordiskt lands flagga. De sociala förmåner som utgår till de ombordanställda är ofta förbehållna sjöfolk som är av samma nationalitet som fartyget. Reglerna på detta fält strider sålunda mot den för arbetsmarknaden i övrigt i Norden gällande grundsatsen enligt vilken det regelmässigt råder likställighet inom varje land mellan arbetstagare från alla nordiska länder. Nordiska rådet har ägnat uppmärksamhet åt hithörande frågor och eftersträvat att anpassa reglerna inom sjöfarten till vad som eljest gäller. År 1958 antog rådet en rekommendation avseende vissa delar av sjömanslagarna samt vissa socialförsäkringsformer. Genom en rekommendation år 1962 aktualiserades även övriga områden där nationella särbestämmelser förekommer.

Rekommendation nr 32/1958 angående gemensam hälsotjänst för sjömän m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att efter hand, så snart förutsättningar härför i varje särskilt fall föreligger,

1. utarbeta förslag till en nordisk överenskommelse, som tillförsäkrar sjömän med medborgarskap i ett nordiskt land och tjänstgörande å fartyg, hemmahörande i annat nordiskt land, samma rättsställning som fartygets hemland tillförsäkrar landets egna medborgare inom ramen för gällande sjömanslagstiftning,

-----

3. fortsätta det pågående utredningsarbetet --- beträffande försäkringskydd för sjöfolk.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966 såvitt avser punkt 3.

Rekommendation nr 2/1962 angående nordiska sjömäns sociala rättigheter

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att i samråd med vederbörande sjöfolks- och redareorganisationer företaga en undersökning av förutsättningarna för att tillerkänna nordiska sjömän tjänstgörande ombord på fartyg från annat nordiskt land samma sociala förmåner som fartygets hemland ger landets egna medborgare,

2. att utreda möjligheterna att i lämplig omfattning utvidga den egna konsulära verksamheten beträffande sjöfolkets angelägenheter till att avse icke blott ombordanställda från det egna landet utan även ombordanställda från alla övriga nordiska länder, samt

3. att sträva till att i framtida lagstiftning av betydelse för sjömannens sociala rättigheter i hans egenskap av yrkesutövare ombordanställda från annat nordiskt land tillförsäkras samma förmåner som det egna landets medborgare.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Regeringarnas åtgärder

Ömsesidighetsavtal enligt sjömanslagarna. Beträffande denna fråga som behandlas i punkt 1 i rekommendation nr 32/1958 har överläggningar ägt rum mellan företrädare för regeringarna, varvid bl. a. diskuterats huruvida det i denna punkt uppställda målet skall uppnås genom en nordisk konvention eller genom bilaterala avtal. På uppdrag av Departementet för handel- och skipsfart, Norge, utarbetade i oktober 1962 Direktoratet för sjömenn ett utkast till internordisk överenskommelse om likställighet för arbetstagare i relation till vissa bestämmelser i ländernas sjömanslagar. Utkastet har varit föremål för överläggningar mellan berörda parter, varvid enighet uppnåtts om att arbetet bör inriktas på en lösning som innebär att de nordiska länderna ingår ömsesidiga avtal i syfte att tillförsäkra medborgare i annat nordiskt land nationell behandling. Genom dylika avtal har rekommendationen förverkligats för Danmarks, Finlands och Sveriges del.

I *Sverige* gäller enligt lag den 23 november 1962 om ändring i sjömanslagen, att utländska sjömän såväl av nordisk som av annan nationalitet anställda på svenska fartyg fr. o. m. den 1 januari 1963 är likställda med svenska sjömän såvitt gäller de förmåner som är avsedda att omfattas av en överenskommelse enligt rekommendationens punkt 1. I *Danmark* har genom anordning av den 31 juli 1963 svenska sjömän ombord på danska fartyg tillförsäkrats nationell behandling i enlighet med sømandsloven i den omfattning som avses i lovens 85 §. Motsvarande likställning på ömsesidighetsbasis har fr. o. m. den 1 januari 1965 genomförts med hänsyn till finska sjömän på danska fartyg och danska sjömän på finska fartyg. I *Finland* har den 18 december 1964 utfärdats en förordning angående tillämpning även på danska och svenska sjömän av de punkter i den finska sjömanslagen vilka enligt sagda lag och under förutsättning av reciprocitet med stöd av förordningen kan tillämpas även i fråga om utländska sjömän. I *Norge* tillsattes år 1965 en kommitté för revision av sjömannsloven. Kommittén skall hålla sig underrättad om arbetet och i behövlig utsträckning låta sig representeras vid gemensamma möten med motsvarande kommittéer i de öv-

riga länderna. Det spørsmål som berörs i rekommendationens punkt 1 kommer att bli en väsentlig uppgift i kommitténs arbete.

Likställdhet i fråga om sociala förmåner. (Här behandlas såväl punkt 3 i rekommendation nr 32/1958 såvitt avser försäkringsskydd för sjöfolk som punkt 1 i rekommendation nr 2/1962.) I oktober 1960 tillsatte Nordiska socialpolitiska kommittén ett underutskott med uppgift dels att framlägga förslag till en ordning som likställer nordiska sjömän på nordiska fartyg i fråga om sjukförsäkring med ombordanställda från fartygets hemland, dels att utreda vilka problem som yppar sig vid ett genomförande av motsvarande ordning beträffande andra områden av socialförsäringen. Underutskottet avgav i oktober 1962 sin rapport »Instilling om nordiske sjømenns syketrygd» (NU 1962: 9).

Vid ett möte i april 1964 fastslog socialpolitiska kommittén att underutskottet inte behövde syssla med andra uppgifter än frågan om sjukförsäkringen. Vid ett möte i oktober samma år uttalade kommittén att också denna fråga tills vidare borde bero. Kommittén pekade därvid på möjligheten för länderna att uppnå rekommendationens syfte i denna del genom åtgärder på nationell bas. I samtliga nordiska länder har också sedermera tillsatts kommittéer för översyn av respektive lands sjömanslagar. Denna översyn sker i nära samarbete mellan kommittéerna. Vissa praktiska resultat har redan uppnåtts. I *Danmark* har genom lov nr 160 av 27 maj 1964 om ändring i den danska sømandsloven företagits den ändringen, att nationalitetskrav inte längre reses för uppbärande av hyra under arbetslöshet som följd av skeppsförlisning (§ 41). I *Finland* är enligt sjukförsäkringslagen den 4 juli 1963 (364/63) varje i landet bosatt person försäkrad för sjukdom. Såsom bosatt i Finland anses härvid även person som tjänstgör ombord på finskt fartyg. I *Norge* har genom resolution av den 7 februari 1964 företagits ändring av punkt 1 i föreskrifterna av den 21 augusti 1959 om arbetslöshetsförsäkring för sjömän i utrikesfart, innebärande, att fr. o. m. den 1 juli 1964 icke-norska sjömän som är bosatta i något av de nordiska länderna helt likställs med norska medborgare vad gäller norsk arbetslöshetsförsäkring. Enligt de norska bestämmelserna om yrkesskadeförsäk-

ring för sjömän gäller vidare sedan gammalt i princip likställdhet oavsett medborgarskap och bostadsförhållanden. Vad gäller sjukförsäkring för sjömän i utrikesfart och pensionstrygghet för sjömän, föreligger likställdhet mellan alla arbetstagare som är fast bosatta i Norge. I *Sverige* likställs utländska sjömän med svenska vad avser rätt till tilläggslön åt efterlevande, betald hemresa, betald sjukvård samt lön efter fartygsförolyckande (lag den 23 november 1962 ang. ändring i sjömanslagen).

Konsulärt samarbete. I Norge gäller att utrikesstationerna har att bistå varje sjöman som har aktuell anknytning till norskt fartyg. I den utsträckning rättigheterna för vissa kategorier av sjömän utvidgas på speciella områden får detta automatiskt inverkan på omfattningen av utrikesstationernas göromål. Denna punkt i rekommendationen har behandlats vid möten mellan representanter för de nordiska ländernas utrikesministerier. Därvid har man enats om att frågan bör vila i avbidan på resultatet av pågående revision av de nordiska ländernas sjömanslagar.

Utformning av framtida lagstiftning. Denna punkt i rekommendationen har av regeringarna uppfattats som en programförklaring och ett allmänt rättesnöre från rådets sida. Man har förklarat sig beredd att i fortsättningen hålla rådet orienterat om tillkomsten av eventuella nya nationella bestämmelser i den mening rekommendationen avser.

Rekommendationerna har delvis genomförts och är delvis under utredning.

12. Invalidvård

De nordiska länderna intar en framskjuten ställning vad gäller invalidvården. Åtskilligt återstår emellertid att göra på detta fält inte minst ifråga om utbyggnaden av vårdresurserna, omskolningsverksamheten och utbildningsanordningarna. Ett nordiskt samarbete på området har ansetts kunna ge gott utbyte bl. a. i de fall där de enskilda länderna inte har tillräckliga egna resurser.

Rekommendation nr 18/1956 angående samarbete om invalidvård och de partiellt arbetsföras problem

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge mulighederne for et nærmere nordisk samarbejde om invalideforsorg og de partielt arbejdsføres (erhvervshemmedes) problemer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1965.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendationen behandlades av Nordiska socialpolitiska kommittén vid dess möte den 25–26 september 1956, varvid kommittén beslöt tillsätta ett expertutskott för vidgat nordiskt samarbete beträffande invalidvården och de partiellt arbetsföras problem. Expertutskottets rapport jämte förslag till åtgärder förelåg vid Nordiska socialpolitiska kommitténs sammanträde den 24–26 april 1957. Kommittén godkände rapporten, som överlämnades till de nordiska ländernas regeringar.

Socialpolitiska kommittén återupptog be-

handlingen av rapporten vid sitt möte den 6–7 november 1958, varvid expertutskottet fick i uppdrag att sammanställa en nordisk handbok i arbetsvårdsfrågor. En dylik publikation med rubriken »Arbetsvård i Norden» utgavs av trycket hösten 1962. Publikationen revideras årligen. På förslag av underutskottet arrangerade socialpolitiska kommittén den 25 maj–3 juni 1964 ett samnordiskt seminarium för arbetsprövning med deltagare från Danmark, Finland, Norge och Sverige. I Finland hölls den 14–23 september 1967 ett nordiskt seminarium om yrkesutbildning för handikappade. I enlighet med ett förslag av Nordiska socialpolitiska kommittén vid möte den 22–23 januari 1970 har en nordisk arbetsgrupp tillsatts för att undersöka möjligheterna för närmare samarbete mellan de institutioner och organisationer i de nordiska länderna som sysslar med frågan om tekniska hjälpmedel för handikappade.

Rekommendationens syfte har uppnåtts.

13. Tullfrihet för hjälpmedel för vanföra

Det anses vara av stor betydelse för invalidvården att det finns tillgång till tullfria hjälpmedel för de vanföra i form av t. ex. proteser och invalidvagnar. Tullbefrielse för dylika hjälpmedel har ansetts böra genomföras. En rekommendation härom antogs av Nordiska rådet 1958. År 1967 beslöt rådet rekommendera befrielse för handikappad från tull och andra avgifter vid anskaffande av motorfordon.

Rekommendation nr 33/1958 angående tullnedsättning för nödvändiga hjälpmedel för vanföra

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att snarast möjligt vidtaga åtgärder för genomförande av tullfrihet eller i förekommande fall tullåttnader vid import av proteser, invalidvagnar och andra nödvändiga hjälpmedel för vanföra.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1959.

Rekommendation nr 17/1967 angående befrielse för handikappade av tull m. m. vid motorfordonsköp

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka förutsättningar för ett förenhetligande av bestämmelserna om befrielse för handikappade från tull- och andra avgifter vid anskaffande av motorfordon.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Regeringarnas åtgärder

Med anledning av rekommendation nr 33/1958 har successivt en betydande liberalisering kommit till stånd vad gäller tullbestämmelserna för ifrågavarande artiklar i de olika nordiska länderna. I dag förekommer sålunda endast i vissa fall tull på dylika produkter.

Några särskilda åtgärder i anledning av rekommendation nr 17/1967 har inte vidtagits. Det aktuella läget i respektive länder är följande: *Danmark* och *Island* har bestämmelser som – under vissa betingelser – ger de handikappade befrielse från tull och omsättningsavgifter. I *Finland* och *Sverige* gäller vissa skattelättnader, dock inte tullåttnader. För *Norges* del gäller inte några motsvarande regler. Frågan om utformningen av stödet åt de handikappade utreds för närvarande i Norge och Sverige.

Rekommendation nr 33/1958 har i huvudsak genomförts.

Rekommendation nr 17/1967 har inte genomförts.

14. Reseersättning åt handikappade vid flygresor

Vad gäller ersättning vid flygresor åt handikappad och dennes ledsagare tillämpar SAS olika regler på inrikesflyget i Danmark, Norge och Sverige. År 1967 beslöt Nordiska rådets presidium rikta en hänvändelse till de nordiska flygbolagen om att harmonisera dessa bestämmelser. Därvid ifrågasattes, huruvida den rabattering som för närvarande utgår till de blinda kan äga tillämpning inte endast vid resor inom det egna landet utan även vid resor i övriga nordiska länder med SAS och Finnair.

Presidieskrivelse den 3 februari 1967 till styrelserna för Scandinavian Airlines System, Finnair, Flugfélag Islands och Loftleidir angående reseersättning åt handikappade m. m.¹

Presidiet får därför — — — uppmärksamma styrelsen för Scandinavian Airlines System på de olikartade regler som tillämpas av SAS på inrikesflyget i Danmark, Norge och Sverige beträffande reseersättning åt handikappad och dennes ledsagare samt styrelserna för Scandinavian Airlines System, Finnair, Flugfélag Islands och Loftleidir på önskvärdheten av en samordning av reglerna rörande rabatter för passagerare med handikapp.²

Flygbolagens åtgärder

I anledning av skrivelsen har SAS meddelat att frågan om införande av enhetliga regler för handikappades resor inom Danmark, Norge och Sverige samt en eventuell utvidgning av rabattsystemet till andra grup-

per handikappade än blinda för närvarande är under utredning inom SAS. Möjligheterna att utsträcka inrikesrabatten till att gälla även trafik mellan de nordiska länderna bedöms såsom små med hänsyn till den nuvarande politiken inom IATA.

Presidieskrivelsen är under utredning.

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 15:e sess., 1967, s. 2228—2229.

² På förslag av SAS har likalydande skrivelser den 9 maj 1967 tillställts Linjeflyg AB samt Braathen SAFE A/S.

15. Ungdomens alkohol- och narkotikamissbruk

I samtliga nordiska länder har under de senaste decennierna skett en stark ökning av ungdomskriminaliteten. Missbruk av alkohol och narkotika anses vara faktorer som i hög grad påverkar ungdomskriminaliteten. Då sammanhanget mellan alkohol- och narkotikamissbruket å ena sidan samt ungdomskriminaliteten å den andra borde vara forskningsobjekt av synnerligen stort intresse i samtliga nordiska länder, antog Nordiska rådet en rekommendation i frågan 1967.

Rekommendation nr 5/1967 angående forskning om ungdomens alkohol- och narkotikamissbruk m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna för vidgad nordisk forskning angående ungdomens alkohol- och narkotikamissbruk samt den därmed sammanhängande ungdomsbrottsligheten.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Rekommendation nr 8/1971 angående nordisk samverkan för att motverka narkotikamissbruk]

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska regeringarna att intensifiera samarbetet för narkotikabrottslighetens bekämpande samt därvid eftersträva en likartad tillämpning av narkotikalagarna och tillgodose behovet av åtgärder av social natur i syfte att minska narkotikamissbruket.

Regeringarnas åtgärder

Efter förslag av Nordiska socialpolitiska kommittén den 24–25 augusti 1967 överlämnades rekommendationen till dels Nordiska nämnden för alkoholforskning, dels Nordiska samarbetsrådet för kriminologi med uppdrag att gemensamt till regeringarna avge en rapport med bedömning av möjligheterna för ifrågavarande forskning. En av nämnda organ tillsatt arbetsgrupp för att utreda frågan avgav i maj 1970 sitt betänkande »Narkotikaforskning» (NU 1970: 11).

Arbetsgruppen har endast behandlat frågan om narkotikamissbruk och kriminalitet, medan problemen beträffande alkoholmissbruket lämnats utanför under hänvisning till att dessa behandlas inom Nordiska nämnden för alkoholforskning.

Arbetsgruppen pekar på behovet av en utbyggnad av redan existerande forskningsinstitutioner. I Finland och Norge finns institut för narkotikaforskning, men dylikt saknas i Sverige på det samhällsvetenskapliga fältet. Den svenska Narkomanvårdskommittén har dock föreslagit olika alternativ till upprättande av en eller flera särskilda institutioner för narkotikaforskning, däribland en rad arbetsgrupper och andra samarbetsformer. För Danmarks vidkommande föreslås upprättande av ett självständigt institut för läkar- och socialvetenskaplig rusmedelsforskning, omfattande både alkohol- och narkotikaproblemen. Inrättande av sådana institutioner skulle stärka möjligheterna till nordiskt samarbete. Med hänsyn till forskningsområdets omfattning har arbetsgruppen stannat vid att förordna ett nordiskt samarbetsorgan och välutbyggda nationella forskningsinstitutioner. Detta samarbetsorgan bör i sin tur överväga beho-

vet av ett särskilt nordiskt institut för narkotika- och alkoholforskning. Rapporten har ännu inte behandlats av de nordiska ländernas regeringar.

Vad gäller åtgärder i de enskilda länderna för att rent allmänt intensifiera kampen mot narkotikamissbruket kan följande nämnas. *Sverige* har fr. o. m. den 1 april 1969 höjt straffsatserna för grovt narkotikabrott och för grov narkotikasmuggling från fängelse i lägst sex månader och högst fyra år till fängelse i lägst ett och högst sex år. Vidare har den 25 mars 1969 en särskild lag om telefonavlyssning vid utredning om grovt narkotikabrott eller grov narkotikasmuggling trätt i kraft. Offensiven mot narkotikamissbruket leds i Sverige av samarbetsorganet för bekämpande av narkotikamissbruk, i vilket ingår representanter för regeringen och olika myndigheter såsom rikspolisstyrelsen, generaltullstyrelsen, riksåklagarämbetet, socialstyrelsen m. fl. Offensiven innefattar en rad åtgärder inom myndigheternas verksamhetsområden.

I *Danmark* har den 18 juni 1969 hittillsvarande straffmaximum när det gäller mer professionella narkotikabrott höjts från två års fängelse till fängelse i sex år. Genom denna ändring har dessutom skapats möjligheter för telefonavlyssning enligt samma regler som gäller för andra allmänfarliga brott. I början av år 1969 tillsattes ett kontaktutskott för ungdomsnarkomani.

I *Norge* har nyligen tillsatts ett centralråd för bekämpning av narkotikabrottsligheten. Rådet skall bl. a. tjäna som forum för diskussioner mellan berörda offentliga organ. Rådet skall vidare ge råd till regeringen och till offentliga organ som har att motarbeta skadeverkningarna av narkotikamissbruket. Narkotikagruppen vid Oslo-polisen liksom vid narkotikakontrollen inom Oslo tullkammare har vidare förstärkts. Genom lov nr 4 den 14 juni 1968 har nya och strängare straffbestämmelser införts för brott mot narkotikalagstiftningen.

Rekommendation nr 5/1967 är under utredning.

16. Transport av avlidna

I de nordiska länderna saknas huvudsakligen i lag reglerade bestämmelser för transport av avlidna mellan de nordiska länderna liksom för transport till och från icke nordiska länder. Vissa generella regler har under hand tillämpats, vilka blivit allmän praxis. Dessa regler är emellertid olika i de nordiska länderna. I syfte att få till stånd enhetliga bestämmelser på området avgav rådspresidiet 1968 en skrivelse till regeringarna i frågan. En förnyad framställning gjordes 1970.

Presidieskrivelse den 25 juni 1968 angående enhetliga bestämmelser beträffande transport av avlidna¹

Till reg. i D, F, I, N, S

-- -- Presidiet får -- -- hemställa till regeringarna i de nordiska länderna att vidtaga åtgärder för införande av enhetliga nordiska bestämmelser för transport av avlidna mellan de nordiska länderna.

Presidieskrivelse den 16 mars 1970 angående enhetliga bestämmelser rörande transport av avlidna²

Till reg. i D, F, I, N, S

Presidiet får därför hemställa till regeringarna att enhetliga nordiska bestämmelser för transport av avlidna mellan de nordiska länderna införes så snart som möjligt oberoende av sakens fortsatta behandling i Europarådet.

Regeringarnas åtgärder

1968 års presidieskrivelse behandlades vid det utvidgade hälsodirektörmötet i Oslo den 29 och 30 oktober 1968. Vid mötet uttalades att frågan borde bero i avvaktan på resultatet av pågående arbete inom Europarådet.

Syftet med presidieskrivelserna har inte uppnåtts.

---

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 17:e sess., 1969, s. 2317-2319

² Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 19 sess., 1971, s. 2664.

D. Hälso- och sjukvårdsfrågor m. m.

Parallellt med samarbetet på sociallagstiftningens område utvecklade sig under åren före det andra världskriget ett visst samarbete mellan de organ, som i de olika länderna har ansvaret för hälso- och sjukvården. Redan 1929 kom cheferna för medicinalstyrelserna i Danmark, Norge och Sverige överens om att hålla regelbundna överläggningar för att behandla frågor av gemensamt intresse. Under 1930-talet blev dessa sammankomster årliga. Mera vittgående resultat torde dock detta samarbete inte ha avsatt. Bl. a. beträffande vissa av de spörsmål, som nämns i det följande, hade dock före Nordiska rådets tillkomst ett samarbete kommit i gång, t. ex. beträffande

livsmedelskontrollen (se nedan punkt 7) och rörande utarbetandet av en gemensam nordisk farmakopé (punkt 11).

Redan vid sin första session år 1953 kom Nordiska rådet att ägna intresse åt spörsmålen inom hälso- och sjukvårdssektorn. Dessa togs upp i en allmän rekommendation, som nedan redovisas under punkt 1. Rådet har sedermera kommit in på en rad mera speciella frågor, som närmare behandlas under övriga punkter i detta avsnitt (punkt 2–21). Avslutningsvis behandlas under detta avsnitt den betydelsefulla frågan om ett ökat nordiskt samarbete på miljövårdsområdet (punkt 22).

1. Allmän utredning om samarbetsmöjligheterna inom hälso- och sjukvården

Vid tiden för Nordiska rådets tillkomst förekom endast ett relativt begränsat samarbete på hälso- och sjukvårdens område. Det ansågs därför önskvärt att inledningsvis uppgöra en allmän plan över samarbetsmöjligheterna. En planmässig utbyggnad av det nordiska samarbetet inom hälso- och sjukvården skulle innebära stora fördelar. Som exempel på uppgifter, vilka med fördel borde kunna tagas upp på ett nordiskt plan, nämndes bistånd vid epidemier, bekämpning av folksjukdomar, bättre utnyttjande av specialkliniker etc.

Rekommendation nr 3/1953 angående nordiskt samarbete på hälso- och sjukvårdens område

Till reg. i D, I, N, S

Nordisk Råd rekommanderer regeringerne at undersøge mulighederne for et fortsat samarbejde mellem de nordiske lande på sundhedsvæsenets område og om muligt fremlægge en oversigt herover på sessionen i 1954.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1954.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 198–199).

Rekommendationen har genomförts.

2. Sjukvårdsplanering

Frågan om ett närmare nordiskt samarbete på sjukvårdsplaneringens område behandlades första gången vid ett sammanträde mellan de nordiska ländernas hälsovårdsministrar i Göteborg den 21 september 1961. I januari 1962 diskuterades spörsmålet vid ett sammanträde i Stockholm mellan representanter för medicinalstyrelserna m. fl. myndigheter i de nordiska länderna. Som underlag för diskussionerna förelåg en inom centrala sjukvårdsberedningen i Sverige i december 1961 utarbetad promemoria. I promemorian diskuterades bl. a. samarbete vad gäller detaljplanläggning av sjukhusanläggningar, utarbetande av anvisningar för driftsavdelningar och för byggstandard, utbildningsfrågor m. m. Vissa allmänna riktlinjer beträffande samarbetet uppdrogs vid sammanträdet. Den 16 februari 1962 föreslog svenska regeringen Nordiska rådet att överväga förutsättningarna och formerna för ett vidgat samarbete mellan de nordiska länderna på sjukvårdsplaneringens område. Rådet antog samma år en rekommendation härom.

Rekommendation nr 29/1962 angående samarbete i fråga om sjukvårdsplanering

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att överväga förutsättningarna och formerna för ett vidgat samarbete mellan de nordiska länderna på sjukvårdsplaneringens område.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Genom beslut den 30 november 1962 uppdrog svenska regeringen åt centrala sjukvårdsberedningen att efter samråd med berörda myndigheter och organisationer närmare utreda förutsättningarna och formerna för ett vidgat samarbete mellan de nordiska länderna på sjukvårdsplaneringens område. Under år 1965 utsåg regeringarna i Danmark, Norge och Finland ledamöter i en arbetsgrupp som gemensamt med sjukvårdsberedningen skulle granska frågan samt lägga fram en plan för samarbetets bedrivande. Sjukvårdsberedningen avgav i juni 1967 förslag rörande formerna för ett vidgat samarbete. Förslaget grundar sig på de riktlinjer varom enighet nåtts vid sammanträden under 1966 med den för ändamålet tillsatta särskilda internordiska arbetsgruppen. Sjukvårdsberedningen föreslår bl. a. permanenta samrådsgrupper i respektive land, årliga konferenser, gemensam sjukhus- och sjukvårdsstatistik samt litteraturcentral. Förslaget har överlämnats till övriga berörda nordiska departement/ministerier med hemställan om synpunkter.

Rekommendationen är under utredning.

3. Samordning av medicinalstatistiken

En koordinering av den offentliga statistiken på hälso- och sjukvårdens område i de olika nordiska länderna har inom Nordiska rådet ansetts vara en naturlig samarbetsuppgift. Förefintliga olikheter i tabelluppställningar m. m. försvårar användbarheten av den nationella medicinalstatistiken för komparativa ändamål. En rekommendation här- om antogs av Nordiska rådet 1954. En ny rekommendation i frågan antogs 1965.

Rekommendation nr 11/1954 angående gemensam medicinalstatistik

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene å søke å oppta samarbeide for å få i stand en felles nordisk medisinalstatistikk.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1956.

Rekommendation nr 32/1965 angående likartad medicinalstatistik

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att skyndsamt utreda förutsättningarna för en likartad medicinalstatistik i de nordiska länderna.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Regeringarnas åtgärder

Till fullföljande av rekommendation nr 11/

1954 sammanträffade sakkunniga från berörda institutioner i de nordiska länderna i november 1955, varvid konstaterades, att, med hänsyn till rådande stora olikheter, det vid dåvarande tidpunkt inte var praktiskt lämpligt att utarbeta gemensamma grunder för de nordiska ländernas medicinalstatistik. I syfte att få till stånd enhetlighet på vissa områden av medicinalstatistiken beslöt man dock att uppta följande områden till behandling: likartade definitioner beträffande begreppen levande födda eller dödfödda samt andra medicinska företeelser av intresse för statistiken om födslar och spädbarnsdödlighet, statistiken beträffande akuta epidemiska sjukdomar, dödsorsaksstatistiken, olycksfallsstatistiken, sjukhusstatistiken samt statistiken rörande medicinalpersonalen. Några mer konkreta resultat av detta arbete torde emellertid inte ha uppnåtts.

I anledning av rekommendation nr 32/1965 har tillsatts en nordisk kommission sammansatt av representanter för berörda myndigheter för att utreda förutsättningarna för en likartad medicinalstatistik i de nordiska länderna (Nomesko). Kommissionen höll sitt första sammanträde den 27-28 oktober 1966 i Helsingfors, varvid inrättades fyra subkommittéer, en för den vidgade medicinska statistiken, mortalitet och morbiditet, en för den förebyggande hälsovårdsstatistiken, en för revision av nomenklaturen och en för den ekonomiskt administrativa sjukhusstatistiken inklusive den öppna vården. I oktober 1968 utkom delvis som resultat av Nomesko:s arbete Klassifikation av sjukdomar 1968, systematisk förteckning. Denna klassifikation, som är avfattad på svenska och latin och närmast avsedd för bruk i Sverige, utgör de första stegen mot en gemensam nordisk version

av 1965 års revision av International Statistical Classification of Diseases, Injuries and Causes of Death (ICD), som antogs av WHO 1966. En analog klassifikationsbok avfattad på finska, svenska och latin avsedd för bruk i Finland utkom i Helsingfors 1969. Nomesko:s arbete fortsätter.

Syftet med rekommendationerna har uppnåtts.

4. Nordisk sjukhustidskrift

Det har inom Nordiska rådet ansetts önskvärt att ha tillgång till en tidskrift, som lämnar aktuell och vederhäftig information om sjukhusfrågor. Då detta behov ansetts föreligga i alla länder och då frågeställningarna på detta område ofta är desamma i alla de nordiska länderna, har det föreliggande behovet bedömts kunna tillgodoses genom en gemensam nordisk tidskrift.

Rekommendation nr 10/1956 angående en nordisk sjukhustidskrift

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne nærmere at undersøge spørgsmålet om skabelsen af et fælles nordisk sygehus-tidsskrift.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 201).

Rekommendationen har inte genomförts.

5. Lagstiftning om transplantation

I Finland och Sverige finns sedan ett tiotal år lagregler om tagande av transplanterat från avlidna personer. Någon lagstiftning om transplantation från levande givare finns däremot inte i dessa länder. I Danmark gäller en lag som avser transplantation från såväl levande som döda personer. Norge saknar helt lagstiftning på området. Enligt många uppfattning behövs en lagstiftning, på vilken läkarna kan grunda sina åtgärder vid transplantationsingrepp. I syfte att få till stånd en undersökning av möjligheterna för att införa likartade lagregler på området antog Nordiska rådet 1969 en rekommendation till regeringarna.

Rekommendation nr 12/1969 angående likartad lagstiftning om transplantation

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna för antagande av likartade lagregler om transplantation.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Det utvidgade nordiska hälsodirektörmötet som sammanträdde i Reykjavik den 3–4 juli 1969, beslöt att en nordisk arbetsgrupp skulle tillsättas för att behandla den i rekommendationen berörda frågan. Arbetsgruppen har hållit ett möte i Stockholm den 10 december 1969 och ett i Oslo den 4 juni 1970. I gruppens arbete har deltagit representanter från Danmark, Finland,

Norge och Sverige. Gruppens arbete har visat att det lagtekniskt råder stora skilligheter mellan de fyra länderna.

I *Danmark* gäller sålunda en lag av den 9 juni 1967 om uttagande av mänsklig vävnad m. m. Denna lag omfattar såväl döda som levande givare.

I *Finland* gäller en lag av den 8 juli 1957 om användning av vävnader från avliden person för sjukvårdsändamål. Där saknas lagregler beträffande levande givare.

I *Norge* saknas för närvarande lagstiftning om transplantationer. Sommaren 1969 tillsattes emellertid en kommitté med uppgift att utreda bl. a. frågan om lagregler för transplantation av vävnader från såväl levande som döda givare. Kommittén avgav den 8 februari 1971 sitt betänkande med förslag om bl. a. en norsk lag om transplantation som i huvudsak svarar mot lagstiftningen i övriga nordiska länder.

I *Sverige* gäller en lag av den 14 mars 1958 om tillvaratagande av vävnader och annat biologiskt material från avliden person. Den svenska socialstyrelsen har utarbetat ett förslag till ny lag om transplantation. Den nya lagen skall enligt förslaget avse såväl levande som döda givare. Förslaget övervägs för närvarande inom socialdepartementet.

Under den nordiska arbetsgruppens arbete har framkommit att det för närvarande inte anses föreligga något behov av ändrad lagstiftning för Danmarks och Finlands del.

Vid mötet i Oslo den 4 juni 1970 enades arbetsgruppens medlemmar om att det för tiden inte fanns något behov av fortsatta möten med arbetsgruppen. Från norsk och svensk sida uttrycktes dock önskemål om fortsatt samråd mellan Norge och Sve-

rige i syfte att så långt som möjligt samordna de lagförslag som inom en nära framtid kunde väntas i de båda länderna dels inbördes och dels med redan gällande dansk lagstiftning.

Rekommendationen är under utredning.

6. Samarbete beträffande medicinsk laboratorieverksamhet

På flera områden inom hälso- och sjukvården ingår laboratoriearbete som ett väsentligt led i verksamheten. Metodiken har successivt förfinats och en långtgående specialisering blivit nödvändig. En arbetsfördelning mellan laboratorier i de olika nordiska länderna har därför tett sig önskvärd.

Rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene å utrede spørsmålet om hvordan nordisk samarbeid kan opptas eller videreutvikles når det gjelder laborativirksomhet — — —

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 204–205).

Rekommendationen har inte genomförts i ifrågavarande avseende.

7. Samarbete beträffande livsmedelskontrollen

Redan 1913 inleddes förhandlingar mellan de nordiska ländernas hälsovårdsmyndigheter rörande möjligheterna att få till stånd ett samarbete beträffande livsmedelslagstiftningens utformning. Detta ledde småningom till att en kommitté tillsattes, vilken 1922 avgav sitt betänkande. Huvudlinjerna i detta betänkande har sedermera följts vid dansk och norsk lagstiftning på området medan i Finland och Sverige delvis andra regler fortfarande gäller. Detta förhållande har emellertid inte hindrat att samarbete mellan länderna förekommit beträffande undersökningsmetodiken. Sedan 1946 arbetar sålunda Nordiska metodikkommittén för livsmedel, vilken bl. a. utarbetar gemensamma nordiska analysmetoder för olika slag av livsmedel. 1954 beslöt Nordiska rådet anta en rekommendation om samarbete beträffande livsmedelskontrollen. Emedan några åtgärder i anledning av denna inte vidtagits antogs 1962 en ny rekommendation avseende likartad livsmedelslagstiftning och gemensam livsmedelskontroll.

Sedan regeringarna våren 1968 frånträtt tanken på att ingå ett tidigare föreslaget samarbetsavtal beträffande likartad livsmedelslagstiftning och livsmedelskontroll, riktade Nordiska rådets presidium i oktober samma år en skrivelse till regeringarna om att vidga nordiska metodikkommitténs arbete till att omfatta även frågan om att genomföra en likartad nordisk livsmedelslagstiftning och en gemensam medicinsk livsmedelskontroll.

I september 1970 riktade rådets presidium en skrivelse till de nordiska regeringarna angående likartad nordisk terminologi för livsmedel.

Rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökningar m. m. på hälso- och sjukvårdens område

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene å utrede spørsmålet om hvordan nordisk samarbeid kan opptas eller videreutvikles når det gjelder — — næringsmiddelkontroll — —

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Rekommendation nr 11/1962 angående likartad livsmedelslagstiftning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda möjligheterna att genomföra en likartad livsmedelslagstiftning och en gemensam medicinsk kontroll ifråga om livsmedel.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Presidieskrivelse den 18 oktober 1968 angående likartad livsmedelslagstiftning m. m.¹

Till reg. i D, F, I, N, S

Presidiet — — — hemställa till regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna att vidga Nordisk

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 17:e sess., 1969, s. 1890—1891.

metodikkommittés arbete till att omfatta även frågan om att genomföra en likartad nordisk livsmedelslagstiftning och en gemensam medicinsk livsmedelskontroll, i överensstämmelse med vad som föreslagits i rådets rekommendation nr 11/1962, samt att låta tillsätta en särskild arbetsgrupp inom kommittén för att arbeta med harmoniseringsfrågan.

Presidieskrivelse den 7 september 1970 angående likartad nordisk terminologi beträffande livsmedel¹

Till reg. i D, F, N, I, S

--- får presidiet till regeringarna överlämna skrivelsen från de nordiska varudeklarationsorganen med hemställan att de däri framförda förslagen måtte övervägas inom det blivande nordiska kontaktorganet för samarbete på livsmedelslagstiftningens område.²

Regeringarnas åtgärder

Vid ett möte i Oslo den 22-23 april 1963 mellan representanter för vederbörande departement/ministerier i Danmark, Finland, Norge och Sverige uppnåddes enighet om att största möjliga enhetlighet i de nordiska länderna borde eftersträvas vad gäller lagstiftning och praxis med hänsyn till livsmedelslagstiftning och livsmedelskontroll. Man enades om att följande områden var speciellt ägnade för samarbete, nämligen bestämmelserna om tillsatsmedel i livsmedel, bestämmelserna om vitaminisering av livsmedel, bestämmelserna om livsmedel som utger sig för att vara speciellt avsedda för spädbarn, märknings- och deklara-tionsbestämmelser, samordning av labora-toriekontrollen av livsmedel samt köttkon-trollbestämmelserna. Efter beslut av mötet tillsattes tre underkommittéer, en för tillsatsmedel, en för vitaminisering och en för barnmat. Vidare tillsattes en underkommit-té som skulle utreda och eventuellt fram-lägga förslag till ramavtal mellan de nor-diska länderna avseende det framtida sam-arbetet på området.

Vid ett nytt möte i Oslo den 9 december

1963 behandlades och slutjusterades ett av sistnämnda underkommitté utarbetat utkast³ till samarbetsavtal. Norska socialde-partementet föreslog därefter vederbörande departement/ministerier att ett samarbetsav-tal i enlighet med det framlagda utkastet skulle ingås. Under perioden 1964-65 för-klarade sig samtliga fyra berörda länder be-redda godta förslaget till samarbetsavtal, Danmark dock med viss tvekan. Därefter har emellertid konstaterats att arbetet med livsmedelslagstiftningens harmonisering in-tensifierats på internationellt plan. Då samt-liga berörda nordiska länder aktivt deltar i samarbetet inom bl. a. WHO och FAO, har det ansetts nödvändigt omvärdera frågan om lämpligheten av att ingå ett nordiskt samarbetsavtal. Den norska regeringen har därför inte vidtagit några åtgärder för att få samarbetsavtalet undertecknat.

I presidieskrivelsen av den 18 oktober 1968 hemställdes, att det nordiska samar-be-tet på livsmedelslagstiftningens område i i fortsättningen skulle ske i en speciell ar-betsgrupp av sakkunniga inom den nordis-ka metodikkommittén. Genom presidieskri-velsen aktualiserades frågan om förhållan-det mellan det nordiska samarbetet på det-ta område och den inom WHO/FAO ned-satta Codex Alimentarius-kommissionens ar-bete, i vilket de nordiska länderna deltar. Danmark föreslog att en ämbetsmannakom-mitté skulle tillsättas för att såvitt möjligt koordinera de nordiska ställningstagandena till Codex-standarderna. Kommittén skulle också kunna diskutera frågor beträffande livsmedelslagstiftningen, vilka inte behand-las inom Codex Alimentarius-kommissio-nen eller vars lösning av olika skäl inte kan avvaktas.

Vid Nordiska rådets socialpolitiska ut-skotts möte i augusti 1970 enades represen-tanter för berörda departement/ministerier

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 19 sess., 1971, s. 2249.

² I skrivelsen föreslås, att det vid socialpolitiska utskottets möte i augusti 1970 föreslagna kontakt-organet med uppgift att harmonisera de nordiska ländernas livsmedelslagstiftning och att koordinera de nordiska ländernas ställningstagande till Codex Alimentarius-arbetet, även till behandling upptar de förslag som framlagts av varudeklarationsnäm-nerna om en likartad nordisk terminologi för livsme-del.

³ Utkastet tryckt i Nordisk Råd, 14 sess., 1966, s. 1493-1494.

om att den föreslagna ämbetsmannakommittén skulle tillsättas. Det svenska jordbruksdepartementet uttalade i december 1970 att frågan om kommitténs sammansättning och arbetsuppgifter borde tas upp till gemensam diskussion innan beslut om att utse delegater fattas. En överläggning med representanter från de nordiska ländernas lantbruks-, fiskeri-, handels- och hälsomyndigheter hölls i april 1971 för att fastställa ämbetsmannakommitténs uppdrag och sammansättning. Man enades om att ämbetsmannakommitténs uppgift skulle vara att klargöra de skillnader som finns i de nordiska näringslagstiftningarna och försöka att komma fram till likartade bestämmelser samt samordna ställningstagandena i det pågående internationella samarbetet. Varje land skall utnämna två fasta representanter och en suppleant. Ämbetsmannakommittén skall hålla två möten årligen under en 2-årsperiod.

Parallellt med arbetet på ett nordiskt samarbetsavtal har arbetet pågått inom de ovan nämnda kommittéerna för tillsatsmedel, vitaminer och barnmat. Kommittéerna för vitaminer och barnmat anser sitt arbete avslutat i det att enighet uppnåtts om de principiella riktlinjer som bör läggas till grund vid utformningen och praktiseringen av bestämmelser på respektive område. Frågan om tillsatsmedel och deras användning i olika varuslag har tagits upp av en expertgrupp inom Nordiska metodikkommittén i avsikt att uppnå större överensstämmelse mellan de nordiska bestämmelserna på detta område.

Rekommendationerna och presidieskrivelserna är under utredning.

8. Samarbete beträffande odontologisk materialprovning

Inom tandvården användes ett stort antal material av skilda slag. Dessa har hittills inte varit underkastade någon offentlig kontroll. Behov av en sådan kontroll har dock visat sig föreligga, sedan vid några tillfällen mindre brukbara material kommit till användning och förorsakat patienter skada. I Danmark har därför på tandläkarorganisationernas eget initiativ försöksvis införts vissa privata kontrollåtgärder på området. En rekommendation om utredning av frågan om en gemensam nordisk lösning antogs av Nordiska rådet 1954. Sedan utredningen slutförts antogs år 1963 en rekommendation om genomförande av dess förslag.

Rekommendation nr 16/1954 angående samarbete i fråga om forskning och laboratorieundersökning m. m. på hälso- och sjukvårdens område

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene å utrede spørsmålet om hvordan nordisk samarbeid kan opptas eller videreutvikles når det gjelder — — — materialprøvning på det odontologiske område.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Rekommendation nr 25/1963 angående inrättande av nordiskt institut för odontologisk materialprovning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar rege-

ringarna att i huvudsaklig överensstämmelse med det av Nordisk Komité angående Dentalmaterialer i NU 1961: 7, framlagda förslaget upprätta en gemensam institution för provning av dentalmaterial samt forskning i samband därmed.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av 1954 års rekommendation tillsatte regeringarna år 1960 Nordisk kommitté angående dentalmaterial med uppdrag att utarbeta förslag om upprättande av en gemensam nordisk institution. Kommittén avgav i september 1961 sitt betänkande angående provning av dentalmaterial (NU 1961: 7), med förslag om inrättande av en självständig nordisk institution för odontologisk materialprovning och forskning. Enligt förslaget skall institutet ha till uppgift att genom forsknings-, kontroll-, provnings- och upplysningsverksamhet samt på annat lämpligt sätt motverka användning av mindervärdiga odontologiska medel, befordra en höjning av medlens kvalitet, främja utvecklingen av nya och bättre medel samt verka för ett riktigt användande av desamma. Institutet skall vidare fastställa nordiska odontologiska standards, dvs. beskrivningar av minimikrav på odontologiska medel, samt metoder för att fastställa att dessa krav är uppfyllda. Kommitténs finska och norska medlemmar uttalade, att institutet borde förläggas till Oslo. Kommitténs övriga medlemmar tog inte ställning till institutets placering.

Frågan om institutets upprättande och placering behandlades vid ett möte med representanter för hälsovårdsmyndigheterna i Finland, Sverige, Danmark och Norge i Köpenhamn i maj 1964. Därvid uppnåddes enighet om att institutet skulle placeras i Sverige. Samma ståndpunkt intogs vid ett möte med de nordiska hälsovårdsministrarna i Göteborg den 17 juni 1964. Chefen för socialdepartementet i Sverige tillkallade därefter en utredningsman med uppdrag att göra en översyn av 1961 års nordiska betänkande, samt utarbeta ett reviderat förslag till avtal. I april 1964 togs frågan upp i stortinget, varvid gavs uttryck för missnöje över att man från norsk sida anslutit sig till förslaget om det tilltänkta institutets placering i Sverige. Önskemål uttalades om att ett nytt försök skulle göras att få institutionen förlagd till Norge. I anledning härav ansåg sig Norges regering böra ta upp frågan om institutets placering till ny prövning. Den svenske utredningsmannen avgav våren 1966 sitt betänkande benämnt »Nordiskt institut för provning av dentalmaterial» (stencil S 1966: 2). Betänkandet, som bl. a. bygger på förutsättningen att institutet förläggs till Sverige, innehåller reviderade avtalsbestämmelser, personalplan och lokalprogram för det planerade institutet. I Norge har frågan utretts av en kommitté utsedd av socialdepartementet.

Vid ett möte i Saltsjöbaden i april 1966 mellan berörda ministrar, anmodades den norska regeringen att utarbeta ett detaljerat förslag till utformning av institutionen och dess verksamhet. Den ovannämnda norska kommittén avgav sitt betänkande den 30 april 1968. Betänkandet behandlades vid ett nordiskt social-/hälsoministermöte i Oslo den 13 augusti 1968, varvid beslut fattades om att föreslå regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att upprätta ett självständigt nordiskt institut i enlighet med kommittéförslaget. Deltagarna ansåg att institutet borde förläggas till Oslo och utgifterna fördelas i förhållande till ländernas bruttonationalprodukt.

Den 14 oktober 1969 undertecknades överenskommelsen av Sverige, Danmark, Finland och Norge om upprättande av ett nordiskt institut för odontologisk materialprovning. Överenskommelsen har ratificerats av Danmark den 2 september 1970, av Sverige den 7 oktober 1970 och av Fin-

land den 8 januari 1971. Den träder i kraft när samtliga parter ratifikationshandlingar har deponerats i det norska utrikesdepartementet. Institutet, som skall placeras i Oslo, skall ha till uppgift att på olika sätt arbeta för att material, förbrukningsartiklar och viss utrustning inom tandvården i de nordiska länderna uppfyller utvecklingens krav.

Rekommendationerna har genomförts.

9. Märkning av brand- och hälsofarliga ämnen

Olika bestämmelser gäller i de nordiska länderna för märkning av brand- och hälsofarliga ämnen. Danmark har som varning den röda färgen medan Sverige har gult och svart. I Norge användes dödskallemärket på förpackningar av vissa handelsgifter såsom ammoniak m.m. I Finland är bestämmelserna om brandfarliga ämnen å ena sidan och hälsofarliga ämnen å den andra inte förenade i samma lagstiftning. För närvarande används där etiketter liknande de norska. Med hänsyn till den internordiska handelns och resandeströmmens allt större omfattning har det ansetts vara en betydande olägenhet att märkningen av här angivna varuslag varierar i så hög grad i de nordiska länderna. Mot denna bakgrund antog Nordiska rådet 1965 en rekommendation till regeringarna om att utreda förutsättningarna för enhetliga regler på området.

Rekommendation nr 17/1965 angående märkning av brand- och hälsofarliga ämnen

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för enhetliga regler för märkning av brand- och hälsofarliga ämnen och för handeln med sådana ämnen i vad sammanhänger med märkningen.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rekommendationen tillsat-

tes 1966 i respektive länder kontaktmän att ingå i en kommitté med uppgift att utreda frågan.

I juni 1970 avgav kommittén sitt betänkande med förslag till enhetliga regler för märkning av brand- och hälsofarliga ämnen (NU 1970: 7). Kommittén konstaterar att, även om det inom ramen för existerande lagstiftning finns möjlighet att uppnå relativt stor överensstämmelse i märkningsreglerna, en av förutsättningarna för att man på längre sikt skall kunna nå vidare dock är att överensstämmelse eftersträvas beträffande den grundläggande lagstiftningen. Vidare pekas på betydelsen av att de olika ämnena klassificeras på ett enhetligt sätt. Kommittén föreslår att riktlinjer dras upp för klassificering av ämnen och preparat inom av kommittén angivna grupper. Vidare framläggs konkreta förslag rörande själva märkningsförfarandet.

Rekommendationen är under utredning.

10. Sjukhusfysikersamarbete

Utvecklingen inom modern sjukvård karakteriseras i dag av en ständigt ökad insats av nya undersöknings- och behandlingsmetoder. I allt större utsträckning kommer härvid även fysikaliska metoder med komplicerade instrument och mätmetoder till användning såväl inom den rena grundforskningen som i den kliniska forskningen och i praktisk sjukvård. Betydande arbetsinsatser erfordras för nödvändiga kontrollmätningar och beräkningar. Ett samgående mellan olika kliniker och sjukhusfysikavdelningar i Norden där undersökningar av detta slag utförs har av hänsyn härtill tett sig naturligt.

Rekommendation nr 16/1966 angående sjukhusfysikersamarbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna för ett nordiskt sjukhusfysikersamarbete.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Rekommendation nr 33/1970 angående nordiskt sjukhusfysikersamarbete

Nordiska rådet rekommenderar de nordiska ländernas regeringar att vidtaga åtgärder för att realisera de i Nordisk udredningsserie 1969: 8 framlagda förslagen om nordiskt sjukhusfysikersamarbete.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar har utsett representanter i en samnordisk arbetsgrupp för att utreda frågan. Arbetsgruppen, som höll sitt första möte i Åbo den 19 september 1967, avgav sitt betänkande 1969 (NU 1969: 8). De av arbetsgruppen framlagda förslagen till åtgärder avser vissa konkreta samsamarbetsområden, nämligen standardiseringsverksamhet inom stråldosimetri, standardisering av mer kliniskt tillämpad dosimetri, mätningar och kontroll av radioaktiva isotoper, databehandling och gemensam databank för radiofysiska problem, centralisering av instruktioner och normer för byggnader innehållande miljonvoltbestrålningsskärmar samt likartad undervisning och efterutbildningskurser i klinisk fysik. Realiserandet av förslagen skulle dra en årlig totalkostnad av cirka 250 000 kronor, vilka medel skulle kunna administreras av ett för ändamålet utsett organ bestående av en till två medlemmar från varje land.

Från isländsk sida har uttalats att ett samarbete av ifrågavarande art kan vara till gagn för Island men att Islands deltagande i samarbetet måste bli begränsat med hänsyn till bristen på specialister på området.

Beträffande rekommendation nr 33/1970 har Nordiska rådets socialpolitiska utskott tillstyrkt att regeringarna tillsätter en kommitté för att avgöra prioriteringen av samsamarbetsuppgifterna och administrera de medel, vilka ställs till förfogande. I oktober 1971 tillsattes på förslag av Finlands regering en nordisk arbetsgrupp med uppdrag att utarbeta ett förslag till uppgifter, ansvarsområde och organisation för en kommitté för nordiskt samarbete på sjukhusfysikens område.

Rekommendation nr 16/1966 har genomförts.

Rekommendation nr 33/1970 är under utredning.

11. Samarbete beträffande läkemedel

Redan 1923 inleddes ett samarbete mellan de nordiska ländernas farmakopékommitteer. År 1936 fattades beslut om att utarbeta en gemensam nordisk farmakopé, innehållande standardiserade beskrivningar av läkemedel. Farmakopéarbetet låg därefter nere under andra världskriget men kunde återupptagas 1948. Detta år bildades Nordiska farmakopénämnden, som arbetar enligt en instruktion, fastställd av de medverkande ländernas regeringar.

Även vad angår granskningen av de på olika sätt sammansatta läkemedlen, de s. k. specialiteterna, kom ett samarbete i gång redan före andra världskriget. Sedan 1938 har föreståndarna för de farmaceutiska kontrolllaboratorierna i de olika länderna haft årliga sammankomster bl. a. för att utbyta erfarenheter rörande olika analysmetoder. Detta samarbete har under årens lopp utbyggts ytterligare i syfte att åstadkomma en viss arbetsfördelning mellan de läkemedelskontrollerande organen.

Frågan om receipts internordiska giltighet togs upp som en särskild punkt vid behandlingen av Nordiska rådets allmänna rekommendation om rättslig likställighet (nr 7/1953) på nordiska justitieministtermötet i Stockholm den 11–12 december 1953. Vid den andra rådssessionen 1954 togs frågan om läkemedelssamarbetets vidare utveckling upp i en särskild rekommendation. En rekommendation om läkemedelsforskning antogs vid 1962 års session.

År 1965 antog rådet en rekommendation om nordisk giltighet för recept. Sedan en i anledning av 1962 års rekommendation tillsatt kommitté avgivit betänkande om harmonisering av reglerna för medicinska specialiteter m. m., antog rådet 1969 en ny rekommendation rörande läkemedelssamarbetet.

[Vid rådssessionen 1971 antogs en rekommendation i syfte att införa nordisk giltighet för recept i enlighet med det förslag som Nordisk reseptkomité avgivit 1969.]

Rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

Till reg. i D, I, N, S

Rådet henstiller til regjeringene å overveie muligheten av fortsatt å gjennomføre praktiske og konkrete tiltak for suksessivt å utjevne ulikheten mellom statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske land, og anmoder regjeringene om att rådet gis underretning om de undersøkelser som foretas og de tiltak som eventuelt treffes i denne anledning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1954 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 15/1954 angående samarbete i fråga om läkemedel

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene å ta opp til nærmere utredning spørsmålet om å vidareutvikle det nordiske samarbeid på legemiddelområdet.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Rekommendation nr 12/1962 angående samarbete i fråga om läkemedelsforskning m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att gemensamt låta utreda spørsmålet om upptagande av ett nordiskt samarbete beträffande forskning och upplysning i fråga om läkemedel samt om en vidareutveckling av samarbetet beträffande kontrollen av farmaceutiska specialiteter.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Rekommendation nr 22/1965 angående nordisk giltighet för recept

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga åtgärder för att recept å läkemedel, utfärdat i ett nordiskt land, skall kunna expedieras vid apotek även i övriga nordiska länder.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Rekommendation nr 16/1969 angående läkemedelssamarbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna

1. att ingå en konvention om riktlinjer för harmonisering av de nordiska ländernas regler om farmaceutiska specialiteter samt för samarbete beträffande kontrollen av dessa,

2. att upprätta en nordisk läkemedelsnämnd som ett normgivande, rådgivande och kontrollerande organ, samt

3. att instifta en nordisk läkemedelsfond för forskning, utbildning och information.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

[Rekommendation nr 5/1971 angående nordisk giltighet för recept]

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att införa nordisk giltighet för recept utfärdade av läkare, tandläkare och veterinärer i nära anslutning till det förslag som framlagts av Nordisk reseptkommitté i dess utredning (NU 1969: 18).

Regeringarnas åtgärder

I anledning av 1953 och 1954 års rekommendationer uttalades på ett tidigt stadium från regeringarnas sida att följande förutsättningar bör uppfyllas innan recept kan ges internordisk giltighet:

1. Den planerade nordiska farmakopén måste utgivas.

2. De nationella lagstiftningarna angående farmaceutiska specialiteter bör bringas i så nära överensstämmelse som möjligt.

3. Ensartade bestämmelser rörande utlämnande av läkemedel enligt recept omfattande jämväl den grundläggande giftlagstiftningen måste bli gällande i de olika länderna.

Den gemensamma nordiska farmakopén – Pharmacopéa nordica – förelåg färdig 1963–1964.

För utredning av de i rekommendationen nr 12/1962 aktualiserade frågorna tillsattes våren 1963 en särskild kommitté – Nordisk lägemiddelskommitté. Kommittén avgav sitt betänkande i september 1967 innehållande förslag till konvention mellan de nordiska länderna om riktlinjer för harmonisering av ländernas regler beträffande medicinska specialiteter samt för samarbete beträffande kontrollen av dessa. I betänkandet konstaterades, att införandet av en ordning med gemensam nordisk registrering av medicinska specialiteter är en önskvärd lösning på längre sikt men att detta inte var genomförbart vid dåvarande tidpunkt. I stället föreslog kommittén en harmonisering av lagstiftningen i enlighet med den föreslagna konventionen med sikte på införande av en gemensam nordisk registrering vid en senare tidpunkt. Kommittén föreslog vidare att en nordisk läkemedelsnämnd skulle tillsättas med uppgifter inom hela läkemedelsområdet, däribland farmakopén. Nämnden skulle fungera som normgivande och rådgivande organ. Då det enligt kommitténs mening fanns särskilt starka skäl för att främja den kliniska läkemedelsforskningen föreslogs upprättandet av en samnordisk läkemedelsforskningsfond. Fonden skulle lämna bidrag till kliniska farmakologiska undersökningar av läkemedel samt utdela stipendier för utbildning av forskare m. m.

Rekommendation nr 16/1969 behandlades vid det andra utvidgade nordiska medicinaldirektörsmötet i Reykjavik den 3–4 juli 1969, varvid man beslöt att läkemedels-

byråerna till nästa utvidgade hälsodirektörs-
möte skulle utreda förutsättningarna för en
nordisk läkemedelsnämnd. Vid det utvid-
gade hälsodirektörsmötet i Århus i juni
1970 godkändes ett av de nordiska läke-
medelscheferna utarbetat utkast till avtal
om en nordisk läkemedelsnämnd. Mötet re-
kommenderade att de enskilda ländernas
hälsovårdsmyndigheter snarast skulle över-
lämna utkastet till respektive regeringar.

De nordiska hälsovårdsmyndigheterna har
behandlat frågan och har härvid beslutat
föreslå, att en läkemedelsnämnd grundas
samt att ett avtal härom ingås. Läkemedels-
nämndens huvuduppgifter skall vara har-
monisering av receptgiltighetsbestämmelser-
na, läkemedelsinformation, samarbete i frå-
ga om läkemedelsövervakning, harmonise-
ring av läkemedelsregistreringen, undersök-
ning av medicinernas biverkningar, upp-
rätthållande av läkemedelsstatistik samt
samarbete i internationella frågor.

Ärendet behandlas för närvarande i det
finska social- och hälsovårdsministeriet, som
avser att inhämta uppgift om de övriga
nordiska regeringarnas ståndpunkt i saken.

I anledning av rekommendation nr 22/
1965 tillsattes hösten 1965 en kommitté –
Nordisk receptkommitté – för att närmare
utreda frågan. Kommittén avgav i juni 1969
betänkande om nordisk giltighet för recept
(NU 1969: 18).

*Rekommendationerna nr 7/1953, 15/
1954 och 12/1962 har genomförts i
ifrågavarande avseende.*

*Rekommendationerna nr 22/1965 och
16/1969 är under utredning.*

12. Behörighet att utöva läkarkonsten

I samband med Nordiska rådets behandling av frågan om gemensam arbetsmarknad för läkare observerades, att det område, inom vilket läkarna har exklusiv kompetens, är avgränsat på olika sätt i de nordiska länderna. Det för lekmän tillåtna området för medicinsk verksamhet är med andra ord av större omfattning i vissa nordiska länder än i andra. I några länder är t. ex. all yrkesmässig medicinsk behandlingsverksamhet förbjuden för lekmän, i andra är man mindre sträng. De sjukdomar och de behandlingsmetoder, som är förbehållna läkare, är inte heller desamma i alla länder osv. Då en gemensam nordisk läkarmarknad skulle skapas, syntes det naturligt att också få till stånd enhetliga regler rörande behörigheten att utöva läkarkonsten. Den bristande överensstämmelsen mellan lagbestämmelserna på detta område i de olika nordiska länderna har även haft till följd att kvacksalvare, som inte haft möjlighet att fortsätta sitt arbete i ett land, överflyttat sin verksamhet till ett grannland.

Rekommendation nr 19/1959 angående likartade regler för behörighet att utöva läkarkonsten

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vidtaga erforderliga åtgärder för att få till stånd en mera likartad lagstiftning i fråga om behörighet att utöva läkarkonsten.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Regeringarnas åtgärder

Vad beträffar de legala förutsättningarna för kvacksalvarnas verksamhet föreligger numera – efter tillkomsten av den nya svenska lagen av år 1960 om förbud i vissa fall mot verksamhet på hälso- och sjukvårdens område – i alla nordiska länder hinder för kvacksalvare att överflytta verksamhet från ett nordiskt land till ett annat. Sålunda är det i *Danmark* förbjudet för andra än danska medborgare att utan särskilt tillstånd utöva sjukvård. I *Sverige* gäller motsvarande förbud utan möjlighet till särskilt tillstånd. I *Finland* är yrkesmässigt kvacksalveri förbjudet. I *Island* är allt kvacksalveri förbjudet. I *Norge* slutligen gäller ovillkorligt förbud för den, som inte har uppehållit sig i landet i 10 år, att »ta syke i kur».

Eftersom sålunda kvacksalvarverksamhet inte kan överflyttas från ett nordiskt land till ett annat har behov inte ansetts föreligga av enhetliga regler. Ytterligare initiativ i saken har därför inte tagits från regeringarnas sida.

Rekommendationens syfte har delvis uppnåtts.

13. Auktorisation av optiker

Utprovning av glasögon utförs för närvarande i stor utsträckning av personer som inte innehar läkarlegitimation. I Danmark, Norge och Sverige faller enligt gällande lagstiftning denna verksamhet inom den sektor där det är tillåtet för inte legitimerade att bedriva medicinsk verksamhet. En betydande del av glasögonoptikerna har förvärvat kompetens för sin verksamhet genom att avlägga examen vid statsunderstödda eller eljest av staten kontrollerade utbildningsanstalter. Emellertid förekommer även försäljare av glasögon som inte besitter erforderlig yrkeskunskap. I syfte att förhindra inte yrkeskunig verksamhet i kommersiellt syfte på området och för att förebygga därmed förenade missförhållanden har i Finland införts krav på auktorisation av glasögonoptiker. Det har syntts önskvärt att arbetsförhållandena för denna betydelsefulla yrkesgrupp görs likartade i de nordiska länderna, varför Nordiska rådet 1965 antog en rekommendation om auktorisation av optiker.

Rekommendation nr 1/1965 angående auktorisation av optiker

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för införande av likartade regler angående auktorisation av glasögonoptiker samt att i anslutning härtill undersöka möjligheterna för en gemensam specialutbildning för denna yrkesgrupp.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Regeringarnas åtgärder

Regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige har utsett representanter till en samnordisk kommitté för att utreda frågan. I sitt betänkande (NU 1970: 19) anser kommittén att de nuvarande utbildningsformer-
na för optiker i de nordiska länderna är så enhetliga att de bör kunna utgöra grund för auktorisation i samtliga länder.

Från dansk och norsk sida har i syfte att få till stånd enhetliga bestämmelser i Norden preliminära förslag framlagts till auktorisationsbestämmelser liknande dem som gäller i Finland och Sverige.

Rekommendationen är under utredning.

14. Legitimation m. m. för psykologer

Psykologerna har under senare år fått allt ansvarsfullare uppgifter i samhället. Allteftersom de psykologiska metoderna utvecklats har riskerna ökat för att okvalificerade eller otillräckligt utbildade personer förorsakar skada. Frågan om någon form av auktorisation har därför aktualiserats liksom åtgärder för att förhindra missbruk av de metoder och hjälpmedel som psykologerna anlitar. I samband härmed har det likaledes befunnits nödvändigt att ålägga psykologerna tystnadsplikt. Då det ansetts naturligt att lösa dessa frågor gemensamt för alla de nordiska länderna genom likartade bestämmelser, antog Nordiska rådet en rekommendation härom år 1958.¹

Rekommendation nr 11/1958 angående enhetliga regler för legitimation för psykologer m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å iverksette en utredning med sikte på å koordinere reglene i de enkelte land når det gjelder

1. legitimasjon for psykologer;
  2. beskyttelse mot misbruk av psykologisk testingsmateriale;
  3. psykologers taushetsplikt — — —
-

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rekommendationen tillsattes 1961–62 i Danmark, Finland, Norge och

Sverige särskilda kommittéer i syfte att utreda frågorna och med uppgift att avge självständiga betänkanden. Sådana avgavs i Danmark i juni 1966, i Finland i maj 1964, i Norge i december 1964 och i Sverige i augusti 1967. På centrala punkter har i princip uppnåtts så hög grad av enighet att utskotten som bilagor till sina betänkanden framlagt likalydande förslag till överenskommelse om gemensam nordisk arbetsmarknad för psykologer.

För Danmarks och Sveriges del har legitimationsfrågan inte ansetts kunna behandlas förrän frågan om psykologutbildningen lösts. I Norge är betänkandet föremål för övervägande inom socialdepartementet i vad avser avgränsning av psykologernas arbetsområden. Vid 1969 års vårriksdag framlades i Finland på grundval av det finska kommittébetänkandet en proposition med förslag till lag om psykologer. Förslaget förkastades emellertid av riksdagen under hänvisning till att psykologernas olika arbetsområden inte bedömts allsidigt. Det konstaterades dock, att behov föreligger av lagstadgade regler för dessa yrkesutövare.

Rekommendationen har inte genomförts.

---

¹ Vid rådssessionen 1970 antogs en rekommendation om nordisk arbetsmarknad för psykologer (se s. 329).

15. Vård på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet

Med den ökade resandeströmmen mellan länderna har frågan om hur vård skall kunna anordnas för tillfälliga besökare i ett land på uppehållslandets sjukhus blivit aktuell. Då vanligen högre sjukhusavgifter uttas av dem som inte är bosatta på orten eller i landet än av dem som är hemmahörande där sjukhuset är beläget, fordras särskilda anordningar för att inte dylik tillfällig sjukhusvård skall leda till ekonomiska påfrestningar för den sjuke eller hans försörjare. Det kan vidare vara fråga om en häftig epidemi i ett land som inte kan bemästras utan hjälp av sjukhusresurserna i ett grannland. Vad gäller specialistvården har ifrågasatts, huruvida den inte borde ordnas så att alla invånare i de nordiska länderna omhändertas på lika villkor vid specialklinikerna oavsett i vilket land dessa är belägna.

Rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene å utrede nærmere spørsmålet om behovet for tiltak i anledning av spørsmålet om innleggelse av borgere fra et nordisk land på andre nordiske lands sykehus.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Regeringarnas åtgärder

4. *Kostnad för sjukhusvård vid tillfälligt besök.* Frågan torde i huvudsak ha fått sin

lösning genom den nordiska konventionen om social trygghet, vilken trädde i kraft den 1 november 1956. I artikel 8 i nämnda konvention stadgas nämligen, att den som är sjukhjälpförsäkrad i ett av länderna och under tillfällig vistelse i ett annat nordiskt land plötsligt blir sjuk och i behov av sjukhusvård äger rätt till hjälp från sjukförsäkringen i vistelselandet på de villkor och enligt de regler, som fastställts genom särskild överenskommelse. Den 19 december 1956 träffades mellan Danmark, Island, Norge och Sverige en överenskommelse om överflyttning mellan sjukkassor samt om sjukhjälp under tillfällig vistelse. Den 24 februari 1967 undertecknades en ny överenskommelse omfattande alla de fem nordiska länderna. Denna överenskommelse trädde i kraft den 1 april 1967.

B. Specialistvård. Frågan om specialistvården överlämnades i november 1956 av svenska regeringen till medicinalstyrelsen för utredning. Medicinalstyrelsen fick i uppdrag att undersöka vilka ytterligare åtgärder – utöver vad trygghetskonventionen stadgar – som kunde erfordras i rekommendationens syfte. I mars 1957 hänvände sig medicinalstyrelsen till helsedirektoratet i Oslo samt medicinalstyrelsen i Helsingfors med en förfrågan om i vilken utsträckning spørsmålet hade aktualitet för norska respektive finska medborgare ävensom för medborgare i övriga nordiska länder, vilka eventuellt vore bosatta i Norge respektive Finland. I augusti 1961 meddelade medicinalstyrelsen i Finland att det inte fanns något bestämt behov av sjukvård för finska medborgare som tillfälligt vistas i Sverige. Från Norge erhöles inte svar på medicinalstyrelsens förfrågningar. Svenska regeringen har genom beslut den 12 januari 1962 befriat medicinalsty-

relsen från utredningsuppdraget.

Utbyggnaden av specialistvården sker numera i huvudsak parallellt inom de nordiska länderna, varför på längre sikt tillgång till olika avdelningar och anstalter inom den specialiserade sjukvården kommer att föreligga inom varje land. Ett närmare nordiskt samarbete på specialistvårdens område har numera ansetts mindre angeläget än tidigare.

Rekommendationen har delvis genomförts.

16. Gränssjukvård

I gränstrakterna mellan Finland och Norge, Finland och Sverige samt Norge och Sverige är de geografiska förhållandena ofta sådana att sjukvård lättare kan erhållas i grannlandet än i det egna landet. Frågan om ett samarbete länderna emellan aktualiserades i Nordiska rådet genom en allmän rekommendation år 1954. 1959 antogs en rekommendation om den öppna sjukvården med sikte på att göra det möjligt för tjänsteläkare inom gränsområden att utöva läkaryrket även på andra sidan gränsen. 1968 antogs en rekommendation om den slutna vården syftande till att ge befolkningen i Tornedals-området valfri möjlighet till sjukhusvård på båda sidor av gränsen.

Rekommendation nr 10/1954 angående vård av nordisk medborgare på sjukhus i annat nordiskt land än hemlandet

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene å utrede nærmere spørsmålet om behovet for tiltak i anledning av spørsmålet om innleggelse av borgere fra et nordisk land på andre nordiske lands sykehus.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Rekommendation nr 20/1959 angående medicinskt gränssamarbete

Till reg. i F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att genomföra åtgärder, som har före-

slagits i betänkandet från den Nordiska kommittén för medicinskt gränssamarbete (Sak D 5/1959).¹

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1961.

Rekommendation nr 16/1968 angående sjukvårdssamarbete i Tornedalen

Till reg. i F, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att i samråd med de för sjukvården ansvariga utreda förutsättningarna för en överenskommelse avseende den slutna sjukvården i Tornedalen innebärande att befolkningen i området får valfri möjlighet till sjukhusvård på båda sidor av gränsen.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Öppen vård. I anledning av 1954 års rekommendation tillsattes en särskild kommitté för utredning av frågan om medicinskt samarbete i gränstrakterna. Kommittén framlade sitt betänkande i december 1958. Sedermera har i Norge och Sverige lagändringar företagits varigenom läkare som uppehåller tjänst i gränsdistrikten i

¹ Förslaget avsåg bl. a. att möjliggöra för tjänsteläkare inom gränsområdena att utöva läkaryrket även på andra sidan gränsen.

Finland och Sverige respektive Finland och Norge, fått behörighet att utöva läkaryrket i motsvarande norska respektive svenska gränsdistrikt; se i Norge Ot. pr. nr 54/1959–60 och Innst. 0.XV/1950–60 samt 1 § 3. »lov av 2. juni 1960» och i Sverige prop. 1960: 141 och andra lagutskottets utlåtande nr 44/1960 samt 9 § lagen den 30 juni 1960 (nr 408). I *Finland* har antagits en särskild lag den 9 juni 1961 (nr 307/1961) om ömsesidig sjuk- och hälsovård i gränstrakt (prop. 1960: 140 och ekonomiutskottets betänkande 1961: 1). Genom dessa lagar jämte följdförfattningar har de i betänkandet upptagna riktlinjerna förverkligats.

Sluten vård. Norrbottens läns landsting har förklarat sig villigt att på sjukhusen i Norrbottens län bereda sluten vård åt patienter från Lapplands län i Finland under i princip samma förutsättningar som gäller för utomlänspatienter i Sverige. Landstinget har därvid förutsatt att erbjudandet inte får sådana konsekvenser att sjukvårdsplaneringen i länet påverkas. Vidare har förutsatts motsvarande erbjudande från finsk sida. Med anledning härav har överläggningar ägt rum i frågan mellan företrädare för svenska socialstyrelsen och representanter för Norrbottens läns landsting. En redogörelse för överläggningarna har den 25 februari 1969 överlämnats till Finlands social- och hälsovårdsministerium för yttrande.

Finlands social- och hälsovårdsministerium har i skrivelse den 29 oktober 1970 föreslagit, att en arbetsgrupp skall tillsättas för att kartlägga det nuvarande behovet av sjukvårdssamarbete i Tornedalen, möjligheterna att tillfredsställa detsamma och, om så anses påkallat, på grundval av utredningen uppgöra ett utkast till samarbetsavtal. Detta förslag är nu föremål för överläggningar mellan det finska social- och hälsovårdsministeriet och det svenska socialdepartementet.

Rekommendationerna 10/1954 och 20/1959 har genomförts i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 16/1968 är under utredning.

17. Ambulanstjänst inom Nordkalotten

Under senare år har bl. a. på grund av den ökade trafikfrekvensen inom Nordkalotten och det därmed växande antalet trafikolyckor behov uppkommit av goda transportmöjligheter för sjuka och skadade. Även för den bofasta befolkningen är det angeläget att ha tillgång till snabb och god ambulanstjänst. En rekommendation om samverkan mellan Finland, Norge och Sverige beträffande ambulanstjänsten inom gränstrakterna antogs därför av rådet 1966.

Rekommendation nr 11/1966 angående ambulanstjänst inom Nordkalotten

Till reg. i F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att utreda förutsättningarna för ett samarbete beträffande ambulanstjänsten inom Nordkalotten.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

På anledning av rekommendationen har regeringarna utsett representanter i en arbetsgrupp med uppgift att undersöka förutsättningarna för samarbete i fråga om sjuktransporter och räddningstjänst. Arbetsgruppen, som höll sitt konstituerande möte i Rovaniemi den 2 juni 1967, har avgivit sitt uttänkande under 1971 (NU 1971: 11).

Rekommendationen är under utredning.

18. Hälsotjänst för sjöfolk

Sjöfolkets särskilda arbetsförhållanden gör att läkarundersökning av sjömän och överhuvud hälso- och sjukvården för denna yrkesgrupp reser en rad specialproblem. Åtskilliga av dessa har ansetts kunna lösas på gemensam nordisk bas. Bl. a. har man tagit sikte på att göra läkarkontor o. d. i vissa främmande hamnar gemensamma för de nordiska länderna.

Rekommendation nr 13/1954 angående gemensam hälsotjänst för sjöfolk

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene i Danmark, Island, Norge og Sverige å utrede spørsmålet om etablering av en felles helsetjeneste såvel i Norden som i utlandet for nordiske sjøfolk og fiskere og at Finnland innbys til å ta del i dette samarbeid.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 32/1958 angående gemensam hälsotjänst för sjömän m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att efter hand, så snart förutsättningar härför i varje särskilt fall föreligger,

-----
2. i fråga om nordiska sjömän vidtaga erforderliga åtgärder för

a) en gemensam hälsotjänst i hamnar utanför Norden,

b) likartade bedömningsgrunder vid

läkarundersökning i nordiska och främmande hamnar och

c) likartad undervisning av personal i ledande ställning å fartygen i skeppsmedicin och skeppshygien samt gemensam läkarbok för sjömän jämte enhetliga bestämmelser för skeppsapotek (medicinkistor) ---

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Regeringarnas åtgärder

Gemensam hälsotjänst. Norska staten har hälsovårdsbyråer för sjöfolk i London, Liverpool, Antwerpen och New York. Norska regeringen har inte funnit ändamålsenligt att utvidga verksamheten vid dessa hälsovårdsbyråer till att omfatta sjömän också från övriga nordiska länder. På förslag av norska socialdepartementet har tre nordiska kommittéer tillsatts för att utreda förutsättningarna för att förverkliga rekommendationen i övrigt, nämligen dels kommittén för utarbetande av likartade bestämmelser om läkarundersökning av sjöfolk (den s. k. administrativa kommittén), dels lärobokskommittén, dels ock skeppsapotekskommittén.

Läkarundersökning av sjöfolk. Den ovan nämnda administrativa kommittén framlade den 7 november 1961 vissa resultat av sitt arbete i betänkandet »Helsetjeneste for sjøfarande» (NU 1962: 1). Frågan om genomförandet av däri framlagda förslag liksom om övriga åtgärder på området övervägs inom kommittén. I Finland tillsattes i april 1965 en kommission för att utreda frågan om sjöfolkets hälsovård. Inom kom-

missionen behandlas bl. a. frågor rörande läkarundersökning av sjömän, läkarintyg, skeppsapotek och skeppsjournaler. I *Sverige* gäller sedan 1961 enligt av Kgl. Maj:t den 14 april 1961 utfärdad kungörelse angående läkarintyg för sjöfolk, bestämmelser för påmönstring som i huvudsak ansluter sig till de principer som senare framlades av kommittén.

Gemensamma läroböcker m. m. Vid lärobokskommitténs arbete har framkommit, att förutsättningar saknas för att utarbeta en gemensam lärobok. På basis av rekommendationer från kommittén har emellertid i samtliga nordiska länder tillkommit nationella läroböcker i skeppsmedicin.

Bestämmelser om skeppsapotek. Nordiska skeppsapotekskommittén avgav i december 1966 sitt betänkande »Nordiska bestämmelser för skeppsapotek» (NU 1967: 8). Förslaget innebär att skeppsapotek skall variera till innehåll allt efter användning inom olika fartområden och efter antal ombordvarande. En detaljerad förteckning av de läkemedel och övrig medicinsk utrustning som skall ingå i de olika typerna har upprättats. I *Danmark* har genom handelsministeriets be-
kändtgörelse av den 6 oktober 1964 genomförts nya regler för skeppsapoteks innehåll, vilka regler i huvudsak följer de vid tidpunkten för deras genomförande aktuella förslagen från skeppsapotekskommittén. För närvarande övervägs en samordning av skeppsapotekskommitténs slutliga förslag och de sålunda redan utfärdade danska bestämmelserna. Vad *Finland* beträffar, se ovan under Läkarundersökning av sjöfolk. *Norge* har Socialdepartementet den 29 september 1969 utfärdat föreskrifter om läkemedel m. m. på fartyg. I *Sverige* har socialstyrelsen den 30 april 1970 utfärdat kungörelse om skeppsapotek, vars innehåll allt väsentligt bygger på betänkandet.

Rekommendationerna har delvis genomförts och är delvis under utredning.

19. Gemensam hälsotjänst för fiskare

Fiskare, som besöker hamnar utanför hemlandet behöver ofta komma i åtnjutande av anordningar för hälso- och sjukvård därstädes. Det har ansetts rimlighet att undersöka, huruvida inte detta behov av hälsotjänst för fiskare kan täckas på gemensam nordisk bas.

Rekommendation nr 13/1954 angående gemensam hälsotjänst för sjöfolk

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene i Danmark, Island, Norge og Sverige å utrede spørsmålet om etablering av en felles helsetjeneste såvel i Norden som i utlandet for nordiske --- fiskere og at Finnland innbys til å ta del i dette samarbeid.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 32/1958 angående nordisk konvention om gemensam hälsotjänst för sjömän m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att efter hand, så snart förutsättningar härför i varje särskilt fall föreligger,

-----
3. fortsätta det pågående utredningsarbetet i fråga om gemensam hälsotjänst för fiskare ---

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952-1961 (NU 1962: 8, s. 213).

Rekommendationerna har inte genomförts i ifrågavarande avseende.

20. Skeppsmedicinsk forskning

De särskilda arbetsförhållandena ombord på fartyg samt olika faktorer som leder till sjukdom och ohälsa hör till frågor som ansetts kräva vetenskapliga undersökningar. Då dessa problem är likartade i de nordiska länderna har en forskning på området bedömts kunna ske gemensamt. En rekommendation i frågan antogs av Nordiska rådet 1969.¹

Rekommendation nr 10/1969 angående gemensam skeppsmedicinsk forskning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att vidga möjligheterna för en gemensam skeppsmedicinsk forskning.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendationen behandlades av Nordiska administrativa utskottet för skeppsmedicin vid dess möte i Köpenhamn den 19 december 1969, varvid enighet uppnåddes om ett förslag till praktiska riktlinjer för utbyggnad och stimulering av skeppsmedicinsk forskning i nordisk regi. Förslaget har av norska socialdepartementet tillställts övriga regeringar för yttrande. Regeringarna har upplyst att frågan om en gemensam skeppsmedicinsk forskning på nordisk bas är under observation. Det anses dock vara för tidigt att fastställa vilka frågor inom

den skeppsmedicinska forskningen som är lämpade för en organiserad gemensam nordisk forskning. Det framgår vidare av regeringarnas svar, att det inte kan uteslutas att forskningen i fråga bäst främjas genom initiativ inom det egna landets forskningsinstitutioner och genom informellt samarbete mellan ländernas forskningsinstitutioner.

Rekommendationen är under utredning.

¹ Vid rådssessionen 1970 antogs en rekommendation om samarbete på arbetsmedicinens område (se s. 355-356).

21. Samarbete på musikterapiens område

Hittills gjorda erfarenheter av musikalisk aktivitet bland utvecklingsstörda visar, att dessa ofta med behållning kan delta i musikalisk aktivitet. Då det inte förekommer någon systematisk forskning i Norden på det musikterapeutiska området, beslöt Nordiska rådet 1969 rikta en rekommendation i saken till regeringarna.

Rekommendationen är under utredning.

Rekommendation nr 17/1969 angående samarbete på musikterapiens område

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna för dels nordiskt samarbete beträffande forskning på det musikterapeutiska området, dels ett nordiskt samgående för framställning av undervisningsmaterial i form av böcker, instrument m. m.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Under år 1969 anordnades två nordiska musikterapi konferenser. Den första hölls i Danmark 27–30 april 1969 och den andra i Norge under tiden 5–11 oktober 1969. I samband med den första konferensen bildades ett nordiskt förbund för pedagogisk musikterapi.

Enligt regeringarna kommer rekommendationen att fullföljas genom tjänstemannamöten på basis av de erfarenheter, som vunnits under dessa inledande samlarbetsformer.

22. Föroreningsfrågor

Miljövården har blivit en av de viktigaste politiska frågorna i modern tid. Geografiskt grannskap och delvis liknande naturförhållanden har bl. a. ansetts utgöra skäl för en koordinering av miljövårdsarbetet mellan de nordiska länderna. I syfte att få till stånd ett effektivt nordiskt samarbete på området antog Nordiska rådet en rekommendation till regeringarna vid sin sjuttonde session 1969.

Vid tidpunkten för sjuttonde sessionen fanns inte lagstadgat förbud mot användande av engångsförpackningar i något av de nordiska länderna. I Danmark övervägdes införande av lagstiftning med förbud mot användande av engångsglas för öl och mineralvatten. I Norge gällde sedan 1965 en frivillig överenskommelse mellan bryggerierna, mineralvattenfabrikanterna och A/S Vinmonopolet, varigenom producenterna avstått från att använda engångsglas för öl och mineralvatten. I Sverige hade frågan utretts av kommittén för ett renare samhälle. I Finland förekom engångsglas i relativt ringa omfattning. I syfte att få till stånd en gemensam nordisk undersökning för att undvika att något nordiskt land band sig för en lösning, som kunde försvåra ett nordiskt samgående, antogs en rekommendation till regeringarna i frågan.

Vid Nordiska rådets session 1970 antogs en rekommendation i vilken man hemställde till regeringarna i Danmark, Finland och Sverige att gemensamt verka för åtgärder i syfte att avhjälpa Östersjöns fortgående förorening. [Året därpå antogs en ny rekommendation om bruket av engångsförpackningar samt en rekommendation om samverkan vid bekämpning av föroreningar i Skagerack, Kattegatt och Öresund.]

Rekommendation nr 4/1969 angående samarbete rörande föroreningsfrågorna

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att skapa förutsättningar för ett effektivt nordiskt samarbete på miljövårdens område, exempelvis i de av Nordforsk föreslagna formerna: nationell lagstiftning på miljövårdsområdet, kontaktorgan med kompetens på hela miljövårdsområdet i varje nordiskt land, likartade nordiska tillämpningsregler, vidgade nordiska utbildningsmöjligheter på miljövårdens område och intensifierad upplysning till allmänheten om föroreningsproblemen.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Rekommendation nr 5/1969 angående användande av engångsförpackningar

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att undersöka möjligheterna för en likartad lösning av de samhällsproblem, som det ökade bruket av engångsförpackningar föranleder.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Rekommendation nr 30/1970 angående åtgärder mot Östersjöns föroreningar

Till reg. i D, F, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland och Sverige

1. att gemensamt verka för en samordning av de olika forskningsprojekt beträffande Östersjöns vattensituation, vilka redan påbörjats, och

2. att taga ett förnyat initiativ till samarbete mellan Östersjöns strandstater angående Östersjöns föroreningar.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

[Rekommendation nr 21/1971 angående samverkan vid bekämpningen av föroreningarna i Skagerack, Kattegatt och Öresund]

Till reg. i D, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Norge och Sverige att i samverkan bekämpa föroreningarna i Kattegatt, Skagerack och Öresund och därvid samordna nödiga miljövårdande åtgärder.

[Rekommendation nr 22/1971 angående enhetliga principer för lagstiftningen om engångsförpackningar]

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att tillämpa enhetliga principer för lagstiftningen och i sina strävanden i övrigt för att komma till rätta med de problem i olika hänseenden, som engångsförpackningarna medför.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendation nr 4/1969

Rekommendationen behandlades vid möte i Stockholm den 2 december 1969 mellan representanter för berörda departement/ministerier och myndigheter i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Man diskuterade bl. a. frågan om en fastare organisation av

samarbetet mellan de nordiska länderna på miljövårdsområdet varvid särskilt berördes möjligheten att upprätta ett nordiskt kontaktorgan för miljövårdsfrågor. Frågan behandlades därefter på ämbetsmannanivå vid ett möte i Köpenhamn den 23 september 1970 och på ministernivå vid möte i Stockholm den 14 december 1970.

Vid mötet i Stockholm enades man om att tillsätta ett nordiskt kontaktorgan. Detta organ skall bestå av tre medlemmar från varje land av vilka en bör representera det departement/ministerium, som är närmast ansvarigt för miljövårdsfrågor, en den centrala myndighet, som svarar för miljövårdsåtgärdernas praktiska genomförande och slutligen en som representerar miljövårdsforskningen. Kontaktorganet skall följa planering och verksamhet på miljövårdsområdet och befordra de möjligheter till nordiskt samarbete som därvid framkommer. Organet bör också pröva förutsättningarna för att genomföra de i rek. nr 4/1969 föreslagna samsarbetsåtgärderna och studera pågående samarbete beträffande föroreningsituationen i gränsregioner och i gemensamma farvatten i syfte att intensifiera och effektivisera samarbetet. Kontaktorganets första sammanträde ägde rum i Helsingfors den 25 februari 1971.

Rekommendation nr 5/1969

I Danmark framlades i oktober 1970 förslag till lov om beholdere til øl og læskedrikke. Enligt propositionen skall inrikesministern kunna vidta åtgärder för att förhindra att öl och läskedrycker i detaljhandeln saluförs i engångsemballage. Ministern skall, enligt förslaget, kunna införa förbud mot resp. skyldighet att använda vissa typer av emballage. I en kommentar till förslaget uttalas att rimliga hänsyn måste tas till såväl den tekniska utvecklingen som till handels- och konsumentpolitiska förhållanden.

I Finland tillsattes den 24 september 1969 en kommitté med uppgift att bl. a. undersöka de missförhållanden som kan uppkomma vid användningen av engångsförpackningar.

I Norge har en »lov om engångsemballasje av 19 juni 1970» antagits. Lagen är en fullmaktslag som förutsätter att kungen eller den han bemyndigar utger föreskrifter. Sådana föreskrifter har dock inte avgetts.

Frågan har i *Sverige* utretts av kommittén för ett renare samhälle, som den 26 juni 1969 avgav sitt betänkande (SOU 1969: 18). Vad förpackningsområdet beträffar förordade kommittén bl. a. att en särskild nämnd skulle tillskapas med möjlighet att föreslå en miljövårdsavgift i produktionsledet.

Efter att förslaget remissbehandlats och överarbetats ställdes proposition om ny renhållningslag, vilken antogs av riksdagen i december 1970. Samtidigt beslutade man om skärpning av naturvårdslagens bestämmelser till skydd mot nedskräpning och om utvidgning av lagens tillämpningsområde. Den nya renhållningslagen utökar statens och kommunernas renhållningsskyldighet.

I stället för att införa förbud mot engångsemballage har man sålunda i Sverige valt att dels söka motverka att glas och andra engångsförpackningar hamnar i naturen, dels skapa förutsättningar för ett effektivt omhändertagande av dem.

Den i april 1969 tillsatta miljökontrollutredningen har bl. a. i uppdrag att lägga fram förslag till lagstiftning mot miljöfarliga produkter.

Några samnordiska åtgärder i den av rekommendationen åsyftade riktningen har inte vidtagits.

Rekommendation nr 30/1970

Regeringarna har uttalat att frågan om en samordning av forsknings- och undersökningsverksamheten rörande Östersjöns föroreningar snarast bör tas upp till övervägande inom Nordiska kontaktorganet för miljö-
vårdsfrågor varvid olika alternativ för att lösa samordningsproblemet bör prövas. Frågan har behandlats vid kontaktorganets sammanträde i Helsingfors den 25 november 1971.

Rekommendationerna nr 4/1969 och 30/1970 är under utredning.

Rekommendation nr 5/1969 har inte genomförts.

E. Lokaliseringspolitiskt samarbete m. m.

Såväl de långa landgränserna mellan de nordiska länderna som i vissa fall de sammanbindande vattnen, Öresund t. ex., skapar förutsättningar för ett regionalt samarbete över gränserna. Nordiska rådet har dels sökt få till stånd ett allmänt ökat samar-

te på lokaliseringspolitikens område (punkt 1) och en intensifierad gränskommunal samverkan (punkt 2), dels verkat för ett ökat samarbete inom Nordkalotten (punkt 3-4) och i Öresundsregionen (punkt 5).

1. Lokaliseringspolitiskt samarbete

Konsekvenserna av näringslivets struktur- omvandling och av därmed sammanhängande befolkningsomflyttningar har fortgående diskuterats och debatterats i de nordiska länderna. Lokaliseringspolitiken i de enskilda länderna företer många gemensamma drag. Ett visst nordiskt samarbete på området förekommer redan, exempelvis mellan arbetsmarknadsmyndigheterna. I syfte att få till stånd en utvidgning av samarbetet antog Nordiska rådet en rekommendation 1966.

Rekommendation nr 14/1966 angående samarbete på lokaliseringspolitikens område

Till reg. i D, F, (I), N, S

Nordiska rådet rekommenderar

1. Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar att intensifiera det inledda samarbetet på det lokaliseringspolitiska området.

3. Danmarks, Finlands, Island, Norges och Sveriges regeringar att föranstalta om forskning kring och en inventering av allmänna förutsättningar för en nordisk lokaliseringspolitik.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendationens punkt 1. Kommunal- og arbeidsdepartementet i Norge, har ansett att ifrågavarande spørsmål i första hand bör behandlas landsdelsvis. Departementet

har därför tillskrivit fylkesmännerna i gränsfylkena och bett dem att med gränskommunerna i Sverige och Finland ta upp frågan om ett intensifierat samarbete på området. Departementet har vidare skrivit till motsvarande departement/ministerier i Danmark, Finland och Sverige vad gäller ett regionalt samarbete mellan dessa länder.

Fylkesmännerna i Nord- och Sør-Trøndelag har anmodat landsdelskommittén för Nord- och Sør-Trøndelag att behandla frågan på det fylkeskommunala planet. Så har skett vid sammanträde i juni 1967. Trøndelagskommittén har därefter varit i kontakt med berörda myndigheter i Jämtland. I november 1967 hölls ett större kontaktmöte i Røros, varvid särskilt behandlades frågan om samarbete om flygplatser och vägutbyggnad. Under 1968 har hållits ett flertal konferenser mellan berörda läns- och fylkesmyndigheter.

Frågan om samarbete vid utbyggnaden av *Røros flygplats* behandlades vid ett kontaktmöte i Røros i november 1967 samt vid ett möte på samma plats i januari 1968. Därvid konstaterades stort intresse för att flygfältet erhåller en god standard och att vägen flygplatsen-riksgränsen förbättras. En viss utbyggnad och förbättring har genomförts sommaren 1969.

Kontakt har upprättats mellan *regionplaneringsorganen i Jämtland och Trøndelag*. Dessa håller regelbundna kontaktmöten för orientering beträffande planeringsarbetet samt samordning av investeringar i kommunikationer och turistanläggningar.

Frågan om ett samarbete om *läkarstationer/sjukhus i Jämtland och Trøndelag* behandlades vid ett möte i Røros den 17 september 1968 mellan norska och svenska hälso- och fylkes-/länsmyndigheter. Härvid diskuterades särskilt möjligheterna att ut-

nyttja Røros sjukhus för svenska patienter (i Funäsdalen). Fylkesutskottet i Sør-Trøndelag har sedermera samtyckt till att Røros sjukhus tar emot svenska patienter till ett pris som fastställs efter förhandling med vederbörande svenska myndigheter. Frågan övervägs för närvarande i Sverige.

Bland övriga samarbetsfrågor i Jämtland-Trøndelag kan nämnas svensk import av fisk från Trøndelagsfylkena, transittrafik över hamnar i Trondheimsfjorden, flyglinjen Trondheim-Östersund, fridlysningsbestämmelser för rovdjur samt turistfrågor.

Läns- och fylkesmyndigheterna i Värmland, Akershus, Hedemark och Østfold har tillsatt en arbetsgrupp för att undersöka förutsättningarna för gemensamma norsk-svenska lösningar i gränsregionen. Undersökningarna omfattar bl. a. en företagsenkät om intresset för olika utskeppningshamnar. En annan viktig arbetsuppgift är att beräkna det trafikekonomiska underlaget för olika alternativa mellanriksvägar i det gemensamma gränsavsnittet. Vid ett möte i Østfold 1969 mellan landshövdingen i Värmland och de norska fylkesmännen diskuterades bl. a. turist- och friluftsförhållanden, mellanriksvägar, transittrafik och flygtrafik.

Förutsättningarna för ett konkret samarbete över gränserna är särskilt goda i området Arvika, Eda, Eidskog och Kongsvinger. Ett särskilt arbetsutskott bestående av representanter för såväl de kommunala myndigheterna som näringslivet höll konstituerande möte i Arvika den 4 mars 1968, varvid arbetsregionen fick namnet *ARKO-regionen*. Arbetsutskottet har i första hand koncentrerat sig på att kartlägga industrin i regionen men även upptagit frågan om utvidgad turistinformation, turist-samarbete, samarbete på kommunikations- och undervisningsområdena m. m.

En norsk-svensk samverkan har även inletts mellan Kopparbergs län och Hedemarks fylke. Samarbetet gäller här främst naturvårdsfrågor. Kontakt har också etablerats mellan Østfold fylke och Göteborg och Bohus län.

I Öresunds-regionen bedrivs redan ett fast organiserat dansk-svenskt samarbete på interkommunal nivå i det s. k. Öresundsrådet, vilket tillkommit som ett resultat av bl. a. Nordiska rådets rekommendation nr 5/1962 angående utbyggnaden i Öresunds-regionen. (Se s. 424)

Rekommendationens punkt 3. Vid det nordiska arbetsministermötet i Vedbaek den 21-22 september 1966 beslöts, att en sammanställning skulle utarbetas över det forskningsarbete som pågår i de nordiska länderna kring lokaliseringspolitiska frågeställningar. Sverige fick i uppdrag att samordna åtgärderna och har av övriga nordiska länder infordrat förteckningar över forskningsprojekt som pågår kring lokaliseringspolitiska frågeställningar.

Åt en gemensam arbetsgrupp uppdrogs att på grundval av de inkomna rapporterna framlägga förslag till åtgärder i syfte att vidga samarbetet. Arbetsgruppen framlade vissa förslag vid arbetsministermötet i Ronneby i april 1967. Arbetsgruppen ansåg följande frågor lämpliga för fortsatt gemensamt arbete: Regional statistik och regionala prognoser, den regionala politikens mål och medel, administrativa planeringsinstrument samt undersökning av miljöpreferenserna hos Nordens befolkning. Vid nämnda ministermöte beslöts att arbetsgruppen skulle fortsätta sitt arbete som koordinerande organ samt konkretisera och komplettera sina förslag. Utöver de anförda förslagen skulle en inventering ske av internordiska företags lokaliseringar liksom av turismens betydelse ur lokaliseringssynpunkt.

Vid arbetsministermötet i Nyslott den 30-31 oktober 1969 beslöts att arbetsgruppen skulle förstärkas med forskare och att ett sekretariat bestående av en tjänsteman från varje land på deltid skulle ombesörja arbetsgruppens sekretariatsgöromål.

Fr. o. m. 1970 utger gruppen publikationen NordREFO, en informationsserie om aktuell regionalforskning i Norden.

Rekommendationens syfte har uppnåtts.

2. Gränskommunalt samarbete

Gränskommunalt samarbete sker i olika former. Särskilda samrådsorgan har upprättats av nordiska grannkommuner, t. ex. i Öresunds-regionen, i Kongsvinger-Arvikatrakten, i Jämtland-Tröndelag och på Nordkalotten. Det gränskommunala samarbetet kan också bedrivas i civilrättsliga former genom avtal mellan berörda kommuner. Stora delar av den kommunala verksamheten är nog reglerad genom speciallagstiftning i varje land. Olikheter i lagstiftningen torde emellertid bl. a. hindra samarbete i form av bolag, förening och stiftelse. Sådana ändringar i kommunallagstiftning och annan lagstiftning att fasta legala former skapas för samarbetet mellan kommuner över gränserna har därför ansetts böra övervägas. En rekommendation om behövliga ändringar i lagstiftningen antogs av Nordiska rådet 1969.

Rekommendation nr 22/1969 angående gränskommunalt samarbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att utreda behovet av och möjligheterna för sådana ändringar i kommunallagstiftningen och annan lagstiftning att fasta legala former skapas för samarbetet mellan kommunerna över riksgränserna.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

I skrivelser den 18 november 1969 till vederbörande departement i Danmark, Finland och Norge har från svensk sida före-

slagits följande uppläggning av arbetet under ett inledande skede:

»En grupp av experter med representanter för Danmark, Finland, Norge och Sverige bör tillsättas för att utreda de i rekommendationen berörda frågorna. Sverige är som samordnande land berett att ställa sekretariat till gruppens förfogande. Gruppen bör inleda sitt arbete med att inventera dels det samarbete som bedrivs bl. a. i Öresundsregionen, på Nordkalotten och vid gränsen mellan Sverige och Norge i övrigt eller som i dessa regioner bedöms angeläget att få till stånd, dels vilka hinder i lagstiftningen som kan föreligga för ett sådant kommunalt samarbete över gränserna.

Den nu aktuella arbetsgruppen bör enligt svensk mening bestå av experter, förslagsvis en för varje land, från eller nära knutna till det inom respektive land för dessa frågor ansvariga departementet. Till den på så sätt bildade expertgruppen bör för särskilda frågor kunna knytas ytterligare bl. a. kommunal expertis. Gruppen bör inhämta upplysningar och synpunkter från företrädare för de av utredningsarbetet berörda regionerna. Sedan inventeringsarbetet avslutats, bör frågan om gruppens sammansättning prövas inför de överväganden om eventuella förslag till åtgärder som inventeringen kan leda till.»

Denna uppläggning har accepterats av de övriga nordiska länderna och gruppen har under år 1970 konstituerats och inlett sitt arbete. Vid kommitténs sammanträde i Rovaniemi i augusti 1970 fastställdes en plan för det fortsatta arbetet. Planen innebär i huvudsak att kommittén i ett första skede skall insamla och sammanställa befintligt utredningsmaterial om gränskommunalt samarbete. Vidare skall en översiktlig redogörelse utarbetas för nordiska kommunalrättsliga förhållanden, särskilt formerna för interkommunalt samarbete.

Rekommendationen är under utredning.

3. Ekonomiskt samarbete i norr

De nordligaste områdena av Finland, Norge och Sverige erbjuder en mängd särpräglade, för de olika länderna gemensamma problem. Sådana faktorer som det hårda klimatet, de karga naturförhållandena och de långa avstånden försvårar ett effektivt tillvaratagande av de betydande naturtillgångar, som finns inom den s. k. Nordkalotten. Möjligheten att utnyttja dessa har ansetts kunna i betydande mån ökas, därest ett samarbete etableras mellan de tre länderna. Härigenom skulle också den inom området bosatta befolkningen kunna få förbättrade kommunikationer och ökade sysselsättningsmöjligheter. Rekommendationer i frågan antogs av Nordiska rådet 1957 och 1966.

Rekommendation nr 12/1957 angående ekonomiskt samarbete i Finlands, Norges och Sveriges nordligaste områden

Till reg. i F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar Finlands, Norges och Sveriges regeringar att gemensamt överväga möjligheterna till samarbete i syfte att ekonomiskt utnyttja den s. k. Nordkalottens naturtillgångar samt att vidtaga de åtgärder, som härför befinnas ändamålsenliga, varvid speciell uppmärksamhet bör fästas vid att de redan inledda regeringsförhandlingarna fortsätts.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Rekommendation nr 14/1966 angående samarbete på lokaliseringens område

Till reg. i F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar

-----
2. Finlands, Norges och Sveriges regeringar att gemensamt kartlägga konkreta ekonomiska samarbetsmöjligheter inom Nordkalottområdet;

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendation nr 12/1957

Enighet uppnåddes mellan Finlands och Norges regeringar sommaren 1960 om ett avtal, vilket samma år godkändes av norska stortinget, angående ekonomiskt samarbete mellan Finland och Norge i Enare- och Kirkenes-områdena. Huvudpunkten i avtalet gällde uppförande av en gemensamt ägd kraftpappersfabrik i Kirkenes-området. För detta ändamål skulle bildas ett särskilt aktiebolag, i vilket bägge länderna skulle teckna aktier till samma belopp. För aktieteckning i bolaget under 1961 anslog norska stortinget i december 1960 5 miljoner norska kronor. År 1961 beslöt Finlands riksdag föranstalta om utredning huruvida tillräckligt råmaterial kunde erhållas från skogarna i Enare-området för den planerade fabriken. Utredningen, som slutfördes 1963, gav vid handen, att från det område, vilket utsetts som leveransområde för den planerade cellulosafabriken i Kirkenes, vars pro-

duktion skulle baseras på virkestillgångarna i norra Finland, råvara inte kunde erhållas i tillräcklig mängd. Finlands regering ansåg sig mot denna bakgrund vara nödsakad avstå från planerna på fabriken uppförande.

Rekommendation nr 14/1966

Vid det nordiska arbetsministermötet i Ronneby den 24 april 1967 beslöts att ett ad hoc-utskott bestående av tre representanter från vardera av de tre berörda länderna skulle tillsättas med uppgift att utarbeta en översikt över konkreta ekonomiska samarbetsmöjligheter på Nordkalotten. Utredningen skulle i första hand avse samarbetet på näringsområdet men också samarbete i fråga om de grundinvesteringar, som är förutsättningen för dylik näringsverksamhet. Utskottet skulle vidare utarbeta en översikt som visar möjligheterna för lån, bidrag och skattelättnader samt annat offentligt stöd i de tre länderna för företag som etablerar sig inom respektive länders nordliga områden.

Ad hoc-utskottet tillsatte den 18 mars 1968 en expertkommitté för att utreda gemensam marknadsföring och organisation av turistresor till Nordkalotten. Kommittén avgav sin första rapport i oktober 1969. Utskottet behandlade den på ett möte i januari 1970 vid vilket man bad kommittén att fortsätta sitt arbete och att under detta särskilt ta hänsyn till närings- och sysselsättningsaspekterna vid olika turism- och lokaliseringalternativ. Kommitténs andra rapport behandlades vid ett utskottsmöte i mars 1971. Man beslöt att fortsätta samarbetet och att arbeta på att genomföra de förslag som lagts fram.

Vid ad hoc-utskottets möten i Rovaniemi den 17–22 mars 1968 och i Tromsø 10–12 september 1968 diskuterades bl. a. frågan om ett samnordiskt vuxenutbildningscentrum på Nordkalotten. Vid ett möte i juni 1969 i Övertorneå beslöts, att ett arbetsutskott skulle tillsättas för att utarbeta en plan för ett dylikt centrum. Vid ad hoc-utskottets möte i maj 1970 uppnåddes enighet om bestämmelser för ett samnordiskt vuxenutbildningscentrum. Arbetsministrarna anslöt sig i maj samma år till utskottets förslag om att upprätta ett yrkesutbildningscentrum för vuxna i Övertorneå. Verksamheten inleddes delvis den 1 december 1970

och verksamheten kommer att utvidgas inom den närmaste framtiden.

Kontakt har etablerats mellan landshövdingen i Norrbotten och fylkesmannen i Nordland beträffande svensk-norskt samarbete inom turistsektorn i Graddis–Arjeplogområdet.

Särskilda samarbetskommittéer har vidare upprättats mellan dels Haparanda och Torneå, dels Övertorneå och Ylitornio, dels Karesuando, Enontekiö och Kautokeino, dels ock Utsjok, Tana och Karasjok. Haparanda och Torneå startade 1970 arbetet med att bygga en gemensam reningsanläggning.

I en slutrapport till arbetsministrarna hösten 1970 föreslog ad hoc-kommittén att ett permanent samarbetsorgan skulle inrättas för det fortsatta samarbetet rörande Nordkalotten. I detta samarbetsorgan borde enligt kommittén representanter för de centrala och regionala arbetsmarknads- och lokaliseringsmyndigheterna ingå. Vid ett arbetsministermöte i Reykjavik 23–24 april 1971 beslöt man att upprätta ett permanent samarbetsorgan för frågor rörande Nordkalotten i enlighet med ad hoc-kommitténs förslag. Organet skall behandla konkreta ekonomiska samarbetsfrågor både på det lokaliseringpolitiska och arbetsmarknadspolitiska området och andra samarbetsproblem som är av väsentlig betydelse för Nordkalotten. Samarbetsorganet skall i sin verksamhet kunna anlita experter för särskilda utredningsuppgifter. I varje land skall vidare finnas en sekreterare med anknytning till vederbörande departement.

Rekommendation nr 12/1957 har inte genomförts.

Syftet med rekommendation nr 14/1966 har uppnåtts.

4. Nordkalottkonferenser

Den inom Nordkalotten bosatta befolkningens egna förtroendemän har haft få tillfällen att komma i kontakt med varandra. Mot denna bakgrund anordnade föreningen Pohjala-Norden i mars 1960 en nordkalottkonferens i Torneå. Anslutningen till denna konferens blev mycket livlig och visade att ett kontaktbehov förelåg.

Rekommendation nr 4/1960 angående konferenser om nordkalottspörsmål

Till reg. i F, N, S

Nordisk Råd rekommanderer regjeringene i Finnland, Norge og Sverige å gi fylkesmenn og »landshövdingar» i Nordkalott-området i oppdrag å utrede nærmere behovet for konferanser om nordkalottspørsmål og gi forslag om måten å anordne slike konferanser på.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rekommendationen hölls den 17–18 mars 1961, på initiativ från Finland, en konferens rörande Nordkalott-frågor i Kilpisjärvi i Finland. Deltagare var fylkesmännen från de tre nordligaste fylkena i Norge, landshövdingen i Lapplands län i Finland och landshövdingen i Norrbottens län i Sverige. Dessutom var vissa experter samt generalsekreteraren i den norska föreningen Norden närvarande.

I ett meddelande till regeringarna efter konferensen sammanfattade konferensdeltagarna sin syn på den organisatoriska upp-

läggningen av det framtida samarbetet på Nordkalotten sålunda:

Det bör varje år anordnas en landshövdingskonferens för att dryfta de konkreta projekt om samarbete på Nordkalotten, som tages upp i de olika länderna. Begreppet Nordkalotten bör omfatta de fylken eller län i de olika länderna, som har områden belägna norr om polcirkeln (d. v. s. Lapplands län i Finland, Norrbottens län i Sverige samt Nordland, Troms och Finnmark fylken i Norge). Större konferenser med deltagande av olika myndigheter och organisationer, s. k. Nordkalottkonferenser, bör även i framtiden anordnas i föreningarna Nordens regi. Mellan landshövdingemötena och de större konferenserna förutsättes en fruktbar växelverkan komma till stånd.

Svenska regeringen uppdrog åt landshövdingen i Norrbottens län att i samråd med landshövdingen i Lapplands län och fylkesmännen i Troms och Finnmark fylken utreda behovet av Nordkalottkonferenser samt att, om sådant behov föreligger, framlägga behövliga förslag. Föreningarna Norden i Finland, Norge och Sverige har tillsatt ett permanent presidium för Nordkalottkonferenser. Konferenser anordnades 1960–1962 varje år. Därefter har de förekommit vart annat år. Vid de senare konferenserna har deltagarantalet varit omkring 500.

Rekommendationen har genomförts.

5. Utbyggnaden i Öresundsregionen

Planerna på en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige över Öresund kom tidigt att aktualisera frågan om samarbete mellan länderna beträffande planeringen inom Öresundsområdet. En rekommendation i frågan antogs av rådet 1962.

Rekommendation nr 5/1962 angående utbyggnaden i Öresunds-regionen

Till reg. i D, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark og Sverige at indlede et nært samarbejde om planlægning af udbygningen i Øresundsregionen.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Regeringarnas åtgärder

I september 1962 hölls i Malmö en konferens mellan företrädare för danska och svenska kommuner och kommunala organ i Öresundsregionen om samarbete i planfrågor inom regionen. Ett danskt-svenskt arbetsutskott utsågs med uppgift att inventera de problem som kunde antas vara av gemensamt intresse samt att utarbeta regler för samarbetet. I september 1963 framlade arbetsutskottets delegationer förslag om att inrätta ett s. k. Öresundsråd och att godkänna förslag till arbetsregler. Öresundsrådet trädde i funktion år 1964. Rådet har enligt sina arbetsregler till uppgift att förhandla om och undersöka frågor av gemensamt intresse för kommunerna i Öresundsregionen, samt att framlägga förslag till berörda myndigheter. Samarbetsorganet har be-

handlat en lång rad planeringsspörsmål. Särskilda underutskott har tillsatts för exempelvis fritidsfrågor, skol- och kulturfrågor samt avloppsfrågor.

Även den av regeringarna tillsatta svensk-danska Öresundsgruppen för behandling av frågan om en fast förbindelse över Öresund har sysslat med ett flertal planeringsfrågor, såsom spørsmål rörande näringsliv och regionplanering.

Även mellan kommunala och interkommunala planeringsorgan i övrigt samt mellan företrädare för de regionala statliga förvaltningarna hålls fortlöpande kontakter i planeringsfrågor.

Rekommendationens syfte har uppnåtts.

Avd. V. Trafikfrågor

I detta avsnitt behandlas i huvudsak frågor som i Nordiska rådet sorterat under dess trafikutskott. Sakerna har grupperats under rubrikerna organisatoriska frågor, trafiklagstiftning och trafiksäkerhet, vägtrafik, järnvägstrafik, sjötrafik, flygtrafik, me-

teorologiskt samarbete, posttrafik, teletrafik, passfrågor, gräns- och tullkontrollfrågor, valutakontroll, turisttrafik, trafikförbindelser med Island samt samarbete på rymdområdet.

A. Organisatoriska frågor

Det nordiska samarbetet kom av naturliga skäl tidigt i gång inom trafiksektorn, i första hand på postområdet men även vad angår tele- och järnvägstrafiken. Det tekniska samarbetet på dessa områden fördes redan under förra seklet ett gott stycke framåt.

Under åren närmast efter det andra världskriget dröjde åtskilliga restriktioner från krigsåren för bl. a. den resande allmänheten kvar. Dessa förhållanden skapade på parlamentariskt håll ett starkt intresse för att främja ett friare umgänge mellan folken. Under våren 1951 togs initiativ i sådan riktning i parlamenten i Danmark, Norge och Sverige, vilka redan samma år ledde till att Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsl m. m. bildades. Denna fortsatte sitt arbete till 1956, då den ansåg sitt uppdrag slutfört. Under sin verksamhetstid avgav den 12 tryckta och 7 stencilerade betänkanden. Kommitténs arbete kom på många sätt att betyda en islossning för det nordiska samarbetet.

Då Nordiska samfärdslkommittén m. m. år 1956 nedlade sin verksamhet, framhöll den i sitt samma år överlämnade slutbetänkande, att det alltmer intensifierade samarbetet mellan de nordiska länderna på samfärdslns område enligt dess mening även i fortsättningen skulle medföra behov av ett gemensamt utredningsorgan av liknande karaktär som kommittén, men av mindre omfattning. En rekommendation med detta syfte antogs av Nordiska rådet 1957 och i enlighet med denna tillkom Nordiska samfärdslkommittén.

Sedan Nordiska rådet fr. o. m. 1964 i sin organisation infört ett trafikutskott för förberedelse av trafiksakerna i rådet kom den av regeringarna utsedda men parlamen-

tariskt sammansatta samfärdslkommittén att te sig överflödig. I anledning härav antog rådet år 1964 en rekommendation till regeringarna om en sådan omvandling av samfärdslkommittén att de parlamentariska medlemmarna skulle utträda och att kommittén i fortsättningen skulle bestå enbart av sitt sekretariat.

Rekommendation nr 1/1957 angående tillsättande av permanent utredningsorgan för samfärdselfrågor

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att tillsätta ett permanent utredningsorgan för samfärdselfrågor med två medlemmar från Danmarks folketing, Finlands riksdag, Norges storting och Sveriges riksdag samt en medlem från Islands alting med uppgift att behandla till detsamma överlämnade utredningsuppdrag och med rätt att taga utredningsinitiativ i de frågor på den internordiska samfärdslns område, som det självt finner angeläget att aktualisera.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 30/1964 angående en kommission för trafiksamarbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at Nordisk Samfærdslkomité omdan-

nes således, at komiteens parlamentariske medlemmer udtræder, og komiteen herefter fremtidig alene består af det nuværende sekretariat.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1965.

Regeringarnas åtgärder

Beslut om att tillsätta den i rekommendation nr 1/1957 omtalade permanenta parlamentariska samfärdselkommittén träffades vid de nordiska utrikesministrarnas möte i Helsingfors i april 1957. Kommittén, som antog namnet Nordiska samfärdselkommittén, höll sitt konstituerande sammanträde i Oslo den 6 september 1957.

1964 års rådsrekommendation behandlades av de nordiska trafikministrarna vid deras möte i Stockholm den 7 december 1964. Enligt ministrarnas mening borde samarbetet i fortsättningen ske i form av årliga ministermöten i anslutning till Nordiska rådets trafikutskotts huvudmöte för förberedande av ärendena till rådets årliga session. Vidare borde ministrarna utse ställföreträdare som kunde delta i ministermötena, själva hålla andra möten efter behov och stå till förfogande som kontaktmän för Nordiska rådets trafikutskott, dess medlemmar och sekretariat. Dessa samarbetsformer fick vid behov kompletteras med speciella utrednings- och samarbetsutskott med representanter för trafikministerierna. Det ansågs sålunda inte lämpligt att samarbetet med trafikministerierna i de nordiska länderna skulle ske genom Nordiska samfärdselkommitténs sekretariat. Eftersom anledning saknades att behålla sekretariatet som förbindelselänk mellan Nordiska rådet och trafikministerierna upplöstes samfärdselkommittén jämte sekretariatet.

Rekommendation nr 1/1957 har genomförts.

Rekommendation nr 30/1964 har inte genomförts.

B. Trafiklagstiftning och trafiksäkerhet

Mot bakgrund av den snabbt ökande samfärdseln mellan de nordiska länderna är det naturligt att Nordiska rådet ägnat betydande uppmärksamhet åt frågan om trafiklagstiftningens förenhetligande (punkt 1). Ett omfattande arbete har även nedlagts av rådet för att få till stånd en gemensam nor-

disk transportpolitik (punkt 2). Frågan om övergång till högertrafik (punkt 3) och nordisk giltighet för körkort (punkt 4) har också behandlats. Ett antal rekommendationer i trafiksäkerhetsfrågor har vidare antagits (punkt 5-7).

1. Trafiklagstiftningens förenhetligande

Det är av väsentlig betydelse för den ökande samfärdseln mellan de nordiska länderna att trafikreglerna, särskilt de som gäller för den vägbundna trafiken, är så likartade som möjligt. Nordiska rådet antog därför 1955 en rekommendation till regeringarna om att upprätthålla fortlöpande samarbete beträffande trafiklagstiftningen.

Regeringarna tillsatte år 1960 Nordiska vägtrafikkommittén med uppgift att utarbeta förslag till en gemensam nordisk trafiklagstiftning. Rådet antog 1963 en rekommendation i syfte att påskynda arbetet i kommittén. En presidieskrivelse i samma fråga avgavs senare samma år.

Sedan arbetet inom vägtrafikkommittén delvis slutförts, delvis kommit in i ett avgörande skede, antog rådet 1968 en rekommendation om att regeringarna snarast måtte genomföra en gemensam trafiklagstiftning på grundval av kommitténs förslag.

Rekommendation nr 16/1955 angående samarbete beträffande trafiklagstiftningen

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att upprätthålla fortlöpande samarbete beträffande trafiklagstiftningen och att uppmärksamma varje åtgärd, som kan leda till att trafikbestämmelserna i de nordiska länderna ytterligare enhetliggöres.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1961.

Rekommendation nr 5/1963 angående gemensam trafiklagstiftning

Till reg. i D, F, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at stille sådanne hjælpemidler til rådighed for Nordisk Vejtrafikkomité, at komiteen hurtigt kan udarbejde et udkast til en fælles nordisk færdselslov.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

Presidieskrivelse den 14 juni 1963 angående vägtrafikfrågor¹

Till reg. i D, F, N, S

--- har presidiet - trots att endast kort tid förflutit sedan rådets rekommendation nr 5/1963 antogs - ansett sig böra rikta regeringarnas uppmärksamhet på betydelsen av att arbetet i Nordiska vägtrafikkommittén med all kraft påskyndas.

Rekommendation nr 27/1968 angående gemensam trafiklagstiftning

Till reg. i D, F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 12:e sess., 1964, s. 1995-1996.

och Sverige att så snart som möjligt genomföra en gemensam nordisk trafiklagstiftning på grundval av Nordisk vägtrafikkommittés förslag.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. fick i uppdrag att göra den i rekommendation nr 16/1955 åsyftade utredningen. Kommitténs betänkande (SOU 1955: 33, »Betänkning om samordning av de nordiske landes færdselslovgivning m. m.» nr 138/1955) sökte klarlägga de huvudsakliga olikheterna i vägtrafikbestämmelserna i Danmark, Finland, Norge och Sverige samt de faror och olägenheter som dessa olikheter medför för den internordiska trafiken. Betänkandet ledde inte till några omedelbara praktiska åtgärder.

År 1960 tillsatte regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige en kommitté – Nordiska vägtrafikkommittén – bestående av två representanter från varje land och med uppdrag att utarbeta förslag till en gemensam nordisk vägtrafiklagstiftning. Arbetet skulle enligt direktiven omfatta inte endast trafikreglerna utan även bestämmelser om motorfordons utrustning, vägmärken, trafiksignaler m. m. Vägtrafikkommittén har avgett ett flertal betänkanden med förslag till gemensamma nordiska regler.

Betänkandet »Vägmärken» (SOU 1965: 33) har föranlett nya bestämmelser i Norge och Sverige. I Danmark avser man att utfärda bestämmelser i överensstämmelse med revisionen av trafiklagen på grundval av nedan omnämnda betänkande (NU 1970: 10). I Finland överväger man att införa nya regler om vägmärken samtidigt med vissa andra lagändringar.

Betänkandet »Vägtrafikregler» (NU 1966: 2 och 3) har remissbehandlats i de olika länderna och de inkomna remissyttrandena arbetats i vederbörande departement/ministerier. Materialet har därefter överlämnats till vägtrafikkommittén för ytterligare överväganden och överläggningar. Kommittén har i mars 1970 avlämnat ett reviderat förslag (NU 1970: 10), som innehåller delvis nya regler jämfört med de tidigare före-

slagna. Förslaget bearbetas för närvarande inom vederbörande departement/ministerier.

Syftet med rekommendationerna nr 16/1955 och 5/1963 samt presidie-skrivelsen har uppnåtts.

Rekommendationen nr 27/1968 är under utredning.

2. Nordisk transportpolitik

Uppgiften att etablera en samordnad nordisk transportpolitik, så vitt möjligt avseende alla transportmedel, rymmer många problem. Utredningsarbete rörande transportpolitiken har bl. a. utförts inom rådets trafikutskott.

För att skapa underlag för beredningen i rådet av anhängiga förslag rörande gemensam nordisk transportpolitik, speciellt mot bakgrund av de europeiska integrationsträvandena, riktade rådspresidiet i december 1967 en skrivelse till regeringarna med begäran om sakkunnigt bistånd.

Sedermera föranstaltade trafikutskottet om en allmän undersökning av förutsättningarna för en gemensam transportpolitik, vilken utfördes av en särskild arbetsgrupp. Resultatet har publicerats i betänkandet »NORDTRANS» (NU 1969: 13) och i »Uttalanden över NORDTRANS – betänkandet (NU 1970: 20). [På grundval härav har rådet vid sin 19:e session antagit en rekommendation angående nordisk transportöverenskommelse.]

Rekommendation nr 1/1967 angående gemensamma riktlinjer för nordisk transportpolitik

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene

A. å utrede og undersøke mulighetene for en trinnvis avskaffelse eller lempning av krav om særskilt tillatelse (bevilling/løyve/tillstånd) for gods-transport med lastebiler i og mellom de nordiske land,

B. å utrede og undersøke mulighetene for å lempe restriksjonene for ak-

seltrykk/boggitrykk, kjøretøydimensjoner samt totalvekt på de viktigste veger for gjennomgangstrafikken i og mellom de nordiske land, etter en raskest mulig tempoplan,

C. å utrede og undersøke mulighetene for iverksettelse av ensartede bestemmelser om arbeidstid, kjøre- og hviletid samt kontroll av slike bestemmelser, for visse grupper av tunge motorvogner.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Presidieskrivelse den 19 december 1967 angående sakkunnigbistånd till rådets trafikutskott¹

Till reg. i D, F, I, N, S

--- anmode regeringerne om, at der må blive udpeget embedsmænd, der som sagkyndige kan bistå trafikudvalget under det videre arbejde med de foreliggende forslag om nordisk samarbejde på transportpolitikens område.

[Rekommendation nr 14/1971 angående nordisk transportöverenskommelse]

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anbefaler regeringerne:

1. snarest at oprette en permanent

---

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 16. sesj., 1968, s. 2154.

nordisk embedsmandskomiteé for transportspørgsmål, der kan arbejde i tilslutning til det kommende nordiske ministerråd og i øvrigt indgå i den organisation, der vil blive oprettet i en nordisk transportaftale, og

2. at udarbejde forslag til en aftale mellem de nordiske lande om samarbejde på transportområdet omfattende såvel organisationen som indholdet af samarbejdet til forelæggelse på Nordisk Råds 20. session.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendation nr 1/1967

Tillståndsgivningen. Representanter för berörda departement/ministerier i Danmark, Finland, Norge och Sverige har gjort en översyn av överenskommelsen den 5 november 1958 om landsvägstransporter mellan de fyra länderna. Den 3 april 1971 undertecknades en ny överenskommelse, som i huvudsak bygger på 1958 års. Enligt den nya överenskommelsen krävs för person- och godsbefordran på väg i de fyra länderna inte någon annan tillståndsgivning än den som erhålls i det land där fordonet är registrerat.

Dimensioner och vikt. I Danmark pågår överläggningar mellan berörda instanser om eventuella lättnader av restriktionerna rörande axeltryck m.m. Från finsk sida har uttalats, att det finska vägnätets skick tills vidare inte tillåter någon höjning av axel- eller boggietrycket och att en undersökning pågår rörande de största tillåtna måtten och den största tillåtna totalvikten. I Norge och Sverige har fr.o.m. 1968 genomförts en höjning av ifrågavarande dimensioner och vikter.

Arbetsbetsbestämmelser. Harmoniseringen av bestämmelserna om arbets- och vilotid inom den yrkesmässiga landsvägstrafiken vilar i avvaktan på resultatet av överläggningar inom den europeiska transportministerkonferensen och EEC om gemensamma regler för internationell trafik inom Europa.

Regeringarna har inlett arbetet på att utarbeta en allmän nordisk trafikpolitisk överenskommelse.

1967 års presidieskrivelse

I anledning av 1967 års presidieskrivelse har rådets trafikutskott från de nordiska trafikministerierna erhållit bl. a. översikter över den i de olika länderna gällande transportpolitiken och en översikt över den i Romfördraget uppställda målsättningen på transportpolitikens område.

Rekommendation nr 1/1967 är delvis genomförd, delvis under utredning.

Presidieskrivelsens syfte har delvis uppnåtts.

3. Högertrafik

Frågan om övergång från vänstertrafik till högertrafik i de båda nordiska länder som tidigare tillämpade vänstertrafik, Island och Sverige, behandlades av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. i dess år 1956 avlämnade slutbetänkande. Kommittéen erinrade om de olägenheter som låg i att det nordiska »mittlandet» Sverige tillämpade vänstertrafik, medan övriga nordiska länder (utom Island) hade högertrafik.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 216–217).

Sverige har sedan 1967 och Island sedan 1968 övergått till högertrafik.

Rekommendationens syfte har uppnåtts i ifrågavarande avseende.

4. Nordisk giltighet för körkort

Inte minst med hänsyn till den gemensamma nordiska arbetsmarknadens krav på rörlighet hos arbetskraften har det ansetts angeläget att få till stånd en ordning enligt vilken i ett nordiskt land utställt körkort ges samma giltighet i övriga nordiska länder. En rekommendation i saken antogs av Nordiska rådet 1965. Sedan en utredning verkställdes i saken, antogs vid 1970 års session en ny rekommendation om nordisk giltighet för körkort. I samband härmed upptog rådet också frågan om en likartad utbildning av förare av motorfordon.

Rekommendation nr 8/1965 angående nordisk giltighet för körkort

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at gennemføre fælles regler for erhvervelse, fornyelse og inddragelse af førerbeviser til motorkøretøjer med henblik på at give de i et nordisk land udstedte førerbeviser samme gyldighed i de øvrige nordiske lande.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Rekommendation nr 34/1970 angående nordisk giltighet för körkort

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at gennemføre de af Nordisk embedsmandsudvalg om nordisk gyldighed for førerbeviser i betænkning af 23. januar 1969 (NU 1969: 7) stillede forslag, således at de i et nordisk land udstedte førerbeviser til motorkøretøjer får samme gyldighed i de øvrige nordiske lande.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Rekommendation nr 35/1970 angående utbildning av förare av motorfordon

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at lade foretage en udredning af spørgsmålet om ensartet uddannelse af og ensartede prøver for førere af motor-køretøjer.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

År 1966 tillsattes ett internordiskt ämbetsmannautskott för att undersöka körkortsfrågan. I dess betänkande »Nordisk gyldighet av førerkort» (NU 1969: 7) föreslogs att körkort som utställdes i ett nordiskt land skulle ges giltighet också sedan innehavaren bosatt sig i ett annat nordiskt land. Vidare föreslogs förenhetligande av de fyra ländernas bestämmelser vad gäller körkortens allmänna giltighet, körkortskategorierna och åldersgränsen för förvärv av vanligt körkort. Det underströks att reglerna inte nödvändigtvis måste förutsätta ömsesidighet, men att nordiska körkort borde godkännas i största möjliga utsträckning. Betänkandet övervägs inom berörda departement/ministerier.

Rekommendation nr 35/1970 om utbildning av förare av motorfordon har remissbehandlats i de olika länderna och övervägs för närvarande inom berörda departement/ministerier.

Rekommendationerna är under utredning.

5. Trafiknykterhetslagstiftning

På grund av den ökande vägtrafiken mellan de nordiska länderna har det ansett angeläget att förenhetliga lagstiftningen om alkoholmissbruk i trafiken. År 1956 antog Nordiska rådet en rekommendation till regeringarna att vid lämplig tidpunkt uppta förhandlingar om enhetliga bestämmelser på området. Sedan en svensk utredning rörande reglerna om alkoholmissbruk slutförts 1963 antog rådet 1965 en ny rekommendation i frågan.

Även för luftfartens del har lagstiftningen om alkoholmissbruk blivit föremål för rådets intresse. De luftfartslagar som antogs i Danmark, Norge och Sverige under åren 1957–61 överensstämde i huvudsak. Skiljaktiga bestämmelser märktes emellertid bl. a. i fråga om alkoholmissbruk i luftfart. 1962 antog rådet en rekommendation i syfte att de nordiska bestämmelserna skulle harmoniseras även i detta avseende.

Rekommendation nr 16/1956 angående förenhetligande av lagstiftningen om trafikonykterhet

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att vid lämplig tidpunkt upptaga förhandlingar för att söka förenhetliga de olika ländernas lagstiftning om trafikonykterhet varvid bl. a. bör eftersträvas att – oavsett huru de grövre formerna av trafikonykterhetsbrotten avgränsas – finna en viss lägre på promilleregler grundad straffbarhetsgräns.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1965.

Rekommendation nr 24/1965 angående ensartad lagstiftning om trafikonykterhet

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at søge gennemført en ensartet nordisk lovgivning om misbrug af alkohol i trafikken.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Rekommendation nr 8/1962 angående likartade bestämmelser mot alkoholmissbruk i luftfartslagstiftningen

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk råd henstiller til regeringerne i fællesskab at søge gennemført ensartede og fuldt betryggende bestemmelser i de nordiske luftfartslove angående misbrug af alkohol.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

Regeringarnas åtgärder

Vägtrafik. Vid diskussionerna om en ny lagstiftning på området har man ansett det vara en väsentlig fråga huruvida det straffbara skall knytas till alkoholhalten i blodet eller inte. Promilleregler finns i Island, Norge och Sverige men inte i Danmark och Finland.

Lagstiftning gäller enligt följande:

Danmark; Færdselslov av 24 mai 1955.

Finland; lagen den 29 mars 1957 om vägtrafik (8 §).

Island; 1958 års vägtrafiklag. För straff-

barhet krävs en blodalkoholhalt av 0,5 promille eller däröver.

Norge; vegtrafikkloven av 18 juni 1965 §§ 22 og 31 og lov av 16 juli 1936 om pliktmessig avhold fra alkoholnytelse m. v. for personer i visse stillinger. Som straffbar blodalkoholhalt är stadgad 0,5 promille.

Sverige; lag av den 28 september 1951 om straff för vissa trafikbrott (4 §). För straffbarhet krävs en blodalkoholhalt av 0,5 promille eller däröver. Överstiger alkoholhalten i blodet 1,5 ‰ är det fråga om ett grövre brott, rattfylleri.

I flera av länderna har spørgsmålet om ändring av de gällande reglerna varit aktuellt.

År 1957 tillsattes i *Sverige* en kommitté för att verkställa översyn av den svenska lagstiftningen om rattfylleri m. m. Kommittén avgav i december 1963 sitt betänkande »Nykterhet i trafik» (SOU 1963: 72) innehållande förslag till nya bestämmelser på området. Frågan om att genomföra enhetliga nordiska regler hade då vilat i avvaktan på kommitténs arbete. Kommitténs förslag vad gäller alkoholmissbruk i trafiken utsattes för stark kritik vid remissbehandlingen. En ny utredning rörande lagstiftningen om trafiknykterhetsbrott tillsattes av den svenska regeringen i januari 1966. Utredningen skulle enligt sina direktiv inrikta arbetet på en reform av trafiknykterhetslagstiftningen som motsvarade inte bara svenska önskemål utan så långt möjligt också utgjorde en etapp på vägen mot en nordisk harmonisering. Danmark, Finland och Norge utsåg observatörer med uppgift att följa det svenska utredningsarbetet.

Utredningens betänkande, »Trafiknykterhetsbrott – Förslag 1970», avlämnades i september 1970 (SOU 1970: 61). Däri föreslås en sänkning av gränsen för rattfylleri från 1,5 till 1,2 promille. Enligt nuvarande lag krävs för straffansvar att blodalkoholhalten under färden nått den aktuella promillegränsen. Enligt förslaget inträder ansvar om den alkoholförtäring som skett före färdens slut har lett till att blodalkoholhalten nått promillegränsen under eller efter färden.

Parallellt med det svenska utredningsarbetet har frågan varit föremål för undersökning i *Danmark*. Den år 1966 tillsatta Færdselssikkerhedskommissionen framlade 1969 betänkande angående trafiknykter-

hetslagstiftningen (Betænkning nr 515/69). Kommissionen föreslog införandet av två promillegränser – en vid 0,5 ‰ och en vid 0,8 ‰. I januari 1971 utkom det danska straffelovrådets betänkande angående alkoholpåverkade motorfordonsförare (Betænkning nr. 588/1970). Rådet går i betänkandet in för en promillegräns vid 0,8 ‰. Spørsmålet om ändrade regler för alkoholpåverkade motorfordonsförare behandlas för närvarande (våren 1971) i folketinget.

I *Norge* har man utrett det mera begränsade spørgsmålet om utvidgning av straffbestämmelserna till körning under inflytande av andra rusmedel än alkohol. En utredning föreslog i september 1968 skärpta bestämmelser för bruk av andra rusmedel än alkohol.

Nordiska departementsöverläggningar i syfte att undersöka förutsättningarna för en harmonisering av trafiknykterhetslagstiftningen avses äga rum under 1971.

Luftfart. I början av år 1954 tillkallades delegerade från de nordiska länderna med uppgift att utforma enhetliga nordiska trafiknykterhetsregler. I februari 1955 avgav de delegerade sina förslag i ämnet (se Nordisk Råd, 4. sess., 1956, s. 397 ff.). De av de delegerade utarbetade lagtexterna byggde på införandet av promilleregler i samtliga länder. Man tillsatte i respektive länder nationella kommittéer som fick i uppdrag att utforma regler om missbruk av alkohol i lufttrafik.

De nationella kommittéerna i Finland och Norge tog i slutförslagen avstånd från en promilleregler, medan däremot en sådan regel föreslogs i Danmark och Sverige. Norge och Sverige bytte senare ståndpunkt beträffande lämpligheten av en promilleregler.

Efter att förslagen vederbörligen behandlats i respektive land infördes nya bestämmelser i Danmark, Finland, Norge och Sverige och några år senare också i Island. Enligt dessa gäller nu promilleregler (0,4 ‰) i Danmark, Island och Norge, medan sådana regler inte ingår i de finska och svenska lagarna. De senare innehåller istället allmänna stadganden om förbud att tjänstgöra i alkoholpåverkat tillstånd. Dessa bestämmelser kompletteras i Island, Norge och Sverige av förbud mot förtäring av alkohol inom viss tidrymd före flygning. Följande lagrum gäller för närvarande.

Danmark; lagen om luftfart, nr 252, av den 10 juni 1961 (50 §).

Finland; luftfartslagen av 1964 (27 §). (För flygbolaget Aero O/y:s personal gäller föreskrifter, som förbjuder förtäring av alkohol under 12 timmar före flygning.)

Island; luftfartslov, nr 34/1964, (52 §). Lagen stadgar också förbud mot alkohol-förtäring under 18 timmar före flygning – i vissa fall också under 6 timmar efter flygning.

Norge; loven om luftfart, nr. 1, av den 16 dec. 1960 (71 §). Pliktavholdsloven innehåller förbud mot nyttjande av alkohol under 8 timmar före flygning.

Sverige; luftfartslagen av den 6 juni 1957 (5 kap. 10 §). Enligt luftfartsstyrelsens föreskrifter får alkoholförtäring ej ske inom 8 timmar före flygning. (I för SAS gällande kollektivavtal fastslås en promillegräns (0,4 ‰) som under tjänsten inte får överskridas.)

1957 års trafiknykterhetskommitté avgav i juni 1965 sitt betänkande »Nykterhet i trafik II. Luftfarten, Spårtrafiken» (SOU 1965: 35). Utredningen föreslår ett straffstadgande för överträdelse av förbudet att förtära alkohol inom 8-timmarsperioden. I övrigt föreslås endast smärre justeringar.

Kommittébetänkandet har remissbehandlats och avsikten är att diskutera frågan vid ett kommande trafikministermöte.

Rekommendationerna är under utredning.

6. Trafiksäkerhetsforskning

Det ökande antalet trafikolyckor och de stora förluster, som därigenom uppstår, har föranlett, att orsakerna till trafikolyckorna undersöks allt mera ingående. Alltsedan början av 1950-talet pågår forskning av detta slag i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Särskilda organ för trafiksäkerhetsforskning har efterhand tillkommit. En samordning av trafiksäkerhetsforskningen inom Norden har ansetts naturlig, och en uppdelning av forskningsuppgifterna mellan länderna har bedömts kunna möjliggöra en rationalisering samt därmed kostnadsbesparingar. Nordiska rådet antog 1959 en rekommendation till regeringarna om en samordning av trafiksäkerhetsforskningen. 1966 antogs en ny, mer preciserad rekommendation om inrättande av ett samarbetsorgan för trafiksäkerhetsforskning. [Vid rådets nittonde session antogs en rekommendation angående utvidgat trafiksäkerhetssamarbete i syfte att skapa en säkrare trafikmiljö.]

Rekommendation nr 7/1959 angående samverkan i fråga om trafiksäkerhetsforskning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att medverka till uppbyggnaden av planmässig trafiksäkerhetsforskning och i samband härmed föranstalta om organiserat samarbete på detta område.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1961.

Rekommendation nr 17/1966 angående samarbetsorgan för trafiksäkerhetsforskning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i de nordiske lande at oprette et nordisk samarbejdsorgan for trafiksikkerhedsforskning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

[Rekommendation nr 3/1971 angående utvidgat trafiksäkerhetssamarbete]

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anbefaler regeringerne at stille de fornødne ressourcer til rådighed til et udvidet trafiksikkerhedssamarbejde, der omfatter alle relevante sider af et sådant arbejde, og i belysning af forskningens nyeste resultater snarest at lade foretage en vurdering og prioritering af arbejdet med at skabe et mere sikkert trafikmiljø.

Regeringarnas åtgärder

Det redan inledda samarbetet mellan de nordiska ländernas nationella trafiksäkerhetsforskningsorgan Transportforskningsudvalget i Danmark, Transportøkonomisk Institutt i Norge, Olycksfallsskyddsföreningen TALJA i Finland och Statens Trafiksäkerhetsrådet i Sverige, har fortsatt. Vid gemensamma möten har i verksamheten engage-

rade forskare informerat varandra om vunnna resultat av hittillsvarande forskning och pågående forskning i respektive länder.

Visst praktiskt samarbete har även kommit till stånd. Sålunda har exempelvis en svensk regional undersökning av trafikolyckor i Uppsala län tagits som utgångspunkt för en motsvarande dansk analys på Fyn. Samarbete har även förekommit vid analys av det material som framkommit vid generella tillfälliga hastighetsbegränsningar.

Det i rekommendation nr 17/1966 förordade samarbetsorganet har upprättats. Vid sitt konstituerande möte i Stockholm den 27 januari 1966 antog det namnet Nordiska kommittén för trafiksäkerhetsforskning.

Syftet med rekommendationerna nr 7/1959 och 17/1966 har delvis uppnåtts.

7. Medicinsk undersökning av trafikskador

Facksammanslutningen Nordisk kirurgisk förening inledde 1956 en undersökning rörande trafikskadorna ur medicinsk och socialmedicinsk synpunkt. Föreningen, som saknade egna tillgångar för ändamålet, vände sig till Nordiska rådet med hemställan om ekonomisk stöd för att kunna slutföra undersökningen.

Rekommendation nr 6/1957 angående anslag till nordisk trafikskadeundersökning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet hemställer till regeringarna att anslå erforderliga medel för genomförande av den av Nordisk Kirurgisk Förening igångsatta undersökningen rörande trafikskadorna ur medicinsk och socialmedicinsk synpunkt.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 220–221).

Rekommendationen har genomförts

C. Vägtrafik

Att få till stånd i olika avseenden väl fungerande vägförbindelser mellan de nordiska länderna har alltsedan Nordiska rådets tillkomst framstått som en mycket stor angelägenhet för rådet. Nedan behandlas under punkt 1 frågan om en utbyggnad av förbindelserna mellan Norden och kontinenten. Frågan om en utbyggnad av vägförbindelserna på Nordkalotten redovisas under

punkt 2. En av de verkligt stora frågorna i rådet under en följd av år har gällt frågan om en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige i Öresund (punkt 3). I övrigt har rådet verkat för förbättrade mellanriksvägförbindelser mellan Norge och Sverige respektive Norge och Finland (punkt 4–5) samt utbyggda bilfärjeförbindelser m. m. mellan Finland och Sverige (punkt 6).

1. Vägförbindelserna mellan Norden och kontinenten

Sedan andra världskriget har trafiken mellan de nordiska länderna ökat oavbrutet. Detta gäller även trafiken mellan de nordiska länderna å ena sidan och Tyskland å den andra. Med anledning härav antog rådet 1958 en rekommendation vars syfte var att man skulle undersöka möjligheter och riktlinjer för koordination vid utbyggandet av förbindelserna mellan Norden och kontinenten.

Rekommendation nr 8/1958 angående utbyggandet av förbindelserna mellan Norden och kontinenten

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att låta undersöka möjligheter och riktlinjer för koordination vid utbyggandet av förbindelserna mellan Norden och kontinenten ävensom att framlägga förslag om principerna för finansieringen och fördelningen av kostnaderna samt att redovisa erforderligt material för dessa spørsmåls belysande.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 221–222).

Rekommendationen har inte genomförts.

2. Vägförbindelserna inom Nordkalotten

En utbyggnad av vägförbindelserna inom Nordkalotten är en nödvändig förutsättning för en ändamålsenlig utveckling av näringslivet inom området. År 1958 antog rådet en rekommendation härom.

Rekommendation nr 23/1958 angående utbyggnad av vägförbindelserna på Nordkalotten

Till reg. i F, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene i Finland, Norge og Sverige i vegbudsjettene å ta særlig hensyn til behovet for utbygging av vegforbindelsene i de nordlige områder og i den utstrekning det i vedkommende land skal fremmes slik vegbygging å undersøke mulighetene for å få en særskilt post for internordiske veger på budsjettene.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1959.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 223–224).

Rekommendationen har inte genomförts.

3. Öresundsförbindelsen

Nyttan av fasta förbindelser över Öresund för att främja kontakterna mellan Danmark och Sverige är uppenbar. Härtill kommer ledens lokala betydelse i samband med en kommande örestadsbildning. Sedan 1800-talets slut har i olika sammanhang framlagts förslag om sådana förbindelser. Projektet är emellertid kostnadskrävande och komplicerat. En rekommendation om en gemensam dansk-svensk utredning antogs av Nordiska rådet 1953. Sedan detta utredningsarbete slutförts 1962, beslöt rådet vid 1963 års session rekommendera regeringarna att låta bygga en fast förbindelse över Öresund. Mot bakgrund av bl. a. vad som framkommit vid en av rådets presidium i Köpenhamn i april 1964 anordnad Öresundskonferens (NU 1964: 5) beslöt rådet vid sin trettonde session 1965 rekommendera regeringarna att fatta principbeslut om att anlägga den första fasta förbindelsen mellan Köpenhamn och Malmö.

Sedan ytterligare utredningsmaterial frambragts av de av regeringarna i Sverige och Danmark tillsatta s. k. Öresundsgrupperna, beslöt rådet 1968 rekommendera regeringarna att bedriva arbetet med öresundsfrågorna och en storflygplats på Saltholm parallellt samt påskynda detsamma med sikte på ett snabbt principbeslut.

I juni 1968 överlämnade rådets presidium till regeringarna en skrivelse från rådets trafikutskott, vari bl. a. underströks, att principbeslut snarast möjligt borde kunna träffas och att alla ansträngningar måste göras så att Danmarks och Sveriges regeringar skulle kunna framlägga förslag i ärendet till respektive parlament under 1968.

Vid rådssessionen 1969 antogs en rekommendation om att den danska och svenska

regeringen måtte träffa beslut i frågan före den 15 juli 1969. [En rekommendation angående fortsatt handläggning av Öresundsfrågorna antogs av rådet 1971.]

Rekommendation nr 4/1953 angående en fast förbindelse mellan Danmark och Sverige i Öresund

Till reg. i D, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Sverige og Danmark, at det på grundlag af fælles drøftelser foranlediger forberedende undersøgelser foretaget til belysning af de almindelige økonomiske og trafikale forudsætninger for bygningen af bro eller tunnel mellem Sverige og Danmark i Øresund.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Rekommendation nr 28/1963 angående fast Öresundsförbindelse

Till reg. i D, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark og Sverige at lade bygge en fast forbindelse over Øresund.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1965.

Rekommendation nr 35/1965 angående fast förbindelse i Öresund

Till reg. i D, S

Nordisk Råd henstiller till regeringerne i Danmark og Sverige så snart som muligt at tage initiativ til, at der træffes principbeslutning om at anlægge den

første faste forbindelse i Øresund mellem København og Malmö og om dens finansiering, samt til, at de nødvendige projekteringsarbejder sættes i gang.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Rekommendation nr 22/1968 angående storflygplats på Saltholm och en fast förbindelse över Öresund

Till reg. i D, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark og Sverige, at den videre behandling af de foreliggende forslag om anlæg af en storlufthavn på Saltholm og bygning af en tilsluttende fast forbindelse mellem Danmark og Sverige drives parallelt og fremskyndes mest muligt med henblik på, at der snarest kan træffes principbeslutninger vedrørende disse anlæg i Danmarks folketing og Sveriges riksdag.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Presidieskrivelse den 26 juni 1968 rörande fast förbindelse över Öresund och storflygplats på Saltholm

Till reg. i D, F, N, S

Till Nordiska rådets presidium har rådets trafikutskott ingivit bifogade skrivelse av den 7 juni 1968 rörande fast förbindelse över Öresund och storflygplats på Saltholm. Nordiska rådets presidium får härmed överlämna skrivelsen till regeringarna.

I trafikutskottets skrivelse konstateras bl. a. att en fast förbindelse i första hand bör placeras i läget Malmö-Köpenhamn, men att det sedermera med all säkerhet kommer att bli aktuellt att låta denna efterföljas av en fast förbindelse i Hälsingborg-Helsingør-läget. Vidkommande den sydliga förbindelsen har utskottet med frångående av Öresundsdelegationernas förslag men med ledning av de inhämtade remissutlåtandena funnit att trafikprognoserna nu

talar i den riktningen att det torde bli nödvändigt att bygga hela bron som sexfilig väg. Utskottet framhåller vidare att principbeslut bör kunna träffas snarast möjligt, och att alla ansträngningar måste göras så att Danmarks och Sveriges regeringar kan framlägga förslag i ärendet i respektive parlament under år 1968.

Rekommendation nr 21/1969 angående beslut i Öresundsfrågorna

Till reg. i D, S

Nordisk Råd henstiller

a) til Danmarks og Sveriges regeringer, at de i samråd med de andre nordiske lande før den 15. juli 1969 træffer de fornødne beslutninger vedrørende storlufthavn på Saltholm og anlæg af den første faste forbindelse over Øresund.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

[Rekommendation nr 15/1971 angående fortsatt handläggning av Öresundsfrågorna]

Till reg. i D, S

Nordisk Råd anbefaler,

1. att Danmarks regering foranlediger, at der så snart som muligt træffes endelig beslutning med angivelse af de nødvendige tidsfrister om anlæg af storlufthavnen på Saltholm, og

2. at Danmarks og Sveriges regeringer snarest derefter tilendebringer forhandlingerne om bygning af den faste forbindelse mellem København og Malmö og indgår aftale om bygningen.

Regeringarnas åtgärder

De danska och svenska regeringarna tillsatte i mars 1954 var sin kommitté, de s. k. Öresundsdelegationerna, med uppgift att i gemenskap utreda förutsättningarna för att bygga en fast förbindelse över Öresund. Delegationerna överlämnade i november 1962 sitt betänkande till regeringarna. I betän-

kandet framhölls, att en kombinerad väg- och järnvägsförbindelse mellan Helsingør och Helsingborg var den bästa lösningen för hela Öresundstrafiken till lägsta ekonomiska insats.

Under den därpå följande remissbehandlingen samt den offentliga debatten framkom åtskilliga synpunkter på betänkandet vilket föranledde regeringarna att under våren 1964 tillsätta de båda s. k. Öresundsgrupperna med uppgift att överarbeta och å jourföra det material, som Öresundsdelegationerna redovisat. Öresundsgrupperna överlämnade sitt betänkande till regeringarna i november 1967 (NU 1967: 14). Resultatet kan sammanfattas i följande tre punkter:

1. Starka skäl talar för att den första fasta förbindelsen över Öresund bör anläggas mellan Malmö och Köpenhamn och vara färdig senast 1980.

2. 10 år senare – och i varje fall före år 2000 – finns det sannolikt underlag för en vägförbindelse också mellan Helsingborg och Helsingør kombinerad med en enkelspårig järnväg. Redan tidigare kan det dock bli motiverat att bygga en separat järnvägsförbindelse i det norra läget.

3. Kostnaderna för ett broalternativ Malmö-Köpenhamn beräknas till 815 miljoner svenska kronor, för en kombinerad väg- och järnvägsbro i norr till 800 miljoner svenska kronor.

Öresundsgruppernas resultat talar sålunda för att en sydlig vägförbindelse bör byggas först, medan Öresundsdelegationerna gav förord för en kombinerad nordlig förbindelse.

I september 1967 tillsatte den danske trafikministern ett särskilt utskott, det s. k. Saltholmsudvalget, med uppgift att närmare belysa möjligheterna att etablera en flygplats på Saltholm och en fast förbindelse mellan Köpenhamn och Malmö. Saltholmsudvalget, vars betänkande avgavs i januari 1968 (NU 1968: 2-3), förordade bestämt ett snabbt beslut beträffande såväl flygplatsen som bron. Vad beträffar Öresundsförbindelsen konstaterade udvalget, att en flygplats på Saltholm och en fast förbindelse i KM-linjen bör planläggas och utföras i samma regi.

I februari 1968 tillsatte kommunikationsministrarna i Danmark och Sverige särskilda ämbetsmannadelegationer med uppgift att i samarbete förbereda regeringsöverlägg-

ningar i sådana frågor rörande fast förbindelse över Öresund och storflygplats i Öresundsregionen som är gemensamma för de båda länderna. Bl. a. med anledning av synpunkter som framförts vid remissbehandlingen av föreliggande utredningar har delegationerna kompletterat och reviderat utredningsmaterialet. Danska och svenska regeringsförhandlingar inleddes i april 1969. Till grund för överläggningarna har legat ett svenskt förslag till avtal om en fast vägförbindelse mellan Malmö och Köpenhamn. Man har enats om att leden skall gå från Limhamn till en plats norr om Dragør och tangeri Saltholms södra del. För fortsatta förhandlingar är danska utredningar om bl. a. den planerade storflygplatsen av betydelse. Först när dessa kompletterande utredningar utförts och föranlett ställningstaganden från den danska regeringens sida, kan regeringsöverläggningar om den fasta förbindelsen mellan Malmö och Köpenhamn fortsätta.

Rekommendation nr 4/1953 har genomförts.

Rekommendationerna nr 28/1963, 35/1965, 22/1968 och 21/1969 samt pre-sidiets skrivelse är under utredning.

4. Norsk-svenska mellanriksvägar

Över den långa landgränsen mellan Norge och den svenska landsdelen Norrland, som omfattar mer än 2/3 av norsk-svenska gränsens totala sträckning, finns endast tre vägar av den kvalitet att de med säkerhet kan hållas öppna för biltrafik året runt. Den sydligaste går från Røros i Norge till Sveg, den mellersta från Stjørdal över Storlien till Ånn och den nordligaste från Verdalsøra till Duved. Behovet av nya mellanriksvägar har påtalats i olika sammanhang. Bland de sträckningar som varit aktuella märks särskilt de båda vägarna över Umbukta-Tärna och över Graddis. Dessa vägfrågor togs upp i Nordiska rådet genom ett tilläggsförslag 1957. Därefter kom särskilda utredningar till stånd rörande olika alternativ för byggande av nya mellanriksvägar. Resultaten av dessa undersökningar publicerades till Nordiska rådets session 1959 (se Nordiska rådet, 7:e sess., 1959, s. 399-585). Under utredningsarbetet behandlades den sydligare av de båda förut nämnda vägförbindelserna, Tärnavägen, med olika alternativa sträckningar. En rekommendation om att genomföra utredningsförslagen antogs av Nordiska rådet 1959. 1962 antogs en rekommendation till den norska och svenska regeringen om att samordna vägbyggandet för att uppnå gränsen samtidigt. 1963 rekommenderades regeringarna att samordna byggandet av aktuella mellanriksvägar. 1966 antogs en rekommendation om att regeringarna snarast måtte bygga Umbukta- och Graddis-vägarna och om snabbutredningar i fråga om en mellanriksväg Kiruna-Nordnorge. 1969 antogs en rekommendation om utbyggnad av E 18, om förbättring av riksväg 61/2 på sträckan Arvika-Kongsvinger och om förbättringar av vägen Mora-Malung-Stöllet-Torsby-Kongsvinger. Vid rådets adertonde

session antogs en rekommendation angående Blå vägens utbyggnad till Europaväg.

Rekommendation nr 13/1959 angående vägförbindelse mellan Nordland fylke och Sverige

Till reg. i N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Norge och Sverige att pröva möjligheterna att inom en nära framtid utbygga en av de vägförbindelser mellan Nordland fylke och Sverige, som behandlas i de verkställda utredningarna (Sak A 4, 1969).

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Rekommendation nr 20/1962 angående mellanriksväg över Graddis

Till reg. i N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene i Norge og Sverige å samordne byggingen av vegen over Graddis, således at man når frem til grensen samtidig.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Rekommendation nr 14/1963 angående byggande av mellanriksvägar

Till reg. N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringerne i Norge og Sverige at påse, at der mellem landene snarest optages kontakt for

at skabe en samordning ved bygningen af de aktuelle mellemrigsveje.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Rekommendation nr 10/1966 angående norsk-svenska mellanriksvägar

Till reg. i N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Norge og Sverige

a) snarest muligt at bygge Graddis- og Umbukta-vejene og

b) at fremskynde den igangværende udredning af problemerne i forbindelse med bygning af en vej mellem Kiruna og Nordnorge mest muligt med henblik på, at der snarest kan træffes principbeslutning om bygning af denne mellemrigsvej.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Rekommendation nr 13/1969 angående utbyggnad av E 18

Till reg. i N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Norge och Sverige

1. att bygga ut E 18 till högre standard

2. att förbättra riksväg 61/2 på sträckan Arvika-Kongsvinger samt

3. att utreda möjligheterna att genom punktvisa förbättringsåtgärder höja standarden på vägen Mora-Malung-Stöllet-Torsby-Kongsvinger så att den lämpar sig även för relativt tung trafik.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Rekommendation nr 16/1970 angående Blå vägens utbyggnad till Europaväg

Till reg. i F, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland, Sverige og Norge i fællesskab at foretage en henvendelse til Europavejkommissionen om, at Europavej 79 fra Helsingfors til Vasa for-

længes over Kvarken med den nuværende »Blå vägen» fra Holmsund over Umeå (svensk lensvej 362) til Storuman (nuværende rigsveje 92 og 93), fra Storuman til rigsgrænsen (svensk lensvej 361) ved Umbukta og derfra til Mo i Rana (norsk rigsvej 77) og videre til Nesna.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

På initiativ av svenska väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hölls i Luleå i september 1963 ett sammanträde med representanter för centrala och regionala norska och svenska myndigheter. Härvid behandlades frågor rörande utbyggnad av följande två mellanriksvägsförbindelser, nämligen dels förbindelsen från Sädvaluspen i Arjeplogs kommun till Graddis i Nordlands fylke (Graddis-vägen), dels förbindelsen från Kiruna stad med anknytning till det norska vägnätet inom Tromsø-Nordland fylken (Kiruna-vägen). Kommunikationsministrarna i de båda länderna tillsatte en kontaktgrupp med uppgift att bl. a. framlägga förslag som kunde läggas till grund för en samordning av frågor rörande utbyggnad och förbättring av de viktigaste mellanriksvägarna. Utskottet avgav sitt betänkande »Enkelte mellomrigsveger mellom Norge og Sverige» (NU 1965: 3) i januari 1965. Utskottets förslag avsåg dels fullföljande av den påbörjade utbyggnaden av Umbukta-vägen till helårsväg före utgången av år 1971, dels norskt ställningstagande före sommaren 1965 till utbyggnaden av Graddis-vägen med sikte på att få den färdig före 1974, dels uppskov tills vidare med frågan om utbyggnad av vägförbindelsen Kiruna-Nordnorge, dels tillsättande av ett svensk-norskt utskott för att behandla frågor om koordinering av den fortsatta planeringen och utbyggnaden.

Umbukta- och Graddisvägarna. Stortinget beslöt den 26 maj 1965 att bygga ut mellanriksvägförbindelsen Mo i Rana-riksgränsen vid Umbukta samt Storjord-riksgränsen vid Graddis i enlighet med samferdseldepartementets förslag i St.prp.nr. 118 (1964-1965). Samferdseldepartementets förslag, som var i överensstämmelse med förslaget från det svensk-norska kontaktutskottet, tog

sikte på att i huvudsak fullfölja utbyggnaden av Umbukta-vägen till tvåspårig väg före utgången av 1970, och att bygga ut Graddis-vägen till tvåspårig väg före 1974.

Utbyggnaden av mellanriksvägarna över Umbukta och Graddis har igångsatts och vägarna beräknas kunna tas i bruk senast 1971 respektive 1974 i den standard som förutsatts.

Kirunavägen. I ovannämnda proposition uttalade samferdseldepartementet beträffande vägförbindelsen Kiruna-Nordnorge, att departementet i samarbete med svenska myndigheter skulle söka närmare klarlägga under vilka förutsättningar en dylik mellanriksväg kan realiseras.

Den svenska regeringen förklarade i april 1965 att från militär synpunkt hinder inte förelåg mot utbyggnad av den i gällande flerårsplan redovisade vägen Kiruna-Rensjön. I fråga om utbyggnad på svensk sida av mellanriksvägen Kiruna-Nordnorge i övrigt uppdrogs åt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att i samråd med militära myndigheter utreda möjligheterna att tillgodose de försvarspolitiskt betingade önskemålen i fråga om vägens sträckning och utformning m. m. och att beräkna kostnaderna för företagets genomförande. Sedan begärda utredningar slutförts meddelade den svenska regeringen 1967 att de militära skäl, som kan anföras mot en mellanriksväg Kiruna-Nordnorge, inte skulle utgöra hinder mot att vägen kom till stånd och anknöts till väg Kiruna-Rensjön.

I september 1965 tillsattes en norsk-svensk arbetsgrupp med uppgift att klarlägga tekniska, ekonomiska och trafikmässiga frågor i samband med byggande av en mellanriksväg Kiruna-Nordnorge. Arbetsgruppens förslag framlades den 10 februari 1967 (NU 1967: 3). Förslaget innehöll en genomgång av företagna utredningar och förslag till linjeföring och utformning av en dylik mellanriksväg, beräknade byggtider samt anläggnings- och underhållskostnader. Vägen föreslogs byggd mellan Kiruna och Narvik och på sydsidan av Torne träsk. Anläggningskostnaderna för sex meter bred väg från Kiruna till Narvik beräknades i 1965 års priser till 113 miljoner norska kronor på svenska sidan och 19 miljoner norska kronor på den norska sidan.

Kirunavägen har inte kunnat upptagas i vare sig norska eller svenska vägplaner för

den förra delen av 1970-talet. I förslag till Norsk Vegplan för perioden 1974-77 har den emellertid tagits med. Svenska och norska vägmyndigheter upprättar nu i samråd en arbetsplan för utbyggnaden. Projekteringsarbetet har påbörjats.

E 18, riksvägen Arvika-Kongsvinger och vägen Mora-Kongsvinger. E 18 är på norska sidan under utbyggnad till motorväg på sträckan Oslo-Vinterbru. Ombyggnad till motorväg av vägen inom Østfold fylke igångsattes 1970/71 på sträckan Askershus grense-Askim. Man planerar vidare en motorväg för sträckan Askim-Mysen och en utbyggnad av sträckan Mysen-Ørje till en vägbredd av 10 meter. Tidsplanen för dessa sträckor är ännu inte fastlagd. Riksvägen mellan Kongsvinger-riksgränsen-(Arvika) tillåter trafik med 8 tons axeltryck och har en vägbredd på mellan 6-8 meter. Man avser inte att förbättra denna väg de närmaste åren. På vägen Kongsvinger-Torsby-Stöllet (-Malung-Mora) har skett vissa förstärkningar och sträckan har öppnats för 8-tons axeltryck.

På svenska sidan pågår arbeten med E 18 och väg 61 på delen Arvika-riksgränsen. Vägen Mora-Torsby-riksgränsen tillåter nu trafik med 10 tons axeltryck och 16 tons boggitryck.

Blå vägens utbyggnad till Europaväg. Blå vägen är ännu inte utbyggd för tung trafik i hela sin sträckning. Färjeförbindelsen över Kvarken har hittills upprätthållits endast under sommarhalvåret. Så länge inte nödvändiga förbättringar utförts kan de internationella transporterna på Blå vägen inte få en sådan omfattning att vägen bör inlemmas i det internationella huvudvägnätet. Den utbyggnad som för närvarande pågår av Blå vägen förväntas vara avslutad 1973.

Rekommendationerna nr 13/1959 och 14/1963 har genomförts.

Rekommendationerna nr 20/1962 och 10/1966 är under genomförande.

Rekommendation nr 13/1969 är delvis under genomförande.

Rekommendation nr 16/1970 har inte genomförts.

5. Norsk-finska mellanriksvägar

En rekommendation till regeringarna om en vägförbindelse mellan Sevettijärvi och riksväg nr 50 i Neiden antogs av Nordiska rådet 1963. Sedan beslut fattats om anläggning av den finska delen av vägförbindelsen före utgången av 1970 antog rådet 1969 en rekommendation till Norges regering om att påskynda arbetena på den norska sidan. [Vid rådets session 1971 antogs en rekommendation i syfte att undersöka möjligheterna att bygga en mellanriksväg mellan Virtaniemi och Tjærebukten.]

Rekommendation nr 4/1963 angående vägförbindelse mellan Sevettijärvi och riksväg nr 50 i Neiden

Till reg. i N, F

Nordisk Råd henstiller til regjeringene i Norge og Finland å undersøke mulighetene for bygging av vei fra Sevettijärvi til riksvei nr. 50 i Neiden.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Rekommendation nr 30/1969 angående vägförbindelse mellan Sevettijärvi och Neiden

Till reg. i N

Nordisk Råd henstiller til Norges regering snarest at træffe beslutning om standarden for den norske del av vejforbindelsen mellem Sevettijärvi og riksvej 6 i Neiden og at fremskynde bygningen af vejen således, at den er færdig inden udgangen af 1970.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

[Rekommendation nr 4/1971 angående en mellanriksväg mellan Virtaniemi och Tjærebukten]

Till reg. i F, N

Nordisk Råd anbefaler regeringerne i Finland og Norge snarest at undersøge mulighederne for at bygge en mellemrigsvej mellem Virtaniemi og Tjærebukten.

Regeringarnas åtgärder

Vad den finska vägsträckningen beträffar leder från Kaamanen i Inari en ca 95 kilometer lång gångstig via Partakko i Väylä till Sevettijärvi. Gångstigen har iståndsatts så att den kan trafikeras med lätta motorfordon. Försättningen utgöres av en ca 35 kilometer gångstig från Sevettijärvi via Räkkijärvi till norska gränsen, och har under 1969 även den gjorts farbar för lätta motorfordon. För år 1969 anslogs 600 000 mark till vägförbättringar. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen avser att i den utsträckning trafiken det påkallar, förbättra vägen Kaamanen-Sevettijärvi-Riksvägen nr 6 så att den kan ändras till landsväg.

Vägen Neiden-Sevettijärvi byggs som fylkesväg enligt vegklasse III A, med 4,5 m planeringsbredd. Väglängden från Neiden till gränsen till Finland är 11 km. Arbetet är i gång, och vägen skall grovplaneras 1970. Vägen togs i bruk år 1970 och byggnadsarbetet beräknas vara helt klart 1972.

Rekommendationerna nr 4/1963 och 30/1969 är under genomförande.

6. Bilfärjeförbindelserna mellan Finland och Sverige

I syfte att få till stånd en ändamålsenlig färjeled mellan Finland och Sverige antogs vid Nordiska rådets sessioner 1962 och 1964 rekommendationer om bilfärjeförbindelse Finland-Åland-Sverige. Tidigare hade nya linjer växt fram okontrollerat och föranlett stora investeringar, vilkas framtida värde kunde diskuteras. En arbetsgrupp avgav i juli 1966 rapport med »Förslag till europavägförbindelse mellan Finland och Sverige med anknytning till Åland» (NU 1966: 5), varefter rådet vid 1967 års session beslöt anta en rekommendation till regeringarna om att genomföra arbetsgruppens förslag. Vid rådets session 1970 antogs en rekommendation om att bygga en bro över Muonio älv vid Karesuando.

Rekommendation nr 22/1962 angående bilfärjeförbindelserna mellan Finland och Sverige

Till reg. i F, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland och Sverige at undersøge mulighederne og behovet for at samordne arbejdet med oprettelse af hensigtsmæssige regulære færgeforbindelser for automobiltrafikken mellem Finland og Sverige, herunder forbindelser over Åland.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1965.

Rekommendation nr 8/1964 angående bilfärjeförbindelser mellan Finland och Sverige

Till reg. i F, S

Nordiska rådet rekommenderar rege-

ringarna i Finland och Sverige att till-sätta en gemensam arbetsgrupp med uppgift att framlägga förslag till huvudsträckningen för en i Europavägsystemet ingående bilfärjeförbindelse mellan Finland och Sverige med anknytning till Åland.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

Rekommendation nr 29/1967 angående Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige

Till reg. i F, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland och Sverige att genomföra förslaget till Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige med anknytning till Åland i enlighet med arbetsgruppens förslag (NU 1966: 5).

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Rekommendation nr 15/1970 angående bro vid Karesuando

Till reg. i F, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland og Sverige at bygge en bro over Muonio elv ved Karesuando.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Våren 1964 tillsattes en gemensam finsk-svensk arbetsgrupp för att utreda färjförbindelserna mellan Finland och Sverige. Arbetsgruppen överlämnade den 15 juli 1966 till regeringarna sin rapport med »Förslag till Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige med anknytning till Åland» (NU 1966: 5). Utredningen utmynnar i följande rekommendationer:

1. Att färjförbindelse mellan Finland och Sverige med anknytning till Åland snarast inlemmas i Europavägsystemet med vägbeteckningen E 3;

2. Att Europavägen E 3 inom Sverige förlängs från Stockholm längs riksväg 76 till Frötuna och därifrån vidare till Norrtälje och Kapellskär;

3. Att Europavägen E 3 inom Finland – efter anknytning till Åland – leds vidare över Åbo längs nuvarande Europaväg E 80 (riksväg 1) till Helsingfors och därifrån till Finlands östra riksgräns (vid Vaalimaa);

4. Att vägen Frötuna–Kapellskär planenligt utbygges till högre standard;

5. Att en förläggning av färjhamnen i Åbo till Reso vik eftersträvas;

6. Samt att färjlägen och övriga hamnanläggningar bör vara i det allmännas ägo och bedrivas så att enhetlig planering och fri konkurrens befrämjas.

I Finland har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen den 20 juni 1968 tillställt ministeriet för kommunikationsväsendet och allmänna arbetena ett förslag till komplettering och ändring av Europavägarna i Finland. I förslaget ingår även ifrågavarande vägförbindelse mellan Finland och Sverige. Förslag till förlängning av väg E 3 från Stockholms till Norrtälje och över Åland vidare till Åbo och via Helsingfors till Vaalimaa har av svenska och finska myndigheter framlagts för Europakommissionens landtransportkommitté. Denna har godtagit förslaget under sin session i Genève den 1–4 februari 1971. Svenska regeringen har i beslut den 23 april 1971 förlängt E 3 till Norrtälje och Kapellskär med anknytning till Finland.

Vid gränsen mellan Finland och Sverige vid Karesuando sköts färjtrafiken över Muonio älv av vägmyndigheterna i Sverige. Den nuvarande färjans ersättande med bro är sålunda i främsta rummet beroende av svenska myndigheters åtgärder. Frågan har prö-

vats i samband med upprättandet av flerårsplaner för vägbyggandet under perioden 1970–74. Företaget har inte kunnat inrymmas i planerna. Frågan skall prövas på nytt vid den revidering av flerårsplanerna som skall ske hösten 1972.

Rekommendationerna nr 22/1962 och 8/1964 har genomförts.

Rekommendation nr 29/1967 är under genomförande.

Rekommendation nr 15/1970 är under utredning.

D. Järnvägstrafik

På detta område har rådet i första hand försökt få till stånd en samordning av taxor och befordringsregler (punkt 1). Rådet har

vidare rekommenderat ett samarbete mellan länderna vid anskaffande av järnvägs-vagnar (punkt 4).

1. Samordning av taxor och befordringsregler

En närmare samordning av järnvägstrafiken har inom Nordiska rådet ansetts vara ett naturligt led i det nordiska samarbetet. Vad taxesättningen beträffar har en tanke varit att järnvägstaxorna inte skall vara nationellt begränsade utan gemensamma för hela Norden. År 1955 antog rådet en rekommendation om att till rådet måtte överlämnas rapporter rörande framstegen på detta samarbetsområde. Sedan den s. k. Nordiska tariffkommittén 1963 avgivit betänkande med förslag till vissa samnordiska tariffåtgärder, antog rådet 1964 en rekommendation till regeringarna om att försöksvis tillämpa de föreslagna taxorna.

År 1969 riktade rådets presidium en skrivelse till regeringarna angående större likformighet beträffande reglerna för gruppreserabatt på nordiska järnvägar. I en undersökning som utförts av rådets trafikutskott hade man nämligen funnit att åldersgränsen för erhållande av rabatt skilde sig beträffande Norge och övriga nordiska länder.

Rekommendation nr 9/1955 angående samordning av järnvägstaxorna m. m.

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att tillställa rådet rapporter över de framsteg som uppnås med avseende å samordningen av järnvägstaxor och andra bestämmelser rörande befordring med järnväg.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 15/1964 angående samordning av järnvägstaxorna för godstrafik

Till reg. i D, F, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige, at de i overensstemmelse med et af Nordisk Tarifkomité i sommeren 1963 fremsat forslag forsøgsvis vil anvende et system af ensartede jernbanetakster for visse arter af gods som et første skridt henimot indførelse af en nordisk enhedstarif for jernbanegods.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1965.

Presidieskrivelse den 2 juni 1969 angående gruppreserabatter på nordiska järnvägar¹

Till reg. i D, F, N, S

— — — — —
— — — får presidiet hemställa till regeringarna att söka åstadkomma större likformighet vad gäller bestämmelserna i Norden rörande gruppresor med järnväg.

Regeringarnas åtgärder

Vad angår persontrafiken har bl. a. retur-biljetter fått samma giltighetstid i hela Norden. Reglerna för gruppresor för ungdomar

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 18:e sess., 1970, s. 2287—2288.

har på åtskilliga punkter förenhetligats. Bestämmelserna om rätt till uppehåll under resan har standardiserats och liberaliserats. Inköp av färdbiljetter och inskrivning av resgods kan ske på alla stationer.

Vad godstrafiken beträffar tillsattes i september 1959 Nordiska tariffkommittén för utredning av nordiska godstaxefrågor. Kommitténs betänkande överlämnades sommaren 1963 till järnvägsstyrelserna i de fyra länderna. I betänkandet föreslogs att ett nytt tariffsystem försöksvis skulle genomföras under viss tid. Förslaget innebar införande av enhetliga nordiska järnvägstaxor för såväl vagnslastgods som vissa arter av styckegods. Vid avståndsberäkningarna skulle ingen hänsyn tas till eventuell gränspassage.

De s. k. nordiska enhetstarifferna (NET-tariffer) infördes på försök fr. o. m. den 1 april 1964 för vagnslastsändningar av ett begränsat sortiment varor. Då erfarenheterna av tarifferna var goda infördes fr. o. m. 1 januari 1965 enhetstariffer för all vagnslast (exklusive lapplandsmalm) *mellan Sverige och Norge*. Senare samma år infördes NET-tariffer på försök även för vissa gods transporter mellan Danmark och Sverige.

Fr. o. m. den 15 mars 1967 avlöstes den *svensk-finska* försökstariffen av enhetstaxor för all vagnslast mellan Finland och Sverige.

Samtidigt med devalveringen av den danska kronan upphävdes från 1 april 1968 den *dansk-svenska* försökstariffen. Anledningen var bl. a. att införande av egentlig NET-tariff mellan Danmark och Sverige ansågs nära förestående. Detta har emellertid ännu inte skett.

Beträffande presidieskrivelsen uttalade statens järnvägar 1969 att för gruppresor mellan de nordiska länderna samt för expediering av gruppresor i ett nordiskt land för lokal resa i ett annat nordiskt land gäller föreskrifterna i Internationell tariff för befordran av resande och resgods, den s. k. TCV-tariffen, som utgör tariffgrundval för järnvägsresor i Europa. SJ ansåg, att expedieringen av gruppresor i nordisk trafik kan ske på grundval av nämnda föreskrifter utan större olägenheter och att de olikheter som fortfarande finns mellan ländernas lokala taxeföreskrifter inte utgör något mera väsentligt problem.

Syftet med rekommendation nr 9/1955 har uppnåtts.

Rekommendation nr 15/1964 har delvis genomförts.

Presidieskrivelsen har inte genomförts.

2. Rabatterade järnvägsbiljetter

I Danmark, Finland, Norge och Sverige gäller bestämmelser som medför förmånliga priser på järnvägsbiljetter för äldre personer. I länderna gäller skilda ordningar, men envar av dessa jämställer medborgare i de övriga nordiska länderna med landets egna medborgare. År 1967 beslöt rådet rekommendera regeringarna vidtagna åtgärder för att uppnå ett bättre utnyttjande av existerande möjligheter för äldre att resa billigt i Norden.

Rekommendation nr 30/1967 angående utsträckt giltighet för rabatterade järnvägsbiljetter

Till reg. i D, F, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige, at der søges opnået en bedre udnyttelse af den eksisterende adgang for ældre til at rejse billigt i Norden.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Regeringarnas åtgärder

Efter överläggningar mellan de nordiska järnvägsförvaltningarna träffades hösten 1967 överenskommelse om ömsesidig försäljning av biljetter till rabatterat pris för äldre personer. Sedermera har expedieringen av sådana biljetter underlättats och deras försäljningsområde vidgats. Vid den nordiska personsamtrafikkonferensen i Åre i april 1968 beslöts, att föreskrifter för utfärdande av pensionärsbiljetter skall tas in

i respektive järnvägsförvaltnings internationella tariffer för lokala kupongbiljetter. Genom beslutet har alla danska, finska, norska och svenska resebyråer som tilldelas ifrågavarande tariffpublikationer möjlighet att utfärda de nordiska järnvägarnas pensionärsbiljetter. Dessa tariffpublikationer distribueras till huvuddelen av resebyråerna i länderna. Eftersom försäljningen av rabatterade pensionärsbiljetter från början var anförtrodd endast vissa större resebyråer har försäljningsområdet för biljetterna härigenom utökats. I de officiella tidtabellerna har intagits upplysningar angående gällande rabattförmåner m. m. i grannländerna.

Syftet med rekommendationen har uppnåtts.

3. Transittrafiken över Trondheim

Den 9 mars 1956 undertecknades ett norsk-svenskt avtal rörande transittrafik över hamnar i Trondheimsfjorden. Avtalet innehöll tre huvudpunkter, nämligen byggande av en mellanriksväg över Storlien och av en oljehamn i Muruvik samt reduktion av järnvägstaxorna för godstrafiken över Storlien. De två första punkterna i avtalet är uppfyllda. Vad järnvägstaxorna beträffar har en undantagstariff skapats för undvikande av gränspassagen förorsakar eliminering av fraktsatsens degressivitet. Undantagstariffen och övriga vidtagna åtgärder har emellertid inte haft åsyftad verkan. Den hamnkapacitet som byggdes ut i Trondheim för att möta den väntade ökningen av transittrafiken har i stor utsträckning tagits i anspråk av den inhemska godstrafiken. Transittrafiken har under senare år via Hummelvikshamnen uppgått till 50 à 66 tusen ton per år och via Trondheim mellan 3 och 11 tusen ton per år. Under stränga isvintrar i Sverige har emellertid noterats betydligt högre tal. Denna ökning av transittrafiken har man haft svårigheter med på grund av att Trondheims hamn inte längre har något stort kapacitetsöverskott som kan utnyttjas för en plötslig och kortvarig topp i transittrafiken. Mot denna bakgrund antog Nordiska rådet 1968 en rekommendation till regeringarna om att överväga möjligheterna att utvidga transittrafiken över Trondheim samt att träffa avtal om Muruvikanläggningens utnyttjande som reservhamn för transittrafik även av torrgods.

Rekommendation nr 9/1968 angående utbyggnad av transittrafiken över Trondheim

Till reg. i N, S

Nordiska rådet rekommenderar rege-

ringarna i Norge och Sverige

1. att medverka till att diskussioner inleds rörande möjligheterna att utvidga transittrafiken över Trondheimsleden.

2. att träffa avtal om Muruvikanläggningens utnyttjande som reservhamn för transittrafiken av torrgods.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

1. Trondheimsleden

Den svenska hamnutredningen lade i juni 1969 fram ett principbetänkande om hamnväsendets framtida utformning i Sverige. Formerna för den fortsatta hanteringen av hamnproblematiken i anslutning till hamnutredningens betänkande redovisades för riksdagen i 1971 års statsverksproposition. Hamnutredningen fortsätter sitt arbete och kommer därvid bl. a. att överväga frågan om vintersjöfartens ändamålsenliga uppläggning på Norrland. I sammanhanget torde också komma att kartläggas vilket värde kontinuerliga transporter har för det norrländska näringslivet. Resultatet av hamnutredningens arbete anses vara av betydelse för bedömning av omfattningen av transittrafiken över Trondheim. Eventuella överläggningar i detta ämne mellan norska och svenska regeringarna kan därför enligt svenska regeringens komma att tas upp först när hamnutredningens arbete avslutats.

2. Muruviksanläggningen

I Muruvik nära Trondheim har Sverige i enlighet med ett avtal mellan Norge och

Sverige en mindre hamnanläggning och ett oljeupplag insprängt i berget. Dessa anläggningar har hittills använts i mycket liten utsträckning. Norska regeringen har i anledning av rekommendationen meddelat att det i avtalen mellan Norge och Sverige rörande transittrafiken över hamnar i Trondheimsfjorden bl. a. är bestämt, att Muruvik-anläggningen i avspänningstider eller efter särskilt tillstånd från de norska myndigheterna kan utnyttjas för andra varor än olja.

Rekommendationen har inte genomförts.

4. Anskaffande av järnvägsvagnar

Ett samarbete mellan de nordiska järnvägsföretagen i fråga om inköp och produktion av järnvägsvagnar har inom Nordiska rådet ansetts kunna möjliggöra betydande besparingar. En rekommendation i frågan antogs av rådet 1968.

Rekommendation nr 25/1968 angående samarbete vid anskaffande av järnvägsvagnar

Till reg. i D, F, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at foretage en undersøgelse af mulighederne for at opnå besparelser ved et nordisk samarbejde vedrørende produktion og/eller indkøb af jernbanevogne.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Vid presidiets sammanträde i oktober 1968 beslöts vidare att en annan arbetsgrupp skulle tillsättas för att göra en första kartläggning av förutsättningarna för nordiskt samarbete i fråga om underhåll av den rullande materielen. Arbetsgruppens rapport framlades i augusti 1969. Den behandlades av Nordiska järnvägarnas samarbetspresidium i november 1969. Det beslöts därvid att även konsekvenserna av mervärdeskatten samt tullreglerna skulle klarläggas. Arbetet härmed pågår.

Rekommendationen är under utredning.

Regeringarnas åtgärder

Nordiska järnvägarnas samarbetspresidium beslöt vid sammanträde i Stockholm den 29 oktober 1968, att en arbetsgrupp skulle lägga fram förslag om samordning av inköpsverksamheten. Syftet var bl. a. att genom enhetliga specifikationer och leveransvillkor möjliggöra fördelaktigare, helst gemensamma inköp. Arbetsgruppen avgav sin slutrapport i maj 1970. Vid de nordiska järnvägarnas samarbetspresidium i Helsingfors den 9 juni 1970 behandlades rapporten. Rapporten har hittills inte föranlett vidare åtgärder.

E. Sjötrafik

På sjötrafikens område har rådets verksamhet framför allt inriktats på att få till stånd enhetliga trafikregler (punkt 1–3). Vissa frå-

gor rörande säkerheten till sjöss har aktualiserats (punkt 4–5) liksom spørgsmålet om samverkan vid isbrytning (punkt 6).

1. Enhetliga sjötrafikregler

I samtliga nordiska länders farvatten gäller internationella regler för undvikande av sammanstötning till sjöss (1960 års sjövägsregler). I fråga om de grundläggande bestämmelserna råder således full enhetlighet i Norden. De internationella bestämmelserna kompletteras i varje land med särskilda bestämmelser om bl. a. ljus- och ljudsignaler. Dessa bestämmelser uppvisade tidigare betydande skillnader från ett land till ett annat. Mot bakgrund av den internordiska sjötrafikens tillväxt har det ansetts otillfredsställande att ett inte oväsentligt antal av de regler som gäller för sjötrafiken i de nordiska farvattnen varierar från land till land. Rådet beslöt därför 1963 rikta en rekommendation till regeringarna om att förenhetliga sjötrafikreglerna.

Rekommendation nr 24/1963 angående enhetliga sjötrafikregler

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne snarast at lade foretage en undersøgelse af mulighederne for at indføre ensartede søvejsregler i de nordiske landes indre farvande.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendationen har behandlats vid möten mellan representanter för de nordiska sjöfartsmyndigheterna, varvid enighet uppnåts om att eftersträva enhetlighet i de sakliga bestämmelserna och lämna varje land fritt att själv avfatta de formella bestämmelserna.

Saklig enhetlighet har ansetts kunna uppnås om bestämmelserna angående:

1. ljusföring på timmerflottar,
2. ljusföring på linfärjor,
3. signalfigurer och ljusföring på fartyg som går längre sträckor med aktern före,
4. signaler för mudderverk,
5. signal för fartyg från vilket dykare är sysselsatt i undervattensarbete, samt
6. ankring i allmän farled.

Nya sjötrafikregler har trätt i kraft i Danmark, Finland, Norge och Sverige den 1 september 1965 enligt följande:

Danmark: Bekendtgørelse nr. 49 af 11. marts 1965 om særlige regler for sejlats m. m. i visse danske farvande.

Finland: Förordning den 18 juni 1965 innefattande regler till förekommande av sammanstötningar i inre farvatten (338/1965).

Norge: Særskilte sjøveisregler for norsk innenlands farvann av 3. mars 1965 til forebygging av sammenstøt på sjøen.

Sverige: Kungörelse den 15 juni 1965 om ändring i sjötrafikförordningen den 18 maj 1962 (nr 150) (SFS 454/1965).

Ordagrann enhetlighet har genom dessa bestämmelser uppnåts i de ovan uppräknade punkterna 2, 3, 4 och 5. I bestämmelserna angående punkterna 1 och 6 kvarstår smärre olikheter. Efter ytterligare samråd mellan sjöfartsmyndigheterna åren 1967–68 har i stort sett enhetliga bestämmelser genomförts i de fyra länderna ifråga om ljussignaler för

7. fartyg som bogserar oljebehållare,
8. timmerflotte som bogseras,
9. mindre motorbåtar och segelbåtar.

Rekommendationen har genomförts.

2. Sjövägsregler för stora fartyg

Den ökande användningen av allt större fartyg inom sjöfarten – speciellt för oljetransporter – reser en rad problem, vilka nödvändiggör särskilda bestämmelser för att eliminera de risker av olika slag, som användandet av dylika fartyg i trånga, starkt trafikerade farvatten medför. En förbättring av redan existerande sjömärkning krävs, liksom detaljerade mätningar, fördjupningsarbeten m. m. En rekommendation antogs av Nordiska rådet vid 1969 års session i syfte att få till stånd en ändring av de internationella sjövägsreglerna för stora fartyg vid trafik i farvatten där denna medför särskilda risker.

Rekommendation nr 19/1969 angående sjövägsregler för stora fartyg

Till reg. i D, F, N, S

Nordisk Råd henstiller til Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regeringer i fællesskab at tage initiativet til en ændring af de internationale søvejsregler for store skibe under passage af farvande, hvor sejlads med sådanne skibe medfører særlige risici.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Regeringarnas åtgärder

IMCO:s sjätte församling beslöt i oktober 1969 inkalla till en internationell konferens 1972 med sikte på en genomgripande revision av de internationella sjövägsreglerna och en samordning av de enskilda länder-

nas bestämmelser. De nordiska regeringarna har beslutat samarbeta inför och vid nämnda konferens.

Rekommendationen har inte genomförts.

3. Utprickning av farvatten

För utprickning av farvattnen kring de nordiska ländernas kuster användes tidigare olika system. I Finland, Norge och Sverige utprickades farvattnen enligt det s. k. väderstreckssystemet, medan i Danmark det s. k. sidosystemet användes. Den omständigheten, att i samma farvatten olika länder tillämpade skilda regler beträffande utprickning av farleder vållade besvär och olägenheter för sjöfarten. Inte minst var detta fallet, då varandra liknande sjömärken hade olika innebörd i olika länder. En rekommendation om enhetliga regler för utprickning av farvatten antogs därför av Nordiska rådet 1959.

Rekommendation nr 1/1959 angående enhetliga regler för utprickning av farvatten

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för ett förenhetligande av reglerna för utprickning av farvatten.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Regeringarnas åtgärder

En överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om enhetliga regler för utprickning av farvatten undertecknades i Helsingfors den 18 september 1962 av Danmark, Finland och Sverige samt den 24 september 1962 av Norge. Överenskommelsen trädde i kraft den 18 oktober samma år och skulle vara genomförd senast den

1 juli 1965. Överenskommelsen innebar i huvudsak att i Danmark färgsättningen ändrades på bojar och prickar, att i Norge och Finland i förekommande fall vissa ändringar gjordes på prickar och bojar, samt att i Sverige bl. a. prickar och bojar färgsattes enligt samma system, som följdes i Finland och Norge.

De olikartade geografiska förhållandena vid de nordiska ländernas kuster kunde inte lämnas obeaktade vid utarbetandet av utkastet till överenskommelsen. Möjligheterna att erhålla ett helt enhetligt utprickningssystem var därför begränsade. Bestämmelserna ansågs dock minska möjligheterna till missuppfattningar om utprickning i de nordiska farvattnen och därigenom öka säkerheten till sjöss i dessa farvatten.

Rekommendationen har delvis genomförts.

4. Beredskap mot fartygskatastrofer

Ett särskilt problem vid användningen av bl. a. s. k. supertankers är de katastrofala följder för kuster och naturliv, som oljeutsläpp kan medföra. Internationellt samarbete för att lösa detta problem pågår bl. a. inom sjöfartsorganisationen IMCO och har resulterat i konventionen år 1954 till förhindrande av havsvattnets förorening genom olja och konventionen år 1969 om kuststats rätt att ingripa när olja förorenar eller befaras förorena havet. Den största faran för oljeföroreningar föreligger emellertid vid grundstötningar eller kollisioner varför det är nödvändigt att upprätta en beredskap för bekämpning av oljan. En rekommendation i detta syfte antogs av Nordiska rådet vid dess sjuttonde session 1969.¹

Rekommendation nr 20/1969 angående beredskap vid katastrofer i inre farvatten

Till reg. i D, F, N, S

Nordisk Råd henstiller til Danmarks, Finlands, Norges og Sveriges regeringer at gennemføre et effektivt beredskab til afhjælpning af katastrofer og skader, som kan opstå i de indre nordiske farvande, om muligt i samarbejde med andre stater, som grænser til disse farvande.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Den 8 december 1967 träffades i Köpenhamn överenskommelse mellan Danmark,

Finland, Norge och Sverige om samarbete i fråga om kontrollen av efterlevnaden av bestämmelser till förhindrande av havsvattnets förorening genom olja (1967 års Köpenhamns-överenskommelse). Denna trädde i kraft den 8 januari 1968. Samarbetet enligt överenskommelsen är inte geografiskt bestämt till sin utsträckning.

Den 9 juni 1969 undertecknade Sverige och Danmark samt Belgien, Frankrike, Nederländerna, Storbritannien och Förbundsrepubliken Tyskland ett avtal om åtgärder mot oljeskador m. m. inom nordsjöområdet (Nordsjö-avtalet). Avtalet är tillämpligt när olja, som förorenar eller förutses komma att förorena havet inom nordsjöområdet (inkl. Skagerack), innebär en allvarlig och överhängande fara för en eller flera fördragsslutande staters kuster eller därtill knutna intressen. Enligt avtalet åtar sig de fördragsslutande parterna att hålla varandra underrättade om bl. a. nationell organisation för oljeskydd och nya erfarenheter i kampen mot oljeskador, att lämna meddelande om olyckshändelser och oljebälten som allvarligt kan hota annan fördragsslutande stat och att uppmana sina fartygsbefälhavare och flygplanspiloter att rapportera sådana olyckshändelser och oljebälten.

För att få till stånd en överenskommelse liknande Nordsjö-avtalet i fråga om Östersjön med angränsande vikar och sund (Bottnenviken, Bottenhavet, Finska viken, Öresund och Bälten samt Kattegatt) inbjöd i början av juni 1969 det svenska sjöfartsverket motsvarande myndigheter i övriga berörda länder till överläggningar. Dessa hölls i Visby den 3–5 september 1969. I överlägg-

¹ Se även s. 39–40.

ningarna deltog representanter för sjöfartsverket, danska Oljeforureningsrådet, sjöfartsstyrelsen i Finland, Wasser- und Schiffahrtsdirektion, Kiel, samt representanter för Tyska demokratiska republiken, Polska folkrepubliken och Sovjetunionen. Man ansåg det vara en angelägen uppgift att förhindra förorening av östersjöområdet och att detta endast kan uppnås genom samverkan mellan alla östersjöländerna. Sådan samverkan borde, enligt deltagarna, regleras genom ett avtal, utformat i huvudsak efter samma grunder som Nordsjö-avtalet. Representanterna för Tyska demokratiska republiken, Polska folkrepubliken och Sovjetunionen ansåg att en sådan överenskommelse kunde träffas endast mellan regeringarna i alla de berörda staterna. Övriga delegationer menade att ett avtal borde träffas mellan de direkt berörda myndigheterna. Ehuru sålunda samförstånd rådde om praktisk samverkan vid bekämpande av svårare oljeutsläpp i Östersjön, uppnåddes inte någon formell överenskommelse. Såsom en fortsättning och uppföljning arrangerades en ny motsvarande konferens mellan delegationer från samtliga berörda länder i augusti 1970, likaledes i Visby. Inte heller denna konferens ledde till formellt avtal. Man enades dock i sak om att i fråga om nämnda farvatten tillämpa principer motsvarande dem som gäller enligt Nordsjöavtalet.

Vid ämbetsmannaöverläggningar i Stockholm den 4 december 1969 konstaterades, att med uttrycket »de indre nordiske farvande» enligt rekommendationen måste avses Nordsjön, Skagerack, Kattegatt och Östersjön med angränsande vikar och sund (Öresund och Bälten samt Bottenhavet, Botenviken och Finska viken). Vidare konstaterades, att rekommendationens syfte får anses väl täckt i fråga om Nordsjön och Skagerack genom Nordsjö-avtalet, då detta träder i kraft också för Norge, men att avtalet inte gäller övriga farvatten. Beträffande dessa senare farvatten diskuterades frågan om sättet att genom avtal lämpligast bestämma det samarbete som erfordras för att genomföra den beredskap som avses med rekommendationen. Man enades om att – i avvaktan på att en överenskommelse kan träffas mellan alla östersjöländer – frågan bäst skulle kunna lösas genom att 1967 års Köpenhamnsöverenskommelse förses med

bestämmelser om aktiv samverkan enligt grunderna för Nordsjö-avtalet. Överläggningar härom avslutades i maj 1970. Man enades därvid om förslag till ny utvidgad överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om samarbete i fråga om oljeföroreningar i havet. 1967 års överenskommelse avses upphöra att gälla när den nya överenskommelsen träder i kraft.

Förslaget innebär att ramen för samarbetet vidgas till att avse även inbördes bistånd vid bekämpning av löskommen olja samt viss samordning av oljeskyddsberedskapen och av myndigheternas åtgärder. På ett par punkter går förslaget längre än överenskommelsen mellan Danmark, Norge och Sverige samt övriga fem nordsjöstater om samarbete vid oljeförorening i nordsjöområdet. Liksom i 1967 års Köpenhamnsöverenskommelse görs i förslaget ingen geografisk begränsning för avtalets tillämpning.

I Sverige godkändes förslaget till ny överenskommelse den 14 januari 1971, i Norge den 24 maj s. å. Förslaget har sedermera även godkänts i Danmark. Proposition i ämnet behandlas för närvarande i riksdagen i Finland.

Rekommendationen är under genomförande.

5. Sjöräddning i Nordsjön

Mellan de nordiska ländernas organ för sjö-
räddning pågår sedan 1956 ett samarbete i
fastare former. Vad angår Nordsjön har det
förelegat behov att inom detta havsområde
stationera ett fartyg med den dubbla upp-
giften att vara väderskepp och räddnings-
kryssare.

Rekommendation nr 27/1957 angående nor- disk samverkan för sjöräddning i Nordsjön

Till reg. i D, N, S

Nordiska rådet rekommenderar rege-
ringarna i Danmark, Norge och Sveri-
ge att överväga möjligheterna för sam-
verkan i syfte att öka säkerheten för
fisket, sjöfarten och luftfarten i Nord-
sjö-området och att skaffa pålitligt och
behövligt observationsunderlag för den
internationella väderlekstjänsten samt
att i dessa syften även upptaga gemen-
samma överläggningar med övriga
Nordsjö-länders regeringar.

*Rekommendationen slutbehandlad av
rådet 1959.*

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961
(NU 1962: 8, s. 230–231).

Rekommendationen har genomförts.

6. Isbrytarsamarbete

Vid Nordiska rådets session 1957 togs frågan om ett nordiskt isbrytarsamarbete upp. Någon rekommendation antogs inte, eftersom det framkom att ett samarbete redan ägde rum mellan de nordiska länderna i fråga om isbrytarverksamhet. Inom de nationella isbrytarmyndigheterna igångsattes emellertid arbetet med att utarbeta en överenskommelse. Då på detta sätt ett första utkast till en sådan överenskommelse mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om samverkan vid isbrytning uppgjorts, aktualiserades frågan ånyo i rådet vid sessionen 1959.

Rekommendation nr 2/1959 angående samverkan vid isbrytning

Till reg. i D, F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att ingå en överenskommelse om samverkan vid isbrytning i huvudsaklig överensstämmelse med det utkast till sådan överenskommelse, som bifogats Nordiska samfärdselkommitténs berättelse till rådets sjunde session (Sak C 4/1959).

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 229–230).

Rekommendationen har genomförts.

F. Flygtrafik

På flygtrafikområdet har Nordiska rådet bland annat försökt få till stånd en effektivare samarbetsorganisation (punkt 1). En gemensam nordisk politik ifråga om charterflyg har även förordats (punkt 2). Stor uppmärksamhet har rådet vidare ägnat frågan

om flygplatsproblemen i Öresundsregionen (punkt 3). I övrigt har rådet rekommenderat förbättrade flygförbindelser mellan de nordliga delarna av Norge, Sverige och Finland (punkt 4).

1. Nordisk luftfartsteknisk myndighet

Samarbetet mellan luftfartsmyndigheterna i Skandinavien sker inom ramen för s. k. luftfartsmöten, vilka regelmässigt hålles varannan månad. Vid mötena behandlas bl. a. frågor rörande tolkning och tillämpning av de skandinaviska ländernas luftfartsavtal med andra länder, om ändring av sådana avtal och om nya avtal m. m. Luftfartsmötena har inte befogenhet att fatta beslut; detta ankommer på de nationella luftfartsmyndigheterna. 1965 restes i rådet frågan huruvida det var lämpligt att för det luftfartspolitiska samarbetet inrätta ett gemensamt permanent arbetande organ och huruvida ett sådant borde ges rätt att träffa bindande beslut.

[Vid nordiska rådets nittonde session 1971 antogs dels en rekommendation angående förbud mot överljudsplan i Norden, dels en rekommendation angående åtgärder mot flygkapning.]

Rekommendation nr 30/1965 angående beslutande organ för luftfartstekniska frågor

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at foretage en undersøgelse af forudsætningerne for at oprette et fælles organ vedrørende luftfartstekniske spørgsmål og for at give et sådant organ ret til at træffe endelige beslutninger.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

[Rekommendation 16/1971 angående förbud mot överljudsplan i Norden]

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anbefaler regeringerne

1. i fællesskab snarest at udstede uvilkårligt forbud mod, at civile overlydsfly flyver over land på en sådan måde, at lydknaldene når jorden,

2. at virke for igangsættelse af internationale undersøgelser *dels* vedrørende virkningen af lydknald over hav og *dels* vedrørende den mest hensigtsmæssige måde til regulering af benyttelse af overlydsfly over hav og

3. at lade eksperter fra de nordiske lande deltage i ICAO's fortsatte udredningsarbejde vedrørende overlydsfly.

[Rekommendation nr 17/1971 angående åtgärder mot flygkapning]

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anbefaler regeringerne

1. snarest muligt at ratificere Haagkonventionen mod kapring af fly,

2. internationalt at virke for, at andre stater snarest muligt ratificerer konventionen, samt

3. at støtte forslag, som tilsigter en hurtigere procedure for ratifikation af konventioner på luftfartens område.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendationen har behandlats vid möten mellan de nordiska trafikministrarna. Dessa har ansett att behov inte föreligger av ett gemensamt beslutande organ för luftfartstekniska frågor. De existerande samarbetsformerna är, enligt ministrarna, fullt tillfredsställande.

Rekommendation nr 30/1965 har inte genomförts.

LIBRARY OF L. BRUNN - GÖTTINGEN

2. Charterflyg

I Danmark, Norge och Sverige utarbetades under 1960–1963 gemensamma riktlinjer för handläggning av ansökningar om charterflyg till internationella destinationer, vilka riktlinjer också tillämpats av luftfartsmyndigheterna sedan 1964. Dessa riktlinjer har bl. a. inneburit en stark återhållsamhet gentemot utomeuropeiska charterflygningar. Vid Nordiska rådets session 1967 antogs en rekommendation till regeringarna om enhetliga och liberala bestämmelser i fråga om charterflygningar.

En skrivelse från rådets presidium till regeringarna om liberaliserade regler för charterflyg avgavs i maj 1970.

Rekommendation nr 25/1967 angående gemensam politik beträffande charterflyg

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i de nordiske lande – under rimelig hensyntagen til de selskaber, som driver ruteflyvning – at virke for indførelse af ensartede bestemmelser vedrørende charterflyvning og at fastsætte disse bestemmelser så liberale som muligt og tilfredsstillende ud fra et sikkerhedssynspunkt.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Presidieskrivelse den 4 maj 1970 angående liberalisering av regler för charterflyg¹

Till reg. i D, F, I, N, S

Med instämmande i trafikutskottets skrivelse får presidiet härmed överläm-

na hänvändelsen från Sterling Airways A/S i anslutning till rådets rekommendation nr 25/1967.²

Regeringarnas åtgärder

År 1966 tillsattes en skandinavisk interdepartemental arbetsgrupp med uppdrag att företa en översyn i vissa hänseenden av de skandinaviska reglerna om charterflygtrafik. Arbetsgruppen avgav sitt betänkande den 8 maj 1968. Frågan behandlades därefter av trafikministrarna i Danmark, Norge och Sverige vid ett möte i Köpenhamn den 26 augusti 1968, varvid man enades om att med stor uppmärksamhet följa utvecklingen av sällskapsresetrafiken med charterflyg. Beslut fattades vidare om att i fortsättningen tillämpa bestämmelserna vid meddelande av tillstånd i de tre länderna till sällskapsresetrafik med charterflyg under iakttagande av följande:

Tillstånd för regelbundna sällskapsresor med charterflyg till platser utom Europa och det icke europeiska medelhavsområdet samt Kanarieöarna och Madeira kan först meddelas efter överenskommelse mellan de tre länderna i varje särskilt fall. Sällskapsresor med charterflyg skall kunna genomföras även om i resan deltar mindre än 15 personer med samma researrangemang. För varje sådan grupp skall emel-

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 19 sess., 1971, s. 2390.

² Den 16 februari 1970 inkom till Nordiska rådets trafikutskott en skrivelse från Sterling Airways A/S med anmodan att rådet skulle rekommendera de nordiska ländernas luftfartsstyrelser, att luftfartspolitikerna måtte liberaliseras för att möjliggöra charterresor till mera avlägsna resmål. I trafikutskottets skrivelse anmodas regeringarna att överväga dessa synpunkter i samband med den fortsatta behandlingen av rek. 25/1967.

lertid minst 15 platser vara bokade av researrangören och reserverade i flyget. Platser som sålunda är reserverade för en grupp får inte utnyttjas för befordran av passagerare som inte ingår i gruppen.

Fortsatta förhandlingar har därefter ägt rum mellan berörda departement/ministerier. Dessa synes dock inte ha avsatt något konkret resultat.

Rekommendationen och presidieskrivelsen har delvis genomförts.

3. Flygplatsproblemen i Öresundsregionen

Att flygplatsfrågorna i Öresundsregionen måste lösas i dansk-svensk samverkan har i Nordiska rådet ansetts vara uppenbart. Luft- rummet inom regionen är så begränsat att isolerade nationella utbyggnader i praktiken är otänkbara. Den interkontinentala trafiken ombesörjs av stora och snabba flygplan. Förutsättningen för att resenärer från de nordiska länderna skall kunna utnyttja nya färdmedel av detta slag effektivt är främst att en flygplats med tillräckligt trafikunderlag finns att tillgå. Endast de nordiska länderna sammantagna – eller i vart fall några av dem – torde kunna erbjuda ett sådant trafikunderlag. En storflygplats har av både geografiska och andra skäl ansetts böra lokaliseras till Öresundsregionen.

Mot denna bakgrund rekommenderade Nordiska rådet år 1965 de nordiska regeringarna att undersöka möjligheterna för en gemensam lösning av flygplatsproblemen i Öresundsregionen, i första hand om det var möjligt att förlägga en storflygplats till Saltholm. År 1966 antog rådet en rekommendation till de svenska och danska regeringarna att inpassa planläggningen av lokala flygplatser i Öresundsområdet i den allmänna plan för flygplatsfrågorna som efterlysts med den tidigare rekommendationen. Bakgrunden till den senare hemställan till regeringarna var de svenska planerna på att i Skåne anlägga en ersättningsflygplats för Bulltofta. Vid 1967 års session beslöt rådet anta en rekommendation bl. a. om att etablera en närmare kontakt mellan regeringarna och berörda myndigheter i Danmark och Sverige. Vid 1968 års session rekommenderades regeringarna att den vidare behandlingen av frågan om en storflygplats på Saltholm och en fast förbindelse över Öresund skulle bedrivas paral-

lellt och påskyndas så mycket som möjligt i syfte att principbeslut snarast kunde träffas av ländernas parlament. I juni 1968 riktade rådets presidium en skrivelse till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige rörande samråd mellan å ena sidan ett av danska folketinget tillsatt särskilt utskott för luftfartsfrågor och å andra sidan representanter för övriga nordiska länder. Vid 1969 års session antogs en rekommendation till regeringarna i Danmark och Sverige om att i samråd med övriga nordiska länder före den 15 juli 1969 fatta nödvändiga beslut i fråga om flygfältet och den fasta förbindelsen. [Vid 1971 års session antogs en rekommendation om fortsatt handläggning av Öresundsfrågorna.]

Rekommendation nr 34/1965 angående storflygplats i Öresundsregionen

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller till regeringerne at undersøge mulighederne for en fælles løsning af lufthavnsproblemerne i Øresunds-regionen, og herved i første række undersøge mulighederne for at lægge en eventuel storlufthavn på øen Saltholm i Øresund.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Rekommendation nr 27/1966 angående planläggning av lokala flygplatser inom Öresundsregionen

Till reg. i D, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark og Sverige at indpasse planlægningen af lokale flyvepladser inden for Øresunds-området i den generelle plan for ordningen af den civile flyvetrafik inden for området, som de nordiske lande i overensstemmelse med rekommandation nr. 34/1965 skulle udarbejde i fællesskab.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Rekommendation nr 28/1967 angående luftfartsförhållandena i Öresundsområdet

Till reg. i D, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark og Sverige snarest mulig at udvide og styrke samarbejdet vedrørende en undersøgelse af hele spørgsmålet om luftfartsforholdene i Øresunds-området. Dette kan eventuelt ske ved på et passende tidspunkt at nedsætte en fælles arbejdsgruppe. Regeringerne bør give de regionale og kommunale myndigheder mulighed for at deltage i disse undersøgelser på en hensigtsmæssig måde. De to regeringer bør desuden under udredningsarbejdet opretholde kontakt med de øvrige nordiske regeringer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Rekommendation nr 22/1968 angående storflygplats på Saltholm och en fast förbindelse över Öresund

Till reg. i D, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Danmark og Sverige, at den videre behandling af de foreliggende forslag om anlæg af en storlufthavn på Saltholm og bygning af en tilsluttende fast forbindelse mellem Danmark og Sverige drives parallelt og fremskyndes mest muligt med henblik på, at der

snarest kan træffes principbeslutninger vedrørende disse anlæg i Danmarks folketing og Sveriges riksdag.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Presidieskrivelse den 26 juni 1968 angående fast förbindelse över Öresund och storflygplats på Saltholm

Till reg. i D, F, N, S

Till Nordiska rådets presidium har rådets trafikutskott ingivit bifogade skrivelse av den 7 juni 1968 rörande fast förbindelse över Öresund och storflygplats på Saltholm. Nordiska rådets presidium får härmed överlämna skrivelser till regeringarna.

I utskottets skrivelse framhålls bl. a. följande:

Utskottet har sig bekant att man på dansk sida har tillsatt ett utskott på 21 personer representerande folketingets olika partier och att detta utskott fått sig förelagt att så snabbt som möjligt studera de båda alternativen Saltholm respektive Sydamager för dansk storflygplats och avge förslag till folketinget. Det synes utskottet angeläget att erinra om att nordiska och i första hand svenska intressen i hög grad är berörda i denna sak och att det därför måste finnas former för medverkan från berörda länders sida genom samråd med detta utskott, innan man där är färdig att ta slutlig ställning. Önskvärt är också att man i Finland och Norge närmare överväger de intressen dessa länder kan ha i flygplatsfrågorna i Öresundsregionen. Givetvis är det en önskan från utskottets sida att den framtida storflygplatsen blir ett gemensamt nordiskt företag.

Rekommendation nr 21/1969 angående beslut i Öresundsfrågorna

Till reg. i D, S

Nordisk Råd henstiller

a) til Danmarks og Sveriges regeringer, at de i samråd med de andre nordiske lande før den 15. juli 1969 træffer de fornødne beslutninger ved-

rørende storlufthavn på Saltholm og anlæg af den første faste forbindelse over Øresund, og

b) til Danmarks regering att give den svenske regering tillsagn om, at denne lufthavn vil blive benyttet på en sådan måde, at uacceptable forstyrrelser for svensk område undgås.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

[Rekommendation nr 15/1971 angående fortsatt handläggning av Öresundsfrågorna]

Till reg. i D, S

Nordisk Råd anbefaler,

1. at Danmarks regering foranlediger, att der så snart som muligt træffes endelig beslutning med angivelse af de nødvendige tidsfrister om anlæg af storlufthavnen på Saltholm, og

2. at Danmarks og Sveriges regeringer snarest derefter tilendebringer forhandlingerne om bygning af den faste forbindelse mellem København og Malmö og indgår aftale om bygningen.

Regeringarnas åtgärder

Utvecklingen i Danmark.

1. År 1962 igångsattes i Danmark en utredning rörande Köpenhamns lufthamns framtid. Utredningen skulle bl. a. överväga frågan om att förlägga en storflygplats till ön Saltholm i Öresund.

I betänkandet, som avgavs den 8 februari 1968, konstaterades, att såväl Saltholm som Sydamager var lämpad för anläggning av en storflygplats. I fråga om luftrumsproblemen meddelades i betänkandet att Svedakommittén i en rapport i juni 1967 framlagt ett ändrat förslag till flygvägssystem i södra Sverige och östra Danmark och att detta förslag innebar en radikal ändring av underlaget för bedömning av storflygplatsprojektet.

2. Den 12 september 1967 tillsatte den danske ministern för offentlige arbejder en expertgrupp, det s. k. Saltholms-udvalget, med uppgift att utreda de tekniska problemen i samband med ett snabbt genomförande av

en lufthamn på Saltholm på basis av Öresundsbrokonsortiets alternativa förslag till utfyllnadsarbeten m. m. på Saltholm.

Den 10 januari 1968 avgav Saltholmsudvalget »Redogørelse vedrørende lufthavn og fast forbindelse København og Malmö» (NU 1968: 2-3).¹ Udvalget konstaterade, att Saltholm i alla hänseenden måste anses lämpad för en nordisk storflygplatsanläggning, att första etappen av lufthamnen och de fasta förbindelserna kan vara färdig 1976, att de samlade investeringarna härtill beräknas till 3,9 miljarder danska kronor i 1967 års priser, och att projektets genomförande inte kräver annat offentligt stöd än statsgaranti i samband med upptagande av utländska lån.

3. Den 28 november 1968 avgav det av danska folkettinget tillsatta utskottet (jfr ovan 1968 års presidieskrivelse) betänkande rörande problemen kring placeringen av en framtida lufthamn och inplaceringen av en fast förbindelse över Öresund i Köpenhamn-Malmö-linjen i lufthamnsanläggningen. Ett flertal av folketingsutskottets medlemmar förordade att den kommande lufthamnen skulle anläggas på Saltholm.

4. Den 3 februari 1969 avgav en av den danska regeringen tillsatt ämbetsmannagrupp redogørelse med en samhällsekonomisk värdering av de alternativa lufthamnsanläggningarna (Saltholm och Sydamager).

5. Den 18 februari 1969 framlade den danske ministern för offentlige arbejder lagförslag om placeringen av en ny Köpenhamns lufthamn. Enligt förslaget skulle ministern bemyndigas att utarbeta en plan för ett etappvis genomförande av en ny lufthamn på Saltholm för att avlösa Köpenhamns lufthamn, Kastrup. Vid lagförslagets framläggande upplystes bl. a. att den danske regeringen därvid sökte erhålla nödvändigt underlag för att ta upp förhandlingar med den svenska regeringen rörande vissa spörsmål i fråga om anläggande av en dansk lufthamn på Saltholm och genomförande av en eller flera fasta Öresundsförbindelser. Genom lagförslaget önskade regeringen före Nordiska rådets sjuttonde session tillkännage, att de genomförda utredningarna fört till resultat att Danmark kunde ansluta sig

¹ Angående fast vägförbindelse, se s. 441—443.

till Nordiska rådets tidigare rekommendationer om lufthamnens placering på Saltholm. Vid folketingsdebatten den 20 februari 1969 var en överväldigande majoritet för lufthamnens placering på Saltholm och lagförslaget antogs som lov nr 166 af 30 april 1969 om placeringen af en ny Københavns lufthavn.

Den 31 oktober 1969 avgav det s. k. PAU-udvalget (Planlegnings- og anlægsudvalget vedrørende Københavns lufthavn) betänkandet »Programplan for Københavns lufthavn Saltholm». Udvalget föreslår en total utflyttning från Kastrup till Saltholm senast år 1985.

Utvecklingen i Sverige

År 1964 igångsattes i Sverige undersökningar och förhandlingar rörande möjligheterna att ersätta Bulltofta flygfält i Malmö med en ny flygplats för Malmö-regionen med sådan placering och utformning att nuvarande hinder för övergång till jettrafik eliminerades.

I juni 1967 framlade svenska luftfartsverket förslag till lokalisering av en ersättningsflygplats för Bulltofta. Den nya flygplatsen för Malmö-regionen föreslogs bli förlagd till Sturup, ca 25 km öster om Malmö och ca 5 km öster om ett tidigare diskuterat läge vid Holmeja.

Danskt-svenskt samarbete

Den 31 maj 1965 avhölls i Köpenhamn ett nordiskt trafikministermöte rörande lufthamnsfrågorna i Öresundsregionen. Från svensk sida gav man därvid uttryck för den uppfattningen att föreliggande problem närmast avsåg om en dansk lufthamn eventuellt skulle ersättas med en annan dansk lufthamn och att lösningen av denna fråga principiellt måste åvila Danmark. Man var dock villig att medverka vid lösningen av de rent flygledningstekniska frågorna i anslutning härtill.

Hösten 1966 avgav den dansk-svenska s. k. Svedagruppen, som består av flygledningsexperter från de två länderna, rapport rörande trafikledningsproblem i samband med dels Saltholmprojektet, dels projektet om en lufthamn vid Kongelunden på Sydamager. Enligt rapporterna var de två projekten inte förenliga med existerande och planlagda danska och svenska civila och militära flygfält i Öresundsregionen.

Svedakommitténs rapporter behandlades vid ett dansk-svenskt ämbetsmannamöte den 20 januari 1967 i Köpenhamn. Därvid beslöts att kommittén skulle få i uppgift att utarbeta en motsvarande redogörelse beträffande en eventuell utbyggnad av Kastrups lufthamn.

I februari 1968 beslöt kommunikationsministrarna i Danmark och Sverige tillsätta ämbetsmannadelegationer med uppgift att i samarbete förbereda regeringsöverläggningar i sådana frågor rörande fast förbindelse över Öresund och storflygplats i Öresundsregionen som är gemensamma för de båda länderna.

Överläggningar mellan regeringarna inleddes i april 1969, men har senare tillfälligt avbrutits eftersom ytterligare utredning från dansk sida beträffande tidsplaneringen av Saltholmsprojektet befunnits nödvändig.

Rekommendationerna och presidieskrivelsen är under utredning.

4. Flygnätet på Nordkalotten

Nordiska rådet har som tidigare nämnts ansett det vara väsentligt att kommunikationerna inom Nordkalotten förbättras. Detta gäller inte minst flygförbindelserna. Den hittillsvarande utbyggnaden i Finland, Norge och Sverige vad beträffar de nordligare områdena har varit av nationell karaktär. Rådet har ansett det vara önskvärt att en sammanknytning av de olika ländernas flyglinjer på Nordkalotten sker. En gemensam planering vid anläggandet av nya flygplatser och vid öppnandet av nya flyglinjer har också förordats.

Rekommendation nr 21/1958 angående utbyggnad av flygnätet på Nordkalotten

Till reg. i F, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene i Finnland, Norge og Sverige å undersøke forutsetningene og mulighetene for en videre utvikling av luftrutenettet i nord.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1959.

Rekommendation nr 14/1959 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafiken inom Nordkalotten

Till reg. i F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige

1. att – efter de närmare överväganden, som synes böra ifrågakomma – i den mån så visar sig möjligt, söka genomföra eller verka för det förslag till

flygförbindelsernas utbyggnad inom Nordkalotten, som framlagts av Nordkalottkommittén i dess den 31 augusti 1959 dagtecknade utredning (Sak D 58/1959) – – –

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 231–233).

Rekommendationerna har delvis genomförts i ifrågavarande avseende.

5. Flygförbindelse Östersund—Trondheim

De nordiska ländernas nationella flygnät är ganska väl utvecklade medan det är mindre väl beställt vad beträffar tvärförbindelserna mellan Norge, Sverige och Finland. Från såväl de lokala myndigheternas som näringslivets sida har vid flera tillfällen framförts önskemål om flygförbindelse mellan Östersund och Trondheim. I december 1966 riktade berörda turistorganisationer i Norge och Sverige en skrivelse i saken till respektive regeringar. En rekommendation i saken antogs vid Nordiska rådets session 1968.

Rekommendation nr 10/1968 angående flygförbindelse Östersund—Trondheim

Till reg. i N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Norge og Sverige at støtte oprettelsen af en permanent flyveforbindelse mellem Östersund og Trondheim med tilknytning til forbindelserne til Stockholm og Finland.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rekommendationen hemställde de nordiska luftfartsmyndigheterna samma år hos SAS om en undersökning av möjligheterna att upprätta ifrågavarande flygförbindelse. Efter en undersökning upprättade SAS en förbindelse mellan de två städerna under perioden 9 februari—14 april 1968 med tre turer i veckan. Det visade sig emellertid att passagerarbeläggningen var för li-

ten för att förbindelsen skulle kunna upprätthållas.

Rekommendationen har inte genomförts.

G. Meteorologiskt samarbete

Från meteorologisk synpunkt kan Norden i vissa avseenden betraktas som ett enhetligt område. Vid avgränsningen av olika väderleksregioner inom Norden kan man inte följa riksgränserna. En samverkan vad angår väderlekstjänsten har därför ansetts naturlig.

Rekommendation nr 9/1958 angående samarbete i fråga om väderleksprognoser

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar

1. regeringarna i Danmark, Finland och Sverige att inleda samarbete om upprättande av veckoprognoser för väderleken i sådan form, att de svenska erfarenheterna på området kommer Danmark och Finland till godo samt

2. samtliga regeringar att uppdraga åt de meteorologiska institutionerna i respektive länder att uppgöra en plan för samverkan i syfte att åstadkomma långtida väderleksprognoser samt att bedriva för ändamålet erforderlig forskning och försöksverksamhet.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1959.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 233–235).

Rekommendationen har delvis genomförts.

H. Posttrafik

År 1869 ingicks mellan Danmark, Norge och Sverige bilaterala överenskommelser om utbyte av post av skilda slag. Detta nordiska postsamarbete kan ses som en förelöpare till Världspostunionen, vilken upprättades 1874. År 1919 ersattes de bilaterala överenskommelserna av en allmän postkonvention ingången av de tre nämnda länderna. Sedan Finland anslutit sig till detta samarbete 1922 och Island 1928, utbyttes sistnämnda konvention 1934 mot en ny, i vilken alla fem länderna medverkade. Den härigenom tillkomna sammanslutningen fick 1946 namnet Nordiska postföreningen. Efter hand har samarbetet mellan postförvaltningarna

i de nordiska länderna utvidgats att omfatta allt flera områden.

Arbetet har bl. a. inriktats på att skapa nordisk enhetlighet i fråga om taxor och viktgränser för olika typer av försändelser. Målsättningen har därvid varit att gällande inrikestaxor om möjligt skall tillämpas inom hela det nordiska området. Vid sidan av det arbete, som utförts av postförvaltningarna själva, bör uppmärksammas de utredningar och förslag, som avgivits av den till år 1956 verksamma Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsl m. m. Dess förslag har i stor utsträckning upptagits i rekommendationer av Nordiska rådet.

1. Allmänt postsamarbete

Det nordiska postsamarbetet har bl. a. inriktats på att skapa nordisk enhetlighet i fråga om taxor och viktgränser för olika typer av försändelser. Målsättningen har därvid varit att gällande inrikestaxor om möjligt skall tillämpas inom hela det nordiska området. En allmän rekommendation härom antogs av Nordiska rådet redan 1953. Särskilda rekommendationer har sedermera uppmärksammat speciella typer av försändelser (se s. 476 ff.).

Reglerna om försändelseslag och dimensioner m. m. varierar i vissa fall betydligt. Vissa olikheter finns även beträffande postväsendets ansvar för försändelser. Dessa spörsmål liksom frågan om postväsendets organisation uppmärksammades av rådet i en rekommendation 1968.

Rekommendation nr 2/1953 angående post- och teleunion

Till reg. i D, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til medlemsstaternes regeringer i kontakt med Finlands regering at søge samarbejdet mellem de nordiske lande på post-, telegraf- og telefonvæsenets område yderligere fremmet.

Rådet henstiller endvidere, at regeringerne lader udrede spørgsmålet om de praktiske og økonomiske mulighe-

der for en ordning, hvorefter de enkelte landes indenrigstakster for post- og telegrambesørgelse kommer til at gælde også for post og telegrammer til de andre nordiske lande, og hvorefter telefontrafikken indenfor det nordiske område baseres på ensartede zoneberegninger. Denne udredning ville efter rådets opfattelse mest hensigtsmæssigt kunne foretages af den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsl.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1957.

Rekommendation nr 12/1968 angående posttaxor m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i de nordiske lande,

c) i det nordiske postale samarbejde at tilstræbe fuldstændig ensartethed både for så vidt angår reglerne om, hvilke forsendelsesarter der modtages til befordring, og for så vidt angår bestemmelserne om tilladt størrelse, vægt og indhold m. m. for hver forsendelsesart,

d) at fastsætte ensartede regler om postvæsenets ansvar for forsendelser,

e) at undersøge mulighederne for at opnå administrative lettelse i det nordiske postsamarbejde gennem større ensartethed i de interne bestemmelser vedrørende postvæsenets virksomhed og

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendation nr 2/1953.

Nordiska postföreningen, vilken är en sammanlutning av postförvaltningarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige, har till ändamål att förbättra och utveckla postförbindelserna mellan de nordiska länderna. Föreningens allmänna verksamhet ligger sålunda inom ramen för rekommendationen. Enligt föreningens stadgar sammankommer ombud för postförvaltningarna minst en gång årligen till en konferens för revision eller komplettering av det nordiska postavtalet samt för behandling av andra postala frågor av gemensamt intresse.

Enligt nu gällande avtal angående postföreningen (ingånget 1960; se Nordisk Råd, 16. sesj., 1968, s. 411–419) tillämpas i den internordiska postutväxlingen inrikesavgifter för följande försändelseslag och särskilda tjänster:

Brev med en vikt av högst 500 gr

Postkort (enkla postkort och postkort med betalt svar)

Trycksaker med en vikt av högst 1 000 gr

Blandade försändelser med en vikt av högst 1 000 gr

Varuprov

Rekommendation

Assurans (brev och paket)

Postanvisningar

Girering

Inbetalningskort

Postförskott (brevförsändelser och paket)

Expressutdelning (brevförsändelser)

Utgivarkorsband (tillägg i förekommande fall av transitavgifter)

Tidningsöverflyttning

Mottagningsbevis

Reklamation

Avtalet omfattar alltså inte brev med en vikt överstigande 500 gr samt postpaket. Frågan om tillämpningen av inrikesportot i den internordiska trafiken vad gäller vissa för-

sändelseslag har tagits upp i Nordiska rådet i särskilda rekommendationer (se s. 476 ff.).

Rekommendation nr 12/1968.

De nordiska postförvaltningarna, som 1965 tillsatt en arbetsgrupp med uppgift att undersöka möjligheterna att i den nordiska postutväxlingen tillämpa inrikes porto för paket m. m. (se s. 476–477) beslöt vid 1968 års nordiska postkonferens att utvidga arbetsgruppens uppdrag till att omfatta samtliga i rekommendation nr 12/1968 upptagna frågeställningar.

Rekommendationens punkt c avser en samordning av de inrikes postbestämmelserna i de nordiska länderna. Nordiska postkonferensen 1969 beslöt att bordlägga frågan till efter världskongressen i Tokyo oktober–november 1969. En av nordiska postkonferensen 1970 tillsatt arbetsgrupp, som övertagit problem, tidigare behandlade i den speciella arbetsgruppen för vissa avgifter m. m. i den nordiska utväxlingen, sammanträdde i Väasky, Finland, 24–25 september 1970. Den nya arbetsgruppen behandlade en rad olika frågor, vilka rör de nordiska postverkens tillämpning av vissa beslut, som fattades vid världskongressen och som skall träda i kraft den 1 juli 1971. På de flesta punkter uppnåddes full enighet om hur besluten skall tillämpas. Frågan om arbetsgruppen skall fortsätta sitt arbete för att komma fram till en ytterligare samordning av de inrikes bestämmelserna kommer att tas upp på Nordisk postkonferens 1971.

Rekommendationens punkt d avser en nordisk samordning av ansvarighets- och ersättningsreglerna. Denna fråga behandlades inte vid arbetsgruppens möte under 1970. Den kommer att tas upp på nytt vid gruppens nästa möte.

Rekommendationens punkt e syftar till administrativa lättnader i samarbetet mellan de nordiska postförvaltningarna. Nordiska postkonferensen 1969 gjorde ett uttalande i denna fråga där det framgick att ett samarbete i enlighet med denna punkt pågår sedan länge.

Rekommendation nr 2/1953 har delvis genomförts i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 12/1968 är delvis under utredning.

2. Brevportot

I sitt den 22 maj 1954 avgivna betänkande nr 7 om nordiska posttaxor (SOU 1954: 20) lade Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. fram förslag till portosatser för den internordiska brevväxlingen. Förslagen avsåg genomförande av enhetliga portosatser, dels för brev vägande upp till 500 gr, dels för brev liggande över denna viktgräns. En rekommendation om genomförande av detta förslag antogs av Nordiska rådet 1954. I sitt slutbetänkande (SOU 1956: 45) förnyade kommittén sitt förslag beträffande brev över 500 gr. Frågan om portot för dessa försändelser togs sedermera upp av rådet i en rekommendation 1968.

Rekommendation nr 6/1954 angående internordiska post- och telegramtaxor

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene snarest mulig å gjennomføre de forslag som er fremsatt av den nordiske parlamentariske komité for friere samferdsel m. m. om post- og telegramtakstene, hvorved

a) de respektive lands innenrikspor-
to gis gyldighet for internordiske brev
opp til 500 gr.,

b) det for internordiske brev mellom
500 og 1 000 gr. fastsettes takster på
et nivå som er vesentlig lavere enn det
nåværende internasjonale, men dog så
høyt at uønsket overflytting fra pak-
kesending til brev unngås, samt fast-
settes under hensyntagen til utgiftene
ved flybefordring,

*Rekommendationen slutbehandlad av
rådet 1956 (punkt a) och 1957 (punkt
b) i ifrågavarande avseende.*

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

*Rekommendationen slutbehandlad av
rådet 1958.*

Rekommendation nr 12/1968 angående posttaxor m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i de nordiske lande,

a) at tilstræbe anvendelsen af inden-
rigs porto i den nordiske udveksling af
breve mellem 500 og 1 000 g,

*Rekommendationen ej slutbehandlad
av rådet i ifrågavarande avseende.*

Regeringarnas åtgärder

*Brev vägande högst 500 gr. Rekommanda-
tion nr 6/1954 har vad beträffar punkt a*

genomförts i samtliga nordiska länder på följande sätt:

Danmark: Förslaget har genomförts fr. o. m. den 1 juli 1955 dock, fram till 3 juli 1967, med den avvikelser, att såsom lägsta viktgräns i den internordiska utväxlingen bibehölls 20 gr, medan motsvarande viktgräns för brev inom landet var 50 gr. Efter denna tidpunkt är lägsta viktgräns även inom landet 20 gr.

Finland: Redan vid rekommendationernas antagande tillämpades inrikesportot för försändelser till annat nordiskt land i vissa viktklasser.

Norge: Portot för brev upp till 500 gr har i Norge varit detsamma för inrikes brev och brev till Danmark sedan den 1 juli 1919, till Finland sedan den 1 juni 1922, till Island sedan den 1 september 1922 (för försändelser med direktgående fartyg) och till Sverige sedan den 1 juli 1919. Före den 1 augusti 1955 gällde dock att inrikesportosatsen för viktklassen 125–500 gr i nordisk trafik tillämpades endast för viktklassen 125–250 gr medan för viktklassen 250–500 gr ett något högre porto utgick.

Sverige: Portot för brev vägande högst 500 gr har i Sverige varit detsamma för inrikes brev och för brev till Danmark sedan den 1 augusti 1924 (även den 1 juli 1919–30 september 1922), till Finland sedan den 1 augusti 1924, till Island sedan den 1 augusti 1924 och till Norge sedan den 1 augusti 1924 (även 1 juli 1916–30 september 1922).

Brev över 500 gr. Frågan behandlades vid den nordiska postkonferensen i Tällberg den 27–31 mars 1955, varvid postförvaltningarna beslöt avstyrka genomförandet av rekommendation nr 6/1954 i ifrågavarande avseende. Det ansågs bl. a. att införandet av en särskild taxa för angivna brev försändelser skulle komplicera avgiftsförhållandena i den nordiska utväxlingen. Detta får bl. a. ses mot bakgrund av att i Norge den högsta vikten för inrikes brev var 500 gr. En höjning av denna viktgräns har därefter vidtagits och är 1 000 gr sedan 1 mars 1968. År 1965 beslöt emellertid de nordiska postförvaltningarna tillsätta en arbetsgrupp med uppdrag att undersöka möjligheterna för att tillämpa inrikesporto inom Norden bl. a. för paket och för brev över 500 gr vikt. En rapport från arbetsgruppen behandlades vid

den nordiska postkonferensen i Hornbæk den 10–13 juni 1969. Arbetsgruppen gjorde i sin rapport följande uttalande beträffande brevportot:

Etter arbeidsgruppens mening er det for tiden ikke mulig å anvende innenrikske takster i den nordiske utveksling av brev mellom 500 og 1 000 gram. Hvert land bør søke å finne fram til en særskilt porto som i prinsippet ligger mellom portoen for en luftpostpakke på 1 kg og portoen for et brev inntil 520 gram internasjonalt. Det må herunder tas hensyn til den forventede overgang fra pakkepost til brevpost. Forslagene fra hvert land forutsettes lagt fram til behandling på førstkommande Nordisk Postkonferanse.

Vid sakens behandling under nordiska postkonferensen visade det sig att några länder inte hade slutfört sina beräkningar då de bl. a. ansåg, att den nya avgiftsnivån måste anpassas till de ändringar i avgiftsbestämmelserna, som skulle komma att vidtagas av världspostkongressen i Tokyo (1 oktober – 14 november 1969). Konferensen beslöt därför att bordlägga frågan till 1970 års nordiska postkonferens. Vid den nordiska postkonferensen i Karlstad den 9–11 juni 1970 enades man om att föreslå införandet av ett särskilt nordiskt porto för brev mellan 500 och 1 000 g senast fr. o. m. 1 juli 1971. Det nya portot ligger mellan motsvarande allmänt internationella porto och inrikes porto i respektive länder.

Rekommendation nr 6/1954 har genomförts i ifrågavarande avseende.

Rekommendationerna nr 11/1957 och 12/1968 är under utredning i ifrågavarande avseende.

3. Korsbandsportot

Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. avgav den 16 december 1954 sitt betänkande nr 9 om nordiska posttaxor (SOU 1953: 3) i vilket behandlades frågor avseende porto för trycksaker, affärshandlingar och varuprov, gemensamt benämnda korsbandsförsändelser. En rekommendation om genomförande av kommitténs förslag vad gäller tillämpningen av inrikesportot för dessa försändelser, införande av enhetliga viktgränser och av gemensamma bestämmelser beträffande försändelsernas innehåll antogs av Nordiska rådet 1955. I sitt slutbetänkande (SOU 1956: 45) återkom kommittén med förslag beträffande de två förstnämnda frågorna. En rekommendation i anledning härav antogs av rådet 1957. (Frågan om försändelsernas innehåll m. m. har uppmärksammats av rådet i rekommendationen nr 12/1968; se s. 474–475).

Rekommendation nr 15/1955 angående post- och teletaxor

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att snarast möjligt genomföra de av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. i betänkandena nr 9 och 10 framlagda förslagen, vilket innebär

beträffande korsbandstaxorna

1. att inrikesportot för trycksaker, affärshandlingar och varuprov intill 1 000 gram tillämpas också i den internordiska utväxlingen,

2. att viktsatserna för dessa försändelser bli desamma som de i den in-

rikes rörelsen gällande och

3. att tillämpandet av inrikesportot för korsbandsförsändelser i internordisk utväxling i första hand sker med bibehållande av de för internordiska försändelser hittills tillämpade internationella reglerna om försändelsernas innehåll, men att man för övrigt på längre sikt söker skapa gemensamma nordiska regler härom, gällande för såväl inrikes som internordiska försändelser (de gemensamma reglerna böra dock icke utesluta, att vederbörande poststyrelse fastställer speciella porton i särskilda fall, t. ex. beträffande rent lokala massförsändelser);

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1957 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

För en redogörelse för regeringarnas åtgärder i anledning av ovannämnda rekommendationer, se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 239). Härutöver må nämnas, att efter världspostkongressen i Wien 1964 de nordiska postförvaltningarna tillsatt en särskild arbetsgrupp för samordning av nya bestämmelser framför allt på korsbandsområdet. Genom gruppens arbete har likformighet uppnåtts på många områden. Sålunda har även i de nordiska ländernas inrikes rörelse kategorien affärshandlingar slopats (försändelseslaget avskaffat internationellt fr. o. m. den 1 januari 1966). Enhetlighet råder vidare beträffande medgivna tillägg för trycksaker, definitionen på varuprov samt riktlinjer för tolkning av internationella trycksaksbestämmelser etc.

Rekommendation nr 15/1955 punkt 1–2 samt rekommendation nr 11/1957 har genomförts i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 15/1955 punkt 3 har delvis genomförts.

4. Paketportot

Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. behandlade även frågan om paketportot men fann, av ekonomiska skäl, det inte möjligt att utan vidare föreslå regler om att inrikes pakettaxor skulle gälla även i internordisk trafik. I sitt slutbetänkande (SOU 1956: 45) underströk emellertid kommittén önskvärdheten av att frågan om portosatserna i den internordiska trafiken ägnades fortsatt uppmärksamhet i syfte att efter hand minska skillnaden mellan inrikes och internordiskt porto.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Frågan om avgiftssättningen för internordiska postpaket har varit föremål för fortlöpande överväganden från de nordiska postförvaltningarnas sida. Målsättningen har därvid varit densamma som den som förordats i rekommendationen.

År 1965 tillsatte de nordiska postförvaltningarna en arbetsgrupp med uppdrag att undersöka bl. a. möjligheterna att inom Norden tillämpa inrikesportot för paket. Frågan behandlades vid den Nordiska postkonferensen i Helsingfors 1971. De nordiska postförvaltningarna ansåg det inte vara möjligt att för närvarande tillämpa inrikesporto för paket inom Norden. Vid mötet i Helsingfors tillsatte man en arbetsgrupp som fick i uppgift att undersöka samarbetsmöjligheterna på det postala området, däribland frågan om paketportot.

Rekommendationen är under utredning i ifrågavarande avseende.

5. Postabonnemang och utgivarkorsband

För internordisk postbefordran av tidningar och tidskrifter gäller avgifter och villkor som inte överensstämmer med medlemsländernas inrikes bestämmelser, men som är fördelaktigare än vad som gäller på det internationella planet i övrigt. För tidningar och tidskrifter utkräver sålunda avsändarlandet vid postabonnemang eller för utgivarkorsband en transitavgift av kunden, som utgör ett tillägg till det inländska portot. År 1968 antog Nordiska rådet en rekommendation som bl. a. syftade till en övergång till inrikes porto vid internordisk postbefordran av tidningar och tidskrifter.

Rekommendation nr 12/1968 angående posttaxor m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i de nordiske lande,

-----
b) at overgå til benyttelse af indenrigs porto inden for Norden ved postbefordring af aviser og tidsskrifter, der udgives i et af de nordiske lande (postabonnement og udgiverkorsbånd),

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

De nordiska postförvaltningarna tillsatte 1965 en arbetsgrupp med uppgift att undersöka möjligheterna att i den nordiska postutväxlingen tillämpa inrikes porto för paket m. m. (se s. 476–477). Vid 1968 års nor-

diska postkonferens utvidgades arbetsgruppens uppdrag att omfatta bl. a. postabonnemang och utgivarkorsband. En rapport från arbetsgruppen behandlades vid den nordiska postkonferensen i Hornbæk den 10–13 juni 1969. På arbetsgruppens förslag gjordes följande uttalande beträffande här ifrågavarande försändelseslag:

Arbidsgruppen viser til artikkel 14 i Overenskomst om den nordiske postforening, hvorav det fremgår at oppkrevingen av transittavgifter hos abonnentene, er fakultativ. Gruppen mener at utgiverlandet nok kunne gi avkall på oppkreving av transittavgift ut fra avgiftens størrelse, men at man prinsipielt ikke bør gjøre dette så lenge det ikke synes mulig å oppnå vesentlig bedre dekning for kostnadene i den innenrikske bladtjenesten.

Överläggningar pågår mellan de nordiska postförvaltningarna om tillämpning av det allmänna internationella tidningsavtalets regler från 1 januari 1972.

Rekommendationen är under utredning.

6. Postgirot

Enligt 1960 års avtal angående Nordiska postföreningen omfattar den nordiska postgiroutväxlingen förutom girering även inbetalning med inbetalningskort till postgirokonto i annat föreningsland och utbetalning medelst utbetalningskort från postgirokonto i ett föreningsland till betalningsmottagare i annat land. Särskilda utbetalningskort krävs emellertid härför. I en rekommendation från Nordiska rådet år 1968 förordades att innehavare av postgirokonto skall kunna utnyttja de inländska utbetalningskortet också vid överföring av pengar till de övriga nordiska länderna.

Rekommendation nr 12/1968 angående posttaxor m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S
Nordisk Råd henstiller til regeringerne
i de nordiske lande,

-----
f) at fremskynde gennemførelsen af
en fællesnordisk ordning for postgiro-
udbetaling.

*Rekommendationen ej slutbehandlad
av rådet.*

Regeringarnas åtgärder

De nordiska postförvaltningarna tillsatte 1965 en arbetsgrupp med uppgift att undersöka möjligheterna att i den nordiska postutväxlingen tillämpa inrikes porto för paket m. m. (se s. 480). Vid 1968 års nordiska postkonferens beslöts att arbetsgruppens uppdrag skulle utvidgas att omfatta samtliga

i rekommendation nr 12/1968 upptagna frågeställningar.

På förslag av arbetsgruppen antogs vid 1969 års nordiska postkonferens följande uttalande beträffande postgirot:

Arbetsgruppen viser til den postgiroutbetalingstjenesten som er gjennomført innen Norden, og som stort sett må kunne anses som tilfredsstillende. Gruppen er oppmerksom på Trafikkutvalgets uttalelse om bruk av innenrikske udbetalingskort. Dette spørsmålet er imidlertid for tiden til behandling i en særskilt arbeidsgruppe.

Norska och danska postförvaltningarna har sedermera träffat avtal varigenom postgirokontoinnehavare i Norge sålunda från den 1 september 1970 med ett särskilt utbetalningskort kan överföra belopp från sina postgirokonton i Norge till Danmark för kontant utbetalning där.

Rekommendationen är under utredning.

I. Teletrafik

Vad gäller telekommunikationerna kan det nära nordiska samarbetet ledas tillbaka till år 1915. Sedan 1937 finns en Nordisk teleunion med deltagande av alla de fem nordiska länderna, vilken har till uppgift att ordna dessa kommunikationer enhetligt och på enklaste sätt. Nordiska parlamentariska

kommittén för friare samfärdsel m. m. tog under sitt arbete upp ett flertal frågor inom teletrafiken framför allt på taxeområdet. Nordiska rådet har i huvudsak byggt sina rekommendationer i ämnet på nämnda kommittés förslag.

1. Allmänt samarbete på teleområdet

Sedan 1937 finns en Nordisk teleunion, i vilken alla de fem nordiska länderna deltar. Unionen har till uppgift att ordna kommunikationerna enhetligt och på enklaste sätt. Nordiska rådet har i huvudsak byggt sina rekommendationer på detta område på Nordiska parlamentariska kommitténs för friare samfärdsel m. m. förslag.

Rekommendation nr 2/1953 angående post- och teleunion

Till reg. i D, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til medlemsstaternes regeringer i kontakt med Finlands regering at søge samarbejdet mellem de nordiske lande på — — — telegraf- og telefonvæsenets område yderligere fremmet.

Rådet henstiller endvidere, at regeringerne lader udrede spørgsmålet om de praktiske og økonomiske muligheder for en ordning, hvorefter de enkelte landes indenrigstakster for — — — telegrambesørgelse kommer til at gælde også for — — — telegrammer til de andre nordiske lande, og hvorefter telefontrafikken indenfor det nordiske område baseres på ensartede zoneberegninger. Denne udredning ville efter rådets opfattelse mest hensigtsmæssigt kunne foretages af den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1957.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 240–241). Härtill kan tilläggas att teleförvaltningarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige öppnat direkta teleförbindelser för gemensamt bruk till bl. a. Japan, Kanada och USA.

Den snabba utvecklingen av telekommunikationerna har överhuvud gjort det nödvändigt med ett allt intensivare nordiskt samarbete mellan teleförvaltningarna.

Rekommendationen har genomförts i ifrågavarande avseende.

2. Inrikes telegramtaxor

Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framlade i sitt betänkande nr 8 om nordiska teletaxor förslag om att för telegramtrafik mellan Danmark, Norge och Sverige vederbörande lands inrikes taxa skulle tillämpas. På grundval av detta förslag antog Nordiska rådet 1954 en rekommendation om internordiska post- och telegramtaxor.

Rekommendation nr 6/1954 angående internordiska post- och telegramtaxor

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene snarest mulig å gjennomføre de forslag som er fremsatt av den nordiske parlamentariske komité for friere samferdsel m. m. om post- og telegramtakstene, hvorved

-----
c) de respektive lands innenrikstakster anvendes for telegrammer mellom Danmark, Norge og Sverige

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1956 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 241–242).

Rekommendationen har genomförts i ifrågavarande avseende.

3. Enhetstaxor för viss nordisk telegramtrafik

Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. föreslog i sitt betänkande nr 8 om nordiska teletaxor att för telegram mellan Finland och Island å ena sidan samt övriga nordiska länder å andra sidan enhetliga taxor skulle fastställas. Nordiska rådet antog 1954 en rekommendation baserad på detta förslag.

Rekommendation nr 6/1954 angående internordiska post- och telegramtaxor

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene snarest mulig å gjennomføre de forslag som er fremsatt av den nordiske parlamentariske komité for friere samferdsel m. m. om post- og telegramtakstene, hvorved

-----
d) det søkes fastsatt enhetstakster for telegrammer mellom Finnland og Island på den ene side og de øvrige nordiske land på den annen side.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1956 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 242).

Rekommendationen har genomförts i ifrågavarande avseende.

4. Telex- och teleprinteravgifter

I sitt betänkande nr 10 om nordiska teletaxor lade Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. fram vissa förslag i fråga om hyresavgifterna för fasta teleprinterförbindelser och för teletaxor. Nordiska rådet antog en rekommendation i ämnet 1955.

Rekommendation nr 15/1955 angående post- och teletaxor

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att snarast möjligt genomföra de av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. i betänkandena nr 9 och 10 framlagda förslagen, vilket innebär

-----
beträffande teleprinter- och telex-
taxorna

1. att hyresavgifterna för fasta teleprinterförbindelser fastställas till $\frac{1}{3}$ av gällande avgifter för förhyrda telefonförbindelser, dock så att eventuellt förekommande ännu lägre taxor icke beröras av detta förslag,

2. att för telextaxornas vidkommande dessa sänkas enligt viss tabell genom att man i förväg tillämpar de sänkningar av telefontaxorna, vilka äro att emotse, när telenätet blivit planenligt utbyggt, och

3. att förutom den generella sänkningen av telextaxorna införas abonnemangstelexskrivningar till särskilt reducerade taxor.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1956 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 242–243). Hyresavgifterna för teleprinterförbindelser (p.1) har senare reviderats på grundval av självkostnad. Det samma gäller telextaxorna (p.2) som sålunda inte längre överensstämmer med den i rekommendationen omnämnda tabellen.

De särskilda nordiska regler för abonnemangsskrivningar (p.3), som infördes 1957, upphävdes år 1961. Orsaken var bl. a. automatisering av telexnäten och abonnenternas ringa intresse för denna service. Då numera nordiska särregler saknas tillämpas istället CCITT:s¹ bestämmelser för denna trafik.

Rekommendationen har genomförts i ifrågavarande avseende.

---

¹ Comité Consultatif International Télégraphique et Téléphonique.

5. Telefonavgifter

I sitt slutbetänkande (SOU 1956: 45) behandlade Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. även vissa taxefrågor med avseende på telefontrafiken. Kommittén stannade emellertid därvid vid att göra vissa mera allmänna uttalanden dels om en fortlöpande revision av de internordiska telefontaxorna, dels om omedelbara taxereduktioner för telefontrafiken i gränsområden.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

mark och Norge å den andra. Vid den nordiska telekonferensen 1969 beslöt man att antalet zoner skulle reduceras så att varje land utgör en zon, så när som på trafik mellan Sverige å ena sidan och Danmark och Finland å den andra. Vid trafik mellan Danmark och Sverige utgör ett mindre område på vardera sidan Öresund en särskild zon i respektive land. Vid trafik mellan Finland och Sverige utgör Åland och närmast liggande svenska kustområde en särskild zon i respektive land.

Rekommendationen har genomförts i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 243–244).

1961 beslöts att ytterligare taxesänkningar skulle ske, när den internordiska trafiken helautomatiserades. Ytterligare förändringar i zonindelningen gjordes 1967 för trafik mellan Sverige å ena sidan och Dan-

J. Passfrågor

Från senare delen av 1800-talet fram till första världskriget kunde man fritt resa från ett land till ett annat i Europa med undantag för Ryssland. Under första världskriget blev det nödvändigt även för de nordiska länderna att återinföra legitimationsskyldigheten för utlänningar, år 1914 i Finland och år 1917 i övriga nordiska länder. Denna ordning kunde avvecklas först 1929, då enligt ett mellan de fem nordiska länderna ingånget avtal, passet vid resa mellan länderna ersattes av ett nordiskt resekort. År 1930 infördes full passfrihet i trafiken mellan Danmark och Sverige. Under andra världskriget infördes åter passtvang vid resor mellan de nordiska länderna samt även viseringstvang. Detta senare avvecklades un-

der åren närmast efter krigsslutet (1945–1949).

Som ett första steg mot en fullständig passfrihet inom de nordiska länderna genomfördes från och med den 12 juli 1952 en ordning, varigenom medborgare i de nordiska länderna befriades från passkontroll vid passerandet av gränser inom Norden samt från skyldighet att vara i besittning av pass under uppehåll av intill tre månader i annat nordiskt land. Efter förslag av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. och på Nordiska rådets föranstaltande arbetades härfter vidare på att göra Norden i alla avseenden till ett enda passområde.

1. Fullständig passfrihet för nordbor

Passtvangen för nordiska medborgare vid resa inom Norden hade avskaffats redan före Nordiska rådets tillkomst. Skyldighet att inneha pass fanns dock kvar i så motto, att nordiska medborgare efter tre måneders uppehåll i annat nordiskt land än det egna var skyldiga att med företeende av pass ansöka om uppehållstillstånd. Förslag om full passfrihet framlades av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. i dess betänkande nr 4 (SOU 1953: 4).

Rekommendation nr 9/1953 angående friare samfärdsel mellan de nordiska folken

Till reg. i D, I, N, S

Nordisk Råd betragter den mellem de nordiske lande hidtil gennemførte passfrihed som et første væsentligt skridt mod et friere samkvem mellem Nordens folk.

Rådet anser det for meget ønskeligt, at arbejdet for et friere samkvem mellem de nordiske folk fortsættes.

På grundlag af de foreliggende forslag fra den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. v. hen-

stiller rådet derfor til regeringerne at drage omsorg for:

1. at passfriheden for nordboere udvides til at gælde uden tidsbegrænsning ved ophold i andet nordisk land,

-----
Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1954 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 244–245).

Rekommendationen har genomförts i ifrågavarande avseende.

2. Passfrihet för icke-nordbor

Sedan full passfrihet införts för nordbor, blev nästa led i arbetet för att göra Norden till ett enhetligt passområde att avskaffa passkontrollen för utlänningar vid resa inom Norden. Passkontrollen skulle för dessas del begränsas till det tillfälle då vederbörande inreste till Norden och det tillfälle då han åter lämnade nordiskt område. Förslag här- om framlades av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. i dess betänkande nr 6 om upphävande av all pass- kontroll vid gränserna mellan de nordiska länderna (SOU 1954: 7) och upprepades i dess slutbetänkande (SOU 1956: 45).

Åtskilliga icke-nordiska länder har an- slutit sig till konventionen den 13 decem- ber 1957 om bestämmelser för persontra- fik mellan Europarådets medlemsstater, varigenom kravet på giltigt pass frånfallits och identitetskort jämte vissa andra legiti- mationshandlingar godtas vid besök under högst 3 månader av medborgare i annan konventionsstat. Bl. a. med hänsyn till in- tresset av att gränsformaliteter inte verkar hämmande på turisttrafiken till Norden, be- slöt Nordiska rådet 1962 rekommendera re- geringarna att genom nationella bestämmel- ser av enhetligt innehåll genomföra en så- dan ordning att identitetskort ävensom pass, vilkas giltighetstid utlöper inom 5 år, i lämp- lig utsträckning kan godtas för inresa i och vistelse under 3 månader inom det nordiska passkontrollområdet, m. m.

Rekommendation nr 9/1953 angående friare samfärdsel mellan de nordiska folken

Till reg. i D, I, N, S

Nordisk Råd betrakter den mellan de nordiske lande hidtil gennemførte pas- frihed som et første væsentligt skridt

mod et friere samkvem mellem Nor- dens folk.

Rådet anser det for meget ønskeligt, at arbejdet for et friere samkvem mel- lem de nordiske folk fortsættes.

På grundlag af de foreliggende for- slag fra den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. v. hen- stiller rådet derfor til regeringerne at drage omsorg for:

-----
2. at der arbejdes videre med spørgs- målet om at lade al paskontrol falde bort ved de internordiske grænser, så- ledes at paskontrollen sker ved ind- rejse til og udrejse fra det nordiske område,

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1954 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 9/1954 angående ut- vidgad passfrihet

Till reg. i D, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringer- ne, at forslaget fra den nordiske par- lamentariske komité for friere samfærd- sel m. v. om, at pasfriheden mellem de nordiske lande udvides til at om- fatte ikke-nordboer snarest gennemfø- res, idet rådet dog tilråder, at man i stedet for indførelse af de foreslåede kontrolsedler ved et samarbejde mel- lem vedkommende myndigheder på an- den måde søger etableret den efter om- stændighederne nødvendige og ønske- lige kontrol med ikke-nordboer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 3/1960 angående ytterligare pass- och reselättnader

Till reg. i I

Nordiska rådet rekommenderar

1. Islands regering att ansluta sig till överenskommelsen av den 12 juli 1957 om upphävande av passkontrollen vid de internordiska gränserna,

-----

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1961 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 17/1962 angående legitimation vid inresa i det nordiska passområdet

Till reg. i D, F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att – med bibehållande av det nordiska passkontrollavtalets principer om enhetliga regler för reselegitimation och om fri rörlighet inom det nordiska området – genom nationella bestämmelser av enhetligt innehåll genomföra en sådan ordning att identitetskort ävensom pass, vilkas giltighetstid utlöppt inom 5 år, i lämplig utsträckning kan godtas för inresa i och vistelse under 3 månader inom det nordiska passkontrollområdet, samt att i samband därmed reglera möjligheterna att under samma tid avlägsna icke önsk-

värda utlänningar från detta område i huvudsak enhetligt i de berörda nordiska ländernas utlänningslagar.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Regeringarnas åtgärder

Den 12 juli 1957 undertecknades i Köpenhamn en överenskommelse mellan Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar om upphävande av passkontrollen vid de internordiska gränserna. Överenskommelsen trädde i kraft den 1 maj 1958. Island anslöt sig till överenskommelsen fr. o. m. den 1 januari 1966.

Vad gäller rekommendation nr 17/1962 tillsatte justitiedepartementen/ministerierna i Danmark, Finland, Norge och Sverige i november 1962 en gemensam kommitté för att utreda spørgsmålet. Kommittén avgav sitt betänkande i mars 1963, vari föreslogs, att i förbundsrepubliken Tyskland, Österrike, Schweiz och Frankrike utställda identitetskort måtte godtas som reselegitimation för inresa och uppehåll i upp till 3 månader i det nordiska passkontrollområdet, och att det i ett tilläggsprotokoll till passöverenskommelsen av den 12 juli 1957 måtte fastställas, att de i överenskommelsens bilaga 1 intagna allmänna riktlinjerna för passkontrollen ges motsvarande tillämpning i fall identitetsdokument godtas som pass. Den 20 maj 1963 undertecknades i Köpenhamn ett tilläggsprotokoll med det av kommittén föreslagna innehållet. Tilläggsprotokollet trädde i kraft den 1 juli 1963.

I Sverige har genom lag den 4 december 1963 om ändring i utlänningslagen den 30 april 1954 (SFS 1963: 620) sådan ändring vidtagits i den svenska utlänningslagen, att större enhetlighet i den nordiska utlänningslagstiftningen uppnås i fråga om möjligheterna att avlägsna inte önskvärda utlänningar.

Rekommendationerna har genomförts i ifrågavarande avseende.

3. Giltighetstid för resepass

Det ganska omständliga förfarandet vid utfärdandet av pass har lett till att myndigheterna vid de tidpunkter på året, när efterfrågan på pass kulminerar utsätts för en mycket stor arbetsbelastning. Det har visat sig omöjligt att förmå allmänheten att i någon nämnvärd grad utsprida sina ansökningar till för myndigheterna mindre arbetstyngda perioder. Mot denna bakgrund beslöt rådet 1965 rekommendera regeringarna att utsträcka giltighetstiden för resepass. Samma år aktualiserades även frågan om reduktion av avgifterna för passutfärdandet.

Rekommendation nr 14/1965 angående giltighetstid för resepass

Till reg. i F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland, Island, Norge og Sverige at udvide gyldighedstiden for pas til ti år.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

Rekommendation nr 15/1965 angående kostnader för resepass

Till reg. i F, I

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland og Island, at der ved pasudstedelse ikke opkræves større beløb i gebyr, end der medgår til dækning af omkostningerne i forbindelse med udstedelsen.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Regeringarnas åtgärder

I *Danmark* har giltighetstiden för pass varit 10 år sedan den 1 april 1963. I anledning av rekommendation nr 14/1965 har *Island* och *Norge* fr. o. m. den 1 januari 1966 övergått till bruk av pass med tio års giltighetstid. I *Sverige* tillkallade chefen för inrikesdepartementet i april 1965 en sakkunnig jämte experter att utreda frågan för svensk del. Utredningen avgav ett betänkande i februari 1966 med förslag till utsträckning av giltighetstiden i vissa fall till 10 år. Förslaget har genomförts genom kungörelse (1970: 585) om ändring i passkungörelsen och tillämpas fr. o. m. 1 april 1971. Från *finsk* sida har meddelats att man önskar bibehålla den hittillsvarande giltighetstiden på fem år.

Vad gäller rekommendation nr 15/1965 angående kostnader för resepass har från *finsk* sida meddelats, att en översyn av stämpelskattelagen, vari bl. a. stadgas angående stämpelavgiften för resepass, pågår inom finansministeriet. Några särskilda åtgärder i anledning av rekommendationen har inte vidtagits. Som följd av devalveringar, som genomförts i Finland och Island under 1967 har dock i praktiken en viss nedsättning av avgifterna kommit till stånd. I Sverige har avgifterna för pass höjts fr. o. m. den 1 april 1971 på grund av ökade kostnaderna för de nya tioårspassen (kungörelse 1971: 41 om ändring i expeditionskungörelsen 1964: 618).

Rekommendation nr 14/1965 har delvis genomförts.

Syftet med rekommendation nr 15/1965 har delvis uppnåtts.

4. Visumfrihet för flyktingar

Inom Europarådet ingicks den 20 april 1959 en europeisk konvention om visumfrihet för flyktingar. År 1960 antog Nordiska rådet en rekommendation till regeringarna om att ansluta sig till konventionen.

Rekommendation nr 3/1960 angående ytterligare pass- och reselättnader

Till reg. i D, I, N, S
Nordiska rådet rekommenderar

-----
3. regeringarna i de nordiska länder, som är medlemmar av Europarådet, att ansluta sig till den europeiska överenskommelsen av den 20 april 1959 om visumfrihet för flyktingar.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1961 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 247–248).

Rekommendationen har genomförts i ifrågavarande avseende.

5. Utgående passkontroll

Frågan om omfattningen av den utgående passkontrollen aktualiserades i Nordiska rådet år 1966 genom ett medlemsförslag. Den viktigaste uppgiften för passmyndigheterna ansågs vara den ingående passkontrollen, vilken därför i första hand borde skötas, även på bekostnad av den utgående. Särskilt på flygplatserna uppehålls passagerarna av den utgående passkontrollen. Mot bakgrund av bl. a. det ringa antalet efterlysta som stoppas av passmyndigheterna vid utresan borde den regelmässiga utgående passkontrollen kunna upphävas åtminstone på flygplatserna. En rekommendation i detta syfte antogs av rådet vid dess sjuttonde session 1969.

Rekommendation nr 2/1969 angående slopande av utgående passkontroll

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at afskaffe regelmæssig udgående passkontrol i lufthavne samt at overveje afskaffelsen af udgående paskontrol ved andre grænseovergangsteder.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

fande av passkontroll vid utresa. Betänkandet behandlas för närvarande i berörda departement/ministerier.

Rekommendationen är under utredning.

Regeringarnas åtgärder

Rekommendationen har överlämnats för behandling till den kommitté som tillsatts i anledning av rådets rekommendation nr 22/1966 för att utreda en enhetlig utlänningslagstiftning (se s. 54). Kommittén har i juli 1970 avgivit ett betänkande om avskaf-

K. Gräns- och tullkontrollfrågor

Gräns- och tullkontrollen är ett viktigt område när det gäller att på olika sätt underlätta samfärdseln mellan de nordiska länderna. Uppmärksamheten riktades på detta fält under åren efter andra världskrigets slut. En rad initiativ till förenklingar och andra lättnader i rådande ordning togs av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdse l m. m. Men även sedan

denna kommitté framlagt sitt slutbetänkande 1956, har arbetet fortsatt. I det följande redovisas olika spörsmål, som tagits upp av Nordiska rådet i rekommendationer till regeringarna. Rådets verksamhet på detta område har i stor utsträckning krönts med framgång, i det att rekommendationerna i allmänhet kunnat snabbt avskrivas såsom helt eller till väsentliga delar genomförda.

1. Tulltekniskt samarbete

Mellan de nordiska tullmyndigheterna, såväl de centrala som de lokala, pågår sedan gammalt ett nära samarbete. Samarbetet mellan tullstyrelserna administreras sedan 1961 av ett särskilt sarnarbetsorgan, Nordiska tulladministrativa rådet, som består av cheferna för tullstyrelserna i de nordiska länderna. Syftet är bl. a. att söka åstadkomma likartade och enkla bestämmelser av tulladministrativ art, att verka för förenklingar i tullkontroll och tullklarering och att sarnarbete till förhindrande och uppdagande av brott mot tullbestämmelserna. Rådet har inte befogenhet att fatta för de nationella tullmyndigheterna bindande beslut utan kan endast utfärda rekommendationer, vilka emellertid regelmässigt godtas av de nationella instanserna. Mot denna bakgrund beslöt Nordiska rådet 1965 rekommendera regeringarna att undersöka förutsättningarna för att få till stånd ett gemensamt beslutande sarnarbetsorgan i tulltekniska frågor.

Rekommendation nr 31/1965 angående beslutande organ för tulltekniska frågor

Till reg. i D, F, I, N, S
Nordisk Råd henstiller til regjeringene å undersøke forutsetningene for å få i stand et felles besluttende samarbeidsorgan i tolltekniske spørsmål.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1966.

Regeringarnas åtgärder

Inför 1966 års rådssession meddelade Sveriges regering på samtliga regeringars vägnar att införande av ett gemensamt beslutande sarnarbetsorgan i tulltekniska frågor inte syntes påtagligt kunna främja effektiviteten i det nordiska tullsamarbetet varför någon anledning att närmare pröva frågan inte syntes föreligga. Vid sessionen beslöt rådet därför betrakta rekommendationen såsom för dess del slutbehandlad.

Rekommendationen har inte genomförts.

2. Gemensamma tullstationer

De internordiska landgränserna är långa och delvis svårbevakade. Stora besparingar kan därför göras genom en samordning av tull- och gränsbevakningen längs de internordiska gränserna. Spörsmålet blev 1956 föremål för en särskild rekommendation av rådet.

Rekommendation nr 6/1956 angående tull- och passkontroll vid gemensamma stationer m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anbefaler:

1. den norske og svenske regering at undersøge mulighederne for at foretage told- og paskontrol ved fælles stationer og/eller fælles personale. Det anbefales som et led i disse undersøgelser forsøgsvis at gennemføre ordningen ved en af de mindre trafikerede veje mellem de to lande;

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfærdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

För en redogörelse för regeringarnas åtgärder 1956–1961, se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 249–252). *Norge-Sverige*. Efter förslag från svenska generaltullstyrelsen och norska tulldirektoratet indrogs ytterligare ett antal norsk-svenska tullstationer från den 1 maj 1962. Samtidigt infördes ett system enligt vilket endast den som medför tullpliktiga varor är skyldig att anmäla detta vid gränsen. Passage får i princip endast ske vid de officiella gränsövergångarna, men härifrån kan undantag medges.

Finland-Sverige. Efter avtal mellan Sverige och Finland i november 1962 om gränstullsamarbete har mellan dessa länder inrättats en ordning liknande den norsk-svenska. Avtalet innebär för Sveriges del att 1959 års lag om gränstullsamarbete med annan stat blivit tillämplig i förhållande till Finland (FFS 701/62; SFS 1963 nr 2). Överenskommelsen trädde i kraft den 27 januari 1963.

Finland-Norge. Den försöksordning beträffande tullkontrollsamarbetet som inleddes 1960 har genom en överenskommelse mellan Finland och Norge permanentats. Överenskommelsen ratificerades den 13 resp. 19 juni 1969 och trädde i kraft den 25 september samma år. Tullkontrollen kan härefter utföras av personal från endera landet inom en sju kilometer bred kontrollzon på vardera sidan av gränsen.

Danmark-Sverige. Ett försöksvis infört dansk-svenskt gränstullsamarbete vid Öresund i fråga om trafikförsäkringskontroll av bilar har mist sin aktualitet sedan numera Norden utgör ett gemensamt trafikförsäkringsområde (jfr s. 512.)

Rekommendationernas syfte har uppnåtts.

3. Fri gränspassage

Gränspassage får i princip endast ske vid passkontrollställe. Antalet sådana utgjorde 1956 vid den finsk-svenska gränsen fem, vid den finsk-norska gränsen tre och vid den norsk-svenska trettiosju. Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärd-
sel m. m. föreslog i sitt slutbetänkande (SOU 1956: 45) att under vissa förutsättningar vanliga resande skulle kunna överskrida internordiska landgränser där de själva fann lämpligt. En rekommendation om genomförande av kommitténs förslag antogs av Nordiska rådet 1957. En ny rekommendation i spörsmålet antogs vid sjuttonde råds-sessionen 1969.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärd- sel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 1/1969 angående fri gränspassage

Till reg. i F, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland, Norge og Sverige at give

rejsende, som kun medfører told- og afgiftsfri samt indførselstilladte varer, adgang til at passere de internordiske landgrænser, hvor de selv finder det belejligt, dog med de undtagelser, som er begrundet i tilstedeværelsen af militære sikkerhedsområder.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Beträffande regeringarnas åtgärder i anledning av rekommendation nr 11/1957, se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 252–253).

Vad gäller rekommendation nr 1/1969 har i Sverige sedan rekommendationen antogs genom beslut av statens utlänningskommission och av generaltullstyrelsen möjligheterna till sådan fri gränspassage som avses i rekommendationen ökat genom att ytterligare nio vägar och tre vandringsleder vid den norsk-svenska gränsen öppnats.

Den finska tullstyrelsen har i brev den 27 november 1969 till vederbörande norska myndigheter tagit upp frågan om att godkänna sex nya gränsövergångsställen vid den finsk-norska gränsen. Tullstyrelsens brev förelades det norska justitiedepartementet som i brev den 21 maj 1970 meddelade att man inte fann tillräcklig grund för att ta upp förslaget om godkännande av nya gränsövergångsställen vid den finsk-norska gränsen.

Frågan om åtgärder i anledning av rekommendationen har efter beslut av Nordiska tulladministrativa rådet behandlats vid dess allmänna utskotts möte i Stockholm

den 25–26 november 1969. Man var där av den uppfattningen, att behovet av rätten till fri gränspassage var väl tillgodosett för närvarande men att, om ytterligare behov skulle konstateras i framtiden, tullmyndigheterna borde inta en positiv hållning till utökning av antalet övergångsställen. Frågan behandlades vidare vid Nordiska tulladministrativa rådets möte i Visby 23–25 juni 1970.

Representanter för Finlands och Sveriges finansministerier och tullstyrelser har fört underhandlingar i ärendet och gjort en vidsträckt resa till Tornedalen för att bekanta sig med de lokala förhållandena. Härvid har den uppfattningen stärkts, att de egentliga invånarna i gränstrakterna borde ges möjlighet att passera gränsen också på andra ställen än på de officiella tullvägarna och övergångsställena, förutsatt att de endast för med sig införseltillåtna varor.

Rekommendationerna har inte genomförts.

4. Lättnader i tullbehandlingen av resande

De principiella frågorna vad angår tullbehandling och tullkontroll i den internordiska resandetrafiken togs upp till behandling av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. i dess betänkande nr 2. I detta betänkande framlades en rad förslag avseende lättnader för resande i nämnda trafik.

Rekommendation nr 9/1953 angående friare samfärdsel mellan de nordiska folken

Till reg. i D, I, N, S

Nordisk Råd betragter den mellem de nordiske lande hidtil gennemførte pasfrihed som et første væsentligt skridt mod et friere samkvem mellem Nordens folk.

Rådet anser det for meget ønskeligt, at arbejdet for et friere samkvem mellem de nordiske folk fortsættes.

På grundlag af de foreliggende forslag fra den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. v. henstiller rådet derfor til regeringerne at drage omsorg for:

8. at lettelser i toldkontrollen for rejsende mellem de nordiske lande snarest muligt gennemføres, og at forhandlinger bliver optaget, hvor dette kræver fælles aftaler;

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1956 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 253–255).

För *Danmark* gäller finansministeriets bekendtgørelse af 9. februar 1971 om toldbehandling, § 34, stk. 6. Någon ändring i sak har inte skett.

Vad *Sverige* beträffar kan här tilläggas att 1954 års utlänningskungörelse upphävts och ersatts av utlänningskungörelsen den 23 maj 1969 (nr 136). 12 § i den gamla kungörelsen motsvaras av 16 § i den nya. Någon ändring i sak har inte skett.

Rekommendationens syfte har uppnåtts i ifrågavarande avseende.

5. Befrielse från tullkontroll beträffande inskrivet resgods

Vissa praktiska olägenheter visade sig förenade med att resande, som inskrivit sitt resgods, skulle låta tullbehandla detta såväl i avrese- som i ankomstlandet, vanligen vid inskrivnings- resp. utkvitteringstillfället. En förenkling av reglerna på denna punkt ansågs innebära en betydande lättnad för de resande. Spörsmålet blev 1956 föremål för dels en särskild rekommendation av rådet, dels ett förslag i Nordiska parlamentariska kommitténs för friare samfärdsel m. m. slutbetänkande (SOU 1956: 45).

Rekommendation nr 6/1956 angående tull- och passkontroll vid gemensamma stationer m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S
Nordisk Råd anbefaler:

-----
2. de nordiske regeringer at fritage visse kategorier af indskrevet rejsegods for toldeftersyn samt at undersøge, hvilke lettelser og forenklinger der i øvrigt kan gennemføres i den internordiske samfærdsel. Disse undersøgelser vil efter rådets opfattelse mest hensigtsmæssigt kunne foretages af den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1961 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S
Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for

friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 255–256).

För trafik mellan Finland, Norge och Sverige har 1963 införts ett speciellt förfarande beträffande resgods, som är inskrivet för befordran med järnväg. Om den resande vid inskrivningen muntligt deklarerar, att resgodset utgörs av sådan reseutrustning, som är fri från införselavgifter och från införselrestriktioner, får avsändningsstationen motta godset för utförsel utan föregående kontrollbehandling hos tullverket och förse det med etiketten »Tullfri reseutrustning». Vid framkomsten får resgods med sådan etikett omedelbart utlämnas, såvida tullmyndigheterna inte särskilt bestämt att tullvisitation skall äga rum.

I trafiken till och från Danmark tillämpas en av tullsamarbetsrådet i Bryssel den 5 juni 1962 antagen rekommendation, varvid motsvarande lättnader medges om resgodset åtföljs av en av den resande ifylld och under-tecknad tulldeklaration. I Danmark kan inskrivet resgods som införes med fartyg och är inskrivet för vidarebefordran med järnväg utlämnas utan förtullningsbegäran. Inskrivet resgods som ankommer med tåg från utlandet till dansk järnvägsstation blir i allmänhet utlämnat till mottagaren utan tullmyndigheternas granskning. Stickprovsvis kontroll av godsets innehåll företas dock.

Syftet med rekommendationerna har uppnåtts i ifrågavarande avseende.

6. Gränsformaliteter vid nordisk flygtrafik

Vid sidan av det kommersiella trafikflyget har under senare år en betydande utveckling skett av det enskilda flyget som börjat få en allt större betydelse för samhället. Kravet att ett flygplan vid färd till och från utlandet måste passera tullflygplats medför i regel avsevärd tidspilan och hämmar i hög grad en snabb utveckling av privatflyget. 1963 sökte Nordiska rådet medverka till lättnader härvidlag i den internordiska flygtrafiken.

Rekommendation nr 29/1963 angående underlättande av gränsformaliteter för nordisk flygtrafik

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at undersøge mulighederne for at lette grænseformaliteterne i almindelighed i den internordiske flyvetrafik.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

I Danmark torde problemet vara förhållandevis begränsat på grund av det korta avståndet mellan gränsflygplatserna. Efter beslut i december 1968 får, enligt lagen om mervärdeskatt, sportflygplan tillfälligt införas i Danmark av utlänning utan erläggande av avgift.

Frågan om en utvidgning av det svensk-norska gränstullsamarbetet till att omfatta även viss flygtrafik behandlades av den svensk-norska gränstullsarbetsnämnden vid sammanträde den 24–26 april 1968, varvid följande uttalande gjordes:

Nemnda var enig om å utvide grensetoll-samarbeidet til også å omfatte klarering av fly for hverandre i grensedistriktene. Man burde utvirke at bemyndigelse for samarbeid blir utvidet til å gjelde flyplasser utenfor kontroll-

sonen. Denne bemyndigelse burde gjøres generell slik at Tolldirektoratet og Generaltullstyrelsen senere kunne avgjøre hvilke flyplasser som burde trekkes inn i samarbeidet. Man burde videre søke å klarlegge hvilke krav som vil bli stilt av pass-/politi- og luftfartsmyndighetene ved de forskjellige flygninger. Nødvendige tillatelser fra nevnte myndigheter skal legges fram for tollvesenet før avgang og tollvesenet bør ikke bli belembet med å innhente slike tillatelser.

Frågan om inrättande av kontrollzoner i fråga om den svensk-norska flygtrafiken är under övervägande.

Tullstyrelsen i Finland beviljar med stöd av 45 § tullagen i enskilda fall tillstånd att landa på och uppstiga från annat ställe än tullflygplats. Dylika tillstånd har beviljats, men ansökningarna har varit mycket få (4–5 årligen). Förfarandet medför vissa kostnader för sökanden till följd av anordnande av tullkontroll m. m. För flygning över riksgränsen har nya bestämmelser utfärdats genom förordning av den 5 februari 1971 om förändring av tullstadgan (FFS 123/1971), enligt vilka gränsen inte längre behöver passeras vid en gränsbevakningsstation. Platsen för gränspassage bestäms istället av luftfartygets start- och landningsstället. Förhandsuppgift kommer fortfarande att krävas.

I Sverige har genom kungörelse den 16 september 1966 (SFS 1966: 531), vilken trädde i kraft den 1 januari 1967, sådan ändring genomförts av kungörelsen den 25 november 1949 om förbud mot utförsel från riket av krigsmateriel, att exportförbudet numera endast avser för militärt bruk utformade luftfartyg. Härigenom torde man inom krigsmaterielkungörelsens område ha uppnått de lättnader för den privata flygtrafiken inom Norden som åsyftas i rådets rekommendation.

Rekommendationens syfte har uppnåtts.

7. Lättnader i tullkontroll för Nordkalottens flygresenärer

I samband med utredningen om en vidare utveckling av luftfartsförbindelserna i norr (jfr s. 471) tog den s. k. Nordkalottkommittén även upp frågan om lättnader vid gränspassering för flygresenärer. Den förordade, att samarbete skulle inledas mellan de tre ländernas tullmyndigheter för att minska gränsformaliteter.

Rekommendation nr 14/1959 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafiken inom Nordkalotten

Till reg. i F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige

1. att – efter de närmare överväganden, som synes böra ifrågakomma – i den mån så visar sig möjligt, söka genomföra eller verka för det förslag till flygförbindelsernas utbyggnad inom Nordkalotten, som framlagts av Nordkalottkommittén i dess den 31 augusti 1959 dagtecknade utredning (Sak D 58/1959),

-----
Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 256–257). (Jfr även s. 500.)

Rekommendationens syfte har uppnåtts i ifrågavarande avseende.

8. Delegation av tullgranskningsmyndighet

För att minska tidsutdräkten vid behandling av järnvägsresenärers medförda gods har ansetts värdefullt, att nödvändiga tullfunktioner kan utövas av järnvägens personal. Förslag härom framfördes av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdse- l m. m. i dess slutbetänkande (SOU 1956: 45).

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdse- l m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 257–258). Vissa ändringar har gjorts i de bestämmelser som återges på angivna ställe. Tullkontrollen på de personförande tågen mellan *Norge* och *Sverige* utövas av tullpersonal endast stickprovsvis. På de tåg där tullpersonal inte medföljer har tågpersonalen befogenhet att utföra vissa göromål som annars tillkommer tullperso-

nal. Sålunda äger tågpersonalen rätt att för tullmyndighets räkning ge resande tillstånd att medföra hund eller katt om den resande uppvisat veterinärintyg och djurägareförsäkran. Vidare får tågpersonal medge dansk, finsk, norsk eller svensk medborgare tillstånd att för tillfälligt bruk införa jakt- eller tävlingsskjutvapen jämte tillhörande ammunition under förutsättning att vissa villkor är uppfyllda.

För *Danmarks* vidkommande gäller att tullmyndigheterna kan företa kontroller under resans gång på persontåg. Någon delegation till tågpersonalen har inte genomförts.

Rekommendationen har delvis genomförts i ifrågavarande avseende.

9. Tullgranskning av myndighets försändelse

Avsevärd fördröjning uppkom tidigare vid översändande av myndigheters handlingar från ett nordiskt land till ett annat, därför att försändelsen skulle tullgranskas. Tullkontrollen gick endast ut på att konstatera att annat gods än handlingarna inte medföljde. Handlingarna var nämligen tullfria.

Rekommendation nr 11/1955 angående fritagande av myndighets försändelse från tullgranskning

Till reg. i D, I, N, S

Regeringarna rekommenderas att i respektive land låta införa en ordning, som möjliggör att sådan försändelse från myndighet i ett nordiskt land till adressat i annat nordiskt land, som anges innehålla allenast handlingar och trycksaker, fritages från tullgranskning och annan liknande kontroll.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1957.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 258–259). Vissa ändringar har gjorts i de bestämmelser som återges på angivna ställe. I *Danmark* återfinns nu gällande regler angående tullgranskning av myndighets försändelse i § 53, stk 3, i »toldloven af 18 december 1970».

Rekommendationen har genomförts.

10. Tullbehandling av postpaket

Postpaket som sänds från ett nordiskt land till ett annat kan inte, som fallet är med paket som sänds från en plats till annan inom samma land, omedelbart efter ankomsten till bestämmelseorten av postväsendet utlämnas till adressaten utan måste underkastas tullbehandling. En lättnad härvidlag har emellertid bedömts möjlig. Postmyndigheterna är statliga organ, varför den anställda personalen kan som tjänsteplikt åläggas att uppmärksamma eventuella försök till olagligheter. En väsentlig del av försändelserna är vidare av sådan art, att rationaliseringshänsyn talar för att tullkontrollen inskränks till kontroll av följedokumentet. Bestämmelser av denna art tillämpas redan i *Danmark* och *Norge*. I syfte att få till stånd en liknande förenkling av tullbehandlingen i Finland och Sverige antog Nordiska rådet 1969 en rekommendation till regeringarna.

Rekommendation nr 3/1969 angående tullbehandlingen av postpaket

Till reg. i F, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i Finland og Sverige at gennemføre en ordning, hvorefter ledsagepapirerne for postpakker fra udlandet straks ved ankomsten gennemgås af toldvæsenet med henblik på at frigive de pakker til udlevering, som derved kan undtages fra egentlig toldbehandling, og at fritage disse pakker for særlige gebyrer.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

I *Finland* tullbehandlas postförsändelser på följande sätt:

Gåvoförsändelser adresserade till person bosatt på ort, där det inte finns tullanstalt, tullbehandlas redan på det ställe, där försändelsen kommer in i landet, varefter mottagaren hämtar den från postanstalt, som ligger närmast till för honom. På nästan alla orter med tullanstalt kan mottagaren hämta försändelsen direkt från närmaste postanstalt. Gåvoförsändelserna tullbehandlas huvudsakligen genom att man granskar tullförteckningarna som följer paketens adresskort. Förfarandet är alltså i detta hänseende redan nu i enlighet med rekommendationen. Tullverket är naturligtvis berättigat att utföra en grundligare granskning, om orsak här till finns.

Postförsändelser som innehåller kommersiella varor skall underställas egentlig tullbehandling på tullanstalt.

För *Sveriges* del har regeringen uttalat att den nuvarande tullbehandlingen av postpaket i Sverige synes fungera utan anmärkning. Inom det svenska tullverket pågår en ständig anpassning till kravet på snabb och enkel tullbehandling. I det fortsatta arbetet härmed kommer det i rekommendationen åsyftade förfarandet med postpaket att övervägas.

Syftet med rekommendationen har endast delvis uppnåtts.

11. Varuanmälan för gåvopaket från Danmark

Vid postbefordran av gåvopaket till utlandet erfordrades tidigare utom sedvanligt internationellt adresskort också en tulldeklARATION. Härutöver föreskrevs i Danmark att en utgående varuanmälan skulle avlämnas. Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. föreslog i sitt slutbetänkande (SOU 1956: 45), att kravet på sådan anmälan skulle upphävas.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 259).

Rekommendationen har genomförts i ifrågavarande avseende.

12. Tullklarering av lustfartyg

I fråga om lustfartyg, som inte medför betalande passagerare, gällde tidigare i Finland, Norge och Sverige, att det vid ankomst från utrikes ort, skulle anlöpa tullbemannad ort för kontroll av medförda varor och proviant. I Danmark behövde dylikt fartyg endast göra anmälan till tullmyndighet men var befriat från egentlig tullklarering. Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. föreslog i sitt slutbetänkande (SOU 1956: 45), att under vissa omständigheter nordiskt lustfartyg skulle kunna befrias från all tullklarering.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

I Danmark, Finland och Norge har fr. o. m. den 1 maj 1962 och i Sverige fr. o. m. den 1 juli 1962 införts en ordning, enligt vilken nordiskt lustfartyg med en nettodräktighet understigande 30 ton är befriat från anmäl-

ningsplikt vid ankomst till nordiskt land, förutsatt att det inte medför skattepliktiga varor (jfr även Nordiska rådets verksamhet 1952–1961; NU 1962: 8, s. 260–262).

Härutöver gäller i *Danmark* (finansministeriets kungörelse den 9 februari 1971 om tullbehandling, § 93, stk 2) att lustfartyg inte kan provianteras med tull- och avgiftsfria varor. Vad beträffar utländska lustfartyg gäller att befälhavaren, så snart fartyget inkommit till stad inom danskt tullområde, skall göra anmälan till tullmyndigheten på orten. Fartyget skall anlöpa hamnen för att göra sådan anmälan. Ankommer fartyget sedermera till annan inhemsk hamn, är fartyget befriat från en vidare tullexpediering om befälhavaren kan förete certifikat för fartyget eller annat giltigt dokument som visar fartygets egenskap av lustfartyg.

Rekommendationen har genomförts i ifrågavarande avseende.

13. Lättnader i tullkontrollen av motorfordon

Den snabbt ökande motorfordonstrafiken mellan de nordiska länderna medförde efter det andra världskrigets slut krav på att de olika regler, som då ännu gällde rörande överförande av motorfordon från ett land till ett annat och som tillkommit under tider av en relativt begränsad internationell samfärdsel med motorfordon, skulle ses över och bringas att bättre motsvara föreliggande praktiska behov. I sitt betänkande nr 5 (SOU 1953: 5) redovisade Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. ett antal detaljförslag syftande till lättnader i fråga om tullbehandling av motorfordon i trafik mellan de nordiska länderna.

Rekommendation nr 9/1953 angående friare samfärdsel mellan de nordiska folken

Till reg. i D, I, N, S

Nordisk Råd betragter den mellem de nordiske lande hidtil gennemførte pasfrihed som et første væsentligt skridt mod et friere samkvem mellem Nordens folk.

Rådet anser det for meget ønskeligt, at arbejdet for et friere samkvem mellem de nordiske folk fortsættes.

På grundlag af de foreliggende forslag fra den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. v. henstiller rådet derfor til regeringerne at drage omsorg for:

-----
8. at lettelse i toldkontrollen for rejsende mellem de nordiske lande snarest muligt gennemføres, og at forhandlinger bliver optaget, hvor dette

kræver fælles aftaler; det samme forudsættes om lettelse for trafikken med motorkøretøjer mellem de nordiske lande.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1956 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 262–264). Här kan tilläggas att Nordiska tulladministrativa rådet för att underlätta godstrafiken med lastbil genomfört en nordisk vägtullpassordning. Denna bygger på vissa principer i den internationella T. I. R.-konventionen om godstransport på landsväg och på ett intimt samarbete mellan de enskilda tullanstalterna i de nordiska länderna. Den innebär emellertid på avgörande punkter en förenkling jämfört med T. I. R.-konventionen. Sålunda äger i allmänhet tullkontroll inte rum vid utförsel från avsändarlandet och i regel fordras inte någon säkerhet för de avgifter som belöper på godset.

Rekommendationens syfte har i huvudsak uppnåtts i ifrågavarande avseende.

14. Avskaffande av tullpassersedlar för motorfordon

Medan i Danmark och Sverige kravet på utfästelse om återutförande resp. återinförande av motorfordon i trafiken mellan de nordiska länderna för i dessa registrerade fordon upphävts, bibehölls ännu 1956 dylika krav i Finland och Norge. Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsl m. m. tog i sitt slutbetänkande (SOU 1956: 45) upp ifrågavarande spörsmål och föreslog generella regler om tullfri införsel av motorfordon för tillfälligt bruk upp till ett år i annat nordiskt land än hemlandet.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsl m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 264–265).

Rekommendationens syfte har uppnåtts i ifrågavarande avseende.

15. Nordiskt carnet-område

Under åren närmast efter andra världskrigets slut skulle motorfordon vid färd från ett land till ett annat vara försett med »carnet de passages en douane», »triptyque» eller annat liknande dokument, motsvarande passet för den enskilde personen. Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel framställde i sitt betänkande nr 5 (SOU 1953: 5) förslag om att kontrollen av dessa dokument skulle förläggas till Nordens yttergränser med upphörande av kontrollen vid de nordiska innergränserna. Norden skulle således bli ett enhetligt carnet-område.

Rekommendation nr 8/1954 angående nordiskt carnet-område

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene å søke forhandlingene med de nordiske motoransvarsforsikringsselskaper og motororganisasjoner fremmet, slik at det av den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. v. foreslåtte «nordiske carnet-område» snarest mulig kan etableres (tilråding nr. 9. pkt. 8/1953).

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse

for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 265–267).

Rekommendationerna har förlorat sin mening i ifrågavarande avseende.

16. Nordiskt bilpass

Då reglerna om innehav av carnet eller annat liknande dokument vid gränsöverskridande av bil var i kraft, uppkom fråga om att införa ett s. k. nordiskt bilpass, i vilket uppgifter om fordonets registreringsnummer, motornummer m. m. skulle anges. Uppgifter om data för in- och utförsel skulle sedan kunna på ett enkelt sätt instämplas i detta pass vid gränspassage inom Norden. Förslaget fördes fram av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. i dess slutbetänkande (SOU 1956: 45).

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 267).

Rekommendationen har förlorat sin mening i ifrågavarande avseende.

17. Tullexpeditiionsavgift för motorfordon

I vissa nordiska länder uttogs tidigare särskilda avgifter för tullklarering på tider utom vanlig expeditionstid. Dessa säravgifter upphävdes i *Danmark* fr. o. m. den 15 mars 1953 och i *Sverige* fr. o. m. den 15 juni 1954. Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. föreslog i sitt slutbetänkande (SOU 1956: 45) slopande av dylika extraavgifter även i Finland och Norge.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Finland: Några åtgärder torde inte ha vidtagits i anledning av rekommendationen i ifrågavarande avseende.

Norge: Från den 1 januari 1961 har i Norge alla med rekommendationen avsedda särskilda tullexpeditiionsavgifter avskaffats.

Rekommendationen har delvis genomförts i ifrågavarande avseende.

18. Försäkring av icke-nordiska motorfordon

Sedan all passkontroll vid de internordiska gränserna bortfallit genom upprättandet av den nordiska passunionen 1958 var det blott tullväsendet som upprätthöll kontrollen vid dessa gränser. För de resande hade denna kontroll två syften, nämligen dels stickprovs-kontroll av medförda varor, dels kontroll av att motorfordon, som var inregistrerade i icke-nordiskt land hade tecknat eller teck-nade en giltig ansvarsförsäkring. År 1963 beslöt rådet rekommendera regeringarna av-skaffa granskningen av motorfordonsför-säkringen vid de internordiska gränserna.

År 1964 riktade därefter presidiet en upp-maning till regeringarna att bilda ett gemen-samt nordiskt område även vad beträffar tull- och skattefrihet för icke-nordiska mo-torfordon. Vidare aktualiserades frågan om att avskaffa internationella försäkringshand-lingar för motorfordon.¹

Rekommendation nr 6/1963 angående för-säkring av icke-nordiska motorfordon

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd rekommenderer rege-ringerne i Danmark, Finland, Norge og Sverige at gøre Norden til et fælles forsikringsområde for så vidt angår den lovpligtige ansvarsforsikring for ikke-nordiske motorkøretøjer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Presidieskrivelse den 14 april 1964 angående lättnader för internordisk motorfordonstra-fik²

Till reg. i D, F, N, S

Nordiska rådets presidium får härmed

hemställa att regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige till pröv-ning upptager frågan om underlättande av den internordiska motorfordonstra-fiken m. m. i enlighet med vad som i denna skrivelse anförts.

Regeringarnas åtgärder

Fr. o. m. den 1 januari 1964 utgör Dan-mark, Finland, Norge och Sverige ett ge-mensamt försäkringsområde vad angår den lagstadgade ansvarsförsäkringen för icke-nordiska motorfordon. Spörsmålet om att bilda ett gemensamt nordiskt område för temporär tull- och skattefrihet för icke-nordiska motorfordon har behandlats inom Nordiska tulladministrativa rådet. Frågan om att avskaffa internationella försäkrings-handlingar för motorfordon diskuterades i Köpenhamn i juni 1968 av representanter för de nordiska ländernas trafikmyndigheter och trafikförsäkringsföreningar samt de danska tullmyndigheterna. Diskussionen av-satte inga konkreta resultat. Frågan har på nytt aktualiserats i förhållande till Västtysk-land genom en skrivelse från det danska justitieministeriet den 7 april 1970 till det svenska justitiedepartementet.

Rekommendationen har genomförts.

Presidieskrivelsen är under utredning.

¹ Jfr. s. 599—600.

² Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 13:e sess., 1965, s. 1974—1975.

19. Åtgärder mot narkotikainförsel

Narkotikamissbruket har under de senaste åren visat en skrämmande ökning. För att engagera berörda myndigheter i en undersökning av möjligheterna att gemensamt stoppa narkotikahandeln antogs en rekommendation av Nordiska rådet 1968.

Rekommendation nr 20/1968 angående åtgärder mot illegal narkotikainförsel

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at foretage en undersøgelse af mulighederne for ved fælles foranstaltninger at standse illegal indførsel af narkotika og i fællesskab iværksætte alle de foranstaltninger, som kan medvirke til at standse denne trafik.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Regeringarnas åtgärder

På tullområdet har gemensamma problem vid bekämpandet av denna brottslighet dryftats såväl inom Nordiska tulladministrativa rådet som vid konferenser mellan de olika ländernas tullkriminalenheter och andra sammankomster mellan de nordiska tullmyndigheterna. Samarbetet mellan de nordiska polismyndigheterna har bedrivits i form av möten mellan de nordiska rikspolischeferna och de olika ländernas narkotikaexperter där praktiska samarbetsproblem dryftats och erfarenheter utbytts. Vidare har ett systematiskt utbyte av informationer länderna emellan bedrivits för att underlätta spaningsarbetet vid bekämpande av narkotikabrottsligheten. På regeringsplanet har narkotikaproblemet diskuterats vid

direkta kontakter mellan de olika ländernas fackministrar.

Olika åtgärder har dessutom vidtagits i enskilda länder för att ytterligare intensifiera kampen mot narkotikamissbruket.

Rekommendationens syfte har i huvudsak uppnåtts.

L. Tullfri införsel av personliga tillhörigheter m. m.

Resande får vid färd från ett land till ett annat avgiftsfritt medföra vissa egna tillhörigheter för sitt personliga behov. Regler av sådan innebörd finns också. Svårigheter uppstår emellertid, då det gäller att på ett lämpligt sätt avgränsa den grupp av förnödenheter, för vilka tull- och avgifts-

frihet skall åtnjutas, från varor, för vilka sådana avgifter skall erläggas. Här nedan behandlas dels det allmänna spørsmålet (punkt 1), dels frågan om sprit och tobak (punkt 2), dels ock särskilda frågor om verktyg, vapen, växter och hundar m. m. (punkt 3-6).

1. Höjning av värdegränsen för resenärers tullfria införsel

Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. föreslog i sitt den 26 april 1952 avgivna betänkande nr 2 (SOU 1952: 16), att en värdegräns motsvarande 50 US-dollars tills vidare skulle fastställas för de varor som – utöver reseutrustning och reseproviant – tullfritt fick medföras av resande vid inresa i annat nordiskt land. Denna värdegräns genomfördes i de nordiska länderna under 1952-1953. Kommitténs 1956 avgivna slutbetänkande (SOU 1956: 45) innehöll förslag om förhöjning av nyss nämnda värdegräns.

Ovannämnda värdegräns (50 US-dollars) har därefter tillämpats även beträffande nordiska medborgares rätt att tullfritt införa varor vid inresa i hemlandet. Sedan Finlands regering i oktober 1965 beslutat fastställa värdegränsen för tullfri införsel till 10 mark för finska medborgare, som vistats utomlands mindre än ett dygn, och 70 mark för övriga resande, beslöt Nordiska rådet vid sin fjortonde session 1966 rekommendera regeringarna att fastställa en minimivärdegräns för ifrågavarande införsel.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 23/1966 angående resandes rätt till tullfri varuinförsel

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at indgå en overenskomst om en fælles minimumsværdigrænse for de rejsendes adgang til told- og afgiftsfrit at indføre varer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Regeringarnas åtgärder

Regeringarna har inte funnit tillräckliga skäl föreligga för en förhöjning av värdegränsen för tullfri införsel av medhaft gods för resande. Fr. o. m. den 1 mars 1968 är de allmänna införselbestämmelserna i allt väsentligt ensartade i Danmark, Finland, Norge och Sverige, även i fråga om värdegränsen. Värdegränsen är för närvarande 50 US-dollars.

Rekommendation nr 11/1957 har inte genomförts i ifrågavarande avseende.

Syftet med rekommendation nr 23/1966 har uppnåtts.

2. Införsel av sprit och tobak

Det har visat sig synnerligen besvärligt att nå fram till en gemensam nordisk ståndpunkt ifråga om den tullfria införseln av sprit och tobak. Frågan har bland annat komplicerats av öresundstrafiken och den övriga närtrafiken till sjöss. Det har visat sig i stort sett ogörligt att tillämpa samma regler rörande skattefri införsel av sprit och tobak ifråga om resande med dessa fartygsrutter i närtrafik som beträffande resande i mer traditionell mening, särskilt sådana som anländer från land utanför Norden till nordiskt område. I Nordiska parlamentariska kommitténs för friare samfärdsel m. m. slutbetänkande (SOU 1956: 45) föreslogs, att resande skulle få tull- och avgiftsfritt införa minst 2 liter sprit eller vin, varav högst 1 liter sprit, 5 liter starköl, 200 cigaretter eller 250 gr tobaksvaror i annan form samt 200 blad cigarrettpapper. Detta skulle dock inte gälla passagerare på korta rutter med ombord anordnad skattefri försäljning av tobaksvaror, såvida det inte kunde dokumenteras att varorna beskattats i inköpslandet. Nordiska rådet antog 1957 en allmän rekommendation om genomförande av kommitténs förslag. En preciserad rekommendation i saken antogs 1961.

Sedan en särskild ämbetsmannakommitté i januari 1966 föreslagit en skärpning av bestämmelserna, antog rådet vid sessionen samma år en rekommendation om enhetliga, enkla och liberala regler på området och om att frågan måtte föreläggas rådet innan nya regler sattes i kraft. Då det kunde förväntas att ett dylikt föreläggande inte kunde uppskjutas till råds-sessionen 1967, beslöt presidiet i februari 1966 uppdra åt rådets trafikutskott att, på rådets vägnar, diskutera frågan med de nordiska finansministrarna. En

dylik gemensam överläggning ägde rum i Köpenhamn i februari 1966, varefter presidiet i mars samma år i en skrivelse till regeringarna redogjorde för rådets uppfattning i frågan.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 4/1961 angående resandes tullfria införsel av vin, sprit och tobaksvaror

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne, at de snarest muligt søger at gennemføre ensartede regler med hensyn til de rejsendes adgang til told- og afgiftsfrit at indføre vin, spiritus og tobaksvarer som rejsegods, dog således at der kan gøres undtagelse for rejsende, som ankommer med korte skibsruter, indtil de

særlige problemer i forbindelse med disse ruter er løst.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Rekommendation nr 24/1966 angående enhetliga bestämmelser för resenärers tullfria införsel av sprit och tobak

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne

1. at indføre ensartede bestemmelser vedrørende rejsendes adgang til toldfri indførsel af spiritus og tobak,

2. at fastsætte disse bestemmelser så enkle og liberale, at en fortsat udvikling af den egentlige rejsetrafik mellem de nordiske lande ikke hindres, og

3. at forelægge spørgsmålet for Nordisk Råd inden nye regler sættes i kraft.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Presidieskrivelse den 11 mars 1966 angående tull- och avgiftsfri införsel av sprit och tobak¹

Till reg. i D, F, I, N, S

Efter rådets mening bør den begrænsning, som derfor må indføres, praktiseres på den måde, at proviantering med ubeskattet spiritus og tobak til salg om bord på skibe, som betjener visse ruter, rationeres til en vis mindre mængde pr. passager, og at der som betingelse for salg om bord foreskrives afstempling af billet. Dette system fungerer så vidt vides gnidningsløst på Øresundsruterne, og der synes ikke at være noget till hinder for at anvende samme system på andre ruter, som kan udvikle sig till »provisanteringsruter».

Såfremt regeringerne imidlertid uanset rådets ovenfor anførte synspunkter anser en tidsgrænse for nødvendig også i trafikken mellem de nordiske lande, bør der efter rådets opfattelse for denne trafik ikke kræves længere tids ophold uden for hjemlandet end 1 døgn.

Regeringarnas åtgärder

Spörsmålet om resandes tullfria införsel av sprit och tobak har utgjort en ständigt återkommande fråga under 1950–60-talen.

Efter överläggningar mellan länderna har ändringar successivt genomförts. Den 28 september 1962 infördes sålunda nya bestämmelser i Danmark. I oktober 1962 riktade Nordiska samfärdselkommittén en hänvändelse till tullmyndigheterna i Danmark, Finland, Norge och Sverige om att överväga införande av enhetliga bestämmelser i Norden på basis av de nya danska bestämmelserna. Den 1 mars 1963 infördes i länderna bestämmelser med innebörd att i Europa bosatt resande tull- och avgiftsfritt fick införa $\frac{3}{4}$ l spritdrycker, 1 l vin, 2 l öl, 200 cigaretter eller 250 gr tobaksvaror i annan form samt 200 blad cigarettpapper. Särskilda bestämmelser skulle gälla för vissa s. k. korta rutter (öresundstrafiken, trafiken mellan Bornholm och Sverige, trafiken mellan Åland och Sverige och enstaka norsk-svenska rutter).

Fr. o. m. den 1 januari 1965 infördes i Danmark en regel om att i Danmark bosatt resande skulle ha uppehållit sig utom landet i minst 3 dygn för att ha rätt att tull- och avgiftsfritt införa mer än en helt obetydlig kvantitet tobaksvaror. Den 1 november 1965 infördes en motsvarande bestämmelse i Finland, varvid dock endast krävdes en utlandsvistelse på minst 24 timmar. Senare samma år tillsattes en särskild nordisk ämbetsmannakommitté bestående av tjänstemän vid de nordiska ländernas finansministerier och tullstyrelser samt för Finlands vidkommande även representanter för socialministeriet för att närmare överväga frågan. Ämbetsmannakommittén avgav i januari 1966 betänkandet Toldfrihedsreglerne for rejsende. Betänkandet behandlades av de nordiska finansministrarna vid ett möte i Köpenhamn i februari 1966, varvid beslöts, att nya bestämmelser om resandes rätt att tull- och avgiftsfritt införa varor och däribland vin, sprit och tobak skulle införas. De nya bestämmelserna, som trädde i kraft den 1 oktober 1966, var vad gäller de kvantiteter som den resande får medföra i

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 15:e sess., 1967, s. 2092—2095.

stort sett enhetliga och oförändrade i förhållande till vad tidigare gällt. De betingelser under vilka införsel kan ske är emellertid olika. I *Finland*, *Norge* och *Sverige* skall i inreselandet bosatt resenär ha varit utomlands i minst 24 timmar (i *Finland* och *Sverige* är flygresenärer undantagna från denna 24-timmarsregel). I *Danmark* gäller en 3 dygnsregel för resenärer som är bosatta i landet. Vidare gäller den regeln, att utomlands bosatt resenär, som inte är på genomresa, skall uppehålla sig i landet minst 24 timmar för att kunna medföra den maximala kvantiteten sprit, vin och tobak tull- och avgiftsfritt. I *Island* har nya regler på detta område trätt i kraft den 1 mars 1966. På grund av landets geografiska läge har man inte ansett att det finns behov av att fastställa regler om viss tids bortvaro från landet som betingelse för införsel av maximalt tillåtna kvantiteter varor.

Spörsmålet togs upp till förnyad diskussion vid det gemensamma mötet mellan de nordiska ländernas statsministrar och Nordiska rådets presidium på Marienborg den 30 november och 1 december 1966. Statsministrarna meddelade vid mötet, att de avsåg anmoda finansministrarna att i samarbete med rådets trafikutskott underkasta reglerna om tullfri införsel av sprit och tobak ny granskning. Några sådana förhandlingar har dock inte kommit till stånd.

Inom Nordiska tulladministrativa rådet färdigställdes 1968 en överenskommelse om gemensamma regler för passagerarfartygs i nordisk trafik proviantering. Enligt överenskommelsen, som trätt ikraft den 1 januari 1969 mellan Danmark, Norge och Sverige (för Finlands del från 1 juli 1969), skall skattefri proviantering medges endast till passagerarfartyg på sådana ruttor som tjänar ett egentligt trafiksyfte. Avtalet avser också att förhindra försäljning av obeskattade varor till de resande i större kvantiteter än som fritt får införas, varigenom möjligheterna till varusmuggling minskar.

Tulladministrativa rådet har också utarbetat ett avtal om likartade nordiska bestämmelser beträffande handelsfartygs proviantering av obeskattade tobaks- och spritvaror för besättningens bruk. Bestämmelserna avser att förhindra att provianteringshandeln överförs från ett nordiskt land till ett annat på grund av olikartade tilldelningsregler. Proviantering kan bara ske med så

begränsade kvantiteter att möjligheterna till olovlig införsel från fartygen är minimala. Överenskommelse träffades 1969 och tillämpas fr. o. m. den 1 januari 1970 i alla de nordiska länderna.

Rekommendationerna nr 11/1957 och 4/1961 har genomförts i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 24/1966 samt presidieskrivelsen har i huvudsak genomförts.

3. Införsel av verktyg

För resande yrkesutövare är det av största betydelse, att de kan från ett land till ett annat tullfritt medföra yrkesredskap m. m. Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsl m. m. framlade i en av sina fem, den 9 juni 1953 i Lahtis dagtecknade promemorior förslag i sådan riktning. Förslaget upprepades i kommitténs slutbetänkande (SOU 1956: 45).

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsl m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 274–276).

Beträffande *Danmark* gäller att »toldlovens» § 130 punkt 1 och § 131 punkt 1, som omnämns i Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 har ändrats till § 42 respektive § 55.

Rekommendationen har genomförts i ifrågavarande avseende.

4. Införsel av vapen och ammunition

I samtliga nordiska länder är innehav av skjutvapen underkastat licenstvang. Vidare gäller särskilda, ganska stränga regler för in- och utförsel av sådana vapen. Dessa bestämmelser har i vissa fall visat sig hindersamma för jägare, som önskar delta i jakter i annat nordiskt land än hemlandet och som därvid medför egna jaktvapen, liksom för tävlingsskyttar, vilka önskar medföra sina egna vapen till tävlingar i annat nordiskt land. – Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m.m. lade i en av sina fem, den 9 juni 1953 i Lahtis dagtecknade promemorior fram förslag om att jaktvapen och tävlingsvapen skulle få införas respektive utföras för bruk utanför landet under en tid av tre månader på villkor att den i hemlandet utfärdade vapenlicensen uppvisades och att vapnet deklarerades vid in- och utresan. Förslagen upprepades i kommitténs slutbetänkande (SOU 1956: 45).

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m.m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m.m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Bestämmelser i enlighet med rekommendationen har genomförts i Danmark, Finland, Norge och Sverige. För närvarande gäller i de nordiska länderna följande bestämmelser.

Danmark: Enligt § 6 a lov nr 16 af 20. januari 1965 om handel med samt tilvirkning og besiddelse af våben m. v. äger justitieministern utfärda bestämmelser av innehåll att personer, som inreser i Danmark för att delta i jakt eller skyttetävling eller som utreser ur Danmark i sådant syfte, äger utan särskilt tillstånd medföra jakt- och tävlingsvapen med tillhörande ammunition. Ifrågavarande bestämmelser har utfärdats genom bekendtgørelse nr. 291 af 6. juli 1963 (§ 4).

Finland: Enligt 9 § 2 moment i förordningen angående skjutvapen och skjutförnödenheter av den 27 januari 1933 beviljas åt enskild utländsk person, som för eget behov från utlandet önskar medföra skjutvapen och därtill hörande skjutförnödenheter, införseltillstånd av ankomstortens polismyndighet. Kommer resande till Finland på besök som varar kortare tid än tre månader, omfattar införseltillstånd jämväl tillstånd att inneha vapnet och skjutförnödenheterna under tiden för besöket.

Norge: Justitiedepartementet har genom kungl. resolution den 25 januari 1963 (jfr lov av 9. juni 1961 om skytevåpen og ammunisjon m. v.) utfärdat föreskrifter bl. a. om tillfällig in- och utförsel av jaktvapen, ammunition och vapen, som skall användas vid skyttetävlingar. Föreskrifterna innebär att utländsk medborgare, som skall uppehålla sig i Norge högst 3 månader, vid in- och utresan under bestämda betingelser kan

medföra vapen och ammunition, som skall användas vid jakt och skyttetävlingar.

Sverige: Enligt 35 § 1 mom. vapenförordningen den 10 juni 1949 i lydelse av den 3 mars 1961 (SFS nr 40) må enligt de närmare föreskrifter, som meddelats av generaltullstyrelsen, danska, finländska, norska och svenska medborgare till Sverige från Danmark, Finland och Norge för tillfällig användning i Sverige vid jakt eller tävling införa jakt- och tävlingsskjutvapen med tillhörande ammunition under vissa närmare angivna villkor. Den som äger införa egendomen i fråga äger också under viss tid inneha den för avsett ändamål i Sverige. Vidare må enligt samma författningsrum enskild person – oavsett nationalitet – utan särskilt tillstånd införa och utföra vapen, som han är berättigad att i Sverige inneha för personligt bruk. Samma sak gäller ammunition, som behörig person förvärvat i Sverige.

Rekommendationen har genomförts i ifrågavarande avseende.

5. Införsel av levande växter

I syfte att upprätthålla nationella växtkontrollanordningar har för införsel av levande växter och delar av växter meddelats särskilda regler i ettvar av de nordiska länderna. Stundom har på grund av dylika föreskrifter exempelvis prydnadsblommor, som inköpts i ett land och medförs för att lämnas vid uppvaktning i ett annat nordiskt land, inte kunnat införas i sistnämnda land. Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framlade i en av sina fem, den 9 juni 1953 i Lahtis dagtecknade, promemorior förslag om vissa lättnader i dessa regler. Förslaget upprepades i kommitténs slutbetänkande (SOU 1956: 45).

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Beträffande regeringarnas åtgärder i anledning av rekommendationen i denna del, se

Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 277–278). Här skall tilläggas att, på grundval av ett år 1968 av sakkunniga i Danmark, Finland, Norge och Sverige utarbetat gemensamt utkast till införselbestämmelser för växtplantor, har i *Danmark* och *Sverige* år 1968 resp. 1971 utfärdats bestämmelser angående införsel av plantväxter. De nya bestämmelser, som i stort överensstämmer med de tidigare, innebär rätt till införsel av växtplantor om exportlandets växtskyddsmyndigheter intygar att växterna är fria från skade- och växtsjukdomar. Avsikten är att likartade bestämmelser skall utfärdas även i de övriga nordiska länderna.

Rekommendationen har i huvudsak genomförts i ifrågavarande avseende.

6. In- och utförsel av hundar och katter

På grund av de relativt stränga veterinärbestämmelser, som gäller i de nordiska länderna, har det ofta varit svårt för en resande, som velat från ett nordiskt land till ett annat medföra en hund eller katt, att införa husdjuret till inreselandet. Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärd-sel m. m. föreslog i en av sina fem, den 9 juni 1953 i Lahtis dagtecknade promemorior, att veterinärreglerna borde omarbetas, så att hund och katt mot friskintyg, utfärdad av behörig veterinär, fritt fick föras från ett nordiskt land till ett annat. Förslaget togs åter upp i kommitténs slutbetänkande (SOU 1956: 45).

Nordiska rådet antog år 1970 en rekommendation till regeringarna i de nordiska länderna om att undersöka möjligheterna för ett förenhetligande av ländernas karantänbestämmelser för djur samt för ett samarbete på skilda områden inom karantänväsendet.

Från den 1 mars 1970 beslöt Finland, Norge och Sverige att införa fyra månaders karantän för hundar och katter från Danmark. Anledningen var det beslut, som fattats i Danmark att slopa kravet på karantänförvaring för hundar och katter från rabbiessmittade länder och i stället föreskriva vaccination mot sjukdomen. Nordiska rådets presidium konstaterade att de från den 1 mars 1970 införda ordningarna inte var förenliga med de önskemål om ett förenhetligande av ländernas karantänbestämmelser som framförts i den 1970 antagna rekommendationen. Presidiet riktade en skrivelse till regeringarna angående karantänbestämmelser i mars 1970.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärd-sel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærd-sel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 11/1970 angående karantänverksamhet för djur

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna för ett förenhetligande av ländernas karantänbestämmelser för djur samt för ett samarbete på skilda områden inom karantänväsendet.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Presidieskrivelse den 16 mars 1970 angående karantänbestämmelser¹

Till reg. i D, F, N, S

--- hemställan att skyndsamma åtgärder måtte vidtagas för att snarast åstadkomma erforderliga lättnader för resande mellan de nordiska länderna som medför hund eller katt.

Regeringarnas åtgärder

1957 års rekommendation resulterade i ett förenklat tillvägagångssätt med användande av pass vid överföring av hundar och katter mellan de nordiska länderna (angående proceduren, se Nordiska rådets verksamhet 1953–1961, NU 1962: 8, s. 278).

Efter att rabiessmitta år 1964 upptäckts i vissa delar av Danmark införde övriga nordiska länder krav på särskilt tillstånd av respektive lands veterinärmyndighet vid införsel av hund och katt från de smittade området.

Kort tid efter det att rekommendation nr 11/1970 avgivits ändrades förhållandena i fråga om karantänbestämmelser m. m. vid införsel av hundar och katter från Danmark. Danmark hade nämligen valt att från och med den 1 mars 1970 betrakta sig som smittat med rabies (Landbruksministeriets bekenntgörelse nr 54 af 19. februar 1970). Bakgrunden till detta var dels de danska karantänbestämmelsernas otillräcklighet och dels den förvärrade situationen med hänsyn till rabies på södra Jylland. I enlighet med Världshälsoorganisationens rekommendation för smittade länder införes sålunda numera till Danmark hundar och katter från andra smittade länder utan karantänförvaring men med vissa krav på vaccination. Finland, Norge och Sverige följer däremot WHO:s rekommendation för länder som är fria från rabies och anser sig ha sådana gränsförhållanden att man kan skydda sig för sjukdomen. Finland, Norge och Sverige har således fyra månaders karantänförvaring för hund och katt, vilket således måste gälla även införsel från det numera rabiessmittade Danmark. Någon möjlighet att uppnå likartade bestämmelser mellan de nordiska länderna på denna punkt anses för närvarande inte föreligga utan åsidosättande av medi-

cinska och veterinärmedicinska synpunkter på smittrisen.

Rekommendation nr 11/1957 har delvis genomförts.

Rekommendation nr 11/1970 och presidieskrivelsen har inte genomförts.

---

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 19 sess., 1971, s. 2558—2559.

M. Valutakontroll

Under andra världskriget och de närmast följande efterkrigsåren föranledde de i de olika länderna rådande ekonomiska förhållandena införande av stränga bestämmelser på valutaområdet. Dessa restriktioner hindrade i hög grad reselivet. Det var därför naturligt, att Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. i sitt arbete för att avveckla resehindren även tog upp valutafrågorna. I ett den 26 april 1952 framlagt betänkande nr 3 (SOU 1952: 17) presenterade kommittén olika förslag till valutalättnader i den nordiska resandetrafiken. Några av kommitténs förslag genomfördes i allt väsentligt sommaren 1952. Vissa andra förslag – bl. a. om upphävande av valutakontrollen vid de internordiska gränserna och av passet som valutadoku-

ment – ansåg sig regeringarna däremot inte kunna beakta bl. a. på grund av skiljaktigheter i ländernas valutamässiga ställning. Då även genomförandet av dessa förslag skulle ha stor betydelse för den internordiska samfärdseln, togs de upp av rådet i en rekommendation vid 1955 års session.

Nordiska parlamentariska kommittén återkom till valutafrågorna i sitt slutbetänkande (SOU 1956: 45). Den utjämning mellan de nordiska länderna på det ekonomiska området, som ägt rum sedan år 1952, borde enligt kommittén utan större risk kunna möjliggöra en återgång till friare valutaförhållanden inom resesektorn. De olika konkreta förslagen behandlas nedan under punkt 1–4.

1. Norden som enhetligt valutakontrollområde

Om passkontrollen kan förläggas till Nordens yttergränser, bör motsvarande anordning kunna genomföras även beträffande valutakontrollen. Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framförde denna tanke 1952 och utvecklade den ytterligare i sitt betänkande 1956. Bl. a. uttalades att, om en valutakontroll måste bibehållas även internordiskt, den borde kunna få formen av en stickprovskontroll.

Rekommendation nr 9/1953 angående friare samfärdsel mellan de nordiska folken

Till reg. i D, I, N, S

Nordisk Råd betragter den mellem de nordiske lande hidtil gennemførte pasfrihed som et første væsentligt skridt mod et friere samkvem mellem Nordens folk.

Rådet anser det for meget ønskeligt, at arbejdet for et friere samkvem mellem de nordiske folk fortsættes.

På grundlag af de foreliggende forslag fra den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. v. henstiller rådet derfor til regeringerne at

drage omsorg for:

5. at der arbejdes videre med at få ophævet den regelmæssige valutakontrol ved de internordiske grænser,

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1954 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961
(NU 1962: 8, s. 279–280).

*Rekommendationernas syfte får anses
tillgodosett i ifrågavarande avseende.*

2. Avskaffande av passet som valutadokument

I och med att passet inte längre behövdes för själva resan, kom det att framstå såsom i hög grad hindersamt, att pass behövde anskaffas för erhållande av den för resans genomförande erforderliga valutatilldelningen. Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. föreslog i detta läge i sitt betänkande nr 3 (SOU 1952: 17), att de enskilda länderna skulle införa en ordning, som gjorde det möjligt att inköpa valuta för resor till de övriga nordiska länderna utan att resande behövde vara i besittning av pass.

Rekommendation nr 9/1953 angående friare samfärdsel mellan de nordiska folken

Till reg. i D, I, N, S

Nordisk Råd betragter den mellem de nordiske lande hidtil gennemførte passfrihed som et første væsentligt skridt mod et friere samkvem mellem Nordens folk.

Rådet anser det for meget ønskeligt, at arbejdet for et friere samkvem mellem de nordiske folk fortsættes.

På grundlag af de foreliggende forslag fra den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. v. henstiller rådet derfor til regeringerne at drage omsorg for:

6. at alle nordiske lande søger at sløjfe pas som grundlag for tildeling og kontrol med rejsevaluta ved nordboeres rejse til andet nordisk land,

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1954 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 3/1960 angående ytterligare pass- och reselättnader

Till reg. i N

Nordiska rådet rekommenderar

2. Norges regering att upphäva systemet med att fritt resevalutabelopp endast kan erhållas mot anteckning i giltigt pass eller pass, som utlöpt men icke är mer än fem år gammalt ---

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1961 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 280–281).

Rekommendationerna har genomförts i ifrågavarande avseende.

3. Tilldelning av resevaluta

Under åren närmast efter det andra världskriget rådde stränga regler för tilldelningen av främmande valuta för resor. I sitt betänkande nr 3 (SOU 1952: 17) förde Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. fram förslag om att största möjliga fribelopp skulle medgivas för resor till länder inom Norden. Valutaläget hade i samtliga nordiska länder förbättrats, då kommittén 1956 avgav sitt slutbetänkande (SOU 1956: 45), varför kommittén förordade åtgärder för att successivt avveckla valutansoneringen vid internordiska resor.

Rekommendation nr 9/1953 angående friare samfärdsel mellan de nordiska folken

Till reg. i D, I, N, S

Nordisk Råd betrakter den mellem de nordiske lande hidtil gennemførte pasfrihed som et første væsentligt skridt mod et friere samkvem mellem Nordens folk.

Rådet anser det for meget ønskeligt, at arbejdet for et friere samkvem mellem de nordiske folk fortsættes.

På grundlag af de foreliggende forslag fra den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. v. henstiller rådet derfor til regeringerne at drage omsorg for:

-----
7. at det enkelte land sætter rejsevalutaen til nordiske lande så højt, som der til enhver tid finder det valutamæssigt og økonomisk forsvarligt,

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1954 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

De olika länderna verkade först för en förhöjning av de belopp, som tilldelades vid internordiska resor. I vissa länder har senare valutansoneringen vid internordiska resor helt avvecklats. Läget är för närvarande följande att valuta får utföras med följande belopp:

Danmark: Belopp till täckning av utgifter som står i proportion till resans art, längd och mål.

Finland: 3 000 mark (i främmande valuta eller mark) per person och resa med tillägg av valuta insparad från tidigare resor.

Island: 21 000 isländska kronor per person och resa. (Vid affärsresa kan större belopp beviljas).

Norge: 5 000 norska kronor (i främmande valuta + 350 norska kronor) per person och resa. (Vid affärsresa kan större belopp beviljas).

Sverige: 6 000 svenska kronor (i främmande valuta och svenska kronor) per person och resa för turister.

Utöver dessa kvoter finns i alla de nordiska länderna undantaget Island möjlighet att ta ut mindre belopp på sparbanksböcker vid resor i andra nordiska länder.

Syftet med rekommendationerna har delvis uppnåtts i ifrågavarande avseende.

LIBRARY II OF L. URBANA-CINEMA

4. In- och utförsel av norska 100-kronorssedlar

Som ett led i valutakontrollen under åren efter andra världskriget ingick regler om att sedlar i landets egen valuta fick utföras endast i begränsad omfattning. Sedlar av högre valörer fick överhuvud inte utföras. Dessa föreskrifter har efter hand lindrats. Vid tiden för avgivande av Nordiska parlamentariska kommitténs för friare samfärdsel m. m. slutbetänkande 1956 gällde alltså i Norge förbud mot in- och utförsel av norska 100-kronorssedlar, medan i Danmark, Finland och Sverige sedlar i motsvarande valörer kunde in- och utföras fritt. Kommittén tog upp denna sak i nämnda slutbetänkande (SOU 1956: 45).

Rekommendationen har genomförts i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 283).

N. Turisttrafik

Turismen utgör i samtliga nordiska länder en inte oväsentlig näringsgren. I de olika länderna finns särskilda statliga och halvstatliga organisationer med uppgift att främja turismen både genom anordningar inom respektive länder och genom särskilda föranstaltningar i utlandet, som har till ändamål att lämna utländska turister service. Ett inte oväsentligt samarbete mellan dessa organisationer förekommer bl. a. inom Nor-

diska turisttrafikkommittén. Nordiska rådet har bland annat försökt få till stånd ett ökat samarbete mellan de nordiska turist- och resebyråerna i utlandet (punkt 1). Vidare har rådet uttalat sig för en gemensam nordisk resebyrålagstiftning (punkt 2). I övrigt behandlas under detta avsnitt frågan om en nordisk turiststatistik (punkt 3) samt spørgsmålet om en utbyggnad av turisttrafiken inom Nordkalotten (punkt 4).

1. Samarbete mellan turistkontor m. m. i utlandet

Frågan om ett vidgat samarbete mellan de nordiska turist- och resebyråerna i utlandet aktualiserades i Nordiska rådet redan år 1957 inom ramen för en allmän rekommendation om förbättrad kontakt mellan nordiska institutioner på utländsk botten.

Då det för Island måste bli oproportionerligt betungande att i utlandet bygga upp ett eget mer omfattande nät av turistkontor, har det ansetts naturligt att de existerande nordiska turistkontoren åtar sig att sprida turistupplysning även om Island. En rekommendation med detta syfte antogs av Nordiska rådet 1960.

Frågan om en allmän samordning av resebyrå- och turistkontorsverksamheten i utlandet aktualiserades genom en rekommendation 1962.

År 1965 sammanfördes Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges turistkontor i New York i en gemensam byggnad, kallad Scandinavia House. I mars 1966 riktade Nordiska rådets presidium en skrivelse till regeringarna rörande Islands deltagande i detta turistsamarbete. Sedan presidiet erfarit, att svårigheter uppkommit i Scandinavia House-samarbetet av så allvarlig innebörd att det ifrågasatts att upplösa gemenskapen, riktade presidiet i oktober 1967 en skrivelse till regeringarna vari underströks angelägenheten av att samarbetet fortsattes och effektiviserades.

Rekommendation nr 25/1957 angående främjande av kontakten mellan nordiska institutioner på utländsk botten

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att, där tillfälle gives, främja utvecklingen i riktning emot en närmare kontakt mellan nordiska institutioner på utländsk botten.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 5/1960 angående Islands deltagande i turistupplysningssamarbetet

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at medvirke til, at Island kan deltage i det nordiske turistoplysningssamarbejde i udlandet.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Rekommendation nr 21/1962 angående samarbete i fråga om resebyråverksamhet i utlandet

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet hemställer till regeringarna att undersöka möjligheterna att samordna den verksamhet som i utlandet bedrivs av statliga eller statsunderstödda resebyråer och turistkontor samt andra organ med sammanfallande intressen, i syfte att härigenom åstadkomma dels högre effektivitet, dels rationalisering och besparingar för det allmänna.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Presidieskrivelse den 18 mars 1966 angående Islands deltagande i det nordiska turist-samarbetet i New York¹

Till reg. i D, F, I, N, S

-- -- at der ved det fortsatte arbejde med rek. nr. 21/1962 snarest søges fundet en endelig og tilfredsstillende form for Islands deltagelse i det nordiske turistsamarbejde i New York.

Presidieskrivelse den 31 oktober 1967 angående samarbetet i fråga om de nordiska turistkontoren i Scandinavia House i New York²

Till reg. i D, F, N, S

---- understryka angelägenheten av att samarbetet i fråga om de nordiska turistkontoren i Scandinavia House i New York fortsättes och effektiviseras.

Regeringarnas åtgärder

Samarbete mellan resebyråer och turistkontor i allmänhet

Nordiska turisttrafikkommittén (NTTK), som bildades redan 1928, är de nordiska turistorganisationernas samarbetsorgan.

NTTK håller plenarmöte en gång om året. De deltagande ländernas turistchefer möts 5 à 6 gånger per år för att förbereda och genomföra plenarförsamlingens beslut och för att diskutera och besluta i löpande spörsmål. NTTK är högsta instans för allt nordiskt samarbete rörande turistpropaganda i utlandet och högsta organet för de turistkontor som drivs i samarbete i utlandet.

Gemensamma turistkontor finns för närvarande enligt följande:

Rom (gemensamt kontor för Danmark, Island, Norge och Sverige; administreras av Danmark)

Zürich (gemensamt kontor för Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige; administreras av Sverige)

Los Angeles (gemensamt kontor för Danmark, Finland, Norge och Sverige; administreras av NTTK).

New York (fyra nationella kontor för Danmark, Finland, Norge respektive Sverige är inrymda i gemensamma lokaler i Scandinavia House)

Frankfurt am Main (gemensamt kontor för Danmark och Island; administreras av Danmark).

NTTK har uppdragit åt de nordiska turistcheferna i New York att utreda förutsättningarna för ett gemensamt turistkontor i Chicago.

Resebyråverksamhet i utlandet bedrivs för närvarande av de statliga järnvägsföretagen i Danmark, Norge och Sverige. Sålunda driver de danska statsbanorna (DSB) resebyråer i Berlin, Hamburg och Paris, de norska (NSB) i London samt statens järnvägar (SJ) i Sverige i Köpenhamn, Berlin och London. De skandinaviska järnvägsförvaltningarna är tillsammans med Bennets, Oslo, ägare av Scandinavian Travel Bureau i New York. Kontorsgemenskap etablerades 1961 mellan DSB och SAS i Berlin. Den tidigare SJ-ägda Schwedisches Reisebüro i Hamburg drivs från och med den 1 januari 1964 gemensamt av DSB och SJ under namnet Reisebüro Norden. Inom ramen för Scandinavian Railway Travel Bureau (SRTB) i vilken även de finska statsbanorna ingår, samarbetar järnvägsförvaltningarnas reseby-

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 15:e sess., 1967, s. 1850—1851.

² Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 16 sesj., 1968, s. 1829.

råorganisationer. Detta samarbete tar i första hand sikte på gemensamma avtal med utländska hotell och pensionat samt med utländska korrespondenter.

Turisttrafiksamarbetet i New York

Frågan om att uppföra ett Scandinavia House i New York aktualiserades första gången vid utrikesministermötet i Köpenhamn den 8–9 september 1958. Beslut i frågan fattades den 19 augusti 1964 vid Nordiska turisttrafikkommitténs sammanträde i Köpenhamn. Vid detta sammanträde beslöts enhälligt att de danska, finska, norska och svenska turistkontoren i New York skulle flytta samman i gemensamma lokaler. Sedermera godkändes den 15 december 1964 vissa samsarbetsregler som bl. a. innebar att följande gemensamma funktioner skulle organiseras inom de gemensamma lokalerna, nämligen gemensam reception och upplysningstjänst, post, distribution och telefonväxel. Inflyttningen och invigningen av de nya lokalerna ägde rum den 15 juni 1965. Samarbetssvårigheter uppstod emellertid genom olika uppfattningar i fråga om genomförandet av ett gemensamt nordiskt turist-samarbete i USA. Vid NTKK:s extra ordinarie plenarmöte i Köpenhamn den 8 november 1967 uppnåddes enighet om nya regler för samsarbetsorganet Scandinavian National Travel Offices (SCAN) och för det samarbete som följer av turistkontorens sammanflyttning.

Islands deltagande i turistsamarbetet

Som nämnts ovan deltar Island i de samnordiska turistkontoren i Rom och Zürich samt i det för Danmark och Island gemensamma kontoret i Frankfurt am Main. Vad gäller Islands deltagande i det nordiska turistsamarbetet i New York beslöt NTKK vid sitt plenarmöte den 15 juni 1966 att den isländska turistorganisationen kan få sitt reklammaterial om turistresor mellan USA och Island kostnadsfritt distribuerat genom SCAN samt att upplysningar om sådana turistresor skall lämnas i Scandinavia House. De svårigheter som tidigare förelåg beträffande Islands deltagande i det nordiska turistsamarbetet i New York har seder-

mera lösts på ett för Island tillfredsställande sätt.

Syftet med rekommendation nr 25/1957 har uppnåtts i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 5/1960 har delvis genomförts.

Syftet med rekommendation nr 21/1962 har uppnåtts.

Syftet med presidieskrivelserna har uppnåtts.

2. Resebyråverksamhet

Som en följd av stigande ekonomiskt välstånd, ökande fritid och allt billigare sällskapsresor har en växande del av de nordiska ländernas befolkning fått möjlighet att företa utlandsresor. Mot bakgrund av inträffade resebyråkrascher och det förhållandet, att hela Norden i stor utsträckning utgör en marknad för större resebyråföretag, rekommenderade Nordiska rådet 1963 regeringarna att undersöka behovet av en lagstiftning om resebyråverksamhet och, om ett sådant behov förelåg, att genomföra en gemensam nordisk lagstiftning på området. År 1968 antogs en rekommendation om att genomföra en enhetlig lagstiftning.

Rekommendation nr 3/1963 angående lagstiftning om resebyråverksamhet

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne i fællesskab at foretage en undersøgelse af, hvorvidt der måtte være behov for gennemførelse af rejsebureaulove i alle de nordiske lande og – såfremt regeringerne finder, at et sådant behov foreligger – at gennemføre en fællesnordisk lovgivning på dette område.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Rekommendation nr 35/1968 angående gemensam resebyrålagstiftning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regeringerne at gennemføre en ensartet nordisk lovgivning om rejsebureauvirksomhed.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Någon undersökning av den karaktär som efterlystes i rådets rekommendation nr 3/1963 har inte genomförts i nordiskt samarbete. Däremot har vissa nationella utredningar gjorts. Lagstiftning på området har genomförts i Sverige. Läget i de olika länderna i fråga om resebyrålagstiftningen är för närvarande följande:

Danmark. En av handelsministeriet tillsatt resebyråkommitté avgav i juni 1960 betänkande med förslag till lag om resebyråer, utarbetat i enlighet med förslag av OEEC:s turistkommitté. Betänkandet har emellertid inte föranlett några åtgärder från myndigheternas sida.

De danska resebyråorganisationerna har antagit en ordning, enligt vilken varje ansluten resebyrå skall ställa en garanti på 100 000 danska kronor som säkerhet för berättigade krav från resenärernas sida. Ordningen trädde i kraft den 1 juni 1964.

Finland. En kommitté, som tillsatts 1962, framlade under år 1963 förslag till lagstiftning, bl. a. innebärande att utövandet av resebyråverksamhet skulle göras betingat av näringsbrev. I maj 1966 tillsatte handels- och industriministeriet en kommission för att på nytt pröva frågan. Kommissionens betänkande avgavs i mars 1967. Ett regeringsförslag om ändring av näringslagen med närmare reglering av möjligheterna att bedriva resebyråverksamhet ledde till en ändring av näringslagen den 26 januari 1968. Den i stöd härav utfärdade resebyråförordningen av den 9 juli 1968 har gjort idkande av resebyrårörelse i Finland till en reglementerad näring. Enligt nämnda förordning ger handels- och industriministeriet tillstånd att idka resebyrårörelse. Härvid följer ministeriet den i förordningen nämnda principen, att tillstånd beviljas samtliga sö-

kande som uppfyller de i förordningen stadgade kraven.

Island. Sedan 1964 skall isländska resebyråer auktoriseras av trafikministeriet och deponera ett garantibelopp, som fr. o. m. årsskiftet 1968-69 fastställts till 1½ million isländska kronor. Resebyråernas bokslut och revisionsberättelser skall årligen tillställas samfärdselministeriet.

Norge. För utövande av resebyråverksamhet krävs enligt lov om reisebureauer av den 4 november 1948 tillstånd från offentlig myndighet på grundval av en närmare prövning av behovet av ifrågavarande resebyrå och kvaliteten av de resor den kan erbjuda. I princip krävs mellan 50 000 och 100 000 norska kronor såsom säkerhet. Detta krav kan dock åsidosättas för aktiebolag med fullt inbetalt aktiekapital om minst 100 000 norska kronor.

Sverige. En lag om ställande av säkerhet vid sällskapsresa till utlandet trädde i kraft den 1 juli 1967. Lagen syftar till att skydda resenärerna mot s. k. reseskandaler. Den som anordnar sällskapsresa till utomnordiskt land är skyldig att ställa säkerhet. Samma gäller den som säljer, utbjuder eller förmedlar sådan resa anordnad utom riket. Säkerheten får tas i anspråk för återbetalning av medel vilka erlagts för resa som blir inställd. I fråga om sällskapsresa som påbörjats men inte slutförts får säkerheten tas i anspråk för resenärernas uppehälle i utlandet och deras återresa. Säkerhet skall i regel gälla minst 200 000 kronor. Ärenden om ianspråktagande av säkerhet prövas av en särskild nämnd, resegarantinämnden. Lagen gäller t. o. m. den 30 juni 1972.

Några åtgärder i anledning av rekommendation nr 35/1968 synes inte ha vidtagits.

Rekommendationerna har inte genomförts.

3. Nordisk turiststatistik

Den 1 maj 1958 infördes den fulla nordiska passfriheten. Därmed bortföll tidigare möjligheter att på grundval av kontrolluppgifter, som insamlats vid passerandet av inomnordiska gränser, sammanställa statistiska uppgifter rörande omfattningen av den utländska resandetrafiken.

Rekommendation nr 24/1958 angående samordnad turiststatistik

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka metoderna för och behovet av nordisk turiststatistik samt att, om behov föreligger, framlägga förslag om ordnande av sådan statistik.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1959.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 283–285).

Det nordiska chefstatistikermötet har tillsatt en nordisk kommitté för samfärdselstatistik, som omfattar turiststatistiken. Representanter för de nordiska turistorganisationerna och de offentliga myndigheterna på området har deltagit i kommitténs diskussioner. En samarbetsgrupp för nordisk turistforskning och statistik har tillsatts av Nordiska Turisttrafikkommittén. Enligt kommitténs stadgar av den 23 februari 1971 fungerar samarbetsgruppen som Nordiska turisttrafikkommitténs rådgivande organ i statistiska spörsmål. Gruppen har bl. a.

till uppgift att verka för en förbättring av turiststatistiken i de nordiska länderna.

Rekommendationen har inte genomförts.

4. Turisttrafiken inom Nordkalotten

Genom att utveckla Nordkalottens tidigare ganska blygsamma resurser vad beträffar moderna hotell och goda kommunikationer ansågs det möjligt att dra delar av den internationella turistströmmen till denna region.

Rekommendation nr 14/1959 angående utbyggnad av flyg- och turisttrafiken inom Nordkalotten

Till reg. i F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige

-----
2. att samverka med varandra för utbyggande av turisttrafiken i norra Skandinavien.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

läggningar har år 1963 och 1968 utgivits förteckningar över samtliga hotell, turiststationer, motell, pensionat, vandrarhem, campingplatser och andra övernattningsställen inom hela Nordkalott-området.

Rekommendationens syfte har uppnåtts.

Regeringarnas åtgärder

Sedan rekommendationen avgavs har turistkapaciteten inom Nordkalotten ökat betydligt. Hotell-, pensionat- och andra turistanläggningar har genomgått omfattande utbyggnader.

Den arbetsgrupp för behandling av ärenden om Nordkalotten såsom internationellt turistområde, som på svensk sida efter initiativ från handelsdepartementet bildats av Svenska turisttrafikförbundet (STTF:s Nordkalottkommitté), har årligen haft sammanträden vid vilka närvarit representanter för hotell- och turistorganisationerna i Norge och Finland. Som resultat av dessa över-

O. Trafikförbindelserna med Island

Som följd av Islands geografiska läge uppkommer särskilda problem vad beträffar samfärdseln mellan detta land och övriga Norden. På grund av de stora avstånden blir resor till Island av naturliga skäl ganska kostsamma. En förbättring av kommunikationsmöjligheterna har inom Nordiska rådet ansetts vara en förutsättning för att banden mellan Island och övriga länder i Norden skall kunna ytterligare stärkas. Rådet antog rekommendationer i ämnet 1955 och 1957.

Rekommendation nr 7/1955 angående förbättring av trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

a) att främja trafikförbindelserna mellan Island, å ena, och övriga nordiska länder, å andra sidan, samt att upptaga ett samarbete på detta område bland annat i fråga om en utvidgning av upplysningstjänsten och en förbättring av de ekonomiska förutsättningarna för trafiken, med ändamål att bidra till att resor mellan dessa länder och umgänget mellan folken underlättas för framtiden;

b) att för ändamålet tillsätta en särskild parlamentarisk kommitté.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1957.

Rekommendation nr 9/1957 angående förbättring av trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder

Till reg. i I

Nordiska rådet rekommenderar

1. Islands regering att företaga en ingående undersökning av de problem, som behandlas i den isländsk-skandinaviska trafikkommitténs betänkande i syfte att genomföra de olika åtgärder kommittén föreslagit för att tillskapa ekonomiska och övriga förutsättningar för ökade trafik- och andra förbindelser mellan Island och övriga nordiska länder

-----
Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1960 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 288–290).

Rekommendationerna har delvis genomförts i ifrågavarande avseende.

P. Samarbete på rymdområdet

Det internationella samarbetet på rymdområdet äger rum främst inom FN:s ram, inom INTELSAT (organ för satellitkommunikationer) och inom existerande europeiska organisationer. Mellan de nordiska representanterna i skilda internationella organ förekommer ett nära och kontinuerligt samarbete på rymdområdet. Då FN:s och andra internationella organs befattning med rymdfrågor ökar förefinnes emellertid ett behov av vidgat nordiskt samarbete på detta område. De nordiska ländernas synpunkter och intressen har ansetts kunna få ökad tyngd om det existerande samarbetet mellan dem ytterligare utvecklas och ges fastare former.

Rekommendation nr 8/1970 angående samarbete på rymdområdet

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att i det internationella rymdsamarbetet uppträda med en gemensam linje och skapa lämpliga former för en nordisk samordning på detta område,

2. att slå vakt om informationsfriheten i samband med utvecklingen av rymdkommunikationerna,

3. att tillvarata möjligheterna till gemensamma nordiska projekt rörande rymden på forskningens och industrins område.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Beträffande det internationella rymdsamarbetet föreligger redan ett nära samarbete mellan de nordiska länderna. I den europeiska rymdkonferensen, som är ett samrådsorgan för rymdfrågor, där Danmark, Norge och Sverige är medlemmar och Finland observatör, förekommer ett kontinuerligt informellt samråd mellan de nordiska länderna. Detsamma gäller beträffande de två nordiska medlemsländerna i European Space Research Organisation (ESRO) – Danmark och Sverige. Anledning till att ännu inga fasta former skapats för nordiskt samarbete inom detta område är att diskussionerna om formerna för det europeiska rymdsamarbetet ännu inte avslutats. De slutliga ställningstagandena i denna fråga kan bl. a. väntas inverka på den nationella organisationen och därmed även på de nordiska samarbetsformerna.

Beträffande rekommendationens punkt 2 kan sägas att frågan om informationsfriheten i samband med utvecklingen av rymdkommunikationerna är föremål för behandling i såväl Förenta Nationernas rymdkommitté som i Unesco. Inför behandlingen i respektive internationella organ äger regelmässigt samråd rum mellan de nordiska ländernas delegationer.

Det förekommer även ett informellt samarbete mellan universitetsinstitutioner och forskningsinstitut som för sin forskning använder sig av rymdteknologi. Detta samarbete bedrivs bl. a. inom Skandinaviska arbetsgruppen för rymdforskning (SAR), som även initierat samarbete rörande konkreta rymdforskningsprojekt. Några direkta åtgärder i anledning av rekommendationen synes inte ha vidtagits.

Rekommendationen är under utredning.

Avd. VI. Ekonomiska frågor

I detta avsnitt behandlas i huvudsak frågor som i Nordiska rådet sorterat under dess ekonomiska utskott. Sakerna har grupperats under rubrikerna allmänt ekonomiskt samarbete, skilda handelsproblem, produktions-samarbete, materialprovning och standardi-

sering, konsumentupplysning, samarbete på jordbruksområdet, samarbete på fiskets område, finansiellt samarbete, skatte- och avgiftsfrågor, statistiskt samarbete, utrikesfrågor, samespörsmål och renskötselfrågor och övrigt.

A. Allmänt ekonomiskt samarbete

Samarbetet mellan de nordiska länderna på det ekonomiska området är av gammalt datum och har naturligt nog hämtat inspiration ur den nära samhörigheten länderna emellan ifråga om språk, kultur och rättsuppfattning. Ett tidigt uttryck för en fast organiserad nordisk samverkan var den skandinaviska myntunionen, som ingicks redan 1872 mellan Danmark och Sverige och till vilken även Norge anslöt sig 1875. Under åren 1874–1897 gällde den s. k. mellanrikslagen, som i realiteten skapade en tullunion mellan Norge och Sverige. Det första världskriget medförde ett visst avbrott i det ekonomiska samarbetet, men vid dess slut rådde enighet om att detta samarbete mellan Danmark, Norge och Sverige borde fortsättas och utvidgas. Med detta mål för ögonen inrättades år 1919 i ett vart av de tre länderna särskilda grannlandsutskott i anslutning till de då nyligen tillkomna traktatkommissionerna. Grannlandsutskotten fick till uppgift att utreda de ekonomiska samarbetsspörsmålen och avhöll en rad gemensamma möten. År 1934 övertogs dessa uppgifter av de då upprättade nordiska grannlandsnämnderna, vilka fortsatte utredningsverksamhe-

ten och tog upp en rad spörsmål av gemensamt intresse. Grannlandsnämnderna möttes regelbundet under åren fram till det andra världskrigets utbrott. Efter det andra världskriget har det nordiska ekonomiska samarbetet successivt intensifierats. I detta har även Finland och Island kommit att delta.

Under de första åren av Nordiska rådets verksamhet avsåg de allmänna ekonomiska samlingssträvandena tillskapandet av en gemensam nordisk marknad inom ramen för en tullunion (punkt 1). Sedan det visat sig att tullunionsplanerna inte kunde genomföras inriktades rådets arbete under perioden 1959–1966 på mer begränsade samlingsuppgifter (punkt 2). Sistnämnda år aktualiserades ånyo planerna på ett omfattande ekonomiskt samarbete – Nordekplanen (punkt 3).

I övrigt behandlas under ifrågavarande rubrik dels spörsmålet om ett samarbete mellan de nordiska länderna under Europamarknadsförhandlingarna (punkt 4), dels frågan om nordiskt samarbete inom ramen för EFTA (punkt 5).

1. Allmänt ekonomiskt samarbete 1953—1959 (gemensam nordisk marknad)

Vid tiden för Nordiska rådets första session i Köpenhamn i februari år 1953 hade sedan fem år pågått ett utredningsarbete inom det år 1948 inrättade Gemensamma nordiska utskottet för ekonomiskt samarbete. I utskottet var Danmark, Island, Norge och Sverige representerade. Rådet mottog vid sessionen en redogörelse för utskottets arbete som kom att utgöra grundvalen för

rådets första rekommendation i denna betydelsefulla fråga.

Rekommendation nr 5/1953 angående närmare nordiskt ekonomiskt samarbete

Till reg. i D, I, N, S

I tilknytning til de redegørelser, der foreligger for Nordisk Råd vedrørende

de af det fælles nordiske udvalg for økonomisk samarbejde foretagne undersøgelser, udtaler rådet sin forvisning om, at et nærmere økonomisk samarbejde mellem de nordiske lande indebærer muligheder for en styrkelse af de nordiske landes økonomi.

Rådet er imidlertid fuldt opmærksom på, at de hidtil foretagne undersøgelser viser, at et sådant samarbejde støder på en række komplicerede problemer særlig af handelspolitisk og produktionsmæssig karakter, og at derfor enhver forandring må foregå på grundlag af indgående undersøgelser, og således at de forandringer, der tilstræbes, må tilsigte at blive til fordel for samtlige lande.

Rådet henstiller til regeringerne at anmode det fælles nordiske udvalg for økonomisk samarbejde om at fuldføre sine undersøgelser og, såsnart forholdene tillader det, eventuelt inden årets udgang, at fremlægge en rapport til regeringerne med en redegørelse for resultaterne og med udvalgets konklusioner.

Rådet vil i denne forbindelse pege på betydningen af, at det fælles nordiske udvalg for økonomisk samarbejde i de sidste år har arbejdet i kontakt med de nordiske landes erhvervsliv, hvilket har bidraget til en øget forståelse af samarbejdets værdi. Rådet vil endvidere pege på, at de branchemæssige undersøgelser, som er iværksat, har vist, at et samarbejde for flere grene af erhvervslivet kan bringe fordele.

Rådet forudsætter, at regeringerne fremlægger udvalgets rapport for rådet, således at sagen eventuelt kan blive genstand for drøftelser på rådets næste session.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1954.

Rekommendation nr 22/1954 angående økonomisk samarbejde

Till reg. i D, I, N, S
Det Nordiske Råd henstiller til regeringene å fremme et utvidet økonomisk samarbeid i Norden. Spesielt henstiller Rådet

1. at regeringene søker å legge vilkårene til rette for opprettelse av et felles nordisk marked på så store områder som mulig,

2. at regeringene på grunnlag av det materiale som er framlagt av det felles nordiske utvalg for økonomisk samarbeid klarlegger mulighetene for å anvende ens tollsatser (eller restriksjoner) overfor ikke-nordiske land, og tar opp et arbeid for å avvikle tollavgiftene og handelsrestriksjonene ved de internordiske grenser i det omfang og den takt som anses forenlig med de enkelte lands særlige forhold,

3. at regeringene opptar forhandlinger om konkrete samarbeidsoppgaver som er av betydning for de nordiske grenser i det omfang og i den takt dard, herunder samarbeid — — —, om kraftspørsmålet og andre foreliggende produktivitets- og investeringsoppgaver,

4. at regeringene gir ansvarlige organer til oppgave å fremme og overvåke arbeidet i samsvar med de foran angitte retningslinjer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 26/1958 angående økonomisk samarbeide

Till reg. i D, F, N, S
Nordisk Råd henstiller til regeringene i Danmark, Finland, Norge og Sverige at de på grunnlag av de overleverte rapporter fra Det nordiske økonomiske samarbeidsutvalg og i kontakt med rådet opptar forhandlinger om formene for det nordiske økonomiske samarbeid med sikte på at spørsmålet, når forutsetningene for en avgjørelse foreligger, kan forelegges parlamentene.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1959.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 293–296).

Rekommendationerna har inte genomförts.

2. Allmänt ekonomiskt samarbete 1959—1966

Då det visade sig att planerna på en särskild nordisk tullunion inte kunde genomföras, inriktade Nordiska rådet sin verksamhet på mer begränsade uppgifter inom det ekonomiska området. I ett förslag från de nordiska ländernas samlarbetsministrar i oktober 1959 angavs som konkreta samlarbetsuppgifter bl. a. handelspolitiskt samlarbete, produktionssamlarbete och kraftförsörjning. En allmän rekommendation härom antogs av rådet vid 1959 års session.

Rekommendation nr 12/1959 angående ekonomiskt samlarbete

Tili reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att närmare utveckla det ekonomiska samlarbetet och att skapa i detta sammanhang erforderliga arbetsformer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Regeringarnas åtgärder

Samlarbetsformerna. Regeringarnas avsikt var att — då en tullunion inte kunde skapas — bygga upp ett effektivt samlarbetsmaskineri, som skulle kunna ta sig an olika nordiska samlarbetsuppgifter och föra samlarbetet vidare. Till fullföljande av rekommendationen i detta avseende upprättade regeringarna Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samlarbete med uppgift att främja det nordiska ekonomiska samlarbetet och följa genomförandet av de åtgärder på detta område, som beslutats av regeringar-

na. Ministerkommittén fick till uppgift att ta initiativ beträffande ekonomiska samlarbetsuppgifter som var av intresse ur nordisk synpunkt samt behandla och yttra sig över ekonomiska ärenden som överlämnats från Nordiska rådet eller från en eller flera av de nordiska regeringarna. För att biträda ministerkommittén och förbereda dess sammanträden tillsattes Nordiska ekonomiska samlarbetsutskottet bestående av tre ämbetsmän från varje land. Samarbetsutskottet tillsatte sedermera underutskott. Ministerkommittén och ekonomiska samlarbetsutskottet har upphört fr. o. m. den 1 juli 1971. Deras arbetsuppgifter har övertagits av nordiska ministerrådet och dess ämbetsmannaaorgan (jfr s. 15—18).

Samlarbetsuppgifterna. I anledning av rådets rekommendation har ministerkommittén fortlöpande diskuterat möjligheterna för ett närmare ekonomiskt samlarbete mellan de nordiska länderna på en rad olika områden. För samlarbetet på de olika delområdena får hänvisas till efterföljande avsnitt. Här må dock antecknas följande:

Samlarbetsutskottet har utarbetat en rad förslag angående samlarbetet på näringsstatistikens område, bl. a. en gemensam näringsstatistisk nomenklatur samt vissa regler för näringsstatistikens utformning i övrigt. Dessa förslag har lagts till grund för utrikeshandelsstatistiken och i viss utsträckning också för den övriga näringsstatistiken. Samarbetsutskottet har vidare årligen utarbetat en utförlig redogörelse för den nordiska samhandelns utveckling fördelad på länder och varor.

Handelspolitiskt samlarbete äger bl. a. rum vid de regelbundna mötena mellan cheferna för de nordiska utrikesministeriernas/departementens handelspolitiska avdelningar.

Överläggningarna är ett led i förberedelserna för de nordiska ländernas handelspolitiska ställningstaganden både i organisationer där alla deltar och i rent bilaterala förbindelser med tredje land. Nordiskt samråd sker också rent allmänt inför sammanträden och överläggningar i olika internationella organisationer.

Den 21 november 1966 undertecknades ett avtal mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om att dessa länder skulle föra gemensamma förhandlingar i Kennedy-ronden. En gemensam förhandlingsdelegation utsågs under ledning av en chefsförhandlare (se Nordiska rådet, 15:e sess., 1967, s. 2240). Viktigare nordiska exportvaror såsom jordbruksprodukter, fisk, träförädlingsprodukter, järn, stål och andra metaller hade undantagits från de erbjudanden om tullsänkningar, som presenterades av några av Nordens viktigaste handelspartners. Detta gällde framför allt i fråga om EEC, som kom att framstå som den viktigaste motparten under förhandlingarna. För att bättre kunna hävda de nordiska intressena och för att uppnå en bättre balans mellan de nordiska anbuden om tullsänkningar och de fördelar, som kunde uppnås i förhållande till andra länder, behövdes en samordning i fråga om förberedelser och förhandlingstaktik de nordiska länderna emellan.

För Nordens del har den, som ett slutresultat av Kennedyförhandlingarna, inom GATT träffade överenskommelsen av den 30 juni 1967 medfört betydligt förbättrade exportmöjligheter på industrivaruområdet. Tullsänkningarna på de viktigaste marknaderna beräknas uppgå till omkring 35 procent.

Rekommendationens syfte har uppnåtts.

3. Allmänt ekonomiskt samarbete 1966—1970 (Nordek)

Under 1964–1965 anhängiggjordes i Nordiska rådet ett flertal medlemsförslag om en utvidgning av det nordiska ekonomiska samarbetet (samarbete om fiske, jordbruk, näringslagstiftning, tullar och handelspolitik). Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet uttalade i januari 1966, att ett utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete måste omfatta centrala områden av de nordiska ländernas ekonomi, varför utskottet ansåg det nödvändigt att få direktiv från Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete för det fortsatta arbetet. I anledning härav uttalade ministerkommittén i sin den 11 januari 1966 avgivna berättelse till Nordiska rådet (Nordisk Råd, 14 sess., 1966, s. 1298–1305) att ställningstagande till frågan om utvidgning av samarbetet skulle underlättas, om man i en samlad plan kunde balansera fördelar och nackdelar för de olika länderna. Enighet hade inte kunnat uppnås om en dylik utredning. Enligt kommittén borde de politiska förutsättningarna för en utvidgning av samarbetet närmare belysas vid Nordiska rådets session. Nordiska rådets ekonomiska utskott ansåg sig inte kunna ta ställning till frågan om metoder för att stärka och utbygga det nordiska ekonomiska samarbetet förrän förutsättningarna för en utvidgning av den ekonomiska integrationen i Norden närmare klarlagts. På utskottets förslag beslöt rådet vid sessionen 1966 rekommendera regeringarna att snarast ange förutsättningarna för en samlad utbyggnad av det nordiska ekonomiska samarbetet ifråga om den yttre tullnivån, jordbruks- och fiskeripolitiken, näringslagstiftningen, kapitaltillförseln och handelspolitiken och att klarlägga om en utbyggnad av samarbetet kunde ske på sådant sätt, att fördelar och olägenheter balanseras för varje enskilt land.

Vid 1968 års session beslöt rådet rekommendera regeringarna att överväga de nordiska ländernas ekonomiska förbindelser på bredare bas i syfte att låta ett utvidgat samarbete tillgodose väsentliga ekonomiska intressen i vart och ett av länderna.

Sedan den av regeringarna i april 1968 tillsatta Nordiska ämbetsmannakommittén i januari 1969 avgivit en preliminär rapport, rekommenderade Nordiska rådet regeringarna att verka för att slutligt förslag jämte traktatutkast framlades senast den 15 juli samma år.

Den 17 juli 1969 framlade den nordiska ämbetsmannakommittén ett slutgiltigt förslag till traktatutkast (NU 1969: 11). Vid rådssessionen 1970 antogs dels en rekommendation angående genomförandet av Nordek dels en rekommendation om Islands deltagande i det utvidgade ekonomiska samarbetet. Den 16 mars 1970 riktade presidiet en skrivelse till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige angående lokaliseringen av Nordekinstitutionerna.

Rekommendation nr 26/1966 angående ekonomiskt samarbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd rekommanderer regjeringene å klarlegge snarest – under hensynstagen til bestrebelsene for å nå frem til et europeisk marked omfattende flest mulig av de europeiske land – forutsetningene for en samlet utbygging av det nordiske økonomiske samarbeid vedrørende det ytre tollnivå, jordbruks- og fiskeripolitikken, næringslovgivningen, kapitaltilførslene og handelspolitikken, samt å klarlegge om denne utbygging av samarbeidet kan

skje på en slik måte at fordeler og ulemper balanserer for hvert enkelt land. Herunder skal man bl. a.

1. søke etablert en prosedyre, som sikrer hurtig og grundig undersøkelse av de konkrete saker et nordisk land måtte reise i anledning av vanskeligheter som kan oppstå på grunn av forvridning av handelen, som skyldes forskjell i de nordiske lands tollsatser overfor tredjeland,

2. iverksette en undersøkelse av mulighetene for – særlig under hensyntagen til de nordiske lands suppleringsbehov – å gjennomføre foranstaltninger til en økning av den nordiske handelen med landbruksvarer, (inkludert frukt, grønnsaker, og bearbejdet produkter) på grunnlag av multilaterale eller bilaterale avtaler, samt iverksette en undersøkelse av mulighetene for et nordisk samarbeid om eksport av landbruksvarer til tredjeland,

3. undersøke mulighetene for gjennom multilaterale eller bilaterale avtaler mellom de nordiske land å gjennomføre en ytterligere liberalisering av handelen med fisk,

4. gjennomføre en undersøkelse av mulighetene for å ta skritt til å etablere mer like konkurransevilkår for de nordiske lands industrier på de områder hvor det måtte være behov for å supplere det pågående EFTA-samarbeid.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Rekommendation nr 21/1968 angående økonomisk samarbeide

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd rekommanderer regjeringene

-----
3. å inndra et bredere utsnitt av de nordiske lands innbyrdes økonomiske forbindelser i overveielene, med sikte på at en utvidelse av samarbeidet kan tilgodese vesentlige økonomiske interesser i hvert av de nordiske land og at de organisatoriske forutsetninger som måtte være påkrevet likeledes inngår i disse overveielser og

4. å ta sikte på en utformning av det nordiske økonomiske samarbeid som letter disse lands deltagelse i en bred europeisk markedsløsning og som er forenlig med de nordiske lands forpliktelser overfor de øvrige EFTA-land.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Rekommendation nr 9/1969 angående nordisk økonomisk samarbeide

Till reg. i D, F, N, S

Nordisk Råd rekommanderer regjeringene i Danmark, Finland, Norge og Sverige

1. å fullføre utrednings- og forhandlingsarbeidet vedrørende Nordek slik at forslag til en løsning på samtlige i embetsmannsrapporten behandlede samarbeidsområder og et utkast til traktat om et omfattende og mangesidig økonomisk samarbeid kan forligge senest den 15. juli 1969,

2. deretter å oversende dette materiale til Nordisk Råds presidium og økonomisk utvalg,

3. å fastlegge en dato høsten 1969 for neste møte mellom Nordisk Råds presidium, det økonomiske utvalg og statsministrene for en diskusjon av traktatutkastet og det øvrige materiale samt av tilretteleggelsen av det videre arbeid,

4. i de nye instruksjoner til embetsmennene å fremheve at forslaget skal inneholde rammer og retningslinjer for et samarbeid såvel på kort som på lang sikt og også omfatte en hensiktsmessig organisasjon av dette samarbeid,

5. å legge forhandlingene mellom regjeringene slik til rette at et forslag om en slik omfattende utvidelse av det økonomiske samarbeid kan forelegges de nordiske nasjonalforsamlinger så snart som mulig,

6. å ta de uttalelser som er avgitt fra de øvrige utvalg i Nordisk Råd i betraktning ved det fortsatte arbeid.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

**Rekommendation nr 19/1970 angående
genomförande av Nordek**

Till reg. i D, F, N, S

Nordisk Råd rekommenderar regjeringene i Danmark, Finland, Norge og Sverige:

1. under slutføringen av arbeidet med den traktatmessige utformning av det utvidede samarbeid, å innarbeide i traktaten de forslag som er fremsatt av den nordiske organisasjonskomite vedrørende Nordisk Råds og dets organers innpassing i Nordøk-samarbeidet.

2. å legge fram forslag for nasjonal-forsamlingene om gjennomføring av traktaten om Organisasjonen for nordisk økonomisk samarbeid i så god tid at forslaget kan sluttbehandles i nasjonal-forsamlingene i løpet av vårsesjonen 1970 og derpå å deponere ratifikasjons-dokumentene omgående.

Rekommendationen sluttbehandlad av rådet 1971.

Rekommendation nr 20/1970 angående Is-lands deltagande i det utvidgade ekonomiska samarbetet

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd rekommenderer regjeringene i Danmark, Finland, Island, Norge og Sverige å ta opp drøftelser om når og på hvilken måte Island kan delta i det utvidede nordiske økonomiske samarbeid.

Rekommendationen sluttbehandlad av rådet 1971.

Presidieskrivelse den 16 mars 1970 angående Nordekinstitutionernas lokalisering

Till reg. i D, F, N, S

--- får rådets presidium härmed överlämna inkommet material rörande Nordekinstitutionernas placering samt tillika hemställa, att så snart som möjligt bli underrättade om regeringarnas planer i ovannämnda avseenden.

**[Rekommendation nr 13/1971 angående
nordiskt ekonomiskt samarbete]**

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd rekommenderer regjeringene i de nordiske land, ved utformingen av arbeidsoppgavene for det nordiske ministerråd på det økonomiske område særskilt å tillegge dette følgende oppgaver:

å være sentralt nordisk organ for samarbeid i spørsmål av felles nordisk interesse i internasjonalt økonomisk samarbeid;

å forberede og lede arbeidet med å utdype økonomisk samarbeid i Norden og utarbeide konkrete forslag til innhold og utforming herav under hensyn til de nordiske lands forskjellige forhandlingsmål og stilling i forhold til et utvidet økonomisk samarbeid i Europa;

å avgi en rapport om arbeidet på dette område til Rådets neste ordinære sesjon;

å være regjeringenes kontaktorgan i ovennevnte spørsmål med Nordisk Råd og dets økonomiske utvalg.

Regeringarnas åtgärder

Nordiska ekonomiska samlarbeitsutskottet erhö11 1966 ministerkommitténs uppdrag att utreda de frågor som upptagits i Nordiska rådets rekommendation nr 26/1966. Utredningsarbetet koncentrerades i första omgången till »de to felter hvor løsningene vil være avgjørende for en vurdering av mulighetene for en samlet utbygging av de nordiske økonomiske samarbeid», nämligen den yttre tullnivån och jordbrukspolitiken. Rapporter rörande samlarbeitsmöjligheterna på dessa två områden överlämnades till ministerkommittén i januari 1967. I ministerkommitténs berättelse till 1967 års rådssession konstaterades, att möjligheterna för en utvidgning av det nordiska ekonomiska samlarbetet på de nämnda områdena fick anses mycket begränsade. Av rapporten på jordbruksområdet sades framgå, att det inte kunde vara realistiskt att vänta att de nordiska länderna skulle kunna anta förslag om ett vittgående samarbete på området. Vad tullharmoniseringsfrågan beträffar ansågs det

för tidigt att uttala sig om möjligheterna för ett nordiskt samarbete innan Kennedyronden slutförts. Ministerkommittén framhöll emellertid, att samarbetsutskottets utredningar skulle fullföljas. Inför 1968 års råds-session uttalade ministerkommittén, att det ännu inte var möjligt att företa en slutlig bedömning av förutsättningarna för det nordiska ekonomiska samarbetet.

De nordiska statsministrarna behandlade vid möte i Köpenhamn den 22-23 april 1968 frågan om ett utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete. Till grund för överläggningarna låg en rapport utarbetad av ämbetsmän från de olika länderna vilka fått i uppdrag att redogöra för olika möjligheter att utvidga det nordiska ekonomiska samarbetet på vidast möjliga basis. Vid mötet konstaterades att ett mera vittgående nordiskt ekonomiskt samarbete skulle komma att gagna de nordiska länderna, bl. a. genom att främja samarbetet inom EFTA och övriga europeiska integrationssträvanden och stärka de nordiska ländernas handelspolitiska ställning. Statsministrarna ansåg vidare tiden vara inne att ta ett nytt steg i det nordiska ekonomiska samarbetet.

Statsministrarna enades om

at det fortsatte økonomiske samarbejde skal udformes under hensyn til de fire landes forpligtelser i EFTA og stå åbent for Island, som for tiden overvejer en ansøgning om medlemskab af EFTA,

at samarbejdet skal udformes således, at det letter de fire landes deltagelse i eller samarbejde med et udvidet europæisk marked,

at samarbejdet skal være i overensstemmelse med de fire landes bestræbelser for at udvikle deres handelsforbindelser med tredielande og for at frigøre verdenshandelen, samt at hensyn skal tages til udviklingslandenes interesser,

at samarbejdet skal udformes således, at en rimelig balance mellem fordele og ulemper opnås for hvert enkelt af de fire lande, samt

at samarbejdet ligesom hidtil ikke skal berøre de fire landes udenrigs- og sikkerhedspolitik.

Vidare skulle ytterligare utredningar företas och konkreta förslag föreläggas regeringarna om ett utvidgat nordiskt samarbete på följande områden:

1. En nordisk toldunion som led i en nordisk handelspolitik.

(a) En fælles ydre toldtarif tager udgangs-

punkt i det vejede gennemsnit af de fire landes toldsatser. Der tages hensyn til ønskeligheden af, hvor det er muligt, at fastsætte de nordiske toldsatser på EEC's toldniveau eller i så nær overensstemmelse dermed som muligt. For at løse de særlige vanskeligheder, som opstår for de enkelte lande, kan toldkontingenter, toldsuspensioner og overgangsordninger bringes i anvendelse.

(b) Gradvis gennemførelse af forholdsregler, som i øvrigt er nødvendige for en nordisk handelspolitik (f. eks. forholdsregler mod dumping, lavprisimport).

2. Et jordbrugspolitisk samarbejde i Norden.

(a) I) En gradvis udvidelse af samhandelen med jordbrugsprodukter i Norden, bl. a. gennem nordiske præferencer, aftaler om priser i den nordiske samhandel med jordbrugsvarer, værn mod dumpet eller subsidieret eksport af jordbrugsvarer fra tredielande samt gennem fjernelse af det industrielle beskyttelseelement i told og afgifter på industrielt forarbejdede jordbrugsvarer.

II) Samarbejde om eksporten til tredielande, herunder om prispolitiken.

(b) Endvidere under hensyntagen til de særlige vanskeligheder, som eksisterer i de enkelte nordiske lande: foranstaltninger, som er egnede til at fremme de fire landes tilpasning til et fælles nordisk marked og en nordisk jordbrugspolitik, som harmonerer med integrationen på dette område i Europa.

3. Et øget samarbejde på fiskeriområdet bl. a. omfattende afvikling af eksisterende restriktioner i den nordiske samhandel og handelspolitisk samarbejde vedrørende afsætningen til tredielande.

4. En øget samordning af den økonomiske politik i takt med integrationen på de øvrige områder.

Et øget samarbejde på kapitalområdet omfattende bl. a. gradvis liberalisering af kapitalbevægelserne mellem de nordiske lande for at udnytte landenes samlede produktive ressourcer så effektivt som muligt.

5. (a) En nordisk finansieringsfond bl. a. for at lette de enkelte landes tilpasning til et udvidet økonomisk samarbejde. Projekter, som er af nordisk interesse og vedrører et eller flere af landene, skal på følgende områder omfattes af fondens virksomhed:

Strukturrationaliseringsprojekter inden for forskellige grene af erhvervslivet; regionale udviklingsprojekter; industrielle udviklingsprojekter; infrastrukturprojekter; projekter af betydning for energiforsyningen; forsknings- og undervisningsprojekter; projekter af betydning for den nordiske samhandel.

(b) Den finansielle ramme og reglerne for tilvejebringelse af fondens midler. Disse kan hidrøre fra: kapitaltilskyd fra de fire lande

efter en närmere fastsat fordelingsnøgle; låntagning på nordiske og udenlandske kapitalmarkeder.

(c) Finansiering, hvor dette er påkrævet, af andre samarbejdsopgaver, som man måtte nå til enighed om.

6. Øget lovgivningssamarbejde på næringsrettens område.

7. Øget samarbejde om konkurrencereglerne (bl. a. regler om offentlige støtteforanstaltninger, restriktive forretningsmetoder, offentlig indkøbspolitik). Sigtet bør i første række være at skabe friere og ikke-diskriminerende konkurrenceforhold for virksomheder i de nordiske lande.

8. Udformning af industri- og energipolitik samt teknisk forsknings- og udviklingspolitik i nært samarbejde mellem de fire lande. Herunder intensivering af det eksisterende nordiske samarbejde om teknisk forskning og industrielle udviklingsprojekter og inddragelse af nye områder i dette samarbejde. Der skal sigtes på at øge nordisk industris muligheder for at hævde sig, specielt på ekspanderende og teknisk avancerede produktområder.

9. En øget samordning af de nordiske landes bistandspolitik over for udviklingslandene bl. a. omfattende samarbejde om de nordiske landes långivning og andre finansielle bidrag til udviklingslandene.

10. Et yderligere udbygget samarbejde på uddannelsesområdet med sigte på en mere rationel udnyttelse af de fire landes ressourcer.

Institutionelle ordninger skabes i det omfang, det viser sig påkrævet.

Også på andre økonomiske områder bør et udvidet nordisk samarbejde kunne finde sted. Hvor forudsætningerne foreligger, skal sådanne områder tages op til overvejelse.

Statsministrarna gav Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete i uppdrag att svara för dessa undersökningar. En nordisk ämbetsmannakommitté tillsattes i juni 1968 med uppgift att senast den 1 januari 1969 inkomma med en rapport om resultatet av sina undersökningar.

I ämbetsmannakommitténs preliminära rapport (NU 1969: 1) behandlades möjligheterna för ett utvidgat nordiskt samarbete beträffande ekonomisk politik, kapitalrörelser, handelspolitik, tullpolitik, industri, teknisk forskning och energi, jordbrukspolitik, fiskeripolitik, finansieringssamarbete, näringsrätt och konkurrensregler, utbildning och forskning samt utvecklingsbistånd. Vidare innehöll rapporten en redogörelse för behovet av institutioner för ett utvidgat samarbete samt för behovet av undantagsbe-

stämmelser, regler om anslutning, revision, uppsägning m. m.

I rapporten presenterades i stor utsträckning konkreta förslag beträffande ett utvidgat samarbete på de nämnda samsarbetsområdena. I flera fall – bl. a. i fråga om tullpolitiken, jordbrukspolitiken, fiskeripolitiken och finansieringssamarbetet – hade det emellertid inte varit möjligt att uppnå enighet.

Ämbetsmannakommitténs rapport behandlades i början av 1969 vid möten mellan de nordiska statsministrarna den 18–19 januari och den 18–19 februari, vid möte mellan statsministrarna och Nordiska rådets presidium och ekonomiska utskott den 1–2 februari 1969 samt vid Nordiska rådets session den 1–6 mars. Statsministrarna fann efter dessa överläggningar att ett utvidgat samarbete borde kunna utformas i enlighet med de allmänna principer de angav i april 1968 och att ämbetsmannakommitténs rapport borde kunna utgöra grundlag för fortsatt arbete. Statsministrarna beslöt uppdra åt ämbetsmannakommittén att slutföra sitt arbete och till den 15 juli 1969 utarbeta förslag till lösning på samtliga samsarbetsområden.

Nordiska ämbetsmannakommittén avlämnade den 17 juli 1969 en rapport (NU 1969: 11; i finsk översättning NU 1969: 15) om utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete, vari det samlade resultatet av kommitténs undersökningar redovisades. I rapporten behandlades möjligheterna för ett utbyggt samarbete på olika områden. Den innehöll vidare ett utkast till traktat om upprättande av en organisation för nordiskt ekonomiskt samarbete. Full enighet hade emellertid inte uppnåtts på alla punkter. Olösta frågor kvarstod bl. a. beträffande tullpolitiken, jordbruks- och fiskeripolitiken samt det finansiella samarbetet.

De nordiska statsministrarna behandlade ämbetsmannakommitténs rapport den 3 november 1969. De fann att rapporten utgjorde ett gott underlag för vidare förhandlingar. Man diskuterade den fortsatta handläggningen av utestående problem i syfte att nå en lösning på dessa före Nordiska rådets session i Reykjavik i februari 1970. Man enades om att varje land skulle utse en regeringsdelegation under ledning av statsministern och att formerna för ett nordiskt atomindustribolag och en reaktortek-

nologisk utvecklingsorganisation skulle övervägas av berörda ministrar.

Regeringsförhandlingarna inleddes i Oslo den 25–26 november 1969. Den 5 december föreslog den finska regeringen att man tills vidare skulle uppskjuta förhandlingarna på regeringsnivå. Den nya situation som därmed uppstått diskuterades vid ett statsministermöte i Helsingfors den 12–13 december 1969. Statsministrarna bekräftade sin avsikt att söka få till stånd ett mera långtgående nordiskt ekonomiskt samarbete och att ge detta en fastare bestående samsarbetsform på grundval av det förslag som lagts fram i ämbetsmannakommitténs rapport. Samtidigt konstaterades att det inte var möjligt att nå fram till en överenskommelse före Nordiska rådets session i Reykjavik. Förhandlingarna skulle emellertid fortsätta för att göra det möjligt att fatta definitivt beslut snarast möjligt efter denna tidpunkt. Det överenskomms att de fortsatta förhandlingarna skulle bedrivas av ämbetsmannakommittén efter fortlöpande direktiv från regeringarna.

Finska regeringen meddelade den 12 januari 1970 att Finland var redo att fortsätta Nordek-förhandlingarna för att få avtalet till alla delar färdigställt och att där efter vidta i avtalet angivna åtgärder för dess ikraftträdande.

I anslutning härtill meddelades från Finlands sida, att Finland i det fall något nordiskt land, medan Nordek-förhandlingarna pågick eller överhuvud innan Nordek-traktaten trätt i kraft, skulle inleda egentliga officiella förhandlingar om anslutning till de Europeiska gemenskaperna, förbehöll sig rätten att för egen del avstå från att fortsätta Nordek-förhandlingarna eller åtgärderna för traktatens ikraftbringande.

För den situationen, att någon avtalsslutande stat efter det att Nordek-traktaten ingåtts skulle ansluta sig till de Europeiska gemenskaperna, ansåg Finlands regering att man under förhandlingarna borde eftersträva ett tillägg i traktatutkastet, enligt vilket avtalsslutande stats beslut om anslutning till EEC berättigade övriga fördragsslutande stater att avstå från att tillämpa traktaten i den utsträckning anslutningen ändrat förutsättningarna för samarbetet.

Den 4 februari 1970 avgav ämbetsmannakommittén en rapport om de förhandlingar som förts enligt statsministrarnas be-

slut den 3 november 1969. Till rapporten var fogat förslag om ändringar och tillägg till kommitténs traktatutkast.

I anslutning till Nordiska rådets artonde session 1970 enades de nordiska statsministrarna om att instruera ämbetsmannakommittén att färdigställa traktatutkastet senast den 7 mars 1970, att traktaten snarast därefter skulle undertecknas av de fyra regeringarna, att traktatutkastet skulle föreläggas parlamenten för ratificering i början av april samt att traktaten skulle träda i kraft så snart det sista landet deponerat ratifikationsinstrumenten.

Den 24 mars 1970 beslöt Finlands regering att inte underteckna traktaten. Statsrådet gjorde följande uttalande:

1. Statsrådet konstaterar att utredningsresultatet av Nordek-förhandlingarna till sakinnehållet motsvarar de målsättningar statsrådet uppställt för traktaten.

2. Statsrådet anser vidare att traktatens undertecknande enligt finsk lagstiftning utgör en väsentlig del av proceduren för traktatens ikraftbringande.

3. Statsrådet anser även, att eftersom de övriga nordiska länderna som bäst förbereder sig för förhandlingar om anslutning till Europeiska ekonomiska gemenskapen, är uppkomsten av Nordek och traktatens fortsatta tillämpning osäkra även i ljuset av de förbehåll som Finland gjort och att traktaten enligt regeringens åsikt icke under rådande omständigheter synes uppfylla de krav som bör ställas på traktatens stabilitet och varaktighet.

4. Följaktligen anser statsrådet, att traktaten icke bör undertecknas i detta skede.

Sedan planerna på att genomföra Nordek strandat, söker det ekonomiska samarbetet inom Norden andra former. Som ett exempel på detta kan nämnas avtalet om att upprätta ett nordiskt ministerråd i överensstämmelse med det reviderade Helsingforsavtalet, som undertecknades under Nordiska rådets session i Köpenhamn i februari 1971.

Syftet med rekommendation nr 26/1966 har uppnåtts.

Syftet med rekommendationerna nr 21/1968, 9/1969, 19/1970 och 20/1970 samt presidieskrivelsen har inte uppnåtts.

4. Samarbete under marknadsförhandlingarna

Sedan det på våren 1961 blev klart att den brittiska regeringen hade planer på att ansöka om förhandlingar om medlemskap i EEC, beslöt de nordiska samarbetsministrarna vid möte i Köpenhamn i februari 1962 planlägga ett samarbete mellan de länder som ansökt eller kunde väntas komma att inom kort ansöka om anslutning i någon form till EEC. Vid 1962 års session beslöt Nordiska rådet rekommendera regeringarna att under de pågående och förestående marknadsförhandlingarna samverka på sådana punkter där förutsättningar härför fanns. Vid 1963 års råds-session antogs en rekommendation till regeringarna om att, när internationella marknadsfrågor behandlas, så vitt möjligt uppträda gemensamt för att bevara förutsättningarna för ekonomiskt samarbete i Norden.

Sedan Storbritannien i november 1966 beslutat att sondera möjligheterna för att återuppta förhandlingarna med EEC, beslöt Nordiska rådet vid femtonde sessionen 1967 rekommendera regeringarna att fortsätta strävandena att nå fram till en bred europeisk marknadslösning och att samverka så intimt som möjligt inför och under eventuella förhandlingar. Vid 1968 års session beslöt rådet rekommendera regeringarna att uppmärksamt följa Europamarknadsfrågans utveckling i syfte att utnyttja möjligheterna till en bred lösning av frågan.¹

Rekommendation nr 7/1962 angående samarbete under marknadsförhandlingarna

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att under de pågående och

förestående marknadsförhandlingarna samverka på sådana punkter där förutsättningar härför finnes.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Rekommendation nr 17/1963 angående ekonomiskt samarbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene,

1. at når de internasjonale markedsproblemer behandles, så vidt mulig opptre på felles grunnlag for å bevare forutsetningene for økonomisk samarbeid i Norden;

-----
3. at videre støtte alle bestrebelser for å fremme verdenshandelen.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Rekommendation nr 23/1967 angående Norden och marknadsproblemen

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd rekommanderer regjeringene

a) å fortsatt støtte opp om bestrebelsene for å nå fram til en bred europeisk markeds-løsning og samarbeide nærest mulig under forberedelsene til

---

¹ Vid 1971 års råds-session antogs en rekommendation angående nordiskt ekonomiskt samarbete (rek. nr 13/1971; se s. 543—548 samt s. 15—18).

og under eventuelle forhandlinger herom,

b) å legge særlig vekt, uansett de enkelte nordiske lands tillknytningsform, på å bevare det frie nordiske marked som er oppnådd gjennom EFTA og å bevare mulighetene for fortsatt å utvikle det nordiske samarbeid innenfor markedskonstellasjoner,

c) å holde Nordisk Råd eller dets organer løpende informert om utviklingen i markedssituasjonen.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Rekommendation nr 21/1968 angående økonomisk samarbeide

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd rekommanderer regjeringene

1. i nær kontakt med regjeringene i øvrige EFTA-land oppmerksomt å følge det europeiske markedsspørsmåls utvikling med sikte på å utnytte de muligheter som kan bidra til en bred løsning av dette spørsmål;

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Regeringarnas åtgärder

Samarbetet på området har bl. a. bestått i utbyte av erfaringer fra respektive länders kontakter med medlemsstater i EEC, med Storbritannien och med övriga EFTAländer samt i gemensamma utredningar eller nära kontakt i samband därmed. De allmänna överläggningarna om förhandlingssituationen har ägt rum vid kontakter mellan de nordiska utrikesministrarna och ekonomiska samsarbetsministrarna. Detta har skett dels vid ministermöten i EFTA, där man kunnat dra nytta av Storbritanniens och andra EFTA-länders erfarenheter, dels ock vid särskilda nordiska ministermöten. Överläggningar har vidare ägt rum mellan cheferna för de handelspolitiska avdelningarna vid utrikesdepartementen/ministerierna. Även utbyte av utredningsmaterial har skett.

Syftet med rekommendationerna har i huvudsak uppnåtts.

5. Samarbete inom EFTA

Mot bakgrund av besluten vid EFTA:s ministermöte i Genève 1963 om att intensifiera organisationens arbete, beslöt Nordiska rådet vid sessionen samma år rekommendera de nordiska regeringarna att samarbeta i fråga om de vid nämnda ministermöte igångsatta multilaterala och bilaterala förhandlingarna i syfte att upprätthålla och öka handeln m. m.

Sedan Storbritannien hösten 1964 infört en 15 % importavgift, rekommenderade Nordiska rådet vid 1965 års session regeringarna att vid nästkommande möte i EFTA:s ministerkommitté gemensamt verka för en snabb och fullständig avveckling av importavgiften och för en utvidgning av samarbetet inom EFTA.

Vid 1968 års rådssession rekommenderades regeringarna ånyo att överväga möjligheterna för ett nordiskt initiativ i syfte att utbygga EFTA-samarbetet.

Rekommendation nr 17/1963 angående ekonomiskt samarbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene,

-----
2. at i videst mulig utstrekning å samarbeide for å oppnå de beste resultater av de på EFTA-ministermøtet i Genève iverksatte multilaterale og bilaterale forhandlinger med henblikk på i den nåværende markedssituasjon å opprettholde og utvide handelen, ikke bare med industri- men også med landbruksvarer og fiskeriprodukter, og at under disse forhandlinger til stadighet holde seg de øvrige nordiske lands konkrete interesser for øyet;

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Rekommendation nr 25/1965 angående nordiskt samarbete inom EFTA

Till reg. i D, F, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene

1. a) regjeringene i de nordiske land, som er tilsluttet EFTA, ved førstkommande møte i EFTA:s ministerkomité i fellesskap virker for å sikre en hurtig og fullstendig avvikling av den britiske importavgift,

b) at de samme regjeringer virker for en utvikling av det økonomiske samarbeid – også vedrørende jordbruks- og fiskeriprodukter – innenfor EFTA under hensyntagen til hvert enkelt lands særlige forhold, og

c) at regjeringene undersøker alle muligheter for å sette EFTA i stand til aktivt å støtte bestrebelsene for å sikre en utvidet europeisk samhandel.

2. å fortsette bestrebelsene på å utvide det nordiske økonomiske samarbeid innen EFTA:s ramme.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

Rekommendation nr 21/1968 angående ekonomiskt samarbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd rekommanderer regjeringene

-----
2. på ny å overveie mulighetene for

et nordisk initiativ med sikte på å ut-
bygge EFTA-samarbeidet;

-----

*Rekommendationen slutbehandlad av
rådet 1970.*

Regeringarnas åtgärder

De nordiska länderna har både på rege-
ringsnivå och på ämbetsmannaplanet etable-
rat ett nära samarbeide i EFTA-frågor. Sam-
arbeide har sålunda ägt rum såväl inför som
under EFTA:s olika möten, varvid i stor
utsträckning ett gemensamt nordiskt age-
rande blivit möjligt. Så t. ex. kunde de nor-
diska regeringarna lägga fram gemensamma
förslag till stärkande av EFTA-samarbeidet
vid ministermöten i Wien 1965 och Lon-
don 1968.

*Syftet med rekommendationerna har
delvis oppnått.*

B. Skilda handelsproblem

1. Europeiskt frihandelsområde

Vid Nordiska rådets session i Oslo 1958 ansåg rådets danska, isländska, norska och svenska medlemmar att det var väsentligt att gemensamt framhålla för övriga deltagande stater i de pågående OEEC-förhandlingarna om ett europeiskt frihandelsområde betydelsen av att man snarast nådde fram till en enighet.

Rekommendation nr 27/1958 angående skapande av ett europeiskt frihandelsområde

Till reg. i D, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene i Danmark, Island, Norge og Sverige å gjøre sine forhandlingspartnere i OEEC kjent med de synspunkter som er nevnt i rådets økonomiske utvalgs innstilling nr. 9 til dets 6. sesjon, og at de i fellesskap gjør deres ytterste for under forhandlingene i OEEC søke gjennomført en løsning som kan sikre opprettholdelsen og styrkelsen av det økonomiske samarbeid i Europa gjennom dannelsen av et frihandelsområde.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1959.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 299–300).

Rekommendationen har inte genomförts.

2. Handelsförbindelserna mellan Island och Skandinavien

Den i anledning av rekommendation nr 7/1955 av regeringarna tillsatta isländsk-skandinaviska trafikkommittén avlämnade sitt betänkande i september 1956. Däri framlades bl. a. vissa förslag till främjande av handelsförbindelserna mellan Island och Skandinavien.

Rekommendation nr 9/1957 angående förbättring av trafikförbindelserna mellan Island och övriga nordiska länder

Till reg. i D, F, I, N, S
Nordiska rådet rekommenderar

-----
2) Danmarks, Finlands, Norges och Sveriges regeringar att undersöka, i vilken omfattning den isländsk-skandinaviska trafikkommitténs förslag kan genomföras — — — i fråga om möjligheterna att utvidga handelsförbindelserna med Island.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1959 i ifrågavarande avseende.

Regeringarnas åtgärder

Några åtgärder i anledning av rekommendationen synes inte ha vidtagits i ifrågavarande avseende.

Rekommendationen har inte genomförts i ifrågavarande avseende.

3. Handelsutbyte med öststaterna

Utrikeshandeln har stor betydelse för de nordiska ländernas ekonomiska utveckling. Det är därför naturligt att länderna försöker utvidga sin handel och annat ekonomiskt samarbete med andra länder. Också handelsutbytet med Sovjetunionen och övriga Öststater är därvid av vikt. Handeln med dessa länder har emellertid en bilateral karaktär, varför en utvidgning av samhandeln med dem är en angelägenhet för varje nordiskt land för sig.

Rekommendation nr 20/1958 angående utvidgade handelsförbindelser med Sovjetunionen och de folkdemokratiska länderna

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene å iverksette utredninger av landenes muligheter for å utvide handelen og det øvrige økonomiske samarbeid med Sovjet-Samveldet og de folkdemokratiske land.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1959.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 300–301).

Rekommendationens syfte har uppnåtts.

4. Gränshandel

För att undvika att administrativa beslut och lagstiftningsåtgärder i gränshandelsfrågor beslutas av ett land utan att myndigheterna i av åtgärderna berörda grannländer konsulteras på förhand avgav rådet 1958 en rekommendation om ömsesidig konsultation i gränshandelsfrågor.

Rekommendation nr 5/1958 angående ömsesidig konsultation i gränshandelsfrågor

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene at de i vedtak av lovmessig eller administrativ karakter i grensehandels-spørsmål erklærer seg villige til å konsultere berørte nordiske naboland innen beslutninger tas.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 301–302).

Rekommendationens syfte har uppnåtts.

5. Exportdokument

Vid utförsel av en vara måste i allmänhet en rad olika dokument upprättas såsom tull-, transport-, försäkrings-, ursprungs-, betalnings- och speditiionsdokument. En enhetlig utformning av de viktigare av dessa s. k. exportdokument möjliggör stora besparingar i tid, arbete och kostnader, särskilt om de kan utskrivas genom s. k. samskrivning. En rekommendation i frågan antogs av Nordiska rådet 1959.

Vid rådssessionen 1970 antogs en rekommendation angående förenhetligande av handelsdokument. Rekommendationen syftar till en uppföljning och fördjupning av det samarbete som uppnåts på grund av 1959 års rekommendation.

Rekommendation nr 24/1959 angående enhetlig utformning av exportdokument

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna.

1. att låta de statliga exportdokumenten erhålla en enhetlig utformning,

2. att verka för att enighet vinnes även beträffande övriga exportdokumenttyper samt

3. att i de internationella organ, som sysslar med exportdokumentfrågor, samverka för att främja de idéer, som på detta område godtagits i de nordiska länderna.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

Rekommendation nr 31/1970 angående förenhetligande av handelsdokument

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att vidtaga nödvändiga åtgärder för att FN:s Europeiska ekonomiska kommissions (ECE:s) modellblankett för handelsdokument snarast läggs till grund för offentliga handelsdokument i Norden,

2. att vidtaga lämpliga åtgärder för ett fortsatt samarbete mellan de nationella handelsdokumentkommittéerna i Norden, bl. a. genom att utreda behovet av ett permanent sekretariat, samt

3. att gemensamt taga initiativ till en förstärkning av ECE:s resurser vad gäller arbetet med standardisering av handelsdokument, varvid målsättningen bör vara en världsvid tillämpning av uppnådda resultat.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Statliga exportdokument m. m. Frågan om en standardisering av exportdokumenten i Norden i enlighet med 1959 års rådsrekommendation behandlades under 1960 vid överläggningar mellan representanter för de nationella exportdokumentkommittéerna. Sedan det visat sig omöjligt att uppnå full enighet inom Norden beträffande exportdokumentens utformning, tillsatte re-

geringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige i december 1960 en särskild internordisk kommitté med uppgift att framlägga förslag beträffande en nordisk samverkan på exportdokumentområdet – Nordiska kommittén för handelsdokumentfrågor. Arbetet inom kommittén inriktades främst på att få till stånd en nordisk samverkan i den dokumentutredning, som på internationellt plan igångsatts inom ECE:s handelskommittés arbetsutskott för förenkling och standardisering av exportdokument. Sedan man i oktober 1963 inom ECE enats om en internationell modellblankett har de nordiska länderna successivt anpassat sig till ECE:s dokumentsystem med resultat att numera flertalet dylika dokument föreligger i enhetlig form.

Materialet från en inom den nordiska kommittén företagen expertutredning har lagts till grund för ECE:s arbete med en teknisk handbok i handelsdokumentfrågor. Jämsides med arbetet inom ECE har Nordiska kommittén för handelsdokumentfrågor utarbetat en, efter nordiska förhållanden anpassad, motsvarande publikation (NU 1968: 5). Genom handboken har man erhållit det tekniska underlag som behövs för att samordningen och anpassningen till ECE-systemet av de i Norden använda handelsdokumenten skall kunna fullföljas.

Beträffande rekommendation nr 31/1970 kan nämnas att arbetet inom de nationella handelsdokumentkommittéerna hittills fungerat tillfredsställande, varför några särskilda åtgärder inte ansetts behövliga. Skulle ett sådant behov uppstå kommer initiativ att tas för att få till stånd gemensamma överläggningar i frågan.

Enskilda exportdokument. Man har utarbetat ett gemensamt dokumentsystem, som utvisar hur ifrågavarande dokument kan utformas. Förutsättningar har därmed skapats för ett enhetligt nordiskt system. Det är emellertid de enskilda företagens sak att ta ställning till huruvida de önskar använda det nordiska systemet eller inte.

Rekommendation nr 24/1959 har i huvudsak genomförts.

Rekommendation nr 31/1970 har inte genomförts.

6. Numrering av veckor

Veckonummer används i växande utsträckning bl. a. inom affärslivet för att ange leveranstid. I de nordiska länderna tillämpas emellertid olika system för numrering av årets veckor, vilket medför risk för misstag och rättsförluster. I syfte att åstadkomma likformighet på denna punkt riktade presidiet en skrivelse härom till regeringarna år 1965.

Presidieskrivelse den 18 augusti 1965 angående enhetlig numrering av årets veckor¹

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådets presidium ----
får härmed hemställa att regeringarna i de nordiska länderna måtte låta undersöka möjligheterna att åstadkomma en enhetlig numrering av årets veckor i Norden.

Regeringarnas åtgärder

Frågan om en enhetlig veckonumrering i Norden diskuterades vid möte med Nordiska kommittén för handelsdokumentfrågor i Stockholm den 24 november 1965. Man enades därvid om att inom kommittén undersöka möjligheterna för en nordisk samordning på ifrågavarande område med beaktande av bl. a. det arbete som pågår inom den internationella standardiseringsorganisationen (ISO). För närvarande pågår insamling av önskemål m. m. hos berörda intressegrupper. Avsikten är att frå-

gan därefter skall hänskjutas till de nordiska standardiseringsförbunden.

Presidieskrivelsen är under utredning.

---

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 14. sess., 1966, s. 1775.

C. Produktionssamarbete

På kraftområdet har Nordiska rådet engagerat sig dels för ett ökat samarbete beträffande atomforskning och atomenergins fredliga bruk, dels för ett gemensamt utnyttjande av vattenkrafttillgångarna, dels ock för

ett ökat nordiskt elkraftutbyte (punkt 1–3). Rådet har vidare antagit rekommendationer om ett ökat industriellt respektive skogstekniskt samarbete (punkt 4–5).

1. Atomenergi

Det växande behovet av elektrisk energi ställer samtliga nordiska länder inför stora problem. Under senare delen av 1950-talet kom man att ställa stora förhoppningar till atomkraften. Den omständigheten, att mycket stora kostnader är förbundna såväl med forsknings- och utvecklingsarbetet på atomenergiområdet som med atomkraftens praktiska utnyttjande, har aktualiserat ett nordiskt samarbete på dessa områden.

I en rapport från norska regeringen till Nordiska rådet år 1956 konstaterades, att det då inte existerade något samlat tekniskt och vetenskapligt samarbete på atomenergiområdet i Norden, ehuru visst vetenskapligt samarbete ägde rum mellan Danmark, Norge och Sverige beträffande grundforskningen och mellan Norge och Sverige i fråga om utvinning av industriell atomkraft vid produktion och användning av radioaktiva isotoper. Vid 1956 års session antog rådet en rekommendation om undersökning av möjligheterna för ett ökat nordiskt samarbete beträffande atomforskning och atomenergiens fredliga användning (se här om s. 169–170). Sedan i anledning av denna rekommendation regeringarna tillsatt ett samordningsutskott och detta framlagt ett betänkande om nordiskt atomsamarbete (se Nordiska rådet, 5:e sess., 1957, s. 14–15), antogs vid rådets femte session i Helsingfors 1957 en rekommendation om tillskapande av ett kontaktorgan för atomenergi-frågor.

Bl. a. med hänvisning till den snabba utvecklingen på atomenergiområdet rekommenderade rådet 1966 regeringarna att låta utarbeta en redogörelse för resultaten av det hittillsvarande samarbetet. Vid 1970 års

rådssession antogs en rekommendation om genomförande av Nordek, vari regeringarna bl. a. rekommenderas att slutföra förhandlingarna om samarbete på atomenergins område så snart som möjligt, så att detta kunde etableras som ett led i det utvidgade ekonomiska samarbetet.

Rekommendation nr 10/1957 angående ökat samarbete beträffande atomforskning och atomenergins fredliga bruk

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

2. att ett gemensamt nordiskt kontaktorgan för atomenergifrågor inrättas med uppgift att nära följa planeringen och verksamheten på atomenergiområdet samt befordra de möjligheter till nordiskt samarbete, som därvid framkomma, innefattande bl. a. industriellt samarbete på reaktorområdet.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 31/1966 angående samarbete på atomenergins område

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att låta utarbeta en redogörelse för resultaten av det samarbete, som hittills har bedrivits mellan de nordiska atomenergikommissionerna och deras

underorgan, för de planer som föreligger för detta samarbets vidare utbyggnad samt för de besparingar eller den ökade effektivitet, som kan uppnås vid en arbetsfördelning eller andra former för utvidgat samarbete mellan de nordiska länderna på detta område.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Rekommendation nr 19/1970 angående genomförande av Nordek

Till reg. i D, F, N, S

Nordisk Råd rekommenderar regeringene i Danmark, Finland, Norge og Sverige:

-----
3. å slutføre forhandlingene om samarbeid på atomenergins område så snart som mulig slik at dette kan etableres som ledd i det utvidede økonomiske samarbeid.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Regeringarnas åtgärder

Det i rekommendation nr 10/1957 nämnda kontaktorganet har inrättats. Se närmare härom Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 315–316).

Kontaktorganet har fortlöpande diskuterat bl. a. frågor rörande de nordiska ländernas deltagande i olika internationella samarbetsorganisationer, främst Internationell atomenergiorganet (IAEA) och Europeiska atomenergiorganet (ENEA).

Mellan Institut for atomenergi i Norge, Aktiebolaget Atomenergi i Sverige och Atomenergikommissionen i Danmark äger ett reaktorfysikersamarbete rum med utbyte av erfarenheter och diskussion om metoder inom teoretisk och experimentell reaktorfysik samt reaktordynamik och skärmning mot radioaktiv strålning. Sedan juli 1958 har Danmark, Norge och Sverige samarbetat inom ramen för ENEA:s tungvattenreaktorprojekt vid Institut for atomenergis anläggning i Halden.

I augusti 1963 undertecknade Institut for atomenergi och AB Atomenergi ett avtal

om gemensam projektering av ett atomdrivet fartygsmaskineri. Man siktade till att utveckla ett framdrivningsmaskineri för ett malmfartyg på 67 000 ton. Arbetet avslutades i juli 1965 och en rapport förelades norska och svenska rederier, som fann att det norsk-svenska fartygsprojektets ekonomi närmade sig ett konventionellt fartygs, men att det, speciellt mot bakgrund av de senaste årens starka prisfall på oljetankers, likväl inte fanns ekonomiska skäl för att bygga ett atomfartyg.

Den 7 januari 1965 undertecknades ett avtal om samarbete mellan AB Atomenergi och danska Atomenergikommissionen på tungvattenreaktorområdet. I maj 1966 utvidgades avtalet till att också omfatta lättvattenreaktorer.

1965 bildade Asea, Sverige, Noratom AS, Norge, och Dansk atomreaktorkonsortium ett gemensamt skandinaviskt konsortium, Scanatom, med uppgift att lämna anbud till Pakistan för leverans av en atomkraftanläggning med en installerad effekt på 140 MW (e). De pakistanska myndigheterna var intresserade av anbudet men de finansiella förutsättningarna kunde inte uppfyllas.

Nordiska kontaktorganet för atomenergi-frågor tillsatte i december 1957 ett tekniskt utskott som skulle undersöka möjligheterna till ett framtida nordiskt samarbete för framställning och distribution av radioaktiva ämnen. Utskottet avgav i juni 1958 en rapport med förslag till en nordisk koordinering på isotopområdet. Rapporten behandlades av kontaktorganet i september 1958. Ett från norsk sida i oktober samma år framlagt förslag till avtal mellan Atomenergikommissionen i Danmark, AB Atomenergi i Sverige och Institut for atomenergi i Norge har diskuterats mellan berörda parter, men förhandlingarna ledde inte till praktiskt resultat. Förnyade förhandlingar om ett isotopsamarbete togs upp 1969 av instituten. Dessa förhandlingar har ännu inte (sept. 1971) avslutats.

I december 1958 ingicks ett avtal mellan Institut for atomenergi och AB Atomenergi om samarbete på uranupparbetningsområdet, kemisk separation av uran och plutonium från bestrålat reaktorbränsle. Avtalet skulle ursprungligen gälla till december 1963 men blev förnyat och samarbetet avslutades i mitten av 1965.

I anledning av rådets rekommendation nr 31/1966 gick man på nytt igenom möjligheterna till utbyggnad av samarbetet på atomenergiforskningens och atomenergiutvecklingens område. Som en följd av denna genomgång tillsattes en särskild arbetsgrupp i februari 1967 – Nordisk atomsamarbetsgrupp (NA). Arbetsgruppen överlämnade i februari 1968 till Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor en preliminär »Betaenkning om forutsættninger og muligheder for kernekraftssamarbejde i Norden». Kontaktorganet förlängde arbetsgruppens mandat och etablerade en permanent nordisk atomkoordineringskommitté bestående av representanter för utvecklingsinstitutionen i de nordiska länderna. Kommitténs uppdrag är bl. a. att överväga möjligheterna till konkreta gemensamma projekt för ökat erfarenhetsutbyte och koordinering av forsknings- och utvecklingsarbetet mellan berörda institutioner. Kommittén har tillsatt en rad arbets- och utredningsgrupper.

På grundval av atomsamarbetsgruppens fortsatta arbete avgav Nordiska kontaktorganet för atomenergifrågor den 26 juni 1968 till regeringarna en »Indstilling om udvidet kernekraftssamarbejde i Norden» (NU 1968: 15). Betänkandet innehåller bl. a. följande rekommendation:

1. Regeringerne giver atomenergiinstitutterne, som for nylig har oprettet en permanent koordineringskomité, direktiv om i fællesskab at intensivere en rationel samordning og arbejdsdeling i deres forsknings- og udviklingsvirksomhed.

2. Regeringerne iværksætter en fælles udredning av spørgsmålet om kernekraftens rolle i de nordiske landes energiforsyning på langt sigt, herunder indpasningen af store kraftværksenheder, udbygningen af kraftoverføringsnettet og forsyningen med kernebrændsel.

3. Regeringerne støtter eventuelle initiativer fra industrien selv til dannelse af nordiske industrigrupperinger og erklærer sig beredt til at optage drøftelser med sådanne grupperinger om de forhold, hvorunder deres bestræbelser kan fremmes, endvidere støtter regeringerne eventuelle fælles initiativer til samarbejde på et tidligt tidspunkt omkring kraftreaktoranlæg i Norden, som har interesse for alle de nordiske lande eller nogle af dem.

4. Regeringerne tager skridt til at sikre den størst mulige grad af enhed og samarbejde i tilrettelæggelsen af og retningslinjerne for myndighedernes behandling af sikkerhedsspørgsmål ved opførelsen og driften af nukleare anlæg.

På begäran av Nordiska ämbetsmannakommitténs arbetsgrupp för industripolitik m. m. (jfr s. 543–548) överlämnade kontaktorganet i oktober 1968 en tillägsrapport med en à jourföring av junibetänkandet. Tillägget hade sammanställts mot bakgrund av en överenskommelse mellan svenska staten och Asea i juli 1968 om att bilda AB Asea-Atom. (Företaget ägs av parterna till hälften var och har till uppgift att utveckla, framställa och försälja termiska reaktorer och komponenter här till samt reaktorbränslen m. m.). Tillägsrapporten innehöll en mer fristående principskiss till ett nordiskt industriellt reaktorkonsortium, kombinerat med en betydande samordning av utvecklingsarbetet i Norden.

I Nordiska ämbetsmannakommitténs preliminära rapport, som avgavs i januari 1969 (NU 1969: 1), uttalades beträffande atomenergisamarbetet bl. a.:

«Et nordisk samarbejd som kan gi felles fordeler, og som er rasjonelt både fra statenes og næringslivets synspunkter, er etablering av et nordisk atomkonsortium, som koordinerer forskning, utvikling og eksploatering av reaktor- og brenselmarkedet.

Et slikt konsortium vil kreve en betydelig økonomisk og intellektuell innsats fra industriens side. Embetsmannsutvalget har ikke hatt anledning til å utrede i hvilken utstrekning den nordiske industri er villig til å foreta den nødvendige kapitalinnsats, og å påta seg den risiko som deltakelsen i et konsortium vil innebære.

Utvalget har ikke kunnet gjennomføre utredninger av de fremtidige retningslinjer for virksomheten ved et nordisk atomkonsortium. Det har heller ikke klarlagt de finansielle og liknende forpliktelser som konsortiet vil medføre for de berørte land. Utvalget er dog enig i at strenge forretningsøkonomiske prinsipper må legges til grunn for konsortiets drift – for at tilfredsstillende lønnsomhet skal kunne oppnås.

De spørsmål som her er berørt er av en slik karakter at de bør bli formål for en særskilt forhandling.

Embetsmannsutvalget anser det hensiktsmessig at statsministrene, som et ledd i en utbygging av det nordiske økonomiske samarbeid, tar standpunkt til spørsmålet om forhandlinger om et nordisk samarbeid på atomenergiområdet og om retningslinjene for eventuelle forhandlinger.»

I mars 1969 beslöt den danska handelsministern och de finska, norska och svenska industriministrarna, att följande frågor be-

träffande det nordiska samarbetet på atomenergiområdet skulle bli föremål för fortsatt utredning i avsikt att skapa underlag för regeringarnas ställningstaganden:

forsknings- och utvecklingssamarbete på reaktor- och bränsleområdet; lokalisering av atomkraftstationer och inpassning av sådana stationer i det nordiska kraftsystemet;

samarbete beträffande uranproduktion (inkl. prospektering) samt utveckling och eventuellt uppförande av en anläggning för urananrikning och/eller en anläggning för tungvattenproduktion;

industriellt samarbete avseende hela reaktor- och bränsleområdet inklusive konkreta projekt, exempelvis en tungvattenreaktor i full skala.

En tjänstemannagrupp tillsattes, som den 11 juli 1969 avgav sin rapport »Nordisk atomenergisamarbejde (se NU 1969: 11, bilaga 4). Enligt rapporten borde man med Asea-Atom som kärna kunna skapa ett nordiskt atomindustrisällskap med verksamhet på reaktor- och bränsleområdet och parallellt härmed skapa en samnordisk statlig organisation för reaktorteknologisk forskning och utveckling. Existerande nationella forskningsinstitut på området skulle omfattas av samarbetet.

Vid ett möte i Oslo den 25 november 1969 mellan Danmarks handelsminister och industriministerna i Finland, Norge och Sverige överenskoms att frågan om atomenergisamarbetet skulle drivas vidare genom direkta förhandlingar. Beträffande det industriella samarbetet var man ense om att utgå från ett gemensamt nordiskt industriföretag uppbyggt kring det svenska AB Asea-Atom. Industrisamarbetet skulle motsvaras av en långtgående samordning av de nationella atomenergiinstitutens verksamhet på reaktor- och bränsleområdet genom ett gemensamt, av staterna finansierat, flerårigt utvecklingsprogram. Ministerna uppdrog åt en arbetsgrupp att skyndsamt utarbeta förslag till såväl konsortialavtal rörande industrisamarbetet som regeringsavtal rörande utvecklingsarbetet.

Trots att den omfattande samordning av det reaktorteknologiska arbetet, som ingick i Nordek-planen, inte har kunnat genomföras har kontaktorganet för atomenergifrågor fortsatt strävandena att bygga ut det nordiska samarbetet. Arbetsgruppen för reaktorsäkerhetsbedömningar (NARS) tillsattes den 2 juli 1970 och väntas inom en

nära framtid avsluta en första rapport om områdesbeskrivningar i samband med val av atomkraftverks placering.

Efter förslag från kontaktorganet, undertecknades 1970 ett avtal mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige om nordiskt samarbete beträffande reaktorsäkerhet. Samarbetet skall genomföras av en arbetsgrupp (NARS). Gruppen har till uppgift att utarbeta rekommendationer rörande säkerhetsrapporter för nukleära anläggningar i de nordiska länderna med hänsyn till allmänna principer, innehåll och disposition, samt utarbeta säkerhetskriterier för sådana anläggningar i den omfattning som det för närvarande är möjligt.

Rekommendation nr 10/1957 har genomförts.

Rekommendation nr 31/1966 är under utredning.

Rekommendation nr 19/1970 har inte genomförts.

2. Vattenkraft

I syfte att få till stånd en prövning av förutsättningarna för ett gemensamt utnyttjande av vattendragen på Nordkalotten tillsatte regeringarna i Finland, Norge och Sverige år 1957 en kommitté, Nordiska vattenkraftskommittén. Denna framlade en första rapport i augusti 1958 av vilken framgick att goda förutsättningar förelåg för att utveckla och intensifiera det redan pågående samarbetet mellan länderna.

Rekommendation nr 22/1958 angående utvidgat samarbete vid utnyttjandet av vattenkrafttillgångarna

Till reg. i F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att fortsätta det inledda samarbetet på kraftområdet mellan länderna samt därvid i första hand låta utarbeta en plan för utbyggnad av vattenkraften i Torne älv och Kalix älv och i samband därmed framlägga förslag om den administrativa och juridiska handläggningen i de berörda länderna av en sådan utbyggnad, ävensom undersöka om behov föreligger av en allmän vattenrättskonvention dels mellan Finland och Norge, dels mellan Finland och Sverige.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Regeringarnas åtgärder

Nordiska vattenkraftskommittén överlämnade sin slutrapport om möjligheterna att byg-

ga ut vattenkraften i Torne och Kalix älvar den 9 december 1961 till Finlands, Norges och Sveriges regeringar (NU 1962: 3). Kommittén ansåg en utbyggnad möjlig enligt tre skilda alternativ. Det första och mest konventionella innebar att sammanlagt 37 stationer skulle byggas utmed båda älvarna; det andra syftade till en överledning av vattnet från Kalix till Torne älv och till färre men större stationer (sammanlagt 26). Det tredje alternativet gick ut på en överledning av vattnet från Torne och Kalix älvar till Torne träsk och vidare till Atlanten. Kommittén förordade en närmare undersökning av utbyggnadsmöjligheterna enligt de två förstnämnda alternativen. De rättsliga förhållandena vid en utbyggnad enligt ettdera av de två första alternativen ansågs böra regleras i en vattenrättslig konvention mellan Finland och Sverige.

Nordiska vattenkraftskommitténs slutbetänkande blev i Sverige remitterat till berörda myndigheter. Vattenfallsstyrelsen, som i december 1962 avgav yttrande i anledning av remissvaren, ansåg att det långsiktiga kraftförsörjningsläget inte syntes påkalla svensk utbyggnad i Torne och Kalix älvar under den närmaste 10-årsperioden. Ett ställningstagande till kommitténs förslag borde därför anstå till dess att reella utbyggnadsplaner förelåg.

I oktober 1961 tillsattes den s. k. Finsk-svenska gränsälvs-kommittén som utarbetade ett utkast till konvention mellan Finland och Sverige omfattande såväl kraftexploatering som fiske och flottning m. m. Vid remissbehandlingen blev emellertid utkastet starkt kritiserat i vissa delar och en omarbetning ansågs nödvändig. Den 16 september 1971 undertecknades en gränsöversenskommelse mellan Finland och Sverige.

Överenskommelsen bygger på ett förslag av finsk-svenska gränsälvskommittén. Den innehåller utförliga bestämmelser om byggnad i vatten, vattenreglering, fisk och skydd mot vattenföroreningar inom ett område som omfattar gränsälvarna med tillflöden, sidoflöden och särskilda utflöden samt skärgårdsområdet utanför Torneälvens mynning. Man har enats om att den svenska miljöskyddslagens bestämmelser skall gälla på älvarnas båda sidor. Regleringen bygger på nu gällande finsk och svensk rätt. För tillämpning av överenskommelsen inrättas en gemensam finsk-svensk gränsälvskommitté, troligen förlagd till någon av gränsorterna. Kommissionen skall i de nationella myndigheternas ställe pröva tillstånds- och ersättningsfrågor samt ha hand om vissa tillsynsuppgifter och andra administrativa funktioner, bl. a. beträffande fisket. Överenskommelsen skall träda i kraft den 1 januari 1972.

År 1966 inleddes diskussioner om eventuellt samarbete för gemensamt utnyttjande av vissa vattenkraftstillgångar i gränsområdet mellan Sverige och Norge i Narvikstrakten. Överläggningarna har lett till ett samarbete i regleringsfrågor. Sålunda skall – enligt ett avtal i augusti 1968 mellan Norges Vassdrags- og elektrisitetsvesen (NVE) och Statens vattenfallsverk i Sverige – NVE kunna innehålla vatten i det norska Langvatn (källsjö till Luleälven) mot att motsvarande vattenmängd via en tunnel släppes från Kjårdavatn till Sitasjaure på svenska sidan. Det sålunda i Langvatn magasinerade vattnet skall under vintern transiteras genom Sitasjaure till Kjårdavatn för att utnyttjas i Skjomen-verken. Ingen påverkan av vattenstånd eller vattenföringar i Sitasjaure och nedströms därom skall få ske. Å andra sidan skall NVE medverka till att nå en smidig lösning av de frågor som uppkommer genom inverkan på norskt område av den reglering av Sitasjaure som Vattenfall avser att genomföra.

Rekommendationen har delvis genomförts.

3. Elkraftsamarbete

Frågan om ett allmänt nordiskt kraftutbyte har efter hand fått ökad aktualitet. Det har inom Nordiska rådet ansetts främja de nordiska ländernas samlade kraftekonomi att inte endast kraftfrågan inom Nordkalottområdet utan även övriga internordiska kraftfrågor övervägs gemensamt. Rådet sökte 1959 få till stånd en utredning av förutsättningarna för ett vidgat samarbete. Sedan representanter för kraftföretagen i december 1962 beslutat bilda ett samarbetsorgan på kraftförsörjningsområdet, rekommenderade rådet 1963 regeringarna att stödja kraftföretagens samarbetssträvanden.

Rekommendation nr 23/1959 angående samarbete ifråga om produktion och utbyte av elkraft

Till reg. i D, F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att företaga en förutsättningslös utredning angående ett utvidgat samarbete beträffande produktion och utbyte av elkraft.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Rekommendation nr 27/1963 angående inrättande av ett permanent organ för elkraftproduktion

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att stödja det pågående arbetet att få till stånd ett permanent samnordiskt organ för elkraftproduktionen.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Regeringarnas åtgärder

Med anledning av 1959 års rekommendation igångsattes undersökningar och diskussioner mellan kraftindustrierna i de nordiska länderna rörande formerna för ett utvidgat samarbete. I mitten av mars 1961 hölls i Stockholm en första nordisk samkörningskonferens med över 100 deltagare, representerande de större kraftföretagen i Norden. Kommittéer tillsattes inom följande specialområden: driftstörningsstatistik, kraftförsörjningsstatistik, driftterminologi samt koronaförluster och radiostörningar.

Ungefär samtidigt upprättades den nordiska Sagré-kommittén för »System, design and operation» vilken sysslar med tekniskt nordiskt samarbete ifråga om stabilitets- och frekvensregleringsfrågor.

Vid sammanträde i Stockholm den 13 december 1962 överenskom representanter för de största kraftföretagen i Danmark, Finland, Norge och Sverige att bilda ett nordiskt samarbetsorgan på kraftförsörjningsområdet, benämnt Nordel. Avtal träffades därvid om de principiella riktlinjerna för det nya organet. Nordel, som sedermera grundades i Köpenhamn den 9 maj 1963, är ett rådgivande organ för internationellt, i första hand nordiskt, samarbete beträffande produktion, distribution och förbrukning av elkraft. Nordel har som uppgift att följa utvecklingen av produktion och förbrukning av elenergi och sammanställa förbrukningsprognoser och utbyggnadsplaner som utarbetats i respektive land. De ovan nämnda, år 1961 bildade, fyra nordiska

kommittéerna har permanentats och inordnats inom Nordels ram. I augusti 1966 tillsattes vidare en kommitté för planeringsfrågor, vars arbete bl. a. siktar till att klarlägga kraftutbyggnaderna i Norden, därest en samnordisk planering förelåg.

Den första samkörningsförbindelsen mellan Danmark och Sverige tillkom redan 1915. Sedan dess har ett betydande antal samkörningsförbindelser tagits i bruk. För närvarande finnes följande:

Mellan Danmark och Sverige

1. Helsingör–Hälsingborg
2. Ålborg–Göteborg (Kontiskan)

Mellan Finland och Sverige

1. Ossanskoski–Kalix
2. Petäjäskoski–Letsi

Mellan Norge och Sverige

1. Sörnes–Tornehamn
2. Rössåga–Ajaure
3. Tunnsjödalen–Linnvasselv
4. Nea–Järpströmmen
5. Hask–Borgvik

Genom den s. k. kontiskanförbindelsen för överförande av högspänd likström från Sverige till Jylland, vilken togs i drift sommaren 1965, har det nordiska samkörningsnätet sammankopplats med det kontinentala kraftsystemet.

Nordel behandlade vid sammanträde den 14–16 augusti 1969 i Helsingfors en av Nordels planeringsutskott utarbetad rapport av juni 1969 med titeln: »Samordnad utbyggnadsplanering inom Nordel» (NU 1970: 1).

Nordel antog därvid följande något modifierade rekommendationer till de nordiska kraftföretagen beträffande utbyggnadsplaneringen:

1. Nordel rekommenderar kraftföretagen att successivt informera planeringsutskottet om åtgärder av betydelse för den samordnade utbyggnadsplaneringen inom Nordels ram och att efter hand anpassa sin utbyggnadsplanering till vad Nordel finner vara en för hela Nordel-blocket optimal planering.

2. Nordel rekommenderar

– att de samlade effektresurserna i Danmark, Finland och Sverige efter hand under 1970-talet anpassas mot målsättningen 15 % effektreserv för dessa system tillsammans, varvid förutsattes att reserven fördelas på ett rimligt sätt mellan delsystemen. För Norge gör sig tills vidare speciella förhållanden gällande genom vattenkraftsdominansen i produktionssystemet

– att kraftföretagen i Norge överväger att tillgodose torrårssäkerheten genom garanterad import av värmekraft, varigenom egen utbyggnad av värmekraftverk tills vidare kan undvikas (vilket den norska studiegruppen för torrårssäkerhet har nämnt som en av föreliggande möjligheter)

– att kraftföretagen i Danmark, Finland och Sverige i sin planering ifråga om topp-effektutbyggnad överväger alternativet att utnyttja möjligheterna till ökad effektutbyggnad i norska vattenkraftstationer.

3. Nordel rekommenderar berörda kraftföretag att göra noggrannare undersökningar och att upptaga förhandlingar om följande förstärkningsåtgärder beträffande samkörningsförbindelser:

– ytterligare en 400 kV ledning mellan Norge och Sverige

– spänningshöjning till 275 kV på 220 kV ledningen Nea–Järpströmmen

– en ny 400 kV förbindelse Själland–Skåne.

4. Nordel uppmanar kraftföretagen att tillse, att även den interna utformningen och utbyggnaden av de samkörande näten blir sådan, att man kan utnyttja befintliga och nya samkörningsförbindelser till fullo. Man skall därvid bemöda sig om att tillgodose de krav, som systemstabilitet, spänningsreglering, frekvensreglering etc. ställer på hela det nordiska nätet såväl vid normal drift som vid fel på produktions- och överföringsanläggningar.

Nordel undersöker för närvarande de ekonomiska förutsättningarna för att bygga en likströmsförbindelse mellan Norge och Danmark (Jylland).

Representanter för Finland, Norge och Sverige har i Nordiska vattenkraftkommittén gemensamt utrett utbyggnadsfrågor rörande Nordkalottens vattenkrafttillgångar (se härom s. 564–565).

Det energipolitiska samarbetet har även behandlats inom ramen för Nordek-projektet (jfr s. 543–548). I Nordiska ämbetsmannakommitténs utkast till traktat om upprättande av organisationen för nordiskt ekonomiskt samarbete (se NU 1969: 11, s. 79 ff) uttalades sålunda bl. a. »De fördragsslutande staterna skall genom ett gradvis utvidgat energipolitiskt samarbete söka upp-

LEADRY II OF L. URBANA-CHAMBERLAIN

nå en tillfredsställande energiförsörjning i de fördragsslutande staterna på så fördelaktiga villkor som möjligt. — — — Fördragsslutande stat skall i samarbetskommittén för industri- och energipolitik söka samråd med övriga fördragsslutande stater innan den fattar viktiga beslut på det industri- och energipolitiska området.»

Beträffande samarbetet på atomenergins område, se s. 560–563.

Rekommendationerna har genomförts.

4. Industriellt samarbete

Det industriella samarbetet tillhör de områden där man ansett förutsättningarna vara goda för ett utvidgat samarbete mellan de nordiska länderna. Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet redovisade i en promemoria av den 1 december 1960 vissa preliminära undersökningar rörande möjligheterna för ett utvidgat nordiskt samarbete på ifrågavarande område. Enligt promemorian vore det lämpligt att undersöka förutsättningarna för nordiskt samarbete i fråga om dels tullpolitiska åtgärder för att underlätta produktionsarbetet, dels deltagande i internationella mässor, dels exportfinansiering. Frågan aktualiserades i Nordiska rådet 1961 genom en rekommendation.

Rekommendation nr 7/1961 angående industriellt samarbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ge sitt stöd åt de åtgärder rörande industriellt samarbete, som föreslås i en av Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet utarbetad promemoria i ämnet, dagtecknad den 1 december 1960 (Sak A 18/1961).

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Regeringarnas åtgärder

Redan i november 1960 hölls i Oslo ett möte mellan Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet och representanter för de nordiska industriförbunden. Därvid kom man överens om fortlöpande kontakter mellan industrins organisationer och myndigheterna i hithörande frågor.

Produktionssamarbete

Några särskilda tullpolitiska åtgärder för att underlätta produktionssamarbetet har inte ansetts nödvändiga, då syftet härmed tillgodosetts genom tullfriheten för industrivaror som följd av EFTA-avtalet. Det nordiska produktionssamarbetet har successivt fått allt större omfattning. Mellan verkstadsindustrins branschorganisationer förekommer sedan flera år tillbaka ett alltmer omfattande samarbete. Som exempel härpå kan nämnas det leverantörregister, som utges av de fyra nordiska branschorganisationerna vilket underlättar inköpare i företag i de nordiska länderna att finna lämpliga leverantörer inom nordisk verkstadsindustri. Vidare kan erinras om den gemensamma nordiska underleverantörsbörs, som under 1966 inrättats på verkstadsområdet. Syftet härmed är att företag i de nordiska länderna fortlöpande skall kunna byta informationer om behov av, respektive tillgång på, ledig kapacitet i verkstäderna. Utförliga redogörelser för det nordiska produktionssamarbetet har lämnats år 1962, 1968 och 1969. (Se Nordiska rådet, 11:e sess., 1963, s. 977–985; 16:e sess., 1968, s. 1630–1637; 17:e sess., 1969, s. 2211–2222).

Samarbete vid internationella utställningar¹

Samarbete på detta område har sedan länge bedrivits mellan de nationella kommittéerna för deltagande i internationella mässor. Representanter för dessa kommittéer möts varje år för att diskutera uppläggningsen av de nordiska ländernas deltagande i dylika mässor. Frågor av denna art behandlas också vid de återkommande mötena mellan che-

---

¹ Se även s. 28–29.

ferna för de nordiska utrikesdepartementens /ministeriernas handelsavdelningar.

Samarbete på exportkreditgarantiområdet

Mellan samtliga nordiska exportkreditgarantiinstitut har tvåsidiga avtal om samordnade garantier ingåtts. Dylika garantier ges när en firma (huvudleverantör) har träffat avtal med en firma (underleverantör) i ett annat nordiskt land om underleverans för uppfyllande av ett exportkontrakt, som huvudleverantören ingått med köpare i ett tredje land, och där huvudleverantören endast är betalningsskyldig till underleverantören i den omfattning han själv mottar betalning från den slutliga köparen. Huvudleverantören och underleverantören tecknar exportkreditgaranti i sina hemland på där gällande vanliga villkor, var för sin andel av det totala kontraktet, men garantiinstitutet är inbördes förpliktade att tillvarata varandras intressen på en rad punkter. Tvåsidiga avtal mellan garantiinstitutet har vidare ingåtts med innebörd att institut som lämnar exportkreditgaranti till en huvudleverantör förpliktas att på ömsesidighetsbasis låta garantin omfatta underleveranser från avtalspartners land med upp till 30 % av kontraktsvärdet. I dessa fall utställs alltså endast en garanti. Härutöver har de nordiska garantiinstitutet beslutat intensifiera sitt samarbete t. ex. ifråga om kreditkonkurrens, uppträdande inom Bernunionen och OECD samt bedömning av de ekonomiska förhållandena i olika länder.

Nordiska ekonomiska samsamarbetsutskottet tillsatte i december 1963 ett underutskott för att utreda frågan om samarbete beträffande garantier för investeringar i utvecklingsländerna. Underutskottets rapport avgavs i juni 1966 (se Nordiska rådet, 15:e sessionen, 1967, s. 1654–1717). Med hänsyn till de pågående strävandena att skapa en internationell garantiordning ansåg sig utskottet inte kunna förorda inrättande av ett gemensamt nordiskt institut för garanti-givning i eget namn. Av samma skäl ansåg utskottet det inte heller lämpligt att upprätta ett samnordiskt återförsäkringsinstitut. Den omständigheten att garantisystem redan existerade i två av de nordiska länderna ansågs vidare tala mot upprättande av ett samnordiskt garantiinstitut. Utskottet föreslog emel-

lertid ett nordiskt samsamarbetsorgan för harmonisering av garantigivningen. Samsamarbetsorganets inrättande förutsatte, enligt utskottet, att investeringsgarantisystem förelåg i samtliga länder. Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete uttalade i sin rapport till Nordiska rådets femtonde session 1967 i anledning av utskottets betänkande, att formerna för samsamarbetet på området fick tas upp till diskussion när behov därav förelåg.

Industriellt samarbete i Nordek-planen

Det industripolitiska samsamarbetet har även behandlats inom ramen för Nordek-projektet (jfr s. 543–548). Nordiska ämbetsmannakommitténs rapport angående ett utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete innehåller sålunda förslag om ett gradvis ökat industripolitiskt samarbete (se NU 1969: 11, s. 22 ff, 57 ff och 88 ff).

Rekommendationens syfte har uppnåtts.

5. Skogstekniskt samarbete

Mekaniseringsgraden inom skogsbruket har ökat kraftigt under senare år. På grund av särskilda förhållanden har varje nordiskt land fått ett visst försprång på en speciell sektor – Finland när det gäller bunthantering m. m., Norge i fråga om vinschning och körning i kuperad terräng, Danmark vid hantering av grova och långa sortiment och Sverige i fråga om avancerad stickvägshuggning. Förutsättningar har därför ansetts föreligga för en arbetsfördelning mellan länderna när det gäller provning och utveckling av nya maskiner. Sålunda antog Nordiska rådet 1966 en rekommendation till regeringarna om statligt stöd till det existerande samarbetsorganet Nordiska skogsarbetsstudiernas råd. Medel borde ställas till förfogande för dels forskarstipendier avseende forskning av grundläggande karaktär och gemensamt intresse, dels för nordiska forskarkonferenser, dels ock för stipendier för att möjliggöra nordiskt forskarutbyte.

Rekommendation nr 19/1966 angående samarbete om skogstekniskt utvecklingsarbete

Till reg. i D, F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att årligen bevilja medel till Nordiska skogsarbetsstudiernas råd (NSR) för nordiskt skogsteknisk utvecklingsarbete.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Presidieskrivelse den 4 november 1969 angående skogstekniskt utvecklingsarbete¹

Till reg. i D, F, I, N, S

— — — får presidiet hemställa till regeringarna att söka koordinera en förutsedd ökning av bidragen till nordiskt skogstekniskt utvecklingsarbete.

Regeringarnas åtgärder

Under 1967 och 1968 diskuterades rekommendationen vid ett flertal överläggningar mellan representanter för berörda departement/ministerier i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Ett interimistiskt samarbetsutskott tillsattes med uppdrag att lämna preciserade förslag till riktlinjer för en vidareutveckling och formell stabilisering av den samverkan beträffande forsknings- och utvecklingsarbetet på det skogstekniska området som ursprungligen initierats och under ett flertal år bedrivits genom Nordiska skogsarbetsstudiernas råd (NSR).

Sedan utskottet fullgjort sitt uppdrag i augusti 1968 och avlämnat ett enhälligt förslag, granskades detta och godkändes i allt väsentligt av respektive jordbruksdepartement. Samarbetet igångsattes andra halvåret 1968 och konkretiserades vid starten till 5 delprojekt, vart och ett med särskilt utsett projektråd och med en beräknad löptid från två till fem år. Det interimistiska utskottet avlöstes av en permanent samarbetskommitté.

Verksamhetsåret 1968/69 ställdes 0,5 miljoner svenska kronor till förfogande med ungefärlig fördelning: Danmark 8 procent, Finland 40 procent, Norge 12 procent, Sverige 40 procent. Arbetet fortgår planenligt.

Syftet med rekommendationen och presidieskrivelsen har uppnåtts.

---

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 18:e sess., 1970, s. 1993.

D. Materialprovning och standardisering

1. Materialprovning och standardisering

Under hänvisning till det mångåriga internationella samarbetet i fråga om utformningen av gemensamma provningsbestämmelser för radio- och televisionsmottagare samt ljudupptagnings- och ljudåtergivningsapparater framhöll Nordiska radiofabrikanternas förbund i skrivelse till Nordiska rådet den 15 juni 1960 betydelsen av åtgärder i syfte att få till stånd en entydig tolkning i de nordiska länderna av provningsbestämmelserna för apparater och delar tillverkade i Norden. I en presidieskrivelse i juli 1960 samt senare i en rekommendation vid elfte sessionen 1963 hemställde Nordiska rådet om sådana åtgärder, att provning av elektrisk materiel som utförts i ett land kan få omedelbar giltighet även i övriga länder. Rekommendationen tog även upp frågan om samordning av bestämmelser rörande radiostörningar m. m.

För den industriella verksamheten liksom för den tekniska utvecklingen över huvud är ingående kännedom om egenskaper och funktioner hos olika slag av material och konstruktioner en faktor av grundläggande betydelse. Behovet av materialundersökningar, materialprovningar och materialkontroller ökar också ständigt. Åtskilliga fördelar har ansetts möjliga genom en ökad samverkan mellan de nordiska ländernas statliga provningsanstalter. Ett intimare samarbete skulle bl. a. kunna medföra att dyrbar apparatur för sällan förekommande specialforskning endast behöver anskaffas i ett land. Närmare samarbete skulle också kunna öka institutionernas effektivitet. På grund av provningsverksamhetens olika organisation i länderna har en samverkan inte ansetts böra begränsas till de statliga provnings-

anstalterna utan utvidgas att omfatta samtliga med provningsverksamhet sysselsatta institutioner i Norden. En rekommendation om ett dylikt samarbete antogs av Nordiska rådet 1962.

Vid 1968 års rådssession beslöt rådet rekommendera regeringarna att ge ökat stöd åt de nordiska standardiserings- och materialkontrollanstalterna samt att främja arbetet med att genomföra internationella standards i Norden.

Presidiet har vidare i skrivelser den 17 januari 1969 uppmärksammat dels regeringarna på vissa spörsmål sammanhängande med provnings- och kontrollverksamhet på skogs- och jordbruksområdet samt med standardisering enligt SI-systemet (internationellt system för måttenheter), dels provningsanstalterna i de nordiska länderna på frågan om en harmonisering av reglerna för godkännande av tryckkärl.

Vid Nordiska rådets artonde session 1970 antogs en rekommendation om avskaffande av indirekta handelshinder. Rekommendationen avser sådana handelshinder, vilka är en följd av skillnader mellan de nationella lagstiftningarna beträffande normer och säkerhets- och kontrollföreskrifter.

[Vid 1971 års rådssession antogs dels en rekommendation angående samordning av elektriska säkerhetsfrågor, dels en rekommendation angående gemensamt införande av SI-systemet. Vid samma session antogs även en rekommendation angående analysattester rörande fröer i syfte att åstadkomma mera likartade kvalitetskrav för utsäde.]

Presidieskrivelse den 27 juli 1960 angående godkännande av elektrisk materiel¹

Till reg. i D, F, I, N, S

Presidiet får — — — hemställa att i de olika länderna sådana författningsändringar måtte vidtagas att godkännande av elektrisk materiel i ett nordiskt land skall äga giltighet även i övriga nordiska länder.

Rekommendation nr 4/1962 angående samarbete mellan provningsanstalter

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ytterligare utveckla samarbetet mellan såväl statliga som enskilda provningsanstalter i de nordiska länderna.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Rekommendation nr 2/1963 angående samordning av kontrollbestämmelser rörande elmateriel

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att taga initiativet till en sådan samordning av dels de olika ländernas bestämmelser rörande radiostörningar m. m., dels ock de i länderna gällande installationsföreskrifterna för elektrisk materiel, att provning av elmateriel, som utförts i ett land, kan få omedelbar giltighet även i övriga länder.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Rekommendation nr 23/1968 angående samarbete om standardisering

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd rekommenderer regjeringene å gi økt støtte til de nordiske standardiserings- og materiellkontrollanstalter og fremme arbeidet for gjen-

nomføring av internasjonale standarder på bredest mulig felt i de nordiske land.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Skrivelse den 17 januari 1969 från Nordiska rådets presidium till de nordiska ländernas provningsanstalter m. fl. angående likformiga regler för godkännande av tryckkärl²

---- får Nordiska rådets presidium, som vill främja en harmonisering av kontrollbestämmelserna, överlämna de inledningsvis nämnda båda skrivelserna³ till de nordiska ländernas provningsanstalter som kontrollerar och godkänner tryckkärl och värmepannor i syfte att därvid medverka till harmonisering av bestämmelserna på området.

Presidieskrivelse den 17 januari 1969 angående provnings- och kontrollverksamhet⁴

Till reg. i D, F, N, S

Presidiet får ---- överlämna forskningsanstaltens skrivelse⁵ till regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige med hemställan att regeringarna måtte pröva de i skrivelsen framförda förslagen i samband med arbetet på rådets rekommendation nr 4/1962 angående samarbete mellan provningsanstalter och nr 19/1966 angående samarbete om skogstekniskt utvecklingsarbete.

---

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 8:e sess., 1960, s. 456—460.

² Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 17:e sess., 1969, s. 2242—2243.

³ Skrivelser den 24 juli 1963 från AS Rustfri Staal-montage i Gentofte om likformiga regler rörande godkännande av tryckkärl; skrivelse den 16 januari 1965 från Erik Bartelsen, Ingeniørfirma, Vannlöse, om kontroll av värmepannor.

⁴ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 17:e sess., 1969, s. 2133.

⁵ Skrivelse den 4 juli 1967 från Statens forskningsanstalt i Finland till Nordiska rådet rörande provnings- och kontrollverksamhet.

Presidieskrivelse den 17 januari 1969 angående standardisering enligt SI-systemet¹

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådets presidium får härmed på förslag av rådets ekonomiska utskott överlämna ifrågavarande skrivelse² till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige för beaktande vid deras arbete med rådets rekommendation nr 23/1968 angående samarbete om standardisering.

Rekommendation nr 22/1970 angående avskaffande av indirekta handelshinder

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda förutsättningarna för en ordning, innebärande alternativ tillämpning i varje land av de olika nordiska ländernas bestämmelser beträffande standardnormer och deras övriga säkerhets- och kontrollföreskrifter samt att i första hand inrikta utredningsarbetet på ett antal ekonomiskt betydelsefulla sektorer, där det kan förväntas att berörda parter hyser ett positivt intresse för ett genomförande av ordningen, t. ex. verkstadsindustrin och byggnadsmaterielindustrin.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

[Rekommendation nr 7/1971 angående samordning av elektriska säkerhetsfrågor]

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna att ta initiativ till en samordning av ländernas installationsföreskrifter även på sådana områden, som saknar eller endast delvis har samband med kontrollbestämmelser rörande elmateriel men som likväl har betydelse för den nordiska samhandeln med elmateriel.

[Rekommendation nr 12/1971 angående gemensamt införande av SI-systemet]

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna

1. att i samarbete genomföra erforderliga ändringar och komplettering av gällande lagstiftning i syfte att vid en och samma tidpunkt under 1970-talets första hälft införa måttenheter enligt SI-systemet i de nordiska länderna samt

2. att i samband därmed även överväga förutsättningarna för vidgat nordiskt samarbete i spörsmål som anknyter till SI-systemets införande.

[Rekommendation nr 31/1971 angående analysattester rörande fröer]

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i de nordiska länderna dels att genomföra sådana ändringar av gällande bestämmelser att internationellt certifikat för utsäde utställt i annat nordiskt land accepteras som underlag för klassificeringen i importlandet, dels att etablera ett samarbete syftande till att åstadkomma mera likartade kvalitetskrav för utsäde.

Regeringarnas åtgärder

Samarbete mellan provningsanstalter. På föranstaltande av svenska handelsdepartementet sammanträdde i Stockholm den 5 mars 1963 representanter för vederbörande departement och för provningsverksamheten i de nordiska länderna ansvariga myndigheter för överläggningar i anledning av rekommendationen. Vid mötet konstaterades, att samarbetet på provningsområdet borde avse såväl ren provningsverksamhet som sådan forskning, vilken syftar till att utveckla provningsmetodik och förbättra grunderna för bedömning av framkomna provningsresultat. Samarbetet borde därvid

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 17:e sess., 1969, s. 2443.

² Skrivelse den 7 september 1968 från Nordisk VVS-forbund till Nordiska rådet om standardisering enligt SI-systemet.

inriktas på den provning och forskning som gäller tekniska produkter, konstruktioner och material, däremot exempelvis inte livsmedel, medicinska preparat och dylikt. Mer preciserat kunde området bestämmas så, att det innefattade provnings- och forskningsaktiviteter som siktade till

att bestämma de mekaniska egenskaperna, särskilt hållfasthet och formförändring hos material under skilda slag av påfrestningar,

att fastställa den kemiska sammansättningen hos material och materialblandningar liksom deras strukturella uppbyggnad,

att bestämma de kemiskt betingade egenskaperna hos material, särskilt deras motståndsförmåga mot angrepp från omgivande media, liksom deras beständighet på lång sikt,

att undersöka materials och materialkombinationers motståndsförmåga mot biologiska påfrestningar (förruttelse, svampbildning, insektsangrepp o. dyl.),

att bestämma materials och konstruktioners teknologiska egenskaper, dvs. deras förhållande vid och lämplighet för olika slag av bearbetning och användning,

att undersöka färdiga produkters användbarhet och funktionsduglighet under normala eller extraordinära påfrestningar liksom att typgodkänna konstruktioner och produkter i enlighet med av myndighet fastlagda normer,

att bestämma fysikaliska data, såsom smältpunkt, viskositet, elektrisk ledningsförmåga, ljudabsorption, värmeledningsförmåga etc., vilka är av betydelse för bedömning av materials och konstruktioners användbarhet i olika fall,

att konstatera förekomsten av felaktigheter och brister hos material och konstruktioner liksom att fastställa orsaken till förekommande skador,

att utarbeta lämpliga metoder och apparater för alla förekommande fall av provning och mätningar,

att övervaka och kalibrera apparater och mätdon samt i förekommande fall jämföra dessa med normaler av olika slag, samt

att medverka vid utarbetandet av nationella och internationella normer för material och produkter samt metoder för materialprovning.

Ett vidgat samarbete borde omfatta utveckling av provningens metodik, förenhetligande av provningsmetoder, samordning i fråga om inköp och anskaffning av utrustning, samordning av formerna för rapportering till uppdragsgivare, samarbete på dokumentationsområdet, gemensam representation i internationella organ och samman slutningar på provningsområdet. I enlighet med mötets beslut inrättades samma år Nordiska samarbetskommittén för materialprov-

ning och forskning (NM). Sedermera har tillsatts ett antal specialkommittéer för olika områden: NM-bygg, NM-brand, NM-färg och NM-olja. NM har vidare medverkat vid tillkomsten av en av Nordforsk administrerad samarbetsgrupp för forsknings- och provningsarbetet inom polymerområdet i de nordiska länderna. Arbetet inom NM har i viss mån begränsats på grund av bristande ekonomiska resurser.

Koordinerande organ vad gäller samarbetet om byggnadsbestämmelser är Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser, NKB, som är ett samarbetsorgan för de fem nordiska ländernas centrala husbyggnadsmyndigheter. NKB försöker koordinera gällande tekniska normer, anvisningar och föreskrifter inom husbyggnadsfacket (se närmare härom s. 187–188).

Standardiseringssamarbete. Det nordiska standardiseringssamarbetet sker i första hand på internationellt plan inom ramen för Internationella standardiseringsorganisationen, ISO. För det nordiska samarbetet har vidare inrättats INSTA, internordisk standardisering. Vid ett s. k. INSTA-chefsmöte i Köpenhamn i juni 1969 erhöll de fyra nordiska standardiseringscheferna i uppdrag att utarbeta ett förslag till samarbetsavtal mellan de nordiska standardiseringsorganen. I december 1970 godkände representanter för fjorton standardiseringsorgan ett förslag till riktlinjer för det fortsatta samarbetet. Där understryks att avsikten med samarbetet är, inte att skapa en »nordisk standard», utan att så långt möjligt harmonisera de nationella standarderna och säkerställa en likformig tillämpning av internationella standarder i de nordiska länderna. Avtalet väntas träda i kraft under år 1971.

Elmaterielkontroll. Samarbetet mellan de nordiska länderna på elmaterielkontrollområdet inleddes redan år 1926, då elmaterielprovningen startades i Norden. Avgörande för samarbetets utformning har varit, huruvida det skall ske inom den internationella organisationen International Commission on Rules for the Approval of Electrical Equipment (CEE) eller på nordisk bas. Två gånger, dels år 1926, dels strax efter andra världskrigets slut år 1945, beslöt man prioritera det internationella samarbetet. Sålunda begränsades det nordiska samarbetet under 10-årsperioden 1945–1955 till att i huvudsak omfatta erfarenhetsutbyte mellan an-

stalterna. Man försökte även föra fram gemensamma synpunkter vid utarbetande av internationella provningsbestämmelser inom CEE. Nära kontakter upprätthölls genom årliga elmaterielkontrollanstaltsmöten.

Då införande av ett internationellt provningsförfarande mötte svårigheter på det juridiska planet i en del av CEE:s medlemsländer, träffade de nordiska materielkontrollanstalterna år 1955 i samråd med det internationella organet ett avtal om samnordisk provning av elektrisk materiel av nordiskt fabrikat. Detta avtal, det s. k. Lifjell-avtalet, var inte helt bindande vad beträffar godkännandet av en produkt i övriga länder på basis av de prov som utförts av ursprungslandets materielkontrollanstalt. Ett motsvarande avtal, dock med betydligt mindre giltighetsområde, träffades mellan CEE-ländernas elmaterielkontrollanstalter i maj 1968, alltså 13 år efter Lifjell-avtalet.

Lifjell-avtalet var ett första försök att införa samnordisk provning på elmaterielkontrollområdet och innebar då ett stort framsteg. Avtalets största svaghet låg i att varje materielkontrollanstalt hade möjlighet att, på basis av ursprungslandets godkännande och inlämnat provexemplar av ifrågavarande materiel, välja mellan tre olika alternativ, nämligen att utfärda ett godkännande utan ytterligare provning eller undersökning, att underkasta materielen en ny fullständig provning eller utföra vissa tilläggsprov, eller som tredje alternativ att vägra godkänna materielelet med angivande av orsaken härtill.

År 1963 ersattes Lifjell-avtalet av ett nytt avtal mellan parterna, det s. k. Gran-avtalet. Gran-avtalet har för närvarande följande giltighetsområde:

teletekniska apparater
gummi och PVC-isolerade ledningar
silikongummiisolerade ledningar
elstängselapparater
uttag och stickproppar
motordrivna bruksföremål förutom köksfläktar och automatdiskmaskiner
elektriska värmeapparater förutom genomströmningsapparater
skyddstransformatorer
diazedsäkringar
handverktyg
apparatanslutningsdon
apparatströmställare
glödlampsarmatur
vissa lysrörsarmaturer

edisonlamphållare
värmebeständiga plastisolerade ledningar
industristickkontakter
el-listsystemet.

Avtalet innebär, att producenter av elektrisk materiel i de nordiska länderna efter provning i hemlandet kan erhålla godkännande även i ett eller flera av de övriga nordiska länderna. Produkten provas efter gemensamma nordiska föreskrifter baserade på CEE-föreskrifterna, eller efter andra gemensamma föreskrifter, då CEE-föreskrifter saknas. Sedan godkännande erhållits i hemlandet, kan producenten vända sig till elmaterielkontrollanstalterna i de andra nordiska länderna genom representanter i respektive land. Tillsammans med ansökan om godkännande insändes ett exemplar av produkten och en kopia av godkännandebeviset från materielkontrollanstalten i producentens hemland. På basis härav meddelas godkännande i de övriga länderna utan ytterligare provning eller undersökning, bortsett från kontroll som kan komma ifråga på grund av offentliga föreskrifter i respektive land, t. ex. om radiostörningar, bestämmelser av arbetarskyddsart m. m. Sedan godkännande lämnats kan materielkontrollanstalten, om det anses nödvändigt, prova eller undersöka produkten.

Även Gran-avtalet har utsatts för viss kritik, bl. a. har ansökningsförfarandet betraktats som onödigt byråkratiskt. Mot bakgrund härav ingicks i Helsingfors i februari 1969 ett nytt tilläggsavtal. Enligt detta kan en producent samtidigt anhålla om ett nationellt godkännande i de länder, där för materielen ifråga nationella avvikelser från de gemensamma nordiska bestämmelserna inte föreligger. Efter att godkännande erhållits i hemlandet sänder hemlandets materielkontrollanstalt kopia på godkännandeintyget jämte fotografier eller dylikt till materialkontrollanstalterna i de länder, för vilka producenten anhållit om nationellt godkännande. På grundval av intyget utfärdar berörda materielkontrollanstalter omgående nationellt godkännande utan ytterligare provning eller undersökning.

Gran-avtalet har också kritiserats för att det endast omfattar elmateriel av nordiskt fabrikat, vilket innebär att all elmateriel tillverkad utanför Norden måste provas och godkännas i varje land för sig. De nordiska länderna har gemensamt inom CEE sökt ge-

nomdriva ett sådant system att provning utförd i ett land skall vara tillräcklig. Vid CEE:s möte i Portugal i april 1970 gjordes ett tillägg till proceduren under CB-systemet. Med vissa begränsningar är härefter provning och godkännande i ett land tillräckligt för de länder som accepterar tillägget.

Säkerhetsföreskrifter beträffande elmateriel. I januari 1964 tillsattes Nordiska kommittén för samordning av elektriska säkerhetsfrågor (NSS) med uppgift att utarbeta förslag till samordning av de nordiska ländernas säkerhetsföreskrifter till den del samordiskt godkännande av elektrisk materiel kräver detta. Dylika förslag och rekommendationer riktade till elmyndigheterna har fortlöpande utarbetats av kommittén. En målsättning har därvid varit att om möjligt undvika avvikelser från de kontrollbestämmelser för elektrisk materiel, som utarbetats av CEE. Ifrågavarande förslag till samordnade föreskrifter har efter hand genomförts med början den 1 januari 1966. Som exempel härpå kan nämnas att samordnade nordiska föreskrifter i huvudsak gäller för ledningstyper och areoler hos ledningar till flyttbara och rörliga provningspliktiga bruksföremål. Vidare gäller enhetliga föreskrifter för bl. a. bruksföremål för kroppsvård, elstängselapparater, handlampor och slakterimaskiner.

Ett nära samarbete äger rum mellan NSS och de nordiska elektriska materielkontrollanstalterna. Kommitténs arbete har i allt större omfattning kommit in på områden, som endast delvis har samband med kontrollbestämmelserna men som likväl har stor betydelse för den nordiska samhandeln med elektrisk materiel. Sålunda har liksom tidigare en stor del av kommitténs arbete ägnats åt behandlingen av ett flertal förslag till samordning av rumsklassificeringen och materielklassificeringen i de nordiska ländernas anläggningsföreskrifter. Vidare har frågan om gemensamma bestämmelser för elektriska installationer i prefabricerade bostadshus aktualiserats. Bland andra frågor som upptagits till behandling må nämnas frågan om nordisk statistik över elektriska olycksfall och bränder.

Radiostörningar. I anledning av rekommendation nr 2/1963 hölls i Köpenhamn i juni 1964 ett möte med representanter för de nordiska ländernas telegrafstyrelser och rundradioföretag. Enighet rådde om att ett

förenhetligande av bestämmelserna kunde uppnås genom att den internationella kommitténs för eliminering av störningar (CISPR) rekommendationer skulle bringas i en sådan form, att de lämpade sig för tillämpning i alla de nordiska länderna. Beträffande elektrisk apparatur har man sedermera överenskommit om både gränsvärden och mätmetoder för mellan- och långvågsområdena, samt för mätmetoder för UKV- och TV-frekvensområdena. Gränsvärdena för UKV- och TV-frekvensområdena beräknas bli fastställda inom en nära framtid. Vad radio- och TV-mottagare beträffar har ett förenhetligande hindrats av att olika metoder användes för mätning av styrkan av mottagarnas störande strålning. Samarbetet har därför i första hand inriktats på att utveckla en mättningsmetod som alla nordiska länder kan godkänna. Vid ett möte för de myndigheter som utövar tillsyn över begränsningen av den störande strålningen i januari 1969 beslöts att för internationella elektriska kommissionen (IEC) föreslå en metod för mätning inomhus, som skulle kunna godkännas av alla nordiska länder och som också i andra länder skulle kunna ersätta den nuvarande IEC-metoden.

Frågan om samarbete beträffande provning och kontroll av varor m. m. har även berörts inom ramen för Nordek-arbetet. I Nordiska ämbetsmannakommitténs slutrapport (NU 1969: 11; jfr s. 543–548) framhölls bl. a. att de nordiska länderna borde eftersträva överensstämmelse mellan ländernas föreskrifter om tillverkning, utformning, teknisk beskaffenhet, förvaring, transport, märkning och förpackning av industrivaror. Vidare borde man eftersträva att utveckla enkla och praktiska anordningar för provning, godkännande och kontroll av sådana varor. För harmoniseringen av tekniska föreskrifter föreslogs, att en permanent nordisk kommitté skulle upprättas. Den skulle bestå av företrädare för berörda myndigheter och standardiseringsexperter.

Beträffande rekommendation nr 22/1970 kan nämnas att man funnit det lämpligt att låta redan existerande nordiska samarbetsorgan, som sysslar med tekniska föreskrifter, genomföra de i rekommendationen föreslagna utredningarna.

Rekommendationen överlämnades till NKB (jfr s. 575) och NMK (Nordisk Ma-

skinkomité) för övervägande. Frågan behandlades inom NKB på ett möte i Köpenhamn 26–27 november 1970 och inom NMK på ett möte i Tammerfors den 9–14 november 1970. Man beslöt vid mötena att företa de i rekommendationerna föreslagna undersökningarna.

Presidieskrivelsen den 27 juli 1960 samt rekommendationerna nr 4/1962 och 2/1963 har delvis genomförts och är delvis under utredning.

Presidieskrivelserna den 17 januari 1969 samt rekommendationerna nr 23/1968 och 22/1970 är under utredning.

2. Ädelmetallkontroll

Olika regler gäller i de nordiska länderna för den statliga kontrollen av ädelmetallarbeten. I Norge är stämpling av ädla metaller frivillig, medan den i Danmark, Finland och Sverige är obligatorisk. Det har inom Nordiska rådet ansetts värdefullt såväl ur principiell som praktisk synpunkt att fullt enhetliga bestämmelser på området införas i Norden. En sådan ordning skulle möjliggöra en helt fri nordisk handel med guldsmedsvaror. Även de europeiska integrationssträvandena har ansetts motivera en liberalisering i angiven riktning.

Rekommendation nr 6/1967 angående kontrollstämpling av ädelmetallarbeten

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att införa liberala och enhetliga bestämmelser för tillverkning av och handel med ädelmetallarbeten.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

porten konstateras att EFTA-länderna har så olika bestämmelser om ädelmetallkontroll att en harmonisering skulle ta mycket lång tid i anspråk. I stället för en harmonisering av lagstiftningen föreslår arbetsgruppen ett system med gemensamma tekniska kontrollbestämmelser, som gör det möjligt för tillverkare i ett EFTA-land att låta kontrollera sina arbeten av ett officiellt kontrollorgan i hemlandet och exportera dem till annat EFTA-land utan att de på nytt kontrolleras i importlandet. Som bevis på att arbetena kontrollerats enligt de gemensamma bestämmelserna skall en speciell EFTA-stämpel åsättas arbetena. Arbetsgruppens rapport behandlas för närvarande av handelsexpertkommittén.

Rekommendationen har inte genomförts.

Regeringarnas åtgärder

Sedan rekommendationen antogs, har EFTA ånyo upptagit frågan om harmonisering av medlemsländernas lagstiftning på området. Med hänsyn härtill har regeringarna ansett det lämpligt att det nordiska samarbetet på området tills vidare bedrivs inom ramen för EFTA.

Under år 1968 har en arbetsgrupp, i vilken ingår experter från bl. a. Danmark, Finland, Norge och Sverige, avgivit en rapport till EFTA:s handelsexpertkommitté. I rap-

E. Konsumentupplysning

I de nordiska länderna förekommer en omfattande konsumentforskning och konsumentupplysning i enskild eller statlig regi. I syfte att förhindra dubbelarbete och för att utbyta erfarenheter har ett nordiskt samarbete rörande dessa frågor inletts. År 1957 antog Nordiska rådet en rekommendation om inrättande av ett samarbetsorgan på området. Tio år senare fastslog rådet att målsättningen för varudeklarationsverksamheten i Norden borde vara identiskt lika deklara-tionsnormer i alla nordiska länder. Vid Nordiska rådets session 1970 antogs en ny rekommendation om nordiskt varudeklara-tionssamarbete.

Rekommendation nr 8/1957 angående samarbete rörande konsumentvaruforskning och konsumentupplysning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att tillse att ett samarbetsorgan för konsumentvaruforskning och konsumentupplysning kommer till stånd.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Rekommendation nr 31/1967 angående samarbete om varudeklARATIONER

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att stödja och utveckla ett nordiskt samarbete beträffande varudeklARATIONER som syftar till att nå fram

till identiskt lika deklara-tionsnormer för samtliga nordiska länder.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1970.

Rekommendation nr 5/1970 angående nordiskt varudeklARATIONSSAMARBETE

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att öka bidragen till de nordiska varudeklara-tionsorganen i syfte att stärka det nordiska varudeklara-tionssamarbetet samt att anmoda de nordiska varudeklara-tionsorganen att redovisa sin planläggning av det fortsatta nordiska varudeklara-tionssamarbetet samt att i ljuset härav överväga vilka ytterligare åtgärder som eventuellt påfordras från regeringarnas sida för att säkerställa ett effektivt nordiskt varudeklara-tionssamarbete.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rekommendation nr 8/1957 bildades 1968 Nordiska kommittén för konsumentfrågor. Kommittén har till uppgift att verka för ett samarbete vid och koordination av konsumentupplysningen och konsumentforskningen inom Norden. I december 1967 avgav kommittén en 10-årsberät-

telse angående sin verksamhet till Nordiska rådet.¹

Redogörelse för kommitténs verksamhet åren 1968, 1969 och 1970 har avgivits i en skrivelse till Nordiska rådets 19:e session.² Kommittén har utarbetat en översikt av de nordiska forskningsinstitutioner som sysslar med konsumentfrågor och de projekt som genomförts vid dessa institutioner. Vidare har kommittén sökt klarlägga konsumentupplysningens innehåll och målsättning. Betydande intresse har under senare år ägnats frågor beträffande undervisning i konsumentfrågor i olika skolformer. Ett annat område som kommittén intresserat sig särskilt för är hur lagstiftningen i de nordiska länderna reglerar konsumentens rättsliga ställning. Kommittén lämnar vidare en omfattande redogörelse för det nordiska konsumentarbetet i »Konsumentnytt fra Norden».

Vissa av kommitténs utredningar har tryckts i Nordisk utredningsserie, NU 1968: 6 Konsumentlovgivning i Danmark, Finland, Norge og Sverige, NU 1969: 5 Konsumentupplysning i undervisningen och NU 1970: 6 Konsumentundervisning i skolen.

Vad gäller rekommendation nr 31/1967 har regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige enats om, att samarbetet mellan varudeklarationsorganen bör fortsättas och utbyggas. Med sikte på att skapa identiska normer i alla de fyra länderna tillsattes redan 1966 gemensamma tekniska utskott på enskilda områden. Då förutsättningen för identiska varudeklarationsnormer är enhetliga provningsmetoder, har de nordiska varudeklarationsorganen gemensamt anmodat International Standards Steering Committee for Consumer affairs (I.S.C.A.) att utarbeta dylika. För närvarande är dylikt arbete igång för ett tjugotal varor. Regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige är eniga om att det nordiska samarbete, som redan har påbörjats på varudeklarationsområdet i de fyra länderna, bör främjas och att ekonomiska möjligheter här för skall åstadkommas. Den isländska regeringen har förklarat sig intresserad av att delta i det nordiska samarbetet.

Beträffande rekommendation nr 5/1970 angående utbyggnad och intensifiering av det nordiska varudeklarationssamarbetet har varudeklarationsorganen i Danmark, Finland, Norge och Sverige under 1970 ingått

ett avtal om samarbete med sikte på att genomföra likartade varudeklarationsnormer i Norden och stärka den samnordiska insatsen inom det internationella deklarations-samarbetet. Man har enats om att från den 1 januari 1971 tillsätta en nordisk koordinerande sekreterare vars verksamhet och arbete skulle övervakas och ledas av en samarbetskommitté med en representant från vart och ett av länderna. Arbetet har emellertid inte kunnat påbörjas då regeringarna i Finland och Sverige inte kunnat ställa tillräckliga medel till förfogande. Samtliga länders regeringar är dock eniga om att man bör fortsätta arbetet med att söka intensifiera det nordiska varudeklarationssamarbetet.

Rekommendation nr 8/1957 har genomförts.

Rekommendationerna nr 31/1967 och 5/1970 är under utredning.

¹ Se Nordiska rådet, 16:e sess., 1968, s. 1500—1507.

² Se Nordiska rådet, 19:e sess., 1971, s. 2213—2216.

F. Samarbete på jordbruksområdet

1. Nordiskt kontaktorgan för jordbruksfrågor

De nordiska länderna har visat sig ha skilda intressen med avseende på handeln med jordbruksvaror. Detta problem måste ses i sammanhang med jordbrukspolitiken i de olika länderna. Tidigare saknades ett organ i vilket man kunde diskutera hithörande frågor, varför rådet 1961 rekommenderade regeringarna att inrätta ett nordiskt kontaktorgan för jordbruksfrågor.

Rekommendation nr 6/1961 angående nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att upprätta ett permanent nordiskt kontaktorgan för jordbruksspörsmål enligt följande:

a) De nordiska ländernas regeringar tillsätter ett särskilt kontaktutskott rörande jordbruksspörsmål. Utskottet består av representanter för regeringsmyndigheterna samt ett motsvarande antal representanter utsedda av jordbruksorganisationerna.

b) Utskottet har till uppgift att efter behov till behandling upptaga konkreta frågor rörande utvecklingen av produktion och avsättning av jordbruksprodukter i de nordiska länderna, däribland samhandeln med sådana produkter och exporten till icke-nordiska länder.

c) Utskottet sammanträder, när antingen de officiella eller de enskilda representanterna för ett av länderna framställer önskan härom.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Regeringarnas åtgärder

Sedan representanter för det i rekommendationen förordade kontaktorganet utsetts, höll detta sitt konstituerande sammanträde i Helsingfors i mars 1962. Kontaktorganet består i princip av fyra ledamöter från vart land, två från jordbruksadministrationen och två från jordbrukets organisationer. Det centrala temat vid kontaktorganets möten har varit produktionssituationen inom jordbruket i de nordiska länderna. Synpunkter och önskemål beträffande utformningen av de enskilda ländernas jordbrukspolitik har därvid framförts. Andra frågor som diskuterats är EFTA- och EEC-situationen i vad den avser jordbruksspörsmål, frågor sammanhängande med Kennedyronden och forskningssamarbetet inom jordbrukssektorn. Vidare har man behandlat frågan om förenkling och harmonisering av veterinärbestämmelserna, upprättandet av ett nordiskt forskningscentrum för jordbrukskooperation samt samarbetet vid export av lantbruksprodukter till tredje land. Uppmärksamhet har också ägnats jordbruksfrågorna inom ramen för Nordek-planen.

Rekommendationen har genomförts.

G. Samarbete på fiskets område

Samarbetet på fiskets område har tidvis tilldragit sig betydande intresse inom Nordiska rådet. Rådet har här bland annat verkat för en lösning av den allmänna frågan om rättslig likställighet mellan medborgare i de nordiska länderna vad angår rätten att bedriva fiske (punkt 1). Rådet har vidare försökt få till stånd organisatoriska förutsätt-

ningar för en intensifiering av samarbetet på fiskets område (punkt 2). I övrigt behandlas under denna rubrik spørgsmålet om samverkan i fråga om fiskexport (punkt 3), laxfisket i Östersjön (punkt 4), samt den speciella frågan om vissa tidigare danska bestämmelser om stöd till byggande av fiskefartyg (punkt 5).

1. Likställighet i fråga om yrkesfiske

Frågan om rättslig likställighet mellan medborgare i de nordiska länderna är, vad angår rätten att bedriva yrkesfiske, ett känsligt spørsmål med hänsyn till den betydelse fiskerinäringen har för stora, och ofta ekonomiskt mindre starka, befolkningsgrupper i de nordiska länderna. Det är därför naturligt, att rådet nalkats frågan med stor försiktighet. I första hand har önskemål om förbättrade arbetsvillkor för yrkesfiskare från ett nordiskt land vid uppehåll i annat nordiskt land tagits upp. Inte minst på grund av motstånd från fiskarna själva har det varit svårt att göra framsteg på detta område. Frågan upptogs som en särskild punkt vid behandlingen av den allmänna rekommendationen om rättslig likställighet (nr 7/1953) på nordiska justitieministermötet i Stockholm den 11–12 december 1953 och blev påföljande år föremål för en ny, preciserad rekommendation.

Frågan om nordiskt samarbete på fiskets området har även aktualiserats inom ramen för rådets rekommendationer om allmänt nordiskt ekonomiskt samarbete; se härom s. 539 ff.

Rekommendation nr 7/1953 angående nordiska medborgares rättsställning i annat nordiskt land

Till reg. i D, I, N, S

Rådet henstiller til regjeringene å overveie muligheten av fortsatt å gjennomføre praktiske og konkrete tiltak for suksessivt å utjevne ulikheten mellom statsborgere i vedkommende land og statsborgere fra andre nordiske land, og anmoder regjeringene om at rådet

gis underretning om de undersøkelser som foretas og de tiltak som eventuelt treffes i denne anledning.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1954 i ifrågavarande avseende.

Rekommendation nr 1/1954 angående rättslig likställighet för nordiska medborgare i fråga om yrkesfiske

Till reg. i D, I, N, S

Det Nordiske Råd henstiller til regjeringene å la fiskerimyndighetene kalle sammen fiskernes organisasjoner i de nordiske land til felles drøftelser med sikte på å bli enige om gjensidige lettelser for yrkesfiskere i de nordiske land angående ilandbringelse og transittering av fisk, bunkring m. m. ved opphold i annet nordisk land enn hjemlandet.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958.

Regeringarnas åtgärder

Hithörande problem har diskuterats vid de återkommande nordiska fiskeriministermötena och i andra sammanhang. Såvitt kunnat utrönas, har dock inte sedan tiden för dessa båda rekommendationers tillkomst några ömsesidiga lättnader från berörda länders sida genomförts för yrkesfiskare i anledning av rekommendationerna (jfr s. 44).

Som ovan antytts har frågan om samarbete på fiskets område aktualiserats inom

ramen för det allmänna nordiska ekonomiska samarbetet. På uppdrag av Nordiska ministerkommittén för ekonomiskt samarbete företog Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet 1965 en utredning om möjligheterna för en allmän utbyggnad av det ekonomiska samarbetet. Vad fisket beträffar uttalade samarbetsutskottet, att en plan för ett utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete även borde omfatta fisk och fiskeprodukter. Samma behandling borde i en sådan plan ges fisk och fiskeprodukter som industrivaror, dvs. en successiv och tidsbegränsad avveckling av importskyddet. I planen borde också ingå en lösning av de problem som sammanhänger med avsättningen av fisk. I sin berättelse till Nordiska rådets sextonde session 1968 uttalade ministerkommittén beträffande fisket, att genomförandet av planer om en ytterligare liberalisering av samhandeln med fisk och fiskeprodukter syntes, liksom för jordbrukssektorns vidkommande, kräva att man på förhand tog ställning till vissa grundläggande ekonomisk-politiska frågor, varför det inte varit möjligt att finna en för samtliga nordiska länder acceptabel lösning på problemen inom fiskerisektorn.

Frågan om det fiskeripolitiska samarbetet har vidare behandlats i Nordiska ämbetsmannakommitténs slutrapport (NU 1969:11). I syfte att bl. a. främja effektiva produktions- och avsättningsförhållanden och tillförsäkra fiskarna en rimlig levnadsstandard föreslog kommittén en gemensam nordisk marknad, stabilisering av priserna i förstahandsavsättningen och ett nära samarbete ifråga om exporten till tredje land. En gemensamt finansierad fiskefond skulle inrättas med möjligheter att ge stöd dels till stabilisering av förstahandspriserna dels till strukturfrämjande åtgärder.

Det i rapporten föreslagna fiskeripolitiska samarbetet har, liksom samarbetet inom Nordek i övrigt, inte kommit till stånd (se s. 543–548).

Rekommendationerna har inte genomförts.

2. Nordiskt kontaktorgan för fiskerispörsmål

Vartannat år hålls nordiska fiskerikonferenser varvid spörsmål av gemensamt intresse för det nordiska fisket avhandlas. Behov har emellertid ansetts föreligga av ett permanent nordiskt organ, vilket under perioderna mellan fiskerikonferenserna kan handlägga uppkommande fiskerispörsmål. I anledning av ett förslag från Danmarks regering antogs en rekommendation i saken av Nordiska rådet 1962.

Rekommendation nr 23/1962 angående kontaktorgan för fiskerispörsmål

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att upprätta ett permanent nordiskt kontaktorgan för fiskerispörsmål enligt följande:

Organet skall ha till uppgift att följa utvecklingen och att till behandling upptaga konkreta problem såväl rörande själva fisket i de nordiska länderna som avsättningsproblem länderna emellan och gentemot tredje land. Härutöver skall organet kunna dryfta andra problem av gemensamt intresse som kan uppstå.

Organet skall bestå av representanter för regeringsmyndigheterna i de nordiska länderna och ett motsvarande antal representanter för fiskeriorganisationerna.

Organet skall sammanträda, när framställning härom göres av representanterna från regeringsmyndigheterna eller näringsorganisationerna i ett av länderna.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Regeringarnas åtgärder

Sedan representanter för det i rekommendationen förordade kontaktorganet utsetts, höll detta sitt konstituerande möte i Köpenhamn i januari 1963. Kontaktorganet består i princip av fyra ledamöter från varje land, två från fiskeriadministrationen och två från fiskets organisationer. Vid några tillfällen har även särskilda representanter från Färöarna deltagit. I kontaktorganet har överläggningar ägt rum i omedelbar anslutning till de internationella konferenserna rörande fiskeregler. Vidare har behandlats olika handelspolitiska spörsmål i samband med förhandlingarna i Kennedyronden, situationen i EFTA samt Nordek- och EEC-förhandlingarna. Vidare har diskuterats planerade och genomförda ändringar i de nordiska fiskerilagstiftningarna, fiskerigränsförhållandena i Skagerack och Kattegatt och frågan om representation i FAO:s fiskerikommitté. Organet har även utvecklat synpunkter på EEC:s fiskeripolitik, och man har behandlat frågor i samband med föroreningar av Nord-Atlanten och problem som uppstår i samband med oljeborrningar i Nordsjön. Kontaktorganet har deltagit i planläggningen av de nordiska fiskerikonferenserna samt behandlat frågan om nordiskt samarbete vid fiskeexport till länder med centraliserad fiskimport och till utvecklingsländerna (jfr s. 586).

Rekommendationen har genomförts.

3. Samverkan i fråga om fiskexport

Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet utarbetade i december 1960 en promemoria rörande viss handelspolitisk samverkan med avseende på export av fiskeriprodukter. Frågan aktualiserades i Nordiska rådet genom en rekommendation 1961. 1963 antogs en ny rekommendation avseende exporten till länder med centraliserad import och till utvecklingsländerna.

Rekommendation nr 5/1961 angående samverkan beträffande fiskeriproblem

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att samverka i fiskerispörsmål enligt de riktlinjer, som uppdragits i en av Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet utarbetad promemoria, dagtecknad den 2 december 1960, rörande de nordiska ländernas fiskeriproblem (Sak B 2/1961).

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Rekommendation nr 22/1963 angående samarbete beträffande fiskeexport

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att till Nordiska kontaktorganet för fiskerispörsmål för fortsatt utredning överlämna frågan om nordiskt samarbete beträffande fiskeexport till länder med centraliserad fiskimport och till u-länderna.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Regeringarnas åtgärder

De nordiska länderna har framgångsrikt samverkat för en effektivisering av OECD:s handläggning av fiskerispörsmål. Danmark, Norge och Sverige har vid GATT-förhandlingarna 1960/62 sökt utverka tullsänkningar för fiskprodukter. Därvid har Danmark och Norge genom avtal med EEC erhållit vissa tullättnader. Sedermera har, efter förhandlingar inom Kennedy-ronden 1966-67, bland andra Danmark, Norge och Sverige erhållit koncessioner för export till EEC-länder i fråga om en rad produkter inom fiskesektorn. Koncessionerna avser tullreduktioner, tullfria kontingenter och bindning av tullfrihet.

Rekommendation nr 22/1963 om nordiskt samarbete beträffande fiskeexport till länder med centraliserad fiskimport och till utvecklingsländerna har upptagits till behandling i Nordiska kontaktorganet för fiskerispörsmål. Kontaktorganets medlemmar har ansett att samarbetsinitiativ, speciellt i fråga om export till ekonomiskt underutvecklade länder, bör tas av näringslivet självt. Visst samarbete mellan fiskenäringsarna i Island och Norge har ägt rum vid export till Nigeria. I övrigt synes åtgärder i anledning av rekommendationen inte ha vidtagits.

Rekommendation nr 5/1961 har genomförts.

Syftet med rekommendation nr 22/1963 har inte uppnåtts.

4. Laxfisket i Östersjön

Det intensifierade laxfisket i Östersjön har lett till farhågor att det ur ekonomiska och andra synpunkter betydelsefulla laxbeståndet i detta vatten kunde äventyras. Den snabba utbyggnaden av de större laxförande älvarna som utmynnar i Östersjön, och den ökade föroreningen av vattnet i dessa älvar utgör också ett hot mot laxbeståndet. Vid mitten av 1950-talet igångsattes därför överläggningar i syfte att nå fram till en överenskommelse om viss begränsning av fisket.

Rekommendation nr 22/1957 angående nordiskt samarbete för skydd av laxbeståndet i Östersjön m. m.

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

1. att förhandlingarna angående skyddet av laxbeståndet i Östersjön skola föras vidare, om möjligt i ökat tempo;

2. att dessa förhandlingar för de nordiska ländernas vidkommande fortfarande skola skötas av Sveriges regering; samt

3. att fiskefrågor av mera speciell och teknisk art skola överföras till behandling vid de nordiska ländernas fiskeri- och lantbruksministrars regelbundet återkommande möten.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Regeringarnas åtgärder

Det har vid de överläggningar som under åren 1957–61 förts med olika Östersjösta-

ter inte visat sig möjligt att uppnå en för alla parter gemensam reglering av skyddsåtgärderna för laxbeståndet i Östersjön. Med hänsyn till de starka skälen för ett snabbt genomförande av dylika åtgärder har de nordiska regeringarna sökt få åtminstone en partiell överenskommelse till stånd. En dylik träffades den 20 december 1962 mellan *Danmark*, Förbundsrepubliken Tyskland och *Sverige*, vilka stater tillsammans svarar för huvuddelen av laxfångsten i Östersjön. Avtalet, som trädde i kraft den 1 mars 1966, föreskriver vissa skyddsbestämmelser för laxbeståndet angående bl. a., minimimått för fångad lax, storleken av laxkrokar och maskorna i laxdrivnät. I *Finland* intogs de i ovannämnda överenskommelse fastställda skyddsbestämmelserna i 1951 års lag om fiske genom en ändring 1964. Man har från finsk sida förklarat sig villig att om så befinnes önskvärt avsluta bilaterala avtal i ämnet med Sverige och Danmark. Några avtal har emellertid ännu inte ingåtts. Under tiden mellan avtalets ingående och ikraftträdandet bedrevs ett icke-officiellt samarbete mellan representanter för Danmark, Finland, Sverige och Väst-Tyskland. Det ständiga utskott, som tillsatts i enlighet med 1962 års överenskommelse rörande skydd för beståndet av lax, har i mars 1969 enhälligt beslutat föreslå berörda regeringar att införa totalförbud för fiske efter lax inom östersjöområdet fr. o. m. den 1 juni till den 25 augusti och fr. o. m. den 20 december till den 10 januari.

Rekommendationen har genomförts.

5. Dansk subvention till fiskefartygsbygge

År 1954 antog Danmark en lag, som innebar att lån kunde lämnas vid nybygge av fiskefartyg på danska varv samt till installering av danska motorer i fiskefartyg. Lån kunde däremot inte erhållas om fartyget byggdes på varv i annat land eller om andra än danska motorer installerades. I en rekommendation 1957 rekommenderade rådet Danmarks regering att överväga en eventuell ändring av dessa regler.

Rekommendation nr 23/1957 angående ändrade danska bestämmelser beträffande stöd till byggande av fiskefartyg

Till reg. i D

Nordiska rådet rekommenderar Danmarks regering att överväga huru de regler skola ändras, som angiva förutsättningarna för stödlån vid byggande av fiskefartyg och vid installation av nya motorer, samt att upptaga de förhandlingar med regeringarna i de övriga nordiska länderna, vilka kunna vara erforderliga i detta sammanhang.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1959.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 310–311).

Rekommendationen har genomförts.

H. Finansiellt samarbete

1. Nordisk investeringsbank

I det betänkande om nordiskt ekonomiskt samarbete, som Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet framlade i juli 1957, utgjorde förslaget om en nordisk investeringsbank en viktig del. Banken skulle i första hand ge lån och lämna garantier för lån till projekt av nordiskt intresse. Den gemensamma nordiska marknaden blev aldrig någon realitet i dess ursprungligen tänkta form och med de nordiska tullunionsplanerna förföll tills vidare tanken på en nordisk investeringsbank. Vid Nordiska ministerkommitténs för ekonomiskt samarbete möte i maj 1960 diskuterades, huruvida frågan om en nordisk investeringsbank skulle tas upp till ny prövning. För att behandla de finansiella spørsmål som kunde bli aktuella beslöt ministerkommittén tillsätta ett särskilt underskott, Nordiska utskottet för finansiella frågor. Utskottet avgav en rapport i december samma år. Finlands och Islands representanter i utskottet uttalade, att tillgången på långfristigt utländskt kapital på senare år varit mindre än vad som ur realekonomisk synpunkt kunde anses önskvärt. De ansåg, att ett nordiskt finansinstitut skulle innebära en betydlig hjälp i strävandena att öka tillförseln av utländskt kapital. Utskottet ansåg, att den mest näraliggande formen för ett närmare samarbete på det finansiella området skulle vara en intensifiering av samarbetet beträffande vissa konkreta projekt av gemensamt nordiskt intresse. Om man önskade ge detta samarbete en särskild institutionell ram genom att upprätta en nordisk investeringsbank, ansåg utskottet att det var mycket som talade för att ge denna ett förhållandevis brett verksamhetsfält. I sin anmälan av rapporten till Nordiska rådets 10:e session 1962 uttalade Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet

bl. a. att det, mot bakgrund av den senaste utvecklingen inom det ekonomiska samarbetet i Europa, inte fanns möjlighet att ställa några konkreta förslag i frågan utan närmare riktlinjer från de politiska instanserna.

Mot bakgrund härav beslöt Nordiska rådet vid sessionen 1964 rekommendera regeringarna att snarast utreda behovet och förutsättningarna för att upprätta en nordisk investeringsbank eller ett finansieringsinstitut. Undersökningar i anledning av rekommendationen visade bl. a., att de ekonomiska motiven inte syntes vara tillräckliga för att ensamma läggas till grund för ett beslut om att inrätta en nordisk investeringsbank. Det primära syftet var att åstadkomma en förbättring av de nordiska ländernas möjligheter att skaffa kapital i utlandet. Då detta ansågs kunna främjas om de nordiska länderna stödde varandra vid upplåning på den internationella kapitalmarknaden, beslöt rådet 1965 anta en rekommendation om en utredning av förutsättningarna för ett dylikt samarbete.

Rekommendation nr 9/1964 angående nordisk investeringsbank

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene snarest å utrede behovet og forutsetningene for opprettelse av en nordisk investeringsbank eller et finansieringsinstitut.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1965.

**Rekommendation nr 27/1965 angående
upplåning på den internationella kapital-
marknaden**

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka huruvida och i vilka former de nordiska länderna, såsom ett led i en utvidgning av det ekonomiska samarbetet i Norden, kan stödja varandra vid upplåning på den internationella kapitalmarknaden, med speciellt sikte på att öka kapitaltillförseln till de kapitalsvagare länderna.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rådets rekommendation nr 9/1964 utarbetade Nordiska utskottet för finansiella frågor en rapport om upprättande av en nordisk investeringsbank (NU 1964: 7). I rapporten konstaterades, att de ekonomiska motiven inte syntes vara tillräckliga för att ensamma läggas till grund för ett beslut om att inrätta ett dylikt organ. Enligt utskottet skulle en nordisk investeringsbank med största sannolikhet underlätta tillförseln av utländskt kapital till Finland och Island men knappast öka de tre övriga nordiska ländernas kapitalimport. Enligt utskottets mening måste frågan om en nordisk investeringsbank i första hand bedömas ur politisk synpunkt. Sett från ekonomisk synpunkt hade olika meningar kommit till uttryck i utskottet beträffande behovet av ett dylikt institut. Utskottet underströk dock, att kapitalförsörjningen var ett av de fält, på vilket ekonomiskt samarbete i Norden kunde föras vidare. Om man önskade utvidga det nordiska ekonomiska samarbetet skulle ett nordiskt finansinstitut med tillräckligt brett mandat och med en stark ledning kunna få viktiga arbetsuppgifter och stor betydelse.

Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet beslöt vid sitt möte den 22 mars 1965 att ge finansutskottet i uppdrag att företa den utredning som begärts i rådets rekommendation nr 27/1965. Finansutskottets rapport avgavs till Nordiska rådets session 1967 (Nordiska rådet, 15:e sess., 1967, s. 1612–

1616). Enligt rapporten kunde de nordiska länderna stödja varandra vid upplåning på den internationella kapitalmarknaden bl. a. på följande sätt:

I. Garantiordning vid emissioner från de kapitalsvagare länderna.

II. Möjlighet för nordiska privata finansinstitut att teckna (garantera teckning) vid nordiska emissioner i utlandet.

III. Möjlighet för centralbankerna att övertaga eller stödja grannländernas obligationsemissioner.

Då regeringarna inte kunde enas om att inrätta en investeringsbank eller om andra former för ett finansiellt samarbete, har förslagen inte lett till något resultat.

Frågan om investeringsbank och samarbete vid upplåning på den internationella kapitalmarknaden m. m. behandlades därefter inom ramen för en allmän utbyggnad av det ekonomiska samarbetet (jfr s. 543–548). I Nordiska ämbetsmannakommitténs rapport om utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete (se NU 1969: 11, s. 42 ff.) föreslogs bl. a. en allmän finansieringsfond och en investeringsbank. Den förra skulle ha till uppgift att lämna bidrag, lån och garantier till finansiering av projekt av nordiskt intresse, vilka inte, eller endast delvis, var lämpade för bankmässig finansiering. Investeringsbanken skulle däremot fungera på helt bankmässiga grunder.

Syftet med rekommendationerna har inte uppnåtts.

2. Liberalisering av kapitalrörelser

Ett betydelsefullt arbete på att liberalisera de internationella kapitalrörelserna har bedrivits inom OEEC, senare OECD. I december 1959 antogs en liberaliseringsstadga. Enligt denna skall länderna överge de restriktioner som finns för kapitalrörelserna dem emellan i den utsträckning som är nödvändigt för ett effektivt ekonomiskt samarbete. Stadgan ger emellertid medlemsländerna viss rätt att genomföra liberaliseringen allteftersom deras ekonomiska situation så medger. Detta har föranlett bl. a. Danmark, Norge och Sverige att reservera sig på flera punkter. Vid Nordiska rådets session 1964 beslöt rådet rekommendera regeringarna att snarast möjligt utreda frågan om en liberalisering av kapitalrörelserna i Norden och eventuellt slopa föreliggande förbehåll.

Rekommendation nr 16/1964 angående liberalisering av kapitalrörelserna inom Norden

Till reg. i D, F, N, S

Nordisk Råd henstiller til regjeringene i Danmark, Finland, Norge og Sverige snarest å utrede spørsmålet om en liberalisering av kapitalbevegelsene i Norden, samt eventuelt å fjerne hindringene, for såvidt en liberalisering av slik art er forenlig med forpliktelsene i henhold till OECD-koden.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

Regeringarnas åtgärder

Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet beslöt vid sammanträde i april 1964 ge sitt finansutskott i uppdrag att utreda frågan. Finansutskottets rapport avgavs i mars 1965 (se Nordisk Råd, 14. sess., 1966, s. 1346–

1368). Utskottet framhöll, att OECD:s kapitalkod den 28 juli 1964 utvidgats så mycket, att medlemsländernas liberaliseringsförpliktelser nu omfattar de viktigaste av de vanligast förekommande kapitalöverföringarna. Kapitalkoden, vars regler gäller för de nordiska länderna, begränsar starkt möjligheterna för att skapa en samnordisk kapitalmarknad. I praktiken reduceras dessa möjligheter till de förhållandevis få slag av kapitalrörelser, som inte är underkastade liberaliseringsförpliktelser. En liberalisering härutöver förutsätter en nordisk tull- eller monetär union. Utskottet uttalade vidare, att de kapitalrörelser, som faller utanför kodens liberaliseringsförpliktelser, i huvudsak är kortsiktiga och deras frigörelse skulle innebära en valuta- och penningpolitisk risk utan rimlig proportion till de begränsade fördelar en liberalisering skulle medföra. En frigörelse av dessa kapitalrörelser skulle förutsätta ett intimt samarbete mellan länderna på de områden av den ekonomiska politiken där särskilt stora olikheter råder mellan de nordiska länderna.

Finansutskottets rapport behandlades av Nordiska ekonomiska samarbetsutskottet vid ett sammanträde den 15 december 1965 i Stockholm. Samarbetsutskottet delade finansutskottets uppfattning.

Frågan om en liberalisering av kapitalrörelserna har därefter behandlats inom ramen för en allmän utbyggnad av det ekonomiska samarbetet (jfr s. 543–548). I Nordiska ämbetsmannakommitténs rapport om utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete (se NU 1969: 11, s. 14 f.) föreslogs bl. a. att restriktioner för kapitalrörelser gradvis skulle avskaffas. Eventuellt skulle länderna också harmonisera sina regler och sin administrativa praxis i avseende på kapitalrörelser till och från tredje land.

Syftet med rekommendationen har inte uppnåtts.

I. Skatte- och avgiftsfrågor

Frågan om ett samarbete på skatteområdet ägnades särskilt under 1960-talet betydande uppmärksamhet inom Nordiska rådet. Rådet har dels sökt få till stånd ett allmänt samarbete på utredningsplanet (punkt 1), dels en harmonisering av vissa slag av beskattning (punkt 2-4). I olika rekomen-

dationer har i övrigt behandlats frågan om skatternas fördelning mellan olika grupper i samhället (punkt 5), tullar och avgifter för motorfordon (punkt 6) samt vissa skatteproblem i samband med införsel av anläggningsmaskiner (punkt 7).

1. Samarbete vid skatteutredningar

På den allmänna lagstiftningens område föresiggår sedan gammalt ett mycket nära samarbete mellan de nordiska länderna. Även på åtskilliga mera speciella lagstiftningsområden har efter hand ett betydelsefullt nordiskt samarbete etablerats. Då ett sådant däremot inte ansågs ha kommit till stånd beträffande skattelagstiftningen, beslöt rådet 1962 rikta en rekommendation till regeringarna i syfte att nå en förbättrad kontakt mellan berörda myndigheter m. fl. En ny rekommendation i saken antogs 1967.

Rekommendation nr 30/1962 angående samarbete i fråga om skatteutredningar

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att etablera nära samråd mellan de myndigheter, kommittéer och sakkunniga som sysslar med utredning av skatteregler, som kan antagas vara av gemensamt nordiskt intresse.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1965.

Rekommendation nr 21/1967 angående samarbete beträffande beskattningens utformning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

II. att åstadkomma en förbättrad information och fastare organiserad kontakt mellan länderna rörande planerade

och pågående utredningar på skatteområdet, genomförda lagändringar m. m.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Regeringarnas åtgärder

Ett informellt informationsutbyte mellan berörda tjänstemän vid ifrågavarande departement/ministerier och kommittéer förekommer sedan länge. För att skapa ett mer systematiskt informationsutbyte har regeringarna enats om att varje lands finansdepartement/ministerium utser en tjänsteman med uppgift att fungera såsom kontaktman. Denne skall kunna ge upplysningar om existerande lagstiftning och förberedelser för ny lagstiftning m. m. Man skall också vidta åtgärder för regelbunden utväxling av utredningsbetänkanden, propositioner och lagar m. m.

Rekommendationerna är under genomförande.

2. Harmonisering av bolagsbeskattningen

Nordiska rådets ekonomiska niomannakommitté tillkallade år 1962 särskilda sakkunniga för att undersöka bolagsbeskattningens betydelse i Norden i olika avseenden. De sakkunniga avgav hösten 1962 betänkandet »Bolagsbeskattningen i Norden» (NU 1963: 5). Utredningen gav vid handen, att det förelåg betydande olikheter i beskattningshänseende mellan länderna beträffande såväl skattesatser och skattetryck som mer speciella stadganden i skattelagarna. I syfte att skapa förutsättningar för en eventuell framtida anpassning av skattesatserna beslöt rådet 1963 uppmana regeringarna att på nordiskt plan undersöka i vad mån reglerna för beskattning av aktiebolag kan och bör harmoniseras.

Rekommendation nr 26/1964 angående harmonisering av bolagsbeskattningen

Till reg. i D, F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att utreda frågan, i vad mån en harmonisering av bolagsbeskattningens konstruktion och metoder är en lämplig väg att främja de ekonomiska förhållandena i Norden.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Regeringarnas åtgärder

Några gemensamma överläggningar i anledning av rekommendationen har inte kommit till stånd, främst beroende på att frågan om bolagsbeskattningens utformning varit

föremål för nationellt utredningsarbete i Finland, Norge och Sverige.

I Nordiska ämbetsmannakommitténs förslag till traktat om upprättandet av organisationen för nordiskt ekonomiskt samarbete (NU 1969: 11; jfr s. 543–548) uttalades att ministerrådet före den 1 januari 1974 skulle fastställa de allmänna riktlinjer för bl. a. skattepolitiken, som erfordras för att det nordiska ekonomiska samarbetet skall fungera effektivt.

Rekommendationen har inte genomförts.

3. Harmonisering av den indirekta beskattningen

Frågan om en harmonisering av den indirekta beskattningen i Norden aktualiserades sedan EEC-kommissionen 1962 avgivit ett förslag till ministerrådet om harmonisering av omsättningsskatten inom Gemenskapens sex länder. Det ansågs betydelsefullt, att de nordiska länderna gemensamt övervägde vilka åtgärder som erfordrades för att förbereda en framtida anpassning av de nordiska systemen för indirekt beskattning till det system som utarbetades inom EEC och som kunde förväntas bli dominerande på det europeiska fastlandet. Nordiska rådet antog 1964 en rekommendation till regeringarna om harmonisering av huvudformerna för indirekt beskattning.

Vid sidan av den allmänna varubeskattningen är i alla de nordiska länderna ett flertal speciella varor belagda med särskilda skatter eller avgifter, s. k. punktskatter. Dessa har fått en högst varierande utformning i de olika länderna. Även om vissa varugrupper tämligen genomgående är föremål för s. k. punktbeskattning, varierar dock urvalet av de varor, som underkastas beskattning från land till land, så att en vara som i ett land är skattefri i ett annat kan vara tämligen hårt beskattad. Rådet beslöt 1964 rekommendera regeringarna att undersöka möjligheterna för en harmonisering av punktbeskattningsreglerna på de områden där olikheterna skapade särskilda svårigheter.

Den 1 november 1970 riktades en presidieskrivelse till Sveriges regering angående beräkning av skatt på choklad och konfektyrer på varans nettovikt. Vidare avgav Nordiska rådets presidium en skrivelse till regeringarna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige angående enhetliga beteckningar på skatteklasser och alkoholinnehåll för öl den 7 september 1970.

Rekommendation nr 27/1964 angående harmonisering av huvudformerna för indirekt beskattning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att gemensamt undersöka förutsättningarna för en internationell anpassning av de nordiska systemen för indirekt beskattning under särskilt beaktande av det system för denna beskattning som förberedes inom EEC..

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Rekommendation nr 28/1964 angående harmonisering av vissa skatter och avgifter

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna för en harmonisering av de nordiska ländernas regler om punktbeskattning på sådana områden, där nuvarande olikheter skapar särskilda svårigheter.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Presidieskrivelse den 1 november 1970 till Sveriges regering angående beskattning av choklad- och konfektyrvaror¹

Till reg. S

Presidiet får --- hemställa till Sveriges regering att vid genomförande av

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 19 sess., 1971, s. 2284—2285.

omläggning av beskattningen av choklad och konfektyrvaror beakta det nordiska intresset av att varans nettovikt lägges till grund för skattens beräkning.

Presidieskrivelse den 7 september 1970 angående enhetliga beteckningar på skatteklasser och alkoholinnehåll för öl¹

Till reg. i D, F, I, N, S

Presidiet får — — — till regeringarna överlämna den ifrågavarande framställningen² om enhetliga beteckningar på skatteklasser och alkoholinnehåll för öl med hemställan att den måtte tagas i beaktande i samband med rekommendation nr 28/1964 angående harmonisering av vissa skatter och avgifter.

Regeringarnas åtgärder

Huvudformerna för indirekt beskattning. En allmän mervärdeskatt har införts i Danmark den 3 juli 1967, i Sverige den 1 januari 1968 och i Norge den 1 januari 1970. Frågan är under utredning i Finland. Fortløpande kontakter förekommer mellan berörda departement/ministerier och ämbetsverk.

Punktbeskattningen. Vid tjänstemannaöverläggningar i Köpenhamn i november 1964 beslöts att arbetet med rekommendation nr 28/1964 skulle omhänderhas av en särskild arbetsgrupp med representanter för skatteförvaltningarna i de olika länderna. Vid överläggningarna konstaterades, att de olägenheter som lett till rekommendationen inte i första hand kan ha uppkommit genom punktskatternas olikhet, det må sedan vara fråga om skattesats eller objekt, utan snarare som följd av att högstbeskattade varor kan köpas skattefritt på persontrafiklinjerna mellan länderna och av punktskatterna oberoende prisskillnader. Arbetsgruppens rapport avgavs i december 1965. Som underlag för sina överväganden hade arbetsgruppen bl. a. utarbetat översikter över punktskatterna i Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige, översikter över försäljningspriser och avgiftsbelastning i Danmark, Finland, Norge och Sverige för enskilda representativa varor som är punktbeskattade

samt översikter över intäkterna från punktbeskattningen i Danmark, Finland, Norge och Sverige.

Vad gäller avgifterna på *tobak*, *alkohol* och *motorfordon* framhöll arbetsgruppen, att dessa utgör grunden i de nordiska systemen av fiskala punktagifter och att de enskilda ländernas krav på finanspolitisk handlingsfrihet är av större betydelse än önskemålet om en harmonisering av avgifterna. Vad gäller tobaks- och alkoholbeskattningen hänvisar arbetsgruppen till att spørgsmålet om den avgiftsfria försäljningen av dylika varor på färjor och flygplan tagits upp i ett annat utskott med representanter för finansdepartementen och tullmyndigheterna i de nordiska länderna (jfr s. 515–517). — Beträffande motorfordonsbeskattningen förelåg enligt arbetsgruppen vissa problem som följd av beskattningens varierande nivå i de nordiska länderna. Dessa gjorde sig särskilt gällande vid försäljning av begagnade bilar från Sverige till Danmark och Norge. Eftersom motorfordonsbeskattningens nivå i viss utsträckning får konsekvenser med hänsyn till anslagen till vägväsendet, var det enligt arbetsgruppen ingen enkel uppgift att åstadkomma en utjämning. Olikheter i beskattningssystemen skapade vidare vissa problem vad gäller dieseldrivna motorfordon och bränsle till dessa. — Beträffande avgifterna på choklad och sockervaror, guld- och silvervaror, parfym, papper och papp samt pälsvaror, konstaterade arbetsgruppen, att vissa klagomål framförts vad gäller pälsvaruavgiften och avgiften för vissa arbeten av papper och papp men att problemen fick anses vara av ringa vikt.

I fråga om avgifterna på TV- och radiomottagare samt på guld- och silvervaror uttalades, att det är endast i Danmark, Island och Norge som avgifter på radio- och TV-mottagare tillämpas och endast Norge och Sverige som har avgifter på guld- och silvervaror. Utskottet framhöll att beskattningsolikheterna här enligt uppgift resulterat i en viss förvridning av handeln.

Några åtgärder med direkt anknytning till arbetsgruppens rapport har inte vidtagits,

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 19 sess., 1971, s. 2285.

² Skrivelse till Nordiska rådet den 27 januari 1970 från Danska Afholdsselskabers Landsforbund med förslag om införande av enhetliga beteckningar på skatteklasser och alkoholinnehåll för öl.

men det kan framhållas att en harmonisering skett ifråga om beskattningen av choklad och konfektyrvaror genom att dessa fr. o. m. den 1 januari 1971 i samtliga nordiska länder beskattas efter vikt dock med olika regler för beräkning av vikten (i Sverige medräknas även emballaget, vilket inte är fallet i övriga länder).

Nordiska ämbetsmannakommittén föreslog i sin rapport om utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete (NU 1969: 11; jfr s. 543–548) att ministerrådet före den 1 januari 1974 skulle fastställa de allmänna riktlinjer, för bl. a. skattepolitiken, som erfordras för att det nordiska ekonomiska samarbetet skall kunna fungera effektivt.

Syftet med rekommendation nr 27/1964 har delvis uppnåtts.

Rekommendation nr 28/1964 har inte genomförts.

Syftet med presidieskrivelserna har inte uppnåtts.

4. Harmonisering av den direkta beskattningen

Enligt en rådsrekommendation 1968 var det angeläget att de nordiska länderna uppmärksamt följde det utrednings- och reformarbete på den personliga direkta beskattningens område som pågick inom EEC. Denna bevakningsuppgift borde enligt Nordiska rådet kunna skötas gemensamt av de nordiska länderna. Rådet rekommenderade vidare gemensamma undersökningar av i vilka avseenden de nationella skattesystemen kunde behöva anpassas vid en framtida anslutning till EEC.

Rekommendation nr 24/1968 angående samarbete beträffande beskattningens utformning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

I. att gemensamt med uppmärksamhet följa reformarbetet inom EEC vad gäller den personliga direkta beskattningen,

II. att undersöka i vilka avseenden en anpassning av de inhemska systemen för denna beskattning till vad som gäller inom EEC kan bli aktuell i de nordiska länder, som önskar en anslutning till EEC.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Regeringarnas åtgärder

Emedan Danmark, Norge och Sverige har permanenta delegationer vid EEC och Islands och Finlands ambassadörer fungerar

som dessa länders observatörer vid EEC, har regeringarna inte ansett behov föreligga av särskilda åtgärder i anledning av rekommendationens punkt I.

I rekommendationens punkt II avsedd undersökning har genomförts nationellt i Danmark, Norge och Sverige. Från Finlands sida har framhållits, att den vidare behandlingen av rekommendationen i denna del torde kunna uppskjutas tills frågan om grundandet av ett skattevetenskapligt forskningsråd utretts (jfr s. 164–165).

Rekommendationen har inte genomförts.

5. Skatternas fördelning

Då inom Nordiska rådet behov ansetts föreligga av en vetenskaplig studie av de värderingar som bildar underlag för fördelning av skattebördan mellan olika grupper i samhället och för valet mellan olika sätt för skatternas uttagande, antogs 1967 en rekommendation till regeringarna härom.

Rekommendation nr 21/1967 angående samarbete beträffande beskattningens utformning

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

I. att gemensamt låta företaga en vetenskaplig studie av de grundläggande värderingar som bildar underlag för fördelningen av skattebördan mellan olika grupper i samhället och för valet mellan olika sätt för skatternas uttagande,

-----

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1971.

Regeringarnas åtgärder

Den i rekommendationen avsedda vetenskapliga undersökningen har av regeringarna ansetts vara en naturlig arbetsuppgift för det skattevetenskapliga forskningsråd, om vars instiftande rådet år 1968 antagit en rekommendation till regeringarna (se s. 164–165).

Rekommendationen har inte genomförts.

6. Tullar och avgifter för motorfordon

Nordiska kommittén för friare samfärdsel m. m. föreslog i sitt slutbetänkande (SOU 1956: 45) att alla slag av motorfordon, som införs för tillfälligt bruk i de nordiska länderna, skulle befrias från vägskatt i samma utsträckning som temporär tullfrihet medgavs. I fråga om Danmark gjordes dock förbehåll för ett bibehållande av vägskatten för icke nordiska motorfordon i yrkesmässig trafik. Kommitténs förslag upptogs i en allmän rekommendation av Nordiska rådet 1957.

En förutsättning för att en nordbo skall kunna ta mer eller mindre tillfällig anställning i ett nordiskt land men behålla sin bostad i hemlandet är ofta, att vederbörande förfogar över egen bil eller har tillfälle att medfölja bil tillhörande arbetskamrat från samma eller näraliggande trakt. Dylika färder ställde sig tidigare mycket dyrbara på grund av olikheter i fordonsbeskattningen. Vid införsel av motorfordon uttogs sålunda tull- och omsättningsavgift så snart det inte var fråga om tillfällig användning av fordonen, t. ex. under semestervistelse. Bestämmelserna var inte helt lika utformade i länderna. 1967 antog rådet en rekommendation i syfte att få till stånd en ordning enligt vilken medborgare i ett nordiskt land med tillfälligt arbete i annat nordiskt land tullfritt kan begagna egen bil för färder över gränserna mellan länderna med bil registrerad i hemlandet.

Rekommendation nr 11/1957 angående av Nordiska parlamentariska kommittén för friare samfärdsel m. m. framställda förslag

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd anmoder regeringerne om

i en beretning at give en redegørelse for deres undersøgelser i anledning af de forslag og anbefalinger, som den nordiske parlamentariske komité for friere samfærdsel m. m. har fremsat i sin slutbetænkning, og som ikke allerede er optaget i de af rådet afgivne rekommandationer.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1958 i förevarande avseende.

Rekommendation nr 22/1967 angående tullar m. m. för motorfordon vid tillfällig införsel

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd rekommanderer regjeringene å innføre liberale regler for toll- og avgiftsfri innførsel av motor-kjøretøy som innføres av den som har motorkjøretøyet registrert i hjemlandet og tar arbeid i annet nordisk land.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Regeringarnas åtgärder

Befrielse från vägskatt. I anledning av rekommendation nr 11/1957 har dylik skattebefrielse införts i Danmark, Finland, Norge och Sverige för i något av de nordiska länderna registrerat fordon som av utomlands bosatt person införs för tillfälligt begagnande under en tidsperiod av ett år. För kommersiella fordon gäller enahanda regler (se vidare NU 1962: 8, s. 81).

Befrielse från tull och omsättningsskatt

m. m. I anledning av rekommendation nr 22/1967 har *Danmarks* regering den 17 november 1967 genomfört sådan ändring av tolloven att fr. o. m. den 1 januari 1968, personer som inte är bosatta i tullområdet och som utövar förvärvsverksamhet eller har avlönad anställning i Danmark ges möjlighet att tull- och avgiftsfritt tillfälligt begagna personbil registrerad i utlandet. *Övriga* regeringar har meddelat att för en dylik tullfri införsel nödvändiga lagregler har antagits. Reglerna i samtliga nordiska länder är därigenom i överensstämmelse med internationell praxis på området. Någon ytterligare liberalisering anses inte möjlig utan en genomgripande samordning av skatte- och avgiftssatserna i de nordiska länderna (jfr s. 512).

Rekommendation nr 11/1957 har genomförts i ifrågavarande avseende.

Syftet med rekommendation nr 22/1967 har i huvudsak uppnåtts.

7. Införsel av anläggningsmaskiner m. m.

År 1955 antog Nordiska rådet en rekommendation angående tulllätnader vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner. Det ansågs nämligen vara en fördel och ägnat att underlätta en samverkan mellan företag hemmahörande i olika nordiska länder, om likartade bestämmelser på detta område kunde komma till stånd.

[Vid rådets nittonde session 1971 antogs en rekommendation i syfte att få till stånd en förenkling av tullbehandlingen av skogs- och jordbruksmaskiner.]

Rekommendation nr 5/1955 angående tulllätnader vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m.

Till reg. i D, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna att snarast genomföra lätnader beträffande tull och andra avgifter vid tillfällig införsel av anläggningsmaskiner m. m.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1961.

[Rekommendation nr 6/1971 angående förenkling av tullbehandlingen av skogs- och jordbruksmaskiner]

Till reg. i D, F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige att gemensamt överse gällande bestämmelser rörande temporär

tullfrihet och tullrestitution i syfte att förbättra och förenkla möjligheterna till förhyrning särskilt i vad avser maskiner för skogs- och jordbruksändamål.

Regeringarnas åtgärder

Se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 302–303). För Danmarks del kan tilläggas att de avsedda bestämmelserna nu återfinns i toldlovens § 68.

Rekommendation nr 5/1955 har delvis genomförts.

J. Statistiskt samarbete

Ett nordiskt statistiskt samarbete bedrivs sedan gammalt mellan cheferna för de statistiska centralämbetsverken i Norden. En inte oväsentlig samordning av statistikproduktionen har härigenom kommit till stånd. I syfte att möjliggöra en intensifiering av samarbetet bl. a. med sikte på ökad jämförbarhet i den nordiska statistikproduktionen antog Nordiska rådet 1965 en rekommendation till regeringarna. Sedan en utredning i anledning av denna rekommendation genomförts och utmynnat i förslag om att bl. a. skapa ett gemensamt nordiskt statistiskt sekretariat, beslöt rådet vid sin sextonde session rekommendera regeringarna att realisera nämnda utredningsförslag.

Rekommendation nr 4/1965 angående statistiskt samarbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att verka för en intensifiering av det nordiska statistiska samarbetet särskilt på de områden, där de raskt ökande nordiska samarbetet ställer växande krav på fullt jämförlig statistik.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Rekommendation nr 11/1968 angående statistiskt samarbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna

I. att godkänna det av Nordiska chefstatistikermötet i juni 1967 framlagda förslaget om utvidgat nordiskt statistiskt samarbete; och

II. att anvisa medel för ett permanent sekretariat för nordiska chefstatistikermötet.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av rekommendation nr 4/1965 diskuterades vid de nordiska chefstatistikermötena i Köpenhamn 1966 och Oslo 1967 möjligheterna för en utvidgning av det nordiska statistiska samarbetet. Enligt chefstatistikernas förslag, som sedermera förelades rådet för yttrande genom ett av Norges regering väckt förslag, skulle cheferna för de nordiska statistiska centralbyråerna såsom dittills sammankomma vart tredje år för att fastställa ett program för det statistiska samarbetet under den följande treårsperioden. De skulle mötas varje år för att bl. a. granska genomförandet av arbetsprogrammet. Arbetet med att utbygga och samordna statistiken i Norden skulle även fortsättningsvis i första hand ske inom ramen för nordiska samarbetsutskott, som tillsatts för särskilda statistik- och fackområden. Chefstatistikermötet föreslog vidare att för dess räkning ett permanent nordiskt sekretariat skulle inrättas med uppgift att samordna verksamheten vid de olika samarbetsorganen och ge dessa nödvändig assistans. Sekretariatet skulle även svara för redigeringen av Nordisk statistisk skriftserie och vara kontaktorgan för Nordiska rådet i statistikfrågor.

I anledning av rekommendation nr 11/1968 beslöt cheferna för de statistiska centralbyråerna i Norden i juni 1968 upprätta ett sekretariat för chefstatistikermötet senast fr. o. m. den 1 juli 1969. Sekretariatet, som placerats i Köpenhamn, består tills vidare av två akademiker och skrivpersonal.

Beträffande de praktiska resultaten av det hittillsvarande statistiksamarbetet kan följande nämnas:

Arbetet med att förbättra statistikens jämförbarhet har i första hand koncentrerats till att skapa samnordiska klassificeringsstandards och enhetliga principer och definitioner på områden. Där internationella standards eller rekommendationer föreligger, har dessa lagts till grund. Man har vidare sökt skapa gemensamma riktningslinjer för de mer detaljerade grupperingarna, när behov därav förelegat, exempelvis vid revisionen av nordisk standard för

varugruppering. Nordisk standard för yrkesgruppering finns också. Gemensamma nordiska principer och definitioner är inarbetade i bl. a. folkräkningar och annan befolkningsstatistik, nationalräkenskaper, jordbruksstatistik, samfärdselstatistik och statistik över utrikeshandeln. På flera andra statistikområden är emellertid möjligheterna att uppnå fullt jämförbar statistik begränsad av olikheterna i ländernas lagstiftning och av olika institutionella förhållanden.

Rekommendationerna har i huvudsak genomförts.

K. Utrikesfrågor

Nordisk samverkan i utlandet har varit ett ämne, som i olika sammanhang och av skilda orsaker tilldragit sig Nordiska rådets uppmärksamhet. Dels har man ansett det värdefullt, att Norden så mycket som möjligt utåt framträder som en enhet. Dels har man velat utnyttja de möjligheter till rationalise-

ringar och besparingar som en samverkan kunde skänka. Krav på vidgat samarbete har framförts av rådet med avseende på utrikestjänsten (punkt 1) och i fråga om hjälpen till utvecklingsländerna (punkt 2-4). Även frågan om nordiska FN-styrkan har aktualiserats (punkt 5).

1. Samarbete beträffande utrikestjänsten

Ett närmare nordiskt samarbete beträffande utrikestjänstens organisation i syfte att åstadkomma rationaliseringar och besparingar diskuterades under våren 1960 i parlamenten i Danmark, Norge och Sverige. I första hand upptogs därvid spørgsmålet om utrikestjänstens organisation i de nya länderna, främst i Afrika. Rådet antog 1960 en rekommendation i ämnet.

En särskild grupp befattningshavare inom utrikestjänsten utgör de s. k. specialattachéerna. Statliga och kommunala myndigheters samt intresseorganisationernas ökade behov av informationer om utvecklingen utomlands inom skilda samhällsområden, exempelvis inom jordbruket, beträffande socialpolitiken och i fråga om tekniska och vetenskapliga framsteg, har lett till att de nordiska länderna inrättat ett antal specialattachétjänster vid vissa beskickningar, t. ex. för jordbruk och fiske, socialfrågor, handel, vetenskap m. m. Upprätthållande av dessa poster är, i synnerhet i länder med hög prisnivå, förenat med relativt betydande kostnader. Frågan om nordisk samverkan på detta fält aktualiserades i rådet genom en rekommendation redan 1959.

Vid 1967 års rådssession antogs vidare en rekommendation om nordiskt konsulärt samarbete.

Rekommendation nr 6/1960 angående samarbete beträffande utrikestjänsten

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att pröva, i vad mån en rationalisering av utrikestjänsten, särskilt

i de nya staterna, kan uppnås genom nordisk samverkan.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1963.

Rekommendation nr 8/1959 angående samverkan i fråga om specialattachéposter

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka möjligheterna att i förekommande fall samverka beträffande kostnaderna för behövliga specialattachéposter.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Rekommendation nr 24/1967 angående vidgat nordiskt konsulärt samarbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd rekommenderer regjeringene å undersøke mulighetene for et system med felles konsulære representanter og som et første skritt, å innlede forsøksvirksomhet med et felles turistkonsulat.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Regeringarnas åtgärder

Beträffande regeringarnas åtgärder i anledning av rådets rekommendationer nr 6/1960

och 8/1959. se Nordiska rådets verksamhet 1952–1961 (NU 1962: 8, s. 319–321).

Frågan om att aktivera samarbetet mellan utrikesförvaltningarna diskuterades vid det nordiska utrikesministermötet i Oslo i augusti 1965, varvid enighet rådde om att möjligheterna för en ytterligare fördjupning av samarbetet borde undersökas. Saken togs därefter upp av cheferna för de administrativa avdelningarna vid de nordiska utrikesministerierna vid deras möte i Stockholm i september samma år. Administrationscheferna var generellt eniga om att instruera utrikesrepresentationen om att utnyttja alla förefintliga möjligheter till ett praktiskt nordiskt samarbete och kom samtidigt överens om ett antal områden, där det förelåg möjligheter att etablera ett nordiskt samarbete beträffande konkreta arbetsuppgifter.

Vad det konsulära samarbetet beträffar etablerades ett arbetsutskott av cheferna för respektive utrikesdepartements konsulatkontor. Hösten 1966 utsändes en modellinstruktion om genomförande av det nordiska konsulära samarbetet till de nordiska ländernas ambassader med anmodan om att vid första lämpliga tidpunkt etablera detta samarbete vid samtliga ambassader samt lönade och olönade konsulat. Genom detta arrangemang infördes en skyldighet för de nordiska ländernas utlandsmyndigheter att vid behov lämna varandras medborgare bistånd i angelägenheter, som kan betecknas som i egentlig mening konsulära ärenden (bistånd i kommersiella angelägenheter undantagna och tills vidare även bistånd i sjöfarts- och sjöfolksfrågor). Ledande principer har varit, att konsuln för ett visst nordiskt land i denna sin egenskap skall lämna hjälp åt behövande medborgare från annat nordiskt land, som på platsen saknar diplomatisk eller konsulär representation, och att konsuln därvid uteslutande skall tillämpa de instruktioner och föreskrifter som gäller för hans ordinarie tjänsteärenden (utom naturligtvis då konsuln varit i tillfälle att begära särskilda direktiv från någon utlandsmyndighet från den biståndssökandes hemstat). Konsuln blir således varken formellt förordnad till konsul för annat nordiskt land eller i behov av ny exekvatur som sådan. Konsulernas medverkan förutsätts vara frivillig och någon ekonomisk gottgörelse lämnas inte för dessa nytillkommande tjänsteangelägenheter.

Nämnda instruktion erhöll 1967 ett tillägg om nordiskt konsulärt samarbete på sjöfartens område. Enligt denna instruktion skall en nordisk utrikesrepresentation lämna bistånd på följande områden: förmedling av kontakt mellan hyressökande nordiska sjömän och fartyg från dessa länder, hjälp till manskap och fartyg som råkat ut för allvarlig sjöolycka, mottagande av sjöprotest, bistånd vid besiktningar, hemsändning av sjömän, bistånd till sjuka och skadade sjömän, avhållande av sjöförklaring m. m.

Det hålls regelmässigt (1 à 2 gånger per år) kontaktmöten mellan cheferna för de nordiska utrikesdepartementens konsulära byråer. Härvid diskuteras generella riktlinjer och upplysningar om praktiska samarbetsproblem utväxlas. Vid behov tas direkt kontakt mellan byråerna.

De nordiska utrikesministeriernas/departementens administrationschefer ansåg vid ett möte i Köpenhamn den 30–31 oktober 1967 att man på alla större turistorter borde undersöka förutsättningarna för ett närmare nordiskt samarbete, utöver det som följer av instruktionen om nordiskt konsulärt samarbete, och att det vid varje tillfälle skulle undersökas vilken form samarbetet borde erhålla. Administrationscheferna var eniga om att hålla löpande kontakt i syfte att effektivisera konsulatväsendet, bl. a. genom en fördelning av arbetsuppgifter. Man fann det inte nödvändigt att på förhand binda sig för bestämda lösningar, utan ville rikta in sig på att i varje särskilt fall nå fram till den mest lämpliga samarbetsformen.

Rekommendationernas syfte har uppnåtts.

2. Hjälpen till utvecklingsländerna

Hjälpen till utvecklingsländer har varit föremål för Nordiska rådets behandling ända sedan det började sin verksamhet. Vid rådets nionde session 1961 antogs en allmänt hållen rekommendation till regeringarna om samarbetets organisation. Centrala motiv för att göra u-landshjälpen samnordisk var inte endast möjligheterna att genom samordning av krafterna åstadkomma bättre resultat utan även värdet av att utåt demonstrera att suveräna stater kan samarbeta kring gemensamma uppgifter.

Vad gäller förvaltningen av enskilda bistandsprojekt har flera olika metoder prövats. Det första stora samnordiska projektet, Tanzania-projektet, organiserades helt på nordisk bas. Man upprättade en nordisk styrelse, som i hemländerna biträdades av en exekutivsekreterare. Arbetet i Tanzania leddes av en där verksam projektdirektör. Dessa befattningshavare liksom övrig personal var enligt överenskommelsen direkt ansvariga inför den nordiska styrelsen och inte underställd nationella myndigheter.

Den 22 augusti 1966 antog Nordiska ministerkommittén för samordning av hjälpen till utvecklingsländerna (se nedan) nya riktlinjer för administrationen av nordiska bistandsprojekt. Riktlinjerna förelades berörda regeringar för godkännande. Efter anhållan från Nordiska rådets presidium beslöt regeringarna att inte slutligen fastställa riktlinjerna förrän rådet haft tillfälle att yttra sig över dem. De föreslagna riktlinjerna innebar bl. a. att en gemensam nordisk styrelse skulle tillsättas för samtliga nordiska bistandsprojekt men att administrationen av de enskilda projekten skulle överlämnas till ett av ländernas nationella bistandsorgan. Vid rådssessionen 1967 beslöt rådet bemyndiga presidiet att uttala sig om riktlinjerna,

vilket skedde den 13 november 1967.

I utvecklingsländerna saknas ofta tillräckliga insikter om effektiva marknadsföringsmetoder. Exportfrämjande åtgärder är därför en viktig del av biståndet. Nordiska rådet har ansett det vara angeläget att informationen till utvecklingsländerna om den nordiska marknaden förbättras. Vid rådets adertonde session antogs en rekommendation i denna fråga. Vid samma session antogs vidare en rekommendation om en ökad nordisk samordning av det nordiska finansiella biståndet till utvecklingsländerna.

Rekommendation nr 3/1961 angående samordning av hjälpen till utvecklingsländerna

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att snarast tillsätta en nordisk ministerkommitté för samordning av hjälpen åt utvecklingsländerna och att åvägabrunga en sådan ordning, att representanter för de nordiska länderna ömsesidigt får möjlighet att taga del av och följa det utredningsarbete som pågår i respektive länder.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1968.

Presidieskrivelse den 21 september 1966 angående administrationen av gemensamma nordiska projekt i utvecklingsländerna¹

Till reg. i D, F, N, S

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 15:e sess., 1967, s. 2223—2224.

--- får Nordiska rådets presidium hos statsministrarna hemställa att nuvarande ordning för administrationen av gemensamma projekt i utvecklingsländerna tills vidare bibehållas – för Tanzaniaprojektet i överensstämmelse med överenskommelsen av den 15 januari 1963 – i avvaktan på att Nordiska rådet beredes tillfälle att yttra sig om eventuella ändringar i denna ordning.

Presidieskrivelse den 13 november 1967 angående administrationen av gemensamma nordiska projekt i utvecklingsländerna¹

Till reg. i D, F, N, S

Nordiska rådets presidium kan för sin del ansluta sig till ekonomiska utskottets förslag till uttalande och får sålunda angiva vad utskottet föreslagit såsom Nordiska rådets yttrande till regeringarna över de ifrågavarande riktlinjerna för administrationen av nordiska biståndsprojekt.²

Rekommendation nr 24/1970 angående information till u-länderna om den nordiska marknaden

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att utreda hur informationen till utvecklingsländerna om den nordiska marknaden bör organiseras.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet

Rekommendation nr 25/1970 angående stimulerande av privata investeringar i u-länderna

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige

I. att snarast företaga den utredning av möjligheterna för ett närmare nordiskt samarbete om de nordiska län-

dernas finansiella bistånd till utvecklingsländerna som anbefalles i Nordiska ämbetsmannakommitténs rapport (NU 1969: 11) samt

II. att därvid pröva förutsättningar för nordiskt samarbete för att stimulera investeringar i utvecklingsländerna av företag i de nordiska länderna.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Regeringarnas åtgärder

Nordisk samarbetskommitté för samordning av hjälpen till u-länderna. Den av rådet i rekommendation nr 3/1961 förordade Nordiska ministerkommittén för samordning av hjälpen till utvecklingsländerna tillsattes i mars 1961 (se vidare härom NU 1962: 8, s. 325).

Gemensamma nordiska projekt för utvecklingsländerna. Vid sammanträde i Stockholm den 19 december 1967 godkände Nordiska ministerkommittén för samordning av hjälpen till utvecklingsländerna omarbetade riktlinjer för administrationen av gemensamma nordiska biståndsprojekt till utvecklingsländerna. Genom avtal den 18 juli 1968, vilket omgående trädde i kraft, mellan Danmark, Finland, Norge och Sverige skapades en styrelse för sådana projekt. Ansvaret för de nordiska projekten i Kenya och Tanzania har därefter övertagits av denna styrelse. Vid den omarbetning av riktlinjerna som företagits har dock Nordiska rådets önskningsknappast beaktats.

Information till u-länderna om den nordiska marknaden. Rekommendation nr 24/1970 angående information till u-länderna om den nordiska marknaden behandlades vid ett möte i Stockholm den 10 november 1970 med representanter för berörda departement och/eller myndigheter. Man

---

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordisk Råd, 16. sesj., 1968, s. 638—641.

² Ekonomiska utskottet underströk bl. a. önskvärdheten av att ministerkommitténs formella ställning som beslutsorgan blir tydligare angiven samt föreslog att rådet skulle utse de fyra medlemmar av styrelsen för de nordiska biståndsprojekten som enligt riktlinjerna skall företräda den allmänna opinionen. Riktlinjerna borde ges karaktären av en formell överenskommelse mellan länderna.

enades om att företa en undersökning där man skulle analysera u-ländernas behov av marknadsinformation och annan vägledning vid avsättning av deras produkter på de nordiska marknaderna. Utredningen skulle även undersöka redan förefintliga möjligheter att erhålla sådan information och vägledning genom nationella och internationella organ. Utredningen har slutförts och publicerats i NU 1971: 6.

Finansiellt bistånd till utvecklingsländerna. De nordiska länderna har hittills följt olika linjer i sin bilaterala utlåningsverksamhet. Inom OECD:s kommitté för utvecklingsbistånd (DAC) har emellertid utarbetats rekommendationer till villkor vid finansiellt bistånd. Dessa rekommendationer har antagits av kommitténs nordiska medlemmar. Samarbete förekommer också beträffande multilateralt finansiellt bistånd inom Världsbanken, Internationella utvecklingsfonden och regionala utvecklingsbanker. Möjligheterna till ökad samordning av biståndsverksamheten är föremål för kontinuerliga undersökningar och samråd sker mellan vederbörande myndigheter i respektive land.

Rekommendation nr 3/1961 har genomförts.

Presidieskrivelsen den 21 september 1966 har genomförts.

Presidieskrivelsen den 13 november 1967 har inte genomförts.

Rekommendationerna nr 24/1970 och 25/1970 är under utredning.

3. Utbildning av biståndsexperter

Ett allt större antal specialister inom olika områden från de nordiska länderna har efter hand kommit att tjänstgöra som experter i en rad länder i olika delar av världen. År 1960 avsåg Nordiska rådet att genom en rekommendation få till stånd en speciell skolning av dylika experter före utresan i syfte att effektivisera deras insatser.

Rekommendation nr 9/1960 angående specialutbildning av experter för underutvecklade länder

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att ta upp frågan om ett gemensamt nordiskt initiativ för att befordra och samordna utbildningen av experter till tjänstgöring i underutvecklade länder.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1962.

Regeringarnas åtgärder

Frågan har omhänderhafts av Nordiska ministerkommittén för samordning av hjälpen till utvecklingsländerna, som ansett, att utbildningen bör kunna ske dels i form av särskild förhandsorientering för de experter som sänds till utvecklingsländerna, dels i form av seminarier.

I januari 1962 hölls i Helsingfors ett nordiskt expertseminarium om utvecklingshjälp. I seminariet deltog experter och ämbetsmän från administrationen samt representanter för ekonomiska och andra organisationer. Syftet var att göra deltagarna

förtrogna med skilda grenar av biståndsarbetet och att skapa en helhetsbild såväl av de multilaterala som av de nordiska ländernas bilaterala biståndsarbeten.

I orienterings- och rekryteringskurser för potentiella u-landsexperter har i viss utsträckning kandidater från hela Norden deltagit.

Vid Nordiska Afrikainstitutet i Uppsala, som började sin verksamhet 1962, har ett antal kurser för experter för utvecklingsländerna arrangerats. I Danmark har inrättats en treveckors orienteringskurs för experter, vilka skall skickas till utvecklingsländerna. Kursen suppleras med språkundervisning i SIDA:s regi.

Rekommendationen har i huvudsak genomförts.

4. Nordiskt fredskårssamarbete

Fredskårstankens förverkligande har i de nordiska länderna drivits fram av ungdomen och dess organisationer. De officiella biståndsorganisationernas uppgift har varit att i samarbete med de frivilliga organisationerna på bästa sätt dra nytta av och organisera detta ungdomliga intresse. Mot bakgrund av fredskårsidéns universella karaktär har Nordiska rådet ansett det naturligt att verksamheten organiseras på gemensam nordisk basis där så lämpligen kan ske.

Rekommendation nr 16/1967 angående nordiskt fredskårssamarbete

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordisk Råd rekommenderer regjeringene å utvikle et nært samarbeid om fredskorpsvirksomheten og utrede mulighetene for felles rekruttering og felles ledelse av de enkelte prosjekter.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Regeringarnas åtgärder

Företrädare för fredskårsadministrationerna i Danmark, Norge, Finland och Sverige håller regelbundet möten varvid informationer utbyts beträffande de olika ländernas fredskårsverksamhet, aktuella projekt, framtidsplaner och rekryteringssituation. Man har konstaterat att hinder för den administrerande instansen i ett nordiskt land att rekrytera i grannländerna inte föreligger under förutsättning att detta sker i samråd med motsvarande instans i det land där rekryteringen skall äga rum. Något större behov

av dylika åtgärder har dock hittills inte förelegat. Några särskilda åtgärder har därför inte ansetts behöva vidtas i anledning av rekommendationen i denna del.

Det har vidare ansetts föga ändamålsenligt med en gemensam ledning av fredskårsprojekten med hänsyn till skillnaderna i vederbörande hemmainstansers förhållande till över- och sidoordnade nationella organ, administrativa rutiner, ersättningsvillkor, skattebestämmelser m. m. I den mån två eller flera nordiska länder inleder fredskårsverksamhet i ett och samma mottagarland bör emellertid alla möjligheter till ändamålsenlig samordning och praktiskt samarbete tillvaratas.

Rekommendationen har inte genomförts.

5. Nordiska FN-styrkor

Efter ingående förberedelser godkände försvarsministrarna i Danmark, Norge och Sverige vid ett möte i Stavanger den 24 april 1963 ett förslag om att upprätta en gemensam nordisk beredskapsstyrka på 3 000 man avsedd att stå till Förenta nationernas disposition för fredsbevarande operationer. I skrivelse den 14 juni samma år framhöll Nordiska rådets presidium att förslaget måste anses vara »en samarbetsfråga av principiell bärvidd». Enligt artikel 36 i samarbetsöverenskommelsen mellan Danmark, Finland, Island, Norge och Sverige må Nordiska rådet beredas tillfälle att yttra sig om dylika samarbetsfrågor då detta av tidsskäl inte är ogörligt.

Presidieskrivelse den 14 juni 1963 angående nordiska beredskapsstyrkor till FN:s förfogande¹

Till reg. i D, N, S

För planläggningen av rådets arbete under den närmaste tiden vore önskvärt om presidiet kunde erhålla upplysning om de berörda regeringarnas ställning till det ovan berörda spørsmålet om inhämtande av Nordiska rådets yttrande.

Regeringarnas åtgärder

I anledning av presidiets skrivelse överlämnade Sveriges regering den 15 januari 1964 till rådet en berättelse om nordiska beredskapsstyrkor till FN:s förfogande. Av berättelsen framgick, att regeringarna i Danmark, Finland, Norge och Sverige fattat principbeslut om att organisera beredskaps-

styrkor avsedda att på begäran av FN ställas till organisationens förfogande i samband med att dåvarande FN-engagemang reducerades eller upphörde.

I anledning av berättelsen väcktes i rådet, inför dess tolfte session, ett medlemsförslag om att realisera planerna på att upprätta nordiska FN-styrkor och att därvid etablera ett nära nordiskt samarbete. Spörsmålet behandlades vid sessionen av rådets ekonomiska utskott, som konstaterade att samarbetet på området syntes pågå under former väl ägnade att leda till positiva resultat, varför någon rekommendation från rådets sida inte ansågs påkallad. Rådet fattade beslut i enlighet härmed.

Syftet med presidieskrivelsen har uppnåtts.

---

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 12:e sess., 1964, s. 2002—2003.

L. Samespörsmål och renskötselfrågor

Frågan om det samiska folkets framtid är i hög grad en nordisk angelägenhet. Samerna har som folk inte något nationellt hemland i ordets egentliga bemärkelse. De är spridda över stora områden både i Norge, Finland och Sverige. Det är därför både naturligt och nödvändigt att lösa viktiga centrala samiska spörsmål genom ett samarbete mellan de tre länderna.

Endast en mindre del av samerna ägnar sig numera åt renskötsel. Sammanlagt ca 10 000 personer torde få sin utkomst av denna näringsgren. Den nära geografiska kontakten längs de långa landgränserna gör det naturligt att söka lösa vissa renskötselproblem på nordiskt plan. En rekommendation härom antogs därför av Nordiska rådet 1956.

Genom sin juridiska niomannakommitté nedlade rådet under senare delen av 1950-talet betydande arbete på att klarlägga samernas levnadsförhållanden och framtida utvecklingsmöjligheter. Dessa utredningar tog framför allt sikte på möjligheterna att utveckla de speciella samiska näringsgrenarna och att trygga den samiska kulturens fortbestånd. En rekommendation om förbättring av samernas levnadsförhållanden antogs av rådet 1959.

Sedan Nordiska samerådet, som tillkom 1956 och är ett samarbetsorgan mellan sameorganisationerna i de tre länderna, 1960 gjort framställning hos Nordiska rådet om en rekommendation till regeringarna att lämna samerådet ett administrationsbidrag om 5 000 svenska kronor, beslöt rådets presidium i april 1961 hemställa att ett dylikt bidrag måtte anvisas.

Nordiska rådet konstaterade år 1962 att rekommendationen från år 1956 inte avsett praktiska resultat, varför en rekommendation om att skapa ett regeringarnas sam-

arbetsorgan antogs. År 1964 konstaterade rådets juridiska utskott att det ur arbetsteknisk synpunkt skulle vara mer rationellt att samla innehållet i de tidigare tre rekommendationerna, i den mån de inte redan genomförts, i en rekommendation. En dylik rekommendation antogs också vid rådssessionen samma år.

Sedan den norska regeringen 1967 tagit ställning till frågan om att upprätta ett universitet i Tromsø, restes i rådet spörsmålet, huruvida inte ett samiskt institut – en forskningscentral för samespörsmål – borde inrättas genom samverkan mellan de berörda nordiska länderna. Den ekologiska aspekten på samernas kultur, näringsförhållanden och näringsproblem borde utgöra huvudtemat för institutets verksamhet. En rekommendation om att inrätta ett nordiskt sameinstitut antogs därför av rådet vid 1968 års rådssession.

I januari 1969 anmodade presidiet regeringarna att upprätta och finansiera ett gemensamt sekretariat för nordiska samerådet.

Vid 1970 års rådssession antogs en rekommendation om ökade möjligheter för samerna att uttala sig i frågor av särskilt intresse för dem.

Rekommendation nr 20/1956 angående samverkan på renskötselns område

Till reg. i F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att undersöka möjligheterna till ökad samverkan mellan länderna på renskötselns område.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Rekommendation nr 5/1959 angående förbättring av samernas levnadsförhållanden

Till reg. i F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att på grundval av bland annat det genom rådets medverkan frambragta materialet (Sak A 7/1958 och A 1/1959) gemensamt närmare undersöka samebefolkningens problem i syfte att klargöra vilka åtgärder som bör vidtagas för att utveckla denna befolkningsgrupps kultur och för att förbättra dess levnadsförhållanden.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Presidieskrivelse den 13 april 1961 angående bidrag till Nordiska samerådet¹

Till reg. i F, N, S

--- hemställa att regeringarna i Finland, Norge och Sverige ville lämna Nordiska samerådet det önskade administrationsbidraget å 5 000 svenska kronor.

Rekommendation nr 13/1962 angående nordiskt organ för samespörsmål

Till reg. i F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att snarast tillsätta ett nordiskt organ för behandling av gemensamma samespörsmål och renskötselfrågor.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1964.

Rekommendation nr 12/1964 angående samarbete rörande samespörsmål

Till reg. i F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige att med biträde av ett nordiskt organ för behandling av gemensamma samespörsmål och renskötselfrågor — föra

redan inlett samarbete på detta område vidare i syfte att förstärka den samiska kulturen och förbättra den samiska befolkningens levnadsvillkor.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1965.

Rekommendation nr 33/1968 angående sameinstitut

Till reg. i F, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna i Finland, Norge och Sverige

1) att vidtaga åtgärder för inrättande av ett nordiskt sameinstitut samt

2) att utreda frågan om institutets verksamhet och placering.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

Presidieskrivelse den 17 januari 1969 angående förhöjt anslag till Nordiska samerådets sekretariat²

Till reg. i F, N, S

Presidiet får sålunda hemställa att regeringarna i Finland, Norge och Sverige ville överenskomma att höja det till Nordiska samerådet utgående bidraget till 8 000 svenska kronor.

Rekommendation nr 17/1970 angående representation för samerna i Nordiska rådet

Till reg. i F, N, S

Nordisk Råd anbefaler regeringerne i Finland, Norge og Sverige at bevare og i takt med en yderligere intensivering af det nordiske samarbejde at udvide de bestående muligheder for samerne for at udtale sig i sager, der særligt har interesse for denne befolkningsgruppe.

Rekommendationen ej slutbehandlad av rådet.

¹ Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 10:e sess., 1962, s. 1392.

² Skrivelsen i sin helhet tryckt i Nordiska rådet, 17:e sess., 1969, s. 2322—2323.

Regeringarnas åtgärder

Bidrag m. m. till Nordiska samerådet. Som resultat av presidiets skrivelse den 17 januari 1969 utgår statsbidrag till Nordiska samerådet i Finland med 2 000 svenska kronor, i Norge med 3 333 svenska kronor och i Sverige med 2 667 svenska kronor.

Norsk-svensk renbeteskonvention. De norsk-svenska renbetesfrågorna regleras av 1919 års konvention, som reviderades 1949. Förhandlingar 1959–1961 om förlängning av konventionen ledde inte till resultat. År 1961 uppsades konventionen av den norska regeringen från och med den 1 januari 1963. Ytterligare förhandlingar 1962–1963 gav inga positiva resultat. På initiativ av de två ländernas utrikesministrar 1963 tillsattes en kommission som skulle undersöka och ta ståndpunkt till hela det problemkomplex, som det ömsesidiga renbetet utgör. Den svensk-norska renbeteskommissionen avlämnade sitt betänkande 1967. 1968 inleddes regeringsförhandlingar om en ny konvention på grundval av kommissionens betänkande. Dessa förhandlingar har resulterat i att förslag till ny konvention mellan Norge och Sverige om renbetning m. m. i juni 1971 överlämnats till regeringarna. Till konventionsförslaget anknyter sig ett förslag till skriftväxling om samernas framtida rätt till renbetning och ett förslag till protokoll om byggande och underhåll av spärrstängsel. Förslagen åtföljs av en gemensam rapport av förhandlingsdelegationerna. Förslagen har remitterats till berörda myndigheter och organisationer i de båda länderna. Konventionen är avsedd att träda i kraft den 1 maj 1972. 1919 års konvention har förlängts upprepade gånger och är för närvarande giltig till den 1 maj 1972.

Samarbetsorgan för same- och renskötsel-frågor. Som resultat av rådets rekommendationer 1956, 1959 och 1962 utsåg regeringarna år 1964 medlemmar i Nordiska samarbetsorganet för same- och renskötsel-frågor. Samarbetsorganet som arbetar på två avdelningar, höll sitt första sammanträde i Helsingfors den 22 januari 1965.

Nordiskt sameinstitut. Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötsel-frågor har fått i uppdrag att utreda frågan om rekommendationens förverkligande. Samarbetsorganets kulturutskott har beslutat att utskottet förstärkt med en sekrete-

rare från varje land och med en huvudsekreterare från Norge skall utreda frågan om ett samiskt institut. Som en första uppgift skall utskottet kartlägga vid vilka institutioner m. m. forskning bedrivs rörande det samiska språket och den samiska kulturen i övrigt samt vilken aktivitet på dessa och angränsande områden som utövas av myndigheter m. fl. Det norska Kirke- og undervisningsdepartementet har förklarat sig villigt att utarbeta en samlad översikt för de tre länderna på grundval av det material som insamlas i Finland, Norge och Sverige. Efter anmodan från den norska regeringen har Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötsel-frågor låtit utarbeta ett förslag till organisationsform för ett nordiskt sameinstitut. Förslaget behandlas för närvarande i de tre ländernas undervisningsministerier. Förslaget går ut på att upprätta ett nordiskt sameinstitut med sekretariat i Tromsø med arbetsuppgifter på forskningsområdet samt på det allmänskulturella området.

Samernas rätt att höras. Rekommendation nr 17/1970 har remitterats till Nordiska samarbetsorganet för samespörsmål och renskötsel-frågor. Samarbetsorganet har ännu inte avgivit något remissvar.

Rekommendationerna har inte genomförts.

Presidieskrivelserna har genomförts.

M. Övrigt

1. Gemensam konjunkturbevakning

En närmare samordning av den ekonomiska politiken har hittills inte ansetts genomförbar i Norden. Likväl har ansetts angeläget att bästa möjliga kontakt etableras mellan berörda departement, ministerier och ämbetsverk. Vad gäller den internationella konjunkturbedömningen förekommer ett betydande dubbelarbete i Norden samtidigt som arbetskraftsresurserna i varje enskilt land ofta nog är starkt begränsade. Inom Nordiska rådet har därför ansetts att någon form av arbetsfördelning bör övervägas.

Rekommendation nr 26/1965 angående samarbete beträffande bevakningen av den internationella konjunkturutvecklingen

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att undersöka förutsättningarna för samarbete och arbetsfördelning beträffande bevakningen av den internationella konjunkturutvecklingen.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1967.

Regeringarnas åtgärder

Ärendet har behandlats på ämbetsmannaplanet. Vid sidan om redan tidigare existerande samarbetsformer har nya kanaler öppnats för löpande utbyte av information om såväl den nordiska som den internationella konjunkturutvecklingen. Samarbete har vidare etablerats i syfte att förbättra prognosmetodiken. Samarbetet har ansetts vara i sådant skede att det i framtiden kan skötas genom rutinkontakter mellan de berörda

myndigheterna i de olika länderna.

Det konjunkturpolitiska samarbetet har vidare behandlats i Nordiska ämbetsmannakommitténs rapport Udvidet nordisk økonomisk samarbejde (NU 1969: 11, s. 13–14, 80–81). I rapporten föreslogs samordning av de nordiska ländernas ekonomiska politik i den utsträckning detta var nödvändigt för den ekonomiska integrationens genomförande. Enligt Nordektraktatutkastet skulle ekonomiska frågor beredas av en samarbetskommitté för ekonomisk politik genom regelbundna överläggningar om den ekonomiska utvecklingen och de nordiska ländernas ekonomiska politik. Diskussionerna skulle avse bl. a. konjunkturpolitiken och taga sikte på ömsesidig orientering och utbyte av synpunkter på den ekonomiska utvecklingen och de krav denna ställer på den ekonomiska politiken såväl i de enskilda länderna som i Norden som helhet.

Rekommendationens syfte har uppnåtts.

2. Formgivningssamarbete

På formgivningens område har de nordiska länderna redan under en längre tid förmått upprätthålla en särställning, som vunnit erkännande långt utanför Nordens gränser. Nordisk design har uppfattats som ett uttryck för en särskild livsform, för de nordiska ländernas höga kulturella nivå och miljö. Därjämte har begreppet Scandinavian design blivit ett kvalitetsbegrepp som avsevärt bidragit till att underlätta nordiska varors placering på världsmarknaden. Ett omfattande arbete har här utförts av de nordiska brukskonst- och turistorganisationerna inom ramen för den s. k. Scandinavian design cavalcade för att sprida kännedom om nordisk design. Vid Nordiska rådets session 1966 antogs en rekommendation till regeringarna om att överväga statligt stöd åt strävandena att bibehålla och ytterligare befästa de nordiska ländernas starka ställning på formgivningens område.

Rekommendation nr 20/1966 angående samarbete på formgivningens område

Till reg. i D, F, I, N, S

Nordiska rådet rekommenderar regeringarna att gemensamt utreda förutsättningarna och formerna för statligt stöd åt såväl till Norden som till de nordiska ländernas främsta exportmarknader i utlandet förlagda strävanden att bibehålla och ytterligare befästa de nordiska ländernas starka ställning på formgivningens område.

Rekommendationen slutbehandlad av rådet 1969.

Regeringarnas åtgärder

Tillräckligt intresse och ekonomisk grundval har inte kunnat skapas för nordiska utställningar som årligen anordnas i de nordiska huvudstäderna. Det nordiska samarbetet har däremot ökat starkt på den utom-europeiska exportmarknaden, där de personella och finansiella tillgångarna kunnat utnyttjas för samnordiska framträdanden på formgivningens område. Denna form av samarbete har regeringarna funnit ändamålsenlig och tillfredsställande.

Som exempel på gemensamma arrangemang under senare år kan nämnas de nordiska paviljongerna på världsutställningen i Montreal 1967 och i Expo 1970 i Osaka. Andra exempel är den skandinaviska möbelmässan som 1968 avhölls för andra gången i Köpenhamn med deltagande från Finland, Norge och Sverige, vilken betecknats som världens största mässa för moderna möbler. Vidare kan nämnas de nordiska damkonfektionsföretagens Scandinavian fashion week, också i Köpenhamn, som avhålls två gånger om året, och en årlig nordisk mässa för herrkläder, som genomfördes första gången 1969.

Inom det år 1965 upprättade nordiska presidiet för Scandinavian design cavalcade avsåg man att effektivisera det hittillsvarande samarbetet genom att en gång om året anordna en stor manifestation omfattande bl. a. en brett upplagd utställning av nordisk formgivning, och låta detta arrangemang alternera mellan de nordiska huvudstäderna. Ett sådant arrangemang genomfördes i Köpenhamn i oktober 1967, men inget av de andra länderna såg sig i stånd att påta sig arrangemanget för 1968.

Det nordiska kavalkadarbetet har därefter,
i varje fall tillsvidare, inställts och presidiet
upphävts.

*Syftet med rekommendationen har del-
vis uppnåtts.*

LIBRARY II OF L. URBANA-CHAMPAIGN

Sammanfattande översikt över Nordiska rådets rekommendationer och framställningar 1953—1970

Antalet rekommendationer och presidieskrivelser som behandlats i översikten framgår av *tabell 1*. Varje avsnitt av översikten har avslutats med ett sammanfattande omdöme rörande de däri behandlade rekommendationerna. Dessa omdömen har nedan sammanställts i *tabell 2*. Rubriceringen liksom grupperingen måste med nödvändighet – med tanke på de många skiftande och inte alltid jämförbara förhållanden som skall återspeglas – kunna kritiseras som godtycklig. Tabellen torde dock antyda i vilken omfattning Nordiska rådets verksamhet avsatt resultat.

Tabell 1

	<i>Antal rekommendationer</i>	<i>Antal presidieskrivelser</i>
1953	9	—
1954	30	—
1955	16	—
1956	21	—
1957	27	—
1958	33	2
1959	24	2
1960	12	2
1961	14	3
1962	33	—
1963	29	2
1964	31	4
1965	38	1
1966	31	14
1967	31	11
1968	38	6
1969	30	11
1970	36	16
Summa	483	74

Tabell 2. Resultat av rådets rekommendationer och presidiets skrivelser 1953—1970¹

Samtliga	Rekommendationen/ presidieskrivelsen				Rekommendationen/ presidieskrivelsen			Rekommendationen/ presidieskrivelsen	
	genomförd	delvis genomförd	syftet uppnått	Summa	Andel av samtliga	under genomförande	under utredning	Summa	Andel av samtliga
Rådets angelägenheter	21	12	0	5	17	81 %	1	1	5 %
Juridiska frågor	121	44	27	19	90	74 %	21	24	20 %
Kulturella frågor	209	55	29	39	123	59 %	40	47	22 %
Socialpolitiska frågor	115	31	5	17	53	46 %	37	40	35 %
Trafikfrågor	145	40	17	34	91	63 %	29	36	25 %
Ekonomiska frågor	91	18	5	22	45	50 %	11	13	14 %
Summa	702	200	83	136	419	60 %	139	161	23 %
								122	17 %

¹ En rekommendation resp. presidieskrivelse behandlar inte sällan flera olika frågor. Dessa framställningar redovisas därför i tabellen på mer än ett ställe.

Förteckning över använda förkortningar

CERN	Europeiska organisationen för kärnforskning
CINA	Centralinstitutet för nordisk Asien-forskning
D	Danmark
ECAC	Europeiska civila luftfartskonferensen
ECE	Förenta Nationernas ekonomiska kommission för Europa
EEC	Den europeiska ekonomiska gemenskapen
EFTA	Europeiska frihandelssammanslutningen
F	Finland
FAO	Förenta Nationernas livsmedels- och jordbruksorganisation
FN	Förenta Nationerna
GATT	Allmänna tull- och handelsavtalet
I	Island
IATA	Internationella lufttransportorganisationen
ICAO	Internationella civila luftfartsorganisationen
ILO	Internationella arbetsorganisationen
IMCO	Mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen
INSTA	Internordisk standardisering
ISO	Internationella standardiseringsorganisationen
N	Norge
NBM	Nordiska byggforskningsmöten
NFAM	Nordiska forskningsrådet för arktisk medicin
NKB	Nordiska kommittén för byggnadsbestämmelser
NKJ	Nordiska kontaktorganet för jordbruksforskning
NKK	Nordiska kulturkommissionen
NMK	Nordiska maskinkommittén
NORDDOK	Nordiskt koordineringsorgan för vetenskaplig och teknisk information och dokumentation
Nordforsk	Nordiska teknisk-naturvetenskapliga forskningsorganisationen
NORDITA	Nordiska institutet för teoretisk atomfysik
Nordplan	Nordiska institutet för samhällsplanering
NSR	Nordiska skogsarbetsstudiernas råd
NTK	Nordiska transportforskningskommittén
NTKF	Nordiska kommittén för transportekonomisk forskning
NTTK	Nordiska turisttrafikkommittén
NU	Nordisk udredningsserie
OECD	Organisationen för ekonomiskt samarbete och utveckling
OEEC	Organisationen för europeiskt ekonomiskt samarbete
reg.	regeringarna
S	Sverige
SAS	Scandinavian Airlines System
SFS	Svensk författningssamling
SOU	Statens offentliga utredningar
STTF	Svenska turisttrafikförbundet
UNESCO	Förenta Nationernas organisation för undervisning, vetenskap och kultur
WHO	Världshälsovårdsorganisationen

Sakregister

- Administrativa beslut, verkställighet 93
Af-: se Av-
Afro-asiatiska studier 155
Agenter: se Handelsagenter
Akademisk arbete: se Intellectuella yrken
Aktiebolagslagstiftning 118; se även Bolag
Alder-: se Ålder-
Alkoholforskning 166
Alkoholmissbruk 433
-, ungdomens 381
Ambassader: se Utrikestjänsten
Ambulanstjänst 409
Ammunition, införsel 519
Anklager-: se Åklagar-
Anläggningsmaskiner, införsel 601
Apotekare, arbetsmarknad 339
-, utbildning 210
Arbetskydd 355
Arbetslöshetslagstiftning 371
Arbetsmarknadsfrågor 323 ff
Arbetsmedicin 355
Arbetsorganisationen, internationella 361
Arbetslagares uppfinningar 74
Arbetsvård 378
Arkeologi, universitetskurser 230
Arkitekter, arbetsmarknad 352
-, utbildning 225
Arktisk medicin 177
Artikeltjänst, nordisk 318
Asieninstitut 155
Atomenergi 560
Atomforskning 169, 171
Automobil: se Motorfordon
Autorisation: se Behörighet
Avdragsregler vid inkomstbeskattning 130
Avdöde: se Avlidna
Avhold: se Alkohol
Avlidna, transport 383
Avtalslagen, betänketid 65

Balett 278

Barnfilm, nöjesskatt 286
-, tullfrihet 286, 287
-, tullgranskning 287
Barnfilmnämnd 281
Barnmorskor, arbetsmarknad 347
-, utbildning 217
Behörighet att utöva visst yrke 326
Beredskapsstyrkor 611
Beriktigande i radio 106
Beskattning 592 ff
-, av forskningsstipendiater 132
-, av inkomst 129, 130
-, av motorfordon 599
-, av sjömän 133
-, direkt 597
-, forskning om 164
-, indirekt 135, 594
-, nöjesskatt 286
-, utformning 598
-, se även Skatt
Bestevilkårsklausul 38
Betyg, jämförbarhet 236
Betänketid i avtalslagen 65
Bibliotekarier, arbetsmarknad 328
Bibliotekersättning 273
Biennalen i Venedig 302
Bilfärjeförbindelser Sverige-Finland 448
Bilpass, nordiskt 510
Biståndsverksamhet 606
Blå vägen 444
Bokmarknad 267, 274
Bolagsbeskattning 593
Bolig: se Bostad
Bostadsanmälan 96
Bostadslån 59
Boxning 103
Brand- och hälsofarliga ämnen 397
Brevporto 476
Bulltofta 467
Busstrafik 124
Byggnadsbestämmelser 572

Byggnadsforskning 187, 225
Byggplanlægger: se Stadsplanerare
Bøger: se Importrestriktioner
Børne-: se Barn-

Carnet-område, nordiskt 509
Censur 108, 109
CERN 169
Charterflyg 465
CINA 155
Civilrätt 59 ff

Del-eksamen: se Tentamen
Dentalmaterial 395
Design 616
Djuphavsforskning 176
Djur, namnlista om 312
Djurskydd 100
Dokumentation 151
Domsamling: se Rättsfallssamling
Domsrätt 79
Dubbelbeskattning 127
Dubbel värnplikt 99
Dyreværns-: se Fridlysnings-
Dyrlæger: se Veterinärer
Døde: se Avlidna

EFTA-samarbete 551
Egnplanlægger: se Regionalplanerare
Ekonomiskt samarbete 539 ff
Eks-: se Ex-
Elementarpartikelfysik 169
Elektrisk materiel 572
Elkraftsamarbete 566
Energifrågor 560, 564, 566
Engångsförpackningar 415
Enke: se Änka
Erhvervs-: se Yrkes-
Erstatning: se Skadestånd
Ersättning, personskador 68
Examen, kompetensvärde 191, 326
Exkursioner till Island 173
Exportdokument 557
Exportkreditgarantier 569
Extinktiva godtrosförvärv 63

Facklitteratur, översättning 275
Familjerätt 56 ff
Farmaceuter, arbetsmarknad 339
-, utbildning 210
Farmakopé, nordisk 399
Fartygskatastrofer 459
Farvetelevision: se Färgtelevision
Fast egendom, förvärv 59
Ferie: se Semester

Film; se även Barnfilm
-, censur 108, 109
-, förhandsgranskning 109
-, inverkan på åskådarna 108
Filmkunskap, lärarutbildning 242
Filmsamarbete 280 ff
Filmutbildning 282
Finansiellt samarbete 589 ff
Finsk facklitteratur 275
Finskspråkiga i Sverige 263
Fiskare, hälsotjänst 412
Fiske; se även Sportfiske
Fiskefartygsbygge 588
Fiskefrågor 583 ff
Fiskeribiologisk forskning 175
Fiskerigränser, Islands 43
-, Skageracks och Kattegatts 44
Fiskerispörsmål, kontaktorgan 585
Fiskeriutbildning 223
Fiskexport 585, 586
Fjernsyn: se Television
Flygplatsavgift 138
Flygplatsproblem 467
Flygresenärer, tullkontroll 501
Flygtrafik 463 ff
-, gränsformaliteter 500
Flyktingar, visumfrihet 492
Flytningsattest: se Flyttningsbetyg
Flyttningsbetyg, internordiska 95
Flyve-: se Flyg-
FN-styrkor 611
Folkakademi, nordisk 259
Folkbildning 234 ff, 260
Folkhögskolan, Nordiska 258
Folkhögskolesamarbete 257
Folklivsforskning, universitetskurser 230
Folkrätt 38 ff
For-: se även För-
Forbrugsbeskatning: se Konsumtionsskatt
Fordringspreskription 66
Forlystelseskatt: se Nöjesskatt
Formgivningssamarbete 616
Forskarsamarbete 149
Forskningsrådssamarbete 147
Forskningsamarbete 147 ff
Forskningsstatistik 150
Forskningsstipendiater, beskattning 132
Fortrinnsrett: se Förmånsrätt
Forældelse: se Preskription
Fradrag: se Avdrags-
Framtidsfrågor 154
Fredsforskning 160
Fredskårssamarbete 610
Fridlysningsstider 100
Frihandelsområde, europeiskt 553
Fritidsfiske 61

- Fritidsändamål, mark för 97
 Fysioterapeuter: se Sjukgymnaster
 Färgtelevision 295
 Färöarna 19
 Föreställning, offentlig 98
 Författare, biblioteksersättning 273
 Förhandsgranskning av film 109
 Förmånsrätt i konkurs 91
 Föreningarna Norden 308
 Föroreningsfrågor 39, 185, 415
 Förskolesamarbete 234
 Försäkring av motorfordon 512
 Förvaltningsrätt 93 ff
 Förvaltningstjänstemän, utbyte 115
- Gave: se Gåva
 Geografi 173
 Geologi 173
 Gesandtskaber: se Utrikestjänsten
 Glasögonoptiker, auktorisation 403
 Godtrosförvärv av lös egendom 63
 Graddis 444
 Gränsgator 45
 Gränshandel 556
 Gränskommunalt samarbete 420
 Gränskontroll 494 ff
 Gränspassage, fri 496
 Gränssjukvård 407
 Gymnasiebetygs jämförbarhet 236
 Gåvopaket, varuanmälan 505
- Hagekunst: se Trädgårdskonst
 Hamnavgifter för motorfordon 137
 Handelsagenter 120
 Handelsdokument 557
 Handelshinder, indirekta 572
 Handelsresande, stämpelavgift 136
 Handikappade, flygresor 380
 –, hjälpmedel 266, 378, 379
 Handskomakare 266
 Havekunst: se Trädgårdskonst
 Havn: se Hamn
 Havsforskning 176
 Helsingforsavtalet 15
 Hemförsäljning 65
 Historia, nordiska ländernas 229
 Historisk kildemateriale: se Källmaterial
 Hundar, in- och utförsel 522
 Husdjursforskning 184
 Hushållshögskolan, Nordiska 179, 224
 Hälsofarliga ämnen, märkning 397
 Hälsosystrar, arbetsmarknad 346
 –, utbildning 215
 Hälsotjänst för fiskare 412
 –, för sjöfolk 410
- Hälsovård 384 ff
 Hälsovårdshögskolan, Nordiska 206, 218
 Hälsovårdsministermöten 321
 Högertrafik 431
- Ibero-amerikanskt institut 157
 Idrottsutbyte 309
 ILO-konventioner 361
 IMCO 39
 Immaterialrätt 69 ff
 Importrestriktioner för böcker 274
 Indirekt beskattning 135
 Indrivning av underhållsbidrag 90
 Industriellt samarbete 569
 Informationsverksamhet 25 ff, 298 ff
 Införsel, av hundar och katter 522
 –, av levande växter 521
 –, av sprit och tobak 515
 –, av vapen 519
 –, tullfri 514 ff
 Inkomstbeskattning 129, 130
 Inskrivet resgods, tullkontroll 499
 Institutioner, samnordiska 110
 Instruktionssjukgymnaster, utbildning 213
 Integrationsforskning 159
 Intellectuella yrken, arbetsmarknad 327
 Internationell politik, forskning 160
 Internationell rätt 38 ff
 Internationellt samarbete, utbildning 201
 Internordiska flyttningsbetyg 95
 Invalide: se Handikappade
 Invalidpension 370
 Investeringsbank 589
 Isbrytarsamarbete 462
 Island, exkursioner 173
 –, fiskerigräns 43
 –, handelsförbindelser 554
 –, kulturellt samarbete 314
 –, kulturförbindelserna 313
 –, trafikförbindelserna 537
 –, turistsamarbete 530
 –, vulkanologiskt institut 174
 Island och Nordek 543
 Isländsk facklitteratur 275
 Isländsk ungdom, fackutbildning 255
 –, folkhögskolestudier 257
- Jakt 100, 172
 Jernbane-: se Järnvägs-
 Jord-: se Mark-
 Jordbrukare, ekonomiskt stöd 121
 Jordbruksforskning 182, 184
 Jordbruksfrågor, kontaktorgan 582
 Jordbrukskooperation 182
 Jordbrukssamarbete 582

Jordmødre: se Barnmorskor
 Journalisthögskola 199
 Journalistkursus, Nordisk 199
 Järnvägsbiljetter, rabatt 452
 Järnvägstaxor 450
 Järnvägstrafik 450 ff
 Järnvägsvagnar, anskaffande 455

 Kalendarium 32
 Kapitalmarknaden, internationella 589
 Kapitalrörelser 591
 Karantänverksamhet för djur 522
 Karesuandobro 448
 Kattegatt, fiskerigräns 44
 Katter, in- och utförsel 522
 Kildematerial: se Källmaterial
 Kinesiska 155
 Kommissionslagstiftning 120
 Komparativ rätt 37
 Konfiskation 84
 Konfliktforskning 160
 Konjunkturbevakning 615
 Konkurrensbegränsningar 126
 Konkurs, förmånsrätt 91
 Konstundervisning 265
 Konsulärt samarbete 604
 Konsumentupplysning 580
 Konsumtionsskatt 135
 Korrespondancer: se Skriftväxling
 Korsband 478, 481
 Kriminologisk forskning 163
 Kulturfonder 303
 Kulturkommissionen, Nordiska 139 ff
 Kulturtraktat 140
 Kulturupplysning 298 ff
 Kulturvecka 317
 Kunst: se Konst
 Kursverksamhet för lärare 242
 Kustfart 122
 Kyst-: se Kust-
 Källmaterial, tillgång till 167
 Körkort, giltighet 432

 Laboratieverksamhet, medicinsk 391
 Lagstiftningssamarbete 33 ff
 Laks-: se Lax-
 Lantbruk; se Jordbruk
 Lappar: se Same-
 Lastbilstrafik 124
 Latinamerikaforskning 157
 Laxfiske i Östersjön 587
 Levnedsmiddel-: se Livsmedels-
 Litteratur; se även Bok-
 -, grannländernas 269
 -, översättning 300

Litteraturhistoria 271
 Litteraturlexikon 271
 Litteraturpris 270
 Livsmedelslagstiftning 392
 Ljudradio: se Radio
 Lokaliseringspolitik 418 ff
 Lov-: se Lag-
 Luftfartslagstiftning 125
 Luftfartsteknisk myndighet 463
 Lustfartyg, tullklarering 506
 Lystfisker: se Fritidsfiske
 Läkare, arbetsmarknad 333
 -, specialistbehörighet 337
 -, utbildning 208
 Läkarkonsten, behörighet 402
 Läkemedel 399
 Lärare, arbetsmarknad 330
 -, fortbildning 242
 -, utbildning 204
 Lärarutbyte 198, 245
 Läroboksgranskning 241
 Löntagare, arbetsmarknad 323
 Lös egendom, godtrosförvärv 63

 Mark för fritidsändamål 97
 Marknadsförhandlingarna 549
 Massmediaforskning 190
 Matematikundervisning 250
 Materialprovning 572 ff
 -, odontologisk 395
 Medborgarskap 51
 Medicin 399
 Medicinalstatistik 386
 Medicinsk undervisning 208
 Mellanriksvägar, norsk-finska 447
 -, norsk-svenska 444
 Mest-gynnad-nations-klausul 38
 Meteorologiskt samarbete 473
 Miljövård 39, 185, 415
 Motorfordon, försäkring 512
 -, hamnavgifter 137
 -, tullar 599
 -, tullexpeditionsavgift 511
 -, tullkontroll 507
 -, tullpassersedlar 508
 MUNK 250
 Muruvikhamnen 453
 Musiksamarbete 277 ff
 Musikpris 277
 Musikterapi 414
 Myndighetsförsändelser, tullgranskning 503
 Myndighetsålder 48
 Mål: Mått; se SI-systemet

- Namnlista över växter och djur 312
 Narkotikainförsel 513
 Narkotikamissbruk, ungdomens 381
 Naturalisation 51
 Naturpark för rovdjur 100
 Navigationsskollärare 205
 NBM 187
 Neidenvägen 447
 NFAM 177
 NKB 187, 572
 NKK 139 ff
 Norddok 151
 Nordek 25, 140, 159, 543
 Norden, föreningarna 308
 Nordens Hus i Reykjavik 314
 Nordisk Kontakt 30
 Nordiska rådet 15 ff
 Nordiska språk, undervisning 249
 –, universitetskurser 231
 Nordiskt stoff i skolundervisningen 238
 Nordkalotten, ambulanstjänst 409
 –, flygnätet 471
 –, lokalisering 421
 –, språkproblemen 315
 –, teatersamarbete 316
 –, tullkontroll 501
 –, turisttrafik 536
 –, vägförbindelserna 440
 Nordkalottkonferenser 423
 Nordplan 227
 Nordsjön, sjöräddning 461
 NS 187
 NTK 168
 Numrering av veckor 559
 Nyhetsförmedling 318
 Nyhetstjänst i utlandet 297
 Nykterhet; se Alkohol
 Näringsforskning 179
 Näringslära 224
 Näringsrätt 118 ff
 Nöjesskatt för barnfilm 287
- Observatörer, i nationella utredningar 23
 Oceanografi 176
 Odontologisk materialprovning 395
 Offentlig föreställning 98
 Oljeskador 39, 459
 Omsättningsskatt 135
 Op-: se Upp-
 Opera 278
 Optiker, auktorisation 403
 Organisationskommittén, Nordiska 15, 19, 110, 140
 Ortopediska handskomakare 266
 Oversættelse: se Översättning
- Paketporto 480
 Parasitologisk forskning 181
 Parlamentarisk tidskrift 30
 Partiellt arbetsföra 378
 Pass, giltighetstid 491
 Passageraravgift på flygplats 138
 Passfrihet, för icke-nordbor 489
 –, för nordbor 488
 Passfrågor 488 ff
 Passkontroll 493
 Patentlagstiftning 69
 Pension 368 ff,
 –, se även Invalidpension
 –, se även Tjänstepension
 –, se även Ålderspension
 –, se även Änkepension
 Pensionsförsäkring 373
 Pensionsrätt 113
 Personskador, ersättning 68
 Piratradio 41
 Polisiärt samarbete 77
 Portofrågor 474 ff
 Postabonnemang 481
 Postgiro 482
 Postpaket, tullbehandling 504
 Posttrafik 474 ff
 Preskription 66
 Processrätt 85 ff
 Produktionssamarbete 560 ff
 Protestekniker 266
 Protokollsutbyte 24
 Provningsverksamhet 572 ff
 Psykologer, arbetsmarknad 329
 –, legitimation 404
 Punktskatter 594
- Radioaktiv strålning 171
 Radio, beriktigande 106
 –, forskning om 190
 –, utbildning 282
 –, vuxenundervisning 261
 Radions juridiska ansvar 105
 Radioreglementet, internationella 41
 Radiosamarbete 288 ff
 Radiostörningar 572
 Radioutsändningar, stereofoniska 292
 Recept 399
 Regionalplanerare, utbildning 227
 Rejse-: se Res-
 Reklam i radio 41
 Reklam i TV 296
 Renskötsel 612
 Resebyråverksamhet 530, 533
 Reselektorverksamhet 245
 Resepass, giltighetstid 491

- Resevaluta, tilldelning 527
 Ret-: se Rätt-
 Revisorer, arbetsmarknad 351
 Rovdjurspark 100
 Rymdkommunikationer 288
 Rymdsamarbete 538
 Rättegångsombud 85
 Rättsfallssamling 36
 Rättshjälp 87
 Rättsskydd för växtförädlingsprodukter 72
 Rösträtt 46
 Rösträttsålder 48
- Saltholm 467
 Samarbetsöverenskommelse, nordisk 15
 Samespörsmål 612
 Samfärdselkommittén, Nordiska 425
 Samhällskunskap, läroböcker 241
 Samhällsplanerare, utbildning 227
 Samnordiska institutioner 110
 Samtidshistorisk forskning 167
 Scandinavia House 530
 Selskabs-: se Aktiebolags-
 Semesterlagstiftning 358
 Sevettijärvivägen 447
 Sinologi 155
 SI-systemet 572
 Sjukförsäkring 374
 Sjukgymnaster, arbetsmarknad 343
 -, utbildning 213
 Sjukhusadministratörer, utbildning 218
 Sjukhusfysikersamarbete 398
 Sjukhustidskrift 388
 Sjukhusvård 405
 Sjuksköterskor, arbetsmarknad 345
 -, utbildning 215
 Sjuktransporter 409
 Sjukvård 384 ff
 -, planering 385
 -, utbildning 206
 Sjöfolk, arbetsmarknad 348
 -, hälsotjänst 410
 -, sociala förmåner 375
 Sjömansbeskattning 133
 Sjömansprästs vigselrätt 58
 Sjöräddning 461
 Sjörättsinstitut 162
 Sjötrafik 456 ff
 Skadestånd 67 f
 Skadeståndslagstiftning 67
 Skagerack, fiskerigränser 44
 Skatt; se även Beskattning
 Skatteforskning 164
 Skattefrågor 592 ff
 Skatterätt 127 ff
- Skatteutredningar 592
 Skeppsapotek 410
 Skeppsmedicin 410
 -, forskning 413
 Skogstekniskt samarbete 571
 Skolbetygs jämförbarhet 236
 Skoldemokrati 310
 Skolfilm 247
 Skolordning, nordisk 234
 Skolradio 261
 Skolresor 252, 253
 Skol-TV 247, 261
 Skolundervisning, nordiskt stoff i 238
 Skomakare: se Handskomakare
 Skriftväxling 42
 -, direkt 87
- Skönlitteratur; se Litteratur
 Sociala förmåner, sjöfolks 375
 -, upplysningsskrift om 367
 Socialhjälpslagstiftning 372
 Socialkonvention 364
 Sociallagstiftning 364 ff
 Socialpersonal, utbildning 202
 Socialvårdsfrågor, kontaktmyndighet 366
 Sommartid 363
 Sovjetunionen, handelsförbindelserna 555
 Specialapparat, vetenskaplig 152
 Specialattachéer 604
 Sportfiske 61
 Sprit, införsel 515
 Språkkonvention 55
 Språkkursverksamhet 231
 Språklektorer 233
 Språklärare, kurser 242
 Språknämnderna 311
 Språkproblem inom Nordkalotten 315
 Språkundervisning 238, 249, 263
 Stadsplanerare, utbildning 227
 Standardisering 572 ff
 Statistik, Medicinal- 386
 Statistik över utbildning 150
 Statistisk skrift 31
 Statistiskt samarbete 602
 Statsborger-: se Medborgar-
 Statslöshet 51
 Statsrätt 46 ff
 Statstjänst 50
 Stemmerett: se Rösträtt
 Stereofoniska radioutsändningar 292
 Stipendiefrågor 195, 255
 Storflygplats 467
 Straffregisterutdrag 88
 Straffrätt 75 f
 Straffverkställighet 82, 89
 Studentbetygs jämförbarhet 236

- Studiesociala förmåner 195
 Studieutbytesresor 252
 Stämpelavgift för handelsresande 136
 Sundheds-: se Hälso-
 Syge-, Syke-: se Sjuk-
 Säkerhetsfrågor, elektriska 572
 Sør-: se Sjö-
- Tandläkare, arbetsmarknad 335
 –, utbildning 208
 Teatersamarbete inom Nordkalotten 316
 Teaterutbildning 282
 Teknisk personal, utbildning 220
 Telefonavgifter 487
 Telegramtaxor 484, 485
 Teleprinteravgifter 486
 Teletrafik 483 ff
 Television; se även Radio, TV
 Televisionssamarbete 288 ff
 Televisionsutbildning 282
 Telexavgifter 486
 Tentamensgiltighet 191
 Textilutbildning 224
 Tidskrift, parlamentarisk 30
 Tilläggspension 373
 Tjänstemannarätt 110 ff
 Tjänstemannautbyte 115
 Tjänstepension 369
 Tobak, införsel 515
 Told-, Toll-: se Tull-
 Tornedalen, sjukvårdssamarbete 407
 Trafikfrågor 124, 264, 425 ff; se även
   Transport
 Trafiklagstiftning 427 ff
 Trafiknykterhet 433
 Trafikskador 438
 Trafiksäkerhet 427 ff
 Trafiksäkerhetsforskning 436
 Trafikundervisning 264
 Transitotrafik över Trondheim 453
 Transplantation 389
 Transportekonomisk forskning 168
 Transportpolitik 124, 429
 Trondheim, flygförbindelser 472
 –, transitotrafik 453
 Tryckkärn 572
 Trädgårdskonst, högskola 226
 Träskyddsforskning 189
 Tullbehandling, lättnader 498
 Tullfri införsel 514 ff
 Tullgranskningsmyndighet 502
 Tullkontroll 494 ff
 Tullstationer, gemensamma 495
 Turistkontor 530
 Turiststatistik 535
- Turisttrafik 530 ff
 TV; se även Television
 –, forskning om 190
 –, vuxenundervisning 261
 TV-kunskap, lärarutbildning 242
 TV-reklam 296
 Tvångsmedelsbeslut 89
- Ud(en)-: se Ut-
 Umbuktavägen 444
 Underhållsbidrag, indrivning 90
 Undervisning, högre 191 ff
 Ungas yrkesarbete 357
 Ungdomsbrottslighet 381
 Ungdomssamarbete 309
 Universitetskurser, folklivsforskning 230
 –, nordiska språk 231
 Universitetslärarutbyte 198
 Uppfinningar, arbetstagares 74
 Upplysningsfilm 284, 285
 Upplysningsverksamhet 25 ff
 –, i utlandet 298 ff
 Utbildning 191 ff
 Utbildningsstatistik 150
 Utgivarkorsband 481
 Utlandsinformation 298 ff
 Utlandsupplysning 530
 Utlämning 81
 Utlänningslagstiftning 54
 Utprickning av farvatten 458
 Utrikesfrågor 604 ff
 Utrikestjänsten 604
 Utställningssamarbete 302, 569, 616
 Utvandringsintresserade 360
 Utvecklingsforskning 158
 Utvecklingsländerna 606
 –, experter för 609
- Valgrett: se Rösträtt
 Valutadokument 526
 Valutakontroll 524 ff
 Vand-: se Vatten-
 Vanföra; se Handikappade
 Vapen, införsel 519
 Varuanmälan för gåvopaket 505
 Varudeklaration 580
 Vattenkraft 564
 Vattenvårdsforskning 185
 Veckonummering 559
 Veje: se Väg-
 Vejr-: se Väderleks-
 Verktyg, införsel av 518
 Vetenskaplig dokumentation 151
 Vetenskaplig specialapparatur 152
 Veterinärbestämmelser 522
 Veterinärer, arbetsmarknad 341

–, utbildning 211
WHO 322
Vidnesbyrd: se Betyg
Vigselrätt 58
Viltforskning 172; se även Jakt
Visumfrihet för flyktingar 492
Vittnesplikt 86
Vulkanologi 173
Vulkanologiskt institut 174
Vuxenundervisning 261
Våpen: se Vapen
Väderleksprognoser 473
Vägtrafik 124, 427 ff
Världshälsovårdsorganisationen 322
Världsutställningar 28
Värnplikt, dubbel 99
Växtförädlarrätt 72
Växter, införsel 521
–, namnlista över 312

Yrkesfiske, likställighet 583
Yrkesklassificering 359
Yrkeslärarutbildning 204

Yrkesutbildning 234 ff, 255
Yrkesvägledare, utbildning 222

Zigenarnas förhållanden 353

Åklagarsamarbete 77

Åland 19

Ålderspension 368

Ädelmetallkontroll 579

Äktenskapslagstiftning 56

Änkepension 370

Økonomisk: se Ekonomisk

Öresundsförbindelse 441

Öresundsregionen 424

Östersjön, laxfiske 587

–, föroreningar 39, 415

Östersund, flygförbindelserna 472

Öststaterna, handelsutbytet 555

Översättning, facklitteratur 275

–, nordisk skönlitteratur 300

Nordisk udredningsserie (NU)

1960

1. Teknikerutbildningen i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Del I
2. Fællesinstitutioner i Norden

1961

1. Den nordiske husholdshøgskolen
2. Nordens folkelige akademi
3. Nordisk filmsamarbeid
4. Internordiske flytteattester
5. Nordisk arbetsmarknad för sjöfolk
6. Gemensam lagstiftning i rättstillämpningen
7. Prøvning af dentalmaterialer
8. Kvalifikationskrav för lärartjänster

1962

1. Helsetjeneste for søfarende
2. Nordiskt samarbete inom radio och television
3. Vattenkraften i Torne och Kalix älvar
4. Nordisk bogmarked
5. Sommartid
6. Nordisk arbetsmarknad för tandläkare
7. Beretning om materiale om udviklingslandene
8. Nordiska rådets verksamhet 1952–1961
9. Nordiska sjömäns sociala rättigheter
10. Nordisk statistisk årsbok, 1962

1963

1. Øresundsforbindelsen. 1. del
2. Fiske och flottning i gränsvattnen mellan Finland och Sverige
3. Opprettelse av »Nordens hus» i Reykjavik
4. Samarbeid mellom de tekniske høyskoler i Norden
5. Bolagsbeskattningen i Norden
6. Nordisk patentlovgivning
7. Betänkanden avg. av Nordiska expertgruppen för vissa utlänningskontrollfrågor. 1–2
8. Nordisk statistisk årsbok, 1963

1964

1. Teknikerutbildningen i Danmark, Finland, Norge och Sverige. Del II
2. Nordisk etterutdannelse i by- og regionplanlegging
3. Nordiskt institut för elementarpartikelfysik
4. Invaliditetsvurdering, erstatningsfastsettelse, tabellsystemer m. v. i yrkesskadetrygdene i Norden
5. Nordiska rådets öresundskonferens den 13–15 april 1964
6. Specialistkompetens för nordiska läkare
7. Nordisk investeringsbank

8. Personaleforhold og udgiftsfordeling ved fællesinstitutioner i Norden
9. Slutberetning fra Nordisk samfærdselskomité
10. Nordisk statistisk årsbok, 1964

1965

1. Transportekonomisk forskning i Norden
2. Översikt över lagar tillkomna genom nordiskt samarbete
3. Enkelte mellomriksveger mellom Norge og Sverige
4. Forskning af international politik
5. Afro-asiatiske studier i Norden
6. Utbildning av sjukhusadministratörer i Norden
7. Nordisk forskningskonferens 1965
8. Underlättande för nordiska medborgare att förvärva medborgarskap i annat nordiskt land m. m.
9. Nordic Cooperation. Conference 1965
10. Vägtrafikregler (se 1966: 2)
11. Vägtrafikregler. Bilagor (se 1966: 3).
12. Nordisk skolordning
13. Femte Nordiska samekonferensen i Tana 1965
14. Yearbook of Nordic Statistics, 1965 (Nordisk statistisk årsbok)

1966

1. La Coopération internordique. Conférence 1965
2. Vägtrafikregler
3. Vägtrafikregler. Bilagor
4. Nordisk skattekonferens 1966
5. Europavägförbindelse mellan Finland och Sverige
6. Kontaktmandsseminar 1966
7. Radio- och TV-konferens 1966
8. Den statliga personalpensioneringen i Norden
9. Presseminarium 1966
10. Yearbook of Nordic Statistics, 1966 (Nordisk statistisk årsbok)

1967

1. Nordiskt institut för samhällsplanering
2. Nordiskt samarbete inom forskningens och den högre undervisningens område
3. Mellanriksväg Kiruna-Nordnorge
4. Internordisk verkställighet med anledning av beslut rörande vårdnad om barn m. m.
5. Nordisk institut for videreuddannelse i havekunst og landskabsplanlægning
6. Dansk, norsk og svensk presses indhold af nordisk stof
7. Jagt- og viltvårdskonference 1966
8. Nordiska bestämmelser för skeppsapotek
9. Nordisk skolmatematik
10. Matematik och ingenjörer
11. New School Mathematics in the Nordic Countries
12. Pohjoismainen koulumatematiikka
13. Konferens om mark- och vattenföroreningar 1967
14. Faste forbindelser over Øresund
15. Om forældelse i nordisk strafferet
16. Boksningens medicinske skadevirkninger
17. Yearbook of Nordic Statistics, 1967 (Nordisk statistisk årsbok)

1968

1. Nordisk patentråd
2. Saltholmsudvalget

3. Saltholmsudvalget, bilag
4. Københavns lufthavns fremtid
5. Handelsdokumentguide
6. Konsumentlovgivning i Danmark, Finland, Norge og Sverige
7. Nordisk samarbejde om lægemidler
8. Nordisk gränsregion
9. Nordic Economic and Social Cooperation. Conference 1967
10. Harmonisering av socialhjäpslagstiftningen i de nordiska länderna
11. Langtidsplan for Nordforsk
12. Kulturformidling – Mål og midler
13. Samnordisk social utbildning
14. Den obligatoriska skolan i Norden
15. Indstilling om udvidet kernekraftssamarbejde
16. Gränsöversömmelse mellan Finland och Sverige
17. Suomen ja Ruotsin välinen rajajokisopimus
18. La coopération internordique en matières économiques et sociales
19. Yearbook of Nordic Statistics 1968 (Nordisk statistisk årsbok)

1969

1. Utvidgat nordiskt ekonomiskt samarbete
2. Laajennettu pohjoismainen taloudellinen yhteistyö, alustava mietintö
3. Nordforsks miljövårdsutredning
4. Förslag till utbyggnad av den samnordiska fortbildningen för journalister
5. Konsumentupplysning i undervisningen
6. Sätte nordiska samekonferensen i Hetta
7. Nordisk gyldighet av førerkort
8. Nordiskt sjukhusfysikerssamarbete
9. Nordiskt ämbetsmannamöte i Storlien
10. Nordisk sjömansskattefördelning
11. Udvidet nordisk økonomisk samarbejde
12. Öresundsregionen
13. NORDTRANS
14. Nordisk standardiseringskonferanse i Oslo
15. Nordek, Laajennettu pohjoismainen taloudellinen yhteistyö
16. Läromedelsforskning och undervisningsplanering
17. Expanded Nordic Economic Cooperation
18. Innstilling om internordisk gyldighet av resepter
19. Nordiska rådet, register 1953–1964
20. Nordiska samarbetets organisation
21. Nordic Economic and Cultural Cooperation
22. Yearbook of Nordic Statistics 1969 (Nordisk statistisk årsbok)

1970

1. Samordnad utbyggnadsplanering inom Nordel
2. Uddannelses- og forskningsspørgsmål
3. Prøveløsladelse
4. La Coopération internordique en matières économiques et culturelles
5. Nordisk gränsregion, miljövård och urbanisering
6. Konsumentundervisning i skolen
7. Merking av brann- og helsefarlige stoffer
8. Nordisk trafiksäkerhetskonferens i Stockholm
9. Innstilling om harmonisering av skoleordningene i de nordiske land
10. Vägtrafikkregler. Reviderat förslag

11. Narkotikaforskning
12. Nordisk kontaktmannsmøte i Røros
13. The Organisation of Nordic Cooperation
14. Migrationen mellan Sverige och Finland
15. Nordisk tjänstemannarätt
16. Utlänningspolitik och utlänningslagstiftning i Norden
17. Nordiskt institut för jämförande rättsvetenskap
18. Tentamensgiltigheten i Norden
19. Autorisation af optikere
20. Nordiskt kulturavtal
21. Uttalanden över betänkandet NORDTRANS
22. Nordisk statutsamling
23. Yearbook of Nordic Statistics 1970 (Nordisk statistisk årsbok)

1971

1. Forskning med relation till utbildning för åldersklasserna 16–19 år
2. Harmonisering av matematikundervisningen i årskurs 1–6 i de nordiska länderna
3. Konsument- och marknadsföringsfrågor. Konferens 1971
4. Nordiska transportproblem (NORDTRANS II)
5. Nordiska ministerrådets arbetsformer
6. Utredning angående information till u-länderna om den nordiska marknaden
7. Studier kring gränsen i Tornedalen
8. Undervisningen i finska i Sverige
9. Avräkning av häktningstid m. m.
10. Nordiska kulturkommissionens slutrapport
11. Samarbete om ambulanstjänsten inom Nordkalotten
12. Fortbildning av lärare vid socialhögskolorna
13. La coopération internordique dans une perspective européenne
14. Nordiska rådets verksamhet 1952–1970

LIBRARY II. OF L. URBANA-CHIPPEN

LIBRARY II. OF L. URBANA-CHINA-CHINA

LIBRARY II. OF L. URBANA - CHAMPAIGN

LEADY II. OF L. URBANA-CHAMPION

ESSELTE TRYCK, STOCKHOLM 1972 712005

AKTIEBOLAGET
C.E. FRITZES KUNGL. HOVBOKHANDEL
DISTRIBUTION

LIBRARY II. OF L. URBANA-CIVILIZATION

UNIVERSITY OF ILLINOIS-URBANA

3 0112 101728282